

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΘΝΗ Μέρος Α

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΘΝΗ Μέρος Β

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΘΝΗ Μέρος Γ

ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΠΕΛΑΣΓΩΝ, ΘΡΑΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΣΙΑ ΘΡΑΚΕΣ

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ

ΠΕΡΙ ΠΕΛΑΣΓΩΝ

ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ

ΧΑΡΑΚΤΗΡ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΜΟΣ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ - ΗΓΕΜΟΝΕΣ

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΙ ΘΡΑΚΕΣ ΑΟΙΔΟΙ - ΡΑΨΩΔΟΙ - ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Η ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Η ΘΡΑΚΗ ωνομάζετο με την αρχαία ποιητική γλώσσα Θρηκική και Θρήκη, εξετεινέτο δε κατά την παναρχαίαν περίοδον της Ελληνικής Ιστορίας, δηλαδή την προομηρικήν και την ομηρικήν εποχήν, γενικώς από τον Πηνειόν ποταμόν μέχρι του Ευξείνου Πόντου και του Ίστρου (Δουνάβεως) και πολύ πέραν αυτού. Συμπεριλαμβάνετο λοιπόν εις την Θράκην η βόρειος Θεσσαλία, δηλαδή η Περραιβία, ο Όλυμπος και η Νότιος Μακεδονία, ήτις ήτο τότε γνωστή με το ιδιαίτερον όνομα Πιερία.

Ἡ νότιος Μακεδονία ωνομάζετο προηγουμένως Ημαθία, χαριτωμένη χώρα, καθώς την χαρακτηρίζει ο Όμηρος, υπήρχε δε και πόλις Ημαθία. Αργότερον έλαβε το όνομα Πιερία από ένα αρχαίον ηγεμόνα των Μακεδόνων, τον Πίερον. Την χωράν αυτήν την κατείχον μερικοί Ηπειρώται και Ιλλυριοί, το δε περισσότερον μέρος αυτής Βοττιαίοι και θράκες, οι μεν Βοττιαίοι καταγόμενοι, ως λέγουν, εκ Κρήτης, εκ των θρακών δε, οι μεν Πίερες ενέμοντο την Πιερίαν και τα περί τον Όλυμπον μέρη, οι δε Παίονες τα περί τον Αξιόν και οι Ηδωνοί και οι Βισάλται την λοιπήν μέχρι του Στρυμόνος ποταμού χώραν¹.

Τοιοιουτρόπως τα νότια όρια της πανάρχαιας Θράκης ήσαν ο Πηνειός ποταμός, το Αιγαίον πέλαγος, ο Ελλήσποντος και η Προποντίς.

Τα δυτικά όρια αυτής ήτο το όρος Βέρμιον, το οποίον κατά την αρχαιοτάτην εκείνην εποχήν το κατείχον οι Βρίγες θράκες. Είχε δε το Βέρμιον κατά την αρχαιότητα και μεταλλεία χρυσοῦ².

Τα ανατολικά όρια της Θράκης ήτο ο Εύξεινος Πόντος.

Τα δε βόρεια κυρίως μεν ήτο ο Δούναβης μέχρι των εκβολών του, αλλά και μέγιστον μέρος της άνωθεν του Ίστρου ευρισκομένης χώρας εθεωρείτο Θράκη, όπου κατοικούσαν οι Γέται και οι Δακοί ή Δάκες, ομόγλωσσα θρακικά έθνη.

Ο Όμηρος έλαβεν ως πέρατα της Ελλάδος την Ωρικήν (την κατά Μολοτπούς και Θεσπρωτούς ήπειρον) και την Θράκην, το μεν εών την Θράκην, το δε εσπέριον την Ωρικήν³.

Αλλά και κατά τους ιστορικούς ακόμη χρόνους η Θράκη εν γένει εξετεινέτο προς βορράν πέραν του Δουνάβεως αορίστως, περιλαμβάνουσα όχι μόνον την

άγνωστον Σκυθίαν, άλλα και όλην την απέραντον βορειοανατολικήν Ευρώπην, με συγκεχυμένην πάντοτε έννοιαν των ορίων τούτων.

Αυτά ήσαν τα όρια της προομηρικής Θράκης. Κατά την ομηρικήν όμως εποχήν τα δυτικά όρια αυτής περιωρίσθησαν μέχρι του Αξιού ποταμού, όλη δε η ανατολικώς του Αξιού ποταμού χώρα εθεωρείτο και εκκαλείτο Θράκη, συμπεριλαμβανομένης και της Χαλκιδικής χερσονήσου, της οποίας οι κάτοικοι ωνομάζοντο «οι επί Θράκης Χαλκιδαίς».

Κατά την ιστορικήν εποχήν, την εποχήν προ πάντων των Περσικών πολέμων, τα δυτικά όρια της Θράκης ήτο ο Στρυμών ποταμός. «Θράκη διήκει από Στρυμόνος ποταμού μέχρι Ίστρου» ⁴. Και από την εποχήν του Πελοποννησιακού πολέμου μέχρι του Φιλίππου τα δυτικά όρια της Θράκης ήτο ο Στρυμών. «Εν Θράκη), η νυν Μακεδονία λέγεται» ⁵.

Τα έθνη όμως, τα όποια ευρίσκοντο μεταξύ του Στρυμόνος και του Αξιού, εξηκολούθουν να θεωρούνται από τους αρχαίους ιστορικούς και γεωγράφους πάντοτε ως θράκες, ως ήσαν άλλως τε. Ο διάσημος γεωγράφος Στράβων λέγει, ότι τα εντεύθεν του Στρυμόνος μέχρι του Βοσπόρου και του Αίμου πάντα είνε των θρακών πλην της παραλίας, την οποίαν είχαν καταλάβει αί Ελληνικαί αποικίαι, ιδρυθείσαι εις την ακτήν του Αιγαίου πελάγους, του Μέλανος κόλπου, του Ελλησπόντου, της Προποντίδος και του Ευξεινού ⁶.

Από δε του Φιλίππου και του Αλεξάνδρου το οριστικόν όριον της Θράκης έγινε προς δυσμάς ο Νέστος ποταμός. Οι Μακεδόνες ούτοι βασιλείς συμπεριέλαβον το πλουσιώτατον τούτο τμήμα της Θράκης εις την Μακεδονίαν και προς τούτο τοιαύτας εξέδωκαν διαταγάς κατά τους χρόνους εκείνους. Έδωκαν δε εξαιρετικήν σημασίαν εις την μεταξύ του Στρυμόνος και του Νέστου πλουσιωτάτην ταύτην χωράν και κατέστησαν αυτήν Μακεδονικήν ιδιοκτησίαν, κατόρθωσαν δε να έχουν μέγιστα εισοδήματα από τα μεταλλεία και την άλλην ευφυϊαν των τόπων εκείνων. Καθόσον όχι μόνον το Παγγαίον όρος είχε τα φημισμένα μεταλλεία χρυσοῦ και αργυροῦ, άλλα και η μέχρι του Στρυμόνος και πέραν αυτού μέχρι της Παιονίας χώρα περιείχε τοιαύτα και οι οργώνοντες την χωράν εκείνην εύρισκον εις πολλά μέρη μόρια χρυσοῦ ⁷.

Ή δε από του Στρυμονικού κόλπου μέχρι του Νέστου πόταμου εκτεινομένη χώρα ελέγετο «η κατά Φίλιππον και Αλέξανδρον Μακεδονία».

Αργότερον και προ πάντων από την πρώτην προ Χριστού εκατονταετηρίδα η Θράκη είχε δυτικά όρια τον Έβρον ποταμόν, από την πόλιν Κύψελα και τας εκβολάς του Έβρου.

Επί της εποχής του γεωγράφου Πτολεμαίου (150 μ. Χ.) τα όρια της Θράκης, όπως τα σημειώνει ο ίδιος, είναι τα έξης.

Προς βορράν άνω Μοισία, προς δυσμάς άνω Μοισία και Μακεδονία μέχρι του Ορβήλου όρους μέχρι πέρατος αυτού, προς νότον εκβολαί Νέστου και Παγγαίον και η εφεξής παραλία Αιγαίου (Μέλας κόλπος) και Προποντίς, προς ανατολάς δε Βόσπορος και Εύξεινος Πόντος μέχρι Μοισίας.

Τα όρη της Θράκης ήσαν γνωστότατα εις αρχαιοτάτην ακόμη εποχήν και μνημονεύονται πολλαχού υπό των αρχαίων ποιητών, ιστορικών και γεωγράφων.

Ο Όμηρος γνωρίζει τον Όλυμπον και τον Άθω και αποκαλεί τα όρη των θρακών «νιφόοντα» ⁸.

Ο Όλυμπος ήτο η πασίγνωστος κατοικία των Θεών.

Το Βέρμιον ήτο γνωστόν δια τα μεταλλεία χρυσού, οπόθεν είχε τους θησαυρούς του Μίδας ο βασιλεύς των Φρυγών. Κατά τον Ήρόδοτον, οι Τημενίδαι ελθόντες από το Άργος εις την Μακεδονίαν, εγκατεστάθησαν πλησίον των κήπων, οι όποιοι λέγονται ότι είνε του Μίδου, υιού του Γόρδιου. Εις τους κήπους αυτούς φύονται ρόδα αυτόματα, των οποίων έκαστον έχει εξήντα φύλλα και κατά την ευωδίαν υπερβαίνουν όλα τα άλλα. Άνωθεν των κήπων τούτων είνε το όρος Βέρμιον, αδιάβατον ένεκα του επικρατούντος εκεί συνεχούς χειμώνος και των χιόνων ⁹.

Εξίσου γνωστά ήσαν εις τους αρχαίους τα όρη Όρβηλος, το όρος Κερκίνη, Δύσωρον, Ίσμαρος και Παγγαίον, το όποιον ο Ευριπίδης αποκαλεί χρυσόβωλον.

Ή Ροδόπη εθεωρείτο ως το υψηλότερον μετά τον Αίμον όρος της Θράκης, κατά δε την μυθολογίαν αι Βάκχαι, παλαιαί του Διονύσου σύν-τροφοι, εκεί είχαν την οριστικήν των διαμονήν και διέτρεχαν αυτήν περιοδικώς. Της Ροδόπης τα απόκρημνα ύψη, αι βαθύτατα κοιλάδες και φάραγγες ήσαν κατά την αρχαιότητα γνωσταί ¹⁰.

Ο δε Αίμος εθεωρείτο ως το κατ' εξοχήν όρος της Θράκης, μέγιστον υψηλότατον, διαιρούν τρόπον τινά εις το μέσον την Θράκην, δηλαδή έχει προς

βορράν μεν την Μοισίαν, φθάνουσαν μέχρι του Ίστρου, προς νότον δε την κυρίως Θράκην.

Ο ιστορικός Πολύβιος, δια να παραστήση το μέγα ύψος του Αΐμου, λέγει ότι από τας κορυφάς του εφαινετο όχι μόνον ο Εύξεινος πόντος, αλλά και η Αδριατική θάλασσα, το οποίον δεν είνε αληθές, διότι όχι μόνον η απόστασις είνε πολύ μεγάλη, άλλα και αι παρεμπίπτουσαι χώραι είνε υψηλαί.

Ο Αΐμος εφημίζετο και δια τας πολλάς κρύπτας του. Υπήρχε δε δι' αυτόν η μυθολογική παράδοσις, ότι ο Αρισταίος είχεν έλθει και εις την Θράκην, όπου ενδιέτριψε πλησίον του Διονύσου, από τον οποίον εδιδάχθη πολλά χρήσιμα και έλαβε μέρος εις τας τελετάς του θεού τούτου. Ό έμεινεν επί τινα χρόνον και εις τον Αΐμον, οπόθεν έγινεν άφαντος, δια τούτο δε απέδοσαν εις αυτόν τιμάς αθανάτους όχι μόνον οι θράκες, αλλά και οι Έλληνες.

Επίσης υπήρχε και άλλη μυθολογική παράδοσις, ότι ο Ζευς κατεδίωξε τον Τυφώνα ρίπτων τους κεραυνούς του επάνω εις το όρος, το λεγό-μενον Νύσα, και μαχόμενος περί τον Αΐμον έρριπτεν ολόκληρα όρη. Επειδή δε ταύτα υπό του κεραυνού εσωρεύοντο επάνω εις τον Τυφώνα, εχύθη πολύ αίμα επάνω εις το όρος και λέγουν ότι από το γεγονός αυτό το όρος ωνομάσθη Αΐμος [11](#).

Κατά την Ελληνικήν μυθολογίαν, ο Αΐμος ήτο υιός του Βορέως, βασιλέως της Θράκης, και είχε σύζυγον την Ροδόπην. Αμφότεροι μετεμορφώθησαν υπό του Διός εις τα φερώνυμα όρη, διότι εκαυχώντο, ότι ήσαν τέκνα του υπάτου των Θεών. Η κατ' άλλην έκδοσιν, «παράκεινται δε εις τον Στρυμόνα τα όρη Ροδόπη και Αΐμος. Ούτοι τυγχάνοντες αδελφοί και εις επιθυμίαν αλλήλων εμπесόντες, ο μεν αυτήν ωνόμαζεν Ήραν, η δε τον αγαπώμενον υπ' αυτής ωνόμαζε Δία, μισοπονήρως. Οι δε υπ' αυτών ατιμαζόμενοι θεοί βαρέως φέροντες την πράξιν ταύτην, μετέβαλαν αμφότερους εις τα ομώνυμα όρη» [12](#).

Ο Αΐμος εθεωρείτο πατρίς του Ορφέως και του Λίνου και κασικία του Αρισταίου, υιού του Απόλλωνος.

Επίσης υπήρχεν εις την Θράκην ο θρύλος, ότι ο δυσειδής Παν ερωτεύθη την Ευρυδίκην, η οποία φεύγουσα αυτόν εδήχθη υπό όφεως και εξηφανίσθη μίαν ημέραν από τους ανθρώπους επί του όρους Αΐμου.

Ο Ιστορικός Πολύβιος λέγων δια το μέγεθος των Άλπεων και το ύψος αυτών παραβάλλει προς αυτάς από τα Ελληνικά και θρακικά τον Αΐμον, την Ροδόπην και τον μεταξύ αυτόν Δούνακα [13](#).

Και ο Στράβων επίσης «εν δε Θράκη Αίμον, Ροδόπην, Δούνακα» [14](#).

Ο δε Άθως, κατά τον Ηρόδοτον, είνε όρος μέγα και ονομαστόν, φθάνον μέχρι της θαλάσσης και υπ' ανθρώπων κατοικούμενον.

Ο διάσημος γεωγράφος Στράβων εξ Αμασειάς του Πόντου, ακμά-σας σχεδόν κατά τους χρόνους του Χριστού, λέγει δια τον Άθω, ότι είνε όρος υψηλόν και μαστοειδές, εις δε την ακτήν εκείνην εβασίλευσεν ο Θραξ Θάμυρις, όστις είχε τα ίδια με τον Ορφέα επιτηδεύματα.

Τον Άθω εγνώριζε και ο Όμηρος. Καθώς δε και σήμερα η χερσόνησος του Άθω είνε κατάφυτος, τοιουτοτρόπως και κατά την αρχαιότητα ήτο γνωστή δια το σύνδενδρον αυτής. Εις τα Αργοναυτικά μνημονεύεται «ο δεινός του Άθω κνημός», δηλαδή τόπος κατάφυτος και πλήρης δρυμών [15](#).

Καθώς δε τα όρη, τοιουτοτρόπως και όλοι οι ποταμοί της Θράκης ήσαν γνωστοί εις τους αρχαίους. Κατά τον Στράβωνα, ο Όμηρος εγνώριζε και τον Ίστρον, ως και όλην την Θρακικήν παραλίαν μέχρι του Πηνειού πόταμου [16](#).

Ο Όμηρος εγνώριζε επίσης καλά τον Αξιόν ποταμόν, τον αποκαλεί δε ευρύ ρέοντα, όστις πράγματι είνε πλατύς και αβαθής σχετικώς προς άλλους ποταμούς. Λέγει μάλιστα, ότι ο Αστεροπαίος εκαυχήθη δια την εκ του ποταμίου θεού Αξιού καταγωγήν του [17](#).

Πηγάζει δε ο Αξιός, κατά τον Στράβωνα, εκ της χώρας των Παιόνων. Ρέει δε θολερός, ως πλημμυρούμενος εκ πολλών ποταμών, οι οποίοι χύνονται εις αυτόν. Ο Αξιός ρέων καθιστά την Μακεδονίαν δυσείσβολον εκ της Παιονίας, δηλαδή ο δαιμόνιος εξ Αμασειάς γεωγράφος εγνώρισεν ακριβώς και λεπτομερώς τα στενά του Άξιου (τα καλούμενα σήμερα στενά του Δεμίρ—Κάπου), όπου ως εκ της οχυρότητος και του βραχώδους του εδάφους ο Αξιός καθιστά δυσκολωτάτην την διάβασιν των μερών εκείνων και στρατηγικήν την θέσιν, ως φύσει οχυράν, καθώς ο Πηνειός τα Τέμπη [18](#). Ο Στρυμών ποταμός έγινε γνωστός προ πάντων κατά την ιστορικήν εποχήν και μνημονεύεται όχι μόνον υπό των ιστορικών Ηρόδοτου και Θου-κυδίδου, άλλα και υπό των τριών μεγάλων δραματικών ποιητών, του Αισχύλου, Σοφοκλέους και Ευριπίδου. Κατά την Ελληνικήν μυθογραφίαν 5 Στρυμών ήτο ο αρχαιότατος βασιλεύς των Θρακών, είχε δε τρεις υιούς, τον Βράγγαν, τον Ρήσον και τον Όλυθον [19](#).

Εκαλείτο δε ο Στρυμών προηγουμένως Ηιονεύς μετονομασθείς από τον Στρυμόνα [20](#).

Δια τον Στρυμόνα υπήρχε μία ωραία παράδοσις και πολύ χαρακτηριστική της ελληνικής μυθολογίας, ότι ο Ηρακλής οργισθείς εναντίον του, διότι έφερεν εις αυτόν προσκόμματα κατά την εκτέλεσιν ενός άθλου του, εγέμισε το ρεΐθρον αυτού με πέτρες και το κατέστησεν άπλωτον, ενώ προηγουμένως ήτο πλωτόν ²¹.

Περί της ορμητικότητος του Στρυμόνος έχομεν την εξής παρατήρησιν αρχαίου ιστορικού· «εάν τις εμβάλη σκύφον εις τας δΐνας του Στρυμόνος ποταμού, θα εύρη αυτόν εις την λίμνην περί την πόλιν Απολλωνιάδα» (την Κερκινίτιδα) ²².

Όσοι εγνώρισαν την εξαιρετικήν ορμητικότητα του Στρυμόνος, ειμ-πορούν να εξηγήσουν πολύ ευκόλως την παράδοσιν αυτήν.

Ο Στρυμών, κατά τον Στράβωνα, είχε τας πηγάς του εκ των παρά την βορειοτάτην Ροδόπην Αγριάνων, διήρχετο έπειτα δια της χώρας των Μαΐδων, Σιντών, Βισαλτών, Οδομάντων και τελευταίον των Ηδωνών, απάντων Θρακικών εθνών, και χύνεται εις το Αιγαίον σχηματίζων προ των εκβολών του την λίμνην Κερκινίτιδα ή Πρασιάδα. Και ο Στρυμών δια στενών ρέει ²³.

Κατά τον Αντιφάνην, τα χέλια του Στρυμόνος ήσαν και κατά την αρχαιότητα ονομαστά (μεγίστας εγχέλεις κεκτημένος) ²⁴. Και σου γ' επώνυμος τις εν φήμαις βροτών Θρήκης κατάρδων ποταμός ωνομασμένος, Στρυμών, μεγίστας εγχέλεις κεκτημένος ²⁵.

Ο Αισχύλος αποκαλεί τον Στρυμόνα αγνόν, ο δε Ευριπίδης καλλιγέφυρον ως εκ της ιστορικής παρά την Αμφίπολιν γέφυρας ²⁶.

Ο Θουκυδίδης λέγει πολύ ορθώς, ότι ο Στρυμών πηγάζει από το Σκόμιον και όχι, ως ο Στράβων, από την Ροδόπην ²⁷.

Κατά δε τον Αριστοτέλην, ο Στρυμών και ο Νέστος και ο Έβρος άπαντες τρεις όντες ρέουσιν εκ του Σκόμβρου. Πολλά δε ρεύματα και εκ της Ροδόπης εστίν ²⁸.

Ο δε Νέστος, Νέσος, Νέσσοσ και Μέστος ήτο επίσης γνωστός δια την ορμητικότητα του. Ό Στράβων λέγει περί αυτού, ότι δεν ρέει πάντοτε εις την κοίτην του και ότι πλημμυρών κατακλύζει την χώραν, δηλαδή τα νότια αυτής μέρη, τα όποια μόνον εΐνε πεδινά, ενώ όλα τα άλλα εΐνε ανεξαιρέτως βραχώδη. Και του ποταμού τούτου αι όχθαι εΐνε βραχώδεις και πολύ υψηλαί.

Ο Αρριανός τον ονομάζει Νέσσον, από της Ρωμαϊκής δε εποχής ο Νέστος ήρχισε να ονομάζεται Μεστός, ως φαίνεται εις τα νομίσματα των πόλεων ΠΡΟΣ ΜΕΣΤΩ.

Και οι Βυζαντινοί εξηκολούθησαν να τον ονομάζουν Μέστον, έκτοτε δε και ασφαλώς έμεινεν η ονομασία του ποταμού τούτου Μέστα και εις μεταγενεστέρους χρόνους ²⁹.

Ο δε ΕΒΡΟΣ είναι ο κατ' εξοχήν ποταμός της Θράκης, γνωστότατος από τους μυθολογικούς χρόνους του Ορφέως. Ως γνωστόν, ο Έβρος αποτελείται από τρεις μεγάλους βραχίονας, τον κυρίως Έβρον, τον Τόνσον και τον Άρδαν.

«Ο Έβρος εκαλείτο πρότερον Ρόμβος, την προσηγορίαν ειληφώς από της συστροφής του ύδατος. Κάσσανδρος δε, ο βασιλεύς των τόπων, γήμας Κροτονίκην εγέννησεν εξ αυτής υιόν Έβρον. Ό Κάσσανδρος τον υιόν του Έβρου, επίβουλον των πατρώων γάμων γενόμενον (προς την μητριάν Δαμασίπην την θυγατέρα του Άτρακτος), έρριψεν εις τον ποταμόν Ρόμβον, ος απ' αυτού Έβρος μετωνομάσθη, καθώς ιστορεί Τιμόθεος εις τα περί ποταμών» ³⁰.

Ό Ευριπίδης αποκαλεί τον "Έβρον αργυρορρύτην, όχι βέβαια ότι εις αυτόν ρέουν μόρια αργύρου, καθώς άλλοι ποταμοί έχουν ψήγματα χρυσού εις την άμμον των, άλλα διότι διασχίζει και ποτίζει πλουσιωτάτην και ευ-φορωτάτην χώραν. Είναι δε πράγματι ή υπό του "Έβρου διαρροομένη πεδιάς μία από τας ευφορωτέρας της Ευρώπης ³¹.

Τον Έβρον με τους παραποτάμους του τον εγνώριζε λεπτομερώς ο ιστορικός Ηρόδοτος, λέγων μεταξύ άλλων ότι ο Τέαρρος ποταμός εθεωρείτο υπό των περιοίκων θρακών άριστος προς Θεραπείαν και δι' άλλα μεν νοσήματα, άλλα προ πάντων της ψώρας των ανθρώπων και των ίππων. Είναι δε αι πηγαί αυτού τριάντα οκτώ, ρέουν δε από την αυτήν πέτραν και άλ-λαι μεν εκ των πηγών του είναι ψυχραί, άλλαι δε θερμαί. Εκδίδει δε δ Τέαρρος εις τον Κοντάδεστον, δ Κοντάδεστος εις τον Αγριάνην, ο δε Αγριάνης εις τον "Έβρον, όστις χύνεται εις την θάλασσαν παρά την πόλιν Αίνον σχηματίζων παρά τας εκβολάς του την λίμνην Στεντοριίδα. Εκβάλλει δε ο "Έβρος εις το Αιγαίον, κατά τον Ηρόδοτον, δι' ενός στομίου, δ Στράβων όμως λέγει, ότι δ "Έβρος εις τας εκβολάς του είναι δίστομος ³².

Φαίνεται δε, ότι έχουν δίκαιον και ο Ιστορικός και ο γεωγράφος, διότι το κύριον στόμιον του Έβρου είναι το πλησίον της πόλεως Αίνου, εξ ου και οι Τούρκοι γεωγράφοι το αποκαλούν Μεγάλη Μαρίτσα, το δε άλλο Μικρή Μαρίτσα. Τούτο δε αναντιρρήτως δεν υπήρχε κατά τους χρόνους του Ηροδότου, εσηματίσθη δε

αργότερον και επί της εποχής του Στράβωνος ήτο μικρότερον, όπως είνε και μέχρι της σήμερον. Το δε χρονικόν διάστημα από του Ηροδότου μέχρι του Στράβωνος είνε 450 περίπου έτη, δηλαδή μέγιστον και σημαντικώτατον δια τας ιδιοτροπίας των ποταμών να αλλάσ-σουν ρουν. Παραμένει όμως σταθερώς το γεωγραφικόν τεκμήριον, ότι το στόμιον του "Έβρου είνε το πλησίον της πόλεως Αίνου.

Πλησίον του Τεάρου ποταμού δ Δαρειός έστησε μίαν στήλην, επί της οποίας έγγραψε γράμματα, ότι του Τεάρου πόταμου αι κεφαλαί παρέχουν ύδωρ άριστον και κάλλιστον από όλους τους ποταμούς, ευχαριστηθείς από τον ποταμόν. Ό δε Αρτισκός ποταμός ρέει δια μέσου της χώρας των Οδρυσών. Ό Δαρειός κατά την εκστρατείαν του κατά των Σκυθών εξέλεξεν εδώ ένα τόπον και διέταξεν, όπως έκαστος εκ των ανδρών διερχόμενος εκείθεν τοποθετήση ένα λίθον εις το προσδιωρισμένον μέρος. Αφού δε το στράτευμα έκαμε τούτο, εσχηματίσθησαν μεγάλοι σωροί από τους λίθους. Το δε ρείθρον του Μέλανος πόταμου, όστις χύνεται ανατολικώς της Αίνου εις τον ομώνυμον κόλπον, δεν αντέσχεν εις την στρατιάν του Ξέρξου, όταν διήρχετο εκείθεν εκστρατεύσας κατά της Ελλάδος, αλλ' ετελείωσε και τον επέρασαν απεξηραμμένον ³³.

Εις την Θράκην θέτει ο Ηρόδοτος και τον Αρτισκόν, όστις, κατ' ουτόν, ρέει δια της χώρας των Οδρυσών ³⁴.

Ούτος πρέπει να τεθεί εις τα βορειοανατολικά της Θράκης και ουδεμίαν ειμπορεί να έχη σχέσιν, ούτε πρέπει να συγχέεται με τον Άρδαν, ένα εκ των βραχιόνων του Έβρου.

Αλλ' ο μεγαλείτερος ποταμός της αρχαίας Θράκης ήτο ο Ίστρος, δηλαδή ο Δούναβης. Κατά τον Στράβωνα, ο Όμηρος εγνώριζε τον Ίστρον. Οι αρχαιοί ιστορικοί και γεωγράφοι εγνώριζον, ότι ο Ίστρος πηγάζει από τας δυτικές χώρας της Ευρώπης. Το όνομα Δούναβης δεν είνε μεταγενέστερον, διότι ο Στράβων λέγει ρητώς, ότι του ποταμού τούτου το μεν άνω και το προς τας πηγάς τμήμα μέχρι των καταρρακτών ωνομάζετο Δανούιος, το τμήμα δηλαδή του ποταμού, το οποίον διήρχετο δια της χώρας των Δακών Θρακών, το δε κάτω τμήμα μέχρι των εκβολών του εις τον Πόντον, όσον διήρχετο δια της χώρας των Γετών Θρακών, ωνομάζετο Ίστρος. Εθεωρείτο δε ο Ίστρος παρά των αρχαίων Ελλήνων ως ο μέγιστος των ποταμών της Ευρώπης ρέων κατ' αρχάς προς νότον, έπειτα δε προς ανατολάς.

Αρχίζει δε, κατά τον Στράβωνα, από τα δυτικώτερα Γερμανικά όρη, πλησιάζει δε κατά τον ρουν του τον μυχόν του Αδριατικού απέχων απ' αυτόν περίπου χιλίους σταδίους. Ο Ίστρος σχηματίζει εις τας εκβολάς του μεγάλην νήσον, η οποία

ονομάζεται Πεύκη. Υπάρχουν δε και άλλαι νήσοι μικρότεροι, άλλαι μεν προς βορράν της Πεύκης, άλλαι δε προς το μέρος της θαλάσσης, διότι ο Ίστρος εκβάλλει εις την θάλασσαν δι' επτά στομίων. Τα επτά στόμια του Ίστρου ήσαν το Ιερόν, Νάρακον, Καλόν, Ψευδόστομον, Βόρειον, Φίλον ή Θιαγόλα. Το Καλόν είνε το μεσημβρινώτερον όλων.

Κατά τον γεωγράφον Πτολεμαίον, μεσημβρινώτερον όλων ήτο το Ιερόν, περιλαμβάνον την νήσον Πεύκην ³⁵.

Κατά τον ίδιον, Δανούβιος καλείται ο από της εκτροπής του Τιβίσκου ποταμού μέχρι της Αξιουπόλεως, από της οποίας περαιτέρω ο μέχρι του Πόντου και των εκβολών Δανούβιος καλείται Ίστρος ³⁶.

Ο Έφορος όμως λέγει, ότι ο Ίστρος εκβάλλει εις την θάλασσαν δια πέντε μόνον στομίων, το μεγαλείτερον των οποίων είνε το νοτιώτερον, το οποίον εκαλείτο Ιερόν στόμα. Η δε παραλία εκείνη, η εκτεινομένη κατά μήκος των εκβολών του Ίστρου, εκαλείτο υπό των ναυτικών στήθη, ήτο δε χαμηλή σχηματίζουσα τέναγος ³⁷.

Από δε τας κορυφάς του Αΐμου τρεις μεγάλοι ποταμοί ρέοντες προς βορράν χύνονται προς τον Ίστρον, ο Άτλας, Αύρας και Τίβιος. Επίσης ανατολικώτερον τούτων, πηγάζοντες από τον Αΐμον και προς βορράν διευθυνόμενοι και διερχόμενοι δια της χώρας των Κροβύζων Θρακών, ο Άθρης, Νόης και Αρτάνης, ρέουν εις τον Ίστρον. Εκ της χώρας δε των Παιόνων και της Ροδόπης πηγάζων ο Όσκιος ή Σκίος ποταμός σχίζει εις το μέσον τον Αΐμον, κατά τον Ηρόδοτον, και χύνεται εις τον Ίστρον ³⁸.

*

* *

Γενικώς η Θράκη από όλους τους αρχαίους συγγραφείς χαρακτηρίζεται ως χώρα ψυχροτάτη και έχουσα όρη υψηλότατα και χιονοσκεπή. Η Θράκη κατά την αρχαιότητα εθεωρείτο η οριστική διαμονή του πολεμικού Άρεως και του αγρίου Βορρά, εις την μυθολογικήν δε έκφρασιν εφανέρωνε και εσήμαινε δια γενικού τρόπου την τραχειάν χώραν του βορρά, από την οποίαν εξέρχονται αι πάχναι του χειμώνος και αι τρικυμΐαι της θαλάσσης.

Ο Πλάτων δια την σφοδρότητα του Θρακικού βορρά λέγει, ότι κανείς δεν ημπορεί να τον νικήση εις το τρέξιμον.

Ο Ησίοδος επίσης δια τον παγετόν και τας καυστικάς πάχνας λέγει χαρακτηριστικώτατα ότι, όταν εις την ιπποτρόφον Θράκην φυσήση ο Βορράς, η πρωία γίνεται ψυχρά, όταν δε σηκωθή ο βορράς υπεράνω της γης υψηλά με την θύελλαν του ανέμου, άλλοτε μεν βρέχει, άλλοτε δε πάλιν ρίπτει τα πυκνά νέφη, τα οποία κυλίου ο θρακικός Βορράς ³⁹.

Ο Αισχύλος, αναφερόμενος εις το ιστορικόν γεγονός, ότι κατά την επιστροφήν του Ξέρξου και των ηττημένων στρατιών του στρατηγού του Αρταβάζου επάγωσεν ο Στρυμών και ολόκληρος η Θράκη εσκεπάσθη από χιόνας, το οποίον είνε αληθέστατον και συχνότατον, το χαρακτηρίζει ως εξής.

Της Βόλβης λίμνης το καλάμι και το Παγγαίον όρος, την Ηδωνικήν γην κατά την νύκτα δε ταύτην ο θεός εσήκωσε πρόωρον χειμώνα, επάγωσε δε ολόκληρον το ρείθρον του Στρυμόνος ποταμού.

Επέρασαν δε μόλις και δυσκολώτατα την Θράκην⁴⁰. Επίσης μνημονεύει και τον ψυχρότατον βορράν, ο οποίος εξερχόμενος από τον Στρυμόνα εφόνευε τους Έλληνας, οίτινες επολιόρκουν την Τροίαν.

Άνεμοι δε από του Στρυμόνος εξερχόμενοι, πρόξενοι αργοποριών, καταστρεπτικοί, δυσκολεύοντες τα πλοία να κινηθούν, κινούντες τους άνδρας, φθείροντες τα πλοία και τα σχοινία, προσθέτοντες ατελείωτον χρόνον εις την βραδύτητα της πολιορκίας εμάραναν το άνθος των Αχαιών ⁴¹.

Ο δε Σοφοκλής δίδει την εξής υπέροχον εικόνα της αγριότητας της χώρας.

Όσάν το φουσκωμένο κύμα του Πόντου εις την ανεμοζάλην που το πιάνει από την Θράκην ο σίφων και το ρίχνει εις τον τρισκόταδον βυθόν και από το βάθος κυλάει την μαύρη άμμο κι' αναστενάξει βαρεία κ' ηχολογούν τα θαλασσοδαρμένα ακρογιάλια ⁴². Και αλλαχού.

Τον Άρην τον ολέθριον κάμε να φύγη είτε εις την Μαύρην θάλασσαν ή όπου βογγά της Θράκης ο βορράς ⁴³.

Η Θράκη, λέγει ο Decharme, εις την οποίαν έγινεν ο άθλος του Ηρακλέους κατά του Διομήδους, είνε εις την Ελληνικήν μυθολογίαν η πατρίς του Άρεως και του υιού του Λυκούργου, οι οποίοι ήσαν εχθροί του Διονύσου και του Βορρά. Είνε όθεν πιθανόν, ότι εις το πρόσωπον του βασιλέως Διομήδους πρέπει να ιδωμεν την τρικυμίαν, εις δε τους ανθρωποφάγους ίππους του τας σφοδράς πνοάς της θύελλης, ήτις καταφερομένη εις τας ακτάς και την θάλασσαν της Θράκης εξεγειρει

τα κύματα, θραύει τα πλοία, φονεύει τους επ' αυτών ανθρώπους και της οποίας την μανίαν μόνον ο ηλιακός ήρωας δύναται να δαμάση ⁴⁴.

Ο δε Ευριπίδης, όστις πολλάκις επεσκέφθη την Θράκην και επειδή έζησεν, ως γνωστόν, εις την αυλήν των Μακεδόνων βασιλέων, δύναται να θεωρηθή τρόπον τινά ο αυλικός ποιητής των Μακεδόνων και των Θρακών, αποκαλεί την Θράκην χιονώδη και «χιόνι κατάρρυτον», δηλαδή καταχιονισμένην, και τους τόπους αυτής δυσχειμέρους (κακοχειμωνιασμένους) και προσθέτει.

Όταν δε ο Θρακικός βορράς ρίχνη το χιόνι, σκεπάζω το κορμί μου με δέρματα θηρίων, ανάπτω φωτιά και δεν με μέλλει δια το χιόνι ⁴⁵.

Ο δε Αριστοφάνης δια τον χειμώνα της Θράκης λέγει, ότι το χιόνι σκεπάζει ολόκληρον την Θράκην και παγώνουν όλα τα ποτάμια της ⁴⁶.

Και ο ποιητής της Αργοναυτικής εκστρατείας μνημονεύει τον βορράν της Θράκης και την δυσχείμερον Θράκην. Επίσης και ο των Αργοναυτικών λέγων, ότι ο θυμωμένος Βορράς με τας δυνατάς στροφάς του και τα τρελλά φυσήματα κυλίζει το παν δια μέσου των πυκνών δασών της Βιστονίας Θράκης ⁴⁷.

Εις δε τους Ορφικούς ύμνους υπάρχουν οι μεγαλοπρεπέστατοι σίχοι. Χιονώδεις ελθέ από Θράκης λυε τε παννέφελον στάσιν ηέρος υγροκελεύθου ικμάσι ριπίζων νοτεραίς ομβρηγενές ύδωρ αίθρια πάντα τιθείς, θαλερόμματον αιθέρα τεύχων ακτίσιν λάμπουσιν επί χθονός ηελίοιο ⁴⁸.

Ο δε Ξενοφών, όστις κατά την επιστροφήν του με τους υπολειφθέντας εκ των μυρίων διέμεινεν ολόκληρον χειμώνα εις την ανατολικήν Θράκην, περιγράφων τον βαρύτατον χειμώνα, τον οποίον επέρασε εκεί, λέγει ότι είχε πέσει πολύ χιόνι και το ψύχος ήτο τόσο δριμύ, ώστε όχι μόνον το ύδωρ επάγωνεν εις τα αγγεία, όταν το έφερον εις το δείπνον, αλλά και ο οίνος ακόμη εις τα δοχεία. Και πολλών Ελλήνων αι ρίνες και τα ώτα απεκαίοντο και έγινε πλέον τότε φανερά η αιτία, διατί οι Θράκες φορούν και σκεπάζουν τας κεφάλας των και τα ωτά των με αλωπεκάς και διατί έχουν χιτώνας μακρούς, με τους οποίους σκεπάζουν όχι μόνον τα στήθη, αλλά και τους μηρούς των, και επανωφόρια ποδήρη, όταν είνε επάνω εις τα άλογα, και όχι χλαμύδας, καθώς συνηθίζουν οι Έλληνες ⁴⁹.

Ο δε Παισανίας διηγείται—είνε δε πάρα πολύ αξιόπιστος ο περιηγητής ούτος— ότι είδεν εις την Αχαΐαν και άρκτους λευκάς Θρακικάς, ότι και άνδρες ιδιώται απέκτησαν τοιαύτας, δηλαδή ήσαν τόσοσιν πολλοί, ώστε όχι μόνον οι επίσημοι πλούσιοι, αλλά και κοινοί πολίται ηγόρασαν τοιαύτας.

Βεβαίως και μέχρι της σήμερον εις πολλά μέρη της ορεινής Θράκης ευρίσκονται σποραδικώς κοιναί άρκτοι, το περιεργον όμως είνε, ότι ο Πausanías λέγει περί λευκών άρκτων, αι οποία σήμερον ευρίσκονται μόνον εις την βορειοτάτην Ευρώπην [50](#).

Αλλά και ο Αριστοτέλης σημειώνει τα εξής.

Λέγουν δε, ότι εις την Μυσίαν υπάρχει γένος τι άρκτων λευκών [51](#).

Εις τον ρήτορα Αριστείδην οφείλομεν μίαν αληθεστάτην και χαρακτηριστικωτάτην εικόνα δια τας πλημμύρας του Έβρου εν καιρώ παγετώδους χειμώνος. «Ο Έβρος μεν μόλις προ ολίγου είχε κοπή, ώστε να είνε διαβατός με πλοία, ει δε μη, ολόκληρος είχε σκεπασθή υπό των πάγων, αι πεδιάδες δε μετεβλήθησαν εις απέραντους λίμνας όσον φτάνει να ιδή το μάτι» [52](#).

Ο δε Αιλιανός μας διηγείται, ότι, όταν αι γερανοί ετοιμάζονται το φθινόπωρον να αποδημήσουν εις τα θερμά κλίματα, συναθροίζονται εις τον Έβρον, αφού δε κάθε μία καταπιή λίθον, μετοικίζονται εις τον Νείλον [53](#).

Η Θράκη είχε κατά την αρχαιότητα, καθώς και σήμερον, πολλούς κύκνους. Είχον δε οι Θράκες την συνήθειαν να ανατρέφουν κύκνους, οίτινες ήσαν τα προσφιλή εις αυτούς πτηνά [54](#).

Επίσης είχαν, όπως και σήμερον, απειρίαν δορκάδων.

Παρ' όλα ταύτα όμως δεν πρέπει να υπόθεση τις, ότι η Θράκη δεν έχει και εύκρατα μέρη. Αρκεί να ενθυμηθή τις, ότι εις τα νότια παράλια αυτής, της Προποντίδος, Ελλησπόντου και Αιγαίου πελάγους, ευρίσκεται και ευδοκιμεί η ελαία, η οποία, ως γνωστόν, μόνον εις τα μέτρια και ήπια κλίματα ευδοκιμεί.

Ο Θεόφραστος μας δίδει γενικώς μίαν εικόνα περί των φυομένων εις αυτήν. Πεύκη, δρυς, ελάτη, πύξος, Διός βάλανος, φιλύρα. Αλλά και μερικά, το οποία ζητούν τους ψυχρούς τόπους, ως το κενταύριον, αφίνθιον, προς τούτοις δε όσα έχουν φαρμακώδεις ρίζας και οπούς, καθώς ο ελλέβορος, το ελατήριον, η σκαμμωνία, σχεδόν όλα τα ριζοτομούμενα. κέδροι δε εις τα Θρακικά και τα Φρύγια όρη [55](#).

Η Θράκη εθεωρείτο, ως είνε άλλως τε, από τους αρχαίους πλουσιωτάτη χώρα. Ο Όμηρος την θεωρεί και την αποκαλεί εριβώλακα, δηλαδή γονιμωτάτην. Εγνώριζε δε την Θράκην, διότι αυτή έγινε ενωρίτατα γνωστή εις τους Έλληνας από τας

παραδόσεις της Αργοναυτικής εκστρατείας και τους άθλους του Ηρακλέους. Τα πλοία των Αχαιών μετέφεραν καθημερινώς οίνον από την απέναντι Θρακικήν παραλίαν, δια να ενισχύσουν το μένος των πολεμιστών από τα ατελεύτητα βάσανα και τας μακράς κακουχίας της δεκαετούς πολιορκίας της Τροίας.

Γεμάται είνε αι σκηναί με οίνον, τον οποίον τα πλοία των Αχαιών κομίζουν τακτικά από την Θράκην καθημερινώς [56](#).

Αλλ' ο Όμηρος εγνώριζε και την μεγάλην κτηνοτροφίαν της Θράκης, την αποκαλεί δε μητέρα μήλων, δηλαδή μητέρα προβάτων. Εις τα Αργοναυτικά ή Θράκη αποκαλείται εύπωλος, δηλαδή έχουσα πολλά και καλά κτήνη. Οι δε Κίκονες χαρακτηρίζονται ως έχοντες αναρίθμητα πρόβατα [57](#).

Ο Όμηρος λέγει, ότι ο ήρωας Ιφιδάμας Ακεστορίδης, μέγας και υψηλός, ανετράφη εις την γονιμωτάτην Θράκην την πολυπρόβατον.

Ο δε Ηρόδοτος διηγείται, ότι κατά την εκστρατείαν του Ξέρξου αι σημαντικώτεροι αποθήκαι τροφίμων δια την επιμελητείαν και τας κολοσσιαίας ανάγκας της στρατιάς εκείνης, ανερχομένης εις δύο περίπου εκατομμύρια ανδρών, έγιναν εις την καλουμένην Λευκήν ακτήν της Θράκης εις την Τυρόδιζαν της Περίνθου, τον Δορίσκον και την Ηιόνα του Στρυμόνος [58](#).

Ο δε Ξενοφών περιγράφων την γονιμότητα της Θράκης λέγει, ότι τα Θρακικά χωρία του βασιλείου των Οδρυσών ήσαν γεμάτα από σίτον, οίνον και άλλα εφόδια και ότι τοιαύτα χωρία ήσαν πολλά και πυκνά, έχοντα όλα τα απαιτούμενα [59](#).

Περί δε των αφθόνων μετάλλων χρυσοῦ και αργυροῦ, ως και του άλλου πλούτου της Θρακικής γης, πραγματευόμεθα εις τα οικεία μέρη του βιβλίου τούτου σποραδικῶς και παρεμπιπτόντως.

ΤΑ ΘΡΑΙΚΙΚΑ ΕΘΝΗ

Μέρος Α

Πριν ή προβώμεν εις την περιγραφήν των διαφόρων Θρακικών εθνών, σκόπιμον θεωρούμεν να προτάξωμεν την δια της Θράκης πορείαν του στρατού του Ξέρξου κατά της Ελλάδος, καθώς περιγράφει την εκστρατείαν ο Ηρόδοτος, καθόσον αυτή διευκολύνει πάρα πολύ την κατανόησιν σημείων τινών της Ιστορίας της Θράκης.

Είνε δε η εξής.

«Ο δε Ξέρξης διαβάς τον Μέλανα ποταμόν απεξηραμμένον και κατόπιν τον Έβρον επορεύετο εις τον Δορίσκον κατά της Ελλάδος και διήλθε πρώτον πλησίον των Σαμοθρακικών τειχών, εκ των οποίων το τελευταίον προς δυσμάς είνε η Μεσημβρία. Κατόπιν αυτής είνε η πόλις των Θασίων Στρύμη και μεταξύ των δύο τούτων πόλεων ρέει ο Λίσος ποταμός, του οποίου το ύδωρ δεν επήρκεσε τότε εις τον στρατόν του Ξέρξου, αλλ' ετελείωσεν. Η χώρα αύτη τον παλαιόν καιρόν εκαλείτο Γαλαϊκή, τόρα δε Βριαντική. Είνε όμως αλήθεια και αυτή χώρα των Κικόνων.

»Διαβάς δε το αποξηρανθέν ρεΐθρον του Λίσου ποταμού διήλθε πλησίον των Ελληνικών πόλεων Μαρωνείας, Δικαίας και Αβδήρων, προς τούτοις δε και από τας ονομαστάς λίμνας Ισμαρίδα, η οποία είνε μεταξύ της Μαρωνείας και της Στρύμης, και Βιστονίδα, η οποία είνε πλησίον της πόλεως Δικαίας και εις την οποίαν χύνονται δυο ποταμοί, ο Τραύος και ο Κόμψατος. Πλησίον δε των Αβδήρων δεν υπάρχει λίμνη αξία μνήμης. Διέβη δε μόνον τον Νέστον ποταμόν, ο οποίος χύνεται εις την θάλασαν. Μετά τας χώρας αυτάς εξακολουθών την οδοιπορίαν του διήλθε πλησίον των μεσογείων πόλεων, εις μίαν των οποίων ευρίσκεται λίμνη, της οποίας η περιφέρεια είνε ακριβώς τριάντα στάδια, έχουσα πολλούς ιχθύς. Η λίμνη αυτή είνε πολύ αλμυρά. Ταύτην εξήραναν μόνον τα υποζύγια ποτιζόμενα. Η πόλις αυτή ονομάζεται Πίστυρος. Ταύτας τας παραθαλάσσις πόλεις αφίνων αριστερά του επροχώρει.

»Εθνη δε Θρακών, δια της χώρας των οποίων επορεύετο, είνε τα εξής Παίιοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαίοι, Δερσαίοι, Ηδωνοί, Σάτραι.

»Οι δε Σάτραι οὔτοι, καθόσον ειξεύρομεν, ουδενός ποτέ ανθρώπου υπήκοοι ἔγιναν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς μου μόνοι αὐτοὶ ἀπὸ τῶν Θράκας ἐξηκολούθησαν νὰ μένουν ἐλευθεροί, διότι κατοικοῦν ὄρη υψηλὰ, σκεπασμένα ὑπὸ διαφόρων δασῶν καὶ χιόνων καὶ εἶνε ἐπιτηδειότατοι περὶ τὰ πολεμικά. Αὐτοὶ οἱ Σάτραι εἶνε οἱ ἔχοντες τὸ *μαντεῖον* τοῦ Διονύσου. Το δε μαντεῖον τοῦτο εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς τὸ υψηλότερον ὄρος. Ἐκ τῶν Σατρῶν οἱ *Βησσοί* εἶνε οἱ ἐπιμελούμενοι τὸν ναόν, χρησιμοδοτεῖ δε μία πρόμαντις καὶ οἱ χρησμοὶ αὐτῆς εἶνε διφορούμενοι, ὡς καὶ εἰς τοὺς Δελφοὺς.

»Αφοῦ δε διήλθεν ὁ Ξέρξης τὰς χώρας, τὰς ὁποίας ἠρίθμησα, διήλθεν ἔπειτα πλησίον τῶν φρουρίων τῶν Πιέρων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν καλεῖται Φάγρης, τὸ δε Πέργαμος. Πλησίον τῶν φρουρίων τούτων διήλθεν ἀφήσας πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ Παγγαῖον, ὄρος μέγα καὶ υψηλόν, ἔχον μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ ὁποία νέμονται οἱ Πίερες, οἱ Οδομαντες καὶ προ πάντων οἱ Σάτραι.

»Διελθὼν δε πλησίον ἀπὸ τοὺς Παίονας, τοὺς Δόβηρας καὶ τοὺς Παιόπλας, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν πρὸς βορρὰν τοῦ Παγγαίου, ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς, μέχρις οὐ ἔφθασεν εἰς τὸν Στρυμόνα καὶ τὴν Ἡδωνικὴν πόλιν Ἡϊόνα, τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνησε τότε ὁ Βόγης. Ἐξ ὅλων δε τῶν ἐπάρχων, τῶν ὁποίων τὰς ἐπαρχίας ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνας, οὐδένα ἔκρινεν ὁ βασιλεὺς ἀνδρεῖον, εἰ μὴ τὸν Βόγην μόνον, ἐπαρχὸν τῆς Ἡϊόνος. Τούτον οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐπαινῆ καὶ ἐτίμησε μέγਾਲως τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅσοι ἐπέζησαν εἰς τὴν Περσίαν. Καὶ πράγματι ἀξίος μεγάλου ἐπαίνου ἐφάνη ὁ Βόγης. Αὐτός, ὅταν ἐπολεμήθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Μιλτιάδου Κίμωνα, ἐνῶ εἰμπορούσε νὰ συνθηκολογήσῃ καὶ νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, δὲν ἠθέλησε, μήπως φανῆ εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι ἀπὸ δειλίαν ἐφρόντισε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του, καὶ ἐνεκαρτέρησε μέχρις ἐσχάτων. Αφοῦ δε πολιορκούμενος ἐξήντησεν ὅλας τὰς ζωοτροφίας του, ἀνάψας πυρὰν ἔσφαξε τὰ τέκνα του, τὴν γυναῖκα, τὰς παλλακίδας του καὶ τοὺς δούλους του καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ. Ἐπειτα ἔλαβεν ὅλον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν τῆς πόλεως καὶ τὸν ἔρριψεν ἀπὸ τὰ τείχη εἰς τὸν Στρυμόνα. Αφοῦ δε ἔκαμεν ὅλα αὐτὰ, ἐρρίφθη καὶ αὐτός εἰς τὸ πῦρ. Τούτου ἔνεκα δικαίως ἐπαινεῖται μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ τῶν Περσῶν.

»Ἡ δε γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Παγγαῖον ὀνομάζεται *Φυλλίς* καὶ ἐκτείνεται πρὸς δυσμὰς μὲν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀγγίτου, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν Στρυμόνα, πρὸς νότον δε μέχρι τοῦ Στρυμόνος.

»Ὁ στρατὸς ἐξηκολούθησε τὴν ὁδοπορίαν του πρὸς τὰς γέφυρας τῆς Ἀμφιπόλεως (τῶν Ἐννέα ὁδῶν), ἥτις γῆ εἶνε τῶν Ἡδωνῶν, καὶ εὗρε τὸν Στρυμόνα

ζευγμένον προς διάβασιν. Κινήσας δε ο στρατός από τον Στρυμόνα διήλθε πλησίον πόλεως Ελληνικής, της Αργίλου, η οποία είναι παραθαλασσία. Η χώρα αυτή, ως και η άνωθεν αυτής, ονομάζεται Βισαλτία.

»Την οδόν αυτήν, δια της οποίας διήλθεν ο Ξέρξης με τον στρατόν του, οι Θράκες ούτε την σκάπτουν ούτε την σπείρουν, αλλά μέχρι της εποχής μου την σέβονται μεγάλως.

»Ενώ δε επορεύετο εις τα μέρη της Βισαλτίας, επετέθησαν κατά των σιτοφόρων καμήλων λέοντες, οι οποίοι αφίνοντες τον τόπον της διαμονής των έπεριφέροντο όλην την νύκτα και ουδέν άλλο ήγγιζον ούτε υποζύγιον ούτε άνθρωπον, ει μη μόνον κατέτρεχον τας καμήλους, Θαυμάζω δε δια ποίον λόγον οι λέοντες απέφευγον τα άλλα και επετίθεντο κατά των καμήλων, τας οποίας ούτε είχαν ιδεί ούτε είχαν δοκιμάσει ποτέ πρωτίτερα.

»Ευρίσκοντο δε εις τα μέρη αυτά και λέοντες πολλοί και βώδια άγρια, των οποίων τα κέρατα είναι πάρα πολύ μεγάλα και μεταφέρονται εις την Ελλάδα. Σύνορα δε, τα οποία οι λέοντες δεν υπερβαίνουν, είναι ο ποταμός Νέστος, ρέων δια της χώρας των Αβδήρων, και ο Αχελώος, ρέων δια της Ακαρνανίας. Πράγματι δε ούτε προς ανατολάς του Νέστου θέλει τις ιδεί λέοντα ούτε προς δυσμάς του Αχελώου εις την λοιπήν ήπειρον, αλλά μόνον μεταξύ των δυο ποταμών ευρίσκονται» [60](#).

Οι αρχαίοι Θράκες ήσαν μέγιστον έθνος.

Το έθνος των Θρακών, λέγει ο Ηρόδοτος, είναι μετά τους Ινδούς το μέγιστον πάντων των εθνών. Εάν δε εκυβερνάτο από ένα μόνον ηγεμόνα ή εάν ήτο σύμφωνον, θά ήτο ακατανίκητον και το ισχυρότερον από όλα τα έθνη. Αλλ' η ενότης αύτη είναι ακατόρθωτος και είναι αδύνατον να πραγματοποιηθή ποτέ. Δια τούτο οι Θράκες είναι αδύνατοι και ανίσχυροι [61](#).

Ένεκα της διχογνωμίας και της διαιρέσεως ταύτης των Θρακών, ως δικαίως παρατηρεί ο Φιλόστρατος, το να υποδουλώση μεν κανείς τους Θράκας και τους Μισούς και τους Γέτας είναι εύκολον, το να τους ελευθερώση δε είναι ανοησία, διότι άλλως τε ούτε εις την ελευθερίαν χαίρουν ούτε την δουλείαν θεωρούν αισχρόν [62](#).

Κατά τον Πολύαινον, οι ηγεμόνες εις την Θράκην είναι πολυάριθμοι, διότι και τα έθνη ήσαν πολυάριθμα [63](#).

Η παρατήρησις αὐτῆ του ἐξ Ἰωνίας ιστορικοῦ εἶνε ὀρθότατη. Πρέπει δε να αποδοθῆ εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν ἐθνῶν τούτων, τὰ ὁποῖα ὡς πολεμικώτατα ἦσαν αὐταρχικὰ καὶ ἀνυπότακτα, ἀφ' ἐτέρου δε ἦσαν κατατετμημένα εἰς διαφόρους μικρὰς φυλάς, διεπομένας με αὐθόρμητον καὶ ἀνεξήγητον ἱστορικὸν νόμον ἐν ἀνεξαρτησίᾳ πρὸς ἀλλήλας. Πρὸς τούτοις καὶ πρὸ πάντων ὡς ἐκ τῆς φύσεως του ἐδάφους τῆς χώρας, τὴν ὁποῖαν ἐνέμοντο, διότι αὐτῆ εἶνε διηρημένη ὑπὸ πολλῶν καὶ ὑψηλοτάτων ὀρέων, διαχωρίζεται δε εἰς πολλὰ τμήματα ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν.

Ταῦτα πάντα εἶνε οὐσιαστικοὶ συντελεσταὶ διὰ τὰς πρωτογενεῖς ἐκεῖνας φυλάς, αἱ ὁποῖαι χωριζόμεναι καὶ διακρινόμεναι ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ γλωσσικὰς ἢ μάλλον διαλεκτικὰς διαφορὰς δὲν εἶχον καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὀργάνωσιν, ἀλλ' εὐρίσκοντο καὶ ἠρκοῦντο εἰς τὰς πρωτογενεῖς μεθόδους του πατριαρχικοῦ πολιτεύματος, ὑπὸ του ὁποῖου διείποντο. Τούτο ἄλλως τε ἰσχύει καὶ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα παρὰ τὴν βαθυτέραν ἴσως ὁμογένειαν καὶ συγγενειάν των ὄχι μόνον δὲν ἦσαν ἠνωμένα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐχθραν ἀδιάλλακτον διετέλουν καὶ ἐξετρέποντο συνεχῶς εἰς πολέμους αἱματηροῦς καὶ ἐμφυλίουσ σπαραγμοῦς. Τούτο δε παρατηρεῖται ἱστορικῶς καὶ εἰς νεώτερα ἔθνη καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ Γερμανικὰ, τὰ ὁποῖα, ὡς ἔχοντα οὐσιώδεις ἀναμεταξὺ των διακριτικούς χαρακτήρας, διατελοῦν μέχρι τῆς σήμερον ἐντελῶς χωρισμένα, μερικὰ δε ἐξ αὐτῶν, ὡς οἱ Δανοί, Σουηδοὶ καὶ Νορβηγοί, καὶ πολιτικῶς.

Ἡ διαίρεσις τῶν Θρακῶν εἰς πολλὰς φυλάς, πολεμούσας ἀναμεταξὺ των μέχρις ἐξοντώσεως, παρετηρήθη πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν.

Ὄνόματα δε πολλὰ εἶχον οἱ Θράκες κατὰ χώραν καὶ φυλὴν. Ὁ Γερμανὸς Β. Giseke διαιρεῖ τοὺς Θράκας μόνον εἰς οκτὴ μεγάλας καὶ διακεκριμένας φυλάς, εἰς Λίους, Βησσοὺς, Σάτρας, Σαπαίους, Μαΐδους, Βισάλτας, Τράλλεις καὶ Βιθυνοὺς. Ὅλοι οὗτοι ἀπετέλουν κατ' αὐτὸν τοὺς Θράκας του Διακού γένους καὶ ἦσαν συγγενεῖς των Πελασγῶν. Εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν του Διακού γένους ἀνήκον καὶ οἱ Οἰδρύσαι ⁶⁴.

Ὁ περιηγητὴς Πausanίας, συγγραφεὺς, ὡς εἶπομεν, πάρα πολὺ ἀξιόπιστος, ἀκμάσας κατὰ τοὺς χρόνους του αυτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ ἀποτελῶν πολυτιμώτατον ἀρχεῖον του ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, λέγει, ὅτι κανέν ἄλλο ἔθνος ἐξεταζόμενον χωριστὰ δὲν εἶνε πολυαριθμότερον ἀπὸ τοὺς Θράκας, ἐὰν τοὺς λάβωμεν ὡς σύνολον, ἐκτὸς των Κελτῶν. Καὶ διὰ τούτο οὐδεὶς ποτὲ προηγουμένως κατῴρθωσε να καθυποτάξῃ τοὺς Θράκας ἐκτὸς των Ῥωμαίων, οἱ ὁποῖοι καθυπέταξαν ὀριστικῶς τὴν Θράκην ⁶⁵.

Και πράγματι το Θρακικόν έθνος ήτο μέγιστον, ισχυρότατον και πολυπληθέστατον, προς τούτοις δε και μαχιμώτατον, αποτελούμενον κυρίως από είκοσι δύο φυλάς, ειμπορούσε δε, αν και κατά τους τελευταίους χρόνους είχε πάρα πολύ καταπονηθή και εξαντληθή από τους αδιάλειπτους πολέμους, να αποστείλη και παράταξη ιππείς μεν δεκαπέντε χιλιάδας, πεζούς δε διακοσίας χιλιάδας ⁶⁶.

Και ήσαν μεν κυρίως αι Θρακικαί φυλαί είκοσι δύο, πολλάί όμως εξ αυτών υποδιηρούντο εις άλλας μικροτέρας φυλάς ή μάλλον πατριάς, θα περιγράψωμεν δε αυτές κατά γεωγραφικήν σειράν αρχίζοντες από τους νεωτέρους Θράκας.

ΠΙΕΡΕΣ

Ούτοι κατοικούσαν την άνωθεν του Ολύμπου χώραν, η οποία εξ αυτών ωνομάσθη *Πιερία*, έχοντες φημισμένας πόλεις, πολιτισμόν ανώτερον πολλών Θρακικών φυλών και εξαιρετικήν επίδοσιν εις την μουσικήν και την ποίησιν. Την Πιερίαν την εγνώριζε καλά και ο Όμηρος.

Κατά την εβδόμην π.Χ. εκατονταετηρίδα οι Τημενίδαι, αρχαιοτάτη επίσημος από το Άργος οικογένεια, εγκατασταθέντες εις την Πιερίαν και υπερισχύσαντες εις αυτήν ως άρχοντες της χώρας εξεδίωξαν μέγα μέρος των Πιέρων Θρακών. Ούτοι δε διαβάντες τον Στρυμόνα ποταμόν εγκατεστάθησαν υπό τας υπωρείας του Παγγαίου όρους και έκτισαν εκεί την Πέργαμον, την Φάγρητα και άλλα χωρία οχυρά, διο και η κάτωθεν του Παγγαίου παραλία ωνομάσθη εξ αυτών και Πιερικός κόλπος. Κατέλαβον δε οι ίδιοι Πίερες τότε και μέρος της μεταξύ του Αξιού και του Στρυμόνος κειμένης χώρας, την καλουμένην Μυγδονίαν, εκδιώξαντες εκείθεν τους Ηδωνούς Θράκας και ενέμοντο αυτήν⁶⁷.

ΒΡΥΓΕΣ

Και Βρίγες. Εις παναρχαίαν εποχήν ούτοι έμεναν παρά το όρος Βέρμιον, το οποίον ο Στράβων θεωρεί ως αρχήν των Θρακικών ορέων, τα οποία κατόπιν ωνομάσθησαν Μακεδονικά. Ούτοι, καθώς οι Μακεδόνες λέγουν, ωνομάζοντο *Βρίγες*, μεταβάντες όμως εις την Ασίαν μετέβαλον με την χώραν και το όνομά των και ωνομάσθησαν πλέον Φρύγες. Ελέγοντο δε πριν μεταναστεύσουν και Βρύγοι⁶⁸.

Μία όμως μοίρα των Βρύγων παρέμεινεν εις την Ελληνικήν χερσόνησον ανατολικώς των Κεραυνίων ορέων πλησίον των Λυγκηστών και των Πεληγόνων, όθεν έρεεν ο Ερίγων, υπήρχε δε και κατά τους ιστορικούς χρόνους. Ούτοι κατά τον Ηρόδοτον επιτεθέντες την νύκτα κατά των Περσών επλήγωσαν εντός της σκηνής του τον Μαρδόνιον.

Ἐμειναν δε, ως εἶπομεν, εἰς τὴν χώραν πλησίον τῆς Λυχνίτιδος λίμνης. «*Εἰσὶ Βρύγοι βάρβαροι*»⁶⁹.

ΠΑΙΟΝΕΣ

Κατοικοῦσαν τὴν ἐξ αὐτῶν ονομασθεῖσαν Παιονίαν, κειμένην πρὸς βορρὰν τῆς λίμνης τῆς Δοϊράνης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ Ἀξιού ποταμοῦ, ἥτις δια τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμφαξίτις. Πρὸς βορρὰν ἡ Παιονία συνώρευε πρὸς τὴν Δαρδανίαν καὶ τοὺς Ἀρδιαίους Θράκας. Επεξετείνοντο ὅμως οἱ Παῖονες μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης καὶ πέραν αὐτῆς, πέραν τοῦ Στρυμόνος μέχρι τοῦ Παγγαίου.

Ὁ Ὅμηρος ἐγνώριζε τὴν Παιονίαν, τὴν ἀποκαλεῖ δε γονιμωτάτην. Ὁ δε Στράβων, ὅστις ἐγνώρισε λεπτομερῶς αὐτήν, λέγει ὅτι ολόκληρος ἡ Παιονία εἶνε χώρα υψηλή⁷⁰.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διάσημοι ἦσαν οἱ ταῦροι τῆς Παιονίας, οἵτινες ἦσαν δασεῖς ὄχι μόνον εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ στέρνον καὶ τὸ γένειον⁷¹.

Κατὰ τὴν γνώμην ἱστορικῶν τινῶν οἱ Παῖονες ἦσαν Μακεδονικὴ φυλὴ, ὁ Στράβων ὅμως τοὺς θεωρεῖ Θράκας, προσθέτει δε, ὅτι τοὺς Παῖονας ἄλλοι μὲν τοὺς θεωροῦν ὡς ἀποίκους τῶν Φρυγῶν, ἄλλοι δε ὡς ἀρχηγέτας αὐτῶν καὶ ὅτι ἡ Παιονία εἰς παλαιὰν ἐποχὴν εἶχεν ἐκταθῆ μέχρι τῆς Πελαγονίας καὶ τῆς Πιερίας καὶ ὅτι οἱ Παῖονες εἶχον καταλάβει μέγα μέρος τῆς σημερινῆς νοτίας Μακεδονίας, τὴν Κρηστωνίδα, ολόκληρον τὴν Μυγδονίαν καὶ ἓνα μέρος τῆς χώρας τῶν νοτίων Ἀγριάνων μέχρι τοῦ Παγγαίου⁷².

Οἱ Παῖονες ἦσαν ἰσχυροτάτη Θρακικὴ φυλὴ, εἶχον δε ἐκστρατεύσει καὶ μέχρι τῆς πόλεως Περίνθου καὶ ἔκαμνον πάντοτε συχνωτάτας ἐπιδρομὰς πρὸ πάντων κατὰ τῶν Μακεδονικῶν φυλῶν. Ἀπετελοῦντο δε οἱ Παῖονες γενικῶς ἀπὸ πολλὰς φυλάς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Παῖονες, Σιροπαῖονες, Γραῖοι, Λαιαῖοι, Παιόπλοι, Παναῖοι**. Εἰς τοὺτους πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ *ανωνύμως* κατοικοῦντες μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης.

Ἡ Παιονία κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἦτο χώρα πεπολισμένη, δηλαδὴ οἱ Παῖονες κατοικοῦσαν εἰς πόλεις καὶ χωρία ἔχοντες ἀνάλογον ἀστικὸν πολιτισμὸν. Εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεῖαν ἔλαβον μέρος μετὰ τοῦ Ξέρξου πλείστα ἐκ τῶν Θρακικῶν ἐθνῶν, ἄλλα μὲν ὡς ὑποτεταγμένα εἰς αὐτόν, ἄλλα δε ὡς ἐθελονταί. Καὶ πλοῖα μὲν αἰ εἰς τὴν Θράκην Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι καὶ νῆσοι τῆς Θράκης ἔδωσαν ἑκατὸν εἴκοσιν, ἄνδρας δε ἐπ' αὐτῶν εἴκοσι τέσσαρας χιλιάδας, Πεζικὸν δε ἔδωσαν

οι Παίονες, οι Βρύγοι και οι Πίερες και όσοι άλλοι εκ των άλλων Θρακών κατοικούσαν την παραλίαν [73](#).

Ο Ηρόδοτος διηγείται, ότι κατά διαταγήν του Δαρείου ο στρατηγός Μεγάβαζος εσήκωσε τους Παίονας από τα μέρη των δια το εξής περιεργον γεγονός. Ο Πίγρης και ο Μαντύης, αμφότεροι Παίονες, θέλοντες να γίνουν τύραννοι των Παιόνων, μετέβησαν εις τας Σάρδεις, όταν ήτο εκεί ο Δαρείος, φέροντες μαζί των και μίαν αδελφήν, ωραίαν και υψηλόσωμον. Εκεί ενδύσαντες την αδελφήν των με τα καλλίτερα φορέματα την έστειλαν να φέρη ύδωρ με το αγγείον επί κεφαλής, σύρουσαν τον ίππον με τον χαλινόν δεμένον εις τον βραχίονα και με τα χέργια να κλώθη λινάρι εις το αδράχτι. Ο Δαρείος από περιέργειαν έστειλε να την παρακολουθήσουν και αυτή, αφού επότισε τον ίππον της, εγέμισε το αγγείον και επέρασε από τον ίδιον δρόμον φέρουσα το αγγείον επάνω εις την κεφαλήν της, σύρουσα τον ίππον από τον χαλινόν με τον βραχίονα και στρέφουσα το αδράχτι.

Κατά διαταγήν του Δαρείου την έφεραν ενώπιόν του, οι δε αδελφοί της έμειναν ολίγον οπίσω και τότε επληροφορήθη ότι ήσαν Παίονες και που ευρίσκετο η Παιονία. Ο Δαρείος τους ηρώτησεν, αν όλαι αι γυναίκες εις την Παιονίαν είνε τόσοσιν εργατικάι, και οι νέοι απήντησαν ότι είνε. Κατά διαταγήν λοιπόν του Δαρείου ο Μεγάβαζος εκστρατεύσας κατά των Παιόνων εκυρίευσε τας πόλεις των και εξ αυτών μετέφερεν εις την Ασίαν τους **Παιόπλας**, τους **Σιροπαίονας** και τους κατοικούντας μέχρι της Πρασιάδος λίμνης.

Και κατ' αρχάς μεν τους έφερον εις τας Σάρδεις, εκείθεν όμως τους εγκατέστησαν εις ιδιαίτερον τόπον της Φρυγίας, όπου ο Αρισταγόρας δι' εμπίστου απεσταλμένου τους ειδοποίησεν, αν θέλουν να επιστρέψουν εις την πατρίδα των, να φροντίσουν μόνοι των να καταβούν εις την παραλίαν και δια τα κατόπιν θα φροντίση αυτός. Ταύτα ακούσαντες οι Παίονες εχάρησαν πάρα πολύ και λαβόντες τα γυναικόπαιδα των έφθασαν εις την παραλίαν. Μερικοί όμως εφοβήθησαν και έμειναν εκεί. Οι φυγάδες μετεφέρθησαν με πλοία εις την Χίον, όπου τους κατεδίωξε το Περσικόν ιππικόν, δεν ειμπόρεσε όμως να τους φθάσει και τους εμήνυσαν να επιστρέψουν εις την Φρυγίαν. Αυτοί όμως δεν παρεδέχθησαν, αλλ' από την Χίον μεν οι Χίοι τους έφερον εις την Λέσβον, οι δε Λέσβιοι εις τον Δορίσκον παρά τας εκβολάς του Έβρου και εκείθεν πεζή έφθασαν εις την Παιονίαν [74](#).

Το γεγονός τούτο αναφέρεται υπό άλλων νεωτέρων συγγραφέων εντελώς παραμορφωμένον, ως συμβάν επί Αλυάπτου, βασιλέως των Λυδών, με Θράκας καταγομένους εκ Μυσίας της Θράκης και ότι εκείθεν έλαβε τους Θράκας με την

συγκατάθεσιν του βασιλέως αυτών Κότυος, πρὸς τον οποίον ο βασιλεύς των Λυδῶν ἔστειλε προηγουμένως πρεσβείαν [75](#).

Οι Παίονες ως πολεμικός λαός παρείχον διαρκῶς ενοχλήσεις εις τους Μακεδόνας. Κατοικούντες πλησίον αυτών ἔκαμνον συχνὰς λεηλασίας εις τας Μακεδονικὰς ἐπαρχίας περιφρονούντες αυτούς. Πλην ο Φίλιππος, πρὶν ἐπιχειρήσῃ την ἐκστρατείαν του κατὰ της Ελλάδος και την μελετηθεῖσαν ὑπ' αυτού ἐκστρατείαν κατὰ του βασιλέως των Περσῶν, ἐπεχείρησε προηγουμένως να καταλύσῃ τα ἰσχυρὰ βασίλεια των Ἰλλυριῶν, των Σκυθῶν, των Θρακῶν και των Παίωνων. Διαπραγματευθεὶς ὁμως με τους Παίονας, ἄλλους μεν ἐξ αυτών διέφθειρε με δωρεάς, ἄλλους δε καταπέσας με διαφόρους υποσχέσεις ευεργεσιῶν κατῶρθωσε πρὸς το παρὸν να εἰρηνεύσῃ με αυτούς και να ἡσυχάσουν. Και ο Ἀλέξανδρος ἐπίσης, ἀφοῦ κατέστειλε τας ἐν Ελλάδι ταραχὰς, ἐξεστράτευσεν κατὰ των Παίωνων, οἱ οἱοὶ εἶχον δεῖξει διαθέσεις να στασιάσουν κατὰ της Μακεδονικῆς ἐπικυριαρχίας [76](#).

Ταῦτα δε συνέβαιναν μεταξὺ Παίωνων και Μακεδόνων ἀκριβῶς κατὰ την ἐποχὴν, καθ' ἣν εἶχεν ἀρχίσει να εἰσέρχεται εις το οξύτερον στάδιον ἡ μεταξὺ Ἀθηναίων και Φιλίππου πολιτικὴ ἀντίθεσις.

Ο Ἰσοκράτης, συνετός πατριώτης και φίλος της εἰρήνης ως φιλόσοφος, μας πληροφορεῖ, ὅτι ο Φίλιππος καθυπέταξε τους Παίονας και τους κατέστησεν ὑπηκόους του. Ἐπίσης δε κατέστησεν δεσπότης της Θράκης τους φιλικῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους δυνάστας [77](#).

Ο δε Δημοσθένης κατ' ἀντίθεσιν αὐτοῦ ἐξωθῶν τους Ἀθηναίους εις ἀιματηρὰν ρῆξιν μετὰ του Φιλίππου ἐκθέτει τους κινδύνους της πόλεως ἀπὸ τον ἀκάθεκτον Μακεδόνα, ὅστις ἐξηνάγκασεν τους Παίονας να ὑποταχθῶν ἢ να συμμαχήσουν μετ' αὐτοῦ, ἐνῶ προηγουμένως ἦσαν ἐλεύθεροι και σύμμαχοι των Ἀθηναίων. Με πικρίαν δε ὑπενθυμίζει εις τους ραστωνεῦοντας συμπολίτας του, ὅτι οἱ Παίονες και οἱ Θράκες θα ἐπροτιμούσαν να εἶνε ἐλεύθεροι και ἀυτόνομοι, παρά δούλοι διότι ἀφ' ἐνός μεν δὲν εἶνε συνηθισμένοι να εἶνε ὑπήκοοι ἄλλου τινός, ἀφ' ἐτέρου δε ο Φίλιππος φέρεται ἀλαζονικῶς πρὸς αὐτούς [78](#).

Τοιοῦτοτρόπως κατεβλήθησαν οἱ Παίονες ὑπὸ των ἰσχυρότερων Μακεδόνων. Ἀργότερον ὁμως μετὰ τον θάνατον του Ἀλεξάνδρου οἱ Παίονες ἐπανέκτησαν πάλιν την ἀνεξαρτησίαν των ἢ ὀψωσδήποτε ἦσαν ὑποτελεῖς εις τους Μακεδόνας διατηρούντες τους βασιλεῖς και δυνάστας αυτών, ἐκ των οἱοίων ἐν γένει γνωστοὶ εἶνε οἱ ἐξῆς.

Άγις. Ούτος ήτο σύγχρονος Φιλίππου του Μακεδόνος, όστις πληροφορηθείς ότι ο Άγις απέθανεν, εθεώρησε κατάλληλον την περίστασιν να επιτεθεί εναντίον των Παιόνων. Εκστρατεύσας λοιπόν εις την Παιονίαν και νικήσας τους Παίονας εις μάχην κατά παράταξιν ηνάγκασε το έθνος τούτο να πειθαρχή εις τους Μακεδόνας⁷⁹.

Οι σπουδαιότεροι πόλεμοι του Φιλίππου κατά των Παιόνων και των Θρακών, ως και κατά των Ιλλυριών, έγιναν τω 355 ή 354 π. Χ.

Λύκκειος, περί τα 359 - 340 π. Χ.

Πατράος, περί τα 340 - 315 π. Χ.

Αυδολέων, υιός του Πατράου, περί τα 315 - 286 π. Χ.

Διόδωρος ο Σικελιώτης εις τι απόσπασμα του εικοστού βιβλίου του τον αποκαλεί Αυτολέοντα, όπερ καθ' ημάς φαίνεται λανθασμένον. Μάλλον είνε Αυδολέων, όπερ σημαίνει τον έχοντα φωνήν λέοντος, μεγαλόφωνον.

Ο Αυδολέων υπήρξε φίλος και σύμμαχος των Αθηναίων. Τον Αυδολέοντα εβοήθησεν ο Κάσσανδρος, εκ των διαδόχων του Αλεξάνδρου, πολεμούντα προς τους Αυταριάτας και αυτόν μεν έσωσεν από τον κίνδυνον, τους δε Ιλλυριούς Αυταριάτας με τα ακολουθούντα το στρατόπεδον γυναικόπαιδά των, περί τας είκοσι χιλιάδας, εγκατέστησεν εις το όρος Όρβηλον⁸⁰.

Τα νομίσματα αυτού φέρουν έμπροσθεν κεφαλήν Αθηνάς ή Διονύσου, όπισθεν δε ίππον ελεύθερον ή προτομήν ίππου, επιγραφήν δε έχουσαν ΑΥΔΟΛΕΟΝΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Αρίστων, υιός και διάδοχος του Αυδολέοντος.

Δροπίων, περί τα 279 π.Χ. Υιός του Δέοντος, έγινε γνωστός εκ τινός αναθήματος, το οποίον έπεμψεν εις τους Δελφούς. Ήτο δε τούτο χάλκινη κεφαλή βίσωνος, ταύρου Παιονικού⁸¹.

Κατά δε το έτος 1877 ανεκαλύφθη εις την Ολυμπίαν επιγραφή επί τινός βάθρου ανδριάντος, μαρτυρούσα ότι ο ανδριάς εστήθη εκεί υπό του κοινού των Παιόνων προς τιμήν του βασιλέως των Δροπίωνος.

Το τοιούτον επετρέπετο μόνον εις τους αποδεδειγμένην έχοντας την Ελληνικήν καταγωγήν, διότι είνε γνωστόν, ότι εις τον εκ των Περσικών πολέμων καταστάντα

γνωστόν βασιλέα Αλέξανδρον επετράπη υπό των Ελλανοδικών να αγωνισθή εις τους Ολυμπιακούς αγώνας, μόνον αφού απεδείχθη η Ελληνική καταγωγή του. Αλλά, καθώς και τα ονόματα των βασιλέων της Παιονίας φανερώνουν, οι βασιλείς των θα είχαν ωρισμένως Ελληνικήν καταγωγήν, καθώς και οι Μακεδόνες βασιλείς.

Άλλως τε την ερμηνείαν του ζητήματος τούτου νομίζομεν, ότι μας την δίδει ο ίδιος περιηγητής Πausανίας. Κατ' αυτόν ο Ενδυμίωv εις την Αρκαδίαν, ο γνωστότατος εραστής της Σελήνης, είχε τρεις υιούς, τον **Παίονα**, τον **Επειόν** και τον **Αιτωλόν**. Ο Ενδυμίωv έθεσεν εις την Ολυμπίαν αγώνα δρόμου υπέρ της αρχής εις τα τέκνα του, ενίκησε δε και κατέλαβε την βασιλείαν ο Επειός. Ο **Παίωv** τότε λυπηθείς δια την ήτταν του έφυγε πολύ μακράν και απ' αυτόν η άνωθεν του Αξιού χώρα ωνομάσθη **Παιονία**⁸².

ΔΟΒΗΡΕΣ

Μικρά μεν, πλην πολεμική Θρακική φυλή, κατοικούσα γειτονικώς και νοτίως των Παίωνων. Την φυλήν ταύτην ο Μεγάβαζος δεν ειμπόρεσε να καθυποτάξη, ως και τους Αγριάνας Οδόμαντας και τους κατοικούντας περί την Πρασιάδα λίμνην. Οι Δόβηρες έφθανον και μέχρι του Παγγαίου⁸³.

ΜΥΓΔΟΝΕΣ

Γείτονες των Δοβήρων, κατοικούντες την προς βορράν της λίμνης Βόλβης χώραν, ήτις εξ αυτών ωνομάσθη **Μυγδονία**. Υποδιαίρεσις των Μυγδόνων ήσαν οι **Σίθωνες**, κατοικούντες την εν τη Χαλκιδική εξ αυτών ονομασθείσαν **Σιθωνίαν**.

ΒΙΣΑΛΤΑΙ

Κατά τινάς αρχαίους ιστορικούς, προ πάντων τον Ηρόδοτον, οι Βισάλται ήσαν μάλλον Πελασγοί και όχι Θράκες. Ο Στράβων όμως, του οποίου την γνώμην θεωρούμεν εγκυροτέραν, διότι φαίνεται μελετήσας επισταμένως την χώραν, τους θεωρεί Θράκας⁸⁴.

Ο Head Barclay εις την Ελληνικήν νομισματολογίαν του παραδέχεται τους Βισάλτας ως Πελασγικήν φυλήν.

Οι Βισάλται, κατοικούντες προς βορράν του Στρυμόνος επί της μεταλλοφόρου οροσειράς, η οποία καταλήγει εις τα πεδινά της Μυγδονίας, ως και υπεράνω της Αμφιπόλεως μέχρι της πόλεως Ηρακλείας της Σιντικής, είχαν πεδιάδα γόνιμον και εύκαρπον, την οποίαν διαρρέει ο Στρυμών.

Ένα μέρος των Βισαλτών ήσαν αυτόχθονες, προσετέθησαν δε εις αυτούς και οι εκ της Μακεδονίας μεταναστεύσαντες.

Βασιλείς των Βισαλτών είνε γνωστοί οι εξής.

Μώσσης, περί τα 500-480 π.Χ.

Δημήτριος, περί τα 450 π.Χ.

Βασταρεύς, τω 350 π.Χ. Τετράδραχμον Αιγινητικού συστήματος.

Όναρις. «Βισάλται εις Καρδίαν εστρατεύοντο και ενίκησαν ηγεμών δε των Βισαλτών ην Όναρις»⁸⁵.

ΟΔΟΜΑΝΤΕΣ

Ούτοι ήσαν γείτονες των Βισαλτών κατοικούντες την από Στρυμόνος μέχρι των υπωρειών του Παγγαίου χώραν, μάλλον την παραλίαν, και την περί την Δάτον πλουσιωτάτην χώραν.

«Η Οδομαντική εξετείνετο προς βορράν της Ηδωνίδος και της Κερκινίτιδος λίμνης παρά την αριστεράν όχθην του Στρυμόνος και περιελάμβανεν όλην την περιοχήν, την εκτεινομένην προς μεσημβρίαν μεν των Σερρών μέχρι της Κερκινίτιδος, προς βορράν δε μέχρι του Μελενίκου και προς ανατολάς μέχρι της Δράμας, Νευροκοπίου και του Νέστου ποταμού»⁸⁶.

Μυθικός βασιλεύς των Οδομάντων φέρεται ο Σίθων. «Λέγεται και Σίθωνα, τον Οδομάντων βασιλέα, γεννήσαι θυγατέρα Παλλήνην, καλήν τε και επίχαριν»⁸⁷.

Ήσαν δε οι Οδόμαντες πολεμικώτατοι και δεν υπετάχθησαν εις τους Πέρσας. Μεταλλευταί. κατ' αρχάς, πεισθέντες αργότερον υπό των γειτόνων των Μαίδων και Ηδωνών, έζων πλέον ως εργάται εις τα πλουσιώτατα εκεί μεταλλεία και ως μισθοφόροι των Οδρυσών, των Αθηναίων και των Μακεδόνων.

Των Οδομάντων γνωστός βασιλεύς είνε ο **Πολλής**, τον οποίον ο Θουκυδίδης μνημονεύει, ως σύμμαχον των Αθηναίων. Ο Κλέων είχε ζητήσει βοήθειαν παρ' αυτού⁸⁸.

Πιθανόν και οι εκ νομισμάτων γνωστοί βασιλείς **Δερρόνικος** (480 π. Χ.) και **Δόκιμος** να ήσαν και αυτοί ηγεμόνες των Οδομάντων⁸⁹.

ΜΑΙΔΟΙ

Προς βορράν των Οδομάντων ή κατ' άλλους εις τα βορειότατα του Στρυμόνος. Την χώραν των, φθάνουσιν μέχρι του Παγγαίου και της Ροδόπης, διέρρεεν ο Στρυμών. Οι Μαΐδοι ήσαν γείτονες των Ηδωνών ή μάλλον των Δανθαλιτών προς βορράν αυτών ευρισκόμενοι.

Μια μοίρα των Μαΐδων μετηνάστευσεν εις το εσωτερικόν της Μακεδονίας, μερικοί δε πάλιν διεπερατώθησαν εις την Βιθυνίαν. Αμφότεροι δε ωνομάσθησαν ΜΑΙΔΟΒΙΘΥΝΟΙ.

Οι Μαΐδοι ήσαν λαός πολεμικός, δια τούτο ο ποιητής Διονύσιος τους αποκαλεί «Μαΐδων άγρια φύλα».

Υποταχθέντες οι Μαΐδοι εις τον Αλέξανδρον ηθέλησαν να επαναστατήσουν και να εισβάλουν εις την Μακεδονίαν, πλην εκστρατεύσας ο Αλέξανδρος κατ' αυτών επολιόρκησε τους επαναστάτας και κυριεύσας την πόλιν των αυτούς μεν απεδίωξε, συμμίκτως δε κατοικήσας την πόλιν ωνόμασεν αυτήν **Αλεξανδρούπολιν**⁹⁰.

Επίσης είνε γνωσταί αι επιδρομαί, τας οποίας επανειλημμένως έκαμον οι Μαΐδοι εις την Μακεδονίαν επί Φιλίππου, πατρός του Περσέως, όστις συνήθως ήτο απησχολημένος εις πόλεμον ξένον και άφινε το βασιλείον ανυπεράσπιστον.

Οι Μαΐδοι είχαν τότε πρωτεύουσιν την **Ιαμφορίαν** (Jamphorina)⁹¹.

ΗΔΩΝΟΙ

Ελέγοντο ούτοι 'Ηδωνες και 'Ωδωνες.

Κατείχον την άνωθεν των εκβολών του Στρυμόνος και προς ανατολάς της Κερκινίτιδος (τ' Αχινού) λίμνης χώραν, κύριον δε κέντρον αυτών ήτο η πόλις Μύρκινος. Οι Ηδωνοί ήσαν οι πλέον πολιτισμένοι Θράκες των επαρχιών εκείνων, δια τούτο δε οι ποιηταί, προ πάντων ο Ευριπίδης, ονομάζουν γενικώς Ηδωνούς όλους τους Θράκας των χωρών εκείνων, διότι ήσαν ανώτεροι υπό πάσαν έποψιν και επικρατέστεροι. Από τον ποιητήν των Βασσαοικών αποκαλούνται *ελκεσίπελοι*, όπως ο Όμηρος αποκαλεί «ελκεσιπέλους» τας γυναίκας των Τρώων, ως συρούσας επάνω την μακράν εσθήτα, την οποίαν εφόρουσιν συνήθως αι γυναίκες όλων των Θρακικών εθνών⁹².

Οι Ηδωνοί είνε ένα από τα αρχαιότατα γνωστά Θρακικά έθνη' είχαν εις παναρχαίαν εποχήν μεγάλον πολιτισμόν, ήσαν δε συγχρόνως και πολεμικός λαός. Κατά των Ηδωνών είχαν ποτέ εκστρατεύσει οι Θάσιοι, έφθασαν μάλιστα και μέχρι της πόλεως Δραβησκού, πλην κατεστράφησαν εκεί υπό των Θρακών, οίτινες συνηνώθησαν όλοι εναντίον των. Οι Θάσιοι, καταλαβόντες από την ογδόην ακόμη π.Χ. εκατονταετηρίδα πολλές Θρακικές πόλεις της απέναντι παραλίας, ηθέλησαν επανειλημμένως να καταλάβουν την πλουσιωτάτην εις μεταλλεία χώραν των Ηδωνών. Εκ των οικούντων εις τας περί το Παγγαίον χώρας φυλών οι Ηδωνοί, Ορρέσκιοι και Λαιαίοι έκοψαν κατά τον έκτον π.Χ. αιώνα επιχώρια νομίσματα αργυρά. Τα χρυσά νομίσματα αυτών είνε πάρα πολύ ολίγα.

Τα φύλα ταύτα εν γένει ήριζον αναμεταξύ των, αλλά πάντοτε ήσαν ηνωμένα εναντίον του κοινού εχθρού⁹³.

Γέτας, περί τα 500 π.Χ. Είνε γνωστός βασιλεύς των Ηδωνών⁹⁴.

ΣΑΤΡΑΙ

Πολεμικωτάτη Θρακική φυλή, κατοικούσα πέραν του Παγγαίου επί υψηλοτάτων ορέων. Ο Ηρόδοτος, ως είπομεν, θαυμάζει τον ηρωϊσμόν των, με τον οποίον διετήρησαν την ανεξαρτησίαν των, ως και οι Αγριάνες και οι Οδόμαντες.

Οι Σάτραι ελάτρευον τον ορεινόν Βάκχον, όστις πρέπει να διαστέλλεται από τον πεδινόν. Εις υψηλοτάτην κορυφήν υπήρχε το μαντεϊόν του Διονύσου, το οποίον ήτο το γενικόν προσκύνημα των Θρακών.

Ίσως εις το μαντεϊόν τούτο αναφέρονται και οι στίχοι του Ευριπίδου ή εις άλλο επί του Παγγαίου ιερόν του Διονύσου.

Βάκχος προφήτης ώστε πέτραι Παγγαίου ώκησε σεμνός τοίσιν ειδόσιν θεός⁹⁵.

Οι Σάτραι ελέγοντο και **Σατροκένται**.

Απαντά δε τούτο το *κένται* και εις άλλα Θρακικά ονόματα, ως Επταί-κενθος, Δινί-κενθος. Επίσης Βερέ-κυνθες ή Βερε-κύνται ή Βερέ-κυντες, αρχαιοτάτη **Φρυγική** φυλή, από τους οποίους αργότερον και οι Φρύγες ωνομάσθησαν γενικώτερον από τους Έλληνας Βερεκύνθαι ή Βερέκυνθοι.

Επίσης Biti-centhus, Zipa-centus, Aulu - centus.

Εσήμαινε δε το κένθος (Centus, Centus) = ο πρώτος⁹⁶.

Εκτός τούτων ευρίσκεται και το *Ζηλι-κίνθιος* Απαμεύς, από το οποίον διδασκόμεθα, ότι και εις πολύ μεταγενεστέραν εποχήν διετηρήθησαν τα καθαρώς Θρακικά ονόματα⁹⁷.

ΟΡΡΕΣΚΙΟΙ

Ο λαός ούτος φαίνεται, ότι είνε ο ίδιος με τους Σάτρας, έγινε δε γνωστός μόνον από νομίσματα, στενώς συνδεόμενος με τους Βεσσούς, δηλαδή τους ιερείς του μαντείου του Θρακικού Βάκχου⁹⁸.

ΣΑΠΑΙΟΙ

Ελέγοντο και **Σάπαι** και *Σίπιοι*. Εκαλούντο δε, κατά τον Στράβωνα, κατά την παναρχαίαν εποχήν *Σίντιες*, έπειτα ωνομάσθησαν **Σιντοί**, κατόπιν **Σάϊοι** και τελευταίον Σαπαίοι. οι Σιντοί ή Σίντιες μνημονεύονται ως οι αρχαιότατοι κάτοικοι της Σαμοθράκης, ο δε Όμηρος τους αναφέρει ως κατοίκους της Λήμνου. Πρώτος εκ των αρχαίων ο ιστορικός Ελλάνικος εθεώρησε τους Σίντιας της Λήμνου ως Θράκας, τον ηκολούθησε δε ο Στράβων και μετ' αυτόν άλλοι. Τουναντίον ο Φιλόχορος και ο Ερατοσθένης εθεώρησαν τους Σίντιας ως Πελασγούς. Υπό των περισσοτέρων όμως ιστορικών έθεωρήθησαν Θράκες.

Κατά την παναρχαίαν εποχήν οι Σαπαίοι κατοικούσαν την περί τα Άβδηρα χώραν υπερκείμενη της Ισμαρίδος, οπόθεν εξώσθησαν δυτικώτερον μέχρι του Παγγαίου και του Στρυμόνος και βορειότερον εις τα στενά της Ροδόπης, τα οποία είνε φύσει οχυρώτατα, διότι απ' εδώ διήρχετο μία μόνον οδός, η διάσημος κατόπιν **Εγνατία** οδός. «Το όρος των Σαπαίων και τα στενά των **Κορπίλων** και **Σαπαίων**, τα **Ρασκοπόλιδος** (βασιλέως των Σαπαίων) όντα *αρχής*, κατέλαβον, ή *μόνη* διελθειν έστιν εις την Ευρώπην εκ της Ασίας την *γνώριμον* οδόν»⁹⁹.

Ήσαν δε οι Σαπαίοι εκ των μεγαλειτέρων Θρακικών φυλών επιδοθέντες ενωρίτατα προ της ογδόης π.Χ. εκατονταετηρίδος, ως και οι, Σάτραι, Οδόμαντες, Ηδωνοί και Βισάλται, εις την μεταλλουργίαν, την οποίαν είχαν διδαχθή από τους Θασίους, τους οποίους κατόπιν συνεχών και αιματηρών πολέμων απεδίωξαν από τας χώρας των.

Οι Σαπαίοι ύπηρξαν η αφορμή της καταλύσεως του κράτους των Μακεδόνων επί Περσέως εξ αιτίας της διαγωγής αυτού. Ο Περσεύς, μολονότι είχε ειρήνην με τους Ρωμαίους συμφώνως με τας συνθήκας, τας οποίας είχε κάμει ο πατήρ του, παρέβη τους όρκους και ωδήγησε το στράτευμα αυτού εναντίον του βασιλέως των Σαπαίων **Αβρουπόλιδος**, ανεστάτωσε δε τους Σαπαίους, συμμάχους των

Ρωμαίων. Κατά την διάρκεια του μεταξύ των Ρωμαίων και του Περσέως πολέμου, κηρυχθέντος δια την άδικον επίθεσιν του Περσέως κατά των Σαπαίων, εστάλησαν δέκα άνδρες από την βουλήν των Ρωμαίων, δια να αποκαταστήσουν τας εν Μακεδονία πολιτικές υποθέσεις συμφώνως προς τα Ρωμαϊκά συμφέροντα¹⁰⁰.

Εις μεταγενεστέραν δε εποχήν μνημονεύεται ως δυνάστης των Σαπαίων ο **Ρασκούπολις** και ως σύμμαχος του Βρούτου και του Κασσίου.

Ο δε Ράσκος μνημονεύεται ως αδελφός του Θρακός τούτου δυνάστου¹⁰¹.

Ο Ρασκύπορις, ως ονομάζει τον Ρασκούπολιν (ή Ρασκούποριν) ο ιστορικός Δίων ο Κάσσιος, εβοήθησε τον Βρούτον πάρα πολύ, όπως εμπορέση να καθυποτάξη τους ατιθάσους Βησσούς εισβαλών εις την χώραν των¹⁰².

Ο δε Μόμσεν λέγει, ότι εκ των δευτερευόντων ηγεμόνων, οίτινες είχαν συνταχθή προς τους Ρωμαίους, εις, ο άρχων των Σαγαίων, καλούμενος **Αβρούπολις**, είχε νικηθή υπό του Περσέως κατά τινά εκστρατείαν αυτού εναντίον της Αμφιπόλεως και εξεβλήθη εκ της αρχής¹⁰³.

ΠΑΝΑΙΟΙ ΔΡΩΟΙ και ΔΕΡΣΑΙΟΙ

Οι Δερσαίοι ελέγοντο και **Δερραίοι** κατά Στέφανον τον Βυζάντιον. Ήσαν δε όλοι ούτοι μικραί, αλλά πολεμικαί φυλαί, κατοικούσαι προς δυσμάς του Στρυμόνος, εις τα βόρεια ορεινά, βορειότερον δηλαδή των Σαπαίων, Οδομάντων και Βισαλτών. Νοτιώτεροι όλων ήσαν οι Δερσαίοι, συνορεύοντες με τους Σαπαίους και Ήδωνας.

ΔΑΝΘΑΛΗΤΑΙ

Ή Δενθαλήται, Δενθελήται και Δενθηλάται. «Έθνος Θρακικόν» κατά Στέφανον τον Βυζάντιον. «Δανθαλήται, έθνος Θρακικόν»¹⁰⁴.

Το μεγαλειότερον μέρος της φυλής αυτής κατοικούσε την παρά τον Στρυμόνα βορειοτάτην Μακεδονίαν, βορειότερον των Σιντών, ως και τα δυτικά του Αίμου, μία δε μοίρα αυτών την υπό τον Αίμον ανατολικήν Θράκην.

Οι Δανθαλήται ήσαν πολεμικωτάτη φυλή. Ο Φίλιππος διελθών δια μέσου της Θράκης εξεστράτευσε κατά των Οδρυσών, των Βησσών και των Δανθαλητών, οι οποίοι ήσαν τα μαχιμώτερα Θρακικά φύλα της εποχής εκείνης.

Οι Δανθαλήται ως επί το πλείστον ήσαν αργότερον φίλοι και σύμμαχοι των Ρωμαίων.

Ο Κράσσοσ, υποστηρίζων τον τυφλόν βασιλέα των Δανθαλητών Σιτάν και φοβούμενος δια την τύχην της Μακεδονίας, αντεπεξήλθε κατά των Βασταρνών και Σκυθών και καταπλήξας αυτούς εξεδίωξεν αμαχητί από την Μακεδονίαν. Ακολούθως εισέβαλεν εις την Μυσίαν, την οποίαν ελεηλάτησεν¹⁰⁵.

Η χώρα των Δανθαλητών, κατέχουσα, ως είπομεν, τα δυτικώτερα του Αίμου και προς νότον της άνω και κάτω Μοισίας ευρισκομένη, απετέλεσε μίαν από τας εν Θράκη Ρωμαϊκάς στρατηγίας, την Δανθηλητικήν¹⁰⁶.

Ουχ ήττον οι Δανθαλήται, αν και ήσαν συνήθως σύμμαχοι των Ρωμαίων, βοηθούμενοι υπό των Σκορδίσκων επανεστάτησαν κατά των Ρωμαίων επί Αυγούστου Καίσαρος και εκυρίευσαν και ελεηλάτησαν την Μακεδονίαν¹⁰⁷.

ΔΙΓΗΡΟΙ

Πιθανόν μεταξύ Δενθηλατών και Βησσών¹⁰⁸.

Ο Πλίνιος λέγει περί των Θρακικών εθνών των μερών τούτων, ότι οι Δενθελήται και οι Μαιδοι ευρίσκοντο επί της δεξιás όχθης του Στρυμόνος μέχρι των Βισαλτών, Οι Δίγηροι επί της αριστεράς όχθης μαζί με πολλές φυλάς, αι οποία ανήκουν εις τους Βησσοús, εκτείνονται μέχρι του Νέστου¹⁰⁹.

ΒΙΣΤΟΝΕΣ

Κατοικούσαν την παρά τα Άβδηρα Θρακικήν παραλίαν και παρά την λίμνην, η οποία εξ *αυτών* ωνομάσθη Βιστονίς. Κατείχον δε την χώραν ταύτην εις παναρχαίαν εποχήν και διεκρίθησαν μεταξύ των άλλων Θρακών εις μεταγενεστέραν εποχήν δια τον πολιτισμόν των.

Ωνομάσθησαν δε Βίστονες από τον Βίστονα, τον υιόν του Κίκονος. «Βίστονες, έθνος Θρακών, από Βίστονος του Κίκονος»¹¹⁰.

Ο Απολλόδωρος τους αποκαλεί μαχιμωτάτους¹¹¹.

Η πεδιάς της Βιστονίδος χώρας, ως και η λίμνη Βιστονίς, είνε χαμηλότερα της θαλάσσης. Μυθολογείται δε, ότι ο Ηρακλής, όταν εξεστράτευσε κατά του Διομήδους, ήνοιξε την ξηράν και αφήκε την θάλασσαν να κατακλύση την πεδιάδα, δια να ειμφορέση κατ' αυτόν τον τρόπον να υπερισχύση από τους εχθρούς του.

Η λίμνη Βιστονίς ελέγετο και λίμνη των **Πόρων**, εκ τούτου δε, κατά την γνώμην μου, παρέμεινε και η σημερινή ονομασία της «λίμνη της **Μπορού**»¹¹².

Περί του μυθικού βασιλέως Διομήδους γράφομεν σχετικά εις άλλο κεφάλαιον του βιβλίου αρκούμενοι ενταύθα εις τούτο μόνον, ότι αρχαιότερος του Τυδείδου βασιλέως άρχων ήτο ο Διομήδης.

Οι υπήκοοι του ήσαν ατίθασοι περισσότερον και από τα θηρία, οι Βιστονες, έθνος αιμοχαρές και αμείλικτον, λαός Θρακών, υπήρχον δε εκεί ίπποι, αι οποίαι είχαν απαρνηθή εντελώς τον ζυγόν, δια της μεγάλης των δε ωμότητος κατεσπάρασσον όλους, όσους δεν εγνώριζον. Ο Ηρακλής ελθών εις την χώραν των Βιστόνων εφόνευσε τον Διομήδην και, αφού έκτισε περι τον τάφον την Άβδηραν προς τιμήν του εταιρου του Αβδήρου, κατασπαραχθέντος υπό των ίππων, απεκόμισε τας ίππους¹¹³.

ΚΙΚΟΝΕΣ

Ήσαν ανατολικώτερα των Βιστόνων επί της οροσειράς του Ισμάρου παρά το Αιγαίον πέλαγος, σχεδόν μέχρι των εκβολών του Έβρου. Οι Κίκονες κατά την παναρχαίαν εποχήν ήσαν από τους πλέον πολιτισμένους Θράκας.

Ο Όμηρος τους χαρακτηρίζει ως εμπειροπολέμους, επιτηδείους ιππείς και ως καλούς πεζούς πολεμιστάς¹¹⁴.

ΠΑΙΤΟΙ

Παρά τας εκβολάς του Έβρου. Ασήμαντος Θρακική φυλή.

ΚΟΡΠΙΛΟΙ

Βορειότερον από τους Παίτους κατά μήκος του Έβρου ποταμού μέχρι του σημείου, όπου ο Έβρος ήτο πλωτός.

Τα διάσημα στενά των Κορπίλων ήσαν επί της Εγνατίας οδού μεταξύ της κάτω Ροδόπης και του Νέστου, οπόθεν σήμεραν διέρχεται η σιδηροδρομική γραμμή υπό τας σήραγγας.

ΒΡΕΝΑΙ

Βορειότερον των Κορπίλων, ληστρική φυλή.

Όλαι αι φυλαί αύται, δηλαδή οι Παίτοι, Κορπίλοι και Βρέναι ήσαν τελείως απολίτιστοι και ληστρικάι¹¹⁵.

ΚΑΙΝΟΙ

Βορείως και ανατολικώς των Κορπίλων και των Αψινθίων, εις το κέντρον της Ανατολικής Θράκης, εις απόστασιν ολίγων μιλίων από την πόλιν των Κυψέλων και του Έβρου ποταμού. «Καινοί και Άσται και Μαδουατηνοί και οι Κορπίλοι έχουν εγκατασταθή εις αυτά τα στενά (τα οποία είνε εις απόστασιν δέκα μιλίων από τα Κύπελα) περί την οδόν¹¹⁶.

Καινοί, έθνος Θρακικών»¹¹⁷.

Ο Διήγγυλις, ο ωμός και απάνθρωπος βασιλεύς, φέρεται ως βασιλεύς των Καινών¹¹⁸.

Ο βασιλεύς Άτταλος εκστρατεύσας κατά των Καινών τους καθυπέταξεν¹¹⁹.

Η χώρα των Καινών κατά την Ρωμαϊκήν εποχήν εσχημάτισε στρατηγίαν, την Καινικήν.

ΚΟΡΑΛΛΟΙ

Και Κορέλλοι, γείτονες των Καινών. Ληστρική φυλή.

ΑΨΙΝΘΙΟΙ

Κατείχον την χώραν, η οποία εκτείνεται από τας εκβολάς του Έβρου μέχρι της Θρακικής Χερσονήσου και διαρρέεται από τον Μέλανα ποταμόν. Από το τμήμα όμως, το οποίον συνορεύει με τον Έβρον ποταμόν, τους εξεδίωξαν οι Κορπίλοι, δια τούτο δε, ενώ προηγουμένως η χώρα αύτη ωνομάζετο Αψινθίς, βραδύτερον ωνομάσθη Κορπιλική¹²⁰.

Οι Αψίνθιοι ήσαν εντελώς απολίτιστοι, κατέστησαν δε γνωστοί από τας συχνοτάτας επιδρομάς των εις την γειτονικήν χώραν των Δολόγκων Θρακών¹²¹.

ΔΟΛΟΓΚΟΙ

Εις παναρχαίαν ακόμη εποχήν κατοικούσαν την Θρακικήν χερσόνησον, ήσαν δε λαός φύσει ειρηνικός και με σχετικόν πολιτισμόν, όστις ενισχύθη σημαντικώς από την γειτονίαν των πολλών Ελληνικών αποικιών, αι οποίαι ήσαν εις την χερσόνησον εκείνην, με τας οποίας έζων ειρηνικώς. Φαίνεται δε, ότι κατά την προϊστορικήν εποχήν επέδρασαν εις τον ειρηνικόν βίον των και οι Πελασγοί, οι οποίοι προ των Ελλήνων κατείχον την Θρακικήν χερσόνησον, μεταναστεύσαντες

δε αργότερον εις την Αττικήν έγιναν σύνοικοι των Αθηναίων, ως και εις άλλα τινά μέρη της Ελλάδος¹²².

ΜΕΛΑΝΔΙΤΑΙ, ΜΕΛΙΝΟΦΑΓΟΙ, ΘΥΝΟΙ και ΒΙΘΥΝΟΙ, ΑΣΤΑΙ, ΝΙΨΑΙΟΙ και ΣΚΥΡΜΙΑΔΑΙ ήσαν διάφορα Θρακικά φύλα, κατοικούντα εις τα παράλια του Ευξείνου Πόντου, από τα ανατολικά παράλια της Προποντίδος και του Βοσπόρου μέχρι των νοτίων υπωρειών του Αίμου.

«ΜΕΛΙΝΟΦΑΓΟΙ, έθνος Θράκης. Ξενοφών εν Αναβάσεως εβδόμω και Θεόπομπος εν τω 49¹²³.

«ΛΑΔΕΨΟΙ και ΤΡΑΝΙΨΟΙ, έθνη Θυνών. Θεόπομπος εν ογδώ Ελληνικών»¹²⁴.

Όλοι οι ιστορικοί, γεωγράφοι και ποιηταί εγνώριζον καλώς την παραλίαν εκείνην του Ευξείνου, η οποία από τον κόλπον της Σαλμυδησσού μέχρι του Βοσπόρου ήτο ένα απέραντον τέναγος και αιγιαλός έρημος, λιθώδης, αλίμενος και αναπεπταμένος. Ο κόλπος της Σαλμυδησσού ως εκ του σχήματός του εκαλείτο *Σαλμυδησσία γνάθος*. Εις την παραλίαν εκείνην εσχηματίζετο ένα φοβερόν τέναγος και ο Στράβων προς εξήγησιν του φαινομένου τούτου λέγει, ότι τούτο συμβαίνει, διότι το έδαφος του Ευξείνου Πόντου εκεί εις την παραλίαν είνε χαμηλότερον από το έδαφος της Προποντίδος.

Ο Πόντος κατ' αρχάς ελέγετο *Άξεινος* δια το δυσχείμερον του τόπου και την αγριότητα των κατοίκων, έπειτα δε ωνομάσθη *Εύξεινος*, όταν οι Ίωνες έκτισαν τας περιφημους ανά τον Πόντον αποικίας των.

Γνωστή είνε η παράδοσις, ως και ο μυθολογικός θρύλος, δια τας Συμπληγάδας ή Κυανάς πέτρας του Βοσπόρου πλησίον της ακτής αυτής. Οι Αργοναύται επέρασαν την *Φινείδα* ταύτην άύπνοι.

Ο Αισχύλος αποκαλεί τον Εύξεινον «εχθρόξενον» εις τους ναύτας¹²⁵.

Ο δε Σοφοκλής περιγράφει την αγριότητα του τόπου τούτου εις τας ακολουθους στροφάς του.

Κοντά εις τους μαυροκυάνους βράχους, που αδελφώνουν δύο θαλάσσας, είνε αι ακταί του Βοσπόρου και των Θρακών ο αφιλόξενος Σαλμυδησσός. Εκεί και ο άγριος Άρης, όστις την χώραν προστατεύει¹²⁶.

Εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτὴν ἀκτὴν, τὴν εὐρισκομένην ὑπεράνω τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ Βοσπόρου, τὴν ὁποίαν ὁ Ξενοφὼν ἀποκαλεῖ *Δέλτα*, μέχρι τῆς Σαλμουδησοῦ κατοικοῦσαν οἱ Μελανδίται, οἱ Μελινοφάγοι καὶ οἱ Νιψαῖοι, οἱ ὁποῖοι ὠνομάζοντο καὶ Θρανίψαι ἢ Τρανίψαι. Ἐπικρατεῖ ὁμως ἀρκετὴ σύγχυσις περὶ τῶν ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα διέμειναν εἰς τὴν χώραν αὐτὴν. Κατὰ τὸν Στράβωνα οἱ Ἄσται ὑπέρκεινται τοῦ Βυζαντίου καὶ αὐτοὶ διήρπαζον τοὺς ἐκπίπτοντας κατὰ τὰ φοβερά ναυάγια. Κατὰ τὴν ἱστορικὴν ὁμως ἀφήγησιν τοῦ Ξενοφώντος, ἡ ὁποία εἶνε πλέον ἀξιόπιστος, διότι αὐτὸς διέμεινεν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐπολέμησεν, ἐκεῖ ἐκατοικοῦσαν οἱ Θυνοί, οἱ Μελανδίται καὶ οἱ Μελινοφάγοι. Ἐάν ὁμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Στράβων περιγράφει τὰ μέρη ταῦτα τέσσαρας ὀλοκλήρους αἰῶνας μετὰ τὸν Ξενοφώντα, οὐδὲν τὸ παράδοξον ἡ φυλὴ τῶν Ἀστών ὡς μεγαλειτέρα καὶ πολεμικωτέρα νὰ ἐπεκράτησε καὶ νὰ ἐξώθησεν ἐκεῖθεν τὰς ἄλλας φυλάς.

Εἰς τὸν τόπον τούτον, λέγει ὁ Ξενοφὼν, πολλὰ ἀπὸ τὰ εἰς τὸν Πόντον

πλέοντα πλοῖα ἐκπίπτουν καὶ ναυαγοῦν, διότι εἰς τὴν παραλίαν ἐκείνην σχηματίζεται εἰς μεγάλην ἔκτασιν τέναγος καὶ Θράκες, κατοικοῦντες εἰς τὰ μέρη ταῦτα, ληστεύουν τὰ ναυαγοῦντα πλοῖα. Εἰς τὰ χωρία δὲ τῶν Θρακῶν τούτων εὐρίσκονται πολλαὶ κλίνας, πολλὰ κιβώτια, πολλὰ βιβλία καὶ πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχουν οἱ ναυτιλλόμενοι εἰς τὰ πλοῖα τῶν. Οἱ Θράκες συνήθιζον νὰ ἐνεδρεύουν εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς καὶ νὰ αἰχμαλωτίζουν τοὺς ναυαγοὺς ἐμπόρους¹²⁷.

Πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἰς περίεργον ἀντίθεσιν ἔρχεται μία πληροφορία τοῦ Νικολάου Δαμασκηνοῦ, τὴν ὁποίαν εἶνε ἀγνωστον πόθεν ἠρύσθη.

«Θύνοι τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι φίλους ποιοῦνται, ἐκ τῶν ξένων δὲ τοὺς μὲν *ακουσίως* ἐλθόντας τιμῶσι πάρα πολὺ, τοὺς δὲ *ἐκουσίως* τιμωροῦσι»¹²⁸.

ΘΥΝΟΙ καὶ ΒΙΘΥΝΟΙ

Κατοικοῦντες βορειότερον τῶν εἰρημένων φυλῶν ἦσαν μὲν πολεμικὴ φυλὴ, πλὴν εἶχον στοιχειῶδη πολιτισμόν, διότι ὁ Ξενοφὼν ἱστορεῖ, ὅτι εἶχον πολυπληθὴ κτηνοτροφίαν καὶ μεγάλην γεωργίαν, χωρία πολλὰ καὶ πυκνὰ καὶ γεμάτα με σιτάρι, μελίνην καὶ ἄλλα εἶδη γεωργικά. Ἦσαν ἐπομένως συντεταγμένοι κοινωνικῶς καὶ ὡς γεωργοὶ ἐπεδίδοντο μάλλον εἰς ἔργα εἰρηνικά, δὲν ἔχασαν ὁμως καὶ τὴν φυσικὴν εἰς τοὺς Θράκας πολεμικὴν ὁρμὴν καὶ μαχιμότητα.

ΑΣΤΑΙ

Βορειότερον τούτων και προς το εσωτερικόν διαμένοντες είχαν ως κέντρον την πόλιν Βιζύην. Οι Άσται ήσαν πολεμική και ληστρική φυλή¹²⁹.

ΣΚΥΡΜΙΑΔΑΙ

Μικρά Θρακική φυλή, κατοικούσα εις τας νοτίους υπωρείας του Αίμου παρά τον Εύξεινον. Με αυτούς ήτο ανάμικτος, ως φαίνεται, μία μικρά μοίρα των Νιψαίων.

ΚΟΙΛΑΛΗΤΑΙ

Περί του Θρακικού τούτου έθνους εις ουδένα εκ των ημετέρων ιστορικών και γεωγράφων ευρίσκειται μαρτυρία τις. Εις τον ιστορικόν Πλίνιον ευρίσκομεν την μαρτυρίαν «Coeletae majores Haemo, minores Rhodopae supditi», ήτοι «Κοιλαλήται οι Μείζονες υπό τον Αίμον, οι δε Ελάσσονες υπό την Ροδόπην οικούσι». Τούτο δε επιβεβαιώνει και άλλος Ρωμαίος ιστορικός, ο Λίβιος¹³⁰.

ΤΡΑΥΣΟΙ

Παρά την βορειοανατολικήν Ροδόπην οικούντες, γείτονες με τους Ελάσσονας Κοιλαλήτας¹³¹.

Κατά τον Λίβιον κατοικούσαν περί τα Τέμπυρα¹³².

ΟΔΡΥΣΑΙ

Οι Οδρύσαι ήταν το ισχυρότερον των Θρακικών εθνών εκτεινόμενοι κατά μήκος του μέσου Έβρου εκατέρωθεν του Αρτισκού ποταμού και ενδότερον μέχρι της Ροδόπης.

Κατά τινά μαρτυρίαν οι Οδρύσαι ωνομάσθησαν τοιουτοτρόπως από τον βασιλέα των Θρακών **Όδρυσον**. «Όδρυσος βασιλεύς Θρακών, ω ομώνυμον το έθνος»¹³³.

Οδρύσας εν γένει απεκάλουν οι αρχαίοι την μεγάλην Θρακικήν φυλήν, ήτις αρχίζουσα από τον Έβρον ποταμόν, κυρίως από την πόλιν Κύψελα, έφθανεν έως εις τα παράλια της πόλεως Οδησσού (Βάρνης).

Τα όρια όμως ταύτα των Οδρυσών δεν ήσαν εθνολογικά, αλλά μάλλον εσήμαινον, ότι η πολιτική των κυριαρχία έφθανεν από τα Κύψελα μέχρι της Οδησσού επεκταθείσα αργότερον, ως θα ίδωμεν, εις πολύ μεγαλειτέραν έκτασιν.

Κυρίως δε το κέντρον του κράτους των Οδρυσών ήτο η μεγάλη πεδιάς του Έβρου. *Odrysarum gens fundit Hebrum*¹³⁴.

Οι Οδρύσαι ήσαν μαχιμώτατοι και προ πάντων άριστοι ιππείς¹³⁵.

Διεκρίνοντο από όλους τους Θράκας δια την πολιτειακήν των οργάνωσιν και κοινωνικήν ρύθμισιν. Ο Δαρείος εκστρατεύσας τω 513 π.Χ. κατά των Σκυθών και διελθών δια της χώρας των δεν κατώρθωσε να τους καθυποτάξη, ενώ είχε κατορθώσει να καθυποτάξη όλην την από του Στρυμόνος μέχρι του Δουνάβευς Θράκην. Κατόπιν κατά το 492 π.Χ. εστάλη ο Μαρδόνιος, δια να ενίσχυση την Περσικήν κατοχήν της Θράκης. Μετά την καταστροφήν όμως των Περσών εις την Σαλαμίνα και τας Πλαταιάς η Θράκη κατέστη πάλιν ανεξάρτητος εκτός των πόλεων Ηϊόνος, Σηστού και Βυζαντίου, αι οποίαι παρέμειναν επί τινά ακόμη έτη υπό την Περσικήν κυριαρχίαν.

Οι Οδρύσαι είχαν καθυποτάξει τα Θρακικά έθνη, τα κατοικούντα μέχρι της Προποντίδος και του Ευξείνου, εκτός των Θυνών, οι οποίοι τους εξηνάγκασαν να υποχωρήσουν από την ορεινήν των χώραν. Έφτασε δε το κράτος των Οδρυσών εις μεγίστην ακμήν επί της βασιλείας του Τήρους και του υιού αυτού Σιτάλκου, όστις είχε λάβει ως σύζυγον την αδελφήν του Νυμφοδώρου, σημαίνοντος Αβδηρίτου. Συμπίπτει δε κυρίως η μεγάλη ακμή και η ισχύς του βασιλείου των Οδρυσών με την εποχήν των Περσικών πολέμων μέχρι του Πελοποννησιακού.

Ο Σιτάλκης επιλοφορείτο βασιλεύς των Θρακών. Συνήνωσεν όλους τους μικρούς και ανεξαρτήτους Θράκας ηγεμόνας υπό το σκήπτρον του, επί μακρόν δε χρονικόν διάστημα οι ηγεμόνες των διαφόρων Θρακικών φυλών ήσαν υποτελείς εις τους Οδρύσας, οίτινες τοιουτοτρόπως κατέστησαν οι κυρίως εκπρόσωποι των **Θρακών**.

Και αυταί αι Ελληνικαί αποικίαι, αι οποίαι είχαν ιδρυθή από τον Στρυμόνα μέχρι των εκβολών του Δουνάβευς εις τε την παραλίαν και το εσωτερικόν, επλήρωνον εις αυτόν φόρον υποτέλειας. Αι Αθήναι δε, ευρισκόμεναι τότε εις την μεγίστην πολιτικήν ακμήν, διετήρουν φιλικωτάτας σχέσεις με την τόσο ισχυράν και σημαντικήν δύναμιν των Οδρυσών, δια να εδραιώσουν το εμπόριον αυτών με την πλουσιωτάτην εις σιτηρά, κτήνη και δέρματα Θράκην. Προέβησαν μάλιστα αι Αθήναι εις σπουδαίας προς τους Οδρύσας οικονομικάς και πολιτικάς παραχωρήσεις ακριβώς δια τον λόγον τούτον. Διετήρησαν όμως αύται την μεγάλην των επιρροήν επί της Θράκης και προ πάντων επί της Θρακικής χερσονήσου, εις την ναυτικήν δε συμμαχίαν των Αθηναίων, γενομένην κατά πρώτον τω 478 π.Χ.,

συμπεριελήφθησαν όλα σχεδόν αι Ελληνικαί πόλεις της Μακεδονίας και Θρακικής παραλίας και διετέλεσαν υπό την Αθηναϊκήν ηγεμονίαν μέχρι του Φιλίππου.

Το έθνος τούτο, το σπουδαιότερον και αξιολογώτερον εξ όλων των Θρακών, ευρίσκετο πάντοτε εις στενάς σχέσεις, πολιτικάς και εμπορικάς, με τους Έλληνας και προ πάντων με τους Αθηναίους. Οι βασιλείς και οι δυνάσται αυτών είχαν δεχθή σχετικόν τινά Ελληνικόν πολιτισμόν και εμάνθανον την Ελληνικήν γλώσσαν. Τα νομίσματά των, όπως και των άλλων Θρακών και των Θρακικών πόλεων, ετυπώνοντο Ελληνιστί.

Τήρης.

Υπήρξεν ο ιδρυτής του αρχαίου, ακμαίου και ισχυρού τούτου Θρακικού κράτους, επηύξησε δε την κυριαρχίαν επί του περισσοτέρου μέρους της Θράκης και μέχρι του Βυζαντίου. Έμεινεν όμως αρκετόν μέρος αυτής ανεξάρτητον πέραν του Στρυμόνος και εις τα βορειοδυτικά της Ροδόπης. Ο Τήρης ούτος δεν πρέπει να συγχέεται με τον πανάρχαιον Θράκα Τήρην ή μάλλον Τηρέα, όστις είχε λάβει ως σύζυγον την θυγατέρα του Πανδίωνος Πρόκνην και εβασίλευσεν εις την Δαυλίδα της Φωκίδος, ήτις τότε εκατοικείτο υπό Θρακών, μετοικησάντων εκεί από την Πιερίαν.

Ο ιδρυτής του κράτους των Οδρυσών Τήρης αφήκεν ως διάδοχόν του τον υιόν του Σιτάλκην, αφού έζησεν 92 έτη. «Τήρης ο βασιλεύς των Οδρυσών, καθώς λέγει ο Θεόπομπος, απέθανεν εις ηλικίαν ενενήκοντα δύο ετών»¹³⁶.

Σιτάλκης.

Ούτος παρέλαβε βασιλείαν μικράς σχετικώς χώρας, ηύξησεν όμως την δυναστείαν με την ατομικήν του ανδρείαν και φρόνησιν κυβερνών τους υποτεταγμένους εις τους Οδρύσας λαούς επεικώς, ανδρείος εις τας μάχας και στρατηγικός, επιμελούμενος δε και ενδιαφερόμενος πάρα πολύ δια την αύξησιν των προσόδων του

.....

ΤΑ ΘΡΑΙΚΙΚΑ ΕΘΝΗ

Μέρος Β

..... Ο ιδρυτής του κράτους των Οδρυσών Τήρης αφήκεν ως διάδοχόν του τον υιόν του Σιτάλκην, αφού έζησεν 92 έτη. «Τήρης ο βασιλεύς των Οδρυσών, καθώς λέγει ο Θεόπομπος, απέθανεν εις ηλικίαν ενενήκοντα δύο ετών»¹³⁶.

Σιτάλκης.

Ούτος παρέλαβε βασιλείαν μικράς σχετικώς χώρας, ηύξησεν όμως την δυναστείαν με την ατομικήν του ανδρείαν και φρόνησιν κυβερνών τους υποτεταγμένους εις τους Οδρύσας λαούς επιεικώς, ανδρείος εις τας μάχας και στρατηγικός, επιμελούμενος δε και ενδιαφερόμενος πάρα πολύ δια την αύξησιν των προσόδων του κράτους του. Έφθασε δε εις το τέλος εις τόσην μεγάλην δύναμιν, ώστε ουδείς των προ αυτού βασιλευσάντων εις την Θράκην είχε κράτος με τόσην έκτασιν¹³⁷.

Οι Αθηναίοι γνωρίζοντες τας αρετάς του ηγεμόνος τούτου των Θρακών απέβλεψαν προ παντός προς αυτόν, όπως συνάψουν συμμαχίαν με αυτόν εναντίον των Μακεδόνων, οίτινες ολονέν ενισχύοντο σημαντικώς και απειλητικώς κατ' αυτών.

Εις τον ιστορικόν Θουκυδίδην, Θράκα εκ πατρός, διότι ο Όλορος, ως και το όνομα αυτού φανερώνει, ήτο Θραξ, πολιτογραφηθείς Αθηναίος πολίτης, οφείλομεν σημαντικωτάτας και ακριβεστάτας ιστορικής μαρτυρίας περί του κράτους εν γένει των Οδρυσών, τας οποίας παραθέτομεν εφεξής.

«Και πάλιν οι Αθηναίοι θέλοντες να καταστήσουν σύμμαχόν των τον Σιτάλκην ωνόμασαν πρόξενον και προσεκάλεσαν τον Αβδηρίτην Νυμφόδωρον, τον οποίον μέχρι της εποχής εκείνης εθεώρουν εχθρόν των και όστις ίσχυε και είχε μεγάλην επιρροήν επί του επ' αδελφή γαμβρού του Σιτάλκου. Με τον Σιτάλκην λοιπόν οι Αθηναίοι συνέδεσαν συμμαχίαν θέλοντες να σύρουν προς το μέρος των και τας πόλεις της Θράκης και αυτόν τον Περδικκαν. Ελθών δε ο Νυμφόδωρος εις τας Αθήνας και την συμμαχίαν με τον Σιτάλκην κατώρθωσε και τον υιόν αυτού Σάδοκον κατέστησεν Αθηναίον πολίτην και υπεσχέθη να καταπαύση τον πόλεμον της Θράκης υποχρεώνων τον Σιτάλκην να στείλη εις τους Αθηναίους Θρακικόν στρατόν εξ ιππέων και πελταστών. Τοιουτοτρόπως λοιπόν ο Σιτάλκης και ο

Περδίκκας, ο υιός του Αλεξάνδρου και βασιλεύς των Μακεδόνων, έγιναν σύμμαχοι των Αθηναίων.

»Περί τα τέλη του αυτού θέρους ο Κορίνθιος Αριστεύς και οι πρέσβεις των Λακεδαιμονίων μεταβαίνοντες εις την Ασίαν επέρασαν πρώτον από την Θράκην και ήλθον εις τον Σιτάλκην θέλοντες να πείσουν αυτόν, εάν ηδύνατο, να διαλύση την μετά των Αθηναίων συμμαχίαν και να βοηθήση την Ποτίδαιαν, πολιορκουμένην υπ' αυτών.

»Ευρεθέντες δε κατά τύχην πλησίον του Σιτάλκου οι πρέσβεις των Αθηναίων κατέπεισαν τον Σάδοκον, τον πολιτογραφηθέντα Αθηναίον υιόν του Σιτάλκου, να παραδώση εις αυτούς τους πρέσβεις εκείνους. Ούτος δε πεισθείς, ενώ επορεύοντο δια της Θράκης προς το πλοίον, δια του οποίου επρόκειτο να περάσουν τον Ελλήσποντον, συνέλαβεν αυτούς πριν να επιβιβασθούν και τους απέστειλεν εις τας Αθήνας. Οι δε Αθηναίοι, χωρίς να τους δικάσουν, τους εφόνευσαν όλους και έρριψαν τα πτώματά των εις τας χαράδρας των βουνών εκδικούμενοι τους Λακεδαιμονίους, οι οποίοι εθανάτωναν κατά τον ίδιον τρόπον όσους εκ των Αθηναίων και των συμμάχων των συνελάμβανον εις την θάλασσαν.

»Περί την αυτήν εποχήν, κατά τας αρχάς του χειμῶνος εκείνου, ο βασιλεύς των Θρακών Σιτάλκης ο Οδρύσης εξεστράτευσε κατά του βασιλέως των Μακεδόνων Περδίκκου του Αλεξάνδρου και κατά των εν Θράκη Χαλκιδέων. Επρόκειτο δε περί δύο υποσχέσεων, εξ ων την μεν ήθελε να την επιβάλη, την δε να εκτέλεση ο ίδιος. Ο Περδίκκας, επιθυμών να τον συνδιαλλάξη ο Σιτάλκης με τους Αθηναίους, οι οποίοι κατ' αρχάς τον επέζον δια του πολέμου, και να μη επαναφέρη εις τον θρόνον της Μακεδονίας τον αδελφόν του Φίλιππον, όστις ήτο εχθρός του, έδωκε προς τον Σιτάλκην υποσχέσεις, τας οποίας δεν εξεπλήρωσεν. Ο Σιτάλκης αφ' ετέρου, όταν συνεμάχησε με τους Αθηναίους, είχε υποσχεθή εις αυτούς να καταπαύση τον επί της Θράκης Χαλκιδικόν πόλεμον. Δι' αυτάς λοιπόν τας αιτίας επεχείρει την εκστρατείαν εκείνην φέρων μαζί του και τον υιόν του Φιλίππου Αμύνταν (δια να τον καταστήση βασιλέα της Μακεδονίας) και τους πρέσβεις των Αθηναίων, οίτινες έτυχον παρόντες δια την υπόθεσιν ταύτην, διότι οι Αθηναίοι ώφειλον να έλθουν εναντίον των Χαλκιδέων με στόλον και στρατόν πολύν.

»Αναχωρήσας λοιπόν ο Σιτάλκης από την χώραν των Οδρυσών εκάλεσε πρώτον υπό τα όπλα τους εντός του Αίμου και της Ροδόπης Θράκας, επί των οποίων εβασίλευε μέχρι του Ευξείνου Πόντου και του Ελλησπόντου, έπειτα τους πέραν του Αίμου Γέτας και τους κατοικούντας εις τα άλλα μέρη κάτωθεν του

Ίστρου ποταμού και περισσότερο προσεγγίζοντας εις τον Εύξεινον πόντον. Ο Σιτάλκης προσεκάλεσεν επίσης και πολλούς εκ των αυτονόμων και μαχαιοφόρων ορεινών Θρακών, οίτινες καλούνται **Δίοι** και κατοικούν οι περισσότεροι εις την Ροδόπην. Και άλλοι μεν εξ αυτών κατεπίσθησαν με μισθόν, άλλοι δε παρηκολούθησαν ως εθελονταί. Διηγείρεν επίσης και τους Αγριάνας και τους Λαιαίους και όσα άλλα έθνη Παιονικά εκυβέρνα. Και αυτοί ήσαν οι έσχατοι λαοί της κυριαρχίας του, ήτις εξετεινέτο μέχρι των Γρασιών και των Λαιαίων της Παιονίας και μέχρι του ποταμού Στρυμόνος. Ο ποταμός δε ούτος αρχίζων από το όρος **Σκόμβρον** ρέει δια της χώρας των Γρασιών και των Λαιαίων και σχηματίζει τα όρια του προς το μέρος της **Παιονίας** βασιλείου των **Οδρυσών**. Πέραν δε του Στρυμόνος οι **Παίονες** είνε **αυτόνομοι**.

»Προς το μέρος δε των **Τριβαλλών Θρακών, αυτονόμων** και τούτων, οι τελευταίοι υπήκοοι των Οδρυσών ήσαν οι **Τρήρες** και οι **Τιλαταίοι, Θρακικά έθνη**. Κατοικούν δε ούτοι προς βορράν του όρους Σκόμβρου και εκτείνονται προς δυσμάς μέχρι του Οσκίου ποταμού, όστις ρέει από το ίδιον όρος, από το οποίον ρέουν ο Νέστος και ο Έβρος. Το δε όρος τούτο είνε έρημον και μέγα και συνέχεται με την Ροδόπην.

»Το βασίλειον των Οδρυσών εξετεινέτο προς το μέρος της θαλάσσης από της πόλεως των Αβδήρων μέχρι των εκβολών του Δουνάβεως εις τον Εύξεινον Πόντον. Την παραλίαν ταύτην πλοίων στρογγύλον, λαμβάνον την συντομωτέραν διεύθυνσιν, δύναται να διανύση εντός τεσσάρων ημερών και ίσων νυκτών, εάν ο άνεμος πνήη πάντοτε κατά πρύμναν, την δε συντομωτέραν μεταξύ Ίστρου και Αβδήρων κατά ξηράν οδόν ανήρ εύζωνος ειμπορεί να την διατρέξη εις ένδεκα ημέρας. Τοιαύτη ήτο η έκτασις του βασιλείου τούτου προς την θάλασσαν. Προς την ήπειρον δε από του Βυζαντίου μέχρι των Λαιαίων και του Στρυμόνος (διότι προς αυτήν την διεύθυνσιν είνε η πλατυτέρα έκτασις του βασιλείου από της θαλάσσης μέχρι του εσωτερικού) δύναται να διανύση το διάστημα αυτό ανήρ εύζωνος εις δεκατρείς ημέρας. Ο δε φόρος, όστις ωρίσθη εις τας Θρακικάς πόλεις και τας εν αυτή Ελληνικάς αποικίας επί **Σεύθου** (όστις διαδεχθείς τον Σιτάλκην ηύξησε τον φόρον), ανήρχετο μέχρι τετρακοσίων ταλάντων εις άργυρον και χρυσόν νομισματικών. Και δώρα όμως όχι μικροτέρας ποσότητος προσεφέροντο ου μόνον εις τον βασιλέα, αλλά και εις τους ισχυρούς και ευγενείς των Οδρυσών. Εις τους Οδρύσας, καθώς και εις τους λοιπούς Θράκας, επικρατεί συνήθεια όλως αντίθετος της των Περσών βασιλέων, δηλαδή μάλλον να λαμβάνουν ή να δίδουν. Νομίζουν αισχρότερον να μη λαμβάνουν, όταν ζητούν κάτι τι, παρά να ζητούν, οσάκις δεν λαμβάνουν. Αλλ' ένεκα της δυνάμεως των της μεγάλης οι Οδρύσαι έκαμαν κατάχρησιν του εθίμου τούτου, διότι ήτο αδύνατον να επιτύχη τις τίποτε,

εάν δεν έδιδε δώρα. Τούτου δε ένεκα το βασίλειον εκείνο απέκτησε μεγάλην δύναμιν. Εξ όλων των βασιλείων, όσα υπάρχουν εις την Ευρώπην μεταξύ του Ιονίου κόλπου και του Ευξείνου Πόντου, το βασίλειον των Οδρυσών υπήρξεν αξιολογώτατον δια τας χρηματικές προσόδους και τα άλλα ευτυχήματα. Κατά την στρατιωτικήν όμως δύναμιν και τον αριθμόν των μαχητών οι Οδρύσαι είνε πολύ κατώτεροι των Σκυθών, με τους οποίους ουδέν έθνος δύναται να παραβληθή όχι μόνον εις την Ευρώπην, αλλά και εις αυτήν την Ασίαν, όπου δεν ευρίσκεται ούτε εν έθνος δυνάμενον να αντισταθή εναντίον όλων των Σκυθών ηνωμένων. Όχι μόνον δε τούτο, αλλά και κατά την κρίσιν και την περί τας υποθέσεις εμπειρίαν ουδείς λαός εξισούται προς αυτούς.

»Ο Σιτάλκης λοιπόν βασιλεύων επί τοιαύτης χώρας παρασκευάζετο προς πόλεμον. Και, αφού ητοιμάσθησαν όλα, αναχωρήσας επορεύετο κατά της Μακεδονίας πρώτον μεν δια των υπό την επικυριαρχίαν του πόλεων, έπειτα δε δια του ερήμου όρους Κερκίνης, το οποίον είνε μεθόριον μεταξύ Σιντών και Παιόνων. Εξελθόντες από την χώραν των Οδρυσών και διερχόμενοι το όρος δεξιά μεν είχαν τους Παίονας, αριστερά δε τους Σιντούς και τους Μαΐδους. Διελθόντες δε αυτό έφθασαν εις Δόβηρον την Παιονικήν. Ενώ δε επορεύετο, ο στρατός του όχι μόνον δεν ηλαττώθη εκτός ασθενειών τινών σποραδικών, αλλά μάλλον ηυξήθη. Διότι πολλοί εκ των αυτονόμων Θρακών ηκολούθησαν απρόσκλητοι με την ελπίδα να διαρπάσουν, ώστε όλον το στράτευμα έγινεν, ως λέγεται, ουχί κατώτερον των εκατόν πενήντα χιλιάδων ανδρών, εκ των οποίων οι περισσότεροι ήσαν πεζοί, μόλις δε το ένα τριτημόριον ιππείς. Τούτου δε του ιππικού το περισσότερο μέρος ήσαν ιππείς Οδρύσαι και μετ' αυτούς Γέται. Εκ των πεζών δε μαχιμώτατοι ήσαν οι εκ Ροδόπης καταβάντες αυτόνομοι μαχαιροφόροι, ηκολούθει δε όλος ο σύμμικτος όμιλος, φοβερώτατος δια το πλήθος του.

»Συνηθορίζοντο λοιπόν εις την Δόβηρον και παρεσκευάζοντο, όπως από το ύψος εκείνο εισβάλουν εις την κάτω Μακεδονίαν, εις την οποίαν εβασίλευεν ο Περδίκκας, του οποίου οι πρόγονοι Τημενίδαι, από το Άργος καταγόμενοι, είχαν εκδιώξει από την Πιερίαν τους Πίερας, οι οποίοι ύστερον ήλθον και έκτισαν την Φάγρητα και τα άλλα χωρία υπό το όρος Παγγαίον πέραν του Στρυμόνος (μέχρι της σήμεραν δε καλείται Πιερικός κόλπος η υπό το Παγγαίον παραλία). Εκ δε της άλλης χώρας κατέλαβαν μικρόν τι μέρος της Παιονίας πλησίον του Αξιού και μέχρι του Στρυμόνος διώξαντες τους Ηδωνούς, κατέλαβον δε την Μυγδονίαν.

»Οι Μακεδόνες του Περδίκκα μη δυνάμενοι να αντισταθούν εναντίον τσοούτου στρατού απεσύρθησαν εις τα δυσπρόσιτα και ωχυρωμένα μέρη. Ο δε στρατός των Θρακών εισέβαλεν εκ της Δοβήρου πρώτον εις το αρχαίον βασίλειον του Φιλίππου

και εκυρίευσε πολλά αυτού μέρη, δεν έφθασεν όμως μέχρι της Πιερίας, αλλ' ελεηλάτησε κατόπιν την Θρακικήν Μυγδονίαν. Οι δε Μακεδόνες με το πεζικόν των μεν ούτε καν εσκέφθησαν να αντισταθούν, αλλ' εζήτησαν ιππικόν από τους ενδοτέρους συμμάχους των, μολονότι δε ήσαν ολίγοι εναντίον πολλών, εν τούτοις προσέβαλλον τον στρατόν των Θρακών, όπου ενόμιζον επάναγκες. Και όπου μεν επετίθεντο, ουδείς ηδύνατο να υπομείνη ιππείς θωρακισμένους, περικυκλούμενοι όμως υπό πλήθους ανωτέρου διέτρεχαν τον κίνδυνον ενίοτε τον έσχατον, ώστε επί τέλους ησύχασαν εννοήσαντες ότι δεν είνε ικανοί να πολεμούν εναντίον δυνάμεων πολύ δυσαναλόγων.

»Εν τούτοις ο Σιτάλκης ανεκοίνωσεν εις τον Περδίκκαν τους λόγους της εκστρατείας του και, επειδή οι Αθηναίοι δεν τον εβοήθησαν με τα πλοία των δυσπιστούντες εις την άφιξίν του, επεδόθη εις λεηλασίαν καί έπαυσε τον πόλεμον. Εφοβήθησαν δε και οι πέραν του Στρυμόνος βόρειοι Θράκες, όσοι είχαν πεδιάδας, δηλαδή οι **Παναίοι**, οι **Δρώοι** και οι **Δεραίοι**. Όλοι δε ούτοι ήσαν αυτόνομοι. Και επειδή δεν κατώρθωσε τίποτα εξ όσων είχε κατά νουν, όταν εισέβαλεν, ο δε στρατός του εστερείτο τροφίμων και εταλαιπωρείτο ένεκα του χειμώνος, κατέστειλεν εντελώς τον πόλεμον καταπεισθείς υπό του ανεψιού του Σεύθου, υιού του Σπαραδόκου, όστις μετ' αυτόν ήτο ισχυρότατος, ν' αναχωρήση αμέσως. Τον δε Σεύθην εξηγόρασε κρυφίως ο Περδίκκας υποσχεθείς να τω δώση την αδελφήν του και πολλά χρήματα. Και ο μεν Σιτάλκης κατεπίσθη και ανεχώρησε κατόπιν εκστρατείας τριάντα ημερών με τον στρατόν του εις τα ίδια, ύστερον δε ο Περδίκκας έδωκεν εις τον Σεύθην την αδελφήν του, ως υπεσχέθη. Τοιαύτη ήτο η εκστρατεία του Σιτάλκου. Έγινε δε κατά το τρίτον έτος του Πελοποννησιακού πολέμου»¹³⁸.

Απέθανε δε ο Σιτάλκης κατά την εκστρατείαν του εναντίον των Τριβαλλών Θρακών ηττηθείς κατά την μάχην κατά τον χειμώνα του ενάτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου, δηλαδή τω 422 π.Χ. Τον διεδέχθη δε εις την δυναστείαν των Οδρυσών και την βασιλείαν της Θράκης ο ανεψιός του Σεύθης, υιός του αδελφού του Σπαραδόκου.

Βασιλείς και δυνάσται των Οδρυσών μνημονεύονται αρκετοί εις την ιστορίαν. Πολλοί εξ αυτών έγιναν γνωστοί μόνον από νομίσματα, επιγραφάς ή αναθηματικάς πλάκας. Η απαρίθμησις τούτων κατ' ακριβή χρονολογικόν κατάλογον είνε έργον δυσχερέστατον, προσεπαθήσαμεν δε, εξ όσων ηδυνήθημεν, να δώσωμεν την ακόλουθον ιστορικήν οπωσδήποτε αυστηρώς εξηκριβωμένην σειράν αυτών.

Σπαραδόκος.

Αδελφός του Σιτάλκου, εβασίλευσεν ως υποτελής εις τον αδελφόν του κατά το 430 π.Χ. Τούτου υπάρχουν νομίσματα αργυρά, έχοντα έπι της μιας όψεως ίππον βαδίζοντα ή προτομήν ίππου και επί της άλλης αετόν ιπτάμενον με όφιν ή καταβροχθίζοντα όφιν. Επιγραφήν δε ΣΠΑΡΑΔΟΚΟ ή μόνον ΣΠΑ¹³⁹.

Σάδοκος.

Ούτος φέρεται κατά τον Θουκυδίδη ως υιός του Σιτάλκου, βασιλεύ-σας ως υποτελής κατά το 431 - 424 π.Χ. Εις τούτον οι Αθηναίοι έδωκαν το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτου, αι σχέσεις δε αύται ενίσχυσαν την Ελληνικήν επί των Θρακών επιρροήν.

Σεύθης Α', 422 - 410 π.Χ.

Υιός του Σπαραδόκου και διάδοχος του Σιτάλκου. Έλαβεν ως σύζυγον την Στρατονίκην, αδελφήν του βασιλέως των Μακεδόνων Περδίκκα. Επ' αυτού οι εις τον θείον του υποτελείς ηγεμόνες, Οδρύσαι και αυτοί, Μήδοκος και Τήρης ποοσεπάθησαν να γίνουν ανεξάρτητοι και αι έριδες αύται εξησθένησαν σημαντικώς το μέγα κράτος των Οδρυσών. Ο Σεύθης εξεδιώχθη από τον θρόνον του δια στάσεως των Οδρυσών και τον διεδέχθη ο αδελφός του Μαισάδης¹⁴⁰.

Νομίσματα αυτού σώζονται αργυρά, έχοντα ιππέα ένοπλον και επιγραφήν ΣΕΥΘΑ ΑΡΓΥΡΙΟΝ ή ΣΕΥΘΑ ΚΟΜΜΑ (κομμάτιον, κοπέν), τα οποία δια λόγους νομισματικής διατυπώσεως είνε σπουδαία ένεκα των επιγραφών τούτων¹⁴¹.

Μαισάδης, 410 - 405 π.Χ.

Και αυτός εξεβλήθη από τον θρόνον του δια στάσεως και τον διεδέχθη ο αδελφός του Μήδοκος ή Μήτοκος.

Ο Μαισάδης, πατήρ Σεύθου του Β', είχεν επεκτείνει το κράτος των Οδρυσών και εις τους Μελανδίτας και Μελινοφάγους Θράκας τους παρά τον Σαλμυδησσόν.

Μήτοκος Α', 405 - 390 π.Χ.

Ο Ξενοφών τον αποκαλεί Μήδοκον. Επ' αυτού το κράτος των Οδρυσών είχε διαιρεθή εις το κυρίως κράτος των Οδρυσών, όπου εβασί-

θα εκόπησαν πιθανώς και αυτά εις την Μαρώνειαν. Φέρουν δε, ως και εκείνα, πέλεκυν δίστομον με επιγραφήν ΤΗΡΕΩ, εις δε την άλλην όφιν άμπελον εις γραμμικόν τετράγωνον.

Σαράτοκος, μετά το 400 π.Χ.

Ο δυνάστης ούτος έγινε γνωστός μόνον από τα αργυρά του νομίσματα, τα οποία φέρουν επιγραφήν ΣΑΡΑΤΟΚΟ, ΣΑΡ ή ΣΑ μόνον και εικονίζουν Σάτυρον γονατίζοντα ή νεαράν κεφαλήν επί της εμπρόσθιας όψεως και σταφυλήν επί της οπισθίας.

Ευρύζελμις, περί τα 387 ή 385 π.Χ.

Φέρεται και ως Εβρύζελμις, Εβροζέλμης και Ευρύτελμις. Ούτος φέρεται ως ο κυρίως διάδοχος του Αμαδόκου Α' ακμάσας κατά τας αρχάς του τετάρτου π.Χ. αιώνας. Ο Ευρύζελμις διετέλεσε φίλος και σύμμαχος των Αθηναίων, ως φαίνεται εις μίαν απόφασιν της Αθηναϊκής βουλής επί άρχοντος Μυστιχίδου κατά το 386 ή 385 π.Χ., διασωθείσαν επί λιθίνης επιγραφής. Η επιγραφή αύτη επί της Ακροπόλεως ευρεθείσα και υπό του Lolling δημοσιευθείσα είνε η εξής.

Έδοξε τη βουλή και τω δήμω

Επαινέσαι Εβρύτελμιν

τον βασιλέα των Οδρυσών

ότι εστίν ανήρ αγαθός περί τον δήμον

τον Αθηναίων και είναι αυτώ άπερ τοις

προγόνοις άπαντα επαινέσαι δε και

..... Εβρυτέλμιδος το βασιλέως

και στήσαι ες στήλην αναγράψαντα

τον γραμματέα της βουλής τα εψηφισμένα εν Ακροπόλει '

..... οίτινες απαγγελόσι προς

Εβρύτελμιν τα εψηφισμένα τω δήμω

απαγγελόσι δε και περί των νέων των περ-.... περί των άλλων ων λέγοσιν οι

πρέσβεις οι παρά βασιλέως Εβρυτέλμιδος ήκοντες τω δήμω τω Αθηναίων¹⁴².

Η συμμαχία αυτή των Αθηναίων με τον Εβρύζελμιν έγινε κατόπιν αιτήσεώς του δια πρεσβείας, την οποίαν έστειλεν εις τας Αθήνας κατά το 386 π. Χ.

Επιγραφή δε λιθίνη, ευρεθείσα εις την Αδριανούπολιν κατά την κατεδάφισιν των τειχών της μετά τον Ρωσσοτουρκικόν πόλεμον του 1878 και κατά πάσαν πιθανότητα εις αυτόν αναφερομένη, έχει ως εξής.

ΕΥΡΥΖΕΛΜΙΣ ΣΕΥΘΟΥ ΠΡΙΑΝΕΥΣ¹⁴³

Από τον τύπον μερικών νομισμάτων του Ευρυζέλμιδος φαίνεται, ότι ούτος είχε πρωτεύουσαν τα Κύπελα.

Κότυς Α'.

Περί τα 385 - 358 π.Χ. ή κατ' άλλους από του 382 - 358.

Υιός του Σεύθου Β', είχεν, ως φαίνεται, και αυτός πρωτεύουσάν του τα Κύπελα. Είνε γνωστότατος εις τον Ελληνικόν κόσμον δια τους πολέμους του κατά των Αθηναίων, οίτινες υπεστήριζον τους αντιπάλους του. Προ πάντων δε επολέμησε τους Αθηναίους κατά το 361 π.Χ., οπόταν επεχείρησε να καταλάβει τας πόλεις της Προποντίδος και της Θρακικής χερσονήσου, ιδίως δε τας οχυρωτάτας εξ αυτών Πέρινθον και Σηστόν, την οποίαν κατέλαβε τέλος τω 360 π.Χ.

Ουχ ήττον οι Αθηναίοι ετίμησαν αυτόν δια χρυσού στεφάνου και έδωκαν εις αυτόν το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτου.

Και οι Αβδηρίται ετίμησαν τον Κότυν δι' ιδιαίτερου της πόλεώς των ψηφίσματος¹⁴⁴.

Πρώτος εκ των Αθηναίων στρατηγών εστάλη κατά του Κότυος ο Αυτοκλής, πλην δεν κατώρθωσε να τον καταβάλη¹⁴⁵.

Ο Αθηναίος στρατηγός Ιφικράτης εξεστράτευσεν επανειλημμένως κατά των Οδρυσών. Εις τινά μάλιστα μάχην ο Ιφικράτης συνέλαβε πολλούς αιχμαλώτους Οδρύσας. Το σώμα των Οδρυσών ώρμησεν εναντίον του Ιφικράτους ρίπτον και ακοντίζον, αλλ' ο Ιφικράτης έστησεν ενώπιον ενός εκάστου εκ των πρωτοπόρων στρατιωτών του ένα Οδρύσην αιχμάλωτον γυμνόν με δεμένα τα χέργια προς τα οπίσω. Τότε οι Οδρύσαι μη θέλοντες να πληγώσουν τους οικείους των έπαυσαν να ρίπτουν και να ακοντίζουν¹⁴⁶.

Τέλος ο Ιφικράτης συνεβιβάσθη κατά το 382 π.Χ. με τον Κότυν και έλαβεν ως σύζυγον την θυγατέρα του Κότυος. Συνδεθείς δε δια κηδεστίας με τον βασιλικόν οίκον των Οδρυσών εβοήθησε τον πενθερόν του Κότυν και κατά των Αθηναίων.

Όταν δε ποτέ ο Κότυς συνήθροισε στρατιώτας, ο Ιφικράτης επόρισεν εις αυτόν χρήματα κατά τον εξής τρόπον. Συνεβούλευσεν αυτόν να διατάξη τους υπηκόους του να σπείρουν δι' αυτόν γην τριών μεδίμων. Αφού δε έγινε τούτο, συνελέγη πολύ πλήθος σίτου. Αφού δε επώλησε τον σίτον, ευπόρησε χρημάτων¹⁴⁷.

Μετά πολλές περιπετείας ο Ιφικράτης ηναγκάσθη μετά το 358 να καταφυγή εις την Θράκην, όπου απέθανεν, ως φαίνεται, κατά το 353 π.Χ.

Ο Κότυς διεκρίνετο δια την ωμότητα και θηριωδίαν, την οίνοποσίαν και τας παράφορους τρυφάς, αλλά συγχρόνως και δια την εξαιρετικήν δραστηριότητά του.

Κατά τον Σουΐδαν εβασίλευσεν ο Κότυς εις την Θράκην έτη 24, τα μεν πρώτα έτη με τρυφάς και ηδυπαθείας, επειδή δε ηύξανεν η ευτυχία του, εξετράπη εις ωμότητα και οργήν τοσαύτην, ώστε και την γυναίκα, από την οποίαν απέκτησε τέκνα, την έκοψεν εις το μέσον αρχίσας κατά πρώτον από τα αιδοία¹⁴⁸.

Περί του Κότυος υπάρχουν τα εξής ανέκδοτα.

Ο Κότυς εις κάποιον, όστις τω εδώρησε πάρδαλιν, αντεδώρησε λέοντα. Φύσει δε ων οξύθυμος και αυστηρός τιμωρός εκείνων, οι οποίοι έκαμνον σφάλματα εις τας υπηρεσίας των, όταν ποτέ ξένος τις έφερεν εις αυτόν πήλινα σκεύη, εύθραυστα και λεπτά, επεξεργασμένα με το παραπάνω και περιπτώς με γλυφάς και με τοννεύματα, εις μεν τον ξένον έδωκε δώρα, συνέτριψε δε όλα τα σκεύη εκείνα, «όπως μη», είπε δικαιολογούμενος περίφημα, «από θυμόν αυστηρότερον τιμωρήση εκείνους που θα τα σπάσουν»¹⁴⁹.

Κότυς ο των Θρακών βασιλεύς ήτο αυστηρότατος τιμωρός των υπηκόων του. Όταν δε κάποιος από τους φίλους του είπε προς αυτόν «τούτο είναι μανία και όχι βασιλεία», απήντησεν, «αλλ' η μανία μου αυτή κάμνει τους υπηκόους μου σώφρονας»¹⁵⁰.

Ο Κότυς ώρμησε προς τας ηδυπαθείας και τας τρυφάς περισσότερον από όλους τους βασιλείς, όσοι υπήρξαν εις την Θράκην. Περιελθών την χώραν, όπου εύρισκε τόπους κατάφυτους, ευσκίους και καταρρύτους με νερά, τούτους τους μετέτρεψεν εις εστιατόρια. Ερχόμενος δε εις αυτούς, όπότεν του κατέβαινε, έκαμνε θυσίας εις τους θεούς μετά των ακολούθων του, ευδαίμων και μακαριστός. Επεχείρησε δε να

βλασφημία ακόμα και την Αθηνάν και να αμαρτήση εις αυτήν. Καθώς δε διηγείται ο Θεόπομπος, έκαμε δείπνον, κατά το οποίον επρόκειτο δήθεν να νυμφευθή την Αθηνάν, και διασκευάσας καταλλήλως θάλαμον ανέμενε μεθυσμένος την θεάν.

Όταν δε πλέον έγινε εκτός εαυτού, έστειλεν ένα από τους δορυφόρους του να ίδη, εάν ήλθεν η θεά εις τον θάλαμον. Όταν δε εκείνος επέστρεψε και είπεν ότι δεν είνε κανείς εις τον θάλαμον, ο Κότυς τον εφόνευσεν, ως και άλλον δεύτερον επίσης δια την ιδίαν αιτίαν, έως ότου ο τρίτος σωφρονισθείς από το πάθηια των προηγουμένων επιστρέψας είπεν, ότι από πολλού η θεά τον περιμένει εις τον θάλαμον. Ο βασιλεύς ούτος ζηλοτυπήσας την γυναίκα του την εκομμάτισε με τα ιδικά του χέρια αρχίσας από τα αιδοία¹⁵¹.

Ο δε κωμικός Αναξανδρίδης εις την απολεσθείσαν κωμωδίαν Πρωτεσίλαος διασύρων το συμπόσιον, το οποίον εδόθη κατά τους γάμους του Ιφικράτους, όταν ούτος ενυμφεύθη την θυγατέρα του Κότυος, λέγει.

δειπνείν άνδρας βουτυροφάγας αυχηροκόμας μυριοπληθείς. Τους δε λέβητας χαλκούς είναι μείζους λάκκων δωδεκακλίνων, αυτόν δε Κότυν περιεζώσθαι ζωμόν τε φέρειν εν χοί χρυσή και γευόμενον των κρατήρων πρότερον μεθύειν των πινόντων¹⁵².

Όσον και αν θεωρήσωμεν υπερβολικόν τον Δημοσθένην, διότι ως ρήτωρ απέβλεπεν εις το να φρονηματίση τους πολίτας και εξάψη τον πατριωτισμόν των, είνε εν τούτοις αληθές, ότι ο Κότυς ήτο πράγματι πανούργος και πολλάκις εξηπάτησε τους Αθηναίους, οι οποίοι τον εστεφάνωσαν από πολιτικήν επιπολαιότητα.

Αλλ' ο πατήρ του Κερσοβλέπτου, λέγει ο ρήτωρ, ο ίδιος Κότυς, οσάκις μεν έχει διαφοράς προς άλλους, τότε στέλλει πρέσβεις προς τους Αθηναίους και είνε έτοιμος να τα κάμη όλα σύμφωνα με την επιθυμίαν μας και αισθάνεται ασύμφορον να πολεμήση την πόλιν, όπως δε κατορθώση να έχη ολόκληρον την Θράκην υπό την εξουσίαν του, καταλαμβάνει τότε τας πόλεις, αδικεί, παραφέρεται μεθυσμένος εναντίον του εαυτού του και εξυβρίζει την πόλιν, έως ότου βάλη την χώραν εις τα χέργια του. Γνωρίζετε δε πολύ καλά, ότι τον Κότυν αυτόν τον εκάματε κάποτε πολίτην Αθηναίον δια τον λόγον βέβαια, ότι κατ' εκείνον τον καιρόν ήτο ευνοϊκώς διατεθειμένος υπέρ ημών. Και δεν θα τον εστεφανώνατε βέβαια με χρυσούς στεφάνους, εάν τον εθεωρείτε εχθρόν σας¹⁵³.

Ότι ο Κότυς ήτο πανούργος καταφαίνεται και εκ του εξής περιστατικού, το οποίον αναφέρει ο Αριστοτέλης.

Κότυς ο Θραξ ήθελε να δανειστή χρήματα από τους Περινθίους, δια να συλλέξη στρατιώτας οι δε Περινθίοι δεν έδιδον εις αυτόν χρήματα. Ηξίωσε λοιπόν τότε ο Κότυς απ' αυτούς, όπως τω δώσουν πολίτας τινάς ως φρουρούς δια χωρία τινά, δια να αντικαταστήση τους εκεί φρουρούντας στρατιώτας του και μεταχειρισθή τους Οδρύσας εις πολεμικάς επιχειρήσεις. Οι δε Περινθίοι έκαμον ταχέως τούτο νομίζοντες ότι θά γίνουν κύριοι των χωρίων. Ο δε Κότυς, αφού έστειλε τους Περινθίους ως φρουρούς, διέταξε τους εν τη πόλει Περινθίους να στείλουν και να φέρουν εις αυτόν χρήματα, τα οποία ήθελε να δανειστή¹⁵⁴.

Επί τέλους ο Κότυς εδολοφονήθη κατά το 358 π.Χ. υπό των εξ Αίνου αδελφών Πύθωνος και Ηρακλείδου, τους οποίους οι Αθηναίοι εστεφάνωσαν με χρυσούς στεφάνους και τους ανεκήρυξαν ευεργέτας, επειδή εφόνευσαν τον πονηρόν, τον εχθρόν και μισητόν εις τους θεούς και μεγάλως αδικήσαντα την πόλιν Κότυν¹⁵⁵.

Ο δε Πύθων και ο Ηρακλείδης, οι δύο εξ Αίνου νεαροί αδελφοί, εφόνευσαν τον Κότυν εκδικούμενοι τον πατέρα των. Συγχρόνως δε και ο **Αδαμάς** είχεν αποστατήσει από τον Κότυν, διότι, όταν ήτο παιδίον, είχεν εκμηθή υπό του Κότυος, δια το πάθημά του δε τούτο επεριφρονείτο από τους Θράκας¹⁵⁶.

Του Κότυος υπάρχουν χάλκινα και αργυρά νομίσματα, φέροντα εις την μίαν όψιν κεφαλήν Διονύσου πωγωνοφόρον ή ιππέα, εις δε την άλλην αγγείον δίωτον (κυψέλην) με επιγραφήν ΚΟΤΥ ή ΚΟΤΟ ή ολόκληρον ΚΟΤΥΟΣ, ως φέρεται εις την εν Λονδίνω δημοσίαν συλλογήν¹⁵⁷.

Κατά τον Paul Perdrizet εκτός του Κότυος τούτου του Α' και του Κότυος Β', υιού του Σεύθου Δ', βασιλεύσαντος, ως θα ίδωμεν, κατά το 171 π.Χ., υπάρχει και ο Κότυς, υιός του *Ραίζδου*, βασιλεύς των Θρακών (άδηλον όμως τίνος Θρακικού έθνους) κατά τον τρίτον αιώνα.

Εάν κρίνωμεν εκ του ονόματος, το οποίον είνε καθαρώς Θρακικόν, το όνομα Ραίζδος ή Ραίζδος ή Ράζδης είνε συγγενές με το **Ρήσος**, αρχαίον Θρακικόν (Ηδωνικόν) όνομα, προ πάντων δε με το **Ράσκος**, όπερ είνε όνομα των Σαπαίων Θρακών. Πολύ πιθανόν Κότυς ο Ραίζδου να ήτο βασιλεύς των Σαπαίων.

Περί του Κότυος τούτου σώζεται Δελφική επιγραφή η εξής.

Ἔδοξε τα πόλει των Δελφών εν αγορά τελεία συν ψάφοις ταις εννόμοις' Επειδή Κότυς Ραϊζδου Θρακών βασιλεύς εν τε τοις πρότερον χρόνοις εύνους ων διατελεί τω τε ιερῷ και τα πόλει και τοις ἰδία παραγινομένοις ποτί αυτόν φιλανθρώπως χρώμενος και νυν παραγενόμενος Τύριλλος ο Νεαπολίτας ενεφάνισε ταν αίρεσιν αν έχει ποτί τε το ιερόν και ταν πόλιν, δεδόχθαι τα πόλει επαινέσαι Κότυν Ραϊζδου Θρακών βασιλέα, ανανεώσασθαι δε και ταν υπάρχουσιν αυτώ προξενίαν και είμεν αυτόν πρόξενον και αυτόν και εκγόνους και υπάρχειν αυτώ και εκγόνοις προμαντείαν ασυλίαν ατέλειαν προεδρίαν εμ πάσι τοις αγώσιν οις α πόλις τίθητι και τάλλα όσα και τοις άλλοις προξένοις και ευεργέταις της πόλεως, αναγράψαι δε τόδε το ψάφισμα εν στάλα και αναθέμεν εν τω επιφανεστάτῳ τόπῳ του ιερού¹⁵⁸.

Κερσοβλέπτης.

Κατά το 357 - 341 π.Χ.

Υιός και νόμιμος διάδοχος του Κότυος Α'.

Κατά τον Σουϊδαν παις ην Κότυος και νεώτατος ων κατεστάλη βασιλεύς Θράκης υπό του πατρός¹⁵⁹.

Όταν ο Πύθων και ο Ηρακλείδης εφόνευσαν τον Κότυν, ο Κερσοβλέπτης ήτο μειρακύλλιον, καθώς και όλα τα τέκνα του Κότυος, κύριος δε των πραγμάτων τότε έγινε ο Αθηναίος στρατηγός Θρασύβουλος, όστις παρευρίσκετο εκεί κατά την περίστασιν εκείνην¹⁶⁰.

Μετά τον φόνον του Κότυος συνέβησαν ανωμαλίαι και έριδες περί την διαδοχήν του θρόνου των Οδρυσών. Τέλος συνεβιβάσθησαν οι τρεις υιοί του Κότυος, ο Κερσοβλέπτης, ο Αμάδοκος και ο Βηρισάδης, διαμοιράσαντες το πατρικόν βασίλειον. Ες αυτού ο μεν Κερσοβλέπτης έλαβε το παρά τον Έβρον κεντρικόν τμήμα, το οποίον ήτο και το σπουδαιότερον, το δε υπόλοιπον οι δύο αδελφοί του, δηλαδή ο μεν Αμάδοκος την παραλίαν από Έβρου μέχρι Νέστου, ο δε Βηρισάδης από Νέστου μέχρι Στρυμόνος. Μετά τον πρώιμον όμως θάνατον του Βηρισάδου κατά το 357 π.Χ. και την εκ μέρους του Κερσοβλέπτου καταδίωξιν του Αμαδόκου ολόκληρος σχεδόν ο θρόνος των Οδρυσών περιήλθεν υπό την αποκλειστικήν εξουσίαν ή επιρροήν του Κερσοβλέπτου¹⁶¹.

Συνέβη δηλαδή, καθώς λέγει ο Δημοσθένης, μετά τον θάνατον του Κότυος αντι ενός βασιλέως να γίνουν τρεις βασιλείς, ο Βηρισάδης, ο Αμάδοκος και ο Κερσοβλέπτης. Ως εκ τούτου δε αυτοί μεν έγιναν αντίπαλοι προς αλλήλους, οι δε Αθηναίοι ηναγκάσθησαν να επέμβουν και να τους συμβιβάσουν παρ' όλην την

αντίδρασιν τινών, ὅπως παύσουν και καταλύσουν τους άλλους βασιλείς, παραδώσουν δε ολόκληρον την αρχήν εις τον Κερσοβλέπτην¹⁶².

Εις τον συμβιβασμόν τούτον συνετέλεσαν προ πάντων οι Αθηναίοι στρατηγοί, ὅσοι ευρίσκοντο απεσπασμένοι εις την Θράκην ή εις την υπηρεσίαν των Θρακών βασιλέων. Διότι, ως παρατηρεῖ ο ιστορικός Ερνέστος Κούρτιος, οι βασιλείς της Θράκης κατώρθωνον να αντεπεξέρχωνται προς τους Αθηναίους δια των ιδίων των ὀπλων και να προσεταιρίζωνται εις την ιδίαν των υπηρεσίαν χάριν των δυναστικῶν των σκοπῶν τους υπερόχους των Αθηναίων στρατηγούς. Ο Κότυς εχρεώσται εις τον Ιφικράτην και ο Κερσοβλέπτης ἀπό το 359 εις τον Χαρίδημον την αρχήν και το αξίωμα¹⁶³.

Ο Αθηναῖος στρατηγός Χαρίδημος, αποσταλείς εις την Θράκην διὰ να ρυθμίση τα πολιτικά της Θράκης ζητήματα προς ὄφελος της Αθηναϊκῆς πολιτείας, ἔλαβε κατά το παράδειγμα του στρατηγού Ιφικράτους ως σύζυγον την ἀδελφήν του Κερσοβλέπτου, εβοήθησε δε πολύ τους Οδρύσας.

Αλλά και ο Κερσοβλέπτης ἔλαβεν ως σύζυγον Ελληνίδα και τα τέκνα του εἶχον σχεδόν ὅλα Ελληνικά ονόματα. Εις μίαν Δελφικήν ἐπιγραφὴν, αναφερομένην εις τους υιοὺς του Κερσοβλέπτου, ευρίσκομεν τα ονόματα αὐτῶν.

Θεός. Τύχα αγαθά

Δελφοὶ ἔδωκαν Ιολάω

Ποσε[ι]δωνίω, Μηδίστα, Τήρει,

Κερσοβλέπτου παισί,

Θραξί, αυτοίς και ἐγγόνις

προξενίαν, προμαντείαν,

προεδρίας προδικίαν

ποτί Δελφούς, ἀτέλε[ι]αν πάντων

και τα ἄλλα πάντα καθάπερ

τοῖς ἄλλοις προξένοις και ευερ[γ]έταις¹⁶⁴.

Άξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι μεταξύ των υἰῶν του Κερσοβλέπτου ουδεὶς φέρει τὸ ὄνομα οὔτε του πατρὸς του οὔτε του Κότυος, του πάππου των, και εἰς μόνον, ὁ Τήρης, καλεῖται με Θρακικὸν ὄνομα. Οἱ ἄλλοι τρεῖς ἔχουν Ἑλληνικά ὀνόματα. Ἡ ἐκλογή των ὀνομάτων τούτων, αἱ σχέσεις του με τους Δελφούς, εἶνε τα προστιθέμενα εἰς ὅσα περὶ του Κερσοβλέπτου γνωρίζομεν νέα γεγονότα περὶ αὐτοῦ, ὅστις εἶχε στενωτάτας μετὰ των Ἀθηναίων σχέσεις συμμαχίας και ὅστις εἰς τὴν Θράκην ἐξελληνίσθη τελείως.

Σχετικῶς δε πρὸς τὴν Δελφικὴν ἐπιγραφὴν εἶνε πιθανόν ὅτι ὁ Κερσοβλέπτης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας του κατέστη ἄξιος του Απόλλωνος και των Δελφῶν και ἐκ των ἐνδείξεων ευγνωμοσύνης των Δελφῶν ἡ τύχη δεν διεφύλαξεν, εἰ μὴ τὸ διάταγμα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ, του λίθου ἐτίμα τους τεσσάρους υἰοὺς του Θρακὸς βασιλέως¹⁶⁵.

Ὁ στρατηγὸς Χαρίδημος κατὰ τὴν πολιτικὴν του ἐκείνην εἰς τὴν Θράκην ἀποστολὴν προέβη εἰς μίαν ἀσύνετον πολιτικὴν ἐνέργειαν ἀπέναντι του Θρακὸς Μιλτοκύθου, ἀποδεδειγμένου φίλου των Ἀθηναίων. Ὁ Μιλτοκύθης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἀκόμη του Κότυος ἐνεκα τῆς ἀσταθείας του Κότυος πρὸς τους Ἀθηναίους ἀπεστάτησεν ἀπ' αὐτόν. Πλην ὁ Χαρίδημος τὸν Μιλτοκύθην, τὸν πάντοτε φίλον των Ἀθηναίων και ὡς ἐκ τούτου ἀποστατήσαντα ἀπὸ τὸν Κότυν, προδοθέντα ὑπὸ του Θρακὸς Σμικυθίωνος, τὸν παρέδωκεν εἰς τους Καρδιανούς, τους ἐχθροὺς των Ἀθηναίων, οἵτινες ἀναγαγόντες αὐτόν εἰς τὸ πέλαγος μαζί με τὸν υἱόν του, τὸν μὲν υἱὸν παρουσία του πατρὸς κατέσφαξαν, τὸν δε Μιλτοκύθην κατεπόντισαν¹⁶⁶.

Τὸ συμβάν τούτο, ὡς ἦτο ἐπόμενον, δυσηρέστησε και κατέπληξε τους Θράκας. Ὁ δε Ἀθηναῖος στρατηγὸς Ἀθηνόδωρος, ὅστις ἦτο πολιτικὸς σύμβουλος και στρατιωτικὸς πρᾶκτωρ πλησίον του Βηρισάδου, ἰδὼν τὴν ευκαιρίαν και ἐπωφεληθεὶς ἐξ αὐτῆς συνήψε συμμαχίαν με τὸν Βηρισάδην και τὸν Ἀμάδοκον και παρεσκευάσθη κατὰ του Κερσοβλέπτου. Οὗτος ὁμως φοβηθεὶς υπέγραψε τας ὑπὸ του Ἀθηνόδωρου προταθείσας συνθήκας, κατὰ τας ὁποίας ὁ Κερσοβλέπτης ὤμοσε πρὸς τους Ἀθηναίους και τους ἀδελφούς του και ἀνεγνώρισεν, ὅπως τὸ βασίλειον τῆς Θράκης ἀνήκη ἀπὸ κοινού εἰς τους τρεῖς ἀδελφούς, εἰς τρία διηρημένον, ὅλοι δε να διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν των Ἀθηναίων¹⁶⁷.

Ὁ Κερσοβλέπτης παρὰ τους ὄρκους και τας συνθήκας ἦτο ἐντελῶς ἀνάξιος πίστεως, ἐγωιστής, ἐπωφελοῦμενος τους Ἀθηναίους χάριν των ἰδίων του σκοπῶν, διαλλακτικὸς μὲν και μαλακός, ὅταν αἱ Ἀθηναῖκαί, τριήρεις ἐφαίνοντο πλησίον των χωρῶν του, ἄλλως δε πάντοτε πολέμιος.

Εν τω μεταξύ όμως, αποθανόντος προώρως του Βηρισάδου, ο Κερσοβλέπτης παραβάς τους όρκους και τας συνθήκας, τας οποίας έκαμε με τους Αθηναίους, ήγειρε πόλεμον εναντίον των τέκνων του Βηρισάδου και του Αμαδόκου. Και τα μεν τέκνα του Βηρισάδου επροστάτευεν ο στρατηγός Αθηνόδωρος, τον δε Αμάδοκον οι Αθηναίοι επίσης στρατηγοί Σίμων και Βιάνωρ¹⁶⁸.

Μεταξύ των Απτικών επιγραφών διεσώθη ευτυχώς η αναφερομένη εις την συμμαχίαν μεταξύ Αθηναίων και των τριών υιών του Κότυος, είνε δε η εξής.

θε

οι συμμα(χ. Μηδοδοκ. τ)ωμ πόλεων οσ(αι σαι Βηρισάδε(ι φόρους και Αθη(να εά)μ μη αποδώσιν Αθη(ναίοις πρ)άπτειν Βηρισάδην (και Κερσεβλ. έπτ;)ην κατά το δυνατόν κ ω ή Κερσεβλέπτην μ] ς πράπτειν Αθηναίοι(ς ; . . τους ε)πι τη δυνάμει όντας πόλει)ς τας Ελληνίδας τας (τε) λούσας ;

Β)ηρισάδει και Αμαδό(κω

φό)ρον τον πάτριον και

ελε)υθέρας είναι και αυτονόμους Αθηναίοις καθά ώμοσαν

και Βηρισάδ)ει και Κερσεβλέπτη' εάν

δε αφιστών)ται απ' Αθηναίων βο(ηθειν

Βηρισάδην) και Κερσεβλέπτ(ην).

«Έχομεν δηλαδή ενώπιόν μας συνθήκην συμμαχίας των Αθηναίων και των μετά τον εν έτει 358 π.Χ. φόνον του βασιλέως των Θρακών Κότυος επί την αρχήν ελθόντων Κερσοβλέπτου του υιού του (τρεις εδώ γραφομένου *Κερσεβλέπτου*) και δύο άλλων, Βηρισάδου και Αμαδόκου. Την συνθήκην έστερξαν ούτοι πρυτανευθείσαν παρά των Αθηναίων, ων είχον χρείαν, άτε προς αλλήλους διαφερόμενοι. Μετά δε τον θάνατον του Βηρισάδου άλλως τα πράγματα εχώρησαν, όπως εν τω κατά Αριστοκράτους λόγω του Δημοσθένους δια μακρών λέγονται. Τις δε είνε ο Μηδόδο[κος] ο εν τω τρίτω στίχω, αγνώω, διότι πρώτην φοράν τοιούτον όνομα παρουσιάζεται. Το *Μήδοκος* μόνον εκ του Ξενοφώντος και Διοδώρου του Σικελιώτου γνωρίζεται ως όνομα βασιλέως των Οδρυσών»¹⁶⁹.

Ανάξιος του πατρός του ο Κερσοβλέπτης ως προς τα πολεμικά περιεπλάκη εις συνεχείς πολέμους εν πρώτοις με τους Αθηναίους, κατόπιν δε με τον Φίλιππον, εκ των οποίων οι σημαντικώτεροι είνε οι κατά τα έτη 352 και 346 π.Χ.

Ο Κερσοβλέπτης κατέλαβε την Θρακικήν χερσόνησον, η οποία διετέλει υπό την ηγεμονίαν των Αθηναίων και δια τούτο οι Αθηναίοι έστειλαν κατά το 357 π.Χ. εκεί τον στρατηγόν Χάρητα, όστις εξηνάγκασε τον Κερσοβλέπτην να αποχωρήση εκείθεν. Επηκολούθησε τότε συνθήκη μετά του Οδρύσου βασιλέως, κατά την οποίαν αι πόλεις της Χερσονήσου εισήλθον εις την ναυτικήν συμμαχίαν των Αθηνών υπό τον όρον να πληρώνουν φόρον εις τους Οδρύσας μονάρχας. Μόνον η Καρδία, η μεγαλειτέρα πόλις της Χερσονήσου, έμεινεν υπό την κυριαρχίαν του Κερσοβλέπτου. Όταν όμως ήρχισεν ο συμμαχικός πόλεμος, ο Κερσοβλέπτης ήρχισε πάλιν να κινήται προς κατάληψιν της Χερσονήσου, πλην ο στρατηγός των Αθηναίων Χαρίδημος, όστις εξασκούσε μεγάλην επιρροήν εις τα πολιτικά ζητήματα των Οδρυσών, επρόλαβε ταύτα και επηκολούθησε συνθήκη.

Καθόσον από την εποχήν ακόμη της ιδρύσεως του κράτους των Οδρυσών οι Αθηναίοι έστρεψαν ιδιάζουσαν προσοχήν προς την πλουσιωτάτην Θράκην δια λόγους πολιτικούς, προ πάντων όμως εμπορικούς. Αφ' ετέρου τα διάφορα εκατέρωθεν συνοικέσια συνετέλεσαν εις το να καλλιεργηθούν μεταξύ των δύο επικρατειών σχέσεις αγαθαί ποικίλης φύσεως. Ευνόητον δε είνε, ότι η επιρροή των Αθηνών υπήρξεν υπό εκπολιτιστικήν έποψιν μεγάλη εις τους τραχείς και πολεμικούς υπηκόους των Οδρυσών δυναστών.

Ταύτα συνέβαιναν μέχρι της εμφανίσεως και της ενεργού αναμίξεως εις την Θράκην του πανίσχυρου βασιλέως των Μακεδόνων Φιλίππου Β'.

Η Θράκη υπήρξε κυρίως η *αιτία* της συγκρούσεως του Φιλίππου με τας Αθήνας. Ο δαιμόνιος και πολιτικώτατος Μακεδών απεφάσισε να ευρύνη το κράτος του προς την γονιμωτάτην Θράκην και να καταστήση τον Δούναβιν ως βόρειον σύνορον του Μακεδονικού κράτους.

Ο Κερσοβλέπτης, κατιδών τον κίνδυνον και εννοήσας *ότι* ο Φίλιππος ετοιμάζεται να εκστρατεύση εναντίον του, ηθέλησε να συμβιβασθή με τον Φίλιππον, πλην ούτος επροτίμησε να συνεννοηθή με τας Αθήνας, αι οποίαι ήρχισαν να αισθάνωνται την δύναμιν των ωργανωμένων Μακεδόνων.

Συγχρόνως και ο Αμάδοκος, όστις κατά το 352 π.Χ. έχασε από το μικρόν βασιλείον του τας σπουδαιότερας πόλεις Άβδηρα και Μαρώνειαν, υπεχώρησεν εις τους όρους του Φιλίππου.

Αλλά και ο Αμάδοκος, ο υιός του Αμαδόκου τούτου, συνεμάχησε με τον Φίλιππον και έλαβε μέρος εις τον πόλεμον εναντίον του θείου του Κερσοβλέπτου¹⁷⁰.

Κατά τον Κούρτιον ο Κερσοβλέπτης πάντοτε απέβλεπε να μοναρχήση εις βάρος των αδελφών του Αμαδόκου και Βηρισάδου, τους οποίους και κατεδίωκε. Τούτο επωφελούμενος ο Φίλιππος κατέλαβε τω 363 τα Άβδηρα και την Μαρώνειαν. Και όταν ηθέλησε να επεκταθή ανατολικώς, αντεπεξήλθε κρατερώς ο Αμάδοκος εναντίον του.

Τότε και ο Χάρης, στρατηγός Αθηναίος, ενίκησε παρά τον Έβρον Μακεδονικήν τινά στρατιάν¹⁷¹.

Φαίνεται όμως ότι ο Φίλιππος κατέλαβε την Μαρώνειαν τω 352 π.Χ. και όχι τω 363 εισβαλών εις την Θράκην με περισσότερους των 30 χιλιάδων ανδρών.

Του Αμαδόκου φέρεται στρατηγός Σεύθης ο Θράξ¹⁷².

Τοιοιουτρόπως ο Μακεδών, ελεύθερος πλέον από τα δύο μικρά δυτικά κράτη των Οδρυσών, ώρμησε κατά το έτος 352 π.Χ. εις την Ανατολικήν Θράκην και κατέλαβε το οχυρώτατον παρά την Προποντίδα Ηραιόν τείχος.

Τότε εγκαταλειφθείς ο Κερσοβλέπτης υπό των Αθηναίων, οίτινες, ως είπομεν, συνεφιλιώθησαν με τον Φίλιππον, έσπευσε να κλείση ειρήνην μετ' αυτού και παρεδέχθη, όπως ο Φίλιππος κατέχη οριστικώς τας κυριευθείσας υπ' αυτού Θρακικάς πόλεις της βορείου και ανατολικής Θράκης.

Ο Δημοσθένης κακίζει την διαγωγήν των Αθηναίων, ότι εγκατέλειψαν τον Κερσοβλέπτην εις την τύχην του και έχασαν πολύτιμον σύμμαχον, συμβουλεύει δε αυτούς να πλεύσουν τάχιστα εις την Θράκην και με την βοήθειαν των συμμάχων Θρακών να καταλάβουν τα οχυρά χωρία, τα οποία κατέλαβεν ο Φίλιππος, το Σέρρειον, το Μυρτηνόν και την Εργίσκην και τοιοιουτρόπως προλάβουν τον Φίλιππον πριν εισπράξη πολλά χρήματα, στρατολογήση στρατιώτας και καταστή κατ' αυτόν τον τρόπον απρόσβλητος¹⁷³.

Είνε βέβαιον, ότι αι παρά του Δημοσθένους προταθείσαι αρχαί πολιτικού προγράμματος ως προς τα πράγματα της Θράκης δεν έτυχον αποδοχής, τούτο δε επροξένησε μεγάλας ζημίας εις τας Αθήνας. Και όταν ο Φίλιππος επεφάνη το δεύτερον εις την Θράκην, ο Αμάδοκος, όστις ησθάνετο τον εαυτόν του προσβεβλημένον ένεκα της υπό των Αθηναίων προτιμήσεως του Κερσοβλέπτου και

δεν ανέμενε παρ' αυτών προστασίαν, ουδεμίαν αντέταξε προς τον Φίλιππον αντίστασιν, αλλ' υπετάγη εις αυτόν¹⁷⁴.

Αλλ' ο Κερσοβλέπτης κατά το 347 πάλιν διεφώνησε προς τον Φίλιππον, όστις τω 346 εισελθών εις την Θράκην κατέλαβε το Σέρρειον, τον Δορίσκον και άλλα τινά φρούρια, καθώς το Ιερόν όρος, φυσικόν οχύρωμα της Προποντίδος. Και πάλιν ο Κερσοβλέπτης ηναγκάσθη να συνθηκολογήση και έκτοτε εβασίλευσεν ως υποτελής πλέον των Μακεδόνων, έδωκε μάλιστα και τον υιόν του ως όμηρον. Επηκολούθησε δε συνθήκη μεταξύ Φιλίππου και Αθηνών, κατά την οποίαν αι Αθήναι δεν κατώρθωσαν να υποστηρίξουν προ του πανίσχυρου Μακεδόνοσ τον Κερσοβλέπτην, όστις απεκλείσθη από την συνθήκην ταύτην. Όταν δε επί τέλους εκηρύχθη οριστικώς ο πόλεμος μεταξύ Φιλίππου και Αθηνών, ο ατυχής, αλλ' επιμονώτατος Οδρύσης, ματαιώς επεχείρησε να ανακαταλάβη τας οχυράς Θρακικάσ πόλεις.

«Ο Δημοσθένης επιστρέψας εις Αθήνας από την αυλήν του Φιλίππου, όπου είχε μεταβή ως πρέσβυς μετ' άλλων, κατέδειξεν εις την βουλήν, ότι ένεκα κακόβουλων αναβολών επρόδωκαν τον Κερσοβλέπτην και τας εν Θράκη πόλεις»¹⁷⁵.

Και ο **Τήρης Γ', ο** του Αμαδόκου υιός, υπεχώρησεν εις τον Κερσοβλέπτην και συνεκρούσθη με τον Φίλιππον, όταν ούτος συνεπλάκη με τους Αθηναίους. Πλην κατόπιν αιματηρών και πολυχρονίων αγώνων ο Φίλιππος εξεθρόνισε και τον Κερσοβλέπτην και τον Τήρην Γ'.

Τότε ο Φίλιππος ίδρυσε διαφόρους στρατιωτικάσ αποικίασ εις την βόρειον Θράκην, εκ των οποίων αι σημαντικώτεραι ήσαν η Φιλιππούπολις, η Βερόη και η Καβύλλη, συνετέλεσαν δε αύται πάρα πολύ εις τον εξελληνισμόν του βορείου εκείνου τμήματοσ.

Τουναντίον κατέστρεψε πολλάσ Ελληνικάσ και Θρακικάσ πόλεις της Χαλκιδικής και της Θρακικής ακτής και εξετόπισε τους κατοίκους εκ πολλών πόλεων. Τοιουτοτρόπως ο Φίλιππος κατέστη απόλυτοσ κύριοσ των Θρακομακεδονικών χωρών.

Η ακτή της Θράκησ, ως λέγει ο Αππιανός, κατά τον παλαιόν καιρόν ήτο ερημοτάτη, μολονότι είνε γονιμωτάτη, διότι οι Θράκεσ ούτε ναυτικοί ήσαν ούτε κατήρχοντο εις τα παράλια φοβούμενοι τους Θαλασσινούσ Έλληνας. Πλην αφότου την κατέλαβαν οι Έλληνες, οι οποίοι είνε θαλασσινοί, κατέστη ανθηρά εις το εμπόριον και την γεωργίαν, οι δε Θράκεσ ήσαν ευχαριστημένοι δια τα αγαθά αυτά.

Μέχρις ότου ο Φίλιππος ο Αμύντου εξετόπισε και τους άλλους και τους Χαλκιδείς εις τοιούτον βαθμόν, ώστε μόνον τα οικόπεδα των ιερών να φαίνωνται και έρημος η ακτή¹⁷⁶.

Τέλος κατά το 343 ο Κερσοβλέπτης υπετάχθη ολοτελώς εις τον Φίλιππον και κατόπιν εξεθρονίσθη εγκαταλειφθείς υπό των Αθηναίων, οίτινες εσυνθηκολόγησαν με τον Φίλιππον.

Την τοιαύτην ατάσθαλον προς τον Κερσοβλέπτην διαγωγήν των Αθηναίων δικαίως ψέγει ο Δημοσθένης, εξ αιτίας της οποίας έχασαν όχι μόνον την πολύτιμον συμμαχίαν του Κερσοβλέπτου, αλλά και τα οχυρά μέρη της Θράκης, τα οποία επωφεληθείς ο Φίλιππος κατέλαβεν¹⁷⁷.

Ο δε Ισοκράτης συνιστών δια λόγους υπερτάτου πατριωτισμού την ειρήνην λέγει εις τους Αθηναίους καθαρά να μη φαντάζονται, ότι Κερσοβλέπτης ή ο Φίλιππος θα πολεμήσουν δια την Αμφίπολιν, όταν ιδούν ότι πράγματι οι Αθηναίοι δεν εποφθαλμιούν να κατακτήσουν νέας χώρας. Διότι τώρα, προσθέτει ο διάπυρος και ειλικρινής πατριώτης, ευλόγως φοβούνται να κάμουν γείτονας τας Αθήνας προς τας δυναστείας των, διότι βλέπουν ότι οι Αθηναίοι δεν αρκούνται εις όσα έχουν, αλλ' ότι ορέγονται να αποκτήσουν περισσότερα. Άλλα επί τέλους θα είνε δυνατόν και από την Θράκην να αποκόψουν τόσην χώραν, ώστε όχι μόνον οι Θράκες να έχουν <i>αφθονον</i>, αλλά και όσοι εκ των Ελλήνων έχουν ανάγκην γαιών και δι' έλλειψιν αύτων πλανώνται να είνε δυνατόν να ικανοποιηθούν και να ζήσουν αυτάρκεις¹⁷⁸.

Καθώς είπομεν ανωτέρω, ως εκ της εχθρικής στάσεως του προς τον Φίλιππον και της φιλίας του προς τους Αθηναίους ο Κερσοβλέπτης παρεχώρησεν εις αυτούς τας εις την Θρακικήν χερσόνησον Ελληνικής αποικίας πλην της Καρδίας, εις ταύτας δε ο δήμος των Αθηναίων έστειλε κληρούχους. Κατόπιν όμως ο Φίλιππος αποκτήσας την εύνοιαν των εις την Θράκην Ελληνικών πόλεων, διότι υπεστήριζεν αυτάς κατά της κακοδιοικήσεως των Οδρυσών βασιλέων, εξεστράτευσεν κατά της Θράκης. Διότι ο Κερσοβλέπτης επολιόρκει τας Ελληνικάς πόλεις, τας γειτονικάς προς την Θράκην και ελεηλάτει αυτάς. Θέλων λοιπόν ο Φίλιππος να περιορίση την ορμήν των Θρακών εξεστράτευσεν εναντίον των με πολλήν δύναμιν. Νικήσας δε εις πολλάς μάχας τους Θράκας, τους μεν υποταγέντας εξ αυτών διέταξε να δίδουν δεκάτην εις τους Μακεδόνας, αυτός δε κτίσας εις τα επίκαιρα σημεία της χώρας πόλεις αξιολόγους κατέπαυσε το θράσος των Θρακών, δια τον λόγον τούτον ακριβώς αι Ελληνικαί πόλεις, απαλλαγείσαι πλέον από τον φόβον των, κατετάχθησαν προθυμότατα εις την συμμαχίαν του Φιλίππου¹⁷⁹.

Τοιοιουτρόπως από της εμφανίσεως των μεγάλων βασιλέων της Μακεδονίας Φιλίππου και Αλεξάνδρου εις το ιστορικόν πεδίο του Ελληνισμού το κράτος των Οδρυσών ήρχισε να παρακμάζη και ολονέν εδαφικώς να περιορίζεται. Όσον οι Μακεδόνες οργανώνονται, τόσο οι Οδρύσαι ταπεινώνονται.

Και ο Μέγας Αλέξανδρος εξηκολούθησε την ιδίαν με τον πατέρα του τακτικήν. Καταπαύσας τας εν Ελλάδι ταραχάς εξεστράτευσεν κατά της Θράκης, η οποία είχε επαναστατήσει εναντίον της Μακεδονικής κυριαρχίας. Προσβαλών δε πολλά εκ των Θρακικών εθνών, τα οποία είχαν στασιάσει, τα εξηνάγκασε να πειθαρχήσουν¹⁸⁰.

Πλην είνε φανερόν, ότι οι Μακεδόνες ουδέποτε κατώρθωσαν να επιτύχουν την ολοτελή και οριστικήν υποδούλωσιν της Θράκης και η δυναστεία των Οδρυσών εξηκολούθησε πάντοτε να βασιλεύη, αν και υποτελής, ευρισκομένη εις αδιαλείπτους και αιματηρούς πολέμους με τους Μακεδόνες.

Φαίνεται, ότι και ο Κερσοβλέπτης έκοψε νομίσματα εις τα Κύψελα, τα οποία μετά τον πατέρα του Κότυν είχε και αυτός πρωτεύουσαν.

Τα χάλκινα ταύτα νομίσματα φέρουν κεφαλήν γυναικείαν, έχουσαν την κόμην εν σφενδόνη και εις την άλλην όψιν αγγείον δίωτον με την επιγραφήν ΚΕΡ.

Κετρίπορις.

Υιός του Βηρισάδου, όστις, ως είπομεν, απέθανεν ενωρίς. Ο Κετρίπορις εκυβέρνησεν από το 357 π.Χ. το μεταξύ Στρυμόνος και Νέστου βασίλειον των Οδρυσών ως πρεσβύτερος αδελφός επιτροπεύσας τους αδελφούς του.

Ο Θράξ ούτος δυνάστης μνημονεύεται ως σύμμαχος των Αθηναίων κατά του Φιλίππου εις επιγραφήν, ανακαλυφθείσαν εις την Ακρόπολιν, εις τον τόπον όπου εκτίσθη το Μουσείον. Η μετά των Αθηναίων συμμαχία έγινε κατά το έτος 356 π.Χ., συνετάχθη δε η επιγραφή επί Ελσίνου άρχοντος επί της Ιπποθωντίδος πρώτης πρυτανείας και φανερώνει την συμμαχίαν των Αθηναίων προς Κετρίποριν τον Θράκα και τους αδελφούς του, προς Λύππειον (Λύκκειον) τον Παίονα και προς Γράβον τον Ιλλυριόν εναντίον του Φιλίππου. Είνε δε η εχής.

Έδοξεν

τη βουλή και τω δήμω, Καλλισθένης είπεν του δήμου των Αθηναίων δέχεσθαι. ύνιος λέγει ο αδελφός συνθέσθαι και τον δήμον Αθηναίων ... ων Κετριπόριδι και τοις αδελφοίς και Λυππείω τω Παίονι και Γράβω τω Ιλλυριώ

εψηφίσθαι τῷ δήμῳ τοὺς μὲν προέδρους, οἱ ἀνὶ λήχῳσι προεδρεύειν, προσαγαγεῖν πρὸς τὸν δῆμον εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν¹⁸¹.

Οἱ Ἀθηναῖοι πράγματι τὸν ἐβοήθησαν κατὰ τοῦ Φιλίππου, πλην οὗτος κατὰ τὸ 356 π.Χ. τὸν καθυπέταξε, κατὰ δὲ τὸ 353 καὶ τὸ ἀνατολικώτερον βασιλεῖον τοῦ Ἀμαδόκου. Διότι, πρὶν ἢ ὁ Κετρίπορις καὶ οἱ σύμμαχοί του μετὰ τῶν Ἀθηναίων κάμουν τὰς ἀπαιτουμένας προετοιμασίας, ὁ Φίλιππος ἀνέλαβεν αἰφνιδίως τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀπησυχολημένοι ἐντελῶς εἰς τὸν συμμαχικὸν πόλεμον, δὲν συμμετέσχον εἰς τὸν πόλεμον καὶ οἱ Θράκες τῶν δύο ἐκείνων βασιλείων υπετάγησαν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέβλεπον νὰ διατηρήσουν τὰς Κρηνίδας¹⁸².

Τὰ χάλκινα τοῦ Κετριπόριδος νομίσματα φέρουν κεφαλὴν Διονύσου πωγωνοφόρου καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὀψεως κἀνθαρὸν με ἐπιγραφὴν εἰς αὐτὴν ΚΕΤΡΙΠΟΡΙΟΣ.

Κοθήλας.

Ἐγινε γνωστός ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀπὸ τοῦ ἐξῆς γεγονότος.

Ὁ Φίλιππος εἶχε συνήθειαν πάντοτε κατὰ τοὺς πολέμους νὰ νυμφεύεται. Ὅταν δὲ ἐκυρίευσεν καὶ τὴν Θράκην, ἦλθε πρὸς αὐτὸν *Κοθήλας* ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεὺς ὀδηγῶν *Μήδαν* τὴν θυγατέρα του καὶ δῶρα πολλὰ. Ὁ δὲ Φίλιππος, ἀφοῦ τὴν ἐνυμφεύθη, τὴν ὑπεισήγαγεν εἰς τὴν Ὀλυμπιάδα¹⁸³.

Σχοστόκης, περὶ τὰ 350 π.Χ.

Δυναστὴς Θραξ γνωστός μόνον ἀπὸ τὰ χάλκινα αὐτοῦ νομίσματα, τὰ ὁποῖα φέρουν κεφαλὴν Ἀπόλλωνος (;) δαφνοστεφὴ καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὀψιν ἰππέα καλπάζοντα με ἐπιγραφὴν ΣΚΟΣΤΟΚ.

Σεύθης Γ', 342 - 300 π.Χ.

Μακρὰ, ταραχώδης καὶ σημαντικὴ υπῆρξεν ἡ βασιλεία τούτου συνδεόμενη μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Λυσιμάχου, τοῦ ἀνδρειοτάτου σωματοφύλακος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς βασιλέως τῆς Θράκης καὶ τῶν παρὰ τὸν Πόντον ἐθνῶν. Ὁ Λυσίμαχος ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὸ 322 π.Χ. καὶ ἐβασίλευσε πλέον τῶν 40 ἐτῶν μέχρι τοῦ 280 π.Χ.

Εἰς τὴν Ἑυρώπην ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν προηγουμένως ἐδιοικούσε ὁ Ἀντίπατρος, ἡ Θράκη καὶ ἰδίως ἡ Θρακικὴ χερσόνησος, ἐπιτραπέισα

εις τον σωματοφύλακα Λυσίμαχον, στρατηγόν όντα άριστον και φίλον ωσαύτως του επιμελητού. Είνε δε πρόδηλον, ότι η Χερσόνησος είχε εν μέρει τουλάχιστον την αξίαν της Ελλησποντίας Φρυγίας, διότι δι' ον λόγον ο ταύτης άρχων ήτο κύριος της από της Ασίας εις Ευρώπην διαβάσεως, δια τον αυτόν λόγον ο της Χερσονήσου άρχων προχείρως διέβαινεν από της Ευρώπης εις την Ασίαν¹⁸⁴.

Είπομεν ανωτέρω, ότι η Θράκη υπέκυψεν επί Φιλίππου υπό την επικυριαρχίαν του. Πλην ζώντος εισέτι του Αλεξάνδρου ο εκ της βασιλικής οικογενείας των Οδρυσών δραστηριώτατος, πολεμικώτατος και πολυμήχανος Σεύθης Γ' είχε κινηθή. Μάλιστα κατά το 338 είχε έλθει εις μυστικήν συνεννόησιν μετά των Αθηνών αποστείλας εκεί τον υιόν του. Μόλις όμως κατά το έτος 325 π.Χ. κατώρθωσε να απορρίψη την κηδεμονίαν των Μακεδόνων. Φαίνεται δε, ότι κατά τας αρχάς της οριστικής βασιλείας του περί το 331/0 π.Χ. ο Σεύθης δια του απεσταλμένου εις Αθήνας υιού του **Ροιβούλα** κατώρθωσε να καταλήξη εις συμμαχίαν με τους Αθηναίους. Ο Λυσίμαχος γενόμενος βασιλεύς της Θράκης πρώτους εκ των περιοίκων επολέμησε τους **Οδρύσας**¹⁸⁵.

Κατόπιν δε εξεστράτευσε κατά του βασιλέως των Γετών Δρομιχαίτου. Κατά τον πρώτον προς τον Λυσίμαχον πόλεμον ο Σεύθης νικηθείς ηναγκάσθη να γίνη υποτελής και να χάση τας προς τον Εύξεινον Πόντον επαρχίας του. Όταν όμως ήρχισεν ο εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των διαδόχων του ακαταγωνίστου Μακεδόνας, αι Ελληνικαί του Ευξείνου Πόντου αποικίαι, Οδησσός, Κάλλατις, Κρουνοί, Ίστρος και λοιπαί, ωφελούμεναι από το περί ελευθερίας και ανεξαρτησίας κήρυγμα του Αντιγόνου απεστάτησαν τω 313 π.Χ. Τότε και ο Σεύθης επανεστάτησε κατά του Λυσιμάχου νομίσας κατάλληλον την περίστασιν, όπως επιτεθή κατ' αυτού και καταστή ανεξάρτητος. Τον εβοήθει δε εις αυτό ο Αντίγονος, αντίπαλος του Λυσιμάχου.

Ο Λυσίμαχος διελθών την Θράκην και διαβάς τον Αίμον εστρατοπέδευσε πλησίον της Οδησσού (Βάρνης). Πολιορκήσας δε την πόλιν και καταπλήξας με την δύναμίν του, αποτελούμενην εξ είκοσι χιλιάδων πεζών και οκτώ χιλιάδων ιππέων, τους κατοίκους κατέλαβε την Οδησσόν. Επίσης κατέλαβε την πόλιν Ίστρον και επολιόρκησε την Κάλλατιν. Εις βοήθειαν της πόλεως ήλθον οι εις τα μέρη εκείνα κατοικούντες Σκύθαι και Θράκες. Και τους μεν Θράκας κατέπεισεν ο Λυσίμαχος να αποχωρήσουν, τους δε Σκύθας ενίκησεν εις μάχην κατά παράταξιν. Ενώ δε επολιόρκει την Κάλλατιν, δια να τιμωρήση τους αιτίους της αποστασίας, επληροφορήθη ότι ο Αντίγονος έστειλε βοήθειαν εις τους Καλλατιανούς κατά ξηράν και κατά θάλασσαν. Ταραχθείς ο Λυσίμαχος από την είδησιν ταύτην αφήκεν ένα μέρος του στρατού αρκετόν προς πολιορκίαν της πόλεως και έσπευσε να

συναντηθή με τους πολεμίους. Μόλις όμως έφθασεν εις τον Αίμον, εύρε τον βασιλέα των Θρακών Σεύθην, αποστατήσαντα προς το μέρος του Αντιγόνου, να φυλάσση με πολύν Θρακικόν στρατόν τας παρόδους του Αίμου, δια των οποίων ο Λυσίμαχος ήθελε να διέλθη και να μεταβή εις την Θράκην. Συνάψας δε μάχην πολυχρόνιον και πολύνεκρον δι' αμφοτέρα τα στρατόπεδα εξεβίασε μετά ηρωικήν αντίστασιν του Σεύθου επί τέλους τα στενά και τας παρόδους του Αίμου και νικήσας κατόπιν τας δυνάμεις του Αντιγόνου συνέλαβεν αιχμάλωτον τον στρατηγόν αυτού Παυσανίαν, τον οποίον εφόνευσε. Και άλλους μεν εκ των αιχμαλωτισθέντων Μακεδόνων στρατιωτών ηλευθέρωσε και ατέλυσεν, άλλους δε κατέταξεν εις τα ιδικά του στρατεύματα¹⁸⁶.

Οι οξύτατοι κατά των Οδρυσών αγώνες του Λυσιμάχου διήρκεσαν επτά έτη, ετελείωσαν δε επί τέλους κατά το έτος 313 π.Χ. ή 311. Ανεκήρυξε δε εαυτόν βασιλέα της Θράκης κατά το έτος 306 π.Χ.

Η πρώτη σύζυγος του βασιλέως Λυσιμάχου κατήγετο από τον δυναστεύοντα οίκον των Οδρυσών. Εξ αυτής απέκτησε δυο υιούς, τον Αγαθοκλήν και τον Αλέξανδρον. «Αλέξανδρος, γεγονόςς εξ Οδρυσιάδος γυναικός»¹⁸⁷.

Μετά τους πολέμους τούτους του Λυσιμάχου κατά των πόλεων του Ευξεινού ήρχισαν πλέον αι πόλεις αύται να εκπίπτουν και η επίδρασίς των επί των εγχωρίων Θρακικών φυλών να ελαττώνεται.

Μετά τον Λυσίμαχον εβασίλευσαν επ' ολίγον χρόνον εις την Θράκην εκ περιτροπής ο **Σέλευκος** και **Πτολεμαίος**, ο επιλεγόμενος Κεραυνός. Και ο βασιλεύς **Αντίοχος** κατέλαβε τω 194 π.Χ. την Θρακικήν χερσόνησον και εισέβαλεν εις την Θράκην. Επίσης **Ευμένης ο Β'** έλαβεν υπό την κατοχήν του την Θρακικήν χερσόνησον και ως φυσικόν αυτής παράρτημα την Αίνον και την Μαρώνειαν, ως και την λοιπήν νότιον Θράκην.

Ο Σεύθης ο Γ' διεκρίθη εν γένει δια την εξαιρετικήν του ανδρείαν και γενναιότητα, αλλά και δια την ευφυϊαν του και οξυδέρκειαν, ως και δια την περί τα πολεμικά μεγάλην εμπειρίαν.

Σεύθου του Γ' υπάρχουν χάλκινα νομίσματα ατελούς τεχνοτροπίας, έχοντα κεφαλήν Διός και επί της άλλης πλευράς ιππέα με επιγραφήν ΣΕΥΘΟΥ.

Ορσοάλτιος, περί τα 300 π.Χ.

Ο βασιλεύς ούτος είνε γνωστός μόνον από τα τετράδραχμα αυτού αργυρά νομίσματα, τα οποία είνε αντιγραφή των τετραδράχμων του Αλεξάνδρου με την διαφοράν ότι έχουν την επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΟΡΣΟΑΛΤΙΟΥ. **Σκοστόκης**, περί τα 300 π.Χ.

Δυνάστης Θραξ, φέρων το όνομα τούτο, το οποίον απαντά επί βαρβάρων απομιμήσεων των χρυσών και αργυρών νομισμάτων του Λυσιμάχου.

Κερσίβαυλος, περί τα 300 π.Χ. Κατά τους χρόνους του Λυσιμάχου.

Γνωστός μόνον από τα αργυρά τετράδραχμα νομίσματα, έχοντα Αλεξανδρινήν τεχνοτροπίαν και επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΕΡΣΙΒΑΥΛΟΥ¹⁸⁸.

Κατά την εποχήν ταύτην, τω 279 π.Χ., εισέβαλον εις την Θράκην οι ΓΑΛΑΤΑΙ και έγιναν κύριοι του περισσοτέρου μέρους αυτής.

Οι Γαλάται ούτοι ήσαν αποσπάσματα του μεγάλου στρατού του Βρέννου, διαφυγόντες δε τον κίνδυνον εις τους Δελφούς ετράπησαν προς την Μακεδονίαν και Θράκην και φθάσαντες εις τον Ελλήσποντον δεν επέρασαν εις την Ασίαν, αλλ' έμειναν εις την Θράκην και εγκατεστάθησαν εις τους περί το Βυζάντιον τόπους. Και ο μεν Βρέννος ήτο αρχηγός του κατά των Παιόνων στρατού, ο δε Κερέθριος του στρατού, όστις εστράφη κατά των Οδρυσών και των Τριβαλλών¹⁸⁹.

Καθυποτάξαντες δε τους Θράκας κατέστησαν πρωτεύουσάν των την **Τύλην** (σήμερον **Τύλοβο**, παρά την πόλιν Κιζανλήκ) και έφερον εις μεγάλον κίνδυνον τους Βυζαντίους μέχρι του Γαλάτου βασιλέως **Καυάρου**, επί του οποίου κατελύθη μεν η βασιλεία των Γαλατών, κατεστράφη δε ολόκληρον το εις την Θράκην εγκατασταθέν γένος των Γαλατών υπό των Θρακών, οι οποίοι επεκράτησαν εκ μεταβολής της τύχης και των πραγμάτων¹⁹⁰.

Η πρωτεύουσα των Γαλατών **Τύλις** ήτο κτισμένη εις τας νοτίας υπωρείας του Αΐμου¹⁹¹.

Διήρκεσε δε το εις την Θράκην βασίλειον των Γαλατών μόνον εξήντα έτη. Πρώτος αυτών βασιλεύς υπήρξεν ο Κομοντόριος, τελευταίος δε ο Καύαρος περί τα 219 - 200 π.Χ., επί του οποίου επαναστατήσαντες οι Θράκες και καταλύσαντες την κυριαρχίαν των Γαλατών επανέκτησαν την ελευθερίαν των.

Ο Κάουρος ήτο εξαίρετος βασιλεύς. Μεγαλόφρων και φύσει ευγενής και ιπποτικός έδιδε μεγάλην ασφάλειαν και βοήθειαν εις τους εμπόρους, τους

ταξιδεύοντας εις τον Εύξεινον, κατά των Θρακών, εχορηγούσε δε άφθονα εφόδια εις τους Βυζαντίους δια τους πολέμους των εναντίον των Θρακών και των Βιθυνών¹⁹².

Από τα νομίσματα των εν Θράκη Γαλατών βασιλέων εξάγεται, ότι και αυτοί υπέστησαν την επίδρασιν του Ελληνισμού, διότι εξέδωκαν τοιαύτα με Ελληνικά γράμματα.

Σεύθης Δ', περί τα 200 π.Χ.

Η Θράκη επ' αυτού είχεν απαλλαγή από τους *Γαλάτας* και αποκτήσει την ελευθερίαν της.

Κότυς Β', περί τα 171 - 162 ή μάλλον 168 - 142 π.Χ.

Ήτο υιός του Σεύθου Δ' και απέβη ο ισχυρότατος των Θρακών ηγεμόνων και ο πλέον εμπειροπόλεμος βασιλεύς των Οδρυσών. Ο Κότυς ούτος είνε γνωστότατος εις την Ελληνικήν ιστορίαν, άξιος δε μεγάλης προσοχής, διότι ως πολιτισμένος Θραξ και φύσις εξαιρετική ανύψωσε τον θρόνον των Οδρυσών και έφερε τους Οδρύσας με την Ελλάδα εις στενωτάτας σχέσεις. *Cotys Seuthae filius, rex gentis Odrysarum*¹⁹³.

Ο βασιλεύς Κότυς ήτο ανήρ διακρινόμενος εμπράκτως εις τους πολέμους και δια την μεγάλην του κρίσιν, σπουδαίος κατά τα άλλα και άξιος φιλίας, διότι ήτο αξιόπιστος. Ήτο δε σώφρων και καθ' υπερβολήν νηφάλιος, το δε μεγαλείτερον αυτού προτέρημα ήτο, ότι ήτο εντελώς απηλλαγμένος από τα κάκιστον ελάττωμα, το οποίον διέκρινε και εχαρακτήριζε τους Θράκας, την μέθην¹⁹⁴.

«Κότυς, ανήρ ην αξιόλογος και πραότητα και βάθος υπέφαιναν ελεύθερον»¹⁹⁵.

Δυστυχώς ο Κότυς ήτο φιλάργυρος, τούτο δε τον έβλαψε πολιτικώς.

Ο Κότυς ήτο ανήρ αξιόλογος εις τας σχέσεις και την διαγωγήν και διεκρίνετο δια την λεπτότητα και την πολιτικήν του εμπειρίαν, προς τούτοις δε κατά την ψυχήν ήτο κάθε άλλο ή Θραξ. Διότι και νηφάλιος ήτο και πραότητα είχε και τρόπον είχε πολύ ελευθέριον¹⁹⁶.

Ο Κότυς ήτο βασιλεύς τόσον γενναίος εις τας μάχας, όσον και επιτήδειος εις τα συμβούλια. Ήτο Θραξ μόνον ως προς την καταγωγήν, χωρίς να έχη τι από τα ήθη

του έθνους του. Υπόδειγμα λιτότητας και εγκρατείας, ηγαπάτο παρ' όλων δια την επιείκειαν και την μετριοπάθειάν του. «Thrax ex genere solo, non moribus ; nam et unicae sobrietatis ac temperantiae fuit idemque clementia et moderatione animi plane amabilis¹⁹⁷.

Εις τούτον υπήρχε και ψήφισμα των Αβδηριτών, ευρεθέν εις την μητρόπολιν των Αβδήρων Τέων, σχετικών προς πρεσβειάν του Βίθουος, υιού του Κότυος, μετ' άλλων πρεσβευτών αποσταλέντων εις Ρώμην.

Επειδή χρείας τω δήμω γενομένης πρεσβείας εις Ρώμην υπέρ της πατρίου χώρας περί ης επιδούς αξίωμα βασιλεύς Θρακών Κότυς τη συγκλήτω δια τε του υιού αυτού και των αμ' εκείνω εξαποσταλέντων υπ' αυτού πρεσβευτών ήτειτο την πάτριον ημών χώραν¹⁹⁸.

Η βασιλεία του Κότυος συνδέεται στενώτατα με τα γεγονότα του ισχυρότατου Ρωμαϊκού κράτους της εποχής εκείνης και την βασιλείαν του Περσέως, τελευταίου βασιλέως των Μακεδόνων. Η ανάμιξις των Ρωμαίων εις τα Μακεδονικά και εν μέρει εις τα Θρακικά πράγματα είχεν αρχίσει ακόμη επί του Φιλίππου, πατρός του Περσέως και του Δημητρίου.

Ο Φίλιππος ούτος, ο προτελευταίος Μακεδών βασιλεύς, εξαναγκασθείς υπό των Ρωμαίων απεχώρησεν από τας εν Θράκη Ελληνικάς πόλεις, τας οποίας είχον οι Μακεδόνες υπό την εξουσίαν των από της εποχής ακόμη του Λυσιμάχου, τελείως στενάζων και βαρύθυμος. Διελθών δε δια μέσου της Θράκης εισέβαλεν εις την χώραν των Οδρυσών, των Βησσών και των Δανθαλητών. Παραγενόμενος δε εις την Φιλιππούπολιν, επειδή οι κάτοικοι αυτής έφυγον εις τας ακρωρείας της Ροδόπης, εκυρίευσεν την πόλιν εξ εφόδου. Κατόπιν έκαμεν επιδρομήν εις ολόκληρον την πεδιάδα και άλλας μεν πόλεις πολιορκήσας εκυρίευσεν, άλλαι δε ηναγκάσθησαν να συνθηκολογήσουν και να υποταχθούν χωρίς αιματοχυσίαν και τοιουτοτρόπως επέστρεψεν, αφού αφήκε φρουράν εις την Φιλιππούπολιν. Η πόλις όμως αυτή εκυριεύθη υπό των Οδρυσών μετά τινά χρόνον, διότι ούτοι παρέβησαν τους όρους της συνθήκης με τον Φίλιππον¹⁹⁹.

Ο Κότυς κατ' αρχάς δια λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, εφόσον δηλαδή υπερίσχυεν ο προτελευταίος Μακεδών βασιλεύς Φίλιππος και κατόπιν ο υιός του Περσεύς, υπεστήριζε τους Ρωμαίους εναντίον των Μακεδόνων.

Κατόπιν όμως εστράφη προς τον Περσέα, όστις υπεστήριζε τον Κότυν²⁰⁰.

Εις τας χώρας τας προς ανατολάς της Μακεδονίας κατά τον κάτω Δούναβιν ο ισχυρότατος των Θρακών ηγεμόνων, ο βασιλεύς των Οδρυσών και αρχών όλης της ανατολικής Θράκης από του Έβρου ποταμού, του αποτελούντος το μακεδονικόν σύνορον, μέχρι των παραλίων, τα οποία ήσαν πλήρη Ελληνικών πόλεων, ο *συνετός και ανδρείος Κότυς* συνεμάχει ειλικρινώς προς τον Περσέα²⁰¹.

Μετά δε τον θάνατον του Φιλίππου τω 179 π.Χ. ο βασιλεύς των Μακεδόνων Περσεύς, υιός του Φιλίππου και αδελφός του Δημητρίου, καταλαβών τον πατρικον θρόνον τω 179 π.Χ, ηναγκάσθη να ανανεώση την προς τους Ρωμαίους πατρικην φιλίαν. Ο νέος βασιλεύς εκληρονόμησε μεν το κατά των Ρωμαίων μίσος του πατρός, αλλ' όχι και την ικανότητα αιυτού. Εις την πρώτην δε περίστασιν, κατά το έτος 173 π.Χ., κατώρθωσε να καθυποτάξη μέγα μέρος της Ηπείρου και Θεσσαλίας και με το ναυτικόν του ενωχλούσε συχνά τους Ρωμαίους.

Μεταξύ Περσέως και Ρωμαίων συνέβη τω 171 π.Χ. πλησίον της Λαρίσης η πρώτη σύγκρουσις μεταξύ των ιππέων και των ψιλών των δύο στρατευμάτων.

Προς ενίσχυσιν του Περσέως ήλθον εκ της Σιντικής Ηρακλείας τρεις χιλιάδες ελεύθεροι Θράκες έχοντες εθνικόν αρχηγόν. Τους Παίονας ώπλισε και ωδήγησεν ο εκ Παιονίας *Δίδας*, ο δολοφόνος του ατυχούς νεαρού Δημητρίου.

Ο δε Κότυς, ηγούμενος χιλίων επιλέκτων Θρακών ιππέων, κατά την μάχην εκείνην απέκρουσε και διασκόρπισε το Ιταλικόν ιππικόν.

Ο Περσεύς εξηκολούθει κατόπιν να παρασκευάζεται κατά της Ρώμης αλλ' όμως μετά την μάχην εκείνην ουδέν σοβαρόν και αξιόλογον συνέβη μεταξύ αυτού και των Ρωμαίων. Ο Περσεύς ενίκησε τον Γένθιον, επιώρησε τους Δαρδανίους ως συμπράξαντας με τους Ρωμαίους, δια δε του Κότυος εξεδίωξεν από την Θράκην όλους τους Ρωμαϊζοντας Θράκας.

Τα όπλα του Περσέως δεν υπήρξαν ολιγώτερον ευτυχή εις την Θράκην, όπου είχαν οδηγήσει τα στρατεύματά του προς βοήθειαν του Κότυος, τον οποίον είχαν προσβάλει ο Ατβέσβης και ο Κόρραγος. Ο Κότυς άλλως τε ημύνθη μετά θάρρους²⁰².

Τέλος ο πόλεμος ανετέθη κατά το 168 π.Χ. υπό της Ρώμης εις τον στρατηγόν Παύλον Αιμίλιον, άνδρα διαπρεπή δια την σύνεσιν και τόλμην. Ο Αιμίλιος προσέβαλε τον Περσέα εις την πόλιν Πύδναν της Θεσσαλίας και κατόπιν μάχης, η οποία ήτο μεν ασύντακτος, αλλ' οξεία και επίμονος, υπερίσχυσαν οι Ρωμαίοι και κατεδίωξαν τους Μακεδόνας μέχρι της θαλάσσης.

Ο Περσεύς νικηθείς κατώρθωσε με τον εκεί πλησίον παραπλέοντα στόλον του να διαφύγη εις την Αμφίπολιν. Εκείθεν, αφού έβαλεν εις τα πλοία του όσα χρήματα ειμπόρεσε να συνάξη, έπλευσε την νύκτα εις την Σαμοθράκην, την οποίαν αυτός τότε εξουσίαζεν. Από την Σαμοθράκην προσεπάθησε να φύγη την νύκτα και θα κατώρθωνε να διαφύγη και να έλθη εις τον βασιλέα των Θρακών Κότυν, εάν δεν τον εγκατέλειπον οι Κρήτες μισθοφόροι του. Τότε δε ηναγκάσθη να καταφύγη εις το ιερόν των Καβείρων. Αλλ' οι Σαμόθρακες, οίτινες ήσαν υπό την εξουσίαν των Ρωμαίων, αυτοί οι ίδιοι, η νήσος και ο ναός των, διότι οι Ρωμαίοι κατέπλευσαν εις την Σαμοθράκην καταδιώκοντες τον Περσέα, δεν ειμπορούσαν να παραγνωρίσουν την σημασίαν των επιπλήξεων του Ατιλίου, ζητούντος να απομακρύνουν τον Περσέα από το ιερόν. Απέστειλαν λοιπόν τον Θεώνδαν, τον πρώτον άρχοντα ή βασιλέα των, καθώς τον ονομάζουν, να ανακοινώση εις τον Περσέα, ότι ο Κρης Εύανδρος κατηγορείτο επί φόνω και ότι δικαστήριον, το οποίον είχε σύσταση υπό των προγόνων των, ήτο επιφορτισμένον να δικάζη τους φέροντας όπλα εις τον ιερόν περίβολον του ναού ότι, εάν ο Εύανδρος, ισχυρός εν τη αθωότητί του, ηδύνατο να καταρρίψη την βαρύνουσαν αυτόν θανάσιμον κατηγορίαν, ήτο ελεύθερος να προσέλθη προς υπεράσπισιν του δικαίου του' εάν εφοβείτο δε την δίκην, έπρεπε να παύση μιαίνων τον ναόν δια της παρουσίας του και να φροντίση δια την ασφάλειάν του.

Αλλά τότε ο Περσεύς, πριν ή ακόμη συλληφθή αιχμάλωτος υπό των Ρωμαίων, εφόνευσε τον στρατηγόν του Εύανδρον εις τον ιερόν περίβολον του ναού φοβούμενος, μήπως ούτος προβή εις αποκαλύψεις δια την εν Δελφοίς κατά του Ευμένους επιβουλήν, ως ιστορεί Δίων ο Κάσσιος, διέδωκε δε κατόπιν καταλλήλως, ότι ο Εύανδρος ηυτοκτόνησε.

Και πράγματι, εάν ο Εύανδρος είχε φονεύσει τον Ευμένην εις τους Δελφούς, ο Περσεύς εφόνευσε τον Εύανδρον εις την Σαμοθράκην.

Τοιουτοτρόπως δύο φορές είχε χύσει ανθρώπινον αίμα και εμίανε τους δυο ιερωτέρους ναούς του κόσμου. Δωροδοκήσας όμως αμέσως τον ιεροφάντην Θεώνδαν ηθωώθη και μέσον αυτού ανεκοίνωσεν εις τον λαόν, ότι ο Εύανδρος είχεν αυτοκτονήσει.

Αθωωθείς κατ' αυτόν τον τρόπον ο ιερόσυλος Περσεύς απειπειράθη να δραπετεύση προς τον φίλον του βασιλέα των Οδρυσών Κότυν, διότι και. μετά την τοιαύτην του αθώωσιν οι Σαμόθρακες ηξίωσαν να εγκαταλείψη αμέσως το ιερόν έδαφος της νήσου. Πλην ο διοικητής του Ρωμαϊκού στόλου Γνάϊος Οκτάβιος τον συνέλαβε και τον απέστειλεν εις την Ρώμην²⁰³.

Είνε αληθές, ότι παρ' όλην την άστατον διαγωγήν, την οποίαν είχε δείξει ο Περσεύς προς τους Ρωμαίους, στέ μεν συνδεόμενος δια φιλίας προς αυτούς, στέ δε πάλιν με ισχυρόν στρατόν πολεμών αυτούς, π ύπατος Αιμίλιος προσεφέρθη προς αυτόν φιλανθρώπως και ιπποτικώτατα. Τοιαύτη άλλως τε ήτο συνήθως η διαγωγή και η πολιτεία της Ρώμης, μεγαλόφρων και ιπποτική, προς τους ηττημένους.

Εις τους αγώνας, οι οποίοι διεξήχθησαν εις την Ρώμην προς τιμήν του Παύλου Αιμιλίου, ο δυστυχής των Μακεδόνων βασιλεύς, ο αιχμάλωτος Περσεύς, ευρίσκετο εις μίαν άμαξαν μαζί με τους δύο υιούς του και την θυγατέρα του.

Μετά την τελετήν οι Ρωμαίοι ενέκλεισαν τον Περσέα και τα τέκνα του εις τον εν Άλβαις κάρκαρον, εις όρυγμα δηλαδή κατάγειον και πλήρες σκότους, όπου και απέθανε κατά το έτος 166 π.Χ.

Λέγεται, ότι οι Ρωμαίοι κατ' αρχάς εξώρισαν αυτόν οικογενειακώς εις την βόρειον Αφρικήν και ότι αργότερον μετέφερον αυτόν και τον ενέκλεισαν εις τον εν Άλβαις της Ιταλίας κάρκαρον, όπου και απέθανεν²⁰⁴.

Εις δε τον στρατηγόν Παύλον Αιμίλιον επιστρέψαντα εις την Ρώμην έγινε λαμπροτάτη υποδοχή και πομπή των νικητηρίων. Η σύγκλητος εψήφισε πολλά υπέρ αυτού, διότι έστειλεν εις την Ρώμην όλα τα λάφυρα, όσα από τον πόλεμον συνήθροισεν, έστειλε δε και τον **Βίθουν**, τον υιόν του Κότους, ως και τον Περσέα, την σύζυγόν του, τους τρεις παίδας αυτού, ως και τους θησαυρούς του, οι οποίοι ανήρχοντο εις 600 τάλαντα, δηλαδή εις τριάκοντα επτά εκατομμύρια χρυσών δραχμών²⁰⁵.

Ο Περσεύς εθεωρήθη από την σύγκλητον της Ρώμης ως ο μόνος υπαίτιος της δημιουργηθείσης καταστάσεως. Εις αυτόν απέδωκαν την επανάστασιν των Θεσσαλικών πόλεων και δια τούτο συνεχώρησαν αυτάς. Τοιουτοτρόπως ο Περσεύς ήτο ο τελευταίος Μακεδών βασιλεύς και από το έτος 168 π.Χ. η Μακεδονία με την δυτικήν Θράκην έγινε πλέον επαρχία Ρωμαϊκή.

Ο Κότυς είχε βεβαίως αναμιχθή κατ' ανάγκην εις τα ζητήματα της εγγύς Μακεδονίας. Και τον υπεστήριζαν μεν οι Ρωμαίοι, οίτινες τον υπελόγιζον ως σημαντικώτατον πολεμικόν παράγοντα, διετέλει μάλιστα υπό την επιρροήν αυτών, πλην είχε προηγουμένως υποχρέωση να υποκύψη εις τον Περσέα και έδωκεν ως όμηρον και αυτόν τον υιόν του Βίθουν.

Τούτον όμως οι Ρωμαίοι, μολονότι προηγουμένως τον εφυλάκισαν με τον Περσέα, υπολογίζοντας πάντοτε εις την σύνεσιν και την δύναμιν του πατρός του Κότυος, τον έδωσαν μετά τινάς διατυπώσεις εις τον πατέρα του άνευ λύτρων.

Καθόσον ο βασιλεύς των Οδρυσών Κότυς έστειλε πρέσβεις εις την Ρώμην αξιών να τω αποδοθή ο υιός του, δικαιολογούμενος δια την σύμπραξιν του με τον Περσέα ότι συνέπραξεν ως εκ των αναγκαίων συνθηκών, υπό τας οποίας ευρίσκετο το κράτος των Οδρυσών. Οι δε Ρωμαίοι, θεωρήσαντες ότι επί του προκειμένου ήτο εις αυτούς σημαντικώτατον κέρδος η κατάπαυσις τον προς τον Περσέα πολέμου και η καθυπόταξις της Μακεδονίας, λαβόντος τοιαύτην ευτυχή έκβασιν, και μη θέλοντες να εντείνουν περισσότερο την μετά του Κότυος διαφοράν των, επέτρεψαν εις αυτόν να λάβη οπίσω τον υιόν του. Άλλως τε ο Βίθυς εδόθη ως όμηρος εις τον Περσέα και κατά σύμπτωσιν έτυχε να ευρίσκεται μαζί με τα τέκνα του Περσέως και να αιχμαλωτισθή μετ' αυτών. Τον απέδωσαν λοιπόν εις τον Κότυν θέλοντες να δείξουν την πραότητα, τας ειρηνικάς διαθέσεις και την μεγαλοψυχίαν των και τρόπον τινά να δεσμεύσουν τον Κότυν δια της τοιαύτης ευεργεσίας²⁰⁶.

«Δυσκολώτερον ήτο να ληφθούν μέτρα κατά του Κότυος εις την Θράκην, εκτός δε τούτου τον Κότυν ηδύναντο να μεταχειρισθούν οι Ρωμαίοι εναντίον του Ευμένους. Εδόθη λοιπόν συγγνώμη εις αυτόν και απεδόθη ο εν Ρώμη ομηρεύων υιός»²⁰⁷.

Προς τον κράτιστον λοιπόν βασιλέα των εν Θράκη Οδρυσών, τον χρηστότατον σύμμαχον του Περσέως, «τον δυσπρόσιτον εις τους Ρωμαϊκούς στρατούς, χρήσιμον δε εν ανάγκη κατά του Ευμένους Β' της Περγάμου» προσηνέχθησαν οι Ρωμαίοι οι μετά πολλής φειδούς και ευμενούς επιφυλάξεως²⁰⁸.

Ο Κότυς, ως εξαγεται εξ επιγραφής, ευρεθείσης παρά τον Πύργον του Ευξείνου, όπου υπήρχεν αρχαία Ελληνική πολίχνη, είχε πολιτικάς σχέσεις με τινά εκ των εκεί Ελληνικών αποικιών, πιθανόν την Απολλωνίαν, όπου έστειλε τον υιόν του **Ραισκούποριν**. Περισσότερα δεν γνωρίζομεν δυστυχώς, διότι το μεγαλείτερον μέρος της επιγραφής ταύτης εχάθη και η απώλεια αύτη είνε μεγίστη, διότι εξ αυτής θα εδιδασκόμεθα πολλά δια την πολιτικήν ιστορίαν της Θράκης κατά την σκοτεινήν εκείνην εποχήν²⁰⁹.

Εις τον Κότυν τούτον ανήκουν κατά πάσαν πιθανότητα νομίσματα αργυρά, έχοντα επί της μιας όψεως κεφαλήν Διονύσου, επί δε της άλλης Ηρακλέα ιστάμενον, με την σημαντικωτάτην επιγραφήν ΚΟΤΥΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ. Η περίεργος

αύτη επιγραφή έχει αναλόγους μόνον την επί αρχαϊκών νομισμάτων της εν Κρήτη Γόρτυνος ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΤΟ ΠΑΙΜΑ, και του βασιλέως Σεύθου, ΣΕΥΘΑ ΚΟΜΜΑ.

Βύζης.

Μετά την εξορίαν και τον θάνατον του Περσέως ανεφάνη κατά το 150 π.Χ. εις την Μακεδονίαν *Ανδρίσκος* τις, όστις έλεγεν ότι είνε δήθεν ο υιός του Περσέως Φίλιππος, δια τούτο δε ωνομάσθη *Ψευδοφίλιππος*. Ούτος κατώρθωσε να καθυποτάξη την Μακεδονίαν και μέρος της Θεσσαλίας, ενίκησε μάλιστα κατ' αρχάς τα υπό τον Ιουβενάλιον ρωμαϊκά στρατεύματα. Τέλος κατέφυγεν εις την Θράκην και δύναμιν συναθροίσας συνεπλάκη με τον Ρωμαίον στρατηγόν Μέτελλον. Οι πρόμαχοι όμως ετράπησαν εις φυγήν και το συμμαχικόν του στρατεύμα διεσκορπίσθη και αυτός προδοθείς υπό του Θρακός δυνάστου *Βύζου* συνελήφθη αιχμάλωτος κατά το 148 π.Χ. και επιμωρήθη υπό των Ρωμαίων²¹⁰.

Κατά Διόδωρον τον Σικελιώτην ο Ανδρίσκος έμαθεν ότι ο βασιλεύς των Θρακών *Τήρης* είχε γυναίκα, η οποία ήτο θυγάτηρ του βασιλεύσαντος Φιλίππου, και ως εκ τούτου ήλθεν εις την Θράκην προς τον Τήρην, όστις τω έδωκε μικράν στρατιωτικήν δύναμιν και βασιλικόν διάδημα. Ο Τήρης συνέστησε τον Ανδρίσκον και εις άλλους Θράκας δυνάστας, από τους οποίους έλαβε στρατιωτικάς ενισχύσεις. Και προσκληθείς επορεύθη προς *Βαρσαβάν*, τον βασιλέα των Θρακών, έπεισε δε αυτόν να λάβη μέρος εις την εκστρατείαν κατά των Ρωμαίων και να τον συνοδεύση εις την Μακεδονίαν, αμφισβητούντα την βασιλείαν των Μακεδόνων ως πατρικήν. Καταδιωχθείς όμως υπό των Μακεδόνων ο Ψευδοφίλιππος έφυγεν εις την Θράκην²¹¹.

Διήγυλις, επί Αττάλου Β' (135-140 π.Χ.).

Ο ηγεμών ούτος των Θρακών *Διήγυλις*, μολονότι παρέλαβε βασιλείαν αρκετά ισχυράν (εκ τούτου δε ενισχυόμεθα εις την γνώμην ημών, ότι διεδέχθη τον Κότυν Β') και παραδόξως συνέτρεχον ευμενείς δια την βασιλείαν του συνθήκαι και όλα τα αγαθά, εν τούτοις δεν εκυβέρνα τους υποτελείς του, ως να ήσαν φίλοι και σύμμαχοι, αλλ' εδέσποζεν επ' αυτών ωμώς, ωσάν να ήσαν εξαγορασμένα ανδράποδα ή αιχμάλωτοι πολέμου.

Κυριεύσας την Λυσιμάχειαν της Θρακικής χερσονήσου, η οποία ήτο υποτελής εις τον Άτταλον, έκαυσε την πόλιν και έσφαξεν ωμότατα τους κατοίκους. Κατά την ωμότητα μάλιστα υπερέβη όλους τους Θράκας δυνάστας. Και ενώ ο Άτταλος εφέρετο επιεικώς και φιλανθρώπως προς τους αιχμαλωτισθέντας Θράκας και τους απέλυεν, ο *Διήγυλις* τουναντίον τους απολυομένους τούτους αιχμαλώτους και

επανακάμπτοντας εις τας πατρίδας των τους εξύβριζε με τον βαναυσότερον τρόπον και τους επιμωρούσε με παράνομα και απάνθρωπα κτυπήματα²¹².

Ο Διήγυλις, συγγενής των εκ κηδεστίας του βασιλέως των Βιθυνών Προυσίου, έστειλεν εις αυτόν κατ' αίτησίν του πεντακοσίους Θράκας οπλίτας²¹³.

Βραδύτερον ο Ευμένης, υιός του βασιλέως Αττάλου και σύμμαχος των Ρωμαίων, αφού προηγουμένως επολέμησε τον Περσέα, εκστρατεύσας εις την Θράκην καθυπέταξε τον βασιλέα των Καινών Διήγυλιν²¹⁴.

Ζιβέλμιος, επί Αττάλου Γ' (139-134 π.Χ.).

Ο υιός του Διηγύλιος Ζιβέλμιος, όστις τον διεδέχθη εις τον θρόνον των Οδρυσών, υπήρξεν ωμότερος και αγριώτερος του πατρός του. Ούτος εφθόνησεν, ως φαίνεται, τα κακουργήματα του πατρός του και έφθασεν εις τοιούτο σημείον ωμότητας και παρανομίας, ώστε επιμωρούσε μίαν ολόκληρον πόλιν, όταν και ένας ακόμη πολίτης έσφαλλε. Και δια την πλέον παραμικράν και ασήμαντον αιτίαν άλλους μεν διεμέλιζεν, άλλους εσταύρωνε, άλλους δε έκαιε ζωντανούς. Πολλάκις έσφαζε τα τέκνα εις τους κόλπους των γονέων των έμπροσθέν των, κατόπιν έκοπτεν εις τεμάχια τα σώματά των, διέτασσε να τα μαγειρεύσουν και τα παρέθετε κατόπιν εις τους πλησιέστερους συγγενείς των ανανεώνων κατ' αυτόν τον τρόπον τα παλαιά εκείνα του Τηρέως ή τα Θυέστεια δείπνα.

Επί τέλους οι Θράκες τον συνέλαβον και είχαν μεν σκοπόν να διαπράξουν κατ' αυτού τα ίδια και να τον κομματιάσουν, πλην απλώς τον εθανάτωσαν²¹⁵.

Μετά τον οικτρόν τούτον βασιλέα αρχίζει να επικρατή σύγχυσις εις τα της δυναστείας των Οδρυσών, ήτις κυρίως σημειώνεται από την εποχήν της καταλύσεως του Μακεδονικού βασιλείου. Το κράτος των Οδρυσών αρχίζει να παρακμάζει πλέον, τα δε όριά του περιορίζονται σχεδόν από τας εκβολάς του Έβρου και εις το εσωτερικόν μόνον της ανατολικής Θράκης μέχρι του Δουνάβεως και των εκβολών του. Η ίδια σύγχυσις επικρατεί και εις τα ονόματα, την διαδοχήν και την χρονολογικήν σειράν των Οδρυσών βασιλέων και δυναστών, ασήμαντων κατά το πλείστον η ανισχύρων.

Μόστις.

Περί τα τέλη ή μέσα του δευτέρου π.Χ. αιώνος. Γνωστός μόνον από τα αργυρά του τετράδραχμα, τα οποία επί της πρόσθιας όψεως έχουν την εικόνα του Μόστιδος με επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΟΣΤΙΔΟΣ και χρονολογίαν έτους ΙΓ, ΚΒ ή ΛΗ,

ενίοτε δε και όνομα άρχοντος, ΕΠΙΣΑΔΑΛΟΥ. Επίσης υπάρχουν και χάλκινα νομίσματα, φέροντα έμπροσθεν κεφαλήν Απόλλωνος και όπισθεν ίππον.

Δημήτριος.

Κατά τας αρχάς του πρώτου π.Χ. αιώνας.

Υπάρχει νόμισμα αυτού αργυρούν, φέρον κεφαλήν Διονύσου και επί της άλλης όψεως ιππέα τρέχοντα ολοταχώς, κραδαίνοντα δόρυ, εις το πεδίον σταυρόν, με επιγραφήν ΔΗΜΗΤ.

Διξατελμεύς.

Κατά τον πρώτον π.Χ. αιώνα.

Σώθιμος.

Κατά τον πρώτον π.Χ. αιώνα. Ίσως τω 93 π.Χ.

Σαδάλας Α'.

Υιός και διάδοχός του. Ίσως τω 81 π.Χ.

Κότυς Γ', τω 58 - 48 π.Χ.

Υιός του Σαδάλα. Ούτος γενόμενος βασιλεύς κατέπεισε τον ανθύπατον Πείσωνα να δολοφονήσει τους πρέσβεις διαφόρων Θρακικών εθνών και συμμαχήσας κατόπιν με τον Πομπήιον ετάχθη εναντίον του Καίσαρος²¹⁶.

Υπάρχουν χάλκινα νομίσματα, φέροντα την κεφαλήν του Κότυος με διάδημα και επί της άλλης όψεως αετόν επί κεραυνού, με επιγραφήν ΚΟΤΥΟΣ ή ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΟΤΥΟΣ.

Σαδάλας Β', από του 48 - 42 π.Χ. Υιός και διάδοχος του Κότυος.

Τούτου υπάρχουν χάλκινα νομίσματα, έχοντα κεφαλήν του Σαδάλου με διάδημα και εις την άλλην όψιν αετός επί κεραυνού, με επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΔΑΛΟΥ.

Κόσων, περί τα 42 π.Χ.

Υπάρχουν αυτού αργυρά νομίσματα, φέροντα επί της μιας όψεως τον ύπατον Βρούτον μεταξύ δύο ραβδούχων με επιγραφήν ΚΟΣΩΝ και επί της άλλης όψεως αετόν κρατούντα στέφανον.

Σαδάλας Γ'.

Ίσως ο ίδιος λέγεται και Αδάλας.

Κατά τον Πλούταρχον ο Αντώνιος εκ των εις την Ρώμην υπηκόων βασιλέων είχε σύμμαχον τον βασιλέα της Θράκης Αδάλαν²¹⁷.

Ο Καίσαρ έστειλε τον Λούκιον Κάσσιον Λογγίνον εις την Μακεδονίαν, ενικήθη δε ούτος φοβερά υπό του Σκιπίωνος και του Θρακός βασιλέως Σαδάλου.

Ακολουθώς ο Καίσαρ, μολονότι ο Σαδάλας με τον Γαλάτην Δηϊόταρον έλαβε μέρος εις την μάχην ως σύμμαχος του Πομπηίου εναντίον του, τον συνεχώρησε και δεν τον έβλαψεν²¹⁸.

Ο Σαδάλας έλαβεν ως σύζυγον την Ελληνίδα Πολεμοκράτειραν. Περί τούτου δε μαρτυρεί αναθηματική επιγραφή, την οποίαν αφιέρωσεν ο υιός και διάδοχός του Κότυς Δ'. Η Επιγραφή αύτη, ευρεθείσα εις την Βιζύην, είνε η εξής.

Βασιλεύς Κότυς βασιλέα Σαδάλαν

και βασιλίσσαν Πολεμοκράτειραν

τοις εαυτού γονείς Θεοίς πατρώοις²¹⁹.

Κότυς Δ'.

Υιός του Σαδάλα Γ', εβασίλευσε μέχρι του 16 ή 12 π.Χ.

Επ' αυτού ο εξαδέλφος του Ραισκούπορις ηθέλησε να καταλάβη μόνος του το κράτος, το οποίον ο Αύγουστος είχε διανείμει μεταξύ του πατρός του και του θείου του, διό συνέλαβε τον Κότυν και τον εφόνευσε, μολονότι τον υπεστήριζεν ο αυτοκράτωρ Τιβέριος²²⁰.

Του Κότυος Δ' μετά του Ραισκοπούριδος Α' υπάρχουν αργυρά νομίσματα (συν ΚΟ μονόγραμμα), φέρουν δε κεφαλήν του βασιλέως και όπισθεν κεφαλήν του Αυγούστου. Επίσης χάλκινα, φέροντα την επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΤΥΣ και

κεφαλήν του βασιλέως, επί της οπισθίας δε όψεως Νίκην με στέφανον και φοίνικα, επιγραφήν δε ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΕΩΣ ή ΡΑΙΣΚΟΥΠΟΡΙΔΟΣ.

Ροιμητάλκης Α', κατά το 11 π.Χ.- 12 μ.Χ.

Εν πρώτοις ο Ροιμητάλκης, αδελφός Κότυος Δ', εβασίλευσεν ως κηδεμών του Ραισκουπόριδος Β' επί Αυγούστου Καίσαρος συμπολεμήσας μετ' αυτού κατά του Αντωνίου, υπήρξε δε πάντοτε σύμμαχος των Ρωμαίων.

Επολιτογραφήθη εις τας Αθήνας και διετέλεσεν επώνυμος άρχων των Αθηνών.

Περί της συμμαχίας του με τον Καίσαρα ο Πλούταρχος λέγει σημειώνων συγχρόνως, ότι ο Ροιμητάλκης ήτο μέθυσος και ότι εν καιρώ μέθης ωνειδίξε την συμμαχίαν ταύτην.

«Επει δε Ροιμητάλκης ο των Θρακών βασιλεύς από Αντωνίου μεταβαλόμενος προς τον Καίσαρα Αύγουστον ουκ εμετρίαζε παρά τους πότους, αλλ' ην επαχθής, ονειδίζων την συμμαχίαν, προπιών τινί των άλλων βασιλέων ο Καίσαρ ειπεν, «εγώ προδοσίαν φιλώ, προδότας δ' ουκ επαινώ».

Ο Ροιμητάλκης έλαβεν ως σύζυγον την Ελληνίδα Πυθοδωρίδα, ως μαρτυρεί αναθηματική επιγραφή, ευρεθείσα εις την Σηλυβρίαν.

*Υπέρ της Ροιμητάλκου και Πυθοδωρίδος σωτηρίας*²²².

Επ' αυτού διάφορα Θρακικά έθνη, δυσηρεστημένα από την αυστηρότητα των Ρωμαίων διοικητών, οι Οδρύσαι, οι Δίοι και οι Δυτικοί Κοιλαλήται, επανεστάτησαν και επολιόρκησαν την Φιλιππούπολιν, εις την οποίαν είχε καταφύγει ο Ροιμητάλκης. Και επολιορκήθη μεν ο Ροιμητάλκης υπό των Ρωμαίων, πλην κατώρθωσε να διαφύγη αυτός, ενώ οι επαναστάται πολιορκηθέντες και εις τα απόκρημνα του Αίμου απέθανον ηρωικώτατα. Αύτη δε ήτο η σπουδαιότερα και τελευταία απόπειρα ανεξαρτησίας των Θρακών κατά της Ρωμαϊκής κατακτήσεως και υποδουλώσεως.

Του βασιλέως τούτου υπάρχουν χάλκινα νομίσματα, τα οποία έχουν επί της μιας όψεως κεφαλήν βασιλέως με διάδημα και επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ, επί δε της άλλης κεφαλήν του Αυγούστου με επιγραφήν ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

Άλλα νομίσματα του Ροιμητάλκου φέρουν συνενωμένες τας κεφαλάς του Ροιμητάλκου και της βασιλίσσης συζύγου του εις την εμπροσθίαν όψιν, εις δε. την οπισθίαν την κεφαλήν του Αυγούστου ή του Αυγούστου και της Λιβίας.

Ραισκούπορις, αδελφός του Ροιμητάλκου.

Εβασίλευσε μετά τον Ροιμητάλκην, τω 13 μ.Χ.

Κατά τον Τάκιτον ο Ραισκούπορις μόλις ανήλθεν εις τον θρόνον ήρχισε να σχεδιάζη ανωμαλίας κατά των Ρωμαίων. Ανήρ τις επιφανής εκ Μακεδονίας, ονομαζόμενος Αντίστιος Vetus, εξωρίσθη εις νήσον τινά, μακράν ευρισκομένην, ως ένοχος εσχάτης προδοσίας, διότι είχε περιέλθει εις προδοτικάς σχέσεις προς τον κακώτροπον Θράκα ηγεμόνα Ραισκούποριν.

Καθώς είπομεν ανωτέρω, ο Ροιμητάλκης κατείχε μόνος του όλον το βασίλειον των Οδουσών. Μετά τον θάνατόν του ο Αύγουστος το διένειμε μεταξύ του Ραισκουπόριδος και του Κότυος, τον ένα αδελφόν, τον άλλον υιόν του Ροιμητάλκου. Και ο μεν Κότυς έλαβε τας πεδιάδας, τας πόλεις και τα όμορα προς την Ελλάδα, το δε άγονον άγριον και πλησίον των βαρβάρων μέρος περιήλθεν εις τον Ραισκούποριν.

Οι δυο βασιλείς ευρίσκοντο εις τας επικρατείας των. Ο Κότυς ήτο γλυκύς και αβρός, ο άλλος ήτο θηριώδης, άπληστος, μη ανεχόμενος την διανομήν. Διήγαν εν τούτοις κατ' αρχάς με τα προσχήματα της συμπνοίας, αλλ' ο Ραισκούπορις δεν εβράδυνε να υπερβή τα όρια της επικρατείας του και να σφετεριστή τας κτήσεις του ανεψιού του χρώμενος της δυνάμεως κατά της αμύνης.

Και ενόσω έζη ο Αύγουστος, όστις είχε κάμει την διανομήν μεταξύ των δύο βασιλέων και του οποίου εφοβείτο την εκδίκησιν, εάν κατέστρεφε το έργον του, ετήρει τουλάχιστον μερικάς επιφυλάξεις. Αλλά μετά τον θάνατον του Αυγούστου απέβαλε τας επιφυλάξεις και τα προσχήματα. Έστειλε λοιπόν στρατόν εκ ληστών να λεηλατήσουν τα φρούρια και να προκαλέσουν τον πόλεμον.

Ο διάδοχος του Αύγούστου Τιβέριος ενδιαφέρετο προ παντός δια την τήρησιν της ησυχίας. Ήτο ευχαριστημένος και συνέχαιρεν εαυτόν δια την εξασφάλισιν της ειρήνης δια της πολιτικής του περισσότερον, παρά εάν ετερμάτιζε τον πόλεμον δια νικών. Ως εκ τούτου δεν μετεχειρίσθη άλλα όπλα κατά του Ραισκουπόριδος, βασιλέως της Θράκης. Ανέθεσεν εις ένα κεντηριώνα να κοινοποιήση εις τους δύο βασιλείς να μη λύσουν τας διαφοράς των δια των όπλων. Ο Κότυς απέλυσεν ευθύς τον στρατόν του.

Αλλ' ο Ραισκούπορις προσποιούμενος υποταγήν εζήτησε συνέντευξιν από τον ανεψιόν του. Μία μόνον συνδιάλεξις, ως έλεγεν, ειμπορούσε να άρη όλας τας δυσχερείας. Συνενοήθησαν λοιπόν δια τον τόπον και τον χρόνον και ακολούθως δια τους όρους οι δύο βασιλείς ενεργούντες ο μεν με ειλικρίνεια, ο δε με πανουργίαν.

Ο Ραισκούπορις, δια να δώση εις την συνθήκην περισσότεράν επισημότητα, προετοίμασεν ένα συμπόσιον. Η κραιπάλη παρετάθη κατά την νύκτα. Ο Κότυς παρεδόθη εις της ηδονάς τας τραπέζης, είδε την παγίδα πολύ αργά. Εις μάτην επεκαλέσθη τα προνόμια του θρόνου, τα της φιλοξενίας, τους θεούς της οικογενείας των. Ερρίφθη εις τα δεσμά.

Ο Ραισκούπορις, κύριος όλης της Θράκης, έγγραφεν εις τον Τιβέριον, ότι επρόλαβε τας παγίδας, τας οποίας έστησαν εις αυτόν. Συγχρόνως υπό το πρόσχημα πολέμου κατά των Ρωμαίων και των Σκυθών ενισχύθη με νέα στρατεύματα εξ ιππέων και πεζών.

Η Ρώμη απήντησεν εις αυτόν με επιφυλάξεις ότι, εάν δεν είχεν άδικον, ηδύνατο να εμπιστευθή επί της αθωότητας του. Ότι επί πλέον ούτε ο βασιλεύς ούτε η σύγκλητος δεν ήθελον αποφανθή παρά μετά ώριμον σκέψιν. Ότι ώφειλε να παραδώση τον Κότυν και να έλθη να επιρρίψη επί του ανεψιού του το βάρος της κατηγορίας. Ο Λατίνιος, ύπατος της Μοισίας, έστειλε την επιστολήν εις την Θράκην με τους δια την μεταφοράν του Κότυος προωρισμένους στρατιώτας. Ο Ραισκούπορις, μεταξύ οργής και φόβου ευρισκόμενος, έκρινε καλόν να αποτελειώση το έγκλημά του παρά να το αφήση ατελές. Εφόνευσε λοιπόν τον Κότυν και ακολούθως εκοινοποίησεν ότι ηυτοκτόνησε.

Το νέον κακούργημα δεν συνετέλεσεν εις την εγκατάλειψιν του σχεδίου κρυψινοίας του Τιβερίου. Ο Λατίνιος, τον οποίον ο Ραισκούπορις εθεωρούσε ως τον χείριστον εχθρόν του, είχεν αποθάνει. Αντικατεστάθη δια του Πομπωνίου, δεδοκιμασμένου δια τας μακράς εκδουλεύσεις του, τον οποίον αι μετά του βασιλέως στεναί σχέσεις καθίστανον καταλληλότερον να τον απατήση. Ο λόγος ούτος επέδρασεν επί της εκλογής του Τιβερίου. Ο νέος ύπατος ελθών εις την Θράκην είχε να πολεμήση εις τον Ραισκούποριν την δυσπιστίαν, ην τα εγκλήματά του τον ενέπνεον. Εν τούτοις δι' υποσχέσεων τον έπεισε να έλθη εις το Ρωμαϊκόν στρατόπεδον. Εκεί υπό το πρόσχημα απονομής τιμών τω έδωκαν ισχυράν φρουράν στρατιωτών. Οι συγκλητικοί και οι κεντηρίωνες τον πείθουν να απομακρυνθή. Εφόσον δε απομακρύνεται, τω αποκαλύπτουν την αιχμαλωσίαν του. Τέλος υποκύπτων εις την ανάγκην οδηγείται εις Ρώμην. Εκεί κατηγορηθείς εις την

σύγκλητον υπό της χήρας του Κότυος κατεδικάσθη εις εξορίαν. Η Θράκη διενεμήθη μεταξύ του Ροιμητάλκου, υιού του Ραισκουπόριδος, τον οποίον εγνώριζον ότι κατεπολέμει τα σχέδια του πατρός του, και των τέκνων του Κότυος. Αλλ' επειδή αυτά ήσαν πολύ μικρά, ο ύπατος Τριβελλιανός έλαβε την αντιβασιλείαν.

Ο Ραισκούπορις ωδηγήθη εις Αλεξάνδρειαν, όπου απέδοσαν εις αυτόν το σχέδιον της αποδράσεως και τον εφόνευσαν.

Εξ άλλου ο Τιβέριος, αφού επέπληξε τους δικαστάς, οι οποίοι είχαν αθώσει τον Αντίστιον Vetum εκ των τα πρώτα φερόντων, ως είπομεν, εις την Μακεδονίαν, κατηγορούμενον επί μοιχεία, τον επανήγαγεν ενώπιον νέων δικαστών επί εγκλήματι καθοσιώσεως, ως στασιαστήν συνένοχον των σχεδίων του Ραισκουπόριδος, όταν ούτος μετά τον φόνον του Κότυος είχεν εξυφάνει εναντίον της Ρώμης σχέδιον πολέμου.

Απηγορεύθη εις τον Αντίστιον το ύδωρ και το πυρ και απεφασίσθη να εγκλεισθή εις νήσον μακράν της Μακεδονίας και της Θράκης. Διότι η Θράκη ευρίσκετο εις ταραχάς, αφότου είχαν διανείμει το βασίλειον μεταξύ του Ροιμητάλκου και των τέκνων του Κότυος, τα οποία ως εκ της μικράς των ηλικίας είχαν ως κηδεμόνα τον Τριβελλιανόν.

Οι Θράκες δεν ειμπορούσαν να συνηθίσουν εις την παρουσίαν των Ρωμαίων αναμεταξύ των και εκατηγόρουν πότε τον Τριβελλιανόν και άλλοτε τον Ροιμητάλκην δια τας ύβρεις, τας οποίας υφίσταντο, και τας προσβολάς, αι οποίαι έμενον ατιμώρητοι.

Οι Κοιλαλήται, οι Οδρύσαι και άλλα Θρακικά έθνη έλαβον τα όπλα υπό διαφόρους αρχηγούς αφανείς, ως εκ τούτου δε δεν επετεύχθη συνένωσις, η οποία ήθελε προκαλέσει αιματηρόν πόλεμον.

Και άλλοι μεν εκ των αρχηγών προσεπάθησαν να εξεγείρουν την ιδικήν των περιοχήν, άλλοι μετέβησαν εκείθεν του Αίμου, δια να εξεγείρουν εις στάσιν τα απομακρυσμένα Θρακικά έθνη, ο δε μεγαλείτερος αριθμός και οι περισσότερον πειθαρχούντες επολιόρκησαν τον βασιλέα Ροιμητάλκην εντός της Φιλιππουπόλεως, πόλεως κτισθείσης υπό του Μακεδόνοσ Φιλίππου²²³.

Ήδη μετά την έκθεσιν των γεγονότων τούτων, τα οποία συνέβησαν από κοινού επί της βασιλείας του Ραισκουπόριδος και του νεαρού Κότυος, ερχόμεθα εις τον Κότυν.

Κότυς Ε', από του 12 - 19 ή 12 - 27 μ.Χ.

Ο επικαλούμενος **Σαπαίος**²²⁴.

Υιός του Σαδάλα²²⁵.

Μέχρι της ενηλικιώσεώς του διηύθυνον την Θράκην έχοντες αυτήν υπό την προστασίαν των οι Ρωμαίοι, οι οποίοι έδωκαν εις τον Κότυν την μικράν Αρμενίαν, όταν ανήλθεν εις τον θρόνον των Οδρυσών.

Την μικράν Αρμενίαν, την διοίκησιν της οποίας οι Ρωμαίοι ως κυρίαρχοι την ενεπιστεύοντο εκάστοτε εις όντινα ήθελον, το τελευταίον την εκυβέρνα ο Αρχέλαος. Μέχρι δε Κολχίδος και Τραπεζούντος (του Πόντου) την κατείχεν η Πυθοδωρίς, γυνή σώφρων και ικανή εις το να διοική. Ήτο δε θυγάτηρ Πυθοδώρου του Τραλλιανού, εχρημάτισε σύζυγος του Πολέμωνος, συνεβασίλευσε με εκείνον επί τινά χρόνον και έπειτα τον διεδέχθη εις την εξουσίαν. Η Πυθοδωρίς απέκτησεν από τον Πολέμωνα δύο υιούς και μίαν θυγατέρα, την οποίαν ενυμφεύθη Κότυς ο Ε', ο επικαλούμενος **Σαπαίος**²²⁶.

Έδωκαν λοιπόν οι Ρωμαίοι εις τον Κότυν Ε' την μικράν Αρμενίαν τρόπον τινά ως προίκα.

Ο Αύγουστος διένειμε το Θρακικόν βασίλειον εις δύο μέρη μεταξύ του Ραισκουπόριδος, υιού του Ροιμητάλκου Α', και του ανεψιού αυτού Κότυος Ε'.

Ο Κότυς, υιός του Σαδάλα και της Πολεμοκρατείας, ενυμφεύθη, ως είπομεν, την Ελληνίδα Αντωνίαν Τρύφαιναν, θυγατέρα του βασιλέως του Πόντου Πολέμωνος, απέκτησε δε εξ αυτής τρεις υιούς, τον Ροιμητάλκην, τον Πολέμωνα και τον Κότυν.

Οι Αθηναίοι τον ετίμησαν δι' ιδιαίτερας ευνοίας δια την εξαιρετικήν του αρετήν²²⁷.

Ως και οι Κυζικηνοί δια ψηφίσματος²²⁸.

Ο σημαντικώτατος ούτος βασιλεύς, Κότυς Ε', εξωραΐζει περί τα τέλη της Θρακικής Ιστορίας τον θρόνον των Οδρυσών, όστις μετά τον θάνατον Κότυος του Β' είχε περιέλθει εις τόσην αφάνειαν και ασημότητα. Ο Κότυς θεωρείται ως εις των καλύτερων Ελλήνων ποιητών και είναι ο μόνος εστεμμένος (βασιλεύς) ποιητής της Ελληνικής αρχαιότητος. Έγραψεν αρκετά έμμετρα συγγράμματα, πλην ουδέν εξ

αυτών δυστυχώς διεσώθη. Ανδρείος και γενναίος, πρᾶος και γλυκὺς, *iuvenus mitissimus* κατὰ τον Ρωμαῖον ποιητὴν Οβίδιον, ὅστις ἐξορισθεὶς ὑπὸ του αυτοκράτορας Αυγούστου εἰς τους Τόμους παρά τον Δούναβιν, ἐντὸς δηλαδὴ της Θρακικῆς ἐπικρατείας του Κόττους, ἐπεκαλέσθη δια ποιητικωτάτης πράγματι και πολὺ ἐμπνευσμένης ἐπιστολῆς την μεσολάβησιν και προστασίαν του Κόττους προς τον Αὐγούστον, δια να ἐπανέλθῃ εἰς την Ρώμην. Μεταξὺ δε ἄλλων ἐπαίνων και χαρακτηρισμῶν δια τον Κότυν λέγει και τα ἐξῆς.

«Ὡ Κότυ, ἀπόγονε βασιλέων, του ὁποῖου ἡ ευγενὴς καταγωγὴ φθάνει μέχρι του ἐνδόξου Εὐμόλπου. Ἐάν γνωρίζῃς ὅτι φθίνω εἰς μίαν χώραν γείτονα της ἰδικῆς σου, εἰσάκουσαν, ἀρίστε των βασιλέων, την φωνήν, ἡ ὁποία σε ἰκετεύει και, ἀφοῦ δύνασαι, γίνε το στήριγμα ἐνός ἐξόριστου. Ἡ τύχη, δὲν παραπονούμαι δι' αὐτό, με παρέδωκεν εἰς τας χεῖρας σου. Κατὰ τοῦτο τουλάχιστον δὲν ἐφάνῃ ἐχθρὰ προς ἐμέ. Δέξου με ευμένειαν εἰς τα παράλιά σου τα συντρίμματα του ναυαγίου μου και εἶθε ἡ χώρα, εἰς την ὁποῖαν βασιλεύεις, να μὴ μου γίνῃ σκληροτέρα των κυμάτων.

»Πίστευσέ με, ὅτι εἶνε ἀξίον ἐνός βασιλέως να παρηγορῇ την δυστυχίαν. Τοῦτο ἀρμόζει εἰς το ὑψηλὸν ἀξίωμα, το ὁποῖον κατέχεις και ἡ τύχη, ἥτις σοι ἀξίζει, ὅσον μεγάλη και ἀν εἶνε, δὲν εἰμπορεῖ να φθάσῃ την ἀκόμη μεγαλειέραν καρδίαν σου. Ποτέ ἡ ἰσχὺς δὲν θαυμάζεται περισσότερο, παρά ὅταν συγκινῆται ἀπὸ την ἰκεσίαν. Αὐτό ἀπαιτεῖ το μεγαλεῖον της καταγωγῆς σου, αὐτό εἶνε το καθήκον μιας ευγενείας ἐκ θεῶν καταγομένης, σοι το συνιστᾷ ὁ Εὐμόλπος, ὁ ἐνδοξὸς ἰδρυτὴς της δυναστείας σου ...

»Ὡ Κότυ, ἀξιε υἱὲ ἐνδόξου πατρός, βοήθησον ἓνα δυστυχὴ ἐξόριστον εἰς την χώραν, ὅπου βασιλεύεις . .

»Ἐξ ὅλων των βασιλέων οὐδεὶς περισσότερο σου ἠγάπησε τας γλυκείας σπουδάς, την ποίησιν, και οὐδεὶς ἀφιέρωσε περισσότερο χρόνον δι' αὐτάς. Το ἀποδεικνύουν οἱ στίχοι σου. Αφαίρεσε ἀπὸ τους στίχους αὐτοὺς το ὄνομά σου και θα ὠρκιζόμεν, ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶνε δυνατόν να εἶνε ἔργον ἐνός Θρακός. Ὅχι. Ὁ Ὀρφεὺς δὲν εἶνε πλέον ὁ μόνος ποιητὴς της χώρας ταύτης και ἡ χώρα των Βιστόνων ὑπερηφανεύεται δια το πνεῦμα σου . . .

»Ὅπως το θάρρος σου σε παρακινεῖ να λάβῃς τα ὄπλα, ὅταν εἶνε ἀνάγκη, να βάψῃς τας χεῖρας σου με το αἷμα των ἐχθρῶν σου, ὅπως γνωρίζεις να ρίπτῃς το ἀκόντιον με το στιβαρὸ χέρι σου και να ὀδηγῇς με ἐπιτηδειότητα ἓνα κέλητα, καθὼς εὐρίσκεις τον ἀπαιτούμενον καιρὸν να ἐξασκήσαι εἰς τα ὄπλα των προγόνων σου, τοιοῦτοτρόπως δια της καλλιεργείας των Μουσῶν διανοίγεις δρόμον προς τα

λάμποντα άστρα. Μας συνδέει ένας επί πλέον δεσμός. Είμεθα και οι δύο μας μνημένοι εις τα ίδια μυστήρια. Ως ποιητής απλώνω προς ποιητήν τας ικέτιδας χείρας μου και ζητώ εις την χώραν σου άσυλον και προστασίαν»²²⁹.

Είνε φανερόν, ότι ο ευγενής και μεγαλόψυχος Κότυς ουδεμίαν έκαμε μεσολάβησιν δια τον εξόριστον προς τον πανίσχυρον αυτοκράτορα φοβούμενος την οργήν του.

Το ανάκτορον του Κότυος ήτο το εντευκτήριον των λογίων Ελλήνων και Λατίνων, εκ των οποίων πολλοί αφιέρωσαν εις αυτόν έμμετρα επιγράμματα.

Απέθανε δε ο Κότυς κατά το έτος 19 μ.Χ. δολοφονηθείς αγρίως δια προδοσίας από τον Ραισκούποριν.

Προς τον Κότυν σώζεται ελεγείον Αντιπάτρου του Θεσσαλονικέως, έχον ούτω.

Ζηνί και Απόλλωνι και Άρει τέκνον ανάκτων είκελον, ευκταίη μητρός ευτοκίη, πάντα σοι εκ Μοιρέων βασιλήϊα, πάντα τέλεια ήλθεν. εποίηθης δ' έργον άοιδοπόλων' Ζευς βασιλειον σκήπτρον, Άρης δόρυ, καλλοσύνην δε Φοίβος έχει" παρά σοι δ' αθρόα πάντα, Κότυ.

Ροιμητάλκης Β'.

Υιός του Ραισκουπόριδος. Ούτος υπεστηρίχθη εις τον θρόνον των Οδρυσών υπό του παιδικού του φίλου αυτοκράτορος Γαΐου, όστις διεδέχθη τον Τιβέριον. Διετέλεσε δε φίλος και σύμμαχος των Ρωμαίων.

Εις τούτον κατά πάσαν πιθανότητα αναφέρεται ψήφισμα της πόλεως Περίνθου.

Ραισκουπόρεως υιόν ο δήμος και οι σύνεδροι τον εαυτών σωτήρα και ευεργέτην²³⁰.

Εναντίον του Ροιμητάλκου Β' και του Τριβελλιανού Ρούφου, όστις ήτο κηδεμών και επίτροπος των ανηλικών τριών τέκνων του Κότυος, εξηγέρθησαν μερικά εκ των παρά τον Αίμον και την Ροδόπην Θρακικών εθνών, δυσαρεστημένα από την στρατιωτικήν Ρωμαϊκήν διοίκησιν, πλην, ως ανωτέρω είπομεν, κατά το έτος 26 μ.Χ. υπετάγησαν πάλιν εις τους Ρωμαίους²³¹.

Ροιμητάλκης Γ', από του 37 μ.Χ. μέχρι του 46 μ.Χ.

Πρεσβύτερος υιός του Κότυος, είνε ο τελευταίος βασιλεύς των Οδρυσών.

ΤΑ ΘΡΑΙΚΙΚΑ ΕΘΝΗ

Μέρος Γ

Ροιμητάλκης Β'.

Υιός του Ραισκουπόριδος. Ούτος υπεστηρίχθη εις τον θρόνον των Οδρυσών υπό του παιδικού του φίλου αυτοκράτορος Γαίου, όστις διεδέχθη τον Τιβέριον. Διετέλεσε δε φίλος και σύμμαχος των Ρωμαίων.

Εις τούτον κατά πάσαν πιθανότητα αναφέρεται ψήφισμα της πόλεως Περίνθου.

Ραισκουπόρεως υιόν ο δήμος και οι σύνεδροι τον εαυτών σωτήρα και ευεργέτην²³⁰.

Εναντίον του Ροιμητάλκου Β' και του Τριβελλιανού Ρούφου, όστις ήτο κηδεμών και επίτροπος των ανηλικών τριών τέκνων του Κότυος, εξηγέρθησαν μερικά εκ των παρά τον Αίμον και την Ροδόπην Θρακικών εθνών, δυσαρραστημένα από την στρατιωτικήν Ρωμαϊκήν διοίκησιν, πλην, ως ανωτέρω είπομεν, κατά το έτος 26 μ.Χ. υπετάγησαν πάλιν εις τους Ρωμαίους²³¹.

Ροιμητάλκης Γ', από του 37 μ.Χ. μέχρι του 46 μ.Χ.

Πρεσβύτερος υιός του Κότυος, είνε ο τελευταίος βασιλεύς των Οδρυσών.

Ως φαίνεται από ψήφισμα των Κυζικηνών, ο Ροιμητάλκης συνεβασίλευσε με τους αδελφούς του Πολέμωνα και Κότυν.

Το ψήφισμα τούτο δια λόγους ιστορικούς, αλλά και διότι είνε πράγματι από τα ωραιότερα του είδους τούτου, το καταχωρίζομεν εδώ.

Έδοξε τω δήμω . . .

Τους Κότυος παίδας Ροιμητάλκην και Πολέμωνα και Κότυν συντρόφους και εταίρους εαυτώ γεγονότας εις τας εκ πατέρων και προγόνων αυτοίς οφειλομένας αποκαθέστακεν βασιλείας. Οι δε της αθανάτου χάριτος την αφθονίαν καρπούμενοι ταύτη των πάλαι μείζονας, ότι οι μεν παρά πατέρων διαδοχής έσχον, ούτοι δ' εκ της Γαίου Καίσαρος χάριτος εις συναρχίαν τοιούτων θεών γεγονάσι βασιλείς, θεών δε χάριτες τούτω διαφέρουσιν ανθρωπίνων διαδοχών, ω η νυκτός ήλιος και το άφθαρτον θνητής φύσεως. Μεγάλων ούν γεγονότες μείζονες και λαμπρών

θαυμασιώτεροι εις την ημετέραν παραγίνονται πόλιν Ροιμητάλκης και Πολέμων συνιερούργησοντες και συνεορτάσοντες τη μητρί επιτελούση τους της θεάς νέας Αφροδίτης Δρουσίλλης αγώνας

Ο δε δήμος (Κυζικηνών) ηδίστην ηγούμενος την ενδημίαν αυτών μετά πάσης προθυμίας προσέταξε τοις άρχουσιν ψήφισμα υπαντήσεως εισηγήσασθαι αυτοίς, δι' ου ευχαριστήσουσι μεν επ' αυτών τη μητρί αυτών Τρυφαίνη υπέρ ων ευεργετείν βεβούληται την πόλιν, φανεράν δε και την του δήμου εις αυτούς ποιήσονται διάθεσιν.

Δεδόχθαι και τω δήμω επηγήσθαι τους βασιλείς Ροιμητάλκην ναι Πολέμωνα και Κότυν και την μητέρα αυτών Τρύφαιναν²³².

Και η Μαρώνεια δια ψηφίσματος εκήρυξε τον Ροιμητάλκην ευεργέτην.

Ο δήμος βασιλέα Θρακών Ροιμητάλκην Κότυος υιόν των Βιστόνων ευεργέτην²³³.

Ο Ροιμητάλκης απέθανε δολοφονηθείς, ως λέγεται, επί αυτοκράτορος Κλαυδίου υπό της συζύγου του δια λόγους αντιζηλίας, ως ερωτευθείς την ανεψιάν του.

Του Ροιμητάλκου Γ' υπάρχουν νομίσματα χάλκινα (συν τω Καλιγούλα) φέροντα επιγραφήν ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΗΣ με προτομήν βασιλέως, επί δε της οπισθίας όψεως κεφαλήν του Καλιγούλα

Κατά τον Σύγκελλον «Κλαύδιος (αυτοκράτωρ) ομοίως υπηγάγετο και **Θράκας**, αναιρεθέντος αυτών του βασιλέως **Ροιμητάλκου** υπό της ίδιας γαμέτης».

Ο δε Ευσέβιος εν τω Χρονικώ αυτού λέγει. «Εν έτει από Αβραάμ 2062 (ήτοι το 46 μ.Χ.) η **Θράκη** από τούδε του χρόνου επαρχία εχρημάτισε βασιλεύουσα πριν».

Η Θράκη επί αυτοκράτορος Κλαυδίου έγινεν οριστικώς πλέον επαρχία Ρωμαϊκή. «Ρωμαίοις δε Θράκη πάσα εστίν *υποχείριος*»²³⁴.

Τοιουτοτρόπως από του 46 μ.Χ. εκλείπει οριστικώς η δυναστεία των Οδρυσών, η οποία εβασίλευσεν εις την Θράκην επί εξ περιπου αιώνας.

Οι Θράκες υπέκυψαν εις τους πανίσχυρους κοσμοκράτορας της Ρώμης, αφού επολέμησαν ηρωικώς προς αυτούς. Υπέκυψαν δε τελευταίοι.

«Εκ των Ιλλυριών και εκ των Θρακών οι γειτονεύοντες προς τους Έλληνας και τους Μακεδόνας ήρχισαν πρώτοι τον πόλεμον εναντίον των Ρωμαίων και διετέλεσαν πολεμούντες μέχρι καταλύσεως των εντός του Άλυος και του Ίστρου κρατών²³⁵.

Μέχρι της τελείας υποταγής και μεταβολής της Θράκης εις Ρωμαϊκήν επαρχίαν, συντελεσθείσης επί αυτοκράτορος Κλαυδίου, αι παράλαιοι χώροι της νοτίας Θράκης μέχρι της Προποντίδος, αι οποίαι κατά το πλείστον κατοικούντο από Ελληνικάς αποικίας, περιλαμβάνοντο εις την επαρχίαν Μακεδονίας.

Και η μεν βόρειος Θράκη συνηνώθη με την Μοισίαν υπό μίαν ενιαίαν διοίκησιν, πολιτικήν και στρατιωτικήν, η δε νότιος απετέλεσε *προνομιούχον* επαρχίαν. Γενικώς υπό στρατιωτικήν έποψιν η Θράκη, ως Ρωμαϊκή επαρχία, υπήχθη εις τον Ρωμαϊον έπαρχον της Μοισίας, πλην εις την Θράκην δεν διέμενον Ρωμαϊκάι φρουραί. Δια τούτο δε και κατά την Ρωμαϊκήν εποχήν εις την Θράκην εκυριάρχησεν ο Ελληνικός πολιτισμός και η Ελληνική γλώσσα. Η Λατινική γλώσσα ήτο μόνον η επίσημος γλώσσα εις την Θράκην. Και αυταί ακόμη αι υπό των Ρωμαίων αυτοκρατόρων ιδρυθείσαι πόλεις διερρυθμίσθησαν κατά το σύστημα και κατά τον τύπον των Ελληνικών πολιτειών και κοινοτήτων.

Είχον δε αυταί την βουλήν των, τον δήμον, σύλλογον αρχόντων ή πολιταρχών, αγορανόμους ή τελεάρχους, ταμίαις κτλ.

Πλουσιώτατα δίκτυα δημοσίων οδών συνέδεσαν τας Θρακικάς πόλεις Νικόπολιν του Νέστου, Φιλιππούπολιν, Βερόην, Καβύλην, Αγχίαλον και κατά μήκος του Τόνσου πόταμου από την Βερόην εις Αδριανούπολιν, Πλωτινούπολιν και Τραϊνούπολιν²³⁶.

Η Θράκη, ως Ρωμαϊκή επαρχία, είχε διαιρεθή εις στρατηγίας, αι οποίαι ήσαν αι εξής.

Προς μεν την άνω και κάτω Μοισίαν και περί τον Αίμον εκ δυσμών προς ανατολάς η Δανθηλητική, Σαρδική, Ουσδηκησική και Σελλητική. Προς την Μακεδονίαν και το Αιγαίον πέλαγος η Μαιδική, Δροσική, Κοιλητική (περιλαμβάνουσα, ως και το όνομα φανερώνει, Κοίλη, την χώραν του κάτω Έβρου), Σαπαϊκή, Κορπιλική και Καινική.

Υπέρ την Μαιδικήν ήτο η Βεσσική, υπό την οποίαν η Βεννική και έπειτα η Σαμαϊκή (περιλαμβάνουσα την ορεινήν δυτικήν Θράκην, ως και το όνομα φανερώνει, από το *σάμος*, όπερ εσήμαινεν ύψος).

Από Περίνθου δε μέχρις Απολλωνίας του Ευξείνου η Αστική²³⁷.

Εις το σημείον τούτο λήγει η ιστορία του κράτους των Οδρυσών Θρακών.

Αλλ' εκτός των βασιλέων, ηγεμόνων και δυναστών τούτων, οι οποίοι κατέχουν μίαν κατά το μάλλον ή ήττον εξηκριβωμένην τάξιν εις την ιστορίαν της αρχαίας Θράκης, έγιναν γνωστοί από κλασικάς ειδήσεις, πλάκας, προ πάντων από νομίσματα και άλλοι τινές μικροί δυνάσται, τους οποίους κατατάσσομεν εδώ.

Σμικύθης, Θραξ δυνάστης²³⁸.

Τίρις, ηγεμών Θραξ²³⁹.

Αδαίος, πιθανώς δυνάστης ή ανώτατος στρατιωτικός διοικητής.

Ο Αρριανός εις την Ανάβασιν του Μεγάλου Αλεξάνδρου κάμνει λόγον δια κάποιον χιλιάρχον Αδαίον του Μακεδονικού στρατού. Πιθανόν ούτος επιστρέψας από την εκστρατείαν να διωρίσθη, ως διατελέσας ανώτατος αξιωματικός, δυνάστης εις την Σιντικήν, όπου εις την πόλιν αυτής Σκοτούσαν ή Κοτούσαν έκοψε χάλκινα νομίσματα, εκ των οποίων βρίθει ή Θράκη και είνε τα κοινότερα Θρακικά νομίσματα.

ΒΗΣΣΟΙ και ΒΕΣΣΟΙ και Βέσσοι.

Κλάδος της μεγάλης πολεμικής φυλής των Σατρών.

Κατοικούσαν εις το βορειοδυτικόν τμήμα της Θράκης προς βορράν των Οδρυσών, εκεί όπου συναντάται ο Αίμος με την Ροδόπην, εγγειτόνευον δε εις τα δυτικά με τους Δαρδανίους, νοτιοδυτικά με τους Σαπαίους και έφθανον προς δυσμάς μέχρι των Παιόνων. Κυρίως δε κατοικούσαν το βορειοδυτικόν της πεδιάδος, την οποίαν αρδεύει ο Έβρος μετά τας πηγάς του, και εις τον δυτικόν Αίμον.

«Παροικούσι δε τον Έβρον έσχατοι οι Βέσσοι, μέχρι γαρ δεύρο ο ανάπλους. Άπαντα δε τα έθνη ταύτα *ληστρικά*, μάλιστα δε οι *Βέσσοι*, ους λέγει γειτονεύειν Οδρύσαις και Σαπαίοις».

«Βέσσοι δε, οίπερ το πλέον του όρους νέμονται του Αίμου και υπό των ληστών λησταί προσαγορεύονται, *καλυβίται* τινές και λυπρόβιοι (ζώντες κακομοιριασμένοι), συνάπτοντες τη τε *Ροδόπη*) και τοις *Παίοσι*»²⁴⁰.

Σημ. Επειδή δίδομεν εξαιρετικήν σημασίαν εις τας συνωνυμίας, σημειώνομεν ότι εις την Λοκρίδα υπήρχε και **Βήσσα**, δρυώδης τις τόπος, ονομαθείς τοιουτοτρόπως ομωνύμως, διότι ήτο πλήρης δρυμών²⁴¹.

Πράγματι οι Βήσσοι ήσαν γενναιοτάτη και πολεμικωτάτη ορεινή φυλή, αντέστησαν δε επανειλημμένως με τους συμμάχους των Οδρύσας κατά των Μακεδόνων και Ρωμαίων. Κατά τον Αμμιανόν κατά των Ρωμαίων τελευταίοι εκ των Θρακών αντέστησαν οι Οδρύσαι και οι Βησσοί²⁴².

Εις τους σφροδρούς και αιματηρούς κατά των Βησσών πολέμους έπεσεν ο Άππιος Κλαύδιος.

Κατά των ηρωικών Βησσών τω 72 π.Χ. εξεστράτευσεν ο στρατηγός των Ρωμαίων Λούκουλλος, τότε δε εκυρίευσεν την Φιλιππούπολιν, Καβύλην και Ουσκουδάμαν. Lucullus qui cum durissima gente Bessorum comflicxit²⁴³.

Ο δε Κράσσος επί Καίσαρος εστάλη εναντίον των Βησσών και νικήσας αυτούς αφήρεσε την χώραν των και έδωκεν αυτήν εις τους Οδρύσας. Τότε ο Κράσσος επέδραμεν ολόκληρον την Θράκην εκτός της χώρας των Οδρυσών, διότι αυτοί ελάτρευον τον **Διόνυσον** ιδιαίτέρως και διότι τον προϋπήντησαν φιλικώς άνευ οπλών, δια τούτο δε ο Κράσσος δεν τους έβλαψε²⁴⁴.

Προηγουμένως και ο στρατηγός Μάρκος Λόλλιος, βοηθών τον **Ροιμητάλκην**, **Θείον** των παιδών του Κότυος και επίτροπον αυτών, καθυπέταξεν αυτούς, τους Βησσούς²⁴⁵.

Αλλά κατά τους χρόνους εκείνους ο **Ουολόγαισος**, Θραξ Βησσός, ιερεύς του παρ' αυτοίς **Διονύσου**, καταρτίσας στρατόν και επαναστατήσας κατά των Ρωμαίων και των συμμάχων αυτών Οδρυσών και τον υιόν του Κότυος **Ρασκύποριν** νικήσας εφόνευσε, τον θείον δε αυτού **Ροιμητάλκην** μετά ταύτα αμαχητί απεγύμνωσεν από τας δυνάμεις του και τον εξηνάγκασε να φύγη από την χώραν των Βησσών²⁴⁶.

Προς τους πολεμικωτάτους Βησσούς περιεπλάκη εις φοβερόν πόλεμον κατά τα έτη 57 - 55 π.Χ. ο έπαρχος της Μακεδονίας Λούκιος Πείσων. Συνέπραξαν δε τότε με τους Βησσούς εναντίον των Ρωμαίων οι Δαρδάνιοι, ως και οι φιλικώς προς τους Ρωμαίους έως τότε διακείμενοι Λανθαλήται, οι εις τας βορείους χώρας του Στρυμόνος κατοικούντες.

Ο Ρωμαίος ανθύπατος κατ' αρχάς ενικήθη και οι ατίθασοι και ηρωικοί Θράκες κατέστρεψαν τας δυνάμεις του. Τότε δε αι Θρακικαί αύται φυλαί διήρπασαν την

Μακεδονίαν και έφτασαν μέχρι Θεσσαλονίκης. Πλήν ό Πείσων έπι τέλους κατώρθωσε να καταλάβη την χωράν των Βησσών, των Δαρδανίων και Δανθαλητών, οι οποίοι συνέπραξαν με τους Βησσούς, και τους καθυπέταξεν²⁴⁷.

Οί Βησσοί συνέπραξαν εναντίον των Ρωμαίων με τους Γαλάτας, Σκορδίστας και λοιπούς Θράκας. Τότε εστάλη κατ' αυτών ο ανθύπατος Μάρκος Μινύκιος Ρούφος, όστις ενίκησεν αυτούς.

Σχετική προς τούτο είναι η Δελφική επιγραφή. Μάρκον Μινύκιον Κοϊντου υιόν Ρούφον ανθύπατον Ρωμαίων νικήσαντα Γάλλους Σκορδίστας και Βέσσους και τους λοιπούς Θράκας. η πόλις των Δελφών άρετάς ένεκεν Πυθίω Απόλλωνι²⁴⁸.

Οι Βησσοί υπετάγησαν εις τους Ρωμαίους τελευταίοι εξ όλων των Θρακών. Η χώρα των απετέλεσε Ρωμαϊκήν στρατηγίαν, την Βεσσικήν ή Βαισιικήν.

Εις τους Βησσούς απεδίδετο και τρόπος τις καταλήψεως φρουρίων.

Υπάρχει έτερος τρόπος ύπουλος και πανούργος καταλήψεως φρουρίων. Είναι αι υπόνομοι. Χρησιμοποιούν μέγαν αριθμόν εργατών προς όρυξιν της γης, καθώς κάμνουν οι Βησσοί, λαός επινοητικός εις την ανόρυξιν των μεταλλείων χρυσού και αργύρου. Οδηγούν προς την πόλιν μίαν υπόγειον στοάν. Το έργον τούτο έχει δυο σκοπούς, ή οι πολιορκηταί τό ωθούν υπό το φρούριον, εισέρχονται την νύκτα χωρίς να τους αντιληφθούν οι πολιορκούμενοι, ανοίγουν την θύραν εις τους άνδρας των και φονεύουν τούς κατοίκους εις τάς οικίας των, ή τουλάχιστον, όταν οι σκαπανείς φτάσουν εις τα θεμέλια του τείχους, το υποσκάπτουν εις μεγάλην έκτασιν και υπενδύουν με ξηρά ξύλα, περιβαλλόμενα μέ φρύγανα και άλλας καύσιμους ύλας. Μετά δε την διάταξιν των στρατευμάτων προς εφοδον θέτουν το πύρ εις τα φρύγανα και το τείχος καταρρέει εξαφνικά και ανοίγει δίοδον ευρείαν²⁴⁹.

ΚΡΟΒΥΖΟΙ και ΚΡΟΒΥΖΟΙ ή ΚΡΥΒΥΖΟΙ

Ήσαν εγκατεστημένοι υπεράνω του Αίμου εις το ανατολικόν τμήμα της κάτω Μοισίας, εκτεινόμενοι μέχρι του Ευξείνου Πόντου και των εκβολών του Ίστρου, όπου εγειτόνευον με τους Σκύθας και τους μιγάδας Έλληνας, κατά τάς έξης Ιστορικής μαρτυρίας.

«Υπεροικούσι δε Κρόβυζοι και Τρωγλοδύται λεγόμενοι των περί Κάλ λατιν και Τομέα και Ίστρον (πόλιν) τόπων»²⁵⁰.

«Ἡ Οδησός Κροβύζους Θράκας κύκλω έχει».

«Ἐν μεθορίοις δε τῆς Κροβύζων καὶ Σκυθῶν χώρας μιγάδας Ἑλληνας οικιστὰς ἔχει»²⁵¹.

Δια τῆς χώρας τῶν Κροβύζων ἔρρεον οἱ ποταμοὶ Ἄθρυς, Νόης καὶ Ἀρτάνης, χυνόμενοι εἰς τὸν Ἴστρον²⁵².

Τῶν Κροβύζων ἀναφέρεται βασιλεὺς ὁ *Ἰσάνθης*, διακριθεὶς δια τὴν τρυφήν του. «Φύλαρχος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν Θρακῶν φησι τῶν καλουμένων Κροβύζων βασιλέα γενέσθαι Ἰσάνθην, τρυφή πάντας τοὺς καθ' ἑαυτὸν υπερβαλλόμενον»²⁵³.

ΤΡΩΓΛΟΔΥΤΑΙ

Γείτονες τῶν Κροβύζων καὶ βορειοανατολικῶς αὐτῶν. «Τὰ ὑπὸ τὸ στόμιον τῆν Πεύκην Τρωγλοδύται», μέχρι δηλαδὴ τοῦ κατωτάτου Ἱεροῦ στομίου τοῦ Ἴστρου²⁵⁴.

Κόραλλοι καὶ τινες τῶν *Μαίδων* καὶ *Δανθαλητῶν* εὐρίσκοντο πρὸς νότον τῶν Κροβύζων περὶ τὸν Αἶμον, ὑπεράνω αὐτοῦ καὶ μέχρι τοῦ Εὐξεινοῦ, ἀποτελοῦντες φύλα ληστρικά²⁵⁵.

Δασαρήται ἢ Δασαρήτιοι, δυτικώτερα τῶν Βησσῶν, ἦσαν ἀσήμαντος φυλῆ²⁵⁶.

ΑΓΡΙΑΝΕΣ

Πασίγνωστος Θρακικὴ φυλὴ, διαμένουσα εἰς τὰ ἀγῶνα καὶ ορεινὰ τοῦ ὄρους Σκομίου καὶ εἰς τὴν βορειοδυτικὴν Ροδόπην.

Ὁ Στράβων κακῶς θέτει, ὡς εἶπομεν, ὅτι ὁ «Στρυμῶν εἶνε ὠρμημέ-νος ἐκ τῶν περὶ τὴν Ροδόπην Ἀγριάνων»²⁵⁷.

Οἱ Ἀγριάνες ἐλέγοντο καὶ Ἀγρίαί.

«Ἀγρίαί, ἀρσενικῶς, ἔθνος Παιονίας μεταξὺ Αἴμου καὶ Ροδόπης.

Λέγονται καὶ Ἀγρᾶῖοι καὶ Ἀγριεῖς, ὡς Θεόπομπος»²⁵⁸.

«Ἀγρίαί, ἀρσενικῶς. Ἔθνος Παιονίας μεταξὺ Αἴμου καὶ Ροδόπης. Λέγονται καὶ Ἀγριάνες»²⁵⁹.

Ἐφημίζοντο οἱ Ἀγριάνες ὡς ἐπιδέξιοι ἀκοντισταί²⁶⁰.

Οι Αγριάνες, ως διαμένοντες εις χώραν αποκλειστικώς ὄρεινὴν καὶ ἀγονον, ἐζών με τὴν κτηνοτροφίαν, κύριον δὲ ἔργον αὐτῶν εἶχον νὰ κατατάσσωνται, ὡς μισθοφόροι εἰς τοὺς Οὐδρῦσας, Αἰθναίους, Μακεδόνας καὶ Ῥωμαίους, διότι ἦσαν ἡρωικοὶ καὶ περίφημοι ἀκοντισταί.

Εἰκάζομεν δὲ, ὅτι ἐκ τούτου παρέμεινεν «Αγριάνες» νὰ σημαίνει «τάξιν στρατιωτικὴν»²⁶¹.

ΔΙΟΙ οἱ ΜΑΧΑΙΡΟΦΟΡΟΙ

Πολεμικωτάτη αὐτόνομος θρακικὴ φυλὴ, νοτιοανατολικῶς τῶν Αγριάνων εἰς τὴν ἐνδοτέραν δυτικὴν Ῥοδόπην. Μία μοῖρα τῶν Δίων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀνάμικτος, με τοὺς Βησσοὺς φέρεται ὡς Διό-Βησσοι (Dionessi)²⁶².

Ὁ Tomaschec λέγει, ὅτι οἱ Δίοι ἦσαν ἀρχαιότατοι εἰς τὴν Ῥοδόπην²⁶³.

ΑΡΔΙΑΙΟΙ

Βορειοδυτικώτερον τῶν Αγριάνων.

ΤΡΑΛΛΕΙΣ

Ἦσαν πολεμικὸς θρακικὸς λαός. Ὄταν ὁ Αἰγησίλαος ἠθέλησε νὰ διέλθει ἀπὸ τὴν χώραν τῶν, ἐζήτησαν ὡς ἀμοιβὴν, διὰ νὰ τὸν ἐπιτρέψουν, ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τοσαύτας γυναῖκας²⁶⁴.

Ὁ δὲ Ησύχιος λέγει ὅτι «Τράλλεις ἐκαλοῦντο μισθοφόροι Θράκες, οἱ ἐκπληροῦντες τὰς φονικὰς χρεῖας (οἱ δῆμιοι) τῶν βασιλέων».

ΤΡΗΡΕΣ καὶ ΤΙΛΑΤΑΙΟΙ

Πρὸς βορρὰν τῶν Αγριάνων μέχρι τοῦ Ὀσκίου ἢ Σκίου ποταμοῦ, ὅστις τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τοὺς Τριβαλλοὺς. Κατοικοῦσαν δηλαδὴ πρὸς βορρὰν τοῦ ὄρους Σκομίου.

Οἱ Τρήρες μετηνάστευσαν ἀργότερον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ὁ Στράβων λέγει περὶ αὐτῶν, ὅτι εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν κατοικοῦσαν πλησίον τῆς Βιστονίδος καὶ Αφνίτιδος λίμνης, αἱ ὁποῖαι ἐπλημμύρησαν καὶ κατέκλυσαν τὰς πόλεις τῶν Τρηρῶν καὶ ἄλλων ἐκεῖ Θρακῶν (Βιστόνων), καὶ εἶνε φανερόν, ὅτι τότε οἱ Τρήρες μετηνάστευσαν βορειότερον εἰς τὸ Σκόμιον²⁶⁵.

ΔΑΡΔΑΝΙΟΙ ή ΔΑΡΔΑΝΟΙ

Ήσαν οι βορειότεροι και δυτικώτεροι όλων τούτων των υπεράνω του Αίμου Θρακικών φυλών, συγχρόνως δε οί βόρειοι γείτονες των Παιόνων, ενοχλητικοί και επικίνδυνοι επιδρομείς των πλουσιωτάτων Παιονικών χωρών.

Οι Δαρδάνιοι, φυλή Θρακοπελασγική, διήλθον εις αρχαιοτάτην εποχήν από την Εύρώπην εις την Μικρασιατικήν του Ελλησπόντου ακτήν. Ενα μέρος μόνον εξ αυτών έμεινεν εις τās άρχικάς των. εστίας.

Κατά τινας οι Δαρδάνιοι δεν ανήκον εις, την Θρακικήν οικογένειαν.

Οί Δαρδάνιοι ήσαν τελείως άγριοι και ρυπαροί, αλλά εφημίζοντο ως φίλοι της μουσικής. «Άγριοι δε όντες οι Δαρδάνιοι τελείως, ωσθ' υπό ταίς κοπρίαις ορύξαντες σπήλαια ενταύθα δίαιτας ποιείσθαι, μουσικής δ' όμως, επεμελήθησαν αεί χρώμενοι και *αυλοίς* και *τοίς εντατοίς οργάνοις*»²⁶⁶.

«Δαρδανείς, Ιλλυρικόν έθνος, τρις εν τω βίω λούονται μόνον, όταν γεννώνται και επί γάμοις και τελευτώντες»²⁶⁷.

Η γνώμη του γεωγράφου Στράβωνος, ότι οι Δαρδάνιοι κατοικούσαν υπό τās κοπρίας σκάπτοντες ύπ' αυτās σπήλαια, δεν φαίνεται ακριβής, διότι υπήρχον· πολλάι αυτών πόλεις, ως ρητώς αναφέρουν ο Λέπιδος και ο ένα αιώνα ακριβώς μετά τον Στράβωνα, περί τα 150 μ.Χ., ακμάσας ερευνητι-κώτατος Αλεξανδρινός ,γεωγράφος Κλαύδιος Πτολεμαίος. «Σκούποι, πόλις Θράκης. Λέπιδος εν Ιστορικής Επιτομής ογδώ»²⁶⁸.

Πόλεις της Δαρδανίας γνωσταί ήσαν ή Ναϊσσός (Νύσσα), το 'Αρρι-βάντιον, το Ουλπιανόν και οί Σκούποι (Σκόπια)²⁶⁹.

Κατά τόν Αππιανόν οι Δαρδάνιοι και οι γείτονες αυτών Μαΐδοι επέδραμον τω 119 πΧ. μετά Κελτών και Ιλλυριών την Ελλάδα και εσύλησαν πολλά των εν Ελλάδι Ιερών, ως και το Δελφικόν.

Ιδίως δε κατά τα έτη 90 και 85 π.Χ. οί Θράκες όχι μόνον την Μακεδονίαν κατέκλυσαν, άλλ' εισβαλόντες ηρήμωσαν το μεγαλείτερον μέρος της Ηπείρου, λεηλατήσαντες καί τον ναόν της Δωδώνης. Διά της συνδρομής όμως της Θρακικής φυλής των Δενθηλατών ο Ρωμαίος διοικητής της Μακεδονίας απέδιωξεν από την χώραν τους Θράκας.

«Ότι οι Θράκες αναπεισθέντες υπό του Μιθριδάτου την τε Ἡπειρον και τὰ ἄλλα μέχρι Δωδώνης κατέδραμον, ὥστε και τὸ του Διὸς ιερὸν συλήσαι»²⁷⁰.

«Οἱ Δάρδανοι την πρόσορον σφίσι Μακεδονίαν εκακούργουν»²⁷¹.

ΤΡΙΒΑΛΛΟΙ

Συνορεύοντες με τους Αγριάνας ἐφθανον ἀπὸ του Οσκίου ποταμοῦ μέχρι του Δουνάβεως, πλησίον του οποίου υπήρχε καί η πόλις Οἰσκος ἢ Οἰσκός.

«Τριβαλλοὶ ἀπὸ Αγριάνων μέχρι του Ἰστρου καθήκοντες».

«Κατέχουσι δε της Κάτω Μοισίας τα δυσμικά Τριβαλλοὶ»²⁷².

«Τριβαλλοὶ, ἔθνος **Θρακικόν**»²⁷³.

Στέφανος ο Βυζάντιος τους θεωρεῖ Ἰλλυριοῦς. «Τριβαλλοὶ. Ἔθνος Ἰλλυρικόν. Αριστοφάνης Ὀρνεσιν «ὄνομα δὲ τούτοις των θεῶν των βαρβάρων τί ἐστί ; μανθάνω. Τριβαλλοὶ»²⁷⁴.

Οἱ Τριβαλλοὶ ἦσαν γείτονες προς δυσμὰς μεν με τοὺς Τρήρας και Ἀγριάνας, πρὸς ανατολὰς δὲ με τοὺς Μοισοῦς. Οἱ Τριβαλλοὶ ἦσαν ἔθνος πολεμικώτατον και ηρωικώτατον, διὰ τούτο δε ἦσαν πάντοτε ανεξάρτητοι.

Περὶ της ανδρείας των διεσώθη τὸ ἐξῆς.

«Οἱ Τριβαλλοὶ κάμνουν εις τὰς μάχας τέσσαρας φάλαγγας, την πρῶ-την των αδυνάτων, την επομένην των ανδρειοτέρων, τὴν τρίτην των ἰππέων, τελευταίαν των γυναικῶν, αι οποιαι ἐμποδίζουν τοὺς τρεπομένους εις φυγὴν υβρίζουσαι αὐτοὺς»²⁷⁵.

Οἱ Τριβαλλοὶ ἦσαν ἀπὸ τα γνωστότερα και σημαντικώτερα Θρακικά ἔθνη, εθεωροῦντο δὲ ἀπὸ τους Αθηναίους οἱ κατ' ἐξοχὴν βάρβαροι εκ των Θρακῶν καὶ οἱ πλέον ἀπολίτιστοι *δυσγενεῖς*²⁷⁶.

Κατοικούντες δὲ χώραν πτωχὴν καὶ ορεινὴν ἠναγκάζοντο να ζῶσι με τὴν κτηνοτροφίαν και προ πάντων ως μισθοφόροι.

Ἐξαιρετικῶς οἱ Τριβαλλοὶ εἶχον ἀναμεταξὺ των μεγίστην ὁμόνοιαν, δια τούτο δὲ ἦσαν επικίνδυνοι καὶ φοβεροὶ εις τους ἐχθροὺς των ως συνδυάζοντες τὴν μαχιμότητα με την ἐθνικὴν ὁμοφωνίαν.

«Λέγω δε καί αναφέρω ώς παράδειγμα τούς Τριβαλλούς, οί οποίοι λέγουν ότι ομονοούν, όσον κανένα άλλο έθνος, καταστρέφουν δε τους γείτονας καί τους πλησίον αυτών κατοικούντας, αλλά και τους άλλους ακόμη, όσους κατορθώσουν»²⁷⁷.

Κατά την εικοστήν πρώτην Ολυμπιάδα οί εις την Θράκην Τριβαλλοί περί τας 30 χιλιάδας πιεζόμενοι υπό πείνης δι' έλλειψιν τροφών εξεστράτευσαν με γενικήν επιστράτευσιν της φυλής κατά τών πλησιοχώρων καί έφθασαν μέχρι της χώρας τών Αβδηριτών, την οποίαν αφόβως εξεπόρθησαν καί χωρίς να εύρουν» αντίστασιν. Αποκομίσαντες δέ πολλά λάφυρα καί περιφρονούντες τούς Βίστονας επέστρεφον εις τήν χωράν των ατάκτως καί ασύντακτοι. Τούτο πληροφορηθέντες οί Αβδηρίται εξεστράτευσαν καί αυτοί πανδημεί εναντίον των καί επιτεθέντες κατά των Τριβαλλών, οί οποίοι, ως είπομεν, επέστρεφαν διεσπαρμένοι καί ασύντακτοι, εφόνευσαν εξ αυτών περισσοτέρους τών δύο χιλιάδων. Οί Τριβαλλοί εξοργισθέντες καί παροξυθέντες διά το πάθημα των ώρμησαν πάλιν εις την χωράν των Αβδηριτών. Κατόπιν δέ μάχης σφοδράς οί Τριβαλλοί προσεποιήθησαν οτι υποχωρούν, πλήν επέπεσαν εξαφνικά κατά τών Αβδηριτών, οίτινες απομονωθέντες καί περικυκλωθέντες υπό τού πλήθους τών Τριβαλλών εφονεύθησαν όλοι σχεδόν, όσοι είχαν λάβει μέρος εις την μάχην εκείνην.

Ενώ δέ οί Τριβαλλοί μετά τήν κατά την μάχην συμφοράν τών Αβδηριτών ητοιμάζοντο να πολιορκήσουν τά Άβδηρα, εφάνη με μεγάλην δύ-ναμιν ο Αθηναίος στρατηγός Χαβρίας καί απεδίωξε τους Τριβαλλούς από την χωράν των Βιστόνων²⁷⁸.

Κατά τών Τριβαλλών πρώτος εξεστράτευσεν ό Φίλιππος κατά τα έτη 345 καί 339 π. Χ.

Ό δέ μέγας Αλέξανδρος εξεστράτευσεν κατ' αυτών κατά το έτος 335 π.Χ. Τά κατά την έκστρατείαν ταύτην περιγράφει ο Αρριανός με αξιόλογους λεπτομέρειας.

Οί Αγριάνες κατ' *αυτόν*, μολονότι ήσαν Θράκες και μάλιστα γείτονες των Τριβαλλών, έγιναν μισθοφόροι τού Αλεξάνδρου και συνεξεστράτευσαν εναντίον των Τριβαλλών. Βασιλεύς τών Τριβαλλών τότε ήτο ό ηρωικός **Σύρμος**, όστις με τήν αναγγελίαν της κηρύξεως τού πολέμου έστειλε τά γυναικόπαιδα εις τήν παρά τας εκβολάς τού 'Ιστρου ποταμού νήσον Πεύκην καί κατόπιν πέραν τού 'Ιστρου, διά να τα εξασφαλίση από τον Αλέξανδρον, όταν ούτος κατόπιν απεβιβάσθη εκεί δια πλοίων.

Οί δε μάχιμοι άνδρες συναθροίσαντες τάς άμαξας των (ώς φαίνεται οι Τριβαλλοί ήσαν μάλλον αμάξοικοι, αμαξόβιοι) και προβαλλόντες αυτάς εμπροσθέν των ως χαράκωμα μετεχειρίσθησαν αυτάς κατά τού εχθρού.

Είχον δέ συνάμα κατά νούν να τάς μεταφέρουν εις το υψηλότερον μέρος του βουνού και απ' εκεί να τάς αφήσουν να πέσουν κατά του εχθρού φρονούντες ότι, όταν αι άμαξαι καταπέσουν από υψηλόν μέρος εις τάς πυκνάς φάλαγγας με μεγάλην ορμήν, θά προξενήσουν τότε μεγαλειτέρας ζημίας εις αυτάς και θα τάς διασκορπίσουν ευκολώτερον και άποτελεσματικώτερον. Πλήν οι υπολογισμοί αυτοί των Τριβαλλών δεν έπραγματοποιήθησαν, διότι ό Αλέξανδρος επιπεσών εξεδίωξεν από τήν χώραν των τούς ηρωικούς Τριβαλλούς και τούς διεσκόρπισε, διότι ήσαν πολύ κακώς και ατελώς ωπλισμένοι και ολίγοι απέναντι πολλών και καλώς συντεταγμένων δυνάμεων. Ολίγοι όμως από τους ηρωικούς Τριβαλλούς συνελήφθησαν ζώντες αιχμάλωτοι, διότι ήσαν ταχύποδες και διότι, ως γνωρίζοντες πολύ καλά την χώραν, ειμπορούσαν ευκόλως να διαφύγουν²⁷⁹.

Κατά τόν Στράβωνα ό Σύρμος νικηθείς κατέφυγε και αυτός εις την νήσον Πεύκην και αντέστη εκεί κατά τού Αλεξάνδρου, όστις δεν κατώρθω-σε να αποβιβασθή εις την νήσον δι' έλλειψιν πλοίων.

Επέστρεψε δε ό Αλέξανδρος εις τήν Μακεδονίαν, αφού προηγουμέ νως διέβη (επί άλλου βεβαίως σημείου) τον 'Ιστρον, εκυρίευσε την πρωτεύουσαν των Γετών και αφού έλαβε δώρα από τούς Γέτας και από τον Σύρμον²⁸⁰.

'Η κατά των Τριβαλλών αυτή εκστρατεία του μεγάλου Αλεξάνδρου αναντιρρήτως ειχεν ως βαθύτερον πολιτικόν σκοπόν να εξασφάλιση τα μέχρι του Δουνάβεως εξικνούμενα όρια του Μακεδονικού κράτους, πριν να εκστρατεύση κατά του Περσικού κράτους.

Κατά τον πόλεμον τούτον βασιλεύς των συμμάχων του Αλεξάνδρου Αγριάνων ήτο ό **Λάγγαρος**, όστις ως συμμαχήσας με τον Μακεδόνα επιμήθη μεγάλως κατά τα άλλα υπό του Αλεξάνδρου και έλαβε δώρα, όσα θε-ωρούνται μέγιστα από τον βασιλέα των Μακεδόνων. Προς τούτοις δέ ό Αλέξανδρος ειχεν υπόσχεση να δώση εις τόν Λάγγαρον ως σύζυγον την αδελφήν του **Κύναν**. Αλλ' ο Λάγγαρος επιστρέψας μετά τον πόλεμον εις την πατρίδα του απέθανεν ασθενήσας.

Μετά την εκστρατείαν του κατά των Τριβαλλών ο Αλέξανδρος επέστρεψεν εις την Πέλλαν. Ειδοποίησαν δε αυτόν τότε, οτι τό εις την Πιερίαν άγαλμα του Θρακός Ορφέως ίδρωνε συνεχώς. Καί άλλοι μεν απο τούς μάντεις συνεπέρανον διάφορα, ο μάντις όμως 'Αρίστανδρος ειπεν εις τον 'Αλέξανδρον να λάβη θάρρος από το

συμβάν, διότι τούτο σημαίνει, ότι οί ποιηταί, οι οποίοι με τα έπη των και οι λυρικοί με τα άσματα των θα θελήσουν να εξυμνήσουν τον Αλέξανδρον και τα μεγάλα του κατορθώματα, θα κοπιήσουν τόσο πολύ, ώστε θα ιδρώσουν²⁸¹.

Οι Τριβαλλοί αργότερον υπετάγησαν μαζί με τους άλλους Θράκας εις τους Ρωμαίους και πουθενά πλέον δεν γίνεται λόγος περί των Θρακών τούτων, οι όποιοι συμπεριλαμβάνονται εις τον κατάλογον των ατυχών εκείνων εθνών, τα οποία κατά τον επιτυχή χαρακτηρισμόν του Στράβωνος ήσαν μεν προηγουμένως ισχυρά, κατόπιν όμως έταπεινώθησαν τελείως και εξέλιπον.

ΜΟΙΣΟΙ

Ήσαν έθνος Θρακικόν γνωστότατον εις την παναρχαίαν έποχήν, κατοικούσε δε κατά τους αρχαιότατους ακόμη χρόνους εις την χώραν, την ευρισκομένην ανατολικώς των Τριβαλλών μέχρι σχεδόν του Ευξείνου Πόντου και από του Αίμου μέχρι του Δουνάβεως.

Οι Μοισοί ήσαν γνωστοί και εις τον Όμηρον.

Ήσαν δε το σπουδαιότερον, το επικρατέστερον και το πλέον πολιτι-σμένον από όλα τα Θρακικά έθνη, τα οποία ήσαν εγκατεστημένα άνωθεν του Αίμου, δια τούτο δε ή μεταξύ Αίμου και Δουνάβεως χώρα ωνομάσθη εξ αυτών **Μοισία**.

Κατά τους Ρωμαϊκούς δε χρόνους όλα τα Θρακικά έθνη, όσα ευρίσκοντο εις την χώραν εκείνην, ωνομάζοντο **Μοισοί**.

Αλλ' οι άνωθεν του Δουνάβεως Γέται έκαμνον συχνάς μεταναστεύσεις εις την χώραν εκείνην, πολλάκις δέ και οί βορειοανατολικώς των Γετών κατοικούντες **Σκύθαι**, ως εκ τούτου δε φαίνεται, ότι τμήμα σημαντι-κόν των Μοισών ηναγκάσθη πολύ προ του Τρωικού πολέμου να μεταναστεύση ακουσίως εις την βορειοδυτικήν Μικράν Ασίαν.

Μέγα όμως μέρος των Μοισών έμεινεν εις την άρχικήν του εστίαν, αλλά και εκ τούτων πάλιν πολλοί ανεμίχθησαν με τους ομοφύλους των Γέτας και με Σκύθας.

Οί μεταναστεύσαντες όμως εις την Μικράν Ασίαν Μοισοί ωνομάσθη-σαν **Μυσοί** ή μάλλον οί παρά τον Ίστρον κατοικούντες ωνομάζοντο **Μυ-σοί** και όχι **Μοισοί**²⁸².

Ο γεωγράφος Στράβων, ακμάσας, ως γνωστόν, ολίγον προ Χριστού και μετά Χριστόν, δίδει επί του προκειμένου την εξήγησιν ως έξης. «Μοισοί καλούμενοι, ήτοι και των πρότερον ούτω καλουμένων, εν δε τη Ασία Μυσών μετονομασθέντων των εν τη Θράκη Μυσών καλουμένων πρότερον²⁸³.

Ό δέ γεωγράφος Κλαύδιος Πτολεμαίος, ακμάσας περί τα μέσα τού δευτέρου μ. Χ. αιώνας, γράφει αδιακρίτως Μοισία και Μυσία.

Περί των Μυσών της Μικράς Ασίας γράφομεν εις το οικείον μέρος του βιβλίου τούτου.

Επί Καίσαρος εστάλη εναντίον των Μοισών ό Κράσσος.

Ούτος άλλους μεν πείθων εκ των Μυσών, άλλους δ' εκφοβίζων ή έκ-βιάζων όλους έκτος ελαχίστων επιπόνως και επικινδύνως καθυπέταξε²⁸⁴.

Μυσοί και **Γέται** ενέμοντο όλην την μεταξύ του Αίμου και του Ίστρου χώραν. Προϊόντος δε του χρόνου, τινές εξ αυτών και εις άλλα ονόματα μετέβαλαν. Και μετά ταυτα συνεχωνεύθησαν εις το όνομα της **Μυσίας** όλα, όσα αφορίζει ό **Σαούος** (Σαύος) ποταμός και υπεράνω της Μακεδονίας, της Θράκης και της Παιονίας. Συμπεριλαμβάνονται δε εις το τμήμα τούτο και άλλα πολλά έθνη, αλλά και οι Τριβαλλοί ποτέ προσαγορευθέντες, ως και οι τώρα **ακόμη Δαρδάνιοι** ονομαζόμενοι²⁸⁵.

Ή Μοισία απετέλεσε σπουδαιοτάτην επαρχίαν του Ρωμαϊκού κράτους και διοικητικόν κέντρον, καταφαίνεται δε τούτο εκ του ότι ο διοικητής της Μοισίας ήτο συγχρόνως και ανώτατος στρατιωτικός διοικητής της χερσονήσου.

Ό Αππιανός κάμνει λόγον μόνον περί της επί Τιβερίου εις φόρον υποταγής των Μοισών, όχι δε και περί υπαγωγής της Μοισίας εις Ρωμαϊκήν επαρχίαν.

«Μυσούς δε Μάρκος μεν Λούκουλλος, ο αδελφός Λικινίου Λουκούλλου, του Μιθριδάτη πολεμήσαντος, κατέδραμε.

»Και πλείον ουδέν εύρον επί της Ρωμαίων δημοκρατίας εις Μυσούς γενόμενον' ούδ' εις φόρον υπαχθέντας ούδ' επί Σεβαστού (Αυγούστου) υπήχθησαν.

»Υπήχθησαν δε επί Τίβερίου²⁸⁶.

ΓΕΤΑΙ

Κατοικούσαν μεν κυρίως πέραν του 'Ιστρού, μεγάλη όμως μοίρα αυτών ευρίσκετο, ως είπομεν, και νοτιώς αυτού ανάμικτος με τους Μοισούς.

«Οι Γέται ώκουν εφ' εκάτερα του 'Ιστρού»²⁸⁷.

'Ήσαν δε οί Γεται εκ των μεγαλειτέρων και σημαντικωτέρων Θρακικών εθνών. Καθώς δε ό Θουκυδίδης λαμβάνων αφορμήν από την εκστρατείαν του Σιτάλκου χαρακτηρίζει τους Οδρύσας, τοιουτοτρόπως και ό Ηρόδοτος περιγράφων την εκστρατείαν του Δαρείου κατά των Σκυθών δίδει εν πολλοίς την εικόνα των Γετών Θρακών.

«Τους Γέτας, οί όποιοι επίστευον εαυτούς αθανάτους, υπέταξεν ο Δαρείος. Οί *Νιψαίοι* και οί *Σκυρμιάδαι* Θράκες παρεδόθησαν αμαχητί, άλλ' οί Γέται θελήσαντες να αντισταθούν υπεδουλώθησαν αμέσως, μολονότι είνε οί *άνδρειότατοι* και *δικαιοτάτοι* των Θρακών.

»'Ιδού δε πώς οί Γέται νομίζουν εαυτούς αθανάτους. Αυτοί πιστεύουν ότι δεν αποθνήσκουν, άλλ' ότι ό τελευταίον τον βίον μεταβαίνει εις τον θεόν *Ζάμολξιν*, τον όποιον μερικοί φρονούν ότι εινε αυτός ούτος ό υπό το όνομα *Γεβελείζις* τιμώμενος. Κατά πενταετίαν δε στέλλουν δια κλήρου ένα εκ των ιδικών των προς τον Ζάμολξιν, δια να παραστήση εις αυτόν τάς ανάγκας των. Τον στέλλουν δε κατά τον ακόλουθον τρόπον. 'Άλλοι μεν στέκουν κρατούντες τρία ακόντια, άλλοι δε κρατούν τάς χείρας και τους πόδας του μέλλοντος να σταλή προς τόν Ζάμολξιν και έπειτα τόν ρίχνουν εις τον αέρα κατά τρόπον, ώστε να πέση επάνω εις τά ακόντια. Και εάν πίπτων εις αυτά διατρυπηθή και αποθάνη, κρίνουν εκ τούτου ότι είνε ευάρεστος εις τον θεόν, εάν δε δεν αποθάνη, κρίνουν εκ τούτου ότι εινε κακός άνθρωπος και αιτιώνται αυτόν. Άφού δε κατηγορήσουν αυτόν, στέλλουν άλλον, προς τόν όποιον δίδουν τάς παραγγελίας των, ενόσω ακόμη ζή. Αυτοί δε οί ίδιοι Γέται Θράκες, όταν βροντά καί αστράπτη, τοξεύουν προς τον ουρανόν και απειλούν τοιουτοτρόπως το θείον, διότι νομίζουν διτι δεν υπάρχει άλλος θεός εκτός του ιδικού των.

»Καθώς δε εγώ έμαθα από τους κατοικούντας τόν 'Ελλάσποντον και τον Εύξεινον Πόντον, ό Ζάμολξις αυτός υπήρξε δούλος εις την Σάμον πλησίον του Πυθαγόρα. Μετά ταύτα γενόμενος ελεύθερος απέκτησε πολλά χρήματα και επέστρεψεν εις την πατρίδα του. Επειδή δε οί Θράκες έζων αθλίως τότε ως κτήνη, ό Ζάμολξις γνωρίζων την 'Ιωνικήν δίαιταν και ήθη περισσότερο εξευγενισμένα ή τά των Θρακών, διότι συνέζησε και με τόν Πυθαγόραν, άνδρα εκ των σοφωτάτων της Ελλάδος, έδέχετο εις την οικίαν του τους πρώτους εκ τών αστών διδασκων, ότι

ούτε αυτός ούτε οί συμπόται του ούτε οι απόγονοί των θα αποθάνουν, αλλά θα μεταβούν εις τόπον, όπου ζώντες αιωνίως θα έχουν όλα τα αγαθά. Ενώ δε έκαμνε και έλεγε τα ανωτέρω, συγχρόνως κατεσκεύαζεν οίκημα υπόγειον. Όταν δε ετελείωσε τούτο, έγινε άφαντος από το μέσον των Θρακών και καταβάς εις το υπόγειον έμεινεν εκεί τρία έτη. Εν τούτοις οι Θράκες τον επόθουν και τον επενθούσαν ως αποθανόντα. Αλλά κατά το τέταρτον έτος εφάνη πάλιν εις αυτούς και τοιουτοτρόπως κατέστησε πιστευτά όσα ειχε ειπει. Ούτοι μεν ταύτα λέγουν δια τον Ζάμολξιν. Εγώ δε περί του υπογείου οικήματος ούτε απιστώ ούτε πιστεύω πολύ, αλλά φρονώ ότι ο Ζάμολξις υπήρξε κατά πολλά έτη προγενέστερος του Πυθαγόρα.

>>Είτε όμως Ζάμολξις ήτο άνθρωπος είτε θεός τις των Γετών επιχώριος, ας τον αφήσωμεν²⁸⁸.

<<Ο Πυθαγόρας, ενός εκ των συνουσιαστών αυτού τελευτήσαντος, έλεγε την ψυχήν εκείνου συνδιατρίβειν αυτώ και νύκτωρ και καθ' ημέραν. Ταύτα δε έλεγε μιμούμενος δόξας (δοξασίας) Ιουδαίων και Θρακών και μεταφέρων εις εαυτόν>>²⁸⁹.

<<Τους άνδρας και δημοσία φιλοσοφήσαι, Βραχμάνες τε σύμπαντες και Οδρύσαι (εννοεί τον Ορφέα) και Γέται (τον Ζάμολξιν) και το των Αιγυπτίων γένος εθεολόγησαν ακριβώς τα εκείνων.... Ο δε Πλάτων δήλον ως σεμνύνων αεί τους βαρβάρους ευρίσκεται, μεμυημένους αυτού τε και Πυθαγόρου τα πλείστα και γεναιότατα των δογμάτων εν βαρβάρους μαθόντας. Δια τούτο και γένη βαρβάρων ειπε γένη φιλοσόφων ανδρών γινώσκων εν Φαίδρω ... αλλά και εν τω Χαρμίδη Θράκας τινάς επιστάμενος φαίνεται, οι λέγονται αθανατίζουν την ψυχήν>>²⁹⁰.

Κατά τον Στράβωνα ο Ζάμολξις εθεωρήθη σπουδαίος από τον βασιλέα και από τους Γέτας, διότι προέλεγε τα ευάρεστα σημεία ή τας διοσημίας, όπως έλεγον οι αρχαίοι Έλληνες. Επί τέλους δε κατέπεισεν τον βασιλέα να τον προσλάβη ως συνάρχοντα, διότι ήτο ικανός να αναγγέλη τα παρά των θεών. Και κατ' αρχάς μεν επαρουσιάσθη ως ιερεύς του πάρα πολύ παρ' αυτού τιμωμένου θεού, κατόπιν όμως εθεωρήθη και ως θεός, διότι καταλαβών ένα τόπον σπηλαιώδη, αδιάβατον εις τους άλλους, έζη εις το μέρος τούτο και σπανίως επαρουσιάζετο και τούτο μόνον εις τον βασιλέα και τους αυλικούς. Ο βασιλεύς δε συνειργάζετο με αυτόν, διότι έβλεπεν, ότι ο λαός επρόσεχε πολύ περισσότερο εις αυτόν ή όσον προηγουμένως, καθόσον το πλήθος ενόμιζεν ότι ο Ζάμολξις φέρει τα προστάγματα κατά διαταγήν των θεών. Η συνήθεια δε αύτη των Γετών έμεινε μέχρι των τελευταίων χρόνων της ανεξαρτησίας των, το να ευρίσκεται δηλαδή πάντοτε κάποιος να έχη αυτό το ήθος

και αυτό το αξίωμα, όστις να είνε μεν εις τους βασιλείς σύμβουλος, να ονομάζεται δε από τους Γέτας θεός. Και το όρος δε, όπου έμεινε ο Ζάμολξιν, εθεωρήθη ιερόν και το ωνόμαζον άγιον. Όνομάζετο δε όρος *Κωγαίονον*, ομώνυμον προς τον εκει πλησίον ρέοντα ποταμόν. Και το να απέχουν δε οι Γέται από τα *έμψυχα* και να μη τρώγουν εν γένει κρέας, δηλαδή ή Πυθαγόρειος συνήθεια, έμεινεν εις τους Γέτας κατά σύστασιν και διδασκαλίαν του Ζαμόλξιος²⁹¹.

Δια τον Ζάμολξιν τούτον γράφει και ο εκ Συρίας νεοπλατωνικός φιλόσοφος Πορφύριος. «Είχε δε ο Πυθαγόρας πλησίον του και άλλο μειράκιον, το οποίον απέκτησεν από την θράκην, ονομαζόμενον Ζάμολξιν, διότι, όταν εγεννήθη, έρριψαν επάνω του, δια να το σκεπάσουν, δοράν άρκτου. Και επειδή οι θράκες ονομάζουν το δέρμα **ζαλμόν**, ωνομάσθη το παιδίον Ζάμολξιν. Αγαπών δε αυτόν ο Πυθαγόρας τον εδίδαξε την μεταφυσικήν θεωρίαν, ως και τα περι *ιερουργίας* και τας άλλας εις τους θεούς θρησκείας²⁹².

Θα έξηγήσωμεν εις το οικειόν κεφάλαιον του βιβλίου τούτου, ότι ο Ζάμολξιν πρέπει να λέγεται Ζάλμοξιν.

Ο Αριστοτέλης κατατάσσει τον Ζάμολξιν μεταξύ των αρχαιοτέρων φιλοσόφων. «Το της φιλοσοφίας έργον ένιοι φασίν από βαρβάρων άρξαι. Αριστοτέλης εν τω Μαγικώ και Σωτίων εν τω είκοστώ τρίτω της Διαδοχής κατατάσσει μεταξύ τούτων και τον θράκα Ζάμολξιν»²⁹³.

«Έσχε δε Πυθαγόρας και δούλον Ζάμολξιν, εις τον όποιον οι Γέται θύουσιν»²⁹⁴.

Ό δε Μνασέας λέγει, ότι οι Γέται τιμώνσι τον Κρόνον και τον ονομάζουν Ζάμολξιν²⁹⁵.

Βασιλείς των Γετών γνωστοί είνε οι έξης.

Δρομιχαίτης.

Κατέστη γνωστότατος από τους πολέμους, τους οποίους έκαμεν ο Λυσιμάχος εναντίον του άφαιρέσας πολλάς χώρας του, προ πάντων τας κάτωθεν του 'Ιστρου ευρισκομένας Είς τίνα των πολέμων τούτων ο Δρομιχαίτης συνέλαβεν αιχμάλωτον τον υιόν του Λυσιμάχου Αγαθοκλήν, τον απέστειλεν όμως πάλιν προς τον πατέρα του σών με δώρα. Και τούτο οι Γέται τό έκαμον σκοπίμως, αφ' ενός μεν δια να έχουν καταφύγιον, εάν τυχόν κατά παράδοξον της τύχης μεταστροφήν ή έκβασιν του πολέμου ήθελεν αποβή εναντίον των, αφ' ετέρου δε ελπίζοντες ότι δια της

φιλανθρωπίας των ταύτης θα ελάμβανον οπίσω την χωράν, την οποίαν είχε αφαιρέσει, παρ' αυτών ο Λυσίμαχος. Διότι δεν ήλπιζον, ότι Φα δυνηθούν ποτε να υπερισχύσουν εις τον πόλεμον δια των οπλών.

Άλλ' αί ελπίδες αύται και οι υπολογισμοί των Γετών δεν έπραγματοποιήθησαν, διότι ό Λυσίμαχος έξηκολούθησε τον πόλεμον. Είς τινα όμως μάχην κατά το έτος 292 π. Χ. ό Λυσίμαχος συνελήφθη αιχμάλωτος και ό βασιλεύς Δρομιχαίτης δεξιωθείς αυτόν φιλοφρονέστατα και φιλήσας αυτόν τον ωνόμασε πατέρα και τον ωδήγησε με τα τέκνα του εις την πρωτεύουσαν, ή οποία ωνομάζετο 'Ηλις.

Συνέβησαν δε τότε αξιοπερίεργα πράγματα. "Όταν δηλαδή ό στρατός των Μακεδόνων παρεδόθη εις τους θράκας, έτρεξαν οι θράκες και εφώναζον να οδηγηθή ό συλληφθείς βασιλεύς εις το μέσον και να τιμωρηθή ενώπιον των. Είχον δε την αξίωσιν να τιμωρήσουν αυτοί οι ίδιοι τους αιχμαλώτους, διότι εφρόνουν, ότι το πλήθος, το όποιον προ πάντων προ-κινδυνεύει εις τας μάχας, αυτό πρέπει να έχη την εξουσίαν εις τοιαύτας περιστάσεις.Ό Δρομιχαίτης όμως δεν συνεφώνησε με το πλήθος δια την τιμωρίαν του βασιλέως και εδίδαξε τους στρατιώτας, ότι συμφέρει να σωθή ό βασιλεύς, διότι, εάν μεν φονευθή ό βασιλεύς Λυσίμαχος, άλλοι βασιλείς θα καταλάβουν την δυναστείαν του, ή οποία πιθανόν να είνε και πολύ φοβερωτέρα της προηγουμένης, ένω, εάν σωθή, θα χρεώστη χάριν εις τους θράκας δια την σωτηρίαν του και θα αποδώση οπίσω τα φρούρια, τα όποια προηγουμένως ήσαν των θρακών και τα είχαν αφαιρέσει οι Μακεδόνες. Αφού δε το πλήθος συγκατένευσεν εις τους φρόνιμους τούτους λόγους του Δρομιχαίτου, ούτος αναζητήσας μεταξύ των αιχμαλώτων τους φίλους του Λυσιμάχου και εκείνους, οί όποιοι ήσαν συνηθισμένοι να περιποιούνται τον βασιλέα των, τους ωδήγησε προς τον αιχμάλωτον βασιλέα. Μετά ταύτα δε ετέλεσε θυσίαν και παρέλαβεν εις το γεύμα τον Λυσίμαχον με τους φίλους του και τους πλέον διακεκριμένους εκ των θρακών. Παρασκευάσας δε δύο σειράς καθισμάτων και τραπεζών εις τον Λυσίμαχον μεν και τους ιδικούς του έστρωσε την κυριευθεισαν βασιλικήν στρωμνήν, ό οποία ήτο πολυτελέστατη, εις δε τον εαυτόν του και τους φίλους του έστρωσε ν ευτελή στιβάδα. "Όταν δε πλέον προετοιμάστηκε το δείπνον, εις εκείνους μεν πα-ρέφεσεν επάνω εις άργυραν τράπεζαν φαγητά πολυποίκιλα και πολυτελέστατα, εις δε τους θράκας λαχανικά και κρέατα μετρίως παρεσκευασμένα επάνω εις σανίδα ευτελή ευρισκομένην επί της τραπέζης. Και το σπουδαιό-τερον' εις μεν τους Μακεδόνας προσέφερεν οίνον εις αργυρά και χρυσά ποτήρια, εις δε τους ιδικούς του εις ξύλινα και κεράτινα, καθώς συνήθιζαν οι Γέται.

Ενώ δε επροχωροῦσε το ποτόν, γεμίσας το μεγαλείτερον των κεράτων και προσφωνήσας τον Λυσίμαχον πατέρα τον ηρώτησε ποίον εκ των δύο δειπνων τω εφάνη βασιλικώτερον, το Μακεδονικόν ή το θρακικόν . . . [296](#).

Είς το σημείον τούτο τελειώνει το απόσπασμα Διόδωρου του Σικε-λιώτου, όπως άλλως τε δυστυχώς είνε ατελή ή εχάθησαν τελείως τόσα έργα της κλασικής αρχαιότητος, αναφερόμενα είς την ιστορίαν των θρακών. Ευτυχώς την συνέχειαν του ιστορικού τούτου δειπνου την εύρίσκομεν είς τον Στράβωνα και είς τι άλλο απόσπασμα.

Ό Δρομιχαίτης δηλαδή παραλληλίσας τα δύο δείπνα ετόνισε την πολυτέλειαν και ευμάρειαν της βασιλικής αυλής των Μακεδόνων και έδειξεν είς τον Λυσίμαχον την πενίαν, είς την οποίαν ευρίσκετο αυτός και το έθνος του, ωσαύτως δε και την αυτάρκειαν, τον συνεβούλευσε δε να μη πολεμή εναντίον τοιούτων ανθρώπων, αλλά να τους μεταχειρίζεται ως φίλους. Ταύτα δε ειπών και φιλοξενήσας αυτόν συνέδεσε φιλίαν με τον Λυσίμαχον και τον απέλυσεν²⁹⁷.

Αφού δε ο Λυσίμαχος απήντησεν είς τον Δρομιχαίτην, ότι τω εφάνη βασιλικώτερον το **Μακεδονικόν** δείπνον, διατί λοιπόν τότε, είπεν ο Δρομιχαίτης, αφήκες τοιαύτας συνήθειας και βίον λαμπρόν, ως και βασιλείαν επιφανεστέραν, και επεθύμησες να έλθης είς ανθρώπους βαρβάρους και ζώντας βίον θηριώδη, είς χώραν δυσχείμερον και σπανίζουσας είς ήμερους καρπούς ;

»Ό δε Λυσίμαχος απεκρίθη. «Ηγνόουν τās κακουχίας, τās οποίας προξενεί ή χώρα σας και τους κινδύνους ενός τοιούτου πολέμου. Τώρα δε ομολογώ και οφείλω είς εσένα πολλές χάριτας, δια τούτο και θά είμαι πιστός σου σύμμαχος. Εάν δε θέλης, λάβε την ωραιότεραν από τās θυγατέρας μου ως σύζυγον»²⁹⁸.

Εκ των ανωτέρω καταφαίνεται πόσον υπέροχον ευθυκρισίαν και πόσον ευγενή και φιλάνθρωπα αισθήματα είχεν ο ηρωικός εκείνος βασιλεύς των αποκαλουμένων βαρβάρων θρακών.

Την ευγένειαν της ψυχής και την μεγαλοψυχίαν του Δρομιχαίτου επαινεί και ο Πλούταρχος λέγων ότι «ο Σέλευκος κατηγορήθη και μετενόησε πάρα πολύ, διότι υπωπεύθηκε τον Δημήτριον, ούτε καν *εμιμήθη* τον Δρομιχαίτην, άνδρα *βάρβαρον θράκα*, όστις συλλαβών τον Λυσίμαχον τον μετεχειρίσθη τόσον φιλανθρώπως και βασιλικώς»²⁹⁹.

Κατά τον ιστορικόν Πολύβιον ο Λυσίμαχος πρώτα επολέμησεν εναντίον των Οδρυσών, έπειτα δε τον Δρομιχαίτην και τους Γέτας.

Ότι δε επολέμησεν εναντίον ανδρών εμπειροπολέμων και πολυαρι-θμοτέρων του, φαίνεται από το γεγονός, ότι και ο ίδιος μόλις διέφυγε τον κίνδυνον του να συλληφθή αιχμάλωτος, ο δε υιός του, πρώτην φοράν τότε συνεκστρατεύσας με τον πατέρα του, συνελήφθη αιχμάλωτος. Ο Λυσίμαχος όμως, όστις, αποθανόντος του Αλεξάνδρου, εβασίλευσεν εις τους θράκας, εξηκολούθησε τον πόλεμον εναντίον των Γετών και μη δυνάμενος να αδιαφορήσῃ) δια την αιχμαλωσίαν του υιού του Αγαθοκλέους, συνεβιβάσθη με τον Δρομιχαίτην και έκαμε με αυτόν ειρήνην αφήσας υλας τας πέραν του Ίστρου χώρας εις τον Γέτην και κατ' ανάγκην έδωκε την θυγατέρα του εις αυτόν. Λέγουν δε μερικοί, ότι όχι ο Αγαθοκλής, άλλ' ο ίδιος ο Λυσίμαχος συνελήφθη αιχμάλωτος³⁰⁰.

Ο δε Στράβων λέγει ρητώς, ότι ο Λυσίμαχος εκστρατεύσας εναντίον των Γετών όχι μόνον εκινδύνευσεν, άλλα και συνελήφθη αιχμάλωτος, εσώθη δε, διότι ο βάρβαρος βασιλεύς εφάνη προς αυτόν τόσον πολύ φιλόανθρωπος³⁰¹.

Βοιρεβίστας.

Μετά τον Δρομιχαίτην γνωστός βασιλεύς των Γετών κατά την πρώτην π.Χ. εκατονταετηρίδα. Ούτος ήτο εξ ίσου ανδρείος και μεγαλόψυχος βασιλεύς. Έβασίλευσε κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους, όταν δηλαδή ή Μακεδονία ήτο επαρχία Ρωμαϊκή, ή δε Θράκη διετέλει υπό την επιρροήν των Ρωμαίων.

Ο Βοιρεβίστας ανελθών εις τον θρόνον των Γετών ανέλαβε να διοίκηση κράτος, το οποίον από τους αδιάλειπτους πολέμους είχεν ερημωθή και οι υπήκοοι του ήσαν κατεστραμμένοι. Και όμως δια της σιδηράς πειθαρχίας, της νηφαλιότητας του και της προσηλώσεως εις τους νόμους και τας διαταγάς του εκ μέρους των Γετών εντός ολίγων ετών κατώρθωσε να μεγαλώσω το κράτος του και να καθυποτάξῃ τους περισσότερους εκ των γειτόνων του. Τόσον δε ισχυρός είχεν αποβή, ώστε και εις αυτούς ακόμη τους πανίσχυρους Ρωμαίους ήτο επίφοβος διαβαίνων τον Ίστρον και λεηλατών την Θράκην μέχρι της Μακεδονίας. Επί Βοιρεβίστα το κράτος των Γετών έφθασεν εις την μεγαλειτέραν του ακμήν, όπως το κράτος των Όδρουσών επί Σιτάλκου.

Συναγωνιστήν δε και συνεργάτην του ο Βοιρεβίστας εις το να πειθαρχή προς αυτόν το έθνος των Γετών είχε τον **Δεκαίνεον**, άνδρα γόητα, πε-ριηγηθέντα την **Αίγυπτον**, επομένως σοφόν και γνωρίζοντα να εξηγή τα σημεία των θεών, υποκρινόμενον τα θεία, δια τούτο δε ολίγον έλειψε να γίνη και αυτός, ως ο Ζάμολξις, θεός εις τους Γέτας.

Κατέστη όμως με τα προτερήματά του μυστικοσύμβουλος του βασιλέως. Σημείον δε της τυφλής προς τον Βοιρεβίσταν υπακοής των Γετών ήτο, ότι κατεπίσθησαν να εκριζώσουν τα αμπέλια των και να ζώσι χωρίς οίνον.

Πρωτεύουσαν είχαν ο Βοιρεβίστας την πόλιν Άργεδαυα, διεκρίνετο δε δια την εξαιρετικήν του ευσέβειαν. Σχετικά προς αυτόν αναφέρονται εις επιγραφήν του Ditemberger..

Έπορεύθη εις Αργέδαυον προς τον πατέρα του βασιλέως Βυρεβίστα θεών δε των εν Σαμοθράκη τον στέφανον ανειληφώς δια βίου τās τε πομπάς και τās θυσίας επιτελεί υπέρ τε των μυστών και της πόλεως Βυρεβίστα πρώτου και μεγίστου γεγονότος των επι Θράκης βασιλέων και πάσαν την τε πέραν του πόταμου και την επί τάδε κατεσχηκότος³⁰².

Απέθανε δε ο Βοιρεβίστας μακράν του θρόνου του, από τον όποιον τον έρριψαν οι Γέται στασιάσαντες, δυσαρεστηθέντες, ως φαίνεται, δια την υπερβολικήν του αυστηρότητα και νηφαλιότητα, συνέβη δε τούτο πρίν η εκστρατευσουν οι Ρωμαίοι κατά των Γετών.

Οι διαδεχθέντες αυτόν εις την αρχήν εφιλονίκησαν αναμεταξύ των και το κράτος των Γετών διαιρέθηκε εις πολλά τμήματα. Και όταν αργότερον ο Καίσαρ Αύγουστος έστειλε στρατόν εναντίον των, το κράτος των Γετών ήτο διηρημένον εις τέσσαρα³⁰³.

Διοκόμης.

Ήτο βασιλεύς των Γετών επί Αντωνίου³⁰⁴.

Αριοφάρης.

Ισχυρός βασιλεύς των Γετών. Ό Γέτης ούτος βασιλεύς έγινε γνωστός από την συμμαχίαν του με τον Ευμηλον. Εις τον Κιμμέριον δηλαδή Βόσπορον μετά τον θάνατον του Παρυσάδου έγινε φιλονικία μεταξύ των δυσ υιών του, του Σατύρου και του Ευμήλου, ποιος να καταλάβη τον πατρικόν Θρόνον. Ό Αριοφάρης εβοήθησε τον Ευμηλον με είκοσι χιλιάδας ίππεις και είκοσι δυο χιλιάδας πεζούς, πλην ό Σάτυρος τους ενίκησε και υπερίσχυσε³⁰⁵.

Μετά τον θάνατον του Βοιρεβίστα το έθνος πλέον των Γετών εξησθένησεν υπό εμφυλίων σπαραγμών και των συχνών προς τους Ρωμαίους πολέμων. Ένω δε άλλοτε οι Γέται παρέτασσον και διακοσίας χιλιάδας στρατόν, είχαν δε πολύ αυξηθή

και οί Γέται και οι ομόγλωσσοί των Δακοί, είμπο-ρούσαν να παρατάξουν κατά την εποχήν ταυτην μόνον σαράντα χιλιάδας ανδρών³⁰⁶.

Έκτος τούτου και ό ύπατος Αίλιος Κάτων είχε μεταφέρει εις την Μοισίαν πενήντα χιλιάδας Γετών.

Κατά τα έτη δε 30 και 20 π. Χ. ό ανθύπατος Μάρκος Λικίνιος Κράσ-σος ορμηθείς εκ Μακεδονίας ηλθε και επολέμησε προς πολλά έθνη και άλλα μεν ενίκησεν, άλλα δε καθυπέταξαν ερηνικώς.Τά έθνη δε ταύτα τον παλαιόν μεν καιρόν ωνομάζοντο *Μυσοί* και *Γέται*, νεμόμενα ολόκληρον την μεταξύ του Αίμου και Ιστρου χωράν, προϊόντος δε του χρόνου, τινά εξ αυτών έλαβον και άλλα ονόματα. Όλόκληρος δε ή χώρα, ή από της Παιανίας και Δαρδανίας και Μακεδονίας, προσεχώρησεν εις ένα κοινόν όνομα και ωνομάσθη *Μυσία* (Μοισία). Περιέχει, δε ή χώρα αυτή πολλά έθνη, μεταξύ των οποίων και οί Τριβαλλοί καϊ οί Δαρδάνιοι³⁰⁷.

Ό Κράσσος επολέμησε δραστηρίως και ωμώς, αλλά και επιτυχώς εναντίον των Δάκων, ως και των γειτόνων αυτών Μοισών. Δια των πολέμων δε τούτων εξησφαλίσθησαν τα όρια της ρωμαϊκής Μακεδονίας από τας επιδρομάς των θρακών.

Τον Κράσσον τότε εβοήθησε κατά των θρακών και άλλων εθνών ό βασιλεύς των Γετών **Ρώλης**, όστις ελθών εις την Ρώμην εκηρύχθη φίλος και σύμμαχος του Καίσαρος.

Σύγχρονος με τον Ρώλην ήτο ό *Δάπυξ*, βασιλεύς Γετών τίνων, διότι είπομεν, ότι οί Γέται μετά τον Βοιρεβίσταν είχον διαιρεθή εις τέσσαρα τμήματα.

«*Ρώλης*, βασιλεύς των Γετών επί Καίσαρος, βοηθήσας τον Κράσσον κατά των Βασταρνών και ελθών εις τον Καίσαρα φίλος και σύμμαχος αυτοϋ ενομίσθη».

«Ό Κράσσος **Μέρδονς** και **Σερδούς** μάχαις επεκράτησε».

«**Δάπυξ**, Γετών τίνων βασιλεύς, σύγχρονος με τον Ρώλην³⁰⁸.

Εν γένει δε όλα τα Θρακικά έθνη υπετάγησαν εις τους Ρωμαίους κατόπιν μακροχρονίων και αιματηρών πολέμων. «Και εκ των Ιλλυριών δε και των Θρακών οι πλησιόχωροι εις τους Έλληνας και τους Μακεδόνας έκαμον αρχήν του πολέμου εναντίον των Ρωμαίων και διετέλεσαν πολεμούντες προς αυτοϋς μέχρι της

καταλύσεως όλων των κρατών, τα όποια συμπε-ριελαμβάνοντο μεταξύ του Ίστρου και του Άλυος ποταμού»³⁰⁹.

Ή οριστική κατοχή των Γετών και ή κατάλυσις του κράτους αυτών συνέβη επί του αυτοκράτορα **ΤΡΑΪΑΝΟΥ**³¹⁰.

Έκτοτε πλέον ή πλουσιωτάτη χώρα των Γετών έγινε επαρχία Ρωμαϊκή μετονομασθείσα **Δακία**.

ΔΑΚΟΙ ή ΔΑΚΕΣ ή ΔΑΟΙ

Ήσαν και αυτοί Γέται έχοντες την ιδίαν με αυτούς γλώσσαν. Και **Γέται** μεν ονομάζοντο, όσοι ευρίσκοντο εις τās ανατολικās χώρας του Δουνάβεως προς τον Εύξεινον, δηλαδή εις την σημερινήν ανατολικήν Ρου-μανίαν, την προπολεμικήν, εννοείται, **Δακοί** δε, οι εις τās δυτικās επαρχίας της Ρουμανίας προς την Γερμανίαν, όπως λέγει ό Στράβων, δηλαδή εις την δυτικήν προπολεμικήν Ρουμανίαν, εις την Ουγγαρίαν και το Βα-νάτον πέραν των Καρπαθίων, οικούντες, «οι οποίοι, όπως λέγει ό αρχαίος γεωγράφος, νομίζω ότι τον παλαιόν καιρόν έκαλούντο **Δάοι**, εξ ου και εις την Άπτικήν έγινε συνήθεια να ονομάζουν γενικώς τους ικέτας (ύπηρέτας, δούλους) αδιακρίτως προελεύσεως **Γέτας ή Δάους**»³¹¹.

Ή Δακία κυρίως είχεν όρια προς ανατολάς τα Καρπάθια, προς νότον δε τον Δούναβιν μέχρι της Αξιουπόλεως³¹².

Ό αυτοκράτωρ της Ρώμης Δομιτιανός επολέμησε τους Δάκας κατά τα έτη 86—89 μ.Χ.

Ό δε αυτοκράτωρ Τραϊανός μετά συνεχείς πολέμους (101 —109 μ. Χ.) κατήγησεν εντελώς το βασίλειον των Δάκων κατά το 109 μ. Χ.

Ό Δεκέβαλος, βασιλεύς των Δάκων επί Δομιτιανού και Τραϊανού, ενικήθη εις την μάχην, άφου επολέμησεν ηρωικότατα και ηυτοκτόνησεν εις το πεδίο της μάχης. Ή κεφαλή του τελευταίου βασιλέως των Δάκων εκομίσθη εις την Ρώμην³¹³.

Κατά τον ιστοριογράφον Ζωναράν ό Τραϊανός έξεστράτευσεν Ιναντίον τών Δάκων. Πληροφορηθείς δε ό τότε βασιλεύς τών Δάκων Δεκέβαλος την κατά του έθνους του εκστρατείαν εφοβήθη, διότι εγνώριζεν, ότι ό Τραϊανός ήτο στρατηγικότατος. Κατά την συμπλοκήν οι Ρωμαίοι εφόνευσαν πολλούς εκ τών Δάκων, άλλ' δχι ολίγοι ετραυματίσθησαν και εξ αυτών. Τόσοι δε ήσαν οι

τραυματῖαι τῶν, ὥστε, ἐκλιπόντων τῶν ἐπιδέσμων τῶν, ὁ Τραϊανὸς δὲν ἐφείσθη οὔτε τὴν ἐσθῆτά του.

Ἀφοῦ δὲ μετὰ μεγίστης δυσχέρειας ἐπλησίασεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὁ Δεκέβαλος ἔστειλε πρὸς τὸν Τραϊανὸν πρέσβεις υποσχεθεῖς νὰ παραδώ-σῃ ὅλα καὶ ἐλθὼν προσεκύνησε τὸν Τραϊανὸν, ὅστις τοιοῦτοτρόπως ἐθρι-άμβευσε καὶ ὀνομάσθη Δακικός.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Δεκέβαλος κατόπιν κατεπάτησε τὰς γενόμενος συνθήκας, ὁ Τραϊανὸς γεφυρώσας τὸν Ἴστρον ἐπετέθη κατὰ τοῦ Δεκεβάλου.

Μόλις δὲ καὶ με κίνδυνον ἐνίκησε τοὺς Δάκος. Καὶ ὁ Δεκέβαλος ἀπελπισθεῖς ἠυτοκτόνησεν, ἔκτοτε δὲ τὸ ἔθνος τῶν Δάκων καὶ ἡ χώρα τῶν ὑπε-τάγησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους³¹⁴.

Ὁ Δεκέβαλος χαρακτηρίζεται ὡς πανούργος εἰς τὰς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις του. Ἐστειλε δὲ πρέσβεις περὶ εἰρήνης μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του εἰς τὰς μάχας καὶ πρὸς τὸν Δομιτιανὸν καὶ πρὸς τὸν Τραϊανὸν³¹⁵.

Ἡ χώρα τοῦ Δεκεβάλου κατελήφθη ὀλόκληρος καὶ ἐγένινεν ὑπήκοος τῶν Ῥωμαίων, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν πλουσιωτάτην καὶ ἀέραντον χωρὰν τῶν Γετῶν καὶ Δακῶν ἔκτισαν πολλὰς ἀποικίας, γενικῶς δὲ ὡς ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ ὀνομάσθη Δακία³¹⁶.

Εἰς τὴν Δακίαν ὁ Πτολεμαῖος μνημονεύει πόλεις τὰς ἐξῆς.

Δακίδαυα, Ἄρκοβάδαυα, Πατρίδαυα, Καρσίδαυα, Πετρόδαυα, Νάπου-κα, Σανγίδαυα ἢ Σάνδαυα, Δρουβησός, Οὔτιδαυα, Μαρκόδαυα, Ζιρίδαυα, Γερμίζερα, Σιγγίδαυα, Ζουρίβαυα, Νετίνδαυα³¹⁷.

Τὰ ὀνόματα τῶν Ἰθακικῶν τούτων πόλεων ἔχουν μεγάλην ὀμοιότητα με τὰς ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου μνημονευόμενος ὀνομασίας τῶν ἐπὶ τῆς Ῥοδόπης Ἰθακικῶν φρουρίων καὶ ἄλλων Ἰθακικῶν πόλεων, διότι, ὡς θὰ ἐξηγήσωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, καὶ οἱ Δακες ὠμιλοῦσαν Ἰθακικὴν γλῶσσαν, καθὸ Ἰθακες καὶ αὐτοί.

KIMMERIOI

Κατὰ τὴν νεωτέραν ἱστορικὴν ἐκδοχὴν μετὰξὺ τῶν ἀρχαίων Ἰθακικῶν ἐθνῶν κατατάσσονται καὶ οἱ Κιμμέριοι.

Κατά τον Όμηρον οί Κιμμέριοι κατοικούσαν εις τα πέρατα του Ώκεανού υπό ζοφερόν ούρανόν και μη βλέποντες ποτέ τον ηλιον³¹⁸.

Κατά τον Περιηγητήν Διονυσιον.

«Κιμμέριοι ναίουσιν υπό ψυχρώ πόδι Ταύρου»³¹⁹.

Κατ' αρχάς οί Κιμμέριοι είχαν εγκαταστάτη εις την σημερινήν νότιον Ρωσίαν ιδρύσαντες εκεί το κράτος των παρά τον ποταμόν Τάναϊν εις την μεταξύ Καρπαθίων ορέων και Δνειστέρου πόταμου περιοχήν, αλλ' άπεδιώ-χθησαν εκείθεν υπό των πολυαριθμοτέρων και ισχυρότερων Σκυθών. Οί δε κατά την ιστορικήν εποχήν Κιμμέριοι περιωρίσθησαν μόνον εις την χωράν την περί την Μαιώτιν λίμνην, εις την Εύρωπαϊκήν Σαρματιάν και την Ταυρικήν χερσόνησον αφήσαντες εις τους Σκύθας μέγα μέρος της αρχικής των εστίας. Καθώς δε λέγει ό Ηρόδοτος, «και νυν εστί εν τη Σκυθι-κη Κιμμέρια τείχη, εστί δε πορθμήια **Κιμμέρια**, εστί δε και χώρη ούνομα **Κιμμερήη**, εστί δε **Βόσπορος Κιμμέριος** καλεόμενος»³²⁰.

Διωχθέντες υπό των Σκυθών οί Κιμμέριοι μετέβησαν δια ξηράς εις την Αρμενίαν και τον Πόντον και επολέμησαν κατά το 714 π. Χ. τους Ασσυρίους. Κατόπιν εγκατέλιπον την Μικράν Ασίαν. Άλλα κατά το 650 π. Χ. ελεηλάτησαν τας Σάρδεις, απεδιώχθησαν δε από την Λυδίαν υπό του βασιλέως των Λυδών Αλυάπτου³²¹.

Περί των πολέμων και εφόδων τούτων των Κιμμερίων εις την Μικράν Ασίαν διεσώθησαν ειδήσεις, ότι ηρχισαν μετά τα Τρωικά και ότι υπήρξαν επανειλημμένοι.

«Και καθ' Όμηρον ή μικρόν προ αυτου λέγουσι την των Κιμμερίων έφοδον γενέσθαι την μέχρι της Αιολίδος και της Ιωνίας»³²².

«Μετά δε τα Τρωικά αί των Ελλήνων αποικίαι και αί των Τρηρών και **Κιμμερίων** έφοδοι»³²³.

«Φησί δε Καλλισθένης αλώναι τας Σάρδεις υπό Κιμμερίων πρώτον, ειθ' υπό Τρηρών και Λυκίων»³²⁴.

«Και το παλαιόν συνέβη τοις Μάγνησιν υπό **Τρηρών** άρδην αναιρεθή-ναι, **Κιμμεριχον** έθνους, εύτυχήσαντος πολύν χρόνον»³²⁵.

«Αλλης δε τίνος εφόδου των Κιμμερίων ,μένημαι πρεσβυτέρας, ό Καλλίνος επάν φη «νυν δε επί Κιμμερίων στρατός έρχεται οβριμοεργών», εν η την Σάρδεων άλωσιν δήλοι»³²⁶.

«Εκέκτηντο δε οί Κιμμέριοι μεγάλην ποτέ δύναμιν εν τω Βοσπόρω, διό και Κιμμερικός Βόσπορος ωνομάσθη. Ούτοι δε είσιν οί τους την μεσόγαιαν οικούντας εν τοις δεξιόις μέρεσι του Πόντου μέχρι Ιωνίας επιδραμόντες. Τούτους μεν ου ν εξήλασαν εκ των τόπων Σκύθαι, τους δε Σκύθας **Έλληνες** οί Παντικάπαιον και τας άλλας οικήσαντες πόλεις τας εν Βοσπόρω»³²⁷.

«Οί δε Κιμμέριοι, ου; και **Τρήρας** ονομάζουσιν ή εκείνων τι έθνος, πολλάκις επέδραμον τα δεξιά μέρη του Πόντου και τα συνεχή αυτοίς, τότε μεν επί Παφλαγόνας, ποτέ δε και **Φρύγας** εμβαλόντες, ηνίκα Μίδαν ταύρου πιόντα αίμα φασίν απελθειν εις το χρεών Πολλάκις δε και οί Κιμμέριοι και οί Τρήρες εποιήσαντο τας τοιαύτας εφόδους»³²⁸.

Εκ της τελευταίας παραγράφου του γεωγράφου πληροφορούμεθα, ότι οί Κιμμέριοι εθεωρούντο οί ίδιοι με τους Τρήρας Θράκας ή κλάδος εκείνων.

Άλλ' οί Κιμμέριοι εθεωρούντο επίσης οί ίδιοι και με τους **Κίμβρους**.

«Ληστροικοί και πλανήτες όντες οί **Κίμβροι** και μέχρι των περι Μαιώτιν εποιήσαντο στρατείαν, απ' εκείνων δε και ό Κιμμέριος κληθείη Βόσπορος, οίον Κιμβρικός, Κιμμερίους τους Κίμβρους ονομασάντων των Ελλήνων»³²⁹.

Οί Κιμμέριοι εις την νότιον Ρωσίαν εσημάτισαν από τον πέμπτον αιώνα κράτος ισχυρόν. Ό αρχηγέτης της δυναστείας των Κιμμερίων, όστις εβασίλευσεν εις τον Κιμμέριον Βόσπορον, της δυναστείας των **Σπαρτοκιδών**, ήτο, ως φαίνεται εκ του ονόματος, Θρακικής προελεύσεως και καταγωγής. Ό γενάρχης **Σπάρτοκος** εβασίλευσε περι τα 438 — 431 π. Χ.

Υπήρχεν, ως είπομεν, και πόλις Βόσπορος των Κιμμερίων.

«Βόσπορος πόλις Πόντου κατά τον Κιμμέριον κόλπον, ως Φίλων»³³⁰.

Σημαντικός αριθμός Κιμμερίων έζη και εις τας παρά τον Κιμμέριον Βόσπορον Έλληνικάς αποικίας. Εκ τούτων αξιολογώτερα, παραλία παρά τας εκβολάς του πόταμου Τανάϊδος, συνάμα δε εμπορική, ήτο ή πόλις Τά-ναίς, από την οποίαν οί Έλληνες επρομηθεύοντο δούλους, δέρματα, υφάσματα, οίνον και διάφορα άλλα προϊόντα³³¹.

Βασιλείς των Κιμμερίων εμνημονεύοντο πολλοί.

Λεύκων, κατά τους χρόνους του Φιλίππου, βασίλευσας 40 ετη.

Σπάρτοκος ή Σπαρτακός, υιός του και διάδοχος του.

Παρισάδης ή Παιρισάδης, αδελφός του Σπαρτόκου, βασιλεύσας έτη 38. Από τούτον ό Μιθριδάτης ό Ευπάτωρ, πολεμών εναντίον των Σκυθών αφήρεσε τον Βόσπορον και έγινε κύριος αυτού³³².

Κατά τον Στράβωνα ή χώρα των Κιμμερίων εμοναρχείτο υπό δυναστών, ως ό Λευκών, ό Σάτυρος και ό Παιρισάδης, εκαλούντο δε τύραννοι, μολονότι οι περισσότεροι εξ αυτών ήσαν επιεικείς.

Ό δε Παιρισάδης ελατρεύθη υπό των Κιμμερίων και ως θεός. Με τούτον ομώνυμος ήτο και ό τελευταίος Παιρισάδης, όστις παρέδωκε την αρχήν εις τον Μιθριδάτην Ευπάτορα³³³.

Άκης, φέρεται ως βασιλεύσας κατά τον δεύτερον π.Χ. αιώνα.

Κατά δε την ρωμαϊκήν εποχήν πολλοί των Κιμμερίων βασιλείς φέρουν ονόματα καθαρώς Θρακικά, ως Ρησκούπορις, Γησαίπυρις, Κότυς, Ροιμητάλκης, Ραδαμσάδης κτλ.

«Κόνυς βασιλεύς, επί Νέρωνος., υιός του Άσπούργου, ευξάμενος καθιέρωσε»³³⁴.

Ραδαμσάδιος βασιλεύς³³⁵.

«Ροιμητάλκης βασιλεύς αυτοκράτορα Καίσαρα Τραϊανόν ευχάριστων ανέστησεν»³³⁶.

Είς την Κιμμερίαν και την Σαρματιαν υπήρχον και πόλεις φέρουσαι Θρακικά ονόματα, ως Αμάδοκα, Ορδησσός κτλ.

Όλοι ανεξαιρέτως οι Κιμμέριοι βασιλείς έκοψαν νομίσματα με Ελληνικά γράμματα.

Έκτος των Θρακικών τούτων εθνών, το όποια περιεγράψαμεν, υπό Ιστορικών και γεωγράφων, των οποίων τα συγγράμματα εχάθησαν και γίνεται μνεία τούτων

είς διάφορα κείμενα, μνημονεύονται διάφορα Θρακικά έθνη, τα όποια παραθέτομεν.

Σαύραι, έθνος Θράκιον³³⁷.

Δάρσιοι, έθνος Θράκιον, Εκαταίος Ευρώπη³³⁸.

Δειλοί, έθνος Θρακικόν, Εκαταίος Ευρώπη³³⁹.

Διάόραι, εβνος θρακικόν, Εκαταίος Ευρώπη³⁴⁰.

Έντριβαί, έθνος Θράκης, Εκαταίος Ευρώπη³⁴¹.

Ζηράνιοι, έθνος Θράκης, θεόπομπος εν είκοστω πέμπτω³⁴².

Ξάνθοι, έθνος Θράκης, Εκαταίος Ευρώπη³⁴³.

Σίρες, έθνος Θράκης υπέρ τους Βυζαντίους³⁴⁴.

Τρίσπλαι, έθνος Θράκης, Εκαταίος Ευρώπη³⁴⁵.

Σινδοναίοι, Θράκιον έθνος, Εκαταίος Ευρώπη³⁴⁶.

Σκαιοί, έθνος Θράκης μεταξύ της Τρωάδας και της Θράκης³⁴⁷.

Δατύλεπτοι³⁴⁸.

Βάντιοι,³⁴⁹.

Τρίζοι, προς νότον Ίστρου³⁵⁰.

Ίστροί, Θρακες υπέρ τους Ύλλους, έθνους Ιλλυρικού³⁵¹.

Αξειώται, Τρωικόν έθνος³⁵².

Άρτακοι, έθνος θρακικόν παρά τον Αίμον κατ' ή χώρα Αρτακινή. Ως και Ήρα Αρτακινή, άλλα επίσης και ο Τόνζος ποταμός **Άρτακος**³⁵³.

Άλογχοι, έθνος Θρακών. «Αλόγχους μιμείσθαι, ο εστίν έθνος Θρακών, (άλογχον δε δόρυ, το σίδηρον)³⁵⁴.

Λιβύτρωες, Θρακες (Λίβυες — Τρώες).

Ούτοι ήσαν Λίβυες, οίτινες μεταναστευσαντες από την Λιβυην εις την Θράκην άνεμίγησαν με τους Θράκας³⁵⁵.

Σάχες, Θράκες³⁵⁶.

Σκόμβροι, Θράκιον εθνος³⁵⁷.

ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Πόλεις κατά την προϊστορικήν, την ιστορικήν και την μετά ταύτα εποχήν, δηλαδή μέχρι του 46 μ.Χ., όπου περιορίζεται το βιβλίον τούτο, Θρακικαί αναφέρονται πολλάί. Πολυάριθμοι επίσης είνε καθ' όλα τα Θρακικά παράλια, καθώς και εις το εσωτερικόν της Θράκης, πλούσιαι, όχυραι καί ακμαιοτάται αί Ελληνικαί αποικίαι από του Άθω μέχρι του Ίστρου ποταμού.

Προβαίνομεν λοιπόν εις την απαρίθμησιν και περιγραφήν των Θρακικών και Ελληνικών πόλεων αρχίζοντες, καθώς καί εις την περιγραφήν των Θρακικών εθνών, από την Πιερίαν.

Εις την *Πιερίαν* υπήρχον αί πανάρχαιαι πόλεις ΔΙΟΝ, ΛΕΙΒΗΘΡΟΝ ή Λείβηθρα και ΠΙΜΠΛΕΙΑ η ΠΙΜΠΛΑ, ήτις ήτο μικρά κώμη. Το Δίον εκείτο εις τās υπώρειας του Ολύμπου. Εις δε την Πίμπλειαν διέτριβεν ό Κίκων Όρφεύς³⁵⁸.

θά επανέλθωμεν εις τās πόλεις αυτάς.

ΚΥΔΡΑΙ, αρχαία πόλις των Βρύγων Θρακών³⁵⁹.

Εις την Παιονίαν υπήρχον αί έξης πόλεις.

ΑΜΥΔΩΝ, αρχαιοτάτη πόλις, την οποίαν μνημονεύει ο Όμηρος. Ή Άμυδών εις τους μεταγενεστέρους χρόνους ωνομάσθη Αβυδών. Από την Αμυδώνα ήλθον κατά τον Τρωικόν πόλεμον οι Παίονες ως σύμμαχοι των Τρωών. Πλησίον της πόλεως ταύτης υπήρχε πηγή, καλούμενη *Αία*, γνωστή εις τον Όμηρον, χύνουσα διαυγέστατα νερά εις τον Άξιον ποταμόν. Ή πόλις αυτή κατεσκάφη κατόπιν υπό της διαπρεψάσης οικογενείας των Αργεαδών³⁶⁰.

ΠΥΔΝΑ³⁶¹.

ΔΟΒΗΡΟΣ Ὁ Σουίδας την αποκαλεί *Δόβειρα* ³⁶².

ΒΥΛΑΖΩΡΑ Μεγάλη Παιονική πόλις εις επίκαιρον και οχυρώτατον τόπον, προφυλάσσουσα ως φρούριον την Παιονίαν από τὰς συνεχεῖς ἐπιδρομάς των Δαρδανίων³⁶³.

ΣΚΟΥΠΟΙ και *Σκόποι*, σήμερον Σκόπεια.

«Πόλις Θράκης, ἄνω Μοισίας».

«Επαρχίας Δαρδανίας *Σκουποι* μητρόπολις»³⁶⁴.

ΚΙΣΣΟΣΙ πανάρχαια Θρακική πόλις. Πατρίς του Ιφιδάμαντος, ηρώος του Τρωϊκού πολέμου, τον ὅποιον ο πάππος του Κισσεύς ἀνέτρεψε κατά τον Ομηρον εις την Θράκην.

Πλησίον της Κισσού ὑπῆρχον αι αρχαίαι πόλις ΧΑΛΑΣΤΡΑ και ΑΙΝΕΙΑ. Οταν δε ὁ Κάσσανδρος κατά τους Μακεδόνικους πολέμους ἐκτίσῃ την Θεσσαλονίκην εκ του ονόματος της συζύγου του, μετέφερεν εις αὐτήν τους κατοίκους των πόλεων τούτων, ως και της Κισσού³⁶⁵.

«.Χαλάστρα, πόλις θρηϊκῶν»³⁶⁶.

ΓΑΡΗΣΚΟΣ, Θρακική πόλις παρά τον μικρόν ποταμόν Εχεδωρον³⁶⁷.

ΒΡΟΜΙΣΚΟΣ η Βορμίσκος, Θρακική πόλις³⁶⁸.

ΣΤΥΒΑΡΑ, Θρακική πόλις πλησίον του πόταμου Ερίγωνος, ὅστις συμβάλλει εις τον Αξιόν³⁶⁹.

ΓΟΡΤΥΝΙΟΝ, Παιονική πόλις³⁷⁰.

ΣΤΟΒΟΙ, Παιονική πόλις ³⁷¹.

ΒΥΖΑΜΟΣ, «πόλις Παιάνων» ³⁷².

ΣΙΡΙΣ, Παιονική πόλις.

Ὅσον και αν εἶνε ιστορικῶς γνωστόν, οτι ἡ Παιονία ἐξετείνετο και εις την περὰν του Στρυμόνος χωρὰν μέχρι του Παγγαίου, εις την χωρὰν δηλαδή, οπου

κείται ή πόλις *Σέρραι*, δεν δυνάμεθα να αποφανθώμεν μετά θετικότητος, οτι ή πόλις Σέρραι είνε ή ίδια με την Παιονικήν ταύτην πόλιν Σίριν.

Πρώτος ό Ηρόδοτος μνημονεύει την Σίριν.

Έλέγετο και Σίρρα .

Εις τον Λίβιον άπαντα ως Sirae (Σίραι)³⁷³.

Πλην απαντά και της *Σιρραίων* πόλεως»³⁷⁴.

«Σιρέων, των οικησάντων τον Σίριν, την νυν 'Ηράκλειαν». Και Σιρ
ρεις.

Εις δε την Μυγδονίαν πλησίον της Βόλβης λίμνης ύπήρχον αι πόλεις.

ΑΡΕΘΟΥΣΑ ³⁷⁵.

ΣΙΝΔΟΣ³⁷⁶.

Προς νότον της Μυγδονίας χωριζόμενη άπ' αυτήν δια της λίμνης Βόλβης ευρίσκεται ή Χαλκιδική χερσόνησος, εις την οποίαν κατά την άρχαιοτάτην έποχήν διέμενον οι *Σίθωνες* Θράκες.

Άργότερον ή Χαλκίς και ή Ερέτρια της Ευβοίας έστειλαν και έκτισαν εις αυτήν περί τας τριάντα Ελληνικάς αποικίας. Οι κάτοικοι των πόλεων αυτών εκβληθέντες συνήλθον κατά το πλείστον εις την πόλιν Όλυνθον, ή οποία έγινε διάσημος κατά τον Πελοποννησιακόν πόλεμον.

Δεν θα πραγματευθώμεν περί των Χαλκιδικών τούτων πόλεων, των οποίων οι κάτοικοι γενικώς έλέγοντο «οι εν Θράκη Χαλκιδεΐς», διότι ανήκουν μάλλον εις την Μακεδονικήν ιστορίαν.

Εις δε την μικράν χερσόνησον του Άθω εις μεν τον λαιμόν αυτής ήτο κτισμένη ή Ελληνική αποικία ΣΑΝΗ, πέραν δε της Σάνης ήσαν αι *μικταΐ*Θρακοελληνικαι ή Πελασγοελληνικαι πόλεις ΔΙΟΝ, ΟΛΟΦΥΞΟΣ, ΘΥΣΣΟΣ, ΚΛΕΩΝΑΙ και ΑΚΡΟΘΩΩΝ.

Εις τας πέντε αυτάς πολίχνας του Άθω οι κάτοικοι ήσαν κατά το πλείστον *Πελασγοί* (εξ εκείνων, οι όποιοι υπό το όνομα *Τυρρηνοί* ή μάλλον *Τυρσηνοί* είχαν

κατοικήσει την Λήμνον και κατόπιν τὰς Αθήνας), επίσης δε Βισάλται, Κρηστωναίοι και Ἡδωνες³⁷⁷.

Ὡστε κατὰ τον Θουκυδίδην οι κάτοικοι των πόλεων αὐτῶν ἦσαν ἀποικοὶ Ἑλληνες, Πελασγοὶ και Θράκες, ωμιλοῦσαν δε την Ἑλληνικὴν, Πελασγικὴν και Θρακικὴν γλῶσσαν.

Ὁ γεωγράφος Σκυλαξ ὁ Καρυανδεύς, τον ὅποιον εις πολλά ακολουθεῖ ὁ Στράβων, σχετικὰ προς τὰς πόλεις αὐτὰς του Ἄθω λέγει «Δίον Ἑλληνίς, θύσσοσ Ἑλληνίς, Κλεωναί Ἑλληνίς, Χαραδρούς Ἑλληνίς, Ολόφυξοσ Ἑλληνίς»³⁷⁸.

Οι κάτοικοι δηλαδὴ των πόλεων τούτων κατ' αὐτόν ἦσαν Ἑλληνες. Σημειῶνει δέ και ἄλλην πάλιν, ἣν ονομάζει Χαραδρούν.

Ὁ Στράβων λέγει, οτι την χερσόνησον του Ἄθω εκατοίκησάν τίνες των εκ Λήμνου Πελασγῶν, διαιρεθέντες εις πέντε πολισματα³⁷⁹.

Περισσότερον ὁμως φαίνεται πιθανωτέρα ἡ γνώμη, οτι μάλλον ἀπὸ την χερσόνησον του Ἄθω μετηνάστευσαν οἱ Πελασγοὶ εις την Λήμνον.

Διόδωροσ δε ο Σικελιώτησ λέγει, οτι εις την παραλίαν εκείνην, την καλουμένην *Ακτὴν*, υπήρχον πέντε πόλεις, εκ των οποίων αἱ μεν Ἑλληνικαὶ ἦσαν ἀποικία των *Ανδρίων*, αἱ δε ἄλλαι εἶχον οχλον δίγλωσσων | βαρβάρων Βισαλτικῶν³⁸⁰.

Δηλαδὴ φαίνεται, οτι τὰς πόλεις αὐτὰς τὰς ἐκτισαν μεν Πελασγοὶ, ἀργότερον δε ἦλθον εις αὐτὰς ἀπὸ τὰς γειτονικὰς χώρασ ἀποικοὶ Κρηστωναίοι, Πελασγοὶ, Βισάλται Θράκες, Ἡδωνοὶ Θράκες, ωσ και Ἑλληνες.

ΚΡΗΣΤΩΝ, *Πελασγικὴ* πόλισ παρά τον Θερμαϊκόν κόλπον³⁸¹.

ΑΡΓΙΛΛΟΣ, εις την *Βισαλίαν* παράλιος πόλισ, ἀποικία Ἑλληνική. Ὁ Αριστοτέλεσ ὁμως, ὅστισ ἦτο ἀπὸ την γειτονικὴν πόλιν Στάγειρα, λέγει οτι ἡ Αργίλλοσ ἦτο πόλισ *Βισαλτικὴ* και οχι Ἑλληνική ἀποικία. Πιθανόν εις την Βισαλτικὴν ταύτην πόλιν να εστάλησαν ἀργότερον ἀποικοὶ Ἑλληνες.

«Ὠνομάσθη δε ἡ πόλισ οὕτωσ, επειδὴ ὑπὸ των Θρακῶν ὁ μυσ ἀργίλλοσ καλεῖται, σκαπτόντων δε εις το θεμελίουσ καταβαλέσθαι πρῶτοσ μυσ ὠφθη³⁸²

ΒΕΡΓΗ, κῶμη Βισαλτικὴ, κειμένη πλησίον του Στρυμόνοσ³⁸³.

Εἰς δὲ τὴν χωρὰν τῶν Ἠδωνῶν Θρακῶν ὑπῆρχον πόλεις αξιόλογοι, διότι οἱ Ἠδωνοὶ ἦσαν πλούσιοι καὶ πολιτισμένοι ὡς κατοικοῦντες χωρὰν πλουσιωτάτην, ἠσχολοῦντο δὲ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν μετάλλων ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ.

ΗΙΩΝ Ἡ Ηιών ἦτο πόλις τῶν Ἠδωνῶν Θρακῶν, παράλιος πλησ' ὄντων ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος. Ἀκμαία ἄλλοτε ἐπεσκιόσθη κατὰ τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα π. Χ. ὑπὸ τῆς παρακειμένης Ἀμφιπόλεως.

Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ὡς ἐκ τῆς ἐξαιρετικῆς τῆς θέσεως ἔδωσαν μεγίστην σημασίαν οἱ Ἀθηναῖοι. «Ὁ δὲ Κίμων, ἀφού προσεχώρησαν εἰς αὐ-

τὸν οἱ σύμμαχοι, ἐπλευσεν ὡς στρατηγός εἰς τὴν Θρακίαν. Νικησας δὲ τοὺς ἐκεῖ ἐγκατεστημένους Θράκας καὶ ἐκδιώξας τοὺς ὑπὲρ τὸν Στρυμόνα Θράκας ἐπολιόρκησε τὴν Ηἰόνα»³⁸⁴.

Τὰ νομίσματα τῆς πόλεως ταύτης, τὰ ὅποια εἶνε ἀπὸ ἠλεκτρον καὶ ἀργυρον, φέρουν χήνα στρέφουσαν τὴν κεφαλὴν, εἰς δὲ τὸ πεδῖον ὑπάρχει σαύρα ἢ εἶνε ἀνευ σαύρας, ἢ δύο χήνας μετὰ γραμμάτων εἰς τὸ πεδῖον. Ἐπὶ τῆς ἄλλης ὀψεως ὑπάρχει τετράγωνον ἐγκοιλόν.

ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ· Ἡ πόλις αὐτὴ ἐκαλεῖτο προηγουμένως Ἐννέα ὁδοί. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν Ἠδωνοὶ Θράκες. Πρῶτος ἐπεχείρησε νὰ ἐποικήσῃ τὴν πόλιν ταύτην Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος φευγὼν τὸν βασιλεῦτα τῶν Περσῶν Δαρείον. Μετὰ τὸν θάνατον ὁμῶς αὐτοῦ οἱ ἀποικοὶ τῆς Μιλήτου ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν ὑπὸ τῶν Ἠδωνῶν Θρακῶν. Μετὰ τριάντα δύο ἔτη οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν εἰς αὐτὴν δέκα χιλιάδας ἀποίκους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κατεστράφησαν ὅλοι πλησίον τῆς πόλεως Δραβησκῶν.

Πλην μετὰ δύο ἔτη πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἀπίωνος κατέκτησαν τὴν σημαντικωτάτην καὶ πολὺ θρύλητον ταυτὴν πόλιν³⁸⁵.

Κατὰ τὸν Θουκυδίδην οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες δέκα χιλιάδας οικήτορας Ἀθηναίους καὶ συμμάχους, διὰ νὰ οικήσῃ τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς, τὰς ὁποίας εἶχον τότε οἱ Ἠδωνοὶ, κατόπιν δὲ ὠνομάσθησαν Ἀμφίπολις, τὰς ἐκυρίευσαν. Ὅταν ὁμῶς κατόπιν ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Θράκης, κατεστράφησαν ὅλοι εἰς τὴν Δραβήσκον τὴν Ἠδωνικὴν ὑπὸ τῶν **Θρακῶν**, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν συνέφερε νὰ καταληφθῶν ὑπὸ ξένων αἱ Ἐννέα ὁδοὶ καὶ κατόπιν νὰ περιτειχισθῶν³⁸⁶.

«Εν Δάτω δε, δηλαδή εκεί πλησίον, οἱ Ἀθηναῖοι μύριους ὀπλίτας ἀπώλεσαν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν συμμάχων»³⁸⁷.

«Οἱ δε, δι' ἀνδραγαθίαν τάφοι ἔκτος τῶν ἐν Μαραθῶνι πεσόντων εὐρίσκονται κατὰ τὴν ὁδόν, τὴν φέρουσιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ὑπάρχουν δε καὶ στηλαὶ λέγουσαι τὰ ὀνόματα καὶ τὸν δῆμον ἐκάστου. Πρώτοι δε ἐτάφησαν ἐκεῖνοι, τοὺς οὐοίους ἐπικρατούντας ποτέ εἰς τὴν Θράκην μέχρι τῆς πόλεως Δραβησκοῦ ἐποτεθέντες οἱ Ἡδωνοὶ ἀνέλπιστα ἐφόνευσαν»³⁸⁸.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡ πόλις αὐτή, ἡ ὁποία εἶχε πλέον καταστή μετὰ τὴν πρώτην πανωλεθρίαν ἀποικία τῶν Ἀθηναίων, διεδραμάτισε σπουδαιότατον ρόλον ὡς ἐκ τῶν ἐπιδέσεων τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῆς πολιορκίας, τὴν ὁποίαν υπέστη.

Κατὰ τὸν ἴδιον χειμῶνα, λέγει ὁ Θουκυδίδης, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Βρασίδης ἔχων μαζί του τοὺς συμμάχους τῆς Θράκης ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος πόταμου. Τὴν θέσιν ταύτην, ἐπὶ τῆς ὁποίας σήμερον ὑπάρχει ἡ πόλις, πρῶτος ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας φεύγων τὸν βασιλέα Δαρεῖον εἶχεν ἀποπειραθῆ να συνοικήσῃ, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Ἡδωνῶν. Ἐπειτα δὲ μετὰ 32 ἔτη ἐπεμψαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δέκα χιλιάδας ἀποίκους ἰδικούς τῶν καὶ ἐκ τῶν συμμάχων τοὺς θέλοντας να υπάγουν ἐκεῖ, κατεστράφησαν ὁμως εἰς τὴν Δραβήσκον ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Μετὰ 29 ἔτη οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήλθαν μετὰ τοῦ Ἄγνωτος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Νικίου, ὅστις ἐστάλη ὡς οἰκιστῆς, καὶ ἐκδιώξαντες τοὺς Ἡδωνοὺς ἐκτίσαν τὴν θέσιν ταύτην, ἡ ὁποία προηγουμένως Ἰκαλεῖτο Ἐννέα ὁδοί. Εἶχον δε ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν Ἡϊόνα, παραθαλάσιον ἐμπορικὸν λιμένα ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ πόταμου, εἴκοσι πέντε σταδίου μακρὰν τῆς σημερινῆς πόλεως, τὴν ὁποίαν ὁ Ἄγνωτος ὠνόμασεν Ἀμφίπολιν, διότι τὴν ἐπερικύκλωσε με τείχος, χωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τοὺς δύο βραχίονας τοῦ περιβρέχοντος αὐτὴν Στρυμόνος, καὶ ἐκτίσεν εἰς τρόπον, ὥστε να εἶνε περιβλεπτός καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰν³⁸⁹.

Ἡ Ἀμφίπολις δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὴν περιώνυμον γέφυραν, ἥτις ἦτο ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος. Ὁ Βρασίδης ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς γέφυρας καὶ κατ' ἀρχὰς μεν ἐκυρίευσε τὸ προάστειον αὐτῆς, κατόπιν δε καὶ τὴν πόλιν, ἥτις ἠναγκάσθη να συνθηκολόγησῃ. Εὐθύς δε ἐκυρίευσε καὶ τὰς πλησίον εὐρισκομένας Ἡδωνικὰς πόλεις τῷ 424 π. Χ.

Ὁ δε περὶ Ἀμφιπόλεως πόλεμος τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Φιλίππου διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 358—355 π. Χ.

Διότι ο Φίλιππος διείδεν αμέσως την σπουδαιότητα της Αμφιπόλεως υπό στρατηγικήν έποψιν και ευθύς εξ αρχής κατέλαβεν αυτήν, έπειτα την Πύδναν, κατόπιν την Ποτίδαιαν, μετά δε ταύτα την Μεθώνην και τέλος τῆς 353 τὰς Θεσσαλικὰς πόλεις. Αφού δε ετακτοποίησε τα εκεί, όπως ήθελεν ανεχώρησε ταχέως εἰς τὴν Θράκην, οπου άλλους μεν εκ των βασιλέων αυτής εξειθρόνισεν, άλλους δε ενεθρόνισε. Μετά την ασθένειάν του δε αναρρώσας επετέθη κατά των Ολυνθίων, αφού προηγουμένως κατά το 355 είχεν επιτεθή κατά των Παιόνων³⁹⁰.

Τα περίξ της Άμφιπόλεως ήσαν λόφοι υψηλοί, αἱ δε εκβολαί του Στρυμόνος λιμνώδεις. Πλησίον αυτής επί υψώματος ήτο το χωρίον ΚΕΡΔΙΛΙΟΝ και αι λεγόμενοι ΘΡΑΙΚΙΑΙ ΠΥΛΑΙ³⁹¹.

Η Αμφίπολις έκοψε νομίσματα αργυρά και χάλκινα από το 400 π.Χ. Υπό καλλιτεχνικήν έποψιν να νομίσματα αυτής υπερβαίνουν ίσως τα νομίσματα όλων των πόλεων της βορείου Ελλάδος. Η αγωνιστική λαμπάς, ή οποία εἶνε ο συνήθης τύπος της οπισθίας όψεως των νομισμάτων, αναφέρεται εἰς τὴν λατρείαν της Ταυροπόλου ή Βραυρωνίας Αρτέμιδος, ή οποία ελατρεύετο εἰς τὴν Αμφίπολιν και προς τιμήν αυτής εγίνετο ή λαμπαδηφορία.

Τα νομίσματα αυτής φέρουν κεφαλήν Απόλλωνος, Αρτέμιδος, Διονύσου, Ποσειδώνος η Στρυμόνος καλαμοστεφούς, έπί δε της άλλης όψεως λαμπάδα αγωνιστικήν εν στεφάνω, δέλφινά, ταυρον κυρίσσοντα, αίγα η δυο αίγας ανωρθωμένας, ίππον, στάχυν κτλ. με επιγραφήν ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΕΩΝ, ΑΜΦΙΠΟΛΙΤΩΝ, ΑΜΦΙΠΟΛΕΙΤΩΝ και σύμβολα ποικίλα, ως ή μέλισσα, τρίπους, Βοιωτική ασπίς, φυτόν στάχυος ή στάχυς, καρκίνος, ίππος κτλ.

ΜΥΡΚΙΝΟΣ, πόλις Ηδωνική πλησίον της θαλάσσης και του Στρυμόνος πόταμου. Ό Δαρείος έδωκεν εἰς τὸν Ἴστιαίον προς αμοιβήν των έκδουλευσεών του και προς περιφρούρησιν της έπί του Στρυμόνος γέφυρας τόπον πλησίον του Στρυμόνος, όστις ωνομάζετο Μύρκινος, δια να εγκαταστήση πόλιν, οπου και ύλικόν ναυπηγήσιμον ύπήρχεν άφθονον, κωπηλάται πολλοί, μεταλλεία χρυσοῦ και αργυροῦ και πλήθος Ελλήνων και Θρακών. Εἰς τὴν νεόκτιστον αυτήν πόλιν διέτριβεν ο Ιστιαίος, οπόθεν ο Δαρείος τον ανεκάλεσε κατόπιν ραδιουργιών.

Ό Αρισταγόρας έφερεν εἰς τὴν πόλιν Μύρκινον αποικίαν, οἱ Ηδωνοι όμως τὴν εκυρίευσαν και τὴν κατέστησαν πρωτεύουσαν των. Μετά ένα έτος, τῶ 497 π. Χ., ο Αρισταγόρας θελήσας να τὴν κυρίευσεν από τους Ηδωνούς επεσεν εἰς τὴν κατά των θρακών μάχην υπό τα τείχη της πόλεως και ο στρατός του κατ'στράφη.

Η Μύρκινος αργότερον παρεδόθη εις τον Βρασίδαν μετά τον φόνον του βασιλέως των Ηδωνών **Πιπτακού** υπό των τέκνων του **Γοάξιος** και της συζύγου αυτού **Βραυρούς**³⁹².

Μετά τον Πελοποννησιακόν πόλεμον ή πόλις Μύρκινος δεν μνημονεύεται πλέον ουδαμού.

Πλησίον δε του Στρυμονικού κόλπου ήσαν αι εξής πόλεις.

ΓΑΛΗΨΟΣ) αρχαία αποικία των Θασίων, παράλιος και οχυρά πόλις, πλησίον της Αμφιπόλεως. Ό Βρασίδας εκυρίευσε και την Γαληψόν καί κατεκρήμνισε τα οχυρά της φοούρια. Κατά τους Μακεδόνικους πολέμους ή πόλις αυτή κατεστράφη υπό του βασιλέως Φιλίππου³⁹³.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ, κατεσκάφη και αυτή υπό του Φιλίππου³⁹⁴.

ΔΡΑΒΗΣΚΟΣ, Δραβησκός, Δραβήσκος και Δράβησκος κατά διαφόρους εποχάς. Πόλις Ηδωνική³⁹⁵.

ΔΑΤΟΝ, ακμαιότατη και εμπορικωτάτη αποικία θασίων, οι οποίοι εξεδιώχθησαν εκείθεν από τους περιοίκους Θρακικούς λαούς.

Είχεν άρίστην και ευκαρπον χωράν, φημισμένα ναυπηγεία και μεταλλεία χρυσού και αργυρού, εξ ου κατέστη περιώνυμος δια τον πλούτον της, ως φανερώνουν και αί παροιμίας των αρχαίων «Δάτον αγαθών» και «αγαθών αγαθίδες».

«Δατός, πόλις εστί Θράκης σφόδρα ευδαίμων»³⁹⁶.

Φαίνεται, ότι και είς την πόλιν ταύτην έστειλαν αποικίαν οί Αθηναίοι.

«Νεάπολις, κατά ταύτην Δάτον, πόλις Ελληνίς, ην ώκισε Καλλίστρατος Αθηναίος»³⁹⁷.

ΑΙΣΥΜΗ πανάρχαια θρακική πόλις, δεχθείσα κατόπιν και άποικίαν Θασίων, ονομαζόμενη δε έκτοτε και *Οισύμη*.

«Οισύμη, πόλις Θράκης. Έφορος τρίτη»³⁹⁸.

Έκειτο είς την περιφέρειαν της Αμφιπόλεως. Εκυριεύθη και αυτή από τον Βρασίδαν με την Μύρκινον και Γαληψόν³⁹⁹.

«Οισύμη, πόλις Μακεδόνικη, Θουκυδίδης τετάρτη, ή νυν Ημαθία. Το εθνικόν Οισυμαίος. Ταύτην Αϊσύμην Όμηρος»⁴⁰⁰.

ΗΡΑΚΛΕΙΑ ή Σιντική, επί του Στρυμόνος.

ΣΚΟΤΟΥΣΣΑ ή Κοτούσσα, πόλις πλησίον της Ηράκλειας και του Στρυμόνος, αρχαία *Θρακική* πόλις. «Εντός του Στρυμόνος προς αυτώ τω ποταμώ»⁴⁰¹.

ΠΕΤΡΑ, πόλις των Μαίδων Θρακών.

Πέτρα, πόλις Μαίδων⁴⁰².

Υπό δε του Φιλίππου ιδρύθησαν επί των κλιτύων του Ορβήλου εις την καλουμένην **Παρορβηλίαν** μέχρι του Στρυμόνος αί πόλεις ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ, ΟΡΘΟΠΟΛΙΣ, ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ και ΓΑΡΗΣΚΟΣ.

Τάς πόλεις ταύτας άνευρίσκομεν αναγραφομένας μόνον υπό του Στράβωνος.

«Στρυμών, ωρμημένος εκ των περί την Ροδόπην Αγριάνων, οίς παράκειται της Μακεδονίας ή Παρορβηλία, εν μεσογαία έχουσα κατά τον αύλώνα (κοιλάδα) τον από Ειδομένης Καλλίπολιν, Ορθόπολιν, Φιλιπούπολιν, Γαρησκόν»⁴⁰³.

ΠΕΡΓΑΜΟΣ, οχυρά πόλις εις τάς υπώρειας του Παγγαίου όρους προς τον Στρυμονικόν κόλπον, την οποίαν, ως είπομεν, έκτισαν άποικοι από την Πιερίαν⁴⁰⁴.

ΦΑΓΡΗΣ, επίσης.

ΣΚΑΠΤΗ ΥΛΗ, πόλις προς το Παγγαίον όρος ή μάλλον μεταλλευτικός σταθμός και συνοικισμός πλουσιών χρυσωρυχείων, τα οποία κατά την εβδόμην και ογδόην π. Χ. εκατονταετηρίδα εξεμεταλλεύοντο οι Θάσιοι εισπράττοντες εξ αυτών ογδοήκοντα τάλαντα⁴⁰⁵.

Εδώ ό Θουκυδίδης είχε γαίας και πλούσια μεταλλεία από την σύζυγόν του και ως εκ τούτου είχε μεγάλην επιρροήν επί των Θρακών, καθώς ό ίδιος ιστορεί. Εδώ λέγεται, οτι έγραψε την ιστορίαν του Πελοποννησιακού πολέμου, ίσως δε και εις την Σκαπτήν ύλην απέθανε, μετακομισθέντων αργότερον των οστών του εις τάς Αθήνας.

Λέγεται επίσης, ότι ό Θουκυδίδης έγραψε την ιστορίαν του εις την Σκαπτήν ύλην καθήμενος υπό πλάτανον⁴⁰⁶.

Ὁ πατήρ του Θουκυδίδου **Ὀλορος** ἦτο συγγενής του βασιλέως των Θρακῶν Ολόρου, του οποίου την θυγατέρα *Ηγησιπύλην* ἔλαβεν ως σύζυγον ο Μιλτιάδης και εξ αυτής ἐγέννησε τον **Κίμωνα**. Εἶχε δε ο Θουκυδίδης την Σκαπτήν Ὑλην, ως και ο Κίμων, ἀπό τον ἀρχαῖον τούτον βασιλέα των Θρακῶν κληρονομίαν. Ἐλαβεν ὁμως σύζυγον ἀπό την Σκαπτήν ὕλην πλουσιωτάτην, ἔχουσαν ἐκεῖ μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Κατά τον Πλούταρχον Κίμων, ο υἱός του Μιλτιάδου, εἶχε μητέρα την Ηγησιπύλην, ἐκ **Θράκης** το γένος ἔλκουσαν, θυγατέρα δε του βασιλέως των Θρακῶν Ολόρου. Δια τούτο και ο ιστορικός Θουκυδίδης, συγγενής των του Κίμωνος, πατέρα εἶχε τον Ολορον, ἐκ των προγόνων αὐτοῦ το ὄνομα λαβόντα και χρυσορυχεῖα ἔχοντα εἰς την Θράκην. Και λέγεται μεν, οτι ἀπέθανεν ὁ Θουκυδίδης εἰς την Σκαπτήν ὕλην, ἥτις εἶνε χωρίον της Θράκης, φονευθεῖς ἐκεῖ, τα δε λείψανα αὐτοῦ μετεκομίσθησαν εἰς Αθήνας⁴⁰⁷.

Τα μεταλλεῖα της Σκαπτής ὕλης ἦσαν προ πάντων ἡ ἀφορμή των διενέξεων και των συχνῶν πολέμων των Θασίων και των περιοίκων Θρακικῶν λαῶν.

ΤΡΑΓΙΛΟΣ πόλις ὑπὸ το Παγγαῖον προς δυσμὰς των Φιλίππων.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ ἀργυρά και χάλκινα νομίσματα τῷ 480 π. Χ. κατ' ἀρχὰς, φέροντα ἐπιγραφὴν ΤΡΑΙ, ΤΡΑΙΛΙΟΝ. Ἐπὶ της πρόσθιας ὀψεως ἔχουν στάχυν, σταφυλὴν ἢ κεφαλίων Ἑρμοῦ μετὰ πέτασους, ἐπὶ δε της ὀπισθίας τέσσαρα χωρίσματα ἐγκοίλου τετραγώνου, τεσσάρων κνήμας τροχοῦ ἢ ῥόδου.

ΚΡΗΝΙΔΕΣ. ἐπὶ των βορειοτέρων ὑπωρειῶν του Παγγαίου πλησίον του μικροῦ πόταμου **Ράγγου**. Φαίνεται, ὅτι ἡ πόλις αὐτὴ ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀποικία των Θασίων, οἱ ὅποιοι ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν ὑπὸ των μεταλλευτῶν Θρακῶν. Κατόπιν ὁ Αθηναῖος Καλλίστρατος ἐπανίδρυσε τῷ 361 π. Χ. τὰς Κρηνίδας με Θασίους ἀποίκους. Κυριευθεῖσα κατόπιν ἡ πόλις αὐτὴ ὑπὸ του Φιλίππου μετωνομάσθη ἐξ αὐτοῦ ΦΙΛΙΠΠΟΙ.

Κατά τον ιστορικόν Ἀππιανόν «οἱ Φίλιπποι πόλις ἐστίν, ἡ **Δάτος** ὡ νομάζετο πάλαι και **Κρηνίδες** ἐτι προ Δάτου *κρήναι* γαρ εἰσὶ ναμάτων πολλαί»⁴⁰⁸.

«Φίλιπποι ἐπὶ λόφου *περικρήμνον*, προς ἀνατολὰς δε των Φιλίππων τα στενά των **Σαπαίων** και **Κορπίλων**. Το δε ὄρος **Σαπαίων** ἀβατον ἀνθρώποις ὑπὸ κρημνῶν και ἀνυδρίας και ὕλης πολλῆς πυκνῆς.

»Φιλίππων δε ἐστίν *ἕτερος λόφος οὐ μακράν*, ὃν **Διονύσου** λέγουσιν, ἐν ᾧ και τα *χρα* ἐστί, τα **Ἀσυλα** καλούμενα»⁴⁰⁹.

Τα **Κορπιλλικά**. στενά ήσαν πλησίον των Αβδήρων.

Ὁ Φίλιππος ἔδωκεν ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν καὶ ὡς ἐκ τῆς στρατηγικῆς τῆς θέσεως, ἣτις δεσπόζει μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ δια τὰ χρυσορυχεῖα τῆς. Ἐγκαθίδρυσεν εἰς αὐτὴν νέαν ἀποικίαν καὶ κατέστησεν αὐτὴν περιώνυμον. Ἡυξήθη δὲ ἡ πόλις Φίλιπποι προ πάντων μετὰ τὸν πόλεμον (42 π. Χ.) περὶ τὸν Βρούτον καὶ Κάσσιον. Ἐντεύθεν ἔμεινε καὶ ἡ ἱστορικὴ παροιμία «ἐς Φιλίππους οψόμεθα».

Εἰς τοὺς Φιλίππους ἐδίδαξε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἔγραψε τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν του, ὅπερ φανερώνει τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εἶχεν ἡ πόλις αὐτὴ⁴¹⁰.

Τὰ ερείπια αὐτῆς σώζονται μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ νομίσματα ἀπὸ το 358 π. Χ. χρυσά, ἀργυρά καὶ χάλκινα. Φέρουν δὲ, πρὶν νὰ μετονομασθῇ ἡ πόλις, τὴν ἐπιγραφὴν ΘΑΣΙΟΝ ΗΠΕΙΡΟ καὶ ἔμπροσθεν μὲν κεφαλὴν Ἡρακλέους, ὀπισθεν δὲ τρίποδα, ὅταν δὲ μετωνομασθῇ Φίλιπποι, τὰ νομίσματα εἶνε μὲν πανομοιότυπα με τὰ τῶν Θασίων, φέρουν ὁμως τὴν ἐπιγραφὴν, τὰ ἀργυρά καὶ χαλκὰ, ΦΙΛΙΠΠΩΝ.

ΝΕΑΠΟΛΙΣ» ἡ σημερινὴ Καβάλλα. Ἐκεῖτο εἰς τὸ τελευταῖον βόρειον σημεῖον τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου κατὰ τὸν Στράβωνα, ὅστις λέγει ὅτι αὐτὴ εἶνε «*Δατηνῶν πόλις*», δηλαδὴ ἀποικία τοῦ Δότου, ἐπομένως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀποικία τῶν Θασίων⁴¹¹.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Καλλίστρατον ἔστειλαν ἐκτὸς τῶν Φιλίππων καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν ἀποικίαν Ἑλληνικὴν.

«Νεάπολις (κατὰ ταύτην Δάτον), πόλις Ἑλληνίς, ἣν ὤκισε Καλλίστρατος ὁ Ἀθηναῖος»⁴¹².

Ἡ Νεάπολις ἦτο σημαντικωτάτη πόλις, διότι ἦτο ὁ κεντρικὸς λιμὴν τῆς σπουδαιότατης καὶ πλουσιωτάτης χώρας τοῦ Παγγαίου.

Ἐκοψε δὲ νομίσματα ἀργυρά καὶ χάλκινα περὶ τὰ 500 π. Χ.

ΠΙΣΤΥΡΟΣ» πρὸς δεσμὰς τοῦ Νέστου.

Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον *Πίστιρος*, κατὰ δὲ τὸν Σουΐδαν ὀρθότερον μετὰ τὸν Θρακικὸν τύπον *Πίστειρα* ⁴¹³.

Ανατολικώς δε του Νέστου, δηλαδή εις την μεταξύ αυτού και του Εβρου πόταμου χώραν των Βιστόνων και των Κικόνων Θρακών, υπήρχον αἱ ἐξῆς πόλεις.

ΔΙΚΑΙΑ» πόλις ἐν κόλπῳ καὶ λιμένι κειμένη, ἐπίνειον τῶν Ἀβδήρων, ὑπέρκειται δε αὐτῆς ἡ Βιστονίς λίμνη, κύκλον ἔχουσα ὅσον διακοσίων σταδίων⁴¹⁴.

Πλησίον τῆς Δικαίας ἔρρεεν ὁ ποταμὸς *Κούδητος* ⁴¹⁵.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ νομίσματα ἀργυρὰ πρὸ τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος.

ΑΒΔΗΡΑ, θεωρεῖται ἡ πόλις αὐτὴ πανάρχαια κτισθεῖσα πρὸ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἀστρατείας, ὠνομάσθηδε Ἀβδηρα, διότι ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆν πρὸς τιμὴν πλησίον τοῦ τάφου τοῦ ἐκεῖ φονευθέντος ἐταίρου τοῦ Ἀβδήρου, τὸν ὁποῖον ἐσπάραξαν αἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐβασίλευσεν ἐδῶ ὁ Διομήδης, μυθικὸς βασιλεὺς τοῦ μαχιμωτάτου ἔθνους τῶν Βιστόνων Θρακῶν. Εἶχε δε τὸ ἀνάκτορόν τοῦ πλησίον τῆς Βιστονίδος λίμνης, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἑνὸς πολεμικόν γεγονός ἐκαλεῖτο διὰ τὴν οὐχυρότητά τοῦ Καρτερὰ κώμη.

πρῶτος οἰκιστὴς τῆς πόλεως ταύτης κατὰ τὴν ἐβδόμην ἑκατονταετηρίδα, τῷ 656 π.Χ., φέρεται ὁ Κλαζομένιος Τιμήσιος. Τὴν ἀρχαίαν ὅμως ταύτην πόλιν, καταστραφείσαν, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τῶν περιοίκων Θρακῶν, ἐπανέκτισαν οἱ Τήιοι τῷ 540 π.Χ. Ὅταν δηλαδὴ ὁ στρατηγὸς τοῦ Κύρου Ἀρπαγὸς ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Τέων, τότε οἱ Τήιοι ἐπιβάντες πλοίων ἐπλευσαν εἰς τὴν Θράκην καὶ τῷ 540 ἀποικίσθησαν εἰς τὰ Ἀβδηρα. Μεταξὺ τῶν ἐποικιστῶν συγκατελέγετο τότε καὶ ὁ διάσημος λυρικὸς ποιητὴς Ἀνακρέων. Ἐκ τούτου υπήρχε καὶ ἡ ἀρχαία παροιμία <<Ἀβδηρα καλὴ Τήϊων ἀποικία>>. Πολλοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀποίκους ἐκείνους ἐπανήλθον εἰς τὴν Τέων, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἀνακρέων.

<<Ἀνακρέων ἐκπεσὼν ἐκ Τέω διὰ τὴν Ἰστιαίου ἐπανάστασιν ὠκῆσεν εἰς Ἀβδηρα ἐν Θράκῃ⁴¹⁶.

Τὰ Ἀβδηρα υπετάγησαν τῷ 482 π.Χ. εἰς τοὺς Πέρσας καὶ μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἀπετέλεσαν μέρος τῆς Ἀθηναϊκῆς συμπολιτείας.

Ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Θρασύβουλος πλεύσας ἐκ Θάσου εἰς Δίκαιαν κατέλαβε τῷ 408 π.Χ. τὰ Ἀβδηρα <<πόλιν ἐν ταῖς δυνωτάταις τότε οὖσαν τῶν ἐπὶ Θράκης>>.

Βραδύτερον, τω 396, τα Άβδηρα ελεηλατήθησαν υπό των Τριβαλλών Θρακών.

Οι Μακεδόνες εκυρίευσαν τα Άβδηρα τω 343 π.Χ. Κατόπιν τούτων οι Ρωμαίοι, κατεστράφη δε η διάσημος αύτη πόλις επ' αυτών τω 170 π.Χ. υπό του στρατηγού Ορτενσίου⁴¹⁷.

Εις τα Άβδηρα φαίνεται ότι υπήρχε μαντεϊόν⁴¹⁸.

Κατά την αρχαιότητα τα Άβδηρα ήσαν η σπουδαιότερα πόλις των Θρακικών παραλιών, το κέντρον όλης της εμπορικής κινήσεως της Μακεδονίας και Θράκης.

Άνδρες επιφανείς Αβδηρίται κατά την αρχαιότητα υπήρξαν ο φιλόσοφος Εκαταίος και Πρωταγόρας, όστις ήκμασε κατά το 440 π.Χ. Ούτος πρώτος εκάλεσεν εαυτόν σοφιστήν και διδάσκαλον. παιδεύσεως και. αρετής. Λέγεται ότι ο Πρωταγόρας ήτο κατ' αρχάς αχθοφόρος, έπειτα δε γραφεύς του Δημοκρίτου και κατόπιν διδάσκαλος γραμμάτων. Ή θεωρία του Δημοκρίτου, έχουσα ως βάση τον υλισμόν, επέδρασεν επί του Πρωταγόρα, όστις δια τούτο ηρνείτο την ύπαρξιν της ψυχής και αγνοούσε τους θεούς, δια τούτο δε οί Αθηναίοι έκαυσαν τα συγγράμματα του και τον κατεδίωξαν.

Αλλ' ο διασημότερος όλων των Αβδηριτών υπήρξεν ο φιλόσοφος *Δημόκριτος*, ο επιλεγόμενος Γελασίος, γεννηθείς τω 470 π. Χ. Ούτος παρεδέχετο, οτι ο κόσμος έχει μίαν ψυχήν, συγκειμένην από ιδιόρρυθμα λεπτότατα **άτομα**, τα οποία είνε πάντοτε όμοια κατά την ποιότητα, αλλά διάφορα κατά την μορφήν, ή δε δύναμις, ή οποία τα συνέχει και τα συνδυάζει, δεν είνε σκεπτόμενη τις αρχή, αλλά τυφλή σύμπτωσης ή αυθαίρετος δυναμις. Ήτο επομένως ο Δημόκριτος ο πρώτος εισηγητής και επίσημος διδάσκαλος της υλιστικής θεωρίας, την οποίαν μόλις προ αιώνος επενόησαν και εισήγαγαν νεώτεροι φυσιολόγοι και φυσιολόγοι από του Δάρβιν, Βύχνερ, Χαϊκελ και εφεξής.

Συμφώνως δε προς τας αρχάς ταύτας έδίδασκε και συνιστά την ήθικην ηρεμίαν της ψυχής και εγέλα συνεχώς, δια τούτο δε ωνομάσθη και γελασίος κατ' αντίθεσιν του φιλοσόφου Ηρακλείτου, όστις ως κλαίων δια τα του κόσμου ωνομάσθη Κλαυσίος.

Οι Αβδηρίται εκάλουν τον Δημόκριτον Φιλοσοφίαν, τον δε Πρωταγόραν Λόγον. Κατεγέλα δε όλους ο Δημόκριτος και έλεγεν οτι είνε τρελλοί, διό και Γελασίον ωνόμασαν αυτόν οί πολίται⁴¹⁹.

Μεταξύ των επιφανών ανδρών των Αβδήρων συγκαταλέγεται και Πυθης ο Ανδρομάχου. Τούτου κατεσκεύασε μεν ο Λύσιππος, ανέθεσαν δε οι στρατιώται εις την Ολυμπίαν δυο εικόνας. Ήτο δε ούτος ήγεμών τις ξένων ή, ως φαίνεται, εις τα πολεμικά διαπρεπής ο Πύθης⁴²⁰.

Ό Κικέρων κατηγορεί τους Αβδηρίτας δια την κακήν και ανόητον διαχείρισιν των υποθέσεων των. Ό δε Ιουβενάλιος αποκαλεί τα Άβδηρα Patriam Vervecum⁴²¹.

Εν γένει οι αρχαίοι κατηγορούν τους Αβδηρίτας ως βλάκας και ακατάστατους, εξ ου και *Αβδηριτισμός*.

Τα ερείπια των Αβδήρων σώζονται σήμερα εις το Καλέ Μπουράν πλησίον του χωρίου Μπουλούστρας.

Έκοψεν ή πόλις αυτή νομίσματα αργυρά και χάλκινα προ του 480 π. Χ. Ό νομισματικός τύπος των Αβδήρων αντεγράφη από τα νομίσματα της μητροπόλεως αυτής Τέω. Είνε δε μυθολογικόν ζών, το όποιον ονομάζεται γρύψ, αναφερόμενος εις την λατρείαν του Απόλλωνος ή του Διονύσου. Από τους αρχαιότατους χρόνους γράφονται εις τα νομίσματα της πόλεως τα ονόματα των αρχόντων αυτής. Τα δε συνηθέστερα σύμβολα κατά την περίοδον ταύτην είνε ή άκρίς, κεφαλή μόσχου, σάτυρος ορχούμενος, κύλιξ, μικρά ανθρωπίνη κεφαλή. Τα χάλκινα φέρουν κεφαλήν Έρμου ή Απόλλωνος. Ή δε επιγραφή των νομισμάτων είνε ΑΒΔΗΡΙΤΕΩΝ, ΑΒΔΗΡΙ.

ΤΙΝΔΗ πλησίον της Βιστονίδος λίμνης. Οι κάτοικοι Τινδαΐοι⁴²².

ΤΟΠΕΙΡΑ και Τόπειος, **Θρακική** πόλις, μεταξύ Αβδήρων και Μαρώνειας ή μάλλον προς τα ενδότερα επί της Ροδόπης.

Ελέγετο δε ή Τόπειρος και Τοπηρίς, Τοπιρίς, Τόπερον και Τόπαρον.

<Εατι δε τις εν Ροδόπη πόλις αρχαία **Τόπιρος**, ή πόταμου ρείθρα περιβάλλεται εκ του επί πλείστον»⁴²³.

Ο αυτός Προκόπιος εις τα εν Ροδόπη καινούργια φρούρια την ονομάζει **Τόπαρον**⁴²⁴.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ή προς ΝΕΣΤΟΝ, πολύ βορείως των Αβδήρων πλησίον του σημερινού Νευροκοπίου.

ΚΩΜΒΡΕΙΑ, **Θρακική** πόλις⁴²⁵. ΚΡΩΒΥΛΗ, **Θρακική** πολίχνη. ΞΑΝΘΕΙΑ **Κικονική** Θρακική πόλις, ίσως παραλία.

ΙΣΜΑΡΟΣ αρχαιότατη Κικονική πόλις. «Καλείται δε νυν **Ίσμαρα** πλησίον της Μαρώνειας».

Πλησίον της πόλεως ταύτης ήτο και ή λίμνη **Ίσμαρις**⁴²⁶.

Μετά την Ισμαρον ή παραλία ωνομάζετο Παρθένιον, οπού εκείτο ή **Φαλεσίνη**.

Κατόπιν ό αιγιαλός Δορίσκος κατάλληλος να δεχθή δέκα χιλιάδας ανθρώπους⁴²⁷.

ΣΤΡΥΜΗ αποικία **Θασίων**, πολίχνη κειμένη πλησίον του μικρού ποταμού **Λίσσου**⁴²⁸.

ΦΥΤΑΙΟΝ εκείτο πιθανώς πλησίον της Μαρώνειας.

Το Φύταιον έγινε γνωστόν ες ενός μόνον νομίσματος, το όποιον έχει κεφαλήν ανδρός πωγωνοφόρου (Άρην) με κράνος λοφοφόρον ακριβώς εφηρμοσμένον, επί δε της άλλης όψεως τετράγωνον έγκοιλον και άμπελον, επιγραφήν δε ΦΥΤΑΙΟΝ.

Το νόμισμα τούτο εκόπη προ του 400 π. Χ.

ΜΑΡΩΝΕΙΑ αρχαιότατη **Θρακική** πόλις εις τους πρόποδας του Ισμάρου πλησίον του Αιγαίου πελάγους.

Εις την πόλιν ταύτην ελατρεύοντο ιδιαίτέρως ο Διόνυσος και ο Απόλλων. «Μαρώνεια, πόλις εν Θράκη, ην φασίν είναι την ύφ' Ομηρου **Ίσμαρον** καλουμένην. Μνημονεύουσι δε αυτής Δημοσθένης εν τω προς Πολυκλέα και Έφορος εν τω τετάρτω Άρποκρατίων»⁴²⁹.

Κατά τίνα μυθολογικήν παράδοσιν ιδρυτής της πόλεως ταύτης υπήρξεν ό ιερεύς του Απόλλωνος Μάρων. «Τούτον ό Διόνυσος γηραιόν ήδη καθεστώτα κατέλιπεν επιμελητήν των εν τη χώρα ταύτη φυτευομένων (αμπέλων) και κτίστην αυτόν έποίησε της επωνύμου πόλεως, ην ωνόμασε Μαρώνειαν»⁴³⁰.

Θεωρείται και ως αποικία της Χίου⁴³¹.

Έκοψε δε ή Μαρώνεια πάρα πολλά νομίσματα χρυσά, αργυρά και χάλκινα προ του 480 π. Χ.

Τα αρχαιότερα νομίσματα της Μαρώνειας είνε οβολοί ανήκοντες εις τον αρχαίον σταθμητικόν Θρακομακεδονικόν κανόνα. Φέρουν δε τα νομίσματα της Μαρώνειας επί της μιας όψεως προτομήν ίππου ανορθουμένου, ως σύμβολα δε κάνθαρον, αστέρα, τροχόν, στέφανον, λύραν, κεφαλήν κρανοφόρον και περικεφαλαίαν. Επί δε της άλλης εγκοιλον τετράγωνον, εις το όποιον υπάρχει κλήμα αμπέλου με σταφυλάς, πέριξ δε το όνομα του άρχοντος. Μερικά από τα νεώτερα νομίσματα φέρουν κεφαλήν νεαρού Αιονύσου. Επιγραφήν δε εν γένει ΜΑΡ, ΜΑΡΩ, ΜΑΡΩΝ, ΜΑΡΩΝΟΣ, ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ, ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ ή ΜΑΡΩΝΙΤΕΩΝ.

Ό Μήτοκος ελαβεν εις τα νομίσματα του τα σύμβολα της Μαρώνειας, οπού και έ'κοψεν αυτά. Επίσης εις την Μαρώνειαν έκοψαν νομίσματα και ό Αμάδοκος ό Β' και Τήρης ό Γ', ηγεμονεύσαντες εκεί.

ΟΡΘΑΓΟΡΕΙΑΙ πλησίον και ανατολικώς της Μαρώνειας.

ΣΑΛΗ, ΖΩΝΗ, ΣΕΡΡΕΙΟΝ και ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ

Μετά την Μαρώνειαν μέχρι των εκβολών του Έβρου επί της παραλίας του Αιγαίου πελάγους καταντικρύ της νήσου Σαμοθράκης ήσαν αι αρχαίαι αύται Θρακικαί πόλεις, άποτελούσαι τός ηπειρωτικός κτήσεις και φρούρια της Σαμοθράκης, τα λεγόμενα **Σαμοθράκια τείχη**.

«Κατά ταύτα Σαμοθράκη νήσος και λιμήν. Κατά ταύτην εν τη ήπειρω εμπόρια (εμπορικοί λιμένες) Δρυς, Ζώνη . . . τείχος Δορίσκος, Αίνος πόλις και λιμήν, Αίνων εν τη Θράκη»⁴³².

Το Σέρρειον προείχεν, ως είπομεν, εις την θάλασσαν και εσχημάτιζεν ακρωτήριον⁴³³.

Την οχυρότητα και μεγίστην στρατηγικήν σημασίαν των Σαμοθρακικών τούτων τειχών και προ πάντων του Σερρείου και του προς βορράν αυτού ευρισκομένου οχυρού φρουρίου Δορίσκου διείδεν ό Φίλιππος. Παρεσπόνδησε λοιπόν και παρέβη την ειρήνην—ένω μόλις προ ολίγου είχε συνομολογηθη ή ειρήνη και ενω ακόμη δεν είχε διορισθή στρατηγός των Αθηναίων ό Διοπίθης ούτε είχαν αποσταλή ενισχύσεις εις τās εν τη χερρονήσω Αθηναϊκάς αποικίας και συμμαχικός πόλεις—κατέλαβε το Σέρρειον και τον Δορίσκον και απεδίωξε τους εις το Σέρρειον τείχος και Ιερόν ορός εγκατεστημένους στρατιώτας, όσους είχεν εγκαταστήσει εκεί ό στρατηγός των Αθηναίων Χάρης.

Το Σέρρειον και ο Δορίσκοις εἶχον παραμέληση ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους· μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην καὶ κατελήφθησαν, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Καὶ ταῦτα μὲν ἐχάθησαν, ἐπειδὴ παρημελήθησαν, τοῦτο ὅμως ἐγένετο αἰτία νὰ φυγῇ ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Θράκης **Κερσοβλέπτης**, καθὼς ἔχομεν λεπτομερῶς ἐκθέσει εἰς τὸ οἰκείον μέρος τοῦ βιβλίου, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Δημοσθένης ψέγει τοὺς συμπολίτας τοῦ πολὺ δίκαιως⁴³⁴.

Ἡ Ζώνη χαρακτηρίζεται καὶ ὡς «πόλις τῶν Κικόνων»⁴³⁵.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως Ζώνης διηγούνται, ὅτι ὁ Ὀρφεύς εἰλκυσε καὶ τὰ δάση ἀκόμη διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἀρμονίας τῶν ἀσμάτων τοῦ⁴³⁶.

Σχετικὸν πρὸς τὴν διαμονὴν τοῦ Ὀρφέως ἐδῶ εἶνε καὶ οἱ στίχοι τοῦ Νικάνδρου

Ἐβρος, ἵνα Ζωναιὰ τε ὄρη χιόνεσσι φάληρα καὶ δρῦες **Οιαγρίδαο**⁴³⁷.

Το Σέρρειον κατὰ πάσαν πιθανότητα ἐκεῖτο πλησίον τῆς σημερινῆς Μάκρης, ἢ δε Μεσημβρία εἰς τὸ μέσον περιήπου μετὰ Μάκρης καὶ Μαρώνειας.

ΔΡΥΣ, πόλις Θράκης. .

«Κατὰ τὸν Ἀρποκρατίωνα, ὡς θεόπομπος.

Ταύτην θεόπομπος ἐν εἰκοστῇ πέμπτῃ φησὶν ὑπὸ **Ἰφικράτους** κατοικισθῆναι».

Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς εἰς τὸν Περίπλουν αὐτοῦ θέτει τὴν πόλιν ταύτην πλησίον τῶν ηπειρωτικῶν πόλεων τῆς Σαμοθράκης πρὸ τῆς πόλεως Ζώνης⁴³⁸.

ΤΥΡΟΔΙΖΑ, «πόλις Θράκης μετὰ Σέρρειον»⁴³⁹.

«Τυρόδιζα, πόλις Θράκης . . . Ἑλλάνικος δε Τυρόδιζαν αὐτὴν ἐν Περσικῷ δευτέρῳ»⁴⁴⁰.

ΤΕΜΠΥΡΑ, πλησίον τοῦ Σερρείου. Ἦτο δε καὶ αὐτὴ πολίχνη Σαμοθρακικὴ⁴⁴¹.

Ὁ Λίβιος τὴν θέτει παρὰ τὰ στενὰ τῶν Κορπίλων⁴⁴².

ΧΑΡΑΚΩΜΑ, μικρὰ πολίχνη τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Στράβων καὶ τὴν τοποθετεῖ παρὰ τὰ Τέμπυρα⁴⁴³.

Ὁ Στράβων παρατηρεῖ, ὅτι ὁ παράπλους κατὰ τὴν παραλίαν ταύτην εἶνε διὰ τοὺς ναυτιλλομένους τραχύς καὶ ἀγριός, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀληθέστατον καὶ

ποαγματικόν, διότι ολόκληρος σχεδόν αυτή ή Θρακική παραλία μέχρι της Νεαπόλεως (Καβάλλας) είνε σχεδόν αλίμενος και εκτεθειμένη εις την μανίαν του νότου.

Σχηματίζεται άλλως τε εις την παραλίαν αυτήν το μικρόν μεν, άλλα ονομαστόν ακρωτήριον Σέρρειον, το οποίον εγνώριζε και ό Ηρόδοτος, καθώς και όλην αυτήν την παραλίαν λέγων, ότι ο «Δορίσκος είνε αιγιαλός της Θράκης και μεγάλη πεδιάς, δια της οποίας ρέει ό Έβρος. Ό χώρος ούτος τον παλαιόν καιρόν ήτο των Κικόνων, ανήκε δηλαδή προηγουμένως εις τους Κίκονας και ό Δορίσκος ήτο χώρα Κικονική, άλλ' οί Σαμόθρακες απώθησαν αυτούς εις την πεδιάδα του Δορίσκου δυτικώτερα προς τα ορεινά του Ισμάρου και προς προστασίαν του Δορίσκου έκτισαν τα τέσσαρα ηπειρωτικά των φρούρια.

«ΕΙς τον Δορίσκον ήτο κτισμένον φρούριον βασιλικόν, το οποίον ωνομάζετο Δορίσκος, υπήρχε και φρουρά Περσική, εγκατασταθείσα εκεί υπό του Δαρείου από την εποχήν της εναντίον των Σκυθών εκστρατείας του. Ό Ξέρξης κατόπιν διώρισεν υπάρχον του Δορίσκου τον Μασκάμην προς αντικατάστασιν εκείνου, τον οποίον είχε διορίσει ο Δαρείος. Ό δε Μασκάμης, τον οποίον αφήκεν εκεί, έγινε τοιούτος, ώστε ο Ξέρξης μόνον εις αυτόν έστελλε δώρα ως τον πλέον άξιον από όσους ο Δαρείος ή ό Ξέρξης διώρισαν υπάρχους. Τα έστελλε δε κάθε έτος, ως έστελλε κατόπιν και ό υιός του Αρταξέρξης εις τους υιούς του Μασκάμη. Προ της εκστρατείας ακόμη αυτής ήσαν διωρισμένοι ύπαρχοι εις όλα τα μέρη της Θράκης και του Έλλησπόντου. Όλους όμως και, από την Θράκην και από τον Έλλησποντον πλην του εν Δορίσκω τους εξεδίωξαν οί Έλληνες μετά την έκστρατείαν ταύτην. Τόν δε εις τον Δορίσκον Μασκάμην, μολονότι επανειλημμένως προσεπάθησαν, ουδείς κατώρθωσε να τον εκδίωξη. Δια τούτο οί βασιλείς των Περσών πέμπουν δώρα τακτικά εις την οικογένειάν του»⁴⁴⁴.

ΔΥΜΗ, εις το βορειότερον σημείον της πεδιάδος του Δορίσκου πλησίον της μεταγενεστέρας πόλεως Τραϊανουπόλεως απέχουσα αυτής 16 μίλια και της Βυζαντινής Βήρας (Φερρών). Έκείτο ή πόλις αυτή πλησίον της δεξιάς όχθης του Έβρου⁴⁴⁵.

ΑΙΝΟΣ, πανάρχαια Θρακική πόλις, καλούμενη προηγουμένως Πολτυμβρία (πόλις του Πόλτυος)⁴⁴⁶.

Κατά τον Κόνωνα ό Αινείας έκτισε πόλιν, ή οποία τότε μεν ωνομάσθη Αινεία από του κτίσαντος αυτήν, ύστερον δε κατά μεταλλαγήν του ονόματος Αίνος⁴⁴⁷.

Εκτίσθη πλησίον των εκβολών του Έβρου παραθαλάσσια, ήτο δε κατά την αρχαιότητα ευλίμενος. Ή χώρα, εις την οποίαν εκτίσθη, ωνομάζετο κατά την αρχαιότητα, την παναρχαίαν εποχήν, *Αψίνθις*, κατόπιν δε **Κορπιλική**, διότι οι Κορπίλοι Θράκες εγκατεστάθησαν εκεί αποδιώξαντες εκείθεν ανατολικώτερα πέραν του Έβρου τους Αψινθίους Θράκας.

Εις την Θρακικήν ταύτην πόλιν, την οποίαν μνημονεύει ό Όμηρος, εστάλη κατ' αρχάς αποικία των εις την Θρακικήν χερσόνησον Αλωπεκονησίων, κατόπιν δε Μιτυληναίων και Κυμαίων.

Μετά τους Περσικούς πολέμους ή Αίνος έγινε σύμμαχος των Αθηναίων κατά την πρώτην Αθηναϊκήν ηγεμονίαν του 479 π. Χ.

Αργότερον ό στρατηγός Κλέων αποδεχθείς την αρχηγίαν, όπως εκστρατεύση εις την Σικελίαν, απέπλευσεν εις Πύλον και Σικελίαν, επροτίμησε δε να συμπεριλάβη μόνον τους ευρισκομένους εκ των συμμάχων εις τάς Αθήνας, εκ των Λημνίων και Ιμβρίων, ως και τους εκ της Αίνου ελθόντας εις βοήθειαν των Αθηναίων πελταστάς⁴⁴⁸.

Κατόπιν ή πόλις αυτή υπέκυψεν εις τους Μακεδόνας. Τω 190 π. Χ. την είχε καταλάβει ό Φίλιππος, προτελευταίος βασιλεύς των Μακεδόνων και πατήρ του Περσέως.

Κατόπιν δε την κατέλαβαν οι Ρωμαίοι. Ό Πλίνιος την αποκαλεί πόλιν ελευθέραν, εις την οποίαν υπήρχεν ο τάφος του Πολυδώρου⁴⁴⁹.

Ή Αίνος είχεν αρχαιότατον πολιτισμόν. Κατά την αρχαιότητα ήτο σημαντικώτατη και εμπορικωτάτη πόλις, καθόσον ήτο το κέντρον εμπορίου, το όποιον διενηργείτο, καθώς και ή συγκοινωνία ακόμη όλης της κυρίως Θράκης μέχρι σχεδόν του Αίμου, δια του πλωτού Έβρου.

Έκοψεν ή Αίνος από της πέμπτης π. Χ. εκατονταετηρίδας νομίσματα χρυσά, αργυρά και χάλκινα.

Έχουν δε επί της μιας όψεως κεφαλήν Έρμου εν κατατομή, φέρουσιν πέτασον ακριβώς εφηρμοσμένον επί της κεφαλής ή ταυρον επί στάχυος ή κεφαλήν Έρμου κατ' ενώπιον με στενόν ή πλατύν πέτασον, επί δε της άλλης όψεως έγκοιλον τετράγωνον με κηρύκειον (συμβολον του Έρμου), τετράγωνον με τράγον ιστάμενον και σύμβολα διάφορα, ως το φύλλον κισσού, ο αστράγαλος, δίστομος πέλεκυς, κεφαλή ζώου, μυια, αμφορεύς, καρκίνος, δελφίς, λαμπάς αγωνιστική,

τρόπαιον, άμπελου, αετός, λύρα, όφης, τρίπους, περικεφαλαία, κλάδος δάφνης κλπ.

Επιγραφών δε ΑΙ, ΙΑ, ΝΟΙΝΙΑ, ΙΝΙΑ, ΑΙΝ, ΑΙΝΙΟΝ, ΑΙΝΙΩΝ, ΑΙ, ΑΙΝΤ. Μερικά δε αργυρά τετράδραχμα και το όνομα άρχοντος ΑΝΤΙΑΛΑΣ⁴⁵⁰.

Μετά την Αίον ήρχιζεν ή παραλία του Μέλανος κόλπου, εις τον οποίον εχύνετο ο Μέλας ποταμός. Εις την Θρακικήν ταύτην παραλίαν υπήρχον αι έξης πόλεις.

ΔΕΡΙΣ ή Δέρις, εμπορικός λιμήν⁴⁵¹.

ΚΟΒΡΥΣ, ανατολικότερα αυτής⁴⁵².

ΚΥΠΑΣΙΣ, ανατολικότερα αυτής, εμπορικός λιμήν των Καρδιανών⁴⁵³.

ΜΕΝΔΗ, εκείτο ή πόλις αυτή εις το εσωτερικόν προς βορράν της Αίνου, ήτο δε αποικία των Ιώνων.

«Μένδη, πόλις Θράκης, από Μένδης γυναικός»⁴⁵⁴.

Από την πόλιν αυτήν κατήγετο ο διάσημος γλυπτής Παιώνιος, όστις είχε κατασκευάσει το περιώνυμον άγαλμα της Νίκης, το οποίον, κολοβωμένον δυστυχώς, διασωθέν από την μανίαν των αιώνων κοσμή την μεγάλην αίθουσαν του Μουσείου της Όλυμπίας.

«Από το άγαλμα της Νίκης πρέπει να μελετηθή ή καλλιτεχνική πρόοδος και ανάπτυξις του διασήμου καλλιτέχνου, ή καταδεικνύουσα τον ανεξάρτητον και υπερήφανον τούτον καλλιτέχνην γλύπτην υφιστάμενον εκουσίως την επίδρασιν της μεγάλης κινήσεως, της πληρούσης την Ελλάδα και προσθετούσης εις τάς τολμηράς και ισχυράς αυτοφειάς ιδιότητας, εις τάς αρχαίας παραδόσεις του εργαστηρίου αυτού μέριμναν μάλλον έντεχνον των λεπτομερειών, ακριβεστέραν εκτέλεσιν, ευστροφίαν χαριεστέραν. Φαίνεται δε ότι ο Παιώνιος ήσκησε μεγάλην επιρροήν επί των μετέπειτα αιώνων. Πλείστα σημεία υπάρχουν εις το άγαλμα της Όλυμπίας Νίκης αναμιμνήσκοντα το θαυμάσιον άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης, εάν δε είνε άληθές, ότι τούτο συνδέεται προς την σχολήν του Σκόπα, από τον Παιώνιον βεβαίως υπέρ πάντα άλλον θά προήλθε»⁴⁵⁵.

Φαίνεται δε, ότι ο Σκόπας εις την τέχνην ενεπνεύσθη πράγματι προ πάντων από την εργασίαν του Παιωνίου.

Ὁ Παιώνιος κατεσκεύασεν επίσης και τα αετώματα του ναού του Ὀλυμπίου Διός. Κατά τον περιηγητήν Πausανίαν «τα μεν δη ἔμπροσθεν εν τοις αετοῖς εστί Παιωνίου, γένος εκ Μένδης της Θράκης».

Ο καθηγητής Τσουντας δεν συμφωνεί με τον περιηγητήν Πausανίαν, διτι το ανατολικόν τμήμα (αέτωμα) του ναού τούτου κατεσκευάσθη από τον Παιώνιον, διότι το ευρίσκει χρονολογικώς άσυμβίβαστον⁴⁵⁶.

Επί του ανατολικού αετώματος του ναού του Ὀλυμπίου Διός εκτός άλλων υπήρχον δυο εκ χαλκού αγγεία, έργα και αυτά του εκ Μένδης γλυπτού Παιωνίου. Ὁ Παιώνιος ἔλαβεν επίσης μέρος και εις τον διάκοσμον της δυτικής μετόπης του ναού, την οποίαν ἔγλυψεν ο διάσημος Αθηναῖος καλλιτέχνης Αλκαμένης. Εκ των συμπλεγμάτων δε της ανατολικής πλευράς, να όποια αποκλειστικώς οφείλονται εις τον Παιώνιον, διεσώθησαν μερικά τεμάχια, ευρισκόμενα εις το Μουσείον της Ολυμπίας, προελθόντα δε από τās εν Ολυμπία διενεργηθείσας ανασκαφάς του 1875—1881.

Δια τās σπουδαιότατος αυτās εργασίας εις τον περίφημον ναόν του Ολυμπίου Διός ο Παιώνιος εθεωρήθη εφάμιλλος όχι μόνον του Αθηναίου Αλκαμένους, αλλά και αυτού του δαιμονίου, συγχρόνου του επίσης, Φειδίου. Επειδή δε τα εις την Ολυμπίαν ταύτα έργα εποιήθησαν από τους δύο αυτούς καλλιτέχνας πριν ή ακόμη ἔλθη ο Φειδίας εις τήν Ολυμπίαν και εἶνε πολύ προγενέστερα από τα του Παρθενώνος, δικαίως ο Παιώνιος και ό Αλκαμένης θεωρούνται ως οί καλλιτεχνικοί πρόδρομοι του Φειδίου και ότι ό λαξεύσας τον Ὀλυμπιον Δία ισόθεος καλλιτέχνης ουδεμίαν ασφαλώς καλλιτεχνικήν επίδρασιν εἶχεν επί του Αθηναίου Αλκαμένους και του θρακός Παιωνίου.

Μάλλον αυτοί κατά τον Rayet «ανήγγειλαν και παρεσκεύασαν τον Φειδίαν, όστις συνήνωσε την Ἄπτικήν χάριν του ενός με την αξιωματικήν απλότητα και δύναμιν, την οποίαν ο Παιώνιος ἤντλησεν από το ισχυρόν των Πελοποννησιών τεχνιτών εργαστήριον»⁴⁵⁷.

«Ο Παιώνιος πλήρης ενθουσιασμού και οίστρου, μερίμνων ουσιωδώς δια την διακοσμητικήν εντύπωσιν, εκπλήττει, σκαιώς μάλιστα, όπως κατανοηθή από το πλήθος, εἶνε ένα είδος αρχαίου Μιχαήλ Αγγέλου κατέχων, ως ο καλλιτέχνης της Ρώμης, την ενέργειαν, το αίσθημα της ζωής, την ἀλήθειαν και την πραγματικότητα, την ειλικρινή ευθύτητα την μη άμικτον του κοινού και του τετριμμένου»⁴⁵⁸.

«Δυσχερές καί τολμηρόν υπό πλαστικήν έποψιν θέμα, θαυμασίως δε και άριστοτεχνικώς έλυσεν αυτό ο Παιώνιος. Παρέστησε τήν Νίκην ίσταμένην, κατερχομένην δε από τον Όλυμπον εις την γήν, ήρεμα δε και μεγαλοπρεπώς διασχίζουσαν τους αιθέρας, δια τούτο δε εστησεν αυτήν επί υψηλού βάθρου, επί κίονος, ως λέγει ο Πausanías»⁴⁵⁹.

Εις την ιεράν Άλτιν της Ολυμπίας είχαν ανάθημα και οι Μενδαίοι ένα άγαλμα. Εις τον μηρόν του αγάλματος τούτου ήτο γραμμένον ελεγείον, το οποίον ευτυχώς μας το διέσωσεν η ευσεβής μέριμνα του Πausanίου.

Ζηνί θεών βασιλεί μ' ακροθίνιον ενθάδ' έθηκαν

Μενδαίοι, Σίπτην χερσί βιασάμενοι⁴⁶⁰.

Ενοχλούμενοι δηλαδή συχνά, ως φαίνεται, οι Μενδαίοι από τους κατοίκους της Σίπτης κατέστρεψαν επί τέλους την Σίπτην και εις ένδειξιν ευγνωμοσύνης ανέθηκαν κατόπιν το αναφερόμενον άγαλμα εις τον βασιλέα των θεών Δία.

Η δε ΣΙΠΤΗ, ως και το όνομα φανερώνει, ήτο πόλις Θρακική και οχυρά, πιθανώς πλησίον της Μένδης, και πόλις των Αψινθίων ή Καινών Θρακών πιθανώς.

Προ του μετώπου του ναού του Ολυμπίου Διός επί υψηλού βάθρου οι Μεσσήνιοι της Ναυπάκτου είχαν αναθέσει τω 424 π.Χ. το άγαλμα της Νίκης, το οποίον κατεσκεύασεν ο Παιώνιος εις ανάμνησιν της νίκης εις την Σφακτηριαν κατά των Λακεδαιμονίων. Επί δε της βάσεως του μνημείου, το οποίον ανεκαλύφθη κατά τας ανασκαφάς του 1875, υπήρχεν η αναθηματική επιγραφή.

Μεσσάνιοι και Ναυπάκτιοι ανέθεν Δί

Ολυμπίω δεκάταν από τωμ πολεμίων

Παιώνιος εποίησε Μενδαίος

και τ' ακρωτήρια ποιών επί τον ναόν ενίκα.

Δηλαδή οι Μεσσήνιοι και οι Ναυπάκτιοι ανέθηκαν από την λείαν των πολέμων. Οι δε Μεσσήνιοι είχαν εποικισθή εις την Ναύπακτον υπό των Αθηναίων.

Από την Μένδην επίσης κατήγετο και ο Αντίμοιρος, όστις ήτο ο περιφημότερος μαθητής του σοφιστού Πρωταγόρα.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑΣ, πόλις ανατολικώτερον της Μένδης εις την χώραν των Αψινθίων Θρακών⁴⁶¹.

ΚΥΨΕΛΑ, πόλις οχυρά εις το εσωτερικόν της Θράκης προς βορράν της Αίνου, πολύ προ των εκβολών του Έβρου⁴⁶².

<<Κύψελα, Θράκης πόλις πλησίον του Έβρου>>⁴⁶³.

Ο βασιλεύς των Οδρυσών Κότυς Α' τω 382-359 π.Χ. είχε ως πρωτεύουσαν του τα Κύψελα Επίσης και οί Οδρύσαι βασιλείς Ευρύζελμις και Κερσοβλέπτης.

Ή πόλις αυτή βραδύτερον έγινε διάσημος σταθμός επί της μεγάλης στρατιωτικής όδου Εγνατίας, ή οποία αρχίζουσα από το Βυζάντιον έφθανε μέχρι του Δυρραχίου.

Τα Κύψελα έκοψαν κατά τον τέταρτον αιώνα νομίσματα χάλκινα, φέροντα κεφαλήν Έρμου με πέτασον ακριβώς εφαρμοζόμενον, επί δε της άλλης όψεως αγγείον *δίωτον (κυψέλην)* με επιγραφήν ΚΥΨΕ.

ΑΠΡΩΣ, κτισθείσα παρά του Άπρου, πενθερού του Κάρου.

Πόλις εις την χώραν των Καινών, ως παραδέχεται αυτήν ό Tomaschek

Ή Άπρωσ έκαλείτο και Άπρος. «Άπρος, θηλυκόν, πόλις Θράκης. θεόπομος κ' «του δ' Αντιπάτρου διατρίβοντος περί την Άπρον».

Έκαλείτο και Άπροι, ό δε Πτολεμαίος καλεί αυτήν Άπρον κολωνία και την θέτει εις την χώραν των Καινών μετά την Αφροδισιάδα.

Ήκμασεν επί Βυζαντινών και εχρημάτισεν αρχιεπισκοπή, κατέχουσα τον ενδέκατον θρόνον του Οικουμενικού κλίματος κατά τον Συνέκδημον του Ιεροκλέους.

Ό θεόπομος παραδόξως την θέτει εις την Θυριάδα άκτήν⁴⁶⁴.

Μετά την Αίνον προς τον Ελλήσποντον αρχίζει ή παραλία του Μέλανος κόλπου, ή οποία κατά την αρχαιότητα ωνομάζετο Σαρπηδών.

Κατά την αρχαιοτάτην ακόμη εποχήν υπήρχον εις την Θρακικήν χερσόνησον πολλαι σημαντικαί πόλεις, ήτο δε πυκνότατα κατοικημένη, διότι, καθώς την

χαρακτηρίζει ο Ευριπίδης, ή Θρακική χερσόνησος ήτο αρίστη και γονιμωτάτη χώρα, δια τούτο δε ήτο και πολυάνθρωπος⁴⁶⁵.

Και ο Ηρόδοτος λέγει, ότι ήτο πολυάνθρωπος. «Χερσόνησος, εις την οποίαν πόλεις πολλαί»⁴⁶⁶.

Ό δε Ξενοφών λέγει, ότι εις την Χερσόνησον υπήρχον εκτός των πολλών χωρίων ένδεκα μόνον ή δώδεκα πόλεις. Πιθανόν πόλεις πολλαί κατά την εποχήν του ως εκ των αδιάλειπτων επιδρομών των Θρακικών εθνών και των συχνών πολέμων να εξέπεσαν εις χωρία, διότι ιστορικός της περιωπής του Ξενοφώντος, όστις μάλιστα διέμεινεν επί αρκετόν χρονικόν διάστημα εις την Χερσόνησον κατά την επιστροφήν του από την εκστρατείαν του Κυρου, ήτο αδύνατον να μη εγνώριζε τον ακριβή αριθμόν των πόλεων αυτής. Το πιθανώτερον είναι, ότι πολλαί πόλεις εξέπεσαν, ως είπομεν, εις χωρία.

Χαρακτηρίζει δε εν γένει ο Ξενοφών την Θρακικήν χερσόνησον ως «χώραν παμφορωτάτην και αρίστην, κεκακωμένην δε, ως έλέγετο, υπό των **Θρακών**, πολλήν δε καγαθήν σπόριμον, πολλήν δε πεφυτευμένην, παμπληθείς δε και πάγκαλους έχουσαν νομάς παντοδαποίς κτήνεσι»⁴⁶⁷.

Ήσαν δε οί πόλεις της Θρακικής χερσονήσου αί έξης.

ΚΑΡΔΙΑ, παράλιος πόλις έπι του Μέλανος κόλπου εις το βορειότερον σημείον της Χερσονήσου, εις τον ισθμόν αυτής. Ή Καρδία ήτο ή μεγαλειτέρα από τας εις την Χερσόνησον Ελληνικάς αποικίας, αποικία των Μιλησίων και Κλαζομενίων, ύστερον δε και των Αθηναίων.

Από την Καρδίαν ήρχιζε το τείχος και έφθανεν έως την Πακτύην, δηλαδή από τον Μέλανα κόλπον έως τον Ελλήσποντον κατά μήκος του Ισθμού. Το τείχος τούτο κατεσκεύασεν ο Μιλτιάδης, ο υιός του Κυφέλου, όταν προσεκλήθη ως βασιλεύς των Δολόγκων Θρακών, δια να μη είμπορούν οί Άψίνθιοι Θράκες να εισβάλουν εις την Θρακικήν χερσόνησον. Τοιουτοτρόπως δε διέκοψε τας ληστρικάς επιδρομάς και τας λεηλασίας των.

Ωνομάσθη δε ή πόλις αυτή δια τον εξής λόγον Καρδία.

Ό κτίστης αυτής Έρμοχάρης κατά τα νόμιμα ένω ως έποικιστής εθυσίαζε, κόραξ ήρπασε την *καρδίαν* του ιερού σφαγίου και πετάσας υψηλά την αφήκενεις τον τόπον αυτόν και δια τούτο ωνομάσθη κατ' αυτόν τον τρόπον⁴⁶⁸.

Την Καρδίαν, μεγίστην πόλιν της Χερσονήσου, πόλιν των Αθηναίων, την κατέλαβεν αργότερον ὁ Φίλιππος.

Αργότερον δε τῷ 309 π. Χ. ὁ Λυσίμαχος κατέσκαψε τὴν Καρδίαν καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔκτισε τὴν ἐξ αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν πόλιν Λυσιμάχειαν.

Τὴν καταστροφὴν ταύτην τῆς πόλεως τῶν Καρδιανῶν ὁ περιηγητὴς Παυσανίας τὴν χαρακτηρίζει πολὺ δίκαιως ὡς *μέγιστον ἐγκλημα*⁴⁶⁹.

Ἐξ ἐπισήμου οἰκογενείας τῆς Καρδίας ἦτο ὁ Εὐμενῆς, ἰδιαιτερός γραμματεὺς καὶ πολὺ εὐνοούμενος τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, ἀνὴρ πολὺ συνετός καὶ ἐπιτηδειότατος, νυμφεύθεις εἰς τὴν Περσίαν τὴν Βαρσίνην, γυναικαδέλφην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὑποστηρίξας δὲ ὡς ἐπίτροπος τῆς βασιλείας τὸν Περδίκκαν ἔλαβεν ὡς βασιλεὺς τὴν Καππαδοκίαν, ἀνρδείχθη δὲ ἀνδρείος καὶ ἐμπειρότατος περὶ τὰ πολεμικά. Κατὰ τὸν Πλούταρχον ὅμως, ὅστις εἰς τοὺς Παραλλήλους βίους τοῦ ἀφιερώνει ἰδιαιτερον κεφάλαιον εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ διασήμου τούτου Καρδιανού, ὁ Εὐμενῆς δὲν κατήγετο ἀπὸ ἐπίσημον οἰκογένειαν, ἀλλ' εἶχε πατέρα, ὅστις ἐκ πενίας ἐξασκούσε τὸ εὐτελὲς ἐπάγγελμα τοῦ ἀμαξηλάτου⁴⁷⁰.

Ὁ δὲ ἐπίσης Καρδιανὸς Ἱερώνυμος, συμπολίτης καὶ φίλος τοῦ Εὐμενοῦς, ἦτο κατ' ἀρχὰς στρατηγὸς εἰς τὴν στρατιάν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἐζησεν ἔτη 104 διατηρήσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς τοῦ δυνάμεις. Ἐγραψε δὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Διαδόχων καὶ περὶ τοῦ πολέμου τοῦ Πυρροῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ Καρδία ἔκοψεν ἀπὸ τὸ 300 π. Χ. νομίσματα χάλκινα..

Πιθανόν καὶ τὰ νομίσματα, τὰ φέροντα ἐπιγραφὴν ΧΕΡ, ΧΕΡΡΟ, νὰ ἀνήκουν εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Τὰ νομίσματα τῆς Καρδίας φέρουν κεφαλὴν Δήμητρας ἢ Περσεφόνης μετὰ στεφάνου σταχυῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ὀψεως λέοντα καταβροχθίζοντα λείαν, σύμβολα δὲ κόκκον κριθῆς, ἀστέρα κτλ. Ἐπιγραφὴν δὲ ΚΑΡΔΙΑ, ΚΑΡΔΙΑΝΟΣ ἢ ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ.

ΙΔΗ, πόλις μετὰ τὴν Καρδίαν⁴⁷¹.

ΠΑΙΩΝ, μετ' αὐτὴν⁴⁷².

ΑΡΑΠΛΟΣ, μεί' αὐτὴν⁴⁷³.

ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ, πόλις οχυρά, κτισθείσα υπό Λυσιμάχου τω 309 π. Χ. πλησίον της Καρδίας, ανατολικώς αυτής εις το μέσον του ισθμού. Ὁ Λυσίμαχος εγκατέστησεν εις την νέαν ταύτην πόλιν τους κατοίκους της Καρδίας και μέρος τῶν κατοίκων της παρακείμενης πόλεως Πακτύης. «Λυσιμαχεια, ην ἔκτισε Λυσίμαχος⁴⁷⁴.

Φαίνεται δε, ὅτι μέρος των κατοίκων της Καρδίας παρέμεινεν εις αὐτήν και κατόπιν κατηδαφίσθη πάλιν αὐτή προς ὄφελος της Λυσιμαχείας υπό των επιδραμόντων Θρακῶν. Και ανηγέρθη μεν ἔπειτα οπωσδήποτε υπό του Αντιόχου, πλην ἔμεινε πλέον ἄσημος.

Ὁ Ἀντίοχος (5 βασιλεύς διαπλεύσας εις την Εὐρώπην καθυπέταξε την Θράκην και τους επαναστατήσαντας Θράκας, χωύρωσε την Χερσόνησον και εποίκισε την Λυσιμάχειαν, την οποίαν ο Λυσίμαχος μεν, ὁ ἐπί Αλεξάνδρου βασίλευσα; εις την Θράκην, ἔκτισεν ως επιτείχισμα δια τὰς επιδρομὰς των Θρακῶν, οἱ Θράκες ὁμως μετὰ τον θάνατον του Λυσιμάχου την εἶχον καταστρέψει⁴⁷⁵.

Μετὰ τον θάνατον του Λυσιμάχου ἔκτος του Αντιόχου κατέλαβαν την Λυσιμάχειαν οἱ Σέλευκοι και κατόπιν οἱ Πτολεμαῖοι.

Ἡ ακμάσασα αὐτή πάλιν πόλις κατεστράφη παντελῶς υπό των Θρακῶν κατὰ το ἔτος 198 π. Χ.⁴⁷⁶.

Ἐκοψεν ἡ Λυσιμάχεια κατὰ τον τρίτον π. Χ. αἰῶνα χάλκινα νόμισμα τα, των οποίων οἱ συνηθέστεροι τύποι εἶνε ἐπὶ της εμπρόσθιας ὀψεως κεφαλὴ Λυσιμάχου, Ηρακλέους νεαροῦ, Δήμητρος με καλύπτραν, πόλεως πυργοφόρου, Ἀθηνάς, Ἐρμου η λέοντος, ἐπὶ δε της οπισθίας λέων τρέχων ἢ καθήμενος ἢ προτομὴ λέοντος, Ἀρτεμις ἰστάμενη κρατοῦσα δάδας, Νίκη κρατοῦσα στέφανον και κλάδον φοίνικος, στέφανος σταχυῶν, στάχυς κτλ. Επιγραφή δε ΛΥΣΙΜΑΧΕΩΝ.

ΔΡΑΒΟΣ, μετὰ την Καρδίαν.

ΛΙΜΝΑΙ μετ' αὐτήν. Αποικία Μιλησίων⁴⁷⁷.

ΑΛΩΠΕΚΟΝΗΣΟΣ, αποικία Αιολέων⁴⁷⁸.

Κατὰ τον Στέφανον τον Βυζάντιον το ὄνομα της πόλεως αὐτῆς οφείλεται εις το γεγονός, ὅτι οἱ πρώτοι κάτοικοι αὐτῆς διετάχθησαν υπό χρησμοῦ να κτίσουν πόλιν εις την θέσιν, οπου θὰ ἔβλεπον δια πρώτην φοράν σκύμνους αλώπεκος.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ νομίσματα χάλκινα ἀπὸ το 400—350 π. Χ. Φέρουν δε ταῦτα ἐπὶ τῆς μίας ὀψεως κεφαλὴν Διονύσου, Ἀθηνᾶς ἢ μαινάδος, ἐπὶ δε τῆς ἄλλης κἀνθαρὸν με σύμβολα τὴν ἀλώπεκα, σταφυλὴν ἢ κόκκον κριθῆς. Ἐπιγραφὴν δε ΑΛΩ, ΑΛΩΠΕΚΟΝ.

Μετὰ τὴν πόλιν ταύτην ἀρχίζει ἡ παραλία, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκαλεῖτο μεγάλη *Μαξουσία*.

ΕΛΑΙΟΥΣ ἡ νοτιωτέρα τῶν πόλεων τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, περίφημος δια τὸν ἐν αὐτῇ τάφον τοῦ Πρωτεσίλαου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἠθυσίασεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ὁ Ελαιούς ἦτο ἀποικία τῶν Τηίων.

Ἄλλ' εἠθεωρεῖτο καὶ ὡς «Ἀττικὴ ἀποικία, ἣν ἐκτίσεν ὁ Φόρβας»⁴⁷⁹.

Εἶχε δε ὁ τάφος τοῦ Πρωτεσίλαου καὶ τέμενος πέριξ τοῦ, ὁποῦ εφυλάσσοντο χρήματα πολλὰ, φιάλαι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ, πολύτιμα υφάσματα καὶ χάλκινα δοχεῖα, ἀγγεῖα καὶ διάφορα ἄλλα ἀναθήματα τῶν προσκυνητῶν. Εἠθεωρεῖτο δε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὁ τάφος αὐτὸς ὡς ἱερόν προσκύνημα καὶ ὁ πέριξ αὐτοῦ χώρος οὐδέποτε ἐκαλλιεργήθη ἀπὸ εὐλάβειαν.

Ὁ Ἀρταύκτης ὁμως, ὑπαρχὸς τοῦ Ξέρξου εἰς τὸν νομόν τῆς Χερσονήσου, ἀνὴρ Πέρσης ἀσεβῆς καὶ σκληρός, ἐσύλησε τὸν τάφον τοῦ Πρωτεσίλαου ἐξαπατήσας τὸν βασιλέα. Ἐξηπάτησε δε τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύοντα κατὰ τῶν Ἀθηνῶν εἰπὼν εἰς αὐτόν ὅτι ὁ Πρωτεσίλαος ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Περσίας. Ἀφοῦ δε ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς, μετέφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν Σηστόν, ἐσπείρει δε καὶ ἐνέμετο τὸ τέμενος καί, ὁσάκις μετέβαινεν εἰς τὸν Ελαιούντα, ἀσελοῦσε με γυναῖκας μέσα εἰς τὸ ἱερόν ἄδυτον. Πλην οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιόρκησαν τὴν Σηστόν, ὁποῦ ὁ Ἀρταύκτης εἶχε καταφύγει με τὸν Οἰόβαζον. Ἐπωφεληθέντες ὁμως ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος ἐφυγον ἀπὸ τὸ ὀπίσθον μέρος τοῦ τείχους. Τὴν ἡμέραν ὁμως οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἠνοιξαν τὰς πύλας αὐτῆς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατέλαβον τὴν Σηστόν. Καὶ τὸν Ἀρταύκτην καταδιώξαντες συνέλαβον με τὸν υἱὸν τοῦ πλησίον τῆς πόλεως Αἰγὸς ποταμοὶ καὶ αὐτὸν μεν ἐκάρφωσαν καὶ ἀνεκρέμασαν εἰς σάνιδα, τὸν δε υἱὸν τοῦ ἐλιθοβόλησαν προ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ εἰς τὸν λόφον τῆς πόλεως Μαδύτου. Τὸν δε Οἰόβαζον, ὅστις ἐφυγεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης, τὸν συνέλαβον οἱ Ἀψίνθιοι Θράκες καὶ τὸν εἠθυσίασαν κατὰ τὸν ἰδικόν τῶν τρόπων εἰς τὸν ἐπιχώριον Φεὸν τῶν *Πλείστωρον*⁴⁸⁰.

Έκαμεν ή πόλις αυτή νομίσματα χάλκινα κατά το 350 π. Χ. το πρώτον. Έχουν δε ταύτα επί της εμπρόσθιας μεν όψεως πρόραν ή κεφαλήν Αθηνάς ή προτομήν Αρτέμιδος, επί της οπίσθιας δε στέφανον, γλαυκά ή μέλισσαν. Επιγραφήν δε έχουν ΕΛΑΙ ή ΕΛΑΙΟΥΣΙΩΝ.

Μετά τον Ελαιούντα εις την είσοδον της Προποντίδος από τον Ελλήσποντον ήτο ή άκρα, ή καλούμενη *Κυνός* σήμα ή *Κυνόσσημα*, κατ' άλλους δε σήμα της *Εκάβης*, της οποίας εδεικνύετο εκεί ο τάφος, οπού μόλις εκάμπτετο ή άκρα προς τον Ελλήσποντον.

Μυθολογείται δε, διτι ή Εκάβη μετεμορφώθη εις κύνα⁴⁸¹.

ΜΑΔΥΤΟΣ, η πόλις αυτή είχε σπουδαιότητα κατά την τετάρτην π.Χ. εκατονταετηρίδα. Εις την πόλιν αυτήν ήτο και ο τάφος της Εκάβης.

Ή Ελλησποντία αυτή πόλις ήτο αποικία των Λεσβίων⁴⁸².

Έκοψεν ή Μάδυτος περί τα 350 π. Χ. χάλκινα νομίσματα.

Έχουν δε *αυτά* επί της μιας όψεως ταύρον εφορμώντα με ιχθύν υπεράνω, επί δε της άλλης υπάρχει κύων καθήμενος, σύμβολα δε στάχυν ή αστέρα, ως και ονόματα αρχόντων. Άλλα πάλιν μεταγενέστερα έχουν κεφαλήν γυναικείαν προς αριστερά και επί της άλλης όψεως σταφυλήν και λύραν. Επιγραφήν δε ΜΑΔΥ.

ΣΗΣΤΟΣ; πόλις γνωστή εις την μυθολογίαν δια τα «καθ' Ηρώ και Λέανδρον». Ευρίσκετο εις το στενώτερον μέρος του Ελλησπόντου απέναντι της Ασιατικής πόλεως Αβύδου, το δε πλάτος του Ελλησπόντου

εις το μέρος τούτο είνε μόνον επτά σταδίων, δια τούτο δε ό Ξέρξης εις το σημείον τούτο εγεφύρωσε τον Ελλήσποντον δια την διάβασιν των στρατευμάτων του.

Εις την Σηστόν οί Αθηναίοι έστειλαν αργότερον άποικίαν.

Ή Σηστός ήτο κτίσμα των Λεσβίων, είχε τείχη οχυρώτατα, δια τούτο δε εθεωρείτο ή πρωτεύουσα πόλις της Θρακικής χερσονήσου. Τα φρούρια αυτής ήσαν ισχυρότατα και δυσπολιορκητότατα.

Ή Σηστός ήτο αρχαιότατη πόλις, μνημονευομένη και από τον Όμηρον. Ήτο ή άριστη των πόλεων της Χερσονήσου, ο δε αρχαίος γεωγράφος θεόπομπος λέγει περί αυτής, ότι ήτο μεν μικρά, αλλά καλά ώχυρωμένη.

Κατά τον Πελοποννησιακόν πόλεμον ὁ στρατηγός των Αθηναίων Χάρης εισπλεύσας εἰς τον Ἑλλησποντον ἐκυρίευσεν τὴν Σηστόν καὶ τοὺς μὲν ἠβώντας κατέσφαξε, τοὺς δὲ ἄλλους κατοίκους τοὺς ἐξηνδραπόδισε⁴⁸³.

Ἐκοψεν ἡ Σηστός τῷ 350 π. Χ. χάλκινα νομίσματα. Ἐχουν δὲ αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας μὲν ὄψεως κεφαλὴν γυναικὸς μετὰ κόμης ἐν σφενδόνῃ, κεφαλὴν Δῆμητρας στεφανωμένην μὲ στάχους, Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας ὄψεως Δῆμητρα, Ἑρμῆν ἰστάμενον, ἀμφορέα, ὄρος, κηρυκεῖον ἢ Δῆμητρα καθήμενην, σύμβολα δὲ ὄρος, Ἰσιακόν κόσμημα ἢ σταφυλὴν. Ἐπιγραφὴν δὲ ἔχουν ΣΑ, ΣΗ, ΣΗΣΤΙ.

ΚΟΙΛΟΥΣ, πλησίον τῆς Σηστοῦ.

ΑΙΓΟΣ ΠΟΤΑΜΟΙ, τὴν πόλιν ταύτην μνημονεύει ὁ Ἡρόδοτος. Μερικοὶ ὅμως ἀμφισβητοῦν τὴν ὑπαρξίν τῆς πόλεως παραδεχόμενοι ὅτι **Αἰγὸς Ποταμοί** μόνον ποταμὸς καὶ τοποθεσία υπήρχεν, ἄλλ' ὄχι καὶ πόλις. Ὅτι ὅμως καὶ πόλις υπήρχε λεγομένη Αἰγὸς ποταμοί, καταφαίνεται ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, ὅστις τὴν ὀνομάζει πόλιν κατεσκαμμένην (κατεδαφισμένην), ἐπίσης ἀπὸ χωρίον τι τοῦ Ἀρριανοῦ, εἰς τὸ ὅποιον λέγει, ὅτι ἡ πόλις αὐτὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν μακρῶν τειχῶν τῆς ἐφθασεν εἰς παρακμὴν διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἐξουσίας, διεφύλαξεν ὅμως τὰς παλαιὰς παραδόσεις τῆς καὶ διετήρησε τὸ ἀρχικόν σχῆμα τῆς.

Μετ' ὀλίγον δὲ ἀνέλαβε τὴν πάλαιαν δύναμιν, ὥστε καὶ τὰ μακρὰ τείχει τῆς νὰ ἀνοικοδόμησεν καὶ κατὰ θάλασσαν νὰ ἐπικράτησεν.

Κατὰ τὴν περίφημον ἐν Αἰγὸς ποταμὸς μάχην οἱ Αθηναῖοι ἐκεῖ προσώρμισαν τὰ πλοῖα τῶν. Καὶ εἶχε μὲν ὁ Κλέων ὡς στρατηγός των Αθηναίων ἐξασφαλίσεν τὴν σύμπραξιν τῶν Θρακῶν βασιλέων κατὰ τὴν μαρτυρίαν Διόδωρου τοῦ Σικελιώτου, διότι οἱ διαμαχόμενοι **Μήδοκος** καὶ **Σεύθης** ἐδήλωσαν εἰς αὐτόν πολιτικὴν φιλίαν καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ δώσουν πολλὴν δύναμιν, πλην οἱ Αθηναῖοι ἐνικήθησαν κατὰ τὸ ἔτος 405 π. Χ. ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου⁴⁸⁴.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ τῷ 350 π. Χ. χάλκινα νομίσματα, τὰ ὁποῖα φέρουν ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας μὲν ὄψεως κεφαλὴν Δῆμητρος, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας αἶγα ἰσταμένην μὲ ἐπιγραφὴν ΑΙΓΟΣ ΠΟ ἢ ΑΙΓΟΠΟ.

ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ, παράλιος πόλις ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Στράβωνος ἦτο ἀκόμη ἀσήμαντος πολίχνη. Ἀργότερον ὠνομάζετο καὶ Καλλιούπολις προαχθεῖσα πολὺ ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῆς.

ΚΡΗΣΣΑ, εκείτο ή πόλις αυτή εις την πεοιοχίν Αιγός πόταμου. «Κρήσσα, εντός Αιγός πόταμου»⁴⁸⁵.

ΚΡΙΘΩΤΗ, «Κριθώτη, πόλις κτισθείσα υπό Μιλτιάδου»⁴⁸⁶.

Πόλις μετά την Καλλίπολιν επί της Προποντίδος. Μικρά πολίχνη κατεδαφισμένη είχε κατακτήσει επί Στράβωνος⁴⁸⁷.

Έκοψε περί τα 350 π. Χ. χάλκινα νομίσματα, τα όποια έχουν επί της εμπροσθίας όψεως κεφαλήν Δήμητρος ή Αθηνάς, επί δε της οπίσθιας κόκκον κριθής ή κόκκον εντός στεφάνου από στάχυς, επιγραφήν δε ΚΡΙΙ ή ΚΡΙΘΟΥΣΙΩΝ.

ΠΑΚΤΥΗ, μετά την Καλλίπολιν εις την έξοδον του Ελλησπόντου εις την Προποντίδα, ως και ή Κριθώτη ή Κριθωτή.

Αρχαία πόλις πλησίον της Κριθώτης, μνημονευομένη από τον Ηρόδοτον και «άλλους. Εις την πόλιν αυτήν παρέμεινεν ό Αλκιβιάδης, όταν οί Αθηναίοι αφόρεσαν απ' αυτόν την εξουσίαν και την στρατηγίαν της πόλεως»⁴⁸⁸.

Κατά τον Έκαταίον υπήρχε και πόλις **Χερσόνησος**,

«Εστί δε δευτέρα πόλις εν τη Θράκη **Χερρόνησος**, περί ης Εκαταίος εν Ευρώπη «εν δ' αυτοίσι πόλις **Χερσόνησος** εν τω ίσθμω της Χερσονήσου»⁴⁸⁹.

ΑΓΟΡΑ, μνημονεύεται ή πόλις αυτή άπας από τον Ηρόδοτον, όταν ο στρατός του Ξέρξου διήλθε δι' αυτής⁴⁹⁰.

ΑΓΑΘΟΥΠΟΛΙΣ» πόλις άγνωστος ιστορικώς, γνωστή δε μόνον από νομίσματα του τετάρτου αιώνος. Πιθανόν να εκτίσθη προς τιμήν του Αγαθοκλέους, υιού του βασιλέως Λυσιμάχου.

Έκοψε τω 359 π. Χ. χάλκινα νομίσματα, τα όποια φέρουν επί της μιας όψεως κεφαλήν νεανικήν με ταινίαν, επί δε της άλλης στέφανον δάφνης, γλαυκά ή κηρύκειον, επιγραφήν δε ΑΓΑΘΟ ή ΑΓΑ ή Α. Γ.

Όλαι αί πόλεις της Θρακικής χερσονήσου είχαν υποκύψει εις τον Φοινικικόν στόλον του Ξέρξου πλην της Καρδίας.

Μετά την καταστροφήν όμως των Περσών οί Αθηναίοι κατέλαβαν εκ νέου την Θρακικήν χερσόνησον, διότι ή οδός των στενών του Ελλησπόντου προς τον Ευξεινον Πόντον ήτο ζωτικώτατον δι' αυτούς συμφέρον ένεκα του εμπορίου του

σίτου, των δερμάτων και άλλων ειδών, τα οποία συνεχώς εμπορευόταν οι Αθηναίοι και εν γένει οι Έλληνες από την Θράκη, την Μοισίαν και την νότιον Ρωσίαν (Σαρματίαν).

Εν γένει δε το πλουσιώτατον και επικαιρότατον υπό στρατηγικὴν ἔποψιν τούτο τμήμα της Θράκης κατέστη κατά την αρχαίαν εκείνην εποχὴν συχνότατα το θέατρον διαφόρων πολέμων και επιδρομῶν.

Εἶνε πασίγνωστον, οτι ο Κλέαρχος ο Λακεδαιμόνιος ἐπολέμει τους Θράκας, τους κατοικούντας υπεράνω του Ἑλλησπόντου, και ὠφελοῦσε τους Ἑλληνας της Χερσονήσου.

Περὶ των ἐπιδρομῶν τούτων, αἱ ὁποῖαι εἶνε γνωσταὶ ὡς **Θράκαι ἐπιδρομαί**, ἀναφέρουν διάφοροι ἐπιγραφαί⁴⁹¹.

Ἱστορικῶς γνωρίζομεν, ἤδη πρῶτος ἀρχῶν των πόλεων της Θρακικῆς χερσονήσου υπῆρξε Μιλτιάδης, ὁ υἱὸς του Κυψέλου, ὅσας προσκληθεὶς ἐκεῖ κατὰ συμβουλήν της Πυθίας ὑπὸ των **Δολόγκων** Θρακῶν, οἱ ὅποιοι τότε κατείχον την Θρακικὴν χερσονήσον, ἐδέχθη την πρότασιν των φιλοξενήσας εἰς την οἰκίαν του τους βασιλεῖς και ἀπεσταλμένους των Δολόγκων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Μιλτιάδης ἐγένεν ὁ πρῶτος τύραννος της Χερσονήσου. Ἐλαβε δε μαζί του ἀπὸ τους Αθηναίους, ὅσοι ἠθέλον να λάβουν μέρος εἰς την ἀποδημίαν ταύτην, και με τους Δόλογκας κατέλαβε την χώραν, εἰς την ὁποίαν τον κατέστησαν βασιλεῖα. Οἱ δε Δόλογκοι προέβησαν εἰς τούτο πιεζόμενοι ἀπὸ τους Ἀψινθίους Θράκας, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς συνεχεῖς προς αὐτοὺς πολέμους διαρπάζοντες τὴν χώραν των.

Ἡ πρώτη φροντίς του Μιλτιάδου υπῆρξε να οχύρωση με τείχος τον ἰσθμὸν μέχρι της Πακτύης ἀπὸ της πόλεως Καρδίας, δηλαδὴ ἀπὸ τον Μέλανα κόλπον μέχρι της Προποντίδος, δια να μη εμποροῦν οἱ Ἀψινθιοὶ να βλάπτουν την Χερσονήσον με τὰς ἐπιδρομάς των.

Ἀκολούθως ἐγένε κύριος της Χερσονήσου πεμφθεὶς τῷ 518 π. Χ. ὑπὸ των Πεισιστρατιδῶν Μιλτιάδης, ὁ υἱὸς του Κίμωνος, ὅστις συνετήρει πεντακόσιους σωματοφύλακας και ἔλαβε γυναῖκα την Ηγησιπύλην, θυγατέρα του βασιλέως των Θρακῶν Ολόρου⁴⁹².

Ἀπὸ ὅλας δε τὰς στρατηγικὰς ἐπιχειρήσεις του Περικλέους ἐπαινέθηκε προ πάντων ἢ κατὰ την Χερσονήσον, γενομένη ὠφελιμωτάτη και σωτήριος εἰς τους ἐκεῖ κατοικούντας Ἑλληνας. Διότι ὄχι μόνον ἔφερε χίλιους Αθηναίους ἀποίκους και ἐνεδυνάμωσε δια των ἀνδρείων τούτων τὰς πόλεις, ἀλλὰ και το στενώτερον μέρος

του ισθμού διαζώσας με οχυρώματα και πύργους από θαλάσσης εις θάλασσαν, εμπόδισε με το τείχος τὰς επιδρομὰς των Θρακῶν, ὅσον ἦσαν πέριξ της Χερσονήσου και απέκλεισε τον βαρύν και συνεχὴ πόλεμον, εις τον ὅποιον ἦτο καθ' ὅλον τον χρόνον εκτεθειμένη ἡ χώρα, διότι εἶχεν επιμιξίαν με βαρβαρικός γειτνιασεις και ἦτο γεμάτη ἀπὸ λίστας γείτονας και εγχώριους⁴⁹³.

Κατὰ την διάρκειαν δε του Πελοποννησιακοῦ πολέμου και κατόπιν ἐπὶ των διαδόχων του μεγάλου Αλεξάνδρου ἡ Θρακικὴ χερσόνησος ως εκ της στρατηγικῆς της θέσεως και της ακμῆς των Ἑλληνικῶν ἀποικίων της ἦτο περιζήτητος σύμμαχος, ἀλλὰ δια τούτο ακριβῶς υφίστατο τὰς συνεπείας των διαμαχομένων λεηλατουμένη και διαρπαζομένη ἀπὸ τους υπερισχύοντας. Και ἦσαν μεν ως ἐπὶ το πλείστον αἱ πόλεις αὐταὶ σύμμαχοι των Αθηναίων, διότι οὗτοι ἀπετέλουν την μεγαλειέραν και ισχυροτέραν ναυτικὴν δύναμιν της εποχῆς ἐκείνης και ἐδέσποζον τοιοιτοτρόπως των νήσων και των παραλίων, ἀλλ' ἐζημιώνοντο πάντοτε αὐταὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τους συμμάχους των Αθηναίους χορηγοῦσαι τα ἐφόδια εις τον συμμαχικὸν στρατόν, ἀλλὰ και ἀπὸ του; Λακεδαιμονίους λεηλατούμεναι, οσάκις οὗτοι διήρχοντο ἐκείθεν ἡ ὅταν υπερίσχυναν.

Ἐκτος του Κλέωνος, ὅστις, ως εἶπομεν, εἶχε συμφιλίωσει τους ἀντιμαχόμενους Θράκας βασιλεῖς Μήδοκον και Σεύθην, ὁ Αθηναῖος ἐπίσης στρατηγὸς Θρασύβουλος ἐλθὼν εις τον Ἑλλήσποντον με σαράντα πλοῖα και μαθὼν οτι οἱ βασιλεῖς οὗτοι ἐξακολουθοῦσαν να διαπληκτίζωνται περὶ της ἀρχῆς των Ὀδρουσῶν κατῶρθωσε να του; συνδιαλλάξη και κατέστησε και τους δυο συμμάχους των Αθηναίων.

Την συμμαχίαν των Αθηνῶν ἐπὶ της Θρακικῆς χερσονήσου εἶχον ἀναγνωρίσει και ὁ βασιλεὺς των Περσῶν και ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐκτὸς της ἀντιζήλου Σπάρτης.

Ὁ δε Ἀλκιβιάδης συναθροίσας ἀπὸ τὰς πόλεις αὐτὰς πολλὰ χρήματα κατέπεισε τους Θράκας να καταταχούνως μι αἰμοφόροι και να ἐκστρατεύσουν με αὐτόν. Παρέλαβε δε και τους κατοικούντας την Χερσόνησον πανδημεί και με ὁλην αὐτὴν την δύναμιν ἐπολιόρκησε την Σηλυβρίαν, ἀφοῦ δε την ἐκυρίευσε δια προδοσίας και εἰσέπραξεν ἀπ' αὐτὴν πολλὰ χρήματα, ἀφήκεν εις αὐτὴν φρουράν και ἀνεχώρησεν.

Ὁ δε στρατηγὸς των Λακεδαιμονίων Δερκυλίδας, ἐκστρατεύσας ἐναντίον των Βιθυνῶν Θρακῶν, ἐξεπόρθησε την χώραν των. Κατὰ την ἐπιστροφὴν του δε ἀπὸ την Βιθυνίαν πορευθεὲς δια της Θράκης *φιλικῶς* και φιλοξενηθεὶς ἀπὸ τον βασιλέα **Σεύθην** ἐφθασεν εις την Χερσόνησον. Τον εἶχον δε προσκαλέσει ἀπὸ την Βιθυνίαν οἱ κάτοικοι των Ἑλληνικῶν αὐτῆς πόλεων, διότι οἱ ὑπεράνω αὐτῆς κατοικούντες

Θράκες εκπορθήσαντες και λεηλατήσαντες ολην την υπαιθρον χώραν εξηνάγκασαν τους κατοίκους αυτής να κλεισθούν εις τὰς εντειχισμένας πόλεις. Ελθών δε ὁ Δερκυλίδας με την δυναμίν του απεδίωξε τους Θράκας ἀπὸ την Χερσονήσον⁴⁹⁴.

Μετὰ τὰς πόλεις αὐτὰς της Θρακικῆς χερσονήσου εις την Προποντίδα ἦτο το ΜΑΚΡΟΝ ΤΕΙΧΟΣ ἐπὶ της λεγομένης **Λευκῆς ακτῆς**⁴⁹⁵.

Ἄνωθεν της Λευκῆς ακτῆς ἦτο το Ἱερὸν ὄρος.

Το Ἱερὸν ὄρος ἐτιμάτο ἰδιαιτέρως ὑπὸ των ἐγχωρίων Θρακῶν. Ἦτο δε ὡς ἐκ της θέσεώς του ἡ ἀκρόπολις τῶν τινὰ της χώρας. Ἀπὸ την παραλίαν ἐκείνην ἐξήρχετο ἀσφαλτος και ἐχύνετο εις την θάλασσαν.

Εἰς την οχυρὰν αὐτὴν περιφέρειαν ὑπῆρχεν ἡ Θρακικὴ πόλις ΣΙΛΤΑ.

Αἱ μετὰ την Χερσονήσον ἐπὶ της Προποντίδος πόλεις ἀπεκαλοῦντο γενικῶς «**Θράκια** τείχη», διότι ὅλαι ἦσαν ὠχυρωμένα.

«Μετὰ δε την Χερσονήσον τα Θράκια τείχη πρώτον ΛΕΥΚΗ, ΑΚΤΗ, ΤΕΙΡΙΣΤΑΣΙΣ⁴⁹⁶.

ΗΡΑΚΛΕΙΑ⁴⁹⁷.

ΓΑΝΙΑΙ⁴⁹⁸.

ΓΑΝΟΣ, οχυρὰ πόλις, την ὁποίαν ὁ βασιλεὺς των Ὀδρυσῶν Σεύθης υπεσχέθη να δώσῃ εις τον Ξενοφῶντα, ὡς και την Βισάνθην και το Νέον Τείχος, εἴν τον ἐβοήθει να ἐπανάκτησῃ τον ἀπολεσθέντα θρόνον του⁴⁹⁹.

ΝΕΟΝ ΤΕΙΧΟΣ, πολίχνη οχυρὰ πλησίον της Γόνου⁵⁰⁰.

ΒΙΣΑΝΘΗ, ἀρχαία πόλις, ἀποικία των Σαμίων, ὀνομασθεῖσα κατόπιν ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ.

Την πόλιν ταύτην, «κάλλιστον χωρίον ἐπὶ θαλάσση», υπεσχέθη να δώσῃ ὁ Σεύθης εις τον Ξενοφῶντα ὡς κατοικίαν του, συγχρόνως δε και την θυγατέρα του ὡς σύζυγον. Εἴν δε πάλιν εἶχεν ὁ Ξενοφῶν θυγατέρα, υπεσχέθη να την λάβῃ ὡς σύζυγον ἀγοράζων αὐτὴν συμφωνὰ με τον **Θράκικόν νόμον**⁵⁰¹.

Έκοψεν ἡ Βισάνθη χάλκινα νομίσματα τῶ 280 π. Χ. φέροντα ἐπὶ τῆς μίας ὄψεως κεφαλὴν Ἀθηνάς ἢ Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης γλαυκὰ ἢ τρίποδα, ἐπιγραφὴν δὲ ΒΙΣΑΝΘΗΝΩΝ.

ΠΕΡΙΝΘΟΣ, ἀποικία Σαμίων, ἰδρυθεῖσα περὶ τὰ 600 π. Χ. Ἀπὸ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα ὠνομάσθη ΗΡΑΚΛΕΙΑ.

Ὁχυρωτάτη πόλις, δια τοῦτο δὲ πάντοτε τὴν ὠνόμαζον ΤΕΙΧΟΣ ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ, ἔχουσα καὶ ἀκρόπολιν. Ἦτο δὲ ἡ Πέρινθος φύσει οχυρά, διότι ἦτο κτισμένη ἐπάνω εἰς ἓνα υψηλὸν παραβαλάσσιον αὐχένα, ὅστις ἐσχημάτιζε μικρὰν χερσόνησον. Καὶ ἡ ἐσωτερικὴ δὲ κατασκευὴ τῆς πόλεως, κτισμένης ἀμφιθεατρικῶς, ἦτο τοιαύτη, ὥστε αἱ οἰκίαι τῆς ἐσχημάτιζον τρόπον τινὰ τεῖχος αὐτομάτως προετοιμασμένον.

Κατὰ τῆς Περίνθου ἐξεστράτευσαν οἱ παρὰ τὸν Στρυμόνα Παῖονες. Εἰς τὸ προάστειον τῆς πόλεως συνεκροτήθη τότε τριπλὴ μονομαχία φονικωτάτη, διότι συνεπλάκησαν ἀνὴρ πρὸς ἀνδρα, ἰππεὺς πρὸς ἰππεὰ καὶ κύων πρὸς κύνα. Οἱ Περίνθιοι εἰς τὰς δύο πρώτας μονομαχίας ἐνικούσαν καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν ἤρχισαν νὰ παιανίζου. Οἱ Παῖονες ὠρμησαν τότε κατὰ τῶν παιανιζόντων Περινθίων καὶ τόσον τελεία ἦτο ἡ νίκη τῶν, ὥστε ολίγους μόνον ἐξ αὐτῶν ἀφήκαν ζωντανούς.

Κατόπιν ὁ Πέρσης Μεγάβαζος ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τῶν Περινθίων, μολοντοὶ δὲ οὗτοί ἐπολέμησαν γενναίως δια τὴν ἐλευθερίαν τῶν, οἱ Πέρσαι τοὺς ἐνίκησαν ὑπερέχοντες κατὰ τὸ πλῆθος, διότι ὁ Μεγάβαζος ὠδήγησεν ογδοήντα χιλιάδας, δια νὰ καθυποτάξῃ τὴν Θράκην κατὰ διαταγὴν τοῦ Δαρείου.

Ἀργότερον οἱ Περίνθιοι ἠμύνθησαν τῶ 341 π. Χ. γενναίως κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ ἐγέναν περιώνυμοι δια τὰς τειχομαχίας τῶν κατὰ τῶν πολιορκητικῶν μηχανῶν τοῦ Φιλίππου. Τοὺς Περινθίους κατὰ τὸν πόλεμον ἐκείνον τοὺς ἐβοήθησαν οἱ Βυζάντιοι καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν καὶ ἀντέστησαν ἐρρωμένως ἐπὶ πολὺ. Ἐπὶ τέλους ὁ Φίλιππος ἐκυρίευσεν τὸ τεῖχος, τὸ ὅποιον ἐκράτησε με πολλοὺς κόπους, διότι εὗρισκε μεγάλην ἀντίστασιν ἀπὸ τὰς οἰκίας τῶν Περινθίων, ὁπότεν οἱ ἠρωικοὶ Περίνθιοι ἐμάχοντο λυσσωδῶς. Ὁ Φίλιππος προ τῆς τοιαύτης ἀντιστάσεως ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ δύναμιν στρατιωτικὴν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πολιορκίας, αὐτὸς δὲ ἐξεστράτευσεν ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὅποιον ὑπεστήριζε τοὺς Περινθίους⁵⁰².

Φαίνεται, ὅτι κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους ἡ Πέρινθος ἠκμασε περισσότερο ἀποκαλούμενη «λαμπρότατη δις νεωκόρος»⁵⁰³.

Ἐποψεν ἡ Πέρινθος νομίσματα αργυρά και χάλκινα ἀπὸ το 280 π. Χ. ἔχοντα σχέσιν με τον Ηρακλέα, ὅστις ελατρεῦετο εἰς την πόλιν αὐτήν ως οικιστῆς ἢ κτίστης αὐτῆς. Προς δῆλωσιν δε τῆς ἰωνικῆς καταγωγῆς τῆς πόλεως κατὰ τους αυτοκρατορικούς χρόνους ἔφερον τα νομίσματα τῆς την ἐπιγραφὴν **ΙΩΝΩΝ ΤΟΝ ΚΤΙΣΤΗΝ**.

Και ἐπὶ μεν τῆς ἐμπροθίας ὄψεως τα νομίσματα τῆς Περίνθου εἶχον κεφαλὴν Ἀθηνᾶς, ἐπὶ δε τῆς ὀπισθίας δυο προτομὰς ἵππων συγκολλημένας ἀντιθέτως και ἐπιγραφὴν ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ.

ΗΡΑΙΟΝ, πλησίον τῆς Περίνθου.

ΔΑΜΙΝΟΝ ΤΕΙΧΟΣ, μετὰ το Ηραῖον⁵⁰⁴.

ΣΗΛΥΒΡΙΑ και Σηλυμβρία. Ἀρχαιότατη **Θρακικὴ** πόλις του **Σήλως**, ὅστις ἦτο ὁ πρῶτος αὐτῆς οικιστῆς. Εδέχθη κατόπιν ἀποικίαν Μεγαρέων περὶ τα 650 π. Χ. Μετὰ την Πέρινθον ἡ Σηλυβρία εἶχε κυριευθῆ ἀπὸ το ναυτικόν του Δαρείου.

Ἀπὸ την Σηλυβρίαν κατήγετο ὁ Ηρόδικος, σοφιστῆς ἀνώτερος ὄλων.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ περὶ τα 500 π. Χ. μέχρι του 450 μόνον αργυρά νομίσματα, φέροντα ἀλέκτορα ἢ κεφαλὴν Ηρακλέους πωγωνοφόρου ἐν λεοντῇ, ἐπὶ δε τῆς ἄλλης ὄψεως τετράγωνον ἐγκοῖλον εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένον ἢ εἰς αὐτὸ ἀλέκτορα με ἐπιγραφὴν ΣΑ, ΣΑΛΥ.

Μετὰ την Σηλυβρίαν προς το Βυζάντιον ὑπῆρχον οἱ δυο μικροὶ ποταμοὶ Ἀθύρας και Βαθυνίας⁵⁰⁵.

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ, θεωρεῖται ἀποικία των Μεγαρέων, ως ἀποικισθεῖσα τῶ 658 π. Χ. ἀπὸ τον οικιστὴν Βύζαντα. Διεδραμάτισε κατόπιν σπουδαιότατον πρόσωπον εἰς την παγκόσμιον ἱστορίαν και ὑπῆρξε το κέντρον και ἡ ψυχὴ του Ἑλληνισμοῦ.

Δεν θὰ ἐπιχειρήσωμεν να γράψωμεν περὶ τῆς πόλεως ταύτης εἰς το βιβλίον αὐτό, διότι ἀπαιτεῖται τόμος ολόκληρος δια την ἱστορίαν τῆς.

Σχετικῶς προς την ἀρχαίαν περίοδον σημειώνομεν, ὅτι οἱ κάτοικοι του Βυζαντίου υπέφερον τα πάνδεινα ἀπὸ την σκληρότητα των περιοίκων Θρακῶν και ἀντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς ἀρκούμεθα να δώσωμεν μίαν εἰκόνα ἀπὸ τον ἱστορικόν Πολύβιον, ἡ ὁποία εἶνε πολὺ χαρακτηριστικὴ.

«Επειδή δε ή Θράκη περιβάλλει ολόγυρα την χώραν του Βυζαντίου εις τρόπον, ώστε να αρχίζη από την θάλασσαν και να φθάνη εις την θάλασσαν, δια τούτο έχουν οί Βυζάντιοι συνεχή και δύσκολον πόλεμον προς τους Θράκας, εφόσον μάλιστα δεν εμπορούν να παρασκευασθούν εις πόλεμον, εις τον όποιον, και αν ακόμη υπερισχύσουν, δεν είνε δυνατόν να τον αποτρέψουν ως εκ του πλήθους των Θρακών και των δυναστών των. Εάν δηλαδή καταβάλουν ένα εκ αυτών, ορμούν κατά της χώρας των τρεις άλλοι δυνάσται δυνατότεροι. Και αν ακόμη υποχωρήσουν και συγκατατεθούν να συνθηκολογήσουν και να δώσουν φόρους, τίποτε περισσότερο δεν κερδίζουν από αυτό. Διότι, εάν εις ένα δώσουν τι, ακριβώς δια τούτο θά έχουν πενταπλάσιους απαιητάς και εχθρούς. Επειδή δε οί Βυζάντιοι έχουν χώραν εύφορωτάτην, όταν την καλλιεργήσουν και γίνουν πολλοί και διάφοροι καρποί, έρχονται αμέσως οί Θράκες και άλλους μεν καταστρέφουν, άλλους δε συναθροίζουν και τους μεταφέρουν»⁵⁰⁶.

ΚΥΑΝΕΑΙ ή ΚΥΛΑΙ, μετά το Βυζάντιον⁵⁰⁷.

ΦΙΝΙΑΣ, πόλις ονομασθείσα εκ του Φινέως. Αντί της πόλεως αυτής ό Στράβων σημειώνει την ΦΙΝΟΠΟΛΙΝ και την ΑΝΔΡΙΑΚΗΝ⁵⁰⁸.

ΦΡΥΓΙΑ, κατόπιν ή λεγομένη και ΦΙΛΙΑ⁵⁰⁹.

ΣΑΛΜΥΔΗΣΣΟΣ, αρχαιότατη **Θρακική** πόλις, μνημονευομένη από την εποχήν της Αργοναυτικής εκστρατείας. Τινές φροούν, οτι ή πόλις αυτή μετωνομασθη αργότερον και ελέγετο ΜΗΔΕΙΑ, ήτις σώζεται μέχρι της σήμερον. Οί Αργοναύται έφθασαν εις την Σαλμυδησσόν, αφού διέβησαν τās Συμπληγάδας πέτρας του Βοσπόρου. Εις την Σαλμυδησσόν ευρίσκετο τότε ό μάντις Φινεύς έχων «πεπηρωμένας τās όψεις», δηλαδή τυφλός, προς τούτοις δε ένοχλούμενος από τās αρπυίας, από τās οποίας τον απήλλαξαν οι Αργοναύται. Και τότε ο Φινεύς τους ωδήγησε πώς να πλεύση ή Αργώ εις την Κολχίδα⁵¹⁰.

Σαλμυδησσός, αιγιαλός και ποταμός εις τον Ευξεινον Πόντον⁵¹¹.

ΝΙΨΑ, εις το εσωτερικόν, εις την χώραν των *Νιψαίων* Θρακών. Την πόλιν ταύτην μνημονεύει ό λεξικογράφος Στέφανος Βυζάντιος.

ΘΥΝΙΑΣ, πόλις των *Θυνών* Θρακών ή κατά τον γεωγράφον «θυνιάς των Απολλωνιατών χώρα»⁵¹².

Ή «θυνιάς», ευλίμενος άκρα της *Αστικής* Θράκης», δηλαδή της χώρας των Αστών Θρακών⁵¹³. Σήμερον Νιάδα, χωρίον.

ΑΥΛΑΙΟΥ ΤΕΙΧΟΣ, μετά ταύτην «το λεγόμενον και Θήρας χωρίον, εν ω και ύφορμος»⁵¹⁴.

BIZYH, αρχαιότατη *Θρακική* πόλις. Πρωτεύουσα των Αστών Θρακών. Μεσόγειος πόλις προς δυσμάς της Σαλμυδησσού.

Ἡ Βιζύη κατά την τελευταίαν εκατονταετηρίδα της δυναστείας των Οδρυσών μνημονεύεται και ως πρωτεύουσα αυτών μετά τα Κύψελα.

θεωρείται και ως πανάρχαια πρωτεύουσα του μυθολογικού βασιλέως Τήρεως⁵¹⁵.

Ἐκοψεν ἡ Βιζύη νομίσματα αυτόνομα της εποχής των αυτοκρατορικών χρόνων με ποικιλίαν τύπων. Ἐπι της εμπρόσθιας ὀψεως ταῦτα φέρουν κεφαλὴν Διός, Ποσειδῶνος, Διονύσου νεαροῦ, Ἦραν καυημένην μέ τον τὰ ἐπὶ των γονάτων, ποταμόν, Ασκληπιόν, Υγίειαν, Τελεσφόρον, Απόλλωνα, Σέραπιν, Ἴσιδα κτλ. Ἐπὶ δε της οπισίθιας Νίκην, Δία σπεύδοντα, Σειληνόν μετά κανθάρου και ασκού, ἤτοι τα καθαρῶς *Διονυσιακά στοιχεία*, ὅπερ σημαίνει ὅτι ευρύτατα εἰς την αρχαίαν ταύτην **Θρακικὴν πόλιν** ἐλατρεύετο ὁ κατ' ἐξοχὴν Θρακικὸς θεὸς Διόνυσος.

Επιγραφὴν δε BIZY, BIZYHNΩN, BIZYANΩN, BIZYNΩN.

KABYΛH, ως τὴν ονομάζει ὁ ιστορικὸς Πολύβιος, μεσόγειος πόλις των Αστών Θρακών, «πόλιν *Θρακικὴν* ου πόρρω της των Αστών χώρας». Ἡτο μεταγενέστερα πόλις των Αστών, ονομαζόμενη και ΚΑΛΥΒΗ.

Την Καβύλην ἐκτίσεν ὁ Φίλιππος ἐπὶ ευφορωτάτου και επικαίρου στρατιωτικῶς σημείου ἢ κατ' ἄλλους την κατέλαβε και συνήθροισεν ἐκεῖ τους πονηρότατους, δηλαδὴ ἐξετόπισε και περιώρισεν ἐκεῖ ὅλους τους επικίνδυνους⁵¹⁶.

Ὁ Ἀρποκρατίων, Ἀλεξανδρινὸς λόγιος και ιστορικὸς, λέγει περί αυτής «Καβύλη, χωρίον ἐστὶ Θράκης, ως φησι θεόπομος εν μζ' και Αναξιμένης εν η' Φιλιππικῶν. Οὗτος δε φησιν αὐτὸ ἰδρῦσθαι προς τῷ *Τάξω* (Τόνσω) ποταμῷ κατὰ μέσον της Θράκης».

«Καβύλη, χώρα της Θράκης, ἰδρυμένη προς τῷ Τάξω ποταμῷ κατὰ μέσον της Θράκης»⁵¹⁷.

Την πόλιν ταύτην μνημονεύει και ο Πτολεμαῖος.

Στέφανος δε ὁ Βυζάντιος διαστέλλει την Καλύβην ἀπὸ την Καβύλην⁵¹⁸.

Βραδύτερον πλησίον της Καβύλης εκτίσθη ή ΙΑΜΠΟΛΙΣ, σωζόμενη ακμαία μέχρι σήμερον.

ΒΕΡΟΗ, και την πόλιν ταύτην έκτισεν ό Φίλιππος επί στρατηγικής θέσεως προς νότον του Αίμου. Ευρίσκετο παρά τα περιώνυμα στενά της Σίπκας. Πλησίον της πόλεως ταύτης εκτίσθη κατά την Ρωμαϊκήν εποχήν ή ΤΡΑΙΑΝΗ, πλησίον δε ταύτης ευρίσκεται ή σημερινή ΣτάραΖαγορά.

Η Βερόη ελέγετο κατά την αρχαιότητα και ΒΕΡΟΙΑ, όνομα, το όποιον έφερον και άλλαι Μακεδονικαί πόλεις.

Ό Αμμιανός Μαρκελλίνος την αποκαλεί *amplucivitas* και την θέτει πλησίον της Φιλιππουπόλεως.

Κατά Στέφανον τον Βυζάντιον ωνομάζετο Βέρη και το εθνικόν Βερήσιος⁵¹⁹.

ΔΡΟΥΖΙΠΑΡΑ, κυρίως ελέγετο *Δρουσιπάρα*, άλλα φέρεται και Δρουσίπαρα, Δριζιπάρα, Δριζίπαρα, Δριζίπαρος, Δριδιπάρα, Δριδήπαρα και Δρουσιπεάρα.

Πόλις κατ' εξοχήν *Θρακική*, μεσόγειος εις το εσωτερικόν της Θράκης.

Εικάζεται, ότι ή πόλις αυτή εκείτο εις ην περίπου θέσιν ή πόλις ΒαβάΕσκή και τούτο από τους πολλούς *τύμβους*, οί όποιοι ευρίσκοντο εις την περιοχήν αυτήν.

Συνήθως την τοποθετούν παρά το *Καραστιράν*.

Ό Ραυλί εις το περί της *Προελληνικής* επιγραφής των Καμινιών της Λήμνου έργον του αναφέρει και την πόλιν ΔΑΡΔΑΠΑΡΑ.

Πιθανόν να πρόκειται περί της ίδιας πόλεως⁵²⁰.

Ό δε ιστορικός Προκόπιος μνημονεύει και άλλην πόλιν, την οποίαν ονομάζει ΔΡΑΣΙΜΑΡΚΑ⁵²¹.

Επανερχόμενα εις τάς επί του Ευξείνου Πόντου παραλίας Θρακικάς πόλεις.

ΑΓΧΙΑΛΟΣ, ελέγετο και Αγχιάλη. Μικρά πόλις, αποικία των Απολλωνιατών.

Έκοψε χάλκινα νομίσματα κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους.

Εις την παραλίαν αυτήν της Αγχιάλου ήτο και ή λεγομένη *Τίριζις άκρα*, οχυρά θέσις, εις την οποίαν ό Λυσίμαχος είχε κτίσει το θησαυροφυλάκιόν του⁵²².

Ελέγετο δε ή Τίριζις και Τιριστίς, Τιρίστις, Τιρισιρίς και Τειρσιάς ή απλώς Άκρα.

«Εις Τετρισιάδα, ήτοι *Τίριζιν Άκραν* λεγομένην, έχουσαν και ύφορμον τοις αφ' εσπέρας ανέμοις, νυν λεγομένην *Άκραν* ⁵²³.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ, ελέγετο και Μεναβρία ή Μενεβρία.

Μεναβρία. εις την Θρακικήν γλώσσαν εσήμαινε πόλιν του Μένα, όστις φαίνεται ότι ήτο ό πρώτος αυτής οικιστής.

Η πόλις από Μεναβρία ωνομάσθη Μεσημβρία.

Την εξήγησιν μας την δίδει ό λεξικογράφος Στέφανος ό Βυζάντιος λέγων, ότι ή Μεσημβρία ωνομάζετο *Μελημβρία* από του κτίστου βασιλέως *Μέλαου* ⁵²⁴.

Ως και ό ιστοριογράφος Νικόλαος Δαμασκηνός «*Μεσημβρία*, πόλις Ποντική. Νικόλαος πέμπτω. Εκλήθη υπό *Μέλαου*. Βρίαν γαρ την πόλιν φασι **Θράκες**. Ως ούν Σηλυμβρία ή του Σήλυος πόλις, Πολτυμβρία ή Πόλτυος, ούτω ή Μέλαου πόλις και δια το ευφωνότερον λέγεται Μεσημβρία»⁵²⁵.

Όταν αργότερον ο στόλος του Δαρείου καθυπέταξε την Θρακικήν χερσόνησον, τα φρούρια της Προποντίδος, την Πέρινθον καί την Σηλυβριαν, τότε οι Βυζάντιοι και οί απέναντι αυτών Χαλκηδόνιοι δεν επερίμεναν τους εναντίον των επερχόμενους Φοίνικας του Δαρείου, αλλ' έγκαταλείψαντες την χώραν των έφυγαν εις το εσωτερικόν του Ευξείνου Πόντου, εγκατεστάθησαν δε εις την Μεσημβριαν τω 493 π. Χ⁵²⁶.

Πιθανόν τότε κατά την γνώμην ημών ή Μεναβρία να μετωνομάσθη Μεσημβρία από τους νέους κατοίκους της.

Ή Μεσημβρία επί Ρωμαίων κατά τον Πτολεμαίον ήτο πόλις της Μοισίας, συνορεύουσα με την Γετικήν καί την Μοισίαν «περί την υπώρειαν δε του καλουμένου Αίμου πόλις εστί λεγομένη *Μεσημβρία*, τη Θρακία Γετική τε συνορίζουσα γη»⁵²⁷.

Έλαβε δε ή Μεσημβρία μεγάλην ακμήν κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους καλούμενη *λαμπρότατη* ⁵²⁸.

Έκοψε δε ή Μεσημβρία προ του 480 π. Χ. αργυρά καί χάλκινα νομίσματα.

Οί τύποι των νομισμάτων τούτων αναφέρονται φανερώς εις την ήλιακήν λατρείαν. Το κράνος είναι έμβλημα του ηλιακού θεού Άρεως. Ο ακτινωτός τροχός είνε ωσαύτως ό ήλιος της μεσημβρίας (το όνομα της πόλεως). Τα αρχαία νομίσματα φέρουν έπι της μιας όψεως κράνος μετά λόφου, έπι δε της άλλης τετράγωνον έγκοιλον και επιγραφήν ΜΕΣΑ ή ΜΕΣΑΜΒΡΙΑΝΩΝ.

Τα δε της αυτοκρατορικής εποχής φέρουν Απόλλωνα Μουσηγέτην, Σέραπιν, Κυβέλην, Υγίειαν, Αθηνάν κτλ.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ, αποικία Μιλησίων, ιδρυείσα τω 610 π. Χ. υπό του Μιλησίου φιλοσόφου Αναξίμανδρου.

Είχεν ή πόλις δυο λιμένας, το περισσότερο δε μέρος αυτής ήτο κτισμένον έπι ενός μικρού νησιδίου, οπού ήτο και το ιερόν του Απόλλωνος, εις το οποίον ήτο αφιερωμένος ό κολοσσός της *Απολλωνίας*, έργον του γλυπτού Καλαμίδος.

«Έργον αναμφισβήτητον, σημαντικώτατον υπό τεχνικήν εποψιν και δυσχερέστατον προς εκτέλεσιν είνε το κολοσσιαίον τούτο άγαλμα του Άπόλλωνος, έχον ύψος 13 σχεδόν μέτρων»⁵²⁹.

Ο κολοσσός της Απολλωνίας μετεφέρθη τω 72 μ. Χ. από τον Μάρκελλον Λούκουλλον εις την Ρώμην και κατετέθη εις το Καπιτώλιον.

Ή Απολλωνία κατόπιν μετωνομάσθη ΣΩΖΟΥΠΟΛΙΣ⁵³⁰.

Έκοψεν ή Απολλωνία προ του τετάρτου π. Χ. αιώνος αργυρά και χάλκινα νομίσματα, φέροντα έπι της μιας όψεως λέοντα κατ' ενώπιον, επί δε της άλλης τετράγωνον εγκοιλον, εις έκαστον δε των τετάρτων υπάρχει μικρά ανάγλυφος πινακίς, τα γράμματα ΑΠ. και δυο αστέρες η ΑΠΟΛ. ή κόσμημα σταυρού μαιανδροφόρου.

Τα δε αυτοκρατορικά νομίσματα φέρουν την επιγραφήν ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΕΩΝ ΕΝ ΠΟΝΤΩ κτλ.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ, μετά την Απολλωνίαν, «εν η όρμος ναυσι»⁵³¹.

ΝΑΥΛΟΧΟΣ, μικρά πολίχνη, αποικία των Μιλησίων ή κατά τον Στράβωνα Μεσημβριανών πολίχνιον⁵³².

ΟΔΗΣΣΟΣ, η σημερινή Βάρνα. Αποικία των Μιλησίων, προς νότον του Πανυσου πόταμου, όστις χύνεται εις τον Εύξεινον Πόντον.

Ελέγετο ἡ πόλις αὐτὴ καὶ Οἰεσσός, Οἰουσσός.

«Οἰεσσός, πόλις ἐν τῷ Πόντῳ.»

«Οἰησσός, ἣν Μιλησιοὶ ἐκτίσαν, αὐτὴ Κροβύζου Θράκα κύκλῳ ἔχει.»

«Οἰησσός, ὄρμος ναυσίν.»

«Οἰησσός, Ἑλληνὶς πόλις»⁵³³.

Ἐκοψεν ἡ Οἰησσός πρὸ τοῦ 200 π. Χ. νομίσματα ἀργυρὰ καὶ χάλκινα.

Ἄλλα τὰ ἀρχαιότατα τῶν νομισμάτων τῆς εἶναι χρυσοὶ στατήρες καὶ τετράδραχμα τῶν τύπων τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Λυσιμάχου, πολλὰ δὲ ἐξ αὐτῶν φέρουν συντετμημένα ὀνόματα ἀρχόντων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπαντᾶ καὶ τὸ **Θρακικόν** ὄνομα ΚΥΡΣΑ

Ὁ κ. Μυρτίλλος Ἀποστολίδης φρονεῖ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο **Κύρσα(ς)** εἶνε Ἑλληνικόν καὶ ὄχι Θρακικόν, διότι ἀπαντᾶ καὶ εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ διότι ἀπαντᾶ παρ' Ἡσυχίου, ὡς κυρσίον=μειράκιον καὶ κυρσάνιος=νεανίας, Λακωνιστὶ⁵³⁴.

Ἄλλα Θρακικὰ ὀνόματα εὐρίσκοντο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς Βίθους, Βύζης κτλ.

Ὁ Ἡσύχιος μᾶς διέσωσε πολλὰ Λακωνικὰ ὀνόματα. Πλην ταῦτα ὡς **προδωρικά** ἔχουν μεγίστην συγγένειαν καὶ ὁμοιότητα μετὰ τὰ **Θρακικὰ** ἢ Θρακομακεδονικά.

Τὸ συντετμημένον ὄνομα **Κύρσα** εἶνε Θρακικόν, ἀπαντᾶ ἄλλως τε καὶ εἰς ἄλλα Θρακικὰ ὀνόματα, ὡς Κερσοβλέπτης, Κερσίβαυλος, **Ἀξιόκερσος**,

Ὁ δὲ Dumont παραλληλίζων τὸ ὄνομα τοῦτο **Κύρσα**, ὅπερ παραδέχεται ὡς ὄνομα γυναικός, μετὰ τὰ Ἀξιόκερσος, Ἀξιόκερσα, υποθέτει τὴν ὑπαρξίν ὀνόματος ἄρσ. Κέρσος⁵³⁵.

Κατὰ δὲ τὸν Kretschmer Κερσοβλέπτης σημαίνει Στράβων⁵³⁶.

Τὸ μοναδικόν τοῦτο ὄνομα εὐρίσκεται ἐπίσης καὶ ἐπὶ ἀυτονόμου τετραδράχμου τῆς Οἰησσού τοῦ δευτέρου π. Χ. αἰῶνος. Μετὰ τὸ 200 δὲ π. Χ. τὰ νομίσματα τῆς πόλεως αὐτῆς φέρουν ἐπὶ τῆς μίας ὀψεως κεφαλὴν πωγωνοφόρον μετὰ ταινίαν καὶ κόμην καταπίπτουσιν εἰς μικροὺς βοστρύχους, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πωγωνοφόρον μορφήν ἰσταμένην, ἐνδεδυμένην διπλοῦν χιτῶνα, κρατοῦσαν φιάλην καὶ κέρας Ἀμάλθειας καὶ ὑποκάτω ΚΥΡΣΑ . . με ἐπιγραφὴν ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΔΗ[ΣΙΤΩΝ]⁵³⁷.

Ἡ κεφαλή του νομίσματος τούτου κατά πάσαν πιθανότητα εἶνε ἡ τῆς θεότητος, ἢ ἡ ὁποία ἀπεικονίζεται ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὀψεως.

Εἰς τα χάλκινα νομίσματα ὁ αὐτὸς θεὸς δράται κατακείμενος ὡς θεὸς τις ποτάμιος. Φέρουν δε τα χάλκινα νομίσματα κεφαλὴν νεανικὴν ἢ κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δε τῆ; ἄλλης ὀψεως θεὸν πωγωνοφόρον κατακείμενον, κρατοῦντα κέρας Ἀμάλθειας καὶ φιάλην, ἀμφορέα ἀνεστραμμένον, προ αὐτοῦ δε ἐνίστε **Θύρσον**, δηλαδὴ Διονυσιακῶν στοιχείον, ἐπιγραφὴν δε ἔχουν ΟΔΗΣΙΤΩΝ.

Τα δε νομίσματα των αυτοκρατορικῶν χρόνων παριστάνουν Δία ἢ Σέραπιν τῆς Οδησοῦ φέροντα μανδύαν καὶ κρατοῦντα φιάλην. Ἐπίσης παριστάνουν Ἄδην, Δήμητρα ἢ Περσεφόνην, ἀγῶνας ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ἢ ΗΛΙΑ, ἐπιγραφὴν δε ΟΔΗΣΣΕΙΤΩΝ.

ΒΙΖΟΣ, κατόπιν τῆς Οδησοῦ, «ἐρημος χώρος».

ΚΡΟΥΝΟΙ, ἀποικία Μιλησίων, εἰς θέσιν, ὁπού ἡ σημερινὴ πόλις Βαλτζίκ. Ἀργότερον ἡ πόλις αὐτὴ μετωνομάσθη ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΣ, Διονυσούπολις ἢ Διονυσίπολις.

«Αὐτὴ ἡ Διονυσόπολις πρῶτον ὠνομάζετο Κρουνοὶ δια τὰς των ἐγγύς υδάτων ἐκρῦσεις, ἔπειτα δε μετωνομάσθη ΜΑΤΙΟΥΠΟΛΙΣ. Ὑστερον δε, Διονυσιακοῦ ἀγάλματος προσπεσόντος ἐκ τῆς θαλάσσης τοῖς τόποις, *Διόνυσόπολιν* κληθῆναι λέγουσι πάλιν. Ἐν μεθορίοις δε τῆς Κροβύζων καὶ Σκυθῶν χώρας κειμένη *μιγάδας* "Ἑλληνας οἰκιστὰς ἔχει"⁵³⁸.

ΒΡΙΖΩΝΗ ἢ Βιζώνη «πολίχνιον», μικρὰ πόλις, τῆς ὁποίας μέγα μέρος εἶχε κατάποση ὑπὸ σεισμῶν.

Ἐκεῖτο εἰς θέσιν, ὁπού ἡ σημερινὴ πόλις Καβάρνα.

ΚΑΡΩΝ ΛΙΜΗΝ, «καὶ ἡ γῆ κύκλω του λιμένος *Καριά* κληίζεται. Νυν αἱ Καρίαὶ λέγονται *Καρέα*»⁵³⁹.

ΚΑΛΛΑΤΙΣ καὶ Καλλατία, ἀποικία τῆς Ποντοηρακλείας⁵⁴⁰.

Εἰς θέσιν, ὁπού σήμερον ἡ πόλις Μαγγάλια.

Τω 310 ἢ 311 π. Χ. φαίνεται ὅτι κατῶρθωσεν ὁ Λυσίμαχος δια στενῆς πολιορκίας να περιαγάγη εἰς τα ἔσχατα τὴν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀνδρειότατα ἀμυνομένην πόλιν Κάλλατιν, διότι ἢ ἐν τῇ πόλει ἐνδεῖα ἠύξησε τόσον, ὥστε χίλιοι

πολίται, ίνα μη αποθάνουν εκ πείνης, από την πόλιν αυτήν κατέφυγαν προς τον βασιλέα του Κιμμερίου Βοσπόρου.

Ἡ Θρακική Πεντάπολις κατώρθωσε πάντοτε να διατήρηση την ανεξαρτησίαν κατά του Λυσιμάχου στηριζομένη εις το κράτος του Ευμήλου, βασιλέως των Κιμμερίων⁵⁴¹.

Ἐκοψεν ἡ πόλις αὐτὴ νομίσματα προ του 300 π. Χ. αργυρά, φέρουν δε αὐτὰ ἐπὶ της μίας ὀψεως κεφαλὴν Ἡρακλέους με λεοντήν, ἐπὶ δε της ἄλλης τόξον, ρόπαλον και στάχυν με ἐπιγραφὴν ΚΑΛΛΑΤΙ.

Υπάρχουν ἐπίσης αὐτόνομα χρυσὰ νομίσματα, φέροντα τὰς κεφαλὰς Ἡρακλέους, Αθηνὰς ἢ Διονύσου νεαροῦ, ὀπισθεν δε κισσόν.

Ὁ Ἡρακλῆς παριστάνεται εις τα νομίσματα της Καλλατίας, διότι ἐτιμάτο εις την Κάλλατιν ὡς κτίστης ἢ οικιστῆς της πόλεως, εις δε τα νομίσματα της αυτοκρατορικής περιόδου παριστάνονται διάφοροι ἄθλοι του Ἡρακλέους, ἔχουν δε ταῦτα ἐπιγραφὴν ΚΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ.

ΤΟΜΟΙ, ἀποικία Μιλησίων. Κατὰ τον Στράβωνα ἐπὶ της ἐποχῆς του ἦτο μικρὸν πολίχνιον, ὠνομάζετο δε *Τόμις*⁵⁴².

Ἐκεῖτο εις θέσιν, οπου ἡ σημερινὴ πόλις Κωνσταντζα.

Εἰς την πόλιν ταύτην εἶχεν ἐξορισθῆ ὑπὸ του αυτοκράτορας Αυγούστου ὁ ποιητῆς Ὀβίδιος, ὅστις μετὰ ἐξαετῆ ἐξορίαν ἀπέθανεν ἐκεῖ τῷ 17 μ. Χ. μόλις τριακοντούτης.

Ἐπὶ της ἐποχῆς του Λυσιμάχου μέχρι του πρώτου π. Χ. αἰῶνος ἐκόπησαν εις την πόλιν ταύτην χρυσὰ και αργυρά νομίσματα ὑπὸ το ὄνομα του Λυσιμάχου, καθὼς και χαλκὰ ἔχοντα ἐμπροσθεν κεφαλὴν Ποσειδῶνος, ὀπισθεν δε αετὸν εις στέφανον δρυός.

Κατὰ δε τους αυτοκρατορικοὺς χρόνους ἐκόπησαν χάλκινα νομίσματα φέροντα ἐμπροσθεν κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, Δήμητρος ἢ κεφαλὴν του μυθικοῦ κτιστοῦ αὐτῆς Τόμου, ὀπισθεν δε τους Διοσκούρους (*Κάβειρους*), λαμπάδας, λέοντα, κεφαλὴν Ἡρακλέους, σταφυλὴν κτλ., ἐπιγραφὴν δε ΤΟΜΙΤΩΝ, ΤΟΜΟΥ ΗΡΩΟΣ ἢ ΤΟΜΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ.

Τα δε μεταγενέστερα φέρουν επιγραφήν ΜΗΤΡΟΠ. ΠΟΝΤΟΥ ή ΤΟΜΕΩΣ, ενίοτε δε με τους τίτλους ΝΕΩΚ[ΟΡΟΥ] ή ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ.

ΙΣΤΡΟΣ ή Ιστοία, ή βορειότερα παράλιος πόλις της Θράκης, πλησίον του κατωτέρου ή Ίερού λεγομένου στόματος του Δουνάβευς, λαβούσα το όνομα από τον ποταμόν.

Ιδρύθη ή πόλις αυτή κατά το 650 π. Χ. υπό των Μιλησίων. Επί της εποχής του Στράβωνος ή πόλις αυτή είχε καταντήσει μικρά πολίχνη⁵⁴³.

Εκείτο εις θέσιν, οπού σήμερον το Καρανασούφ.

Από τα άφθονα αργυρά νομίσματα, τα όποια έκοψε κατά τον τρίτον π. Χ. αιώνα, φαίνεται οτι ήτο πόλις αρκετής σπουδαιότητας. Φέρουν δε ταύτα δυο κεφάλας ήνωμένας κατ' αντίθετον θέσιν, δηλαδή την μίαν προς τα άνω, την δε άλλην προς τα κάτω, επί δε της άλλης όψεως αλιάετον επί δελφίνος και επιγραφήν ΙΣΤΡΙΗ.

Ό παράδοξος ούτος τύπος των δυο κεφαλών αναφέρεται πιθανώς εις την λατρείαν των Διοσκούρων, ή οποία ήτο πολύ διαδεδομένη εις τα παράλια του Ευξείνου.

Αί πέντε αύται εις την παραλίαν του Ευξείνου Ελληνικαί αποικίαι, Τόμοι, Ίστρος Κάλλατις, Διονυσούπολις και Οδησσός, εσχημάτισαν κατά την Ελληνικήν εποχήν την καλουμένην Πεντάπολιν ή <<Συμμαχίαν των Ελλήνων>>. Όταν δε αργότερον προσετέθη εις αυτάς και η προς νότον τούτων Μεσημβρία, ωνομάσθη Εξάπολις.

Αι πόλεις αύται, επειδή ήσαν πάρα πολύ απομακρυσμένοι από τας μητροπόλεις των, ήσαν υποχρεωμένοι να διατηρούν φιλικάς σχέσεις με τον εγχώριον Θρακικόν πληθυσμόν. Κατά τους πολέμους των προς τον Λυσίμαχον αι πόλεις Κάλλατις, Ίστρος και Οδησσός έλαβον, ως είπομεν, σημαντικήν βοήθειαν από τας γειτονικάς Θρακικάς φυλάς.

Εις δε το εσωτερικόν της Μοισίας υπήρχον αι εξής πόλεις.

ΣΕΡΔΙΚΗ, εις τα βορειοδυτικά του Αίμου.

Ελέγετο η πόλις αύτη και Σερδών ή Σερδών πόλις, ως αναφέρεται εις την συλλογήν του Cagnat⁵⁴⁴.

Καθώς και εις επιγραφάς Μοισικάς⁵⁴⁵.

Σερδοί δε ή Σέρδοι μνημονεύεται και ο λαός Θρακικός ή μάλλον Κελτική φυλή, κατοικούσα εις τα μέρη εκείνα.

Ελέγετο η πόλις αυτή και Σαρδική, προς τιμήν δε του αυτοκράτορος Τραϊανού ωνομάσθη και Σέρδικα Ούλπια.

Το επίθετον όπως τούτο έφερον πολλαί άλλαι πόλεις προς τιμήν του Τραϊανού⁵⁴⁶.

Την Σερδικήν μνημονεύει και ο Βυζάντιος συγγραφεύς Πρίσκο⁵⁴⁷.

Σάρδεις, μνημονεύεται πόλις παρά την Κάλλατιν. Μνημονεύεται δε και Σαρδεντινός Ζευς εις επιγραφήν της Δακίας από τον ίδιον Cagnat εις την συλλογήν του.

Η Σερδική επί Βυζαντινών ελέγετο Τριαδίτσα, αργότερον δε Σόφια.

Τα αυτοκρατορικά νομίσματα της πόλεως ταύτης φέρουν επιγραφήν ΣΕΡΔΩΝ ή ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΡΔΙΚΗΣ.

ΑΞΙΟΥΠΟΛΙΣ, πλησίον του Δουνάβεως, εις το σημείον, όπου ούτος αρχίζει να στρέφεται προς βορράν.

ΔΟΥΡΥΣΤΟΛΟΝ, ελέγετο και Δουρόστολον, Δαρόστορον και Δουρύστουλον.

Ο Προκόπιος την ονομάζει Δορόστολον⁵⁴⁸.

Μετωνομάσθη η πόλις αυτή αργότερον Δρίστρα ή Δίστρα. Εκ τούτου δε εικάζομεν, ότι προήλθε το μεταγενέστερον όνομα της πόλεως αυτής *Σίλιστρια*.

ΒΗΣΣΑΠΑΡΑ, πόλις των Βησσών Θρακών πλησίον του Έβρου βορειοδυτικώς της Φιλιππουπόλεως.

Ό Έβρος ήτο πλωτός μέχρι της πόλεως Βησσαπάρας.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ.

Εκτίσθη υπό του Φιλίππου Β' τω 352 π. Χ.

Ήτο πόλις οχυρά και εμπορικωτάτη ως ευρισκομένη επί επικαίρου θέσεως πλησίον του Έβρου, δια του οποίου διενεργείτο επί αιώνας το εμπόριον της Θράκης, άλλα και των πολύ βορειότερον αυτής ευρισκομένων χωρών.

Κατά τινος προηγουμένως ή πόλις αυτή ελέγετο Ευμολπιάς και *Κε[ν]δρισός*⁵⁴⁹.

Υπήρχε και φυλή Φιλιππουπολιτών, ή οποία εκαλείτο *Κενδρυσείς*⁵⁵⁰.

Εις την Φιλιππούπολιν έτελοϋντο και αγώνες υπό το όνομα «*Κενδρίσεια*. Πυθία εν Φιλιππουπόλει νεωκόρω»⁵⁵¹.

Η πόλις αυτή ωνομάζετο και Πονηρούπολις⁵⁵².

Δέξιππος ό Αθηναίος την χαρακτηρίζει ως αρχαιοτάτην και μεγίστην πόλιν, περιγράφει δε εκτενώς την υπό των Σκυθών γενομένην πολιορκίαν της Φιλιππουπόλεως⁵⁵³.

TRIMONTION

Ωνομάσθη τοιουτοτρόπως ως εκ της τοποθεσίας της, διότι είχε κτιστή επί τριών λόφων.

«Nunc situ Trimontium dicta»⁵⁵⁴.

Το Τριμόντιον κατά την Μακεδονικήν εποχήν ηγείρετο προφανώς επί του Νεβέπτεπέ, όστις σήμεραν αποτελεί μίαν των συνοικιών της Φιλιππουπόλεως⁵⁵⁵.

ΟΥΣΚΟΥΔΑΜΑ ή με τον εξελληνισμένον τύπον ελέγετο ή πόλις αυτή και *Οουσκούδαμος*.

Ή Οουσκουδάμα είνε πανάρχαια **Θρακική** πόλις,φερομένη ως πρώτη πρωτεύουσα των βασιλέων των Οδρυσών⁵⁵⁶.

Έκτος της Οουσκουδάμας εις μεταγενεστέραν εποχήν, ως είπομεν, έχρημάτισαν πρωτεύουσα των Οδρυσών τα Κύψελα και ή Βιζύη.

Φαίνεται δε, ότι οί Οδρύσαι μονάρχαι δεν είχαν ωρισμένην και μονιμον πρωτεύουσαν, αλλά μάλλον κινητάς αυλάς, ως εις στρατόπεδα τρόπον τινά ευρισκόμενοι.

Κατά τινος ή Οουσκουδάμα μετωνομάθη κατόπιν ΟΡΕΣΤΙΑΣ ή Ορέστεια.

Τούτο κατά την γνώμην μου είνε απλή εικασία, μη στηριζομένη επί αυθεντικής τίνος ή ιστορικής μαρτυρίας, ει μη εις φερομένην τινά παράδοσιν, την οποίαν

μεταγενέστεροι Ρωμαίοι ιστορικοί και Βυζαντινοί χρονογράφοι ανήγαγον εις ιστορικήν περιωπήν.

Κατά τίνα δηλ. παράδοσιν, μη επιβεβαιουμένην όμως ιστορικώς, αντίθετον μάλιστα προς την δραματικήν αντίληψιν των δυο μεγάλων τραγικών, Αισχύλου και Σοφοκλέους, ο Ορέστης μετά τον φόνον της μητρός του ήλθεν εις την Θράκην και λουσθείς εις την συμβολήν των τριών ποταμών έκτισε την Ορεσιάδα. Πλην περί τούτου ουδεμίαν έχομεν επίσημον μαρτυρίαν.

Ὁ δεινός γεωγράφος Στράβων, ὅστις περιέγραψε και την Θράκην, λέγει ρητῶς, ὅτι ὁ υἱός του Ορέστου Πενθίλος ήλθεν εις την Θράκην εξήντα ἔτη μετά τα Τρωικά και ὅτι ὁ Ορέστης απέθανεν εις την Αρκαδίαν, αφού προηγουμένως ανεκηρύχθη αρχηγός του στόλου, ὅστις επρόκειτο να οδήγηση τους αποίκους εις τα παράλια της Μικράς Ασίας. Ὁ Πενθίλος δηλαδή επραγματοποίησε το σχέδιον του πατρός του Ορέστου.

«Ορέστην μεν γαρ ἀρξαι του στόλου, τούτου δε εν Αρκαδία τελευτήσαντος τον βιον διαδέξασθαι υιον αυτού Πενθίλον και προελθειν μέχρι Θράκης εξήκοντα ἔτεσι τον Τρωικῶν ὑστερον και τον στόλον του Πενθίλου φθῆναι εκ της Θράκης περαιωθέντα εις την Ασιαν»⁵⁵⁷.

Ὁ Στράβων λοιπόν δεν αναφέρει ποσῶς, ὅτι ο Ορέστης ήλθεν εις την Θράκην. Ενισχυόμεθα δε εις την γνώμην ημών ταύτην και από ἄλλην τινά μαρτυρίαν του εξ Αμασειας γεωγράφου, ὅστις λέγει ὅτι

«Ὁ Ορέστης έκτισεν, ως λέγεται, την εν Ἡπειρῶ **Ορεσιάδα** φεύγων τον της μητρός φόνον»⁵⁵⁸.

Επομένως, εἰάν ὁ Ορέστης *έκτιζε* την εν **Θράκη Ορεσιάδα**, ὁ Στράβων θά εμνημόνευε τούτο, και αν ακόμη επρόκειτο περί απλής παραδόσεως (ως λέγεται).

Ἄλλ' εκτός του Στράβωνος οὔτε ὁ Πλίνιος οὔτε ὁ με ἰδιαιτέραν πάντοτε προσοχήν και ακριβειαν αριθμῶν τα τοιαῦτα Στέφανος ὁ Βυζάντιος αναφέρει τι περί της εν Θράκη Ορεσιάδος, περιορίζεται δε απλῶς εις τα ἑξῆς.

«Οδρύσαι, ἔθνος Θράκης. Εστὶ δε και Οδρουσα πόλις αυτών, η και **Οδρουσία**. λέγεται»⁵⁵⁹.

Περί δε της **Ουσκουδάμας** αναφέρουν εκ των Ρωμαίων ιστορικών μόνον οἱ κατά τον τρίτον και τέταρτον μ. Χ. αἰῶνα ακμάσαντες, ως ο Ευτρόπιος, ὅστις

περιγράφει την πλησίον της Αδριανουπόλεως μάχην του στρατηγού Λούκουλλου, επίσης ο Σέξτος Ρούφος και ο Αμμιανός Μαρκελλίνος. Ούτοι όμως ουδέν απολύτως αναφέρουν περί Ορεσιιάδος⁵⁶⁰.

Ὁ δε Αἴλιος Λαμπρίδιος, σύγχρονος τούτων, μνημονεύει μόνον την Ορέστειαν και αγνοεί την Ουσκουδάμαν. Λέγει δε, οτι την Ορέστειαν εκτισεν ο Ορέστης⁵⁶¹.

Ὁ ἴδιος ὁ Λαμπρίδιος ονομάζει την Ορέστειαν και Οδρυσόν.

Επίσης δεν δυνάμεθα κατά μείζονα λόγον να στηριχθώμεν εις την μαρτυρίαν του Βυζαντινού ποιητού Ιωάννου Τζέτζη (1150 μ. Χ.), κατά την οποίαν ο αυτοκράτωρ Αδριανός εκστρατεύσας κατά των Σκυθών και εις τα μέρη εκείνα της Θράκης κυνηγήσας

το πριν μικρόν πολίχνιον κλήσιν Ορεσιιάδα, ο Αγαμέμνονος υιός πριν ἐγειρεν Ορέστης,

εκεί λουστεις γαρ ποταμοίς ιάθη της μανίας,

ες κάλλος τε και μέγεθος ανήγειρεν αύξησας

πόλιν Αδριανούπολιν, Αιλίαν ονομάσας.

Τα περι ίάσεως του Ορέστου εκ της μανίας, λουσθέντος εις την συμβολήν των τριών τούτων ποταμών, είνε καθαρά μυθεύματα και φαντασιώδεις επινοήσεις μεταγενεστέρων, ως είπομεν, ιστοριογράφων, αρεσκομένων να στηρίζονται εις μίαν μυθικήν παράδοσιν.

Ταύτην ακολουθούν και οί μεταγενέστεροι του Τζέτζη Βυζαντινοί ιστοριογράφοι και χρονογράφοι Ιωάννης Ζωναράς, Ευφραίμιος και Νικηφόρος Γρήγορας ονομάζοντες την προ της **Αδριανουπόλεως** εκεί κειμένην πάλιν **Ορεσιιάδα**, χωρίς να αναφέρουν την **Ουσκονδάμαν**⁵⁶².

Εν πάση περιπτώσει ή Αδριανούπολις από της πρώτης ακόμη εμφανίσεως της κατέστη ως εκ της εξαιρετικής της υπό πάσαν έποψιν θέσεως ή σημαντικώτερα πόλις της Θράκης.

Εκόπησαν δε εις την Αδριανούπολιν νομίσματα αυτόνομα αυτοκρατορικών χρόνων. Οι τύποι των νομισμάτων τούτων κυρίως αναφέρονται εις τους άθλους του Ηρακλέους, εις μερικά δε ευρίσκεται *ποτάμιος* θεός, ὁ ΤΟΝΖΟΣ, εις εκ των

τριών ποταμών, οί όποιοι σχηματίζουν τον Έβρον. Επιγραφών δε έχουν ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Επίσης μεταγενέστεροι πηγαί, Ρωμαϊκαί και κατά το πλείστον Βυζαντιναί, μας δίδουν ονόματα πόλεων καθαρώς Θρακικών, των οποίων ή τοποθεσία δεν είναι εξηκριβωμένη. Πιθανόν δε να πρόκειται περί μικρών ωχυρωμένων χωρίων ή μάλλον φρουρίων και στρατιωτικών σταθμών, οί όποιοι συν τω χρόνω εξειλίσσοντο εις πολίχνας.

Μνημονεύονται δε ως τοιαύται ή ΟΣΤΟΥΔΙΖΟΣ, ΟΣΤΙΖΟΣ, ΟΠΙΖΟΣ, ΔΕΝΙΖΟΣ, ΒΟΥΡΤΟΥΔΙΖΟΣ, ευρίσκομεν δε τα ονόματα ταύτα, τα καθαρώς **Θρακικά**, ανάλογα προς την υπό του Ηροδότου μνημονευομένην πόλιν ΤΥΡΟΔΙΖΑ.

Και αναμφιβόλως κατά την γνώμην ημών και αυτά αρχικώς θά ελέγοντο ΟΣΤΟΥΔΙΖΑ, ΟΣΤΙΖΑ, ΟΠΙΖΑ, ΔΕΝΙΖΑ ΒΟΥΡΤΟΥΔΙΖΑ, δηλαδή με την Θρακικήν των κατάληξιν (α), την οποίαν διετήρησεν ό ιστορικός Ηρόδοτος εις την **Τυρόδιζα**, όπως και ελέγετο κατά την εποχήν του⁵⁶³.

Διτηρήθησαν όμως και μέχρι του ε' μ. Χ. αιώνος τα ονόματα διαφόρων **Θρακικών** πόλεων ή μάλλον φρουρίων εις τον αρχικόν τύπον, ως Βησσαπάρα, Στυβαρά, Αβδηρά, Τέμπυρα, Τόπειρα, Δρουσιπάρα ή Δρουζιπάρα (την οποίαν ό Βυζαντινός λεξικογράφος μετέτρεψεν εις Δρουζίπαρον), Σουπζουπάρα, ως και τα φρούρια Καράσθυρα, Κυρίδαυα, Μαρκέρωτα, Βαίκα, Βησίπαρα, Ισιγίπερα, Κασσήρα, Καστράζαρβα, θαρσάνδαλα, Δαλάταβρα, Ζίγκυρα, Βέπαρα, Κουρτουξούρα, Κλεισούρα, Βηλαϊδίπαρα, Καβοτούμβα, Βόσπαρα, Καπιτούρια⁵⁶⁴.

Ήσαν δε ταύτα ως επί το πλείστον φρούρια **Θρακικά**, παλαιά ή καινούργια, όπως αύτολεξει λέγει ό επί Ιουστινιανού διπρόσωπος Ιστορικός Προκόπιος, κτισμένα προ πάντων κατά μήκος επί της Ροδόπης, δια να προφυλάσσουν την πεδινήν Θράκην από τας εισβολάς και επιδρομάς των επί της Ροδόπης μαχίμων Θρακικών φυλών ή άλλων επιδρομέων.

Αί Θρακικοί αύται τοπωνυμιαί αί μνημονευόμεναι από τον Προκόπιον, είνε πολυτιμότεραι από **Θρακικής** απόψεως.

Επίσης εις τα αποσπάσματα του Πολυβίου και εις άλλα κείμενα διεσώθησαν ονόματα **Θρακικών** πόλεων και άλλα τινά, τα όποια κατατάσσομεν εδώ, ιγνοείται ή ακριβής τοποθεσία των.

ΦΟΡΡΟΥΝΑ⁵⁶⁵.

ΑΔΡΑΝΗ και ΑΔΡΗΝΗ⁵⁶⁶.

ΔΕΒΡΙΣ, «πόλις της Θράκης»⁵⁶⁷.

ΑΡΕΙΟΝ ΠΕΔΙΟΝ, «εστί της Θράκης έρημον, χαμαιτυπή δένδρα έχον»⁵⁶⁸.

ΜΑΣΤΕΙΡΑ, πόλις Θράκης, ην κατέλαβεν ό Φίλιππος ως οχυράν⁵⁶⁹.

«Την Μάστειραν ούδαμου εύρισκομεν»⁵⁷⁰.

ΔΡΟΓΓΙΛΟΣ, ον κατέλαβεν ό Φίλιππος ως οχυρόν.

Ό Ησύχιος την ονομάζει Δρόγγιλον⁵⁷¹.

ΠΑΣΣΑ, «πόλις Θράκης. Εστί δε και Πασσάνδα παρά Αδραμύττειον πόλιν και Κισθήνην»⁵⁷².

ΑΜΥΤΡΟΝ, πόλις της Θράκης⁵⁷³.

ΒΡΕΑ, «Κρατίνος μέμνηται της εις Βρέαν αποικίας. Εστί δε πόλις Θρακίας, εις ην Αθηναίοι αποικίαν εξέπεμπαν».

Και ό Στέφανος Βυζάντιος μνημονεύει αυτήν «**Βρέα**, πόλις Θράκης, εις ην αποικίαν Αθηναίοι εστείλαντο»⁵⁷⁴.

ΚΑΒΗΣΣΟΣ» «Εκαταίος ό Μιλήσιος πόλιν φησίν είναι υπερβάντι τον Θράκιον Αίμον»⁵⁷⁵.

ΛΙΠΑΞΟΣ, Εκαταίος πόλις Θράκης⁵⁷⁶.

ΛΥΚΟΖΕΙΑ, πόλις Θράκης, ως Πείσανδρος τεσσαρεσκαιδεκάτω⁵⁷⁷.

ΛΥΚΩΝΗ, πόλις Θράκης. Ευφορίων Ιππομέδοντι⁵⁷⁸.

ΣΜΙΛΑ, πόλις Θράκης, Εκαταίος Ευρώπη⁵⁷⁹.

ΑΙΖΙΚΗ, Θράκης μέρος⁵⁸⁰.

ΣΚΕΜΙΖΑ, πόλις Θράκης. ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ, πόλις Θράκης.

ΣΤΡΕΨΑ, πόλις της Θράκης, ως Ελλάνικρς εν δευτέρω Περσικών υποσημαίνει⁵⁸¹.

ΜΟΚΑΡΣΟΣ, Θράκης χωρίον, θεόμποπος πρώτω Φιλιππικῶ⁵⁸².

ΧΥΤΡΟΠΟΛΙΣ, πόλις Θράκης, θεόμποπος εικοστῶ δευτέρῳ⁵⁸³.

ΑΓΗΣΣΟΣ. πόλις Θράκης, θεόμποπος εν τεσσ. εβδόμῳ.⁵⁸⁴

ΠΤΕΛΕΟΣ⁵⁸⁵.

ΑΝΤΙΣΣΑ⁵⁸⁶.

ΖΕΙΡΥΝΙΑ, πόλις Θράκης, θεόμποπος Φιλιππ. γ⁵⁸⁷.

ΝΑΣΤΟΣ και *Ναστός*, πόλις Θράκης. Απολλόδωρος δευτ. Περιηγήσει⁵⁸⁸.

ΜΥΡΤΩΝΙΟΝ, φρουριον εν θράκη⁵⁸⁹.

Ὁ δε γεωγράφος Πτολεμαῖος (150 μ. Χ.) σημειῶνει ἀρχίζων ἀπὸ τα βόρεια ὅρια τὰς ἑξῆς πόλεις τῆς Θράκης.

Πραισίδιον, Νικόπολις ἢ περὶ Αἶμον, Ὅσταρος, Οὐαλλα, Οπίσηνα, *Δεουελτός* (Δεβελτός) κολωνία, Ορκελῖς, Καρπούδοαμον, Βιζύη, *Σαρδική*, *Τέρτα*, *Φιλιππούπολις*, *Ἄρζος*, *Τόνζος*, *Καβύλη*, *Βεργούλη*, *Πανταλία*, *Νικοπολῖς* ἢ παρὰ Νέστον, *Τοπιρίς*, *Πέργαμον*, *Τραϊανούπολις*, *Πλωτινόπολις*, *Δρουσιπάρα*, *Δύμη*, *Κύπελα*, *Αφροδισιάς*, *Ἄπρος* κολωνία, *Ηράκλεια*, *Λυσιμάχεια*⁵⁹⁰.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΠΕΛΑΣΓΩΝ, ΘΡΑΙΚΩΝ και ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατά βεβαιώσεις ιστορικές, επικυρουμένες και από αρχαιολογικά τεκμήρια, συνέβησαν μεγάλοι μεταναστεύσεις των Πελασγών, των Θρακών και των Ελληνικών φυλών εις διάφορα μέρη της Θράκης, της Ελλάδος και της Μικράς Ασίας, από των υπωρειών του Καυκάσου (Κολχίδος) μέχρι των νοτίων παραλίων της Λυκίας.

Γενικώς δε αἱ μετακινήσεις αὐταί, οφειλόμεναι μάλλον εις αυθόρμητον ιστορικόν νόμον, ἔγιναν εις παναρχαίαν εποχήν, ἤρχισαν ἀπό το 40003000 π. Χ. και διήρκεσαν μέχρι του 1060 π. Χ. περίπου. Ἦρχισαν δηλαδή ἀπό τὰς ἀρχὰς τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς —ἀγνώστον τί συνέβη κατὰ τὴν καλουμένην *παλαιολιθικὴν* ἐποχήν—και ἐξηκολούθησαν κατὰ διαλείμματα μέχρι του Τρωικοῦ πολέμου, ἄλλαι δε και μετ' αὐτὸν.

Αἱ τελευταῖαι αὐταί μετακινήσεις τῶν Ελληνικῶν προ πάντων φυλῶν εἶναι αἱ μεταγενέστεροι και γνωσταί ὑπὸ το ὄνομα τῆς *καθόδου τῶν Δωριέων*.

Προ τῆς καθόδου εις τὴν Ελλάδα τῶν Ελληνικῶν φυλῶν, τῶν Αχαιῶν και τῶν Αιολέων (οἱ Αιολεῖς ἦσαν Αχαικὸν ἔθνος) κατὰ το 2000 περίπου π.Χ. ὑπῆρχον εις αὐτὴν οἱ **Προελληνικοὶ λαοί**, φέροντες γενικῶς το ὄνομα **Πελασγοί** και ἔχοντες εις πολλὰ μέρη συνοίκους τοὺς **Θράκας, Καράς, Λέλεγας** κτλ.

Εἰς τὴν Ελλάδα ὡς *πρωτοέλληνες* ἦλθον περὶ τα 2000 π. Χ. ἀπὸ τον Καύκασον οἱ **Αχαιοί**. Οὗτοι ἀνemiγήσαν με τα εὑρισκόμενα εις αὐτὴν Πελασγικά και ἄλλα ἔθνη και ἐκ τῆς ἀναμίξεως ταύτης προέκυψαν οἱ Αχαιοί (οποῦ ὑπερίσχυσαν αὐτοί) και οἱ Αιολεῖς. Ταῦτα δε συνέβησαν μέχρι τῆς ΙΔ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

Κατὰ δε τὴν ΙΓ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἤρχισαν οἱ Αχαιοὶ να ἐξαπλώνωνται εις τὰς νήσους του Αἰγαίου πελάγους και τὴν Κρήτην, εις τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ασίας μέχρι Κιλικίας, τὴν Κύπρον και τὴν Αἴγυπτον. Συγχρόνως δε ἰδρύθησαν (1400—1100 π. Χ.) εις τὴν ἠπειρωτικὴν Ελλάδα τα διάφορα **Αχαιικά** κράτη, τῶν ὁποίων σπουδαιότερον ἦτο το του Ἄργους, ἐξ ου και τα διάφορα φύλα ἀπὸ τον Ὅμηρον

ονομάζονται αδιακρίτως Αχαιοί, Αργείοι και Δαναοί. Τα κράτη ταύτα ήσαν διάσημα δια τον Ελληνικόν πολιτισμόν των, όστις γενικώς αποκαλείται *Μηκηναϊκός*.

Οι δε Ίωνες και οι Μινύαι ήλθον αργότερον εις την Ελλάδα από τον Καύκασον ή από την Αρμενίαν, όπου οι Χεταίοι είχαν το βασίλειόν των εκτεινόμενον μέχρι της Συρίας.

Εις την Κρήτην πολλούς αιώνας προ του Μυκηναϊκού πολιτισμού και της καθόδου των Αχαιών εις την Ελλάδα υπήρξεν άλλος διάσημος πολιτισμός, ο **Κρητικός**.

Τον Μυκηναϊκόν και Κρητικόν πολιτισμόν διέκοψαν κατά τον ΙΑ' π. Χ. αιώνα τα εις την Ελλάδα τότε κατελθόντα Δωρικά φυλά (κάθοδος των Ηρακλείδων), τα όποια επέδραμον κυρίως και κατέλαβον την Πελοπόννησον, επειδή δε ήσαν φυλά ρωμαλεώτερα των Αχαιών, επεβλήθησαν εις αυτούς. Εντεύθεν δια την Ελλάδα αρχίζει η περίοδος της **Δωρικής** Ελλάδος.

Όταν δε οι Αιολείς επεκράτησαν ως εκ του πλήθους των εις τα πέραν του Ισθμού— και οι εντός του Ισθμού προτίτερα ήσαν Αιολείς τότε επήλθεν η ανάμιξις των διαφόρων Ελληνικών φυλών, καθ' όσον οι μεν Ίωνες από την Αττικήν κατέλαβον τον Αιγιαλόν, οι δε Ηρακλείδαι ωδήγησαν τους Δωριείς, υπό των οποίων οικίσθησαν τα Μέγαρα και πολλαί της Πελοποννήσου πόλεις. Και οι μεν Ίωνες ταχέως πάλιν απεδιώχθησαν από την Πελοπόννησον υπό των Αχαιών, έμειναν δε εις αυτήν τα δυο έθνη, το Αιολικόν και το Δωρικόν. Και όσοι μεν εκ των κατοίκων της ολιγώτερον ανεμίγησαν με τους Δωριείς, καθώς λ. χ. οι Αρκάδες και οι Ηλείοι, ούτοι ωμίλησαν *Αιολιστί*, οι δε άλλοι πάλιν, δηλαδή οι περισσότερον αναμιχθέντες, μετεχειρίσθησαν μίαν διάλεκτον ανάμικτον εκ των δυο, οι μεν περισσότερον, οι δε ολιγώτερον των άλλων αιολίζοντες⁵⁹¹.

Τα έθνη, τα όποια κατ' αρχάς κατέλαβον και κατοίκησαν την Ελλάδα, θεωρούνται υπό τίνων Πελασγικά, τινά δε εξ αυτών ως Θρακοφρυγικά και Ιλλυρικά. Η μεγαλειτέρα μοίρα των Πελασγών διαβάσα την Θράκην και την Μακεδονίαν—όπου αφήκε συνοικισμούς τινάς—έφθασε και εγκατεστάθη κυρίως εις την Θεσσαλίαν και Πελοπόννησον. Από την Θεσσαλίαν εκινήθη και κατέλαβε την Ήπειρον. Από δε την Θεσσαλίαν και Πελοπόννησον μετέβησαν εις την Λήμνον, Ίμβρον, Σαμοθράκην, Λέσβον, Χίον, Σάμον, Σκύρον, Εύβοιαν, Κέων, Νάξον και Κρήτην.

Άλλοι δε διέβησαν και εγκατεστάθησαν εις την πέριξ της Τροίας χώραν, εις την Βιθυνίαν, δυτικήν Μ. Ασίαν, Λυδίαν και Λυκίαν.

Τα γεωγραφικά ονόματα των Πελασγικών χωρών της Ελλάδος έχουν μεγίστην συγγένειαν μετά των Φρυγών, Κάρων, Λυδών, Λυκίων και Λελέγων, ως σημειώνομεν εις άλλο κεφάλαιον.

Πολύ δε δικαίως ο Ηρόδοτος λέγει, ότι η Ελλάς προηγουμένως ως εκ των πρώτων κατοίκων της εκαλείτο **Πελασγία**. «Της νυν Ελλάδος, πρότερον δε Πελασγίης καλεσμένης αυτής ταύτης»⁵⁹².

Την πιστοτέραν εικόνα των μετακινήσεων των Πελασγών μας την δίδει Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς. «Σκεδασθέντες οι Πελασγοί απήλθον εκ Θεσσαλίας εις Κρήτην και κατέσχον τινάς των Κυκλάδων νήσων. Άλλοι πάλιν εξ αυτών κατήλθον εις την Όσσαν, άλλοι μετέβησαν εις τον Όλυμπον, άλλοι δε εις την Βοιωτίαν και Φωκίδα και Ευβοίαν διεκομίσθησαν. Οι δε εις την Ασίαν διαπεραιωθέντες κατέσχον πολλά μέρη περί τον Ελλήσποντον και των παρακειμένων νήσων και έστειλαν αποικίαν εις την Λέσβον»⁵⁹³.

Οι Πελασγοί επί Δευκαλίωνος κατοικούσαν την Φθιώτιν, επί Δώρου δε του Έλληνος υπό την Όσσαν και τον Όλυμπον. Εκείθεν εκδιωχθέντες υπό των Βοιωτών εκατοίκησαν εις την Πίνδον ονομαζόμενοι **Μακεδνοί**. Εκείθεν μετενάστευσαν εις την Δρυοπίδα και από την Δρυοπίδα ήλθον εις την Πελοπόννησον ονομαζόμενοι ως **Δωριείς**⁵⁹⁴.

Το δε πλείστον μέρος των Πελασγών δια της μεσογείου προς τους εν Δωδώνη κατοικούντας συγγενείς των μετέβη.

Είνε δε σήμερον αποδεδειγμένον εξ αρχαιολογικών τεκμηρίων, ότι εις τας μετακινήσεις ταύτας τους Πελασγούς παρηκολούθησαν εις πολλά μέρη οι **Θράκες**, οι οποίοι ήσαν ο ευκινητότερος λαός εξ όλων των εθνών της Ελληνικής χερσονήσου. Ως εκ τούτου φαίνεται πιθανόν, ότι από τους **Θράκας** μάλλον ήρχισεν η πρώτη μεγάλη μετανάστευσις των εθνών.

Αλλά και οι Πελασγοί επίσης ήσαν έθνος, το οποίον είχε πλανητικόν βίον.

Οι Πελασγοί, οι κατοικούντες άνωθεν της πόλεως των Τυρρηνών (αυτοί, οι οποίοι ήσαν ποτέ γείτονες των κατόπιν ονομασάντων **Δωριέων** και κατοικούσαν τότε την καλουμένην **Θεσσαλιώτιδα**), διεσάρησαν κατά το πλείστον και ελάχιστα λείψανα εξ αυτών εναπέμειναν εις την αρχικήν των εστίαν. Επίσης οι Πελασγοί, οι οποίοι έκτισαν εις την Προποντίδα τας πόλεις Πλακίαν και Σκυλάκην, ήλθον εις την Αττικήν και έγιναν συγκατόικοι με τους Αθηναίους, μεταβληθέντες δε εις Έλληνας έμαθον και την Ελληνικήν γλώσσαν⁵⁹⁵.

Επίσης οι Πελασγοί της Λήμνου, εκδιωχθέντες εκείθεν, ήλθον εις την χερσόνησον του Άθω, όπου έκτισαν εις αυτήν τας μνημονευθείσας πέντε μικράς πόλεις. Κατ' άλλους δε πάλιν οι Πελασγοί της Λήμνου ήσαν άποικοι από τον Άθω ή από την παρά τον θερμαϊκόν κόλπον χώραν των Κρηστωναίων Πελασγών.

Οί Πελασγοί μετέβησαν, ως είπομεν, και εις την Κρήτην αποτελέσαντες την βάση της εποίκισεως της νήσου ταύτης. «Την γαρ Κρήτην είχαν το παλαιόν πάσαν βάρβαροι»⁵⁹⁶.

Η Κρήτη αρχαιότατα ήτο κατ' αρχάς **Πελασγική**, ηκολούθησαν δε τους Πελασγούς οι Αχαιοί και οι Δωριείς κατόπιν εκατονταετηρίδων ετών.

«Τρία γαρ **Ελληνικά έθνη** της Κρήτης εποίκησαι, **Πελασγούς, Αχαιούς, Δωριείς**, ους τριχάϊκας κεκλήκασι»⁵⁹⁷.

Άλλ' εις την Κρήτην κατά τον ποιητήν κατοικούσαν μάλλον πέντε λαοί, οι Αχαιοί, οι **Ετεόκρητες** (γηγενείς, γνήσιοι Κρήτες), Κύδωνες, Δωριείς και Πελασγοί⁵⁹⁸.

Ό δε Εκαταίος ό Μιλήσιος, όστις θεωρείται ως ο πρώτος Έλλην ιστοριογράφος και περιηγηθείς πολλάς χώρας, ενέκυψεν εις την συγγραφήν της ιστορίας των λαών, τους οποίους επεσκέφθη—σώζονται δε από το έργον του «Περίοδος Γης» πολλά αποσπάσματα—λέγει περί της Πελοποννήσου, ότι προ των Ελλήνων είχαν κατοικήσει αυτήν οι βάρβαροι. Σχεδόν δε και *ολόκληρος* η Ελλάς υπήρξε τον παλαιόν καιρόν κατοικία βαρβάρων, διότι την μεν Αττικήν κατέλαβαν οι μετά του Ευμόλπου ελθόντες Θράκες, την δε Δαυλίδα της Φωκίδος ο Τηρεύς με τους Θράκας επίσης, οι δε Θράκες, οι Ιλλυριοί και οι Ηπειρώται μέχρι της εποχής των ιστορικών χρόνων εξηκολούθουν να κατοικούν εις τας πλευράς της Ελλάδος.

Άλλ' εκτός των πλευρών τούτων και εις μέγα μέρος της Ελλάδος, εις την ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ, ήτις θεωρείται ότι *αναντιρρήτως* αποτελεί την **κυρίως** ΕΛΛΑΔΑ, κατοικούν οι **Θράκες**, ως και εις μέρη τινά της βορείου και άνωθεν του Πηνειού Θεσσαλίας.

Η **Μακεδονία** αποτελεί ανέκαθεν τμήμα αναπόσπαστον της Ελλάδος.

«**Έστι δε Ελλάς και η Μακεδονία**»⁵⁹⁹, ως βροντοφωνεί ο Στράβων.

Και ο περιηγητής Παυσανίας λέγει, ότι τον παλαιόν καιρόν τα περισσότερα μέρη της σήμεραν καλούμενης Ελλάδος τα είχαν κατοικήσει βάρβαροι⁶⁰⁰.

Εἰς τὴν Βοιωτίαν, καθὼς εἶπομεν, εἶχον εγκατασταθὴ Πελασγοὶ καὶ Θράκες, ἐκβιάσαντες καὶ ἀποδιώξαντες ἐκεῖθεν τοὺς Βοιωτοὺς. Ἀργότερον ὅμως οἱ Βοιωτοὶ ἀπεδίωξαν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν τοὺς μὲν Πελασγοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, τοὺς δὲ Θράκας εἰς τὴν Δαυλίδα τοῦ Παρνασσοῦ, ἀπὸ τοῦ Λειβήθριον, παραφυάδα τοῦ Ἐλικῶνος. Οἱ Θράκες δὲ οὗτοι εἰσήγαγον εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὸν Ὀλυμπον, κατόπιν δὲ εἰς τὸν Ἐλικῶνα τῆς Βοιωτίας καὶ ἐκδιωχθέντες ἐκεῖθεν εἰς τὸν Παρνασσόν.

Κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην οἱ Θράκες ποτε στρατεύσαντες κατὰ τῶν κατοικούντων Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον τῆς Βοιωτίας ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκεῖθεν ⁶⁰¹.

Περὶ τῶν γεγονότων τούτων, περὶ τῆς εγκαταστάσεως δηλαδὴ τῶν Θρακῶν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν, ἔχομεν καὶ ἱστορικὰς μαρτυρίας, ὅτι ὁ Ἴων νικήσας τοὺς Θράκας, οἱ ὅποιοι ἦλθον εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ τὸν Εὐμόλπον, εὐδοκίμησε τόσον πολὺ, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃ ἀρχὴ τῆς πόλεως τῶν.

«Περὶ δὲ τῶν **Θρακῶν** λέγεται, ὅτι κατοικούντες κατὰ τὸν ἄλλον χρόνον γείτονες μετὰ τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην ἀνεχώρησαν, ὥστε μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν πολλὰ ἔθνη καὶ γένη παντοδαπά ἐκατοίκησαν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς χώρας καὶ πόλεις πολλαὶ ἐκτίσθησαν ⁶⁰².

Εἰς δὲ τὴν Δαυλίδα τῆς Φωκίδος πλησίον τῶν Δελφῶν εἶχε βασιλεύσει ὁ **Θράξ Τηρεὺς** ⁶⁰³.

Ὁ Τηρεὺς ἔλαβε σύζυγον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τὴν Πρόκνην, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηναίων Πανδίωνος. Αὐτὸς δὲ ὁ Τηρεὺς ἦτο βασιλεὺς τῆς Θράκης ⁶⁰⁴.

Καὶ ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν Κόδρος ἐφονεύθη εἰς τὸν πόλεμον ὑπὸ Θρακῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικὴν περίστασιν τοῦ στρατηγήματος τοῦ φιλοπάτριδος ἀνδρός ⁶⁰⁵. Ἐπίσης ὁ Πίερος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ ὄρος καὶ ἡ χώρα ἔλαβεν τὸ ὄνομα Πιερία, εἶχεν ἔλθει εἰς τὰς Θεσπιάς καὶ αὐτὸς καθιέρωσεν ἐκεῖ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν. Ἐδιδάχθη δὲ ὁ Πίερος αὐτὰ ἀπὸ τοὺς **Θράκας**, διότι τὸ **Θρακικόν** ἔθνος κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦτο πολὺ *ἐπιδεξιώτερον* ἀπὸ τὸ Μακεδονικόν καὶ δὲν ἦτο τόσον ὀλίγων καὶ ἀδιάφορον, καθὼς τὸ Μακεδονικόν ἔθνος, περὶ τὰ θεῖα ⁶⁰⁶.

Ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ζητήματος, τῆς εγκαταστάσεως τῶν Θρακῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Παυσανίας μας δίδει μίαν σπουδαιότατην μαρτυρίαν καὶ ἀπόδειξιν, λέγων ὅτι ὁ Τηρεὺς ἀπέθανεν εἰς τὰ Μέγαρα, αυτοκτονήσας, οἱ δὲ Μεγαρεῖς

έχωσαν αυτόν εις τον τάφον, έκτοτε δε καθ' έκαστον έτος, τελούν θυσίαν πλησίον του τάφου του Τηρέως [607](#).

Κατά τον Στράβωνα την Ελλάδα ασφαλώς τον παλαιόν καιρόν είχαν κατοικήσει βάρβαροι και τούτο καταφαίνεται από τα ονόματα των οικιστών της και διαφόρων αρχηγών, τα όποια είνε *ξενικά*, ως Κέκροψ, Κόδρος, Άϊκλος, Κόθος, Δρύμας και Κρίνακος [608](#).

Σχεδόν δε ολόκληρος ή Ελλάς κατά τον παλαιόν καιρόν υπήρξε κατοικία βαρβάρων, καθόσον ο Πέλοψ από την Φρυγίαν ωδήγησε λαόν εις την απ' αυτού ονομασθείσαν Πελοπόννησον. «Τάνταλος Φρυγίας ην βασιλεύς. Ούτος γεννά τον Πέλοπα. Λαβών ο Πέλοψ χρήματα ήλθεν εις την Ελλάδα εις χώραν καλουμένην Απίαν και αντί Απίας εκάλεσε Πελοπόννησον» [609](#).

Ό δε Δαναός από την Αίγυπτον, οι Δρύωπες και Καύκωνες, Πελασγοί και Λέλεγες διένειμαν τα εντός του Ισθμού. Την δε Αττικήν κατέλαβον οι μετά Ευμόλπου Θράκες, την Δαυλίδα της Φωκίδος ο Τηρεύς, την Καδμείαν (Θήβας) οι μετά του Κάδμου ελθόντες Φοίνικες, την Βοιωτίαν δε οι Άονες και Τέμμικες και Ύαντες [610](#).

Ό Πανδίων, πρώτος, ως φαίνεται, κατά το 1463 π Χ. βασιλεύς των Αθηνών, εκάλεσεν εναντίον των Βοιωτών εις βοήθειαν τον Θράκα βασιλέα της Δαυλίδος Τηρέα και έδωκε κατόπιν εις αυτόν ως σύζυγον την θυγατέρα του Πρόκνην. Ήτο δε ο Θράξ Τηρεύς υιός του Άρεως και, της νύμφης Βιστονίδος.

Και οι Κύκλωπες, οι όποιοι έκτισαν τα τείχη του Άργους, των Μυκηνών και της Τίρυνθος, λέγονται ανέκαθεν ότι ήσαν **Θράκες**. Δια τούτο ταύτα ελέγοντο «Κυκλώπων θυμέλαι» και η Αργολίς ελέγετο Κυκλωπία [611](#).

Ή Τίρυνς εκαλείτο «Τίρυνθιον πλίνθειμα», τείχος. Είχε δε τούτο κατασκευασθή κατά τον Στράβωνα υπό Κυκλώπων, οίτινες προσεκλήθησαν δια τα τείχη της Τίρινθος εκ Λυκίας [612](#).

Κατά τον Στράβωνα «πολλαχού της Ευρώπης ετύγχανε πλανώμενα». Τα έθνη δηλαδή, τα από του Δουνάβεως μέχρι της Μεσογείου θαλάσσης κατοικούντα, επλανώντο μη έχοντα μόνιμον εστίαν. Το τοιούτο δε είνε η αιτία και δια τα άλλα μεν έθνη, προ πάντων δε δια τους **Θράκας**, ότι επηκολούθησε μεγάλη σύγχυσις δια τον καθορισμόν των αναφερομένων εις αυτούς ζητημάτων ένεκα των διαφόρων *μεταναστεύσεων*, προ πάντων δε από την εποχήν του Τρωικού πολέμου μέχρι των Μηδικών πολέμων. Αι σπουδαιότεροι όμως μεταναστεύσεις έγιναν προ πάντων από τον Τρωικόν πόλεμον και έπειτα εκτός των μετακινήσεων των Μυσών

και των **Φρυγών**, αι οποία εινε αρχαιόταται και έγιναν πολλούς αιώνας προ του Τρωικού πολέμου.

Άλλ' η επικρατέστερα σύγχυσις περί τον καθορισμόν της μεταναστεύσεως και της διαβιώσεως εν γένει των διαφόρων Θρακικών εθνών έγινε πολύ μεγαλειτέρα και δια τον ουσιωδέστατον λόγον, ότι πολλά από τα έθνη αυτά κατόπιν εξέλιπον τελείως, άλλα δε διεσπάσθησαν και διεσπάρησαν, άλλα δε πάλιν ανεμίγησαν με άλλα και εσχημάτισαν ένα έθνος μεγαλιτερον και γενικώτερον, ως λ. χ. οι Μοισοί εις την Ευρώπην και οι Φρύγες εις την Μ. Ασίαν, διότι κατά τον αιώνιον και αναπόφευκτον νόμον της προσαρμογής τα μικρότερα έθνη απερροφήθησαν υπό των μεγαλιτέρων και ισχυρότερων εθνών ⁶¹³.

Κατά δε την μαρτυρίαν του μεγάλου ιστορικού Θουκυδίδου φαίνεται ότι «η σήμερον καλούμενη Ελλάς δεν κατοικείτο διαρκώς έκπαλαι, δηλαδή δεν είχε *μονίμους* κατοίκους, αλλά προηγουμένως συνεκροτείτο από *μεταναστεύσεις* και ευκόλως οι κάτοικοι εγκατέλειπαν την χώραν των και μετέβαινον εις άλλην, όταν τυχόν εβιάζοντο από άλλους ισχυρότερους και περισσοτέρους.

»Η Ελλάς και μετά τα Τρωικά υφίστατο μεταναστεύσεις και εξακολουθητικώς κατοικίζετο». Η Ελλάς της ιστορικής περιόδου, κατά την εβδόμην π. Χ. εκατονταετηρίδα και κατόπιν, δεν ήτο οποία ήτο κατά την πάλαιαν εποχήν. «Επίσης εινε γεγονός, ότι προ των Τρωικών πολέμων ουδέν φαίνεται επιχειρήσασα η Ελλάς, έκαστον δε έθνος και προ πάντων το *Πελασγικόν* εκαλείτο δια του ιδικού του ονόματος». Δεν είχαν δηλαδή, θέλει να είπη ο ιστορικός, το κοινόν όνομα Έλληνες. «Άλλα και μετά τα Τρωικά ακόμη η Ελλάς υφίστατο *μεταναστεύσεις* πολλάς και μετοικεσίας, ώστε δεν ειμπορούσε να αυξηθή, διότι δεν ησύχαζεν»⁶¹⁴.

«Οι δε **Καύκωνες** ήσαν εθνός **Αρκαδικόν**, καθάπερ το **Πελασγικόν**, και *πλανητικόν* άλλως, ώσπερ εκείνοι. Είχον δε καταλάβει οι Καύκωνες την Μεσσηνίαν, ολόκληρον την Ηλείαν, την Λακωνίαν, ως και την Βιθυνίαν υπό το όρος Ορμίνιον» ⁶¹⁵.

Μεταξύ των Θρακικών εθνών, τα όποια εγκατεστάθησαν εις παναρχαίαν εποχήν εις την Ελλάδα, εινε και οι **Άβαντες**, οι όποιοι εγκατασταθέντες κατ' αρχάς εις την Φωκίδα εισήλθαν κατόπιν εις την Εύβοιαν και εθεωρούντο ως αρχαιότατοι κάτοικοι αυτής. Ωνομάσθη δε ή νήσος Εύβοια απ' αυτούς και **Αβαντίς**. Λέγει δε ο Αριστοτέλης, ότι από την Φωκικήν πόλιν Άβαι ορμηθέντες οι Θράκες κατέλαβον την νήσον και εκ τούτου οι κατέχοντες αυτήν επωνομάσθησαν Άβαντες.

Σχετικώς προς την μετανάστευσιν ταύτην Στέφανος ο Βυζάντιος μας διέσωσε το εξής.

Νήσω εν Αβαντίδι διή
την πριν Αβαντίδα κίκλησκον θεοί αιέν εόντες,
Εύβοιαν δε βοός τότ' επώνυμον ωνόμασεν Ζευς ⁶¹⁶.

Σχετικώς δε προς την παναρχαίαν οίκησιν των Θρακών εις την Φωκίδα εις την πόλιν Άβαι ή μάλλον **Άβαντα**, έχομεν την πληροφορίαν του Ησυχίου «Άβαι περι την Φωκίδα τόπος ου μαντείων Απόλλωνος Αβαίου. Σοφοκλής. **Άβαντες, Ευβοείς**.

»ΑΒΑΝΤΑ, πόλις πλησίον Παρνασσού, ένθα ιερόν Απόλλωνος» ⁶¹⁷.

Τούτο έκαυσεν η στρατιά του Ξέρξου.

Η νήσος δε Αβαντίς κατά τον ποιητήν, ως είπομεν, εθεωρείτο **διή** (ιερά) και τοιουτοτρόπως την ωνόμαζον οι αθάνατοι θεοί, Εύβοιαν δε τότε επώνυμον του βοός ωνόμασεν ο Ζευς.

«Εύβοια, Αβαντιάς από του εν αυτή έθνους των Αβάντων, Θρακίου έθνους, ως φησιν Αρριανός, κληθέντος ούτως από τίνος Αργείου, υιού Ποσειδώνος, Άβαντος» ⁶¹⁸.

Οι Άβαντες ούτοι υπό την οδηγίαν του Ελεφήνορος με τεσσαράκοντα πλοία εξεστράτευσαν ως σύμμαχοι των Αχαιών εναντίον των Τρωών. Χαρακτηρίζει δε αυτούς ό Όμηρος ως «μένεα πνέοντας», φοβερούς πολεμιστάς, ταχύποδας, μεγαλόψυχους, τολμηρούς ακοντιστάς και έχοντας το ιδιαίτερον γνώρισμα ότι ήσαν όπισθεν κομόωντες, εξύριζαν δηλαδή το έμπροσθεν και τα πλάγια μέρη της κεφαλής και άφινον μαλλιά μακρά μόνον όπισω κατ' αντίθεσιν προς τους Αχαιούς, τους οποίους γενικώς χαρακτηρίζει ως *κάρη κομόωντας*, ότι δηλαδή δεν εξύριζον την κεφαλήν, καθ' ον τρόπον οι Άβαντες, αλλά άφινον άκοπα και μακρά όλα τά μαλλιά των ⁶¹⁹.

Σχετικώς προς την κουράν αυτήν των Αβάντων υπάρχει η πληροφορία, ότι ο Θησεύς ελθών εις τους Δελφούς έκοψε μόνον το έμπροσθεν μέρος της κόμης του, εμιμήθη δηλαδή τους Άβαντας, όπως λέγει περι αυτών ο Όμηρος. Έκτοτε δε ή *μόδα* αυτή, το είδος τούτο της κούρας, ωνομάσθη **Θησηίς** εξ αιτίας εκείνου.

Έκοπτον δε πρώτοι την κόμην των κατά τον τρόπον εκείνον οι Άβαντες, διότι ήσαν πολεμικοί, μαχόμενοι εκ του πλησίον και υπέρ πάντας τους άλλους γυμνασμένοι

να ρίπτονται κατά των εναντίων και εις χείρας να πιάωνται με αυτούς, καθώς μαρτυρεί ο Αρχίλοχος εις τους εξής στίχους του.

Ούτε τανύονται τόξα πολλά ουδέ πλήθος σφενδόνα
ρίπτονται, όταν κινή Ἄρης αγώνας μαχών
εις τα πεδία. Πολυστένακτον έργον ξιφών τελείται,
διότι τοιαύτης εἶνε ἔμπειροι μάχης αυτοί
οἱ τῆς **Εὐβοίας** ἀνδρείοι δεσπότες.

Ἐκουρεύοντο λοιπὸν οἱ Ἄβαντες, δια να μη εἰμποροῦν οἱ ἐχθροὶ να τους πιάουν ἀπὸ τὴν κόμην. Λέγεται δε, ὅτι καὶ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ἐννοήσας τοῦτο διέταξε τους στρατηγούς να ξυρίζουν τῶν στρατιωτῶν τὰ γένεια, διότι αὐτὰ εἶνε προχειρότατη λεία εις τὰς μάχας [620](#).

Οἱ Θράκες ἀπὸ τὴν Εὐβοίαν μετενάστευσαν καὶ εις τινὰς τῶν Κυκλάδων, τοῦτο δε ἐπεκύρωσαν ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων καὶ ἀνασκαφαὶ ἀρχαιολογικοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἀσφαλῆς ἐξ ὅλων τούτων περισσότερον θεωρεῖται ἡ μετοικεσία τῶν Θρακῶν εις τὴν μεγαλυτέραν ἐξ αὐτῶν Νάξον, ἡ ὁποία κατόπιν ὠνομάσθη Δία καὶ Στρογγύλη.

Πρώτοι κάτοικοι τῆς Νάξου θεωροῦνται οἱ Θράκες, οἱ ὁποῖοι κατοικήσαντες αὐτὴν ἐπὶ διακόσια ἔτη ἀνεχώρησαν κατόπιν ἀπ' αὐτὴν ἔνεκα ξηρασίας. Διτηρήθησαν ὁμως ὀνόματα Θρακικὰ, ὡς Λύγδαμις [621](#).

Ἐπίσης κατοίκησαν αὐτὴν Κρήτες καὶ Κάρες μετὰ τους Θράκας.

Ὁ Βούτης, υἱὸς τοῦ Βορέου εις τὴν **Θράκην**, διωχθεὶς ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λυκούργου ἦλθε καὶ κατέλαβε τὴν Νάξον [622](#).

Ἐξηκολούθει δε ἡ Νάξος να διατηρῆ πολλὰς Διονυσιακὰς (Θρακικὰς) παραδόσεις. Κατὰ τῖνα παράδοσιν ὁ Διόνυσος ἐνυμφεύθη εις τὴν Νάξον τὴν Ἀριάδνην ἐγκαταλειφθεῖσαν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Θησέως, καὶ ἔδωκεν εις αὐτὴν τὴν ἀθανασίαν [623](#).

Ὁ δε Ὦτος καὶ ὁ Εφιάλης, οἱ γνωστοὶ ὡς Ἀλωάδαι, κατὰ τους ἐν Βοιωτία Θράκας εἰσήγαγον τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν εις τὸν Ἐλικῶνα ἰδρύσαντες τὴν Ἀσπιδίαν καὶ ἄλλας πόλεις. Οἱ τάφοι τῶν ἐδεικνύοντο εις τὴν Ἀνθηδόνα τῆς Βοιωτίας, ἀλλὰ καὶ εις τὴν Νάξον, ὁποῦ ἐτιμῶντο ὡς ἥρωες. Εἶπομεν δε, ὅτι εις τὴν Νάξον μετέβη Θρακικὴ ἀποικία.

Ο Ώτος και ο Εφιάλτης, υιοί του Αλωέως, έπλευσαν εις την Στρογγύλην, ενίκησαν τους Θράκας, τους καθυπέταξαν και ωνόμασαν την νήσον Δίαν. Οι Θράκες έμειναν εκεί περισσότερα των 200 ετών και ανεχώρησαν εκείθεν ένεκα ξηρασίας. Οι Κάρες διεδέχθησαν τους Θράκας και από τον βασιλέα των Νάξων ωνομάσθη η νήσος Νάξος. Κατόπιν ήλθεν ο Θησεύς με την Αριάδνην, απειλήσεις δε ούτος καθ' ύπνον από τον Διόνυσον αφήκεν αυτήν εκεί. Ο Διόνυσος απήγαγε την Αριάδνην νύκτα εις το όρος **Δρίος**. Μυθολογούν δε οι Νάξιοι, ότι εκεί ετράφη ο Διόνυσος, άφου εκεραυνώθη η Σεμέλη [624](#).

Έκτος τούτου έχομεν την πολύτιμον μαρτυρίαν του Ησυχίου, κατά την οποίαν η Νάξος ήτο *ιερά Διονύσου* [625](#).

Κατά δε τους μεταγενεστέρους χρόνους επί βασιλέως Αλυάπτου του Λυδού και του βασιλέως των Μήδων Αστυάγου, ήκμαζεν εις την Νάξον διάσημος αγαλματοποιός, πρώτος εφευρέτης της εκ κεράμου αγαλματοποιίας, **Βύξης** ο Νάξιος, φέρων προφανέστατα Θρακικόν όνομα και ων κατά πάσαν πιθανότητα Θρακικής καταγωγής [626](#).

Το γεγονός της μεταναστεύσεως των Πελασγών, των Θρακών και των Ελληνικών φύλων, μαρτυρούμενον υπό αρχαίων ιστορικών και γεωγράφων, είνε σήμερον αναμφισβήτητον, χαρακτηρίζεται δε ως ένα από τα σημαντικώτερα συμβάντα της πανάρχαιας εκείνης εποχής, βεβαιώνει δε συγχρόνως, ότι η λεγομένη μετανάστευσις των έθνων ήρχισεν από την Θράκην και ότι αφορμήν προς τούτο αναμφισβητήτως έδωκαν τα πολεμικώτατα **Θρακικά** φυλά.

.Περί της μεταναστεύσεως ταύτης των **Θρακών**, ήτις αποτελεί το αποκλειστικόν γεγονός εις την ιστορίαν των παναρχαίων χρόνων, υπάρχουν μαρτυρία ιστορικά, αίτινες εν γενικαίς γραμμαίς είνε αι εξής.

Το Βέρμιον όρος προηγουμένως το κατείχον **Θράκες** Βρύγες. Εξ αυτών τίνες μεταβάντες εις την Μ. Ασίαν μετωνομάσθησαν Φρύγες. Καθώς δε λέγουν οι Μακεδόνες, οι Βρύγες, σύνοικοι όντες των Μακεδόνων, καθ' ον χρόνον διέμεναν εις την Ευρώπην, εκαλούντο Βρίγες, μεταβάντες όμως εις την Ασίαν μετέβαλαν μετά της χώρας και το όνομά των εις Φρύγας.

Βρίγοι δε, Βρίγες και Φρύγες είνε οι ίδιοι [627](#).

Επίσης Θράκες ήσαν και οι πλησίον αυτών εις την Μικράν Ασίαν εγκατεστημένοι Μυσοί, Μύγδονες, Βέβρυκες, Μαιδοβιθυνοί, Θυνοί και Βιθυνοί, πιθανόν δε και οι

Μαριανδουοί. Ούτοι μεν όλοι έχουν *τελείως* εγκαταλείψει την Ευρώπηη κατά τον Στράβωνα, έμεινε δε εις αυτήν μόνον ένα μέρος των Μυσών.

Ό δε Όλυμπος της Βιθυνίας κατοικείτο προς βορράν υπό των Βιθυνών, Μυγδόνων και Δολιόνων Θρακών. Την δε Άβυδον του Ελλησπόντου κατ' αρχάς την είχαν κατοικήσει μετά τα Τρωικά **Θράκες** και πολύ αργότερον ήλθον εις αυτήν, ως άποικοι, οι Μιλήσιοι.

Οι δε Βιθυνοί προηγουμένως ωνομάζοντο Μυσοί, μετωνομάσθησαν δε τοιουτοτρόπως από τους Βιθυνοούς και Θυνοούς, οι οποίοι μετενάστευσαν και εγκατεστάθησαν εις την χώραν εκείνην. Τούτο δε ομολογείται από πολλούς ιστορικούς και γεωγράφους, υπάρχουν δε αποδείξεις και τεκμήρια.

Το σπουδαιότερον όλων είναι, ότι οι Θυνοί και Βιθυνοί εξηκολούθουν μέχρι των τελευταίων χρόνων να ονομάζονται Θυνοί και Βιθυνοί και να κατέχουν τα παράλια της Θράκης επί του Ευξείνου Πόντου, τα οποία εκτεινόμενα από της Σαλμυδησσού μέχρι της Απολλωνίας ωνομάζοντο άκρα Θυνιάς.

Κατά δε την ιστορικήν μαρτυρίαν του Ηροδότου οι Βιθυνοί, πριν ή μεταναστεύσουν εις την Μ. Ασίαν, εκαλούντο **Στρυμόνιοι** απεδιώχθησαν δε από τας εστίας των υπό των Τευκρών και των Μυσών.

Sunt auctores transisse ex Europa Mysos et Brigas et Thunos a quibus appellantur Mysi, Phryes, Bithyni [628](#).

Κατά δε τον Στράβωνα οι μεταξύ των Λυδών και Φρυγών και Τρωών **Μυσοί** ωρμήθησαν από τους Μοισούς [629](#).

Και οι Βέβρυκες δε, οι όποιοι είχαν κατοικήσει την Μυσίαν προτίτερα από τους Μυσούς, ήσαν Θράκες. Κατά τον Στράβωνα οι Βέβρυκες ήσαν όμοιοι με τους Μυσούς και φαίνεται *ότι* ήσαν Θράκες.

Οι δε Μυσοί ήσαν άποικοι των παρά τον Ίστρον Μυσών ή Μοισών, τους οποίους μνημονεύει και ο Όμηρος. Ελέγοντο δε και Μαίονες.

Όλα τα έθνη αυτά, οι Μυσοί, Φρύγες, Θυνοί, Βιθυνοί, Βέβρυκες, Μαριανδουοί, Μύγδονες και Δολιόνες ήσαν ωρισμένως **Θρακικά**, διότι κατοικούσαν την απέναντι της Θράκης χώραν και διότι δεν είχαν καμμίαν διαφοράν αναμεταξύ των [630](#).

Θράκες επίσης ήσαν και οι **Δρύωπες**, μικρά Θρακική φυλή, συγκατοικούσα με τους Βέβρυκας.

Ωσαύτως Θράκες ήσαν και οι Τρήρες, οι οποίοι προηγουμένως διέμενον με τους Τριβαλλούς εις τα δυτικά του Αίμου παρά το όρος Σκόμιον. Τας μεταναστεύσεις των Κάρων, Τρηρών και Τεύκρων μνημονεύει και ο Στράβων. Οι Τρήρες (Τράλλιοι) Θράκες κατά τον Στράβωνα έκτισαν μαζί με τους Αργείους, ως λέγεται, την πόλιν Τράλλεις [631](#).

Άλλ' εκτός τούτου, όπερ και το σπουδαιότερον, υπάρχουν και άλλαι ομοιότητες μεταξύ των εν τη Ευρώπη και εις την Μ. Ασίαν ακολούθως μεταναστευσάντων Θρακών, αι *ομωνυμιαί*, αι οποίαι είνε αναμφισβήτητα τεκμήρια της συγγενείας και ταυτότητος των.

Αι ομωνυμιαί υπάρχουν προ πάντων μεταξύ των Θρακών και των Φρυγών (Τρωών). Καθώς λ. χ. Σκαιοί Θράκες—Σκαιός ποταμός και Σκαιόν τείχος εις την Τροίαν, Ξάνθιοι Θράκες—Ξάνθος ποταμός εις την Τροίαν, Άρισβος ποταμός εμβάλλων εις τον Έβρον—Άρισβη πόλις εις την Τροίαν, Ρήσος ο βασιλεύς των Θρακών—Ρήσος ποταμός εις την Τροίαν [632](#).

Επίσης Άρισβος ποταμός εις την Θράκην και πλησίον τούτου οι **Κεβρήνιοι** Θράκες —Άρισβα πόλις εις την Λέσβον [633](#).

Ας προσθέσωμεν εις αυτά, ότι υπήρχεν Οδρύσης ποταμός εις την Βιθυνίαν—Οδρύσαι δε ήσαν το μεγαλειτερον Θρακικόν έθνος εις την Θράκην.

Η εκ των *ομωνυμιών* συγγένεια των Θρακικών εθνών και η *επήρεια* και εις τα Ελληνικά ακόμη της κυρίως Ελλάδος ονόματα καταφαίνονται, όσον αυδαμού αλλού, εις το κύριον Θρακικόν όνομα **Βίθυς**. Έξ αρχαιοτάτου πιθανώς Θρακός τίνος δυνάστου, όστις ωνομάζετο *Βίθυς*, ωνομάσθη το Θρακικόν έθνος **Βιθυνοί** και εξ αυτών ή χώρα Βιθυνία.

Βίθυς, υιός του Κότυος Β', περί ου έχομεν ειπει ανωτέρω.

Ανάλογα δε Ελληνικά ονόματα φέρονται πολλά πανταχού της Ελλάδος, το οποίον σημαίνει βεβαίως, ότι από τους Θράκας, αν μη από τους μεταναστεύσαντας, παρέμεινεν επιχωριάζον το όνομα. Ούτως υπάρχει

Βίθυς, ό και Αδωνις,

Βίθυς Βοιωτός.

Βίθυς Θεσσαλός.

Βίθυς εξ Αιγίνης.

Βείθης Λάκων.

Βίθης Φωκεύς.

Φέρεται επίσης και Βιδύα Βίθυος, Θεσσαλή.

Βίθην, παράσιτον του βασιλέως Λυσιμάχου, μνημονεύει ο Αριστόδημος

Βίθην τινά μνημονεύει ο Πλούταρχος λέγων, ότι ο Άρατος ενικήθη ποτέ εις την μάχην παρά την Φυλακίαν της Θεσσαλίας υπό Βίθυος, στρατηγού του Δημητρίου.

Βίθης Διζάστου, εκ Παροικοπόλεως Μακεδόνων.

Bittus επίσης υπάρχει και Λατινικόν [634](#).

Τοιαύται ήσαν αί μεταναστεύσεις και αι εγκαταστάσεις των Πελασγών, των Θρακοπελασγών και των Φρυγοπελασγών, οίτινες κατά τās νεωτέρας ιστορικές θεωρίας μετενάστευσαν τρεις ή τεσσάρας π. Χ. χιλιετηρίδας εις την Ελληνικήν ή Ιλλυρικήν άλλως λεγομένην χερσόνησον από τας μεταξύ του Καυκάσου και των Καρπαθίων ορέων Εύρωπαϊκάς χωράς.

«Όσον άφορα τας Ελληνικάς χώρας, αύται υπετίθετο, ότι κατοικούντο πρότερον κατ' άλλους μεν υπό λαών Σημιτικών (Καυκάσιας, εννοείται, ανθρωπολογικής φυλής, από τους οποίους ο ονομαστότερος, ο των **Πελασγών**, εθεωρείτο φέρων το όνομα των Φιλισταίων, κατ' άλλους δε ουδέ εις την Καυκασίαν ανθρωπολογικήν φυλήν ανηκόντων (τοιούτοι δε λαοί εθεωρούντο ιδίως εις την Πελοπόννησον οι πρόγονοι των κατά τους ιστορικούς χρόνους εκλελοιπότων εις την χερσόνησον Καυκώνων και Λελέγων και Κάρων, θεωρουμένων πάντων λαών Χαμιτικών), αι δε εις τās Ελληνικάς θάλασσας νήσοι εθεωρούντο κατεχόμεναι πάσαι υπό Φοινίκων.

Επελθόντων δε των **Αρίων** λαών και δημιουργησάντων τον Ελληνικόν ιστορικόν βίον, οι προυπάρχοντες ούτοι αλλογενείς λαοί εθεωρούντο εκλιπόντες, επειδή απερροφήθησαν από τον ισχυρόν έπηλυν λαόν.

Η δε διασπορά των Αρίων κατά τας νέας θεωρίας είνε γεγονός προϊστορικών, διότι δεν είνε γνωστόν εις ημάς δι' ιστορικών μαρτυριών, αλλά είνε *ιστορικών* κατ' ουσίαν, φέρουσα χαρακτήρα γεγονότος ιστορικού από τα συνήθη εις την ιστορίαν τοιαύτα γεγονότα μεταναστεύσεως λαών. Κατά τας αυτάς θεωρίας η κοιτις των Αρίων δεν πρέπει να ζητηθή εις την Ασίαν, αλλά εις την Ευρώπην, εις τας μεταξύ του Καυκάσου και των Καρπαθίων χώρας, εις τον Καύκασον ή εις την Ουκρανίαν ή εις τα περί τα Καρπάθια χώραν.

Το πόθεν γης ήλθον οι Άριοι εις την Εύρώπην και εις την Ελλάδα, αν από την Ευρώπην μετέβησαν εις την Ασίαν ή εξ Ασίας εις Ευρώπην, είνε ζήτημα, το όποιον, όπως έχει σήμερα η επιστήμη, μένει άλυτον και συνδέεται με ζητήματα, υπερβαίνοντα τα όρια της ιστορικής επιστήμης. Σήμερα θετικών και βέβαιον καθιστάμενον είνε, ότι οι λαοί, οι δημιουργήσαντες τον Ελληνικόν ιστορικόν βίον χιλιάδος, αν μη χιλιάδων, ετών, εξελίξεις διήλθον εις τας χώρας, εις τας οποίας παρήγαγαν ή προήγαγαν τον πολιτισμόν, όστις έφθασεν εις τον βαθμόν εκείνον, τον όποιον ευρίσκομεν εις τα αρχαιότατα μνημεία, οποία τα Ομηρικά έπη. Ακριβώς δε αι ανακαλύψεις των τελευταίων ετών πληρούσι το κενόν, το όποιον καταλείπεται ως προς το χρονικόν διάστημα το από της γενέσεως του Ελληνικού ή **Ελληνοπελασγικού** μέχρι του βαθμού της εξελίξεως, ή οποία εμφανίζεται εις τον 'Ομηρικόν κόσμον» [635](#).

Ήδη προβαίνομεν εις την περιγραφήν της χώρας και των Θρακικών εθνών της Μικράς Ασίας.

ΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΣΙΑΝ ΘΡΑΙΚΕΣ

«Οι Θράκες ου μόνον Ευρωπαίοι,
αλλά και Ασianoί

(Άρριαν. Νικομ. 37)

Είπομεν ήδη προηγουμένως, οτι την χώραν ταύτην απ' αρχαιοτάτων χρόνων, δηλαδή πολύ προ των Τρωικών, άλλα και μετά ταύτα, την είχαν καταλάβει διάφορα **Θρακικά** έθνη, οι Μυσοί, Φρύγες, Θυνοί, Βιθυνοί, Μαιδοθινοί, Βέβρυκες, Μαρνανδυνοί, Μύγδονες, Παίονες, Δρύωρες, Δόλωνες, Τρήρες και άλλα Θρακικά φυλά.

Κατοικούσαν δε τα έθνη ταύτα γενικώς εις την χώραν, ήτις περιλαμβάνεται μεταξύ του Αιγαίου πελάγους, Ελλησπόντου, Προποντίδος, Βοσπόρου, Ευξείνου Πόντου μέχρι των εκβολών του Σαγγαρίου και έφτανε προς νότον μέχρι της Ιωνίας και της Λυδίας. Περιελάμβανε δηλαδή γενικώς την Βιθυνίαν, την Μυσίαν, Φρυγίαν και Λυδίαν. Όταν όμως αργότερον, κατά τους κυρίως ιστορικούς χρόνους, ελέγετο ειδικώς «ή εν Άσία Θράκη», εσήμαινε μόνον το τμήμα, το περιλαμβανόμενον μεταξύ του στόματος του Βοσπόρου ή του Πόντου και της Ποντοηρακλείας.

Ή χώρα αυτή είνε από τας ευφορωτέρας του κόσμου.

Ό Όμηρος θαυμάζει τον πλούτον της και αποκαλεί αυτήν εριβώλακα (γονιμωτάτην), ερατεινήν (χαριτωμένην) και αμπελόεσσαν.

Ό δε ποιητής Απολλώνιος λέγει, ότι είνε εξαιρετικώς πολύκαρπος και υπό τους πόδας των ευτυχών κατοίκων της ή γη φύει αυτομάτως τα άνθη της τρυφεράς χλόης.

*Δένδρεα μεν καρπόν χέον άσπετον, άμφι δε ποσσίν
αυτόματη φυε γαία τερείνης άνθεα πόης.*

Ό Απολλώνιος επίσης χαρακτηρίζει ως εύκαρπον την χώραν των Μαρνανδυνών ανδρών, ο δε Ευριπίδης την των Φρυγών⁵⁸⁶.

Ό Ξενοφών κατά την κατάβασιν των μυρίων διήλθε δια της Βιθυνίας και έμεινε κατάπληκτος από την αφθονίαν και την ποικιλίαν των προϊόντων της και λέγει, ότι ή χώρα είνε μεγάλη, ωραία και ότι υπάρχουν εις αυτήν πολλαί κώμαι και καλώς

κατοικημένοι, διότι η γη παράγει κριθάς, σιτάρια, όλα τα όσπρια, μελίνην, σησάμια, αρκετά σύκα και πολλές σταφυλάς, γλυκόν οίνον και όλα εν γένει τα προϊόντα έκτος της ελαίας⁵⁸⁷.

Όσον άφορα την ελαιάν, βεβαίως δεν εκαλλιεργείτο τότε, αφού το λέγει ό παρατηρητικώτατος και ειδικώτατος περί τα τοιαύτα Ξενοφών, κατόπιν όμως ή παραλία της Προποντίδος και του Αιγαίου έγινε κατάφυτος από εξάιρετους ελαιώνας.

Είχε δε ή χώρα αυτή κατά την αρχαιότητα και μεταλλεία χρυσού, διότι ό βασιλεύς της Τροίας Πρίαμος είχεν ως πηγήν του θαυμάσιου πλούτου του τα εν Άστυροις πέριξ της πόλεως Αβύδου μεταλλεία χρυσού, των οποίων τα ίχνη εσώζοντο μέχρι των Ρωμαϊκών χρόνων⁶³⁷.

Η χώρα αυτή ήτο επίσης περιώνυμος δια την μεγάλην και ποικίλην κτηνοτροφίαν της.

Δια την τοπογραφικήν και εθνολογικήν περιγραφήν της χώρας ελάβομεν προ πάντων υπ' όψιν τον Στράβωνα, όστις ως καταγόμενος εξ Αμασειας του Πόντου εσπούδασεν αυτήν λεπτομερέστατα και κάλλιστα, την περιγράφει δε με θαυμαστήν επιμέλειαν και ακρίβειαν.

Εν γενικαίς γραμμαίς από τους μετοικήσαντας εις την ΒΔ Μικράν Άσίαν Θράκας οι αρχαιότεροι είνε οι Φρύγες, οι Μυσοί οι Βέβρυκες και οι Μαρριανδυνοί. Τελευταίοι ήλθον οι Θυνοί και Βιθυνοί, οίτινες απώθησαν προς το εσωτερικόν τους Μυσούς και κατέλαβον τα παράλια της Προποντίδος, τα κατοικούμενα υπό των Μυσών και Βεβρύκων και το μέχρι της Ποντοηρακλείας τμήμα του Ευξεινου.

Η κατά μήκος του Ελλησπόντου άνωθεν της Τροίας χώρα ωνομάζετο Δαρδανία. Όνομάσθη δε Δαρδανία από τον Δάρδανον, όστις ελθών από την Σαμοθράκην είχε κατοικήσει τας υπώρειας του ορούς Ίδης, οπού έκτισε την πόλιν Δαρδανίαν. Της χώρας ταύτης πρώτος βασιλεύς υπήρξεν ο Τεύκρος, από τον οποίον και οι κατοικούντες αυτήν ωνομάσθησαν **Τεύκροι**.

«Τεύκρος, εξ ου **Τεύκροι** οι οικήτορες και **Τευκρία** ή γη»⁶³⁸.

Πρώτος έκτισε πόλιν ό Δάρδανος, μετά δε τον θάνατον του Τεύκρου ό Δάρδανος—όστις είχε λάβει ως σύζυγον την θυγατέρα του Τεύκρου Βάτειαν—εκάλεσεν ολόκληρον την χώραν Δαρδανίαν. Έκτισε δε την Δαρδανίαν υπό τας υπώρειας της πολυπίδακος Ίδης πριν ή κτισθή το Ίλιον.

Τροία δε ωνομάσθη ή χώρα εκ του Τρωός.

Ό δε Ίλος ελθών εις την Φρυγίαν και νίκησας εις το αγώνισμα της πάλης έκτισε το Ίλιον εις τον λεγόμενον λόφον της Άττος.

«Ίλος δε, ος κτίζει το Ίλιον, κρατεί μάχη Βεβρύκων βασιλέως **Βύζου** όνομα»⁶³⁹.

Ό Δάρδανος ήτο ό ηγέτης τής δυναστείας του Πριάμου, δια τούτο δε ό Όμηρος αποκαλεί τον Πριάμον Δαρδανίδην. Ό Δάρδανος εγέννησε τον Εριχθόνιον, ό δε Εριχθόνιος τον άνακτα των Τρωών Τρώα.

Υπό την Δαρδανίαν ήτο ή χώρα **Κεβρηνία**, πεδιάς κατά το πλείστον και παράλληλος πως με την Δαρδανίαν.

Ή Δαρδανία με την Κεβρηνίαν και την Τρωάδα ωνομάζοντο και Επίκτητος Φρυγία ή Μικρά Φρυγία ή Έλλησποντιακή Φρυγία.

Ή δε κυρίως Τροία εξετείνετο από την Ίδην μέχρι της θαλάσσης⁶⁴⁰.

ΟΙ ΤΡΩΕΣ ήσαν **Φρύγες** κατά πάσαν πιθανότητα.

Δια τούτο δε οι ιστορικοί και προ πάντων οι τρεις μεγάλοι τραγικοί, ό Αισχύλος, Σοφοκλής και Ευριπίδης, τους αποκαλούν πάντοτε Φρύγας και την Τροίαν πόλιν των Φρυγών, «Φρυγών αστυ».

Οι Τρώες, αν και κατ' αρχάς ωρμήθησαν εκ μικρών, τόσον όμως ευδοκίμησαν, ώστε ηυξήθησαν εις πλήθος και εις δύναμιν και έγιναν βασιλείς των βασιλέων των περιοίκων και συγγενών εθνών και έδωκαν εύλογον άφορμήν εις τον Όμηρον να άποκαλή γενικώς **Τρώας** όλους τους συμπολεμήσαντας μετά του Πριάμου κατά των Δαναών και των Αχαιών.

Μετά την άλωσιν όμως της Τροίας και την καταστροφήν αυτής ή χώρα Τρώας απεκαλείτο πλέον Φρυγία, διότι επεκράτησαν όλης της χώρας οι Φρύγες ως πλησιόχωροι⁶⁴¹.

Κατά την άκμήν της Τροίας ολόκληρος ή παραλία εκείνη του Αιγαίου, του Έλλησπόντου και της Προποντίδος μετά της ενδοχώρας απετέλει το ισχυρότατον κράτος των Τρωών, διηρημένον εις εννέα δυναστείας, ετάχθη δε ολόκληρον κατά τον Τρωικόν πόλεμον υπό την αρχηγίαν του Πριάμου, όπως οι Αχαιοί υπό την άρχηγίαν του Αγαμέμνονος.

Κατά τον Όμηρον ή αρχή της Τροίας επεξετείνετο από την πόλιν Κύζικον και τον Αίσηπον ποταμόν μέχρι του Αιγαίου πελάγους. Κυρίως όμως Τρώας πρέπει να θεωρηθή ή χώρα, ή από της πόλεως Αβύδου μέχρι της πόλεως Αδράστειας εκτεινομένη. Είπομεν δε, ότι το παράλιον τμήμα της Τρωικής γης, το όποιον ήτο παράλληλον με τόν Ελλήσποντον, εκαλείτο ιδιαίτέρως Δαρδανία.

Κατά τον Τρωικόν πόλεμον ή χώρα της Τροίας ήτο πλουσιωτάτη και ακμαιοτάτη και εκ τούτου εξηγείται πώς αντέσχε πολιορκουμένη επί δέκα ολόκληρα έτη κατά των ενωμένων πανελληνίων δυνάμεων.

Ύπήρχον εις την χώραν αυτήν, όπως και εις την Ελλάδα, πόλεις μεγάλαι και ακμαίαι, πλούσιαι και ωχυρωμένοι, με βασιλείς υποτελείς εις τον Πρίαμον. Των Δαρδανίων αρχηγός ήτο ο ηρωικός Αινείας και οι δυο εμπειροπόλεμοι υιοί του Αντήνορος, ο Αρχέλοχος και ο Άκάμας⁶⁴².

Αί διασημότεραι πόλεις της εποχής εκείνης εις την χώραν εκείνην ήσαν αί εξής.

ΖΕΛΕΙΑ, κτισμένη εις τας υπώρειας της Ίδης, ονομάζεται από τον Όμηρον ιερά, οι δε κάτοικοι αυτής «αφνειοί», ήτοι πλούσιοι. Ήως Τρώες ήλθον επίκουροι εις τον Πρίαμον υπό την αρχηγίαν του Πανδάρου, του αγλαού υίου του Λυκάονος.

ΚΙΛΛΑ, ή ζαθέη, ήτοι ιερωτάτη.

ΑΔΡΑΣΤΕΙΑ, άρχοντες αυτής ήσαν οι δυο υιοί του Μέροπος Περκωσίου.

ΠΙΤΥΕΙΑ.

ΛΑΡΙΣΣΑ, Πελασγική πόλις εις τα πέριξ της Τροίας.

ΠΡΑΚΤΙΟΝ.

ΠΕΡΚΩΤΗ, οπού εβασίλευε Μελάνιππος ο υιός του Ικετάονος.

ΛΥΡΝΗΣΣΟΣ, οποθεν συνελήφθη ή Βρισθίς.

ΣΙΔΗΝΗ, πλησίον του Γρανικού ποταμού.

ΚΟΛΩΝΗ, αρχαιοτάτη Τρωική πόλις. Ταύτης πρώτος βασιλεύς μνημονεύεται ο Κύκνος, Θραξ το γένος, άρχων της πανάρχαιας πόλεως ΚΟΛΩΝΑΙ. Ό υιός του Κύκνου Τέννης, ανήρ επίσημος δια την αρετήν του, συναυθορίας οικήτορας

κατέλαβε νήσον ερημον κατοίκων, την καλουμένην Λεύκοφρυν, καί κτίσας εις αυτήν πόλιν την ωνόμασεν άφ' εαυτού Τένεδον⁶⁴³.

ΑΒΥΔΟΣ, οπού διέτριβεν ό νόθος υιός του Πριάμου Δημοκόων.

ΘΗΒΗ. ιερά πόλις, οπού έβασίλευεν ο Ηετίων, ο μεγαλόφρων πατήρ της Ανδρομάχης, της συνετής συζύγου του Έκτορος. Από την Θήβην ελήφθη ή Χρυσής, ή Θυγάτηρ του ιερέως του Απόλλωνος Χρυσού.

ΚΕΒΡΗΝΗ, αρχαιότατη πόλις.

ΑΡΙΣΒΗ, διάσημος και καλώς κτισμένη πόλις.

ΚΑΒΗΣΟΣ» από την πόλιν αυτήν ήτο ο Όθρυσσεύς, ζητήσας ανάεδνον (άνευ έδνων, χωρίς προίκα) την ωραιοτάτην θυγατέρα του Πριάμου Κασσάνδραν⁶⁴⁴.

Μεταγενέστεροι δε πόλεις εις την χώραν ταύτην ήσαν πάρα πολλαί και πλουσιώταται, εκ τούτων δε θά άναφέρωμεν μόνον τρεις, την Κύζικον, την Νικομήδειαν καί την Λάμψακον.

Ή ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ ωνομάσθη τοιουτοτρόπως από τον βασιλέα Νικομήδην. Προηγουμένως δε εκαλείτο Αστακός. Πρώτος οικιστής του Αστακού ήτο ό Ζυποίτης, όστις ήτο Θραξ το γένος, ως εικάζεται από το ονομά του⁶⁴⁵.

Ότι το όνομα Ζυποίτης είνε Θρακικόν, ως συμπεραίνει ο Παισανίας, φαίνεται από την μαρτυρίαν του λεξικογράφου Ησυχίου, όστις λέγει «Ζιβυθίδες αί Θράσσαι ή Θράκες γνήσιοι»⁶⁴⁶.

Ή δε ΛΑΜΨΑΚΟΣ ήτο σπουδαιότατη και πλουσιωτάτη πόλις, παραλία επί του Ελλησπόντου, αξιόλογος καί ευλίμενος. Εφημίζετο δε ή Λάμψακος προ πάντων δια τον έξαιρετον οίνον της («ή χώρα των Λαμψακηνών σφόδρα ευάμπελός εστί»), δια τούτο δε καί ο Ξέρξης έδωκεν εις τον Θεμιστοκλήν την Λάμψακον εις οίνον, όπως έδωκε και δυο άλλας πόλεις εις σίτον καί έλαιον.

Από την Λάμψακον άνδρες επιφανείς ήσαν Χάρων ο συγγραφεύς, ο Αδείμαντος, Άναξιμένης ο ρήτωρ και Μητρόδωρος, ο οπαδός του Επίκουρου. Και αυτός δε ο Επίκουρος υπήρξε τρόπον τινά Λαμψακηνός, διότι διέτριπεν εις την Λάμψακον και διετέλεσε φίλος με τους αρίστους της πόλεως ταύτης. Από την Λάμψακον μετέφερεν ό Αγγρίππας εις την Ρωμην τον πεπτωκότα λέοντα, έργον του διασήμου γλυπτού Λυσιππου⁶⁴⁷.

Ίδομενεύς ο Λαμψακηνός, επικούρειος, έγραψε μεταξύ άλλων και περί Σαμοθράκης. Στράτων ό Λαμψακηνός ήτο εκ των αρίστων περιπατητικών (Αριστοτελικών) φιλοσόφων.

Επικούρειοι Λαμψακηνοί ήσαν και ο Κολώτης και ο Λεοντεύς.

Ό Λαμψακηνός ρήτωρ Άναξιμένης, διδάσκαλος του μεγάλου Αλεξάνδρου, τον ήκολούθησεν εις την εκστρατείαν. Όταν δε ο Αλέξανδρος ηθέλησε να έξανδραποδίση τους κατοίκους της πατρίδος του, ο Αναξιμένης έσωσεν αυτήν και δια τούτο οί Λαμψακηνοί έστησαν εις την Ολυμπίαν την εικόνα αυτοίς⁶⁴⁸.

Ή δε πόλις ΤΡΟΙΑ ή το ΙΛΙΟΝ χαρακτηρίζεται από τον Όμηρον ως πόλις διάσημος, ιερά, καλώς κτισμένη και καλώς κατοικημένη και *ευρυάγυιαι* δηλαδή με πλατείς δρόμους και λεωφόρους.

Ό πολιτισμός της Τροίας ήκμασε προ του 2000 π. Χ.

Ή Τροία ως πόλις είχε πλούτον μέγιστον, μεγαλείον και πολιτισμόν υπέροχον και ανάλογον προς τας Μυκήνας, την πλέον διακεκριμένην πόλιν της εποχής εκείνης εις την Ελλάδα. Τούτο το εσημείωσαν ο Όμηρος και οι μεγάλοι τραγικοί της αρχαιότητος, εξηκριβώθη δε από τας γενομένας κατά τους νεωτέρους χρόνους ανασκαφάς.

Το ανάκτορον του Πριάμου ήτο μεγαλοπρεπέστατον με πρόθυρα και αίθουσαν *ερίδουπον*, δηλαδή ήτο αύτη κατασκευασμένη κατά τοιούτον τρόπον ακουστικής, ώστε ήτο βροντερά και με δυνατήν απήχησιν.

Ό δε δόμος του Πάριδος, όπου διέμεινεν η άρπαγείσα καλλονή της Σπάρτης, ήτο κατά τον Όμηρον περικαλλής. Ό θάλαμος ήτο υψόροφος, δηλαδή με υψηλήν στέγην. Άριστοι δε τέκτονες κατεσκεύασαν τον θάλαμον, το δώμα και την αύλήν.

Ο Πρίαμος είχεν εις την διάθεσιν του περικαλλή δίφρον και απήνην τετράκυκλον, πολυτελή άμαξαν με τεσσάρας τροχούς. Εις την τράπεζαν του υπήρχε χρυσούν ποτήριον. Επανειλημμένως δε γίνεται λόγος δια φάσγανον ωραιόν **Θρακικόν**, το οποίον είχεν αργυρά καρφιά.

Ή ωραιότατη κόρη του Πριάμου Λαοδίκη ύφαινε μέγαν ιστόν, δίπτυχον (δίμιτον) πανίον βαθυκόκκινον, δηλαδή ήτο επιτήδεια εις το να υφαίνη ωσάν την Πηνελόπην⁶⁴⁹.

Αλλ' άξιος θαυμασμού είνε προ πάντων ο κατάλογος των λύτρων, τα οποία ό δυστυχής γέρων Πρίαμος προσέφερε, δια να λάβη το πτώμα του ανδρείου Έκτορος από τον μηνίοντα Αχιλλέα.

Ήνοιξε τα ωραία σκεπάσματα των ιματιοφυλακίων, οπόθεν έβγαλε δώδεκα περικαλλείς πέπλους, δώδεκα άπλα επανωφόρια, τόσους δε τάπητας, τόσα ενδύματα και τόσους χιτώνας. Χρυσόν δε έφερε δέκα ολόκληρα τάλαντα, δυο μαύρους τρίποδας, τεσσάρας λέβητας, επίσης περικαλλές ποτήριον, το όποιον του είχαν δώσει οι σύμμαχοι του **Θράκες** και ήτο σπάνιον και *εξάίρετον* δώρον. Ούτε αυτό ελυπήθη ό δυστυχής γέρων, αλλά το έλαβεν από τα μέγαρα του και το έδωκε και αυτό⁶⁵⁰.

Ό Όμηρος μνημονεύει πολλά άλλα περικαλλή αυτών τεχνουργήματα.

Ό δε Ευριπίδης λέγει περί των πύργων της Τροίας ότι ήσαν ισχυροί και άθραυστοι. Την δε Τροίαν, πόλιν των Φρυγών—**Φρυγών άστυ**—την χαρακτηρίζει ως ρέουσαν εις τον χρυσόν και την Εκάβην άνασσαν των πολυχρύσων Φρυγών⁶⁵¹.

Δεν θά επεκταθώμεν περισσότερον περί του πολιτισμού των Τρωών, διότι τα αφορώντα αυτόν ευρίσκει τις εκτενώς εις την Ιλιάδα.

ΜΥΣΟΙ.

Μετά την Τρωάδα ήτο ή **Μυσία** και ό Όλυμπος. Ή χώρα αυτή, ή μετά την Τρωάδα παραλία της Προποντίδος μέχρι του Ολύμπου, ωνομάσθη κατ' αρχάς Μυσία, κατοίκησαν δε αυτήν εν πρώτοις οι Μυσοί, προτού να εγκατασταθούν οι Βιθυνοί, εκ των οποίων ώνομάσθη κατόπιν Βιθυνία.

Οι Μυσοί εγκατεστάθησαν πολλούς αιώνας ύστερον από τους Φρύγας εις την Μικράν Άσίαν, δια της εγκαταστάσεως των δε αυτής διεχώρισαν τους Φρύγας εις δυο τμήματα. Εθεωρούντο δε άποικοι των Λυδών κατά τινος.

Περί τούτου μαρτυρεί ό Στράβων λέγων ότι, ως Σκύλαξ ό Καρυανδεύς, την Ασκανίαν λίμνην την περιοικούν Μυσοί και Φρύγες. Επίσης και ο Διονύσιος—όστις συνέγραψε τας «Κτίσεις»—λέγει, ότι ο Θρακικός Βόσπορος ελέγετο προηγουμένως *Μύσιος* Βόσπορος. Τούτο δε δύναται τις να φέρει συγχρόνως και ως σπουδαίον επιχείρημα, ότι οι Μυσοί είνε Θράκες⁶⁵².

«Ότι ου μόνον Ευρωπαίοι Μυσοί, αλλά και Ασιανοί.

Ὁ Ἀρριανὸς τῶν Εὐρωπαϊῶν Μουσῶν ἀποίκους λέγει τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ὀλυμπηνοὺς Μισσοὺς⁶⁵³.

Ὅταν οἱ Βιθυνοὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν χώραν ταύτην, οἱ Μισσοὶ ἀπεσύρθησαν πρὸς νότον καὶ περιωρίσθησαν εἰς τὴν κάτωθεν τοῦ Ὀλύμπου χώραν μέχρι τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος. Τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Ὅμηρος τὴν ὀνομάζει Μισίαν, ἀπ' αὐτὴν δὲ ἦλθεν ἐπίκουρος εἰς τὸν Πρίαμον Ὑρτιος ὁ Γυρτιάδης, ἡγήτωρ τῶν καρτεροψύχων Μισσῶν. Ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Μισσῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον μνημονεύονται ὁ Χρόμις καὶ ὁ Ἐννομος, ὅστις χαρακτηρίζεται καὶ ὡς οἰωνιστῆς⁶⁵⁴.

Ὁ Αἰσχύλος τοὺς χαρακτηρίζει ὡς καλοὺς ἀκοντιστάς⁶⁵⁵.

Μυθολογικὸς βασιλεὺς τῆς Μισίας ἦτο ὁ Τεύθρας γνωστὸς διὰ τὸν μῦθον τῆς Αὐγῆς καὶ τοῦ Τηλέφου, περὶ τοῦ οὐοίου ἠσχολήθησαν καὶ οἱ τρεῖς ἀρχαῖοι τραγικοὶ⁶⁵⁶.

Οἱ Ἀργοναῦται διαβάντες τὸν Εὐλλήσποντον εἶχον προσορμισθῆ καὶ εἰς τὴν Μισίαν, ὅπου οἱ Μισσοὶ τοὺς υπεδέχθησαν φιλοξένως⁶⁵⁷.

Περὶ τούτου ἔχομεν καὶ τὴν μαρτυρίαν, ὅτι ὁ Ἰάσων κατὰ τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν τοῦ ἔκτισε ναὸν πρὸς τιμὴν τῶν δώδεκα θεῶν καὶ ὅτι πλησίον τοῦ στομίου τοῦ Πόντου εἰς τὴν Χαλκηδονίαν ἀκτὴν υπήρχεν ὁ καλούμενος Φρίξου λιμὴν.

«Τὸν γὰρ πρὸς τὴν ἀκρὰ τῆς Προποντίδος θαλάσσης κείμενον ναὸν, ὁ Ἰάσων ποτὲ τοῖς δώδεκα θεοῖς καθιέρωσε, κατηρειπωμένον ἀνήγειρε καὶ τὸν ἐπὶ τῷ Φρίξῳ λεγόμενα» λιμένι τῆς Ἀρτέμιδος ναὸν κατεκαίνισε»⁶⁵⁸.

«Ἐστὶ δὲ καὶ Φρίξου λιμὴν παρὰ τῷ στόματι τοῦ Πόντου ἐν τῇ Χαλκηδονίᾳ περαία»⁶⁵⁹.

ΒΕΒΡΥΚΕΣ.

Ἀπὸ τὴν Μισίαν οἱ Ἀργοναῦται ἦλθον εἰς τὴν χώραν τῶν Βεβρύκων, τῶν οὐοίων τότε βασιλεὺς ἦτο ὁ **Ἀμυκος**, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Νύμφης Βιθυνίδος. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἦτο γενναῖος (ἐκάμνε τὸν παληκαρὰ), ἐξηνάγκαζε τοὺς ξένους, ὅσοι ἤρχοντο ἐκεῖ εἰς τὴν χώραν τοῦ, νὰ πυγμαχήσουν μαζί του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοὺς ἐφόνευε. Μόλις λοιπὸν προσωρμίσθησαν ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦται, ἐπροκάλεσε τὸν καλλίτερον ἐξ αὐτῶν εἰς πυγμαχίαν. Τότε ὁ

Πολυδεύκης, υποσχεθείς ότι θα πυγμαχήσει μαζί του, τον εκτύπησεν εις τον αυχένα και τον εφόνευσε⁶⁶⁰.

Λέγεται όμως ότι ο Ιάσων και όχι ο Πολυδεύκης εμονομάχησε με τον Άμυκον⁶⁶¹.

Ούτος ο Άμυκος, βασιλεύς των Βεβρύκων, «πρώτος εύρεν ιμάντας τους πικτικούς⁶⁶².

Άλλος αρχαίος βασιλεύς των Βεβρύκων μνημονεύεται ο Μύγδων⁶⁶³.

Και οι Βέβρυκες εξηναγκάσθησαν να μεταναστεύσουν μαζί με τους Μυσούς νοτιώτερον, όταν εγκατεστάθησαν εις τους τόπους εκείνους οι Βιθυνοί, από τότε δε η χώρα, η περιλαμβανομένη από την παραλίαν της Δαρδανίας μέχρι της Νικομήδειας, ως και η μέχρι του Ολύμπου ενδοχώρα, ωνομάζετο Βιθυνία, κατοικουμένη κατά το πλείστον υπό Βιθυνών.

«Χάρων δε φησι και την Λαμψακηνών χώραν πρότερον Βεβρυκίαν καλείσθαι από των κατοικησάντων αυτήν **Βεβρύκων**, το δε γένος αυτών *ηφάνισται* δια τους γενομένους πολέμους⁶⁶⁴.

ΒΙΘΥΝΟΙ.

Οί Βιθυνοί εγκατεστάθησαν από την Θράκην εις την απέναντι παραλίαν της Μικράς Ασίας μόλις κατά τον έβδομον π. Χ. αιώνα αποδιώξαντες, ως είπομεν, τους Μυσούς από τα παράλια εις το εσωτερικόν.

Ό Όμηρος αγνοεί τους Βιθυνούς, διότι ή εγκατάστασις των εκεί έγινε δυο αιώνας μετ' αυτών.

«Βιθυνοί, Θράκες Βιθυνοί έθνος⁶⁶⁵.

Αρχαιότατα οι Βιθυνοί κατοικούσαν εις την ανατολικήν παρά τον Εύξεινον Θράκην, ωνομάσθησαν δε τοιουτοτρόπως από τον γενάρχην Βίθυν.

«Έτεροι δε Βίθυν άρξαι πρώτον των Βιθυνών, παίδα Διός και Θράκης, ους επωνύμους εκατέρα γενέσθαι φασί»⁶⁶⁶.

Ότι δηλαδή από την νύμφην Θράκην ωνομάσθη η χώρα *Θράκη*, από δε τον Βίθυν η **Βιθυνία** και οι Βιθυνοί.

«Λέγει δε ο Αρριανός και ότι άλλοι Όδρυσον παῖδας φασί τον Θυνόν και τον Βιθυνόν, ων η χώρα ομώνυμος»⁶⁶⁷.

Κατά δε τον Στέφανον Βυζάντιον **Βιθύαι**· έθνος Θράκης από Βίθιος, υιού του Άρεως και της Σήτης, αδελφής του Θρακός βασιλέως Ρήσου⁶⁶⁸.

«Και Βιθυόπολις, πόλις από Βίθιος»⁶⁶⁹.

Οι Βιθυνοί κατά τον Ηρόδοτον ήλθον εις την Μ. Ασίαν από τον Στρυμόνα εκδιωχθέντες υπό των Μυσών και των Τεύκρων.

Κατά τον σχολιαστήν Απολλωνίου του Ροδίου «υπάρχουν δυο Βιθυνίαι, ή μεν εις την Ευρώπην περί την Σαλμυδησσόν, ή δε εις την Ασίαν μέχρι του Βοσπόρου», όπερ είνε ακριβέστατον.

Ιδρυτής της δυναστείας των Βιθυνών ύπηρξεν ο **Βοτύρας**, υιός του Διδάλλου.

Βίας ο υιός τούτου, 378—328 π. Χ., πρώτος έλαβε τον τίτλον του βασιλέως των Βιθυνών.

Ζυποίτης, υιός και διάδοχος αύτου, 328—281 π. Χ.

Νικομήδης Α', υιός του, τω 281—246 π. Χ.

Προνοίας και **Ζήλας**, υιοί του, 246 — 236 π. Χ.

Προνοίας Α', 232—194 π. Χ.

Νικομήδης Β', 154—92 π. Χ.

Νικομήδης Γ', 92—77 π. Χ.

Ό Αισχύλος λέγει, ότι οι Βιθυνοί ήσαν καλοί ακοντισται⁶⁷⁰.

«Τους δε Βιθυνούς και ναυτικωτάτους ιστορούσι γενέσθαι ποτέ και την αυτών γήν πάμφορον τε και εύδενδρον»⁶⁷¹.

Οι Βιθυνοί διεκρίθησαν δια τον στοιχειώδη πολιτισμόν των, εις τον όποιον πολύ συνετέλεσαν και αι γειτονικοί Ελληνικαί αποικίαι.

Διετήρησαν όμως και την πολεμικήτά των.

Ἄνδρες διακριθέντες δια την παιδεῖαν των εκ Βιθυνίας υπήρξαν Ξενοφάνης ο φιλόσοφος, Διονύσιος ο διαλεκτικός, ο Ἴππαρχος, ο Θεοδόσιος και οι παῖδες αὐτοῦ μαθηματικοί, Κλέαρχος ο ρήτωρ, ο γραμματικός Μυρλιανός Ασκληπιάδης και ο ἰατρός Προυσιεύς.

Προς νότον των Βιθυνῶν ἦσαν οι νοτίως του Ολύμπου Μυσοί, δια τούτο δε το τμήμα εκείνο ωνομάζετο Μύσιος Ὀλυμπος. Κυρίως η Μυσία εξεστίνετο ἀπὸ του Ολύμπου μέχρι του Σαγγαρίου. Το δε ἀπὸ Νικομήδειας μέχρι της Ηράκλειας τμήμα ἦτο χώρα των Θυνῶν Θρακῶν.

Οι Βιθυνοί και οι Θυνοί εθεωροῦντο ως μία φυλή. Κυρίως δε την διάκρισιν μεταξὺ αὐτῶν την κάμνει ο Ηρόδοτος λέγων «**Θρήικες οἱ Θυνοί τε και Βιθυνοί**»⁶⁷².

ΘΥΝΟΙ.

Οἱ Θυνοί δεν εἶχον εκπολιτισθῆ, ὅπως οι Βιθυνοί. Τούτο ἴσως πρέπει να αποδοθῆ *εις* την ἄλλειψιν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν *εις* την χώραν των. Διεκρίνοντο δε δια την ἀγριότητα των, ως φοβεροί ἀκοντισταί και δια τας νυκτερινάς των ἐφόδους. Εἶχον δε ἐπιτεθῆ νύκτα και κατὰ του Ξενοφώντος, ὅταν διήρχετο την χώραν των με το υπολειφθέν μέρος των μυρίων. Τότε οι Θυνοί ἐπολιόρκησαν τους εκ τούτων ἀπομονωθέντας Ἀρκάδας, οι ὅποιοι εἶχον ἐπιδοθῆ *εις* την λεηλασίαν της χώρας των, κατέστρεψαν τους περισσοτέρους και οι ἄλλοι ἠναγκάσθησαν να συνθηκολογήσουσιν⁶⁷³.

Ὅτι οι Θυνοι και οι Βιθυνοί ἐν γένει ἦσαν ἔθνη πολεμικά, καταφαίνεται και ἀπὸ το γεγονός, οτι ο βασιλεύς της Βιθυνίας **Προυσίας** ἐμισεῖτο ἀπὸ τους υπηκόους του, διότι ἔτυχε να ἔχη ὄψιν εἰδεχθῆ και σώμα μικροκαμωμένον, προς τούτοις δε, διότι ἔνεκα της τρυφῆς εἶχε σώμα γυναικείον και δεν εἶχε τίποτα το ἀνδρικόν. Προς τούτοις ἦτο δειλός, ξένος προς τας σκληραγωγίας και τας πολεμικάς ἐπιχειρήσεις και ἐν γένει ἐκτεθλημμένος καθόλον του τον βίον και κατὰ το σώμα και κατὰ την ψυχὴν, ἦτο δηλαδὴ τοιοῦτος, ὅποιον δεν τον θέλουν τον βασιλέα των ὅλοι μεν οι λαοί, προ πάντων δε το πολεμικώτατον ἔθνος των Βιθυνῶν⁶⁷⁴.

Κατὰ δε τον Πελοποννησιακόν πόλεμον ο στρατηγός των Σπαρτιατῶν Δερκυλίδας ἐκστρατεύσας ἐναντίον των Θυνῶν κατέλαβε την χώραν των.

Ἦλθον δε τότε *εις* τον Δερκυλίδαν ως σύμμαχοι εκ μέρους του **Σεύθου** ἕως διακόσιοι ἰππεῖς και τριακόσιοι πελτασταί **Ὀδρύσαι**.

Ούτοι αμέσως με την πρώτην ευκαιρίαν επεδόθησαν εις την λεηλασίαν, συνέλαβον πολλούς αιχμαλώτους καί έλαβον πολλά χρήματα από τους Θυνοούς. Ορμήσαντες όμως οι Θυνοί παμπληθείς κατέστρεψαν όλους τους Οδρύσας, όσοι είχαν επιδοθή εις την λεηλασίαν. Όταν δε ήλθον οί Έλληνες του Δερκυλίδα εις βοήθειαν των Οδρυσών, δεν εύρηκαν τίποτε άλλο εις το στρατόπεδον ει μη νεκρούς γυμνοούς. Επί τόπου έσπευσαν και άλλοι Οδρύσαι, οι όποιοι, αφού έθαψαν τους νεκρούς των, εμέθυσαν καλά, έκαμαν *Ιπποδρομίας*, κατόπιν δε στρατοπεδεύσαντες πλησίον των Ελλήνων επεδίδοντο εις την λεηλασίαν τής Βιθυνίας, διότι οι **Θυνοί** πολλάκις επολέμησαν εναντίον των **Οδρυσών** και ως εκ τούτου τώρα τους εξεδικούντο δια προηγούμενας συμφοράς⁶⁷⁵.

ΜΑΡΙΑΝΔΥΝΟΙ.

Έξετείνοντο ούτοι εις την ανατολικώς του Σαγγαρίου χώραν, η οποία ήτο πλουσιωτάτη και ευφορωτάτη.

Ενθεν δ' αντιπέραν πόταμου στόμα Σαγγαρίοιο
και Μαρριανδυνών ανδρών έριθηλέα γαίαν⁶⁷⁶.

Εκ των παραλίωv της τότε Μυσίας (κατόπιν Βιθυνίας) οι Αργοναύται ήλθον εις τους Μαρριανδυνούς και εκεί τους ύπεδέχθη φιλοφρόνως ο βασιλεύς αυτών **Λύκος**⁶⁷⁷.

Εις την χώραν των Μαρριανδυνών μάλλον άνηκε παρά εις την των Θυνών η Ηράκλεια ή και Ποντοηράκλεια λεγομένη, πόλις Ελληνική, αποικία των Μεγαρέων.

Περί της καταγωγής των Μαρριανδυνών υπήρχεν αμφιβολία και εις τους αρχαίους συγγραφείς, ουδείς δε εξ αυτών λέγει τι το συγκεκριμένον περί αυτών εκτός του Στράβωνος, όστις λέγει περί των Μαρριανδυνών. «Ούτε διάλεκτος ούτε άλλη τις εθνική διαφορά περί τους ανθρώπους αυτούς φαίνεται, είνε δε όμοιοι προς τους Βιθυνούς». Φαίνεται λοιπόν, οτι και αυτοί ήσαν θρακικόν φύλον. Έχει δε λεχθή και τούτο, οτι πρώτοι οι Μιλήσιοι άποικοι, οι κτίσαντες την Ηράκλειαν, κατέστησαν είλωτας τους Μαρριανδυνούς, τους προκατέχοντας τον τόπον, ώστε και επωλούντο υπ' αυτών ως δούλοι εις διάφορα μέρη της Ελλάδος⁶⁷⁸.

Η Ηράκλεια υπό μεν του Ξενοφώντος θεωρείται αποικία των Μεγαρέων, υπό δε του Στράβωνος των Μιλησίων.

Ο δε Όλυμπος της Βιθυνίας περιοικείτο εις τα βόρεια αυτού υπό των Βιθυνών, των ΜΥΓΔΟΝΩΝ και των ΔΟΛΙΩΝΩΝ ή Δολίωνων Θρακών, εις δε τα νότια υπό των Μυσών, μέρη δε τινά αυτού τα κατείχον οι επίκτητοι λεγόμενοι Φρύγες.

Οι ΔΟΛΙΩΝΕΣ κατοικούσαν τα μέρη εκείνα εις παναρχαίαν εποχήν. Όταν οι Αργοναύται ήλθον εκεί, έφιλοξενήθησαν παρ' αυτών, συνέβη όμως το έξιής έπεισόδιον εκ παρεξηγήσεως.

«Από την Λήμνον οι Αργοναύται έφτασαν και προσωρμίσθησαν εις την χώραν των Δολίωνων, των οποίων έβασίλευεν ο **Κύζικος**. Ούτος τους υπεδέχθη φιλοφρόνως. Άναχωρήσαντες από τους Δολίωνας την νύκτα και περιπεσόντες εις αντιθέτους ανέμους, πάλιν προσωρμίσθησαν εις τους Δολίωνας. Ούτοι, δε έκλαβόντες οτι απεβιβάσθη **Πελασγικός** στρατός (διότι έτυχε να πολεμώνται συνεχώς υπό των Πελασγών) συνήψαν την νύκτα μάχην αγνοούντες προς αγνοούντας. Αφού δε εφόνευσαν πολλούς οι Αργοναύται, μεταξύ των οποίων και τον βασιλέα Κύζικον, όταν έγινε η ημέρα, άμα ως ενόησαν τί κατά λάθος συνέβη, οδυρόμενοι δια την συμφοράν έκοψαν τας κόμας των και τον βασιλέα των Δολίωνων Κύζικον έθαψαν πολυτελώς»⁶⁷⁹.

Η Βιθυνία έκτος του Ολύμπου είχε πλησίον της Κυζίκου και άλλο όρος το Δίνδυμον, μονοφυές (μονοκόμματο), το όποιον είχε και ιερόν της μητρός των θεών, της Ρέας Δινδυμήνης, ιδρυθέν εκεί υπό των Αργοναυτών⁶⁸⁰.

Τοιαύτη λοιπόν ήτο η εθνολογική κατάσταση των χωρών εκείνων, δηλαδή της Τρωάδος, Δαρδανίας, Μυσίας, Βιθυνίας και της χώρας των Μαριανδυνών κατά την παναρχαίαν εποχήν μέχρι του Τρωικού πολέμου. Βραδύτερον όμως η κατάσταση ήλλαξεν. Ήδη από της εποχής του Τρωικού πολέμου είχαν αρχίσει αι μεταβολαί. Διότι από την Κύζικον μέχρι του Πρακτίου εγκατεστάθησαν οι Φρύγες, περίξ της Αβύδου οι Θράκες, προτήτερα δε απ' αυτούς οι Βέβρυχες και οι Δρύωπες Θράκες, τα δε νοτιώτερα τα κατέλαβον οι Τρήρες, Θράκες και αυτοί, την δε πεδιάδα της Θήβης οι **Μήονες** (*Μαίονες*).

Μετά δε τα Τρωικά έγιναν εις τα μέρη ταύτα και Ελληνικαί αποικίαι, αι οποιαί ήλλαξαν ουσιωδώς τον χαρακτήρα των χωρών τούτων, αι έφοδοι των **Τρηρών** και των **Κιμμερίων**, των Λυδών και των Περσών, των Μακεδόνων και των Γαλατών, αι οποιαί διετάραξαν όλα και επήλθεν η σύγχυσις περί της εθνολογικής συστάσεως της χώρας. Αλλ' ή παρατηρούμενη σύγχυσις και ασάφεια επήλθεν όχι μόνον ένεκα των μεταβολών τούτων, άλλα- και δια την έλλειψιν συμφωνίας μεταξύ των

ιστορικών και γεωγράφων, οι οποίοι δια τα ίδια ζητήματα δεν λένουν τα ίδια πράγματα.

Η μεν λοιπόν παλαιά μνήμη, λέγει ο Στράβων, τοιαύτην τινά υπαγορεύει την θέσιν των εθνών τούτων. Το να προσδιορίση δε κανείς τα όρια των εθνών τούτων εις μεταγενεστέραν εποχήν είνε έργον δυσκολώτατον. Προ πάντων δε κατά τον Τρωικόν πόλεμον και υστέρα απ' αυτόν έγιναν αι έφοδοι και αι μεταναστεύσεις των εθνών τούτων, οπόταν δηλαδή ακριβώς διάφορα **Θρακικά** φυλά και οι *Ελληνες* ώρμησαν κυριολεκτικώς να καταλάβουν τας ξένας χώρας. Άλλά τούτο συνέβη και πολύ προ των Τρωικών. Αι μεταβολαί δε αύται και αι μετακινήσεις των εθνών τούτων ήλλαξαν ουσιωδώς τα περισσότερα, διότι άλλοτε μεν άλλοι επικρατούσαν, άλλοι συνέχεον την εθνολογικήν των σύστασιν, άλλοι δε πάλιν εκ των επικρατούντων διεσκόρπιζον τους υποτασσομένους. Διότι μετά την άλωσιν της Τροίας επεκράτησαν οι Φρύγες και οι Μυσοί ως πολυπληθέστεροι, έπειτα ήλθον οι Λυδοί και μαζί με αυτούς οι Αιολείς και οι **Ίωνες**, έπειτα οι Πέρσαι και οι Μακεδόνες, τελευταίοι δε οι Ρωμαίοι, επί της εποχής των οποίων τα περισσότερα των εθνών τούτων έχασαν και απέβαλαν και τας *διαλέκτους* και τα *ονόματα των*, διότι οι Ρωμαίοι έκαμον άλλην διαίρεσιν της χώρας ταύτης. Τότε δε τα σύνορα των διαφόρων τούτων εθνών έγιναν δυσδιάκριτα και παρεμπίπτοντα εις άλλα. Εις την σύγχυσιν δε αυτήν των εθνολογικών συνόρων συνετέλεσε προ πάντων η μέθοδος και το σύστημα των Ρωμαίων, κατά το όποιον δεν εχώριζαν τας επαρχίας κατά έθνη, άλλα διέταξαν, όπως η διαίρεσις των επαρχιών γίνη κατά διοικήσεις αναλόγως προς τον τόπον ή την πόλιν, όπου ήτο εκολώτερον να γίνωνται αι συγκοινωνία και αι αγοραί, ως και προς την δικαιοδοσίαν των διαφόρων διοικητών, μικρών ή μεγάλων αναλόγως προς την σπουδαιότητα των πόλεων ή την αξίαν εκάστου τόπου.

Εκτος τούτου εις την σύγχυσιν των εθνολογικών ορίων των εθνών τούτων τα όποια, ως είπομεν, ήσαν **Θρακικά**, διότι κατοικούσαν την απέναντι της Θράκης χώραν και δεν είχαν καμμίαν διαφοράν αναμεταξύ των— συνέτεινε πάρα πολύ και τούτο, ότι δηλαδή τα Θρακικά ταύτα έθνη ως φύσει ρωμαλέα και πολεμικά αποτελούσαν τα στελέχη των ανατολικών ρωμαϊκών λεγεωνών και ως στρατιώται δεν ήτο δυνατόν να έχουν οριστικήν και μόνιμον κατοικίαν και να μένουν δια παντός εις τα μέρη των, αλλ' ήσαν κατά το πλείστον πλανήτες και είχαν πλέον συνηθίσει άλλοτε μεν ν' αποδιώκουν, άλλοτε δε να αποδιώκωνται.

Και προηγουμένως μεν, αν και τα Θρακικά ταύτα έθνη ήσαν μικρά και άσημα, αλλ' όμως δια την ευανδρίαν των και επειδή είχαν την ανεξαρτησίαν των, δεν έδιδον δυσκολίαν τινά εις το να διαγράφουν τα εθνικά των σύνορα. Κατόπιν όμως,

όταν κατά το πλείστον ερημώθηκε η χώρα και αι πόλεις και οι κάτοικοι εξηφανίσθησαν, και αν τις ακόμη ήθελε κατορθώσει να εξακρίβωση ταύτα, ουδέν χρήσιμον ήθελεν εκτελέσει δια την ασημότητα και την αφάνειαν, εις την οποίαν περιήλθαν τα **Θρακικά**. ταύτα έθνη⁶⁸¹.

* *

*

ΦΡΥΓΕΣ.

Η Φρυγία εξετεινετο προς ανατολάς της Τρωάδος και προς νότον της Μυσίας κατά μήκος αυτών, έφθανε δε προς νότον μέχρι της Λυδίας και προς ανατολάς κατά τους πανάρχαιους μεν χρόνους πολύ πέραν του Σαγγαρίου, κατά δε τους μεταγενεστέρους μέχρι αυτού. Περιελάμβανε δε η Φρυγία την κυρίως ή Μεγάλην Φρυγίαν, της οποίας μικρόν μέρος ήτο η διακεκαυμένη Φρυγία, και την επίκτητον ή Έλλησποντιακήν Φρυγίαν, ήτις περιελάμβανε τα νότια του Ολύμπου και τον Ελλήσποντον.

Η Φρυγία ήτο χώρα γονιμωτάτη και πλουσιατάτη, γνωστή δε εις τους Έλληνας από τους πανάρχαιους χρόνους. Ήτο επίσης πλουσιωτάτη και εις μεταλλεία, διότι ο φημισμένος πλούτος του Ταντάλου και των Πελοπιδών προήρχετο από τα μεταλλεία, τα όποια ήσαν περί την Φρυγίαν και το όρος Σίπυλον⁶⁸².

Ο Ηρόδοτος λέγει, ότι οι Φρύγες ήσαν το αρχαιότερον έθνος του κόσμου⁶⁸³.

*«Ανθρώπων αρχαιοτάτους οι μεν Αιγυπτίους, οι δε Θρύγας φασίν. Έλλήνων δε αρχαιοτάτους Αθηναίους και τους πριν Πελασγούς, νυν δε Αρκάδας»*⁶⁸⁴.

Ο Όμηρος αποκαλεί τους Φρύγας αιολοπόλους, έχοντας δηλαδή πολλήν και ποικίλην κτηνοτροφίαν. Ο Αισχύλος αποκαλεί την Φρυγίαν μηλόβοτον, έχουσαν πολλά πρόβατα. Ο δε Ηρόδοτος λέγει, ότι οι Φρύγες ήσαν «πολυπροβατώτατοι και πολυκαρπότατοι» εξ όσων εθνών αυτός εγνώρισε. Και ο Ευριπίδης εγκωμιάζει τας ευκάρπους γαίας των Φρυγών⁶⁸⁵.

«Ολβιωτάτους δε τους Φρύγας και Αρριανός ιστορεί, λέγων και ότι λέγονται Φρύγες *παλαιότατοι* ανθρώπων γενέσθαι και ότι μαίνονται τη Ρέα»⁶⁸⁶.

Κατά τον Ηρόδοτον, ως είπομεν, οι Φρύγες ήσαν το αρχαιότερον εκ των γνωστών εις την αρχαιότητα εθνών και μετ' αυτούς ήσαν οι Αιγύπτιοι⁶⁸⁷.

«Ηρόδοτος δε φησι και αυτός πρώτους ανθρώπων τους Φρύγας είναι ως και ο κωμικός εμφανίζει, ένθα το αρχαίον *βεκκεσέληνον* λέγει, από τε των Αρκάδων των προ της σελήνης μυθευομένων είναι και από το του βέκου⁶⁸⁸. Βέκος δε ο άρτος Φρυγιστί⁶⁸⁹.

Οι Φρύγες εγκατεστάθησαν εις την Μ. Ασίαν από την Μακεδονίαν πολύ προ του δεκάτου πέμπτου π. Χ. αιώνας ιδρύσαντες αργότερον, κατά τας αρχάς της πρώτης π. Χ. χιλιετηρίδας, την Φρυγικήν αυτοκρατορίαν με ακμαιοτάτον πολιτισμόν. Ο πολιτισμός ούτος επέδρασε σημαντικώτατα επί των Ελληνικών αποικιών, αι οποίαι εις μεταγενεστέραν εποχήν είχαν εκεί ιδρυθή, προ πάντων δε θρησκευτικώς.

Οί Φρυγες κατά την προϊστορικήν ακόμη εποχήν αφήκαν σημαντικώτατα ίχνη πολιτισμού υπό πολλάς επόψεις. Η επίδρασις τούτων όμως επί της λατρείας των Ελλήνων εξεδηλώθη εμφαντικώτερον κατά την ιστορικήν προ πάντων εποχήν.

Ο Όμηρος αναφέρει την εκστρατείαν του Πριάμου κατά των Αμαζόνων. Εστρατεύθησαν δε τότε από τας όχθας *του* Σαγγαρίου μετά του Πριάμου και οι συγγενείς και οι σύμμαχοι των Τρώων Θρύγες υπό τους βασιλείς των **Οτρέα** και τον ισόθεον **Μύγδωνα**. Και ο μεν Μύγδων ήτο υιός του Άμονος και πατήρ του Κορσίβου, όστις έγινε κατόπιν βασιλεύς των Φρυγών, ο δε Οτρεύς, βασιλεύς επίσης των Φρυγών, είχε θυγατέρα την Καλλικώπιν, ήτις έτεκε των Αινείαν⁶⁹⁰.

Κατά τον Τρωικόν δε πόλεμον οι Φρυγες έσπευσαν δια λόγους εθνικής αλληλεγγύης εις την Τροίαν υπό τους αρχηγούς των. Και από μεν την περιοχήν της Ασκανίας λίμνης αρχηγοί ήσαν ο Φόρκυς και ο θεόμορφος Ασκάνιος, από δε τον Σαγγάριον ο Άσιος, αδελφός της Εκάβης, υιός δε του Δύμαντος,

ος Φρυγή ναίεσκε ροής επί Σαγγαρίοιο ⁶⁹¹.

Η ορμητικότης του Σαγγαρίου ήτο γνωστή και εις τους αρχαίους.

Σαγγάριος, ος κυματ' επιτρέχει Αξείνοιο⁶⁹².

Κατά τον Ηρόδοτον ο υιός του Γόρδιου Μίδας, αρχαίος βασιλεύς εις την Θράκην παρά το Βέρμιον όρος, ελέγετο ότι ωδήγησε τους Θράκας **Βρίγας** εις την Φρυγίαν, όπου μετωνομάσθησαν **Φρύγες**.

Η μαρτυρία αυτή του ιστορικού Ηροδότου αποδεικνύεται αληθής. Και ο Όμηρος εφρόνει, ότι οι Φρυγες εις παναρχαίαν εποχήν κατοικούσαν εις την χώραν του Σαγγαρίου⁶⁹³.

Ο Γορδίας Α' και ο Μίδας Α' είνε μυθικοί βασιλείς της Φρυγίας. Ο Μίδας ούτος κατέστη διάσημος. Περί τούτου υπήρχε παράδοσις, την οποίαν μας διέσωσεν ο Αιλιανός. Κατά ταύτην οι Φρύγιοι λόγοι ψάλλουν και ταύτα ότι, όταν ο Μίδας ήτο ακόμη νήπιον και ενώ εκοιμάτο, μύρμηκες εμβήκαν εις το στόμα του και έφερον εις αυτόν με μεγάλην φιλοπονίαν και φιλεργίαν το σιτάρι⁶⁹⁴.

Τούτο δηλαδή ήτο σημείον, ότι ο Μίδας θα γίνει πλούσιος.

Κατ' άλλην παράδοσιν εις τας Κελαινάς, όπου μέσα εις σπήλαιον ήτο κρεμασμένη, η δορά του Φρυγός, εάν κανείς τραγωδήση την Φρυγίαν αρμονίαν, τότε η δορά του Φρυγός κινείται, εάν δε την αρμονίαν του Απόλλωνος, τότε ακινητεί και φαίνεται κωφή⁶⁹⁵.

Ο δε **Νάννακος** υπήρξε βασιλεύς των Φρυγών, καθώς λέγει ο Ερμογένης εις τα Φρυγικά του, προ των χρόνων του Δευκαλίωνος. Ούτος προγνωρίσας τον μέλλοντα κατακλυσμόν και συναθροίσας πάντας τους υπηκόους του εις τα ιερά ικέτευε τους θεούς με δάκρυα⁶⁹⁶.

Ο Μάνις επίσης υπήρξε παλιός αγαθός και δυνατός δυνάστης των Φρυγών. Και οι Φρύγες τα μέχρι σήμερα λαμπρά και θαυμαστά έργα *μανιακά* ονομάζουν εξ αυτού⁶⁹⁷.

Άλλος μυθικός βασιλεύς των Φρυγών μνημονεύεται ο **Δύμας**, του οποίου την θυγατέρα Εκάβην έλαβεν ως σύζυγον ο Πρίαμος.

Απόγονος του αρχηγέτου των Φρυγών Μίδα και συνώνυμος ο Μίδας Β', υιός του Γόρδιου Β', ανέθηκεν εις τους Δελφούς τον βασιλικόν του θρόνον, εις τον όποιον καθημένος εδίκαζεν, ήτο δε κατά την μαρτυρίαν του Ηροδότου αξιοθέατος. Μετά τον Μίδα δε πρώτος εκ των ξένων βασιλέων ο Γύγης, βασιλεύς των Λυδών, ανέθηκεν αναθήματα εις τους Δελφούς. Η δε σύζυγος του βασιλέως των Φρυγών Μίδα Ερμοδίκη λέγουν ότι ήτο όχι μόνον έξοχου καλλονής, αλλά και σοφή και τεχνίτρια και πρώτη έκοψε νομίσματα εις τους Κυμαίους⁶⁹⁹.

Ο Μίδας απέθανε κατά την εικοστήν πρώτην Ολυμπιάδα, δηλαδή τω 696 π. Χ , επί του τάφου του δε εγράφη επίγραμμα, το όποιον δια την απλότητα και φαντασίαν είνε άξιον αναγραφής.

Χαλκείη παρθένος ειμί, Μίδεω δ' επί σήματι κειμαι'
ες τ' αν ύδωρ τε ρέη και δένδρεα μακρά τεθήλη,
ηέλιός τ' ανιών λάμπη λαμπρή τε σελήνη,
και ποταμοί πλήθουσιν, ανακλύζη δε θάλασσα,
αυτού μένουσα πολυκλαύτω επί τύμβω
αγγελέω παριούσι, Μίδας ότι τήδε τέθαπται.

Το εις τον Μίδαν τούτο επίγραμμα ο αρχαίος σχολιαστής το αποδίδει εις τον Όμηρον, όστις μάλιστα ποιήσας αυτό κατά παράκλησιν των υιών του Μίδα **Ξάνθου** και **Γόργου** έλαβε παρ' αυτών φιάλην αργυράν, την οποίαν ανέθηκεν εν Δελφοίς εις τον Απόλλωνα.

Είπομεν ανωτέρω, ότι οι το κέντρον της Μικράς Ασίας κατέχοντες Φρύγες ήσαν λαός **Θρακομακεδονικός** κατά τον Ηρόδοτον, μεταναστεύσαντες από την άρχικην των εστίαν, το Βέρμιον όρος, εις την Μ. Ασίαν και ότι εις την Ευρώπην μεν εκαλούντο **Βρίγες**, εις δε την Ασίαν **Φρύγες**⁷⁰⁰.

Ήσαν δε οι Φρυγες οι κατ' εξοχήν *ομόφυλοι* των Θρακών.

Κυρίως ο αρχικός **Πελασγικός** κορμός —κατά τους υποστηρίζοντας ότι εκ των Πελασγών προήλθον οι Θράκες, Φρύγες και Έλληνες— απεσχίσθη εις δύο μεγάλα τμήματα, εις τους **Θρακοπελασγούς** και τους **Φρυγοπελασγούς**, διαιρεθέντα κατόπιν εις άλλα Θρακικά και Φρυγικά φύλα.

Επειδή δε η φυλετική συγγένεια καταφαίνεται προ πάντων από τας *ομωνυμίας*, εις τας οποίας πρώτος ο δαιμόνιος Στράβων εκ των αρχαίων έδωκεν εξαιρετικήν σημασίαν, σημειώνομεν επί της σπουδαιότατης ταύτης *φυλετικής*, *ενδείξεως*, ότι εις την Φρυγίαν πλησίον της πόλεως Πεσσινούντος υπήρχεν η Φρυγική πόλις **Αβρόστολα** (και Αβροστόλα και Αβρόστολαι) λεγομένη, εις την Θράκην δε παρά τον Ίστρον η Θρακική πόλις **Δουρόστολον**⁷⁰¹.

Επίσης και τα Θρακικά Αβρό-τονον, Εβρύ-ζελμις κτλ.

Είς την Φρυγίαν επίσης υπήρχεν ή μεγάλη Φρυγική πόλις **Δρούζον** (η οποία επίσης ελέγετο και **Δύρυζον**), άλλα και εις την Θράκην, υπήρχεν η των **Οδρουσών** πόλις **Δρουζιπάρα**⁷⁰².

«Πλην τούτου τα προς δυσμάς τε και ανατολάς της Προποντίδος και του Ευξείνου έθνη ήσαν κατά το πλείστον ομώνυμα, η δε των εν τη Μικρά Ασία

αρχέγονος προς τους *Αρίους συγγένεια* είνε αποδεδειγμένη και από την γλώσσαν και από τα ανακαλυφθέντα μνημεία του βίου αυτών»⁷⁰³.

«Οι Φρύγες, οι το κέντρον της Μικράς Ασίας κατέχοντες και συγγενείς προς πάντας τους άλλους λαούς της Μ. Ασίας διατελούντες, προ πάντων δε προς τους Αρμενίους, τους πέραν των ορίων της Μ. Ασίας εις το Αρμενικόν οροπέδιον οικούντας, απετέλουν εις την Μ. Ασίαν τον κεντρικόν δεσμόν μεταξύ των **Πελασγικών** λαών από των υπωρειών του Καυκάσου μέχρι των όχθων του Αδρια. «Αρχαία παράδοσις, λέγει ο Ερνέστος Κούρτιος, και νέα έρευνα πείθουν ημάς ομοφώνως εις τους Φρύγας να ζητήσωμεν το σπουδαιότερον ενωτικόν στοιχείον (μεταξύ των Ελλήνων και του μεγάλου κορμού των δυτικών Αρίων). Ούτοι είνε τρόπον τινά ο αρμός, όστις ενώνει τους δυτικούς Αρίους προς τους ανατολικούς. Προς το μέρος της Ασίας είνε συγγενείς προς τους Αρμενίους, προς την άλλην δε διεύθυνσιν (την πρός την Ευρώπην) αποτελούν νέαν τινά αρχήν, θεωρούνται πρωτότοκοι πάντων των προς την δύσιν τραπέντων λαών. Ή **Φρυγική** γλώσσα μαρτυρείται *στενώς συγγενής* προς την **Ελληνικήν**, συγγενεστέρα ίσως πλέον η όσον ή **Γοθτική** προς την Γερμανικήν.

Φρυγικάί θρησκευτικάί λατρείαι και Φρυγικάί τέχναι αρχαιόθεν επιχωριάζουν εις την Ελλάδα, καθ' οίον τρόπον μόνον εις λαούς *συγγενείς* προς αλλήλους είνε δυνατόν να γίνη τούτο».

»Ταύτα εγραφεν ο Κούρτιος, καθ' όν έτι χρόνον επεκράτει εις τα εθνολογικά ζητήματα η θεωρία, ότι εξ Ασίας οι Άριοι λαοί της νοτίας Ευρώπης δια του Αρμενικού και του Φρυγικού οροπεδίου διεσπάρησαν εις την Μ. Ασίαν και εντεύθεν διέβησαν εις την νότιον Ευρώπην και ιδίως εις την Ελλάδα, λέγων κατ' ουσίαν τα αυτά όσα γνωρίζει σήμερον η επιστήμη περί Φρυγών μετά την ανακάλυψιν των Φρυγικών επιγραφών.

Αλλ' ή θεωρία, η περί της εξ Ασίας μεταναστεύσεως των Φρυγών, έπεσε σήμερον, η δε Φρυγία διατηρεί την ιδιότητα αυτής ως μεγάλου ενωτικού δεσμού μεταξύ των Ελληνοπελασγών και Θρακοπελασγών της Ευρώπης και της Μ. Ασίας και του Αρμενικού οροπεδίου. Αλλά το κύριον ζήτημα είνε το περί της συγγενείας των **Φρυγοπελασγικών λαών** της Ασίας προς τους **Θρακομακεδόνας** και για τούτων προς τους προγόνους των Ελλήνων της Ευρώπης **Πελασγούς**. Αυτή η περί της εκ Μακεδονίας εις Ασίαν μετοικήσεως των Φρυγών παράδοσις ουδέν άλλο κυρίως μαρτυρεί η την συγγένειαν των εν Ασία Φρυγών προς τους εν Ευρώπη **Θρακομακεδόνας**. Πολλάί δε άλλαι παραδόσεις μαρτυρούν την συγγένειαν ταύτην. Μίδας ο μυθικός βασιλεύς εις την Φρυγίαν, συνάμα δε και εις την

Μακεδονίαν, όπου υπήρχον οι περίφημοι κήποι του Μίδα, ουχί διότι αι δυο αύται χώραι απετέλουν εν κράτος, αλλά διότι αι αυταί παραδόσεις περι Μίδου επεχωρίαζον εις αμφοτέρας τας χώρας»⁷⁰⁴.

Οι Φρύγες ήσαν λαός αγροτικός και ποιμενικός και ουχί πολύ διάφορος του Ελληνικού. Ήτο εξ ίσου με τους Έλληνας ευφάνταστος λαός. Ως γνωστόν δε, και ο Αίσωπος ήτο Φρύξ.

Ο Αίσωπος ήτο Θραξ (Φρύξ) το γένος, ελευθερώθη δε υπό Ίδμονος του κωφού. Ο Αίσωπος εχρημάτισε δούλος Ξάνθου του Λυδού, κατ' άλλους δε του Ιάδμονος, του οποίου δούλη ήτο και η Ροδώπις, ήτις ήτο εταίρα **Θράσσα** το γένος και κατόπιν την έλαβεν ως σύζυγον **Χάραξος** ο αδελφός της Σαπφούς⁷⁰⁵.

Της Ροδώπιδος ταύτης υπήρχον εις τους Δελφούς ανάθημα οβελίσκοι πολλοί. Απελλάς δε ο Ποντικός νομίζει, οτι και εις την Αίγυπτον υπήρχε πυραμίδς αυτής. Ήτο δε **Θράσσα** το γένος. Εδούλευσε δε με τον Αίσωπον εις τον Μιτυληναίον Ιάδμονα, ελευθέρωσε δε αυτήν Χάραξος ο αδελφός της Σαπφούς.

Η δε Σαπφώ την αποκαλεί Δωρίχαν⁷⁰⁶.

Οι Φρύγες, ως και οι Λυδοί, δεν έμειναν άσχετοι προς τους Αρίους της Ελλάδος. Πολλά αναγόμενα εις το θρήσκευμα και την ποιήσιν εθρυλούντο ως εκ Φρυγίας εις την Ελλάδα επελθόντα. Ο δε Πέλοψ, ο υιός του Ταντάλου και αδελός της Νιόβης, όστις έδωκε το όνομα του εις την Πελοπόννησον και έγινεν αρχηγέτης των Ατρείδών, εκ της περι το Σίπυλον χώρας ελέγετο επελθών εις την Έλλάδα⁷⁰⁷.

Και τούτο συμπεραίνεται ευκόλως, διότι όλοι οι λαοί ούτοι ήσαν ομόφυλοι και συγγενείς αποτελούντες την Ελληνοπελασγικήν, Θρακοπελασγικήν, Φρυγοπελασγικήν ή απλώς την Πελασγικήν υπό ευρυτάτην έννοιαν ομοφυλίαν.

Είνε δε γνωστόν, ότι οι Έλληνες τας οργανιστικάς τελετάς του Διονύσου παρέλαβαν από τους Θράκας και Φρύγας. Αλλ' ενώ εις τους λαούς τούτους αι εορταί του Διονύσου ήσαν βακχεία τις τελούμενη ημέραν και νύκτα διεσκευασμένους Σκυθιστί, πίνοντας συνάμα και πληκτιζομένους προς αλλήλους και δι' ενθουσιαστικής φρυγιστί αρμονίας «αυλώ και κτυπώ κροτάλων τε και κυμβάλων και τύμπανων και ταις επιβοήσεσι και ευασμοίς και ποδοκρουστίαις» θεοφορουμένους, εκ της τοιαύτης του Διονύσου ή Σαβαζίου εις την Ελλάδα και δη εις Αθήνας μετενεχθείσης οργανιστικής λατρείας των παρά Φρυξίν ή Κρησί Κουρητών και Κορυβάντων και των Θρακικών Βενδιδείων και Κοτυτίων παρήχθη εις την Ελλάδα το άριστον και τελειότατον είδος της ποιήσεως, η δραματική

ποίησις, και εκ του χορού των Κουρητών και Κορυβάντων της Κρήτης και Φρυγίας και των Κλωδώνων και Μιμαλλόνων της Θράκης παρήχθησαν οι θαυμάσιοι χοροί των τριών μεγάλων τραγικών⁷⁰⁸.

Οι **Θράκες** και οι **Φρύγες** ήσαν λαοί συγγενείς. Αι θρησκευτικοί τελεταί των φυλών τούτων ευρίσκονται εις στενήν σχέσιν. Προσέτι και το όνομα Σαβάζιος του Θρακικού Βάκχου είναι το αυτό προς το του Δινύσου της Φρυγίας. Η συνάφεια δε μεταξύ των ναών των θεών και της αρχής της νομισματοκοπίας υφίσταται, διότι οι τύποι των αρχαιοτάτων θρακικών νομισμάτων δηλώνουν το θρήσκευμα της χώρας, ιδίως δε τας αγρίας οργιαστικές ιεροτελεστίας, τας πανηγυριζόμενας επάνω εις τα όρη της Φρυγίας και της Θράκης εις τιμήν του Διόνυσου ή του Σαβαζίου⁷⁰⁹.

Ο Σαβάζιος, θεός καθαρώς **Θρακοφρυγικός**, αφωμοιώθη εντελώς προς τον Διόνυσον, τον θεόν του οίνου.

Αλλ' έκτος του Σαβαζίου και η Ρέα ήτο θεότης καθαρώς **Φρυγική**. Εις την Λυδία η Ρέα ελέγετο Κυβήβη. Ελατρεύθη δε και εις τους Λυδούς, οι όποιοι ήσαν και αυτοί έθνος Θρακοφρυγικών, διότι το ορός Δίνδυμον, το κατ' εξοχήν όρος, όπου ελατρεύετο η Ρέα, εκείτο εις τα σύνορα Λυδίας και Φρυγίας.

Ελέγετο δε και Άγδιστις «**Άγδιστις**, η αυτή τη μητρί των Θεών»⁷¹⁰.

Ελέγετο δε και μεγάλη μήτηρ των θεών, μήτηρ των Ολυμπίων⁷¹¹.

Εξ αυτής εγεννήθη ο Ζευς εις την Κρήτην, οπού δηλαδή συνηντήθησαν και συνεχωνεύθησαν κατά πρώτον τα ασιατικά και τα ανατολικά θρησκευύματα. Ήτο δε η Κυβέλη ή Ρέα θεότης μυστηριωδώς παραγωγός και ζωοδότειρα της φύσεως.

Αλλ' η Κυβέλη, θεατής της Γης, είχεν εις την Μικράν Ασίαν χαρακτήρα, τον οποίον ούτε η Γαία ούτε η Δημήτηρ είχαν εις την Ελλάδα. Δεν είναι η θεά των καλλιεργημένων αγρών και των γονίμων κοιλάδων, αλλ' η γη εις την ελευθέραν και αγρίαν ενέργειαν αυτής, οποίαν βλέπομεν αναπτυσσομένην επάνω εις τας κλιτύας και τας φάραγγας των ορέων, των οποίων οι μεγάλοι όγκοι ευρίσκονται υψηλότερα των κοιλάδων. Είναι η μήτηρ φύσις λατρευομένη, όπου η δύναμις επιφαινείται περισσότερο και όπου περισσότερο εκπλήττει τον άνθρωπον. Ή Κυβέλη ουσιωδώς είναι «*η ορεστέρα θεά*», όπως απεκάλουν αυτήν, η ενθρονιζομένη επάνω εις τας ύψηλάς κορυφάς και εις τας αδιάβατους ερημιάς των δασών. Βασίλισσα της αγρίας φύσεως δεσπόζει αυτής καθ' ολοκληρίαν, τα δε εις τας κτήσεις αυτής κατοικούντα ζώα υπακούουν εις αυτήν και αποτελούν την ακολουθίαν της⁷¹².

Οι ιρείς της Κυβέλης εκαλούντο **Κουρήτες**.

Οι παραδόντες τα Κρητικά και τα Φρύγια χαρακτηρίζουν τους Κουρήτας ως δαίμονας ή προπόλους των θεών, ταύτα δε ως εμπλεγμένα με *ιερουργίας*, εκ των οποίων άλλαι μεν είνε *μυστικάί*, άλλαι δε περιστρέφονται και αναφέρονται εις την παιδοτροφίαν του Διός εις την Κρήτην και εις τους οργιασμούς της μητρός των θεών εις την Φρυγίαν και εις τους περί την Ίδην Τρωικούς τόπους. Οι ίδιοι δε αποφαίνονται, ότι με τους Κουρήτας τούτους οι ίδιοι είνε οί ,Κορύβαντες και οι Κάβειροι και οι Ιδαίοι Δάκτυλοι και οι Τελχίνες⁷¹³.

Η λατρεία της μητρός των Θεών, ως απεκαλείτο η Ρέα, διασπαρείσα ενωρίς ανά την Ελλάδα, μετεφέρθη από την Φρυγίαν, όπου ανήρχετο εις την απωτάτην αρχαιότητα. Όλη η χερσόνησος της Μ. Ασίας ανεγνώριζεν εις την Ρέαν την πρώτην και μεγίστην των θεοτήτων. Αι κορυφαί των κυριωτάτων ορέων αυτής ήσαν αφιερωμένοι εις την Μεγάλην Μητέρα. Εβασίλευε μόνη επί της Τρωικής Ίδης, επί του Σιπύλου της Μυσίας, του Λυδικού Τμώλου, των ορέων της Φρυγίας και της Βιθυνίας. Αναλόγως δε των διαφόρων χωρών, εις τας οποίας ελατρεύετο, εκαλείτο Σιπυληνή, Δινδυμήνη, Βερικυντία. Συχνάκις ωσαύτως εδηλώνετο με το επίθετον Κυβέλη, το οποίον πιθανώς εσήμαινε την θεάν των ορέων ή των σπηλαιών.

Η λατρεία αυτή, η οποία ηυξήθη εις τας πτυχάς των ορέων της Φρυγίας παρέλαβεν από το θέαμα της μεγάλης ταύτης φύσεως και από την παρατήρησιν των ετησίων φαινομένων, της αυξήσεως και του μαρασμού της βλαστήσεως, εμμανή ενδουσιασμόν εκρηγνυόμενον εναλλάξ εις παράφορον χαράν και εις στεναγμούς πόνων. Όταν οι ιερείς της Κυβέλης κρατούντες δάδα ανά χείρας ωρούσαν επάνω εις τας κλιτύας του Δινδύμου εκβάλλοντες αγρίας κραυγάς και κρούοντες τα κύμβαλα και τα τύμπανα εν μέσω της άτακτου ορχήσεως και της παραφόρου των, εχαιρέτιζον αλληλοδιαδόχως την επάνοδον του όρους εις την ζωήν ή εθρήνουν τον θάνατον της βλαστήσεως.

Επάνω εις το Δίνδυμον, το ιερόν της Κυβέλης όρος, εδείκνυον εις τους επισκέπτας πλησίον ενός σπηλαιου, του αρχαιοτάτου ιερού της θεάς, την αρχικήν αυτής εικόνα υπό το σχήμα λίθου καταπεσόντος από τον ουρανόν.

Η θρησκεία της Κυβέλης είνε ουσιωδώς Φρυγικής καταγωγής, η οποία σχετίζεται προς την ιστορίαν του πολιτισμού και τους μύθους τους αφηγούμενους την θαυμασίαν ευδαιμονίαν, την οποίαν η χώρα αύτη απελάμβανεν επί των πρώτων αυτής βασιλέων Γόρδιου και Μίδα. Ο Μίδας, υιός του Γόρδιου, ήγειρεν εις την Πεσσινούντα τον πρώτον ναόν προς τιμήν αυτής. Οι Φρύγες, περικλεισμένοι

κατ' αρχάς εις τα ὄρη των ὡς φυλή ποιμενική και κυνηγετική, κατήλθον με τον καιρόν εις τας πεδιάδας του Σαγγαρίου και επεδόδησαν εις την καλλιέργειαν της γης και της αμπέλου. Η Κυβέλη ηκολούθησεν αυτούς. Χωρίς να απολέση τον χαρακτήρα της ὡς θεά της αγρίας φύσεως, προίστατο εις ὅλας τας προόδους του γενομένου πολιτισμοῦ, της γεωργίας, της συστάσεως κοινωνιών, της ιδρύσεως πόλεων, των οποίων τα τείχη μετ' ου πολὺ ἔστεψαν ὅλους τους υψηλοὺς τόπους της Φρυγίας.

Η λατρεία της μεγάλης Φρυγικής θεότητος, η προ αμνημονεύτων χρόνων ιδρυθεῖσα εις την Μικράν Ασίαν, ἐνωρίς ἐγνωρίσθη εις τους Ἕλληνας δια των Ασιατικῶν ἀποικίων. Εἰς τας Θήβας ἐδεικνύετο πλησίον της οἰκίας του Πινδάρου βωμός, τον ὅποιον ἴδρυσεν ο ποιητής εις την Μητέρα των θεῶν και ἀγαλμα της θεάς, ἔργον δυο Θηβαίων ἀγαλματοποιῶν. Και η προσφορά αὐτή, η ἀποδοθεῖσα εἰς την Κυβέλην ὑπὸ ποιητοῦ σφόδρα θεοσεβούς, πολὺ προσηλωμένου εις τας ἀρχαίας παραδόσεις, μαρτυρεῖ την σπουδαιότητα, την ὁποίαν ἀπέκτησεν εις την Ελλάδα η Φρυγική θεότης.

Η Ρέα ἐλατρεύετο προ πάντων εις την Κρήτην, ὅπου ἱερεῖς αὐτῆς ἦσαν οἱ Κουρήτες, οἵτινες ἦσαν ἀνάλογοι προς τους Κορύβαντας της Φρυγίας. Η λατρεία της Ρέας ἦτο πολὺ διαδεδομένη εις την Κρήτην, διότι ἐκεῖ η Ρέα ἐγέννησε τον Δία.

Ὀργισθεῖσα δε η Ρέα, λέγει ο συναξαριστής των ἐθνικῶν Απολλόδωρος, δια τας ἀτασθαλίας του Κρόνου ἦλθε μόνη εις την Κρήτην, ὅταν ἔτυχε να ἐγκυμονῇ τον Δία, ἐγέννησε δε εις το ἀντρον της Δίκτης τον Δία και τον ἔδωκε να τον θρέψουν οἱ Κουρήτες. Οἱ δε Κουρήτες, ἔνοπλοι εις το ἀντρον το βρέφος φυλάσσοντες, συνέκρουον τας ἀσπίδας με τα δόρατα, δια να μη ἀκούσῃ την φωνήν του παιδὸς ο Κρόνος. Η δε Ρέα σπαργανώσασα λίθον ἔδωκεν αὐτὸν εις τον Κρόνον να τον καταπιῇ ἀντὶ του παιδιοῦ, το ὅποιον ἐγέννησεν.

Απόδειξιν της μεγάλης ἐκτιμήσεως και του γενικοῦ σεβασμοῦ, τον ὅποιον ἀπελάμβανεν η Ρέα εἰς την Ελλάδα, ἔχομεν και τούτο. Ο Αντισθένης, ὡς και πολλοὶ ἄλλοι ἄνδρες διαπρεπεῖς των Αθηνῶν, ἦτο ἐκ μητρὸς Θραξ. Προς τον ονειδίσαντα δε αὐτὸν δια την τοιαύτην καταγωγὴν του εἶπε «και η μήτηρ των θεῶν Φρυγία ἐστὶ».

Γενικῶς ἡ Κυβέλη ἐλατρεύετο ὡς θεά της γονιμότητος και ευφορίας. Η λέξις **ὄργια** ἐλέγετο μεν και δια τας βακχικὰς τελετάς, ἀπεδίδει ὅμως προ πάντων εις τας **Φρυγικὰς**, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο ἀτάκτως και θορυβωδῶς οχι μόνον εις την Φρυγίαν, ἀλλὰ και εις την Ελλάδα.

Η λατρεία της Ρέας εις την Φρυγίαν εξακολουθούσε να είναι σπουδαιότατη. Πόση δε σημασία και οπόσος σεβασμός απεδίδετο εις αυτήν, αρκει να αναφέρωμεν, ότι όταν ποτέ έπεσεν εις την Φρυγίαν ασθένεια και η γη έμεινεν άκαρπος, οι Φρύγες ερώτησαν τον θεόν, δια να απαλλαγούν από το κακόν. Διετάχθησαν δε τότε να τιμούν την Κυβέλην ως θεάν. Έκτοτε ίδρυσαν βωμούς εις την Κυβέλην και ετέλουν θυσίας κατ' έτος τακτικώς προς τιμήν αυτής, εκ τούτου δε του γεγονότος έμεινε πιθανώς και ο χαρακτηρισμός

Ρέα Φρυγίας σώτειρα ¹ .

Κατά τον Στράβωνα ο Σκήψιος λέγει, ότι αι τιμαι αυταί απεδίδοντο εις την Ρέαν από τους Φρύγας και Τρώας κατά τους πανάρχαιους χρόνους.

Καθ' έκαστον έτος επανηγύριζον επί πολλάς ημέρας εις τον Πεσσινούντα προς τιμήν της Κυβέλης μετά μουσικής μανιακής πενθούντες ή χαίροντες εναλλάξ παραφόρως και κατά την εορτήν ταύτην ακρωτηριάζοντο αίματηρώς με μαχαίρας.

Εν γένει δε η Κυβέλη εις την Φρυγίαν έλατρεύετο θορυβωδώς και δαιμονιωδώς. Το άρμα της συνώδευον οι ιερείς της Κορύβαντες και πλήθος ανδρών με αγρίας κραυγάς, ορχήσεις οργιαστικάς, σάλπιγγας, κέρατα, αυλούς, κύμβαλα και έφερον εν πορεία το άρμα της εις τα όρη και εις τα δάση.

«Ολβιωτάτους δε τους Φρύγας και Αρριανός Ιστορεί λέγων, ότι μαινονται τη Ρέα και προς Κορυβάντων κατέχονται, ήγουν κορυβαντιώσι δαιμονιωδώς. Όταν δε κατάσχη αυτούς το θείον, ελαυνόμενοι και μέγα βοώντες και ορχούμενοι προθεσπίζουσι τα μέλλοντα, θεοφορούμενοι και μαινόμενοι» ³.

«Οι τελούμενοι τη Ρέα μαινονται πληγέντες τα ώτα κτύποις οργάνων» (κυμβάλων, τύμπανων και, αυλών) .

«Κατά την Φρυγίαν εσέβοντο την μητέρα των θεών Ρέαν υπέρ πάντα θεόν. Ταύτη ουν τάς τελετάς ποιούντες οι Φρύγες κατέτεμνον εαυτούς μαχαίραις, ουκ αποκτείναι εθελοντές, αλλά μόνον αιμάξαι.

»Τούτο δε εποίουν κηλούμενοι αυλοίς, ίνα απόνως φέρωσι πληττόμενοι. Μετά δε τας πληγάς προς ακάθαρτους εχώρουν μίξεις γυναικών» ⁵.

Εις την Θράκη η Κυβέλη ελατρεύετο εις αρχαιοτάτην εποχήν. Εις δε τας τελετάς της ανεμίχθη και το κατ' εξοχήν θρακικον στοιχείον, το **Διονυσιακόν**.

Η θρακική θεότης **Κοτυτώ** συνεχέτο και εθεωρείτο πολλάκις ομοία με την Κυβέλην.

Οι δε ιερείς των τελετών της Ρέας ή Κυβέλης κατά την παναρχαίαν εποχην είχαν αποκτήσει μεγίστην ισχύν και έφθασαν εις το σημείον του να θεωρούνται ιεροί, ήσαν τρόπον τινά, όπως οι άγιοι της χριστιανικής λατρείας, ώστε δεν ήσαν μόνον απλώς ιερείς και πρόπολοι των τελετών τούτων, αλλά και θεοί ακόμη είχαν όνομασθη.

Και ο πρακτικώτατος και ευσεβέστατος της θεογονίας ποιητής Ησίοδος ένα αιώνα μετά τον Όμηρον λέγει περί αυτών.

Κουρήτες θεοί φιλοπαίγμονες ορχηστήρες.

Η δε **Αδράστεια** ήτο και αυτή θεότης Φρυγική, εσήμαινε δε δια τους Έλληνας το αναπόδραστον, το μοιραίον. Ήτο η ανάγκη προσωποποιουμένη, συνεδέετο δε στενώτατα με τον Δία, του οποίου εκτελούσε τρόπον τινά την ανωτάτην βουλην (θέλησιν), ταύτην δε ούτε και οι θεοί αυτοί ηδύναντο να αποφύγουν, ως χαρακτηρίζεται εις την γνωστοτάτην φράσιν «ανάγκα και θεοί πείθονται».

Καθώς λοιπόν η Νέμεσις, τοιουτοτρόπως και η Αδράστεια ήτο η εικών των αναπόφευκτων συνεπειών της οργής του Διός, του οποίου ετελείτο η ανωτάτη θέλησις και απόφασις.

Υπήρχε δε εις την Φρυγίαν και πόλις Αδράστεια, χώρα και ομώνυμος πεδιάς. Ο δε Καλλισθένης κατά τον Στράβωνα έλεγεν, ότι ωνομάσθη από τον αρχαίον βασιλέα Άδραστον, όστις είχεν ιδρύσει εκεί το πρώτον ιερόν. Ο Στράβων όμως περιγράφων την χώραν ταύτην λέγει, ότι εις την Φρυγίαν ουδέν ιερόν της Αδράστειας, αλλ' ούτε και της Νεμέσεως εδεικνύετο, αλλά μόνον περί την Κύζικον υπήρχε σωζόμενον ιερόν της Αδράστειας ².

Οι Φρύγες εκάλουν τον Δία **Βαγαίον** και **Σαβάζιον**.

Επίσης εκαλείτο ο Ζευς από τους Φρύγας μεν **Μαζεύς**, από δε τους Λυδούς **Μηδεύς** ή **Μηδινεύς**.

«Μαζεύς ο Ζευς παρά Φρυξί».

«Μηδινεύς ή Μηδεύς παρά Λυδοίς ο Ζευς» ³.

Την δε εγχώριον θεόν των **Ἄπτιν** ἢ **Ἄτυν** ὠνόμαζον οἱ Φρύγες κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους Πάπαν.

«Τὴν οὖν Κυβέλην εἰς ἀκμὴν ἡλικίας ἀγαπήσαι τῶν εγχωρίων τινὰ νεανίσκον, προσαγορευόμενον μὲν Ἄπτιν, ὕστερον δὲ ἐπικληθέντα Πάπαν»¹.

Ἐκτος τούτων οἱ Φρύγες ἐλάτρευον καὶ τὸν θεόν **Μήνα**.

«Παρά Φρυξί Μήνα Σαβάζιον υμνούμενον καὶ ἐν μέσαις ταῖς τοῦ Σαβαζίου τελεταῖς»².

Ὁ Μην εἶχε μεγάλα ἱερά εἰς τὴν Φρυγίαν. Ὁ Στράβων μνημονεύει τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκαίου Μηνός, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Πισιδίας Ἀντιόχειαν καὶ τὸ ὁποῖον κατεστράφη κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀμύντα. Τὸ ἱερόν τούτο εἶχε πολυάριθμον προσωπικὸν ἱερέων καὶ ἡ ἱερά πρότασις ἐξησκείτο. Ἐπίσης κατὰ τὸν Στράβωνα τὸ ἱερόν τούτο εἶχε καὶ πλήθος ἱεροδούλων. «Μεταξὺ δὲ τῆς Λαοδικείας καὶ τῶν Καρούρων ἱερόν ἐστὶ Μηνός Κάρου καλούμενον, τιμώμενον ἀξιολόγως· συνέστηκε δὲ καθ' ἡμᾶς—ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Στράβωνος—διδασκαλείον ἱατρῶν μέγα ὑπο Ζεύξιδος».

Ὁ Ἀθηναῖος ἐπίσης ομιλεῖ περὶ Μηνός, κώμης εἰς τὴν Φρυγίαν.

Τα ἱερά τοῦ Μηνός τα κατέστησε γνωστὰ μόνον ὁ Στράβων.

Εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Ramsay, εἰς ἀπόσπασμα ἐπιγραφῆς, ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ Μηνός³.

Ἐπίσης εἰς τοῦ Sterret. Ἐνορκιζόμεθα Μήνα καταχθόνιον, εἰς τούτο μνημεῖον μῆδενα εἰσελθεῖν. Καὶ ἄλλο, Μήνα κεχολωμένον (ἐπιγραφή ἐπὶ σαρκοφάγου)⁴.

«Μητέρα τ' ἀθανάτων Ἄπτιν καὶ Μήνα κικλήσκω»⁵.

Ἡ λατρεία τοῦ Μηνός βεβαιούται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν συνόρων τῆς Φρυγίας καὶ Πισιδίας. Ὁ θεός παριστάνεται εἰς τὰ νομίσματα τῆς πόλεως Πάππα καὶ εὐρέθησαν πλησίον τῆς Ἀπολλωνίας «εἰς ὄρος ἱερός καὶ ἄσυλος θεοῦ ἐπιφάνου Μηνός Ἐπιφάνου».

Ἐλατρεύετο δὲ ὁ Μην εἰς τὴν Παμφυλίαν ὡς Μην Φωσφόρος, εἰς τὴν Καρίαν, Τραπεζοῦπολιν, Ἀφροδισιάδα, Μαγνησίαν. Ὑπῆρχε καὶ Μηνός κρήνη καὶ Μηνὺς ἀγαλμα. Μηνὺς Φαρνάκου κτλ.⁶.

Ἡ δε Μα ἦτο θεά Φρυγική ἢ μάλλον Καππαδοκική, εισηχθη δε ἡ λατρεία της εἰς τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν ὑπὸ δούλων ἐκ Πόντου καὶ Καππαδοκίας .

Ἡμεῖς φρονούμεν, ὅτι Μα (μήτηρ) ἦτο αὐτὴ αὕτη ἡ Ρέα.

θεά Μα ἀνικήτω.

θεά Μα ἀνεκήτω.

Κυρία θεῶ Μα

Ἀλλ' ἔκτος τῆς μεγάλης θρησκευτικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ Φρύγες, οἵτινες ὁμολογουμένως ἦσαν τὸ σπουδαιότερον ἐξ ὅλων τῶν θρακικῶν ἐθνῶν, διεκρίθησαν εἰς παναρχαίαν ἀκόμη ἐποχὴν εἰς τὴν μουσικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον φύσει ἐξαιρετικὴν κλίσιν, ἰδιοφυΐαν καὶ ἐπίδοσιν. Ἐξήσκησαν δε ἀναμφισβητήτως μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων.

Φρυγικῆς προελεύσεως εἶνε τὰ κύμβαλα, τὰ κρόταλα, τὰ τύμπανα καὶ ὁ αὐλός. Οἱ αὐλοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκαλοῦντο Φρύγιοι καὶ Βερεκύντιοι. Ἡ κιθάρα ἦτο Φρυγικὸν μουσικὸν ὄργανον. Περί τούτων ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης, εἰδικότερος ὅλων τῶν ἀρχαίων περὶ τὰ θρακικὰ ζητήματα, λέγει «βάρβαρος Ἀσιάτις ἤχησις» καὶ «βάρβαρα συρίζων με αὐλοῦς Φρυγίους κατασκευασμένους ἀπὸ καλάμι τοῦ Ολύμπου» καὶ «φωνὴ Ἀσιατικῆς κιθάρας» καὶ τόσα ἄλλα

Καὶ ὄχι μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐκ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἐξηκολούθουν νὰ ὀνομάζωνται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας με ξενικὰ ὀνόματα, καθὼς λ. χ. *νάβλα, σαμβύκη, βάρβιτος, μάγαδις* καὶ ἄλλα τοιαῦτα ³.

Πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου τούτου γράφομεν διὰ τὴν μουσικὴν ἐπίδοσιν τῶν Φρυγῶν, οἵτινες ἐθεωροῦντο οἱ ἐφευρέται τῆς μουσικῆς.

Τὴν μουσικὴν ἀρμονίαν πρῶτοι οἱ Φρύγες εὗρον καὶ μετεχειρίσθησαν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ πλησίον τῶν Ἑλλήνων αὐληταὶ εἶχον **Φρυγικά** καὶ δουλοπρεπῆ τὰ ὀνόματα, ὁποῖος λόγου χάριν εἶνε ὁ παρὰ τῷ Ἀλκμάνι Σάμβας καὶ Ἄδων καὶ Τήλος, πλησίον δε τοῦ Ἰππώνακτος ὁ Κίων, ὁ Κώδακος καὶ ὁ Βάμβυς.

Αἱ δε ἀπὸ τοὺς βαρβάρους προελθούσαι ἀρμονίαι, *φρυγιστί* καὶ *λυδιστί*, ἐγίναν γνωσταὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τοὺς μαζί με τὸν Πέλοπα ἐλθόντας εἰς τὴν Πελοπόννησον Φρύγας καὶ Λυδοῦς.

Δύναται δε τὶς πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου νὰ συναντήσῃ χῶματα μεγάλα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσι τὰ φουρὰ τῶν μετὰ Πέλοπος Φρυγῶν ⁴.

Λέγουν δε, ότι και την πλαγίαν σύριγγα (πλαγίαυλον,) ευρήκε Σάτυρος ο Φρύξ. Την δε τρίχορδον, καθώς και την διάτονον αρμονίαν, την ευρήκε ο εκ Φρυγίας επίσης Ύαγνις .

Διάσημοι ήσαν εις την Ελλάδα και πασίγνωστοι αι παρθένοι της Λυδίας ως αυλητρίδες και χορεύτριαι.

Οία παίζουσιν φίλαι
παρθένοι Λυδών κόραι,
κούφα πηδῶσαι κόμαν,
κανακρούουσαι χερσίν ²

Τινές δε πάλιν επί το μυθικώτερον λέγουν, ότι πρώτοι σοφοί (μουσικοί) υπήρξαν οι καλούμενοι Ιδαίοι Δάκτυλοι, εις τους οποίους αποδίδεται η εύρεσις των Εφεσίων λεγομένων γραμμάτων και οι κατά μουσικήν ρύθμοι. Φρύγες δε ήσαν οι Ιδαίοι Δάκτυλοι ⁸.

Δια τούτο δε εξ όλων των θρακικών εθνών οι Φρύγες εθεωρούντο, ως ήσαν άλλως τε, οι πλέον μορφωμένοι.

Ο Αιλιανός, ο φιλόπonos και επιτήδειος συλλογεύς ανεκδότης ιστορικών, φυσικών φαινομένων και ηθικών απόψεων, λέγει εις την Ποικίλην ιστορίαν, ότι εκ των αρχαίων θρακικών ουδείς εγνώριζε γράμματα, όλοι δε οι θράκες» οι κατοικούντες εις την Ευρώπην, ε θεωρούσαν αισχος μεγάλο να μάθουν γράμματα. Οι θράκες όμως της Μικράς Ασίας ήσαν πεπαιδευμένοι και μετεχειρίζοντο τα γράμματα περισσότερον. Δια τούτο δε πολλοί ετόλμησαν να ειπουν, ότι ούτε ο Ορφεύς ήτο σοφός, αφού ήτο Θραξ, εκτός εάν οι μύθοι ομιλούν ψευδώς περι αυτού ⁴.

Εις τον Αιλιανόν επίσης οφείλομεν μίαν σπουδαίαν, όσον και γραμματολογικώς περιεργον πληροφορίαν, ότι από τους πανάρχαιους Φρύγας διεκρίθη ο **Δάρης**, όστις προ του Όμηρου έγγραψε την **Φρυγίαν** Ιλιάδα, την οποίαν και ο ίδιος Αιλιανός εγνώρισεν, επειδή, καθώς λέγει, εσώζετο και επί της εποχής του ⁵.

Άλλ' εκτός του Δάρητος και ο Θυμοίτης, υιός του Θυμοίτου του Λαομέδοντος, σύγχρονος αυτός του Ομήρου, συνέταξε την Φρυγίαν καλουμένην ποιήσιν μεταχειρισθείς την αρχαίαν **Φρυγικήν διάλεκτον** και τα αρχαία γράμματα, δηλαδή τα **Πελασγικά** ⁶.

Σηραιωτέον δε, ότι Πελασγικά ωνομάσθησαν τα **Φοινικικά** γράμματα του Κάδμου, διότι τα μεταχειρίσθησαν πρώτοι οι Πελασγοί.

Ταῦτα μετεχειρίσθησαν ἐπίσης καὶ ὁ Λίνος, ὁ Ὀρφεύς καὶ ὁ διδάσκαλος, τοῦ Ὀμήρου Προναπίδης¹.

Τα γράμματα ταῦτα εἰσήγαγον εἰς τὴν Βοιωτίαν οἱ μετὰ τοῦ Κάδμου Φοίνικες, δὲν ὑπῆρχον δὲ προηγουμένως εἰς τοὺς Ἕλληνας. Μετὰ παρέλευσιν δὲ χρόνου τα μετέβαλαν κατὰ τὴν φωνὴν καὶ τὸν ρυθμὸν τῶν γραμμάτων. Οἱ Ἴωνες τα παρέλαβαν ἀπὸ τοὺς Φοίνικας, μεταρρυθμίσαντες δὲ αὐτὰ τα μετεχειρίζοντο καὶ δικαίως τα ἀπεκάλεσαν Φοινικικά. Ὁ Ἡρόδοτος εἶδε Καδμεία γράμματα εἰς τὸ ἱερόν τοῦ ἐν Θήβαις Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος ἐγκεκολαμμένα εἰς τρεῖς τρίποδας, ὅμοια κατὰ τὸ πλείστον μετὰ τὰ Ἴωνικά².

Τα ἀρχαιότατα δημοτικὰ φσμάτα-ἦσαν θρησκευτικοῦ χαρακτήρα. Εἰς τὴν Φρυγίαν ἐν καιρῷ θερισμοῦ ἐψάλλετο ἄσμα καλούμενον Λυτιεργῆς ἢ Λιτυεργῆς.

«Ὡδὴν τίνα Λυτιέρσαν, ἣν ἄδουσιν οἱ θερίζοντες, ὡς ἐπίσημόν τινα γεγονότα τὸν Λυτιέρσαν, ἀνακαλούμενοι. Ἦτο δὲ οὗτος Μίδα υἱὸς νόθος, οἰκῶν δὲ ἐν Κελαιναῖς τῆς Φρυγίας τοὺς παριόντας ἠνάγκαζε σὺν αὐτῷ θερίζειν, εἶτα ἀποκόπτων τὰς κεφαλὰς τῶν δρεπάνῳ τὸ λοιπὸν σῶμα τοῖς δράγμασιν ἐνειλὼν ἤδεν. Ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ Ἡρακλέους, ἣ δὲ ὠδὴ βάρβαρος, Φρύγες γὰρ αὐτὴν ἤδον³.

«**Λιτυέρσης**, εἰς τιμὴν τοῦ Μίδου *θεριστικός* ὕμνος ἐπὶ τούτῳ συνετέθη⁴.

Εἰς τοὺς Μαρνανδυνοὺς Θρήκας ὑπῆρχεν ὕμνος, ὁ λεγόμενος **Βῶρμιος** ἢ μάλλον **Βῶρμος**.

«Βῶρμος' θρήνος ἐπὶ Βῶρμου νυμφολήπτου Μαρνανδυνῶν»⁵.

«Μαρνανδυνοῦ θρηνητήρος πολὺδακρυς ἰαχὴ»⁶.

«Μαρνανδυνος θρήνος' δαιμονίως γὰρ περὶ τοὺς θρήνους σπουδάζουσι»⁷.

«Ἐπίσης δὲ καὶ ἀπὸ τὰ ἄσματα μερικά ἠθέλε κατανοῆσαι τίς, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι κατὰ τίνα ἐπιχωριάζουσιν εἰς αὐτοὺς συνήθειαν τραγοδούντες ἀναπολοῦν καὶ ἐγκωμιάζουσιν κάποιον ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἠρώας τῶν ὀνομάζοντες αὐτὸν **Βῶρμον**»

1

«Ἰστέον δὲ, ὅτι ἐπεχωρίαζον τοῖς Μαρνανδυνοῖς θρήνων αὐληταί, ὡς καὶ ἡ παροιμία δηλοῖ, «Μαρνανδυνοῦ μεμνημένη θρηνητήρος».

Μυθεύεται δὲ παῖς Τιτίου ὁ Μαρνανδυνός, ὅστις τὴν ὀδυρτικὴν αὐλωδίαν ἠύξησε καὶ ἐδίδαξε τὸν πατέρα Μαρσίου τοῦ αὐλητοῦ, ἐξ οὗ καὶ Μαρνανδυνοὶ αὐλοῖ

επιτήδειοι τοις θρηνούσιν. Ούτος κυνηγετών, φασίν, απώλετο και οι Μαριανδουνοί εν ακμή θέρους εθρήνουν αυτών»

«Θρηνητικοί δε και οι **Κάρες**, αφ' ων και **Καρικά θρηνώδη αυλήματα**»³.

«Καρική μούση, τη θρηνώδει" δοκούσι γαρ οι Κάρες θρηνωδοί τίνες είναι και αλλοτρίους νεκρούς *επί μισθώ θρηνείν*»⁴.

«Θρηνητικοί δε και οι Φρύγες, προσέτι δε και οι Μυσοί. Δίο και ο Αισχύλος φησι «βόα το φρύγιον» ήγουν θρήνει»

Ἡ διάσημος Φρυγική αυτοκρατορία, καθώς και προηγουμένως είπομεν ήκμαζε πολύ προ της δωδέκατης π. Χ. εκατονταετηρίδας και είχε μεγάλον πολιτισμόν.

Οι Φρύγες υπήρξαν σπουδαιότατη φυλή εις αρχαιοτάτην εποχην με ακμαίον πολιτισμόν, όστις μαρτυρείται και πιστοποιείται δια των τελευταίων ευρημάτων.

Οι αρχαιότατοι Φρύγες κατοικούσαν εις σπήλαια και κοιλώματα βράχων και είχαν την συνήθειαν να σχηματίζουν πόλεις μέσα εις βράχους και όρη λαξεύοντες αυτά.

Φαίνεται δε, ότι οι Φρύγες, επειδή είχαν αρχαιοτάτον πολιτισμόν και ήσαν ευπορώτατοι, ως κατοικούντες εις ευφορωτάτην χωράν, επεδόθησαν εις μεταγενεστέραν εποχήν εις βίον μαλθακόν και θηλυπρεπή, δια τούτο δε σκώπτονται από τον Λουκιανόν⁶.

Οι Φρύγες δούλοι, κατ' αντίθεσιν των άλλων Θρακών, εθεωρούντο νωθοί και οκνηροί. «Φρύξ ανήρ, άμα δαρή, γίνεται καλλίτερος και εργατικώτερος, επειδή θεωρούνται οι Φρύγες δούλοι ότι είνε οκνηρότεροι και νωχελέστεροι»⁷.

«Οι Φρύγες δεν θάπτουν τους νεκρούς των, όταν αποθάνουν, αλλά τους στήνουν επάνω εις λίθους δώδεκα πήχεων.

Οι Φρύγες δεν ορκίζονται ούτε ομνύοντες ούτε τους άλλους εξορκίζοντες.

Εάν δε κανείς εξ αυτών σκοτώση βουν γεωργικόν ή κλέψη εργαλείον γεωργικόν, τιμωρείται με θάνατον.

Φαίνεται δε, ότι τα Φρυγικά έθνη είναι σωφρονέστερα από τα άλλα έθνη, διότι σπανιώτατα ορκίζονται οι Φρύγες. Επικρατεί δε το θυμικόν εις τους Σκύθας και Φρύγας¹.

Οι Φρύγες πολιτικώς είχαν υποταχθή εις τον Κροίσον περί τα 600 π. Χ. έπειτα εις τους Πέρσας και κατόπιν εις τους Μακεδόνας. Είναι δε από την εποχήν του Μεγάλου Αλεξάνδρου πασίγνωστος η Ιστορία του Γορδίου δεσμού.

Βραδύτερον οι Γαλάται καταλαβόντες την πέραν του Σαγγαρίου Φρυγίαν εκυρίευσαν την πόλιν Άγκυραν, την οποίαν είχε κτίσει ο υιός του Γορδίου Μίδα.

Έκτός της Αγκύρας υπήρχεν εις την ανατολικήν πλευράν της Φρυγίας πλησίον του Σαγγαρίου η σπουδαιότατη πόλις ΠΕΣΣΙΝΟΥΣ, η οποία ήτο μέγιστον εμπορικον κέντρον. Η πόλις Πεσσινοῦς κατέστη διάσημος δια το ιερόν το αφιερωμένον εις την μητέρα των θεών Ρέαν, την οποίαν απεκάλουν Άγδιστιν. Ετύγγχανε δε μέγαλου σεβασμού το ιερόν τούτο. Οι ιερείς του Ιεροῦ τούτου τον παλαιόν καιρόν ήσαν δυνάσται τίνες καρπούμενοι και εκμεταλλεῦόμενοι την ιερωσύνην εις μέγαλον βαθμόν, κατά τους μεταγενεστέρους όμως χρόνους και αι τιμαί και τα κέρδη των ωλιγόστευσαν πολύ. Ο Πεσσινοῦς εξηκολούθησε να έχη πάντοτε μέγα εμπόριον ως εκ της θέσεως του. Το ιερόν της θεάς Ρέας συνεπληρώθη υπό των διαδόχων του Αττάλου με τέμενος και στοάς εκ χαλκού και λίθων. Οι δε Ρωμαῖοι κατόπιν το κατέστησαν επιφανέστερον και μεγαλοπρεπέστερον.

Άνωθεν της πόλεως αυτής εξετείνετο το όρος Δίνδυμον, από το οποίον και η Ρέα έλαβε την επωνυμίαν Δινδυμήνη, καθώς από τα Κύβελα ωνομάσθη Κυβέλη. Πλησίον δε της πόλεως ρέει και ο Σαγγάριος. Πλησίον δε του Σαγγαρίου εύρίσκοντο και τα αρχαία ανάκτορα των Φρυγών βασιλέων Μίδα και Γόρδιου και άλλων τινών ².

ΒΕΡΕΚΥΝΤΙΟΙ

Έλέγοντο και Βερέκυντες και Βρέκυντες.

«Βρέκυν, τον Βρέκυντα, τον Βρίγα. Βρίγες γαρ οι Φρύγες» ¹.

Οι Βερεκύντιοι ήσαν μικρά **Φρυγική** φυλή, ετίμων δε και αυτοί, απαράλλακτα καθώς οι Φρύγες και οι Τρώες, την Ρέαν και ωργίαζον εις αυτήν αποκαλούντες αυτήν Μητέρα των θεών και Άγδιστιν και μεγάλην Φρυγίαν θεάν, από δε τους τόπους ωνόμαζον αυτήν Ιδαίαν, Δινδυμήνην, Σιπουλικήν, Πεσσινουντίδα, Κυβέλην και Κυβήβην².

ΚΕΡΒΗΣΙΟΙ

Καθώς οι Βερεκύντιοι, ήσαν μικρόν Φρυγικόν φύλον. Τα δύο ταύτα αρχαιότατα Φρυγικά φύλα είχαν παντελώς εκλείψει κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους και πουθενά δεν υπήρχον ως ιδιαίτερα έθνη ³.

AMAZONES

«Λαός Θρακοφρυγικός, εις τον οποίον εκπροσωπείται ποιητικώς ο πολεμικός, ως και ο θρησκευτικός και πνευματικός βίος των θρακοφρυγικών ή θραχοποντιχών λαών. Αι περί Αμαζόνων παραδόσεις είνε τόσοσιν συνυφασμέναι με ποιητικάς διακοσμήσεις, ώστε είνε δύσκολον να διακρίνη τις εις αυτάς τον καθαρόν ιστορικόν πυρήνα.

Όπωςδήποτε και εις ακραιφνώς ιστορικήν αντίληψιν και εξήγησιν των περι Αμαζόνων θρύλων κύριος των θρύλων τούτων χαρακτήρ ιδιαίτερος είνε η επί το ποιητικώτερον παράστασις των πολεμικών έργων και εκστρατειών και κατακτήσεων των πολεμικών Θρακικών λαών του Πόντου, εις τους οποίους ανήκουν και αι Αμαζόνες, αι λαλούσαι γλώσσαν **Θρακικήν** (σχολ. Απολλ. Ροδ. Β, 946)

Εν γένει δε η μυθική Ιστορία των Αμαζόνων υπό έννοιαν ακραιφνώς ιστορικήν ερμηνευομένη μαρτυρεί την επί τον πνευματικόν βίον του όλου Πελασγικού κόσμου επίδρασιν των υπό των Αμαζόνων εκπροσωπουμένων πολεμικών θρακικών λαών του Πόντου, προς τούτοις δε και την επίδρασιν εις την αρχαϊκήν Ελληνικήν τέχνην.

Αι Αμαζόνες παριστάνουν το άλκιμον, το αρήϊον, το πολεμικόν σφρίγος των Θρακοφρυγικών λαών εν τη επικρατήσει αυτών εις όλον τον Πελασγικόν κόσμον και εις την μετάβασιν τούτου κατά μικρόν εις τον Ελληνικόν. Αν δε εις τους Ποντίους και τους Καυκάσιους Θράκας και αι γυναίκες ακόμη εστρατεύοντο και επολέμουν δια το όλως φύσει πολεμικόν και άλκιμον του φύλου, πάντως η τοιαύτη ιδιότης και βίος των γυναικών τούτων ήσαν επιτηδειότατα, ίνα εις τον ποιητικόν κόσμον τον Έλληνικόν, εις την ποίησιν και εις την τέχνην αι Αμαζόνες λάβουν την ποιητικήν μορφήν, την οποίαν προσέλαβον, και να πλασθούν περι αυτών αι τοσοούτον αισθηματικώς και ποιητικώς το γυναικείον φύλον υψούσαι παραδόσεις» .

Αλλ' ότι αι Αμαζόνες ωμιλούσαν γλώσσαν Θρακικήν εκτός της μαρτυρίας του σχολιαστού Απολλώνιου του Ροδίου έχομεν και την πολύτιμον μαρτυρίαν του ιστορικού Εφόρου.

«Επειδή δε οι μέθυσοι **Σανάπαι** λέγονται από τους Θράκας (την οποίαν διάλεκτον μεταχειρίζονται και αι Αμαζόνες), εκ τούτου ωνομάσθη η πόλις. Έπειτα κατά παραφθοράν ωνομάσθη **Σινώπη** (δηλαδή από **Σανάπη** έγινε Σινώπη).

Η δε μέθυσος Αμαζών από την πόλιν ήλθε προς την Λυτίδαν, καθώς λέγει ο Εκαταίος ².

Επίσης έχομεν περί τούτου και αλλην μαρτυρίαν.

«Η Σινώπη είνε πόλις. Ωνομάσθη δε τοιουτοτρόπως από Σινώπην, θυγατέρα του Ασωπού, την οποίαν ωδήγησεν ο Ζευς από την Ασσυρίαν εις τον Πόντον, επιθυμών δε να την διαφθείρη ώμοσε να δώση εις αυτήν ό,τι επιθυμεί. Αυτή δε εζήτησε την παρθενίαν. Ο δε Άνδρων λέγει, ότι μία από τας Αμαζόνας, φυγούσα εις τον Πόντον προς τον βασιλέα του τόπου και πίνουσα πολύν οίνον, ωνομάσθη Σινώπη, τούτο δε μεταφραζόμετον (από την γλώσσαν των Αμαζόνων) σημαίνει την πολλά πίνουσαν» (μέθυσον) ³.

Περί των Αμαζόνων εκτενώς όρα Roscher λεξικόν⁴.

Και όχι μόνον αι Αμαζόνες, αλλά και όλοι οι ανατολικώς της. Μυσίας και Φρυγίας μέχρι των ανατολικών εσχατιών του Πόντου και των προς αυτόν υπωρειών του Καυκάσου κατοίκουντες λαοί θεωρούνται ως Θρακες ή συγγενείς αυτών.

Τα Θρακικά ταύτα έθνη ήσαν εφευρέται του σιδήρου και των σιδηρών όπλων κατά την περίοδον, την λεγομένην του σιδήρου και του χάλυβος. Δια τούτο δε εν γένει οι Θράκες ελάτρευον κατά προτίμησιν τον Άρην, θεόν του πολέμου και του πελέκεως, ως σύμβολον του πολέμου, αλλά και του σιδήρου και του χάλυβος.

Από την πλουσιωτάτην χωράν, την αρδευομένην υπό τού Άλυος ποταμού, μοίρα Θρακών ανεχώρησε κατά την εποχήν του Τρωικού πολέμου εις τον μυχόν του Αδριατικού.

«Μαιάνδριος γούν φησι τους **Ενετούς** συμμαχήσαι τοις Τρωσίν, εκείθεν δε (ορμηθέντας εκ της περαιάς του Άλυος) μετά των Θρακών απάροι και οικήσαι περιτόν.του Αδρίου μυχόν»

Μεταξύ των Θρακών του Πόντου ήσαν οι **Σαραπάροι**, κατά δε τον, Στράβωνα *κεφαλοτόμοι*.

«Ἄνθρωποι θηριώδεις και απειθεῖς ορεινοὶ περισκνῦσται (αφαιροῦντες δηλαδὴ εκ της κεφαλῆς το τριχων μέρος του δέρματος) και ἀποκεφα. λισταί. Τοῦτο γαρ δηλοῦσιν οἱ Σαραηάροι» ².

Διέμενον δε οὔτοι πέραν της Ἀκιλισηνῆς λεγομένης Ἀρμενίας, πλη. σίον των Γ ουρανίων και των Μήδων.

Τὸ ὄνομα Σαρα,ηάροι εἶνε Ἀρίας καταγωγῆς. Ἡ λέξις εἶνε σύνθετος εκ τρῶ σάρα και πάρε.

; Ὁ Π. Καρολίδης (εἰσαγωγή εις την Ἑλλην. Ἱστορ. Παπαρρηγοπού. λου, σελ. μθ') λέγει δια το πρῶτον συνθετικόν, το σάρα, ὅτι σημαίνει κεφαλὴν και ὅτι εἶνε λέξις συγγενῆς με το Σανσκρ. οἰτ&o, το Ἑλληνικον κά, ρα,· κάρη και το Περσικὸν κεφαλή.

Δια τὸ πάρε σημειώνομεν ημεῖς, ὅτι και τοῦτο εἶνε Περσικόν (ἱρανικόν), σημαίνει δε το πάρε το τεμάχιον, κομμάτιον. Εξ ου εις την Περσοαῖν (Ἀρίαν και αὐτήν) γλώσσα ν το «γῆκ παρέ=μονοκόμματο. Και το νόμισμα (κομμ-ίτιον, τεμάχιον) οἱ Τούρκοι εκ του Περσικοῦ παραλαβόντες ὠνόμασαν «παρά» (γράφεται ὁμως πάρε), εξ αὐτοῦ δε και το Τουρκικον ρημα παραΑσίακ=τεμαχίζειν, τέμνειν, κομματιάζειν.

ARMENIOI

Ανεξαρτήτως των γραφομένων υπό του Στράβωνος περι της καταγωγῆς των Ἀρμενίων, ὅτι εἶνε ἀποικοι ἀπὸ την Θεσσαλίαν και ὅτι το ὄνομα Ἀρμενία προέρχεται και σχετίζεται με το πρῶτον γεγονός της μυθικῆς εποχῆς της Ελλάδος, την Ἀργοναυτῶν δηλονότι εκστρατεῖαν, οἱ **Ἀρμένιοι** εἶνε αναμφισβητήτως **Ἀρίας** καταγωγῆς και δη **Θρακοφρυγικῆς**.

Οἱ Ἀρμένιοι κατὰ τον Ἡρόδοτον και τον Εὐδοξον ἦσαν «Φρυγῶν ἀποικοι» και-κατὰ την γλώσσαν «*εφρύγιζον*», δηλαδὴ εἶχον γλώσσαν ομοίαν προς την των Φρυγῶν.

Οἱ Ἀρμένιοι ως Εὐδοξος πρῶτη γῆς περιόδω, «Ἀρμένιοι δε το μεν γένος εκ Φρυγίας και τη φωνὴ πολλά, *φρυγίζουσι*» ³.

Πράγματι δε η Ἀρμενικὴ γλώσσα, ως συμπεραίνεται εκ των διαφόρων διασωθεισῶν επιγραφῶν, εἶνε σχεδόν η ἰδίᾳ προς την Φρυγικὴν και πολὺ συγγενῆς προς την Ἑλληνικὴν.

Ο Ηρόδοτος λέγει, ότι οι Αρμένιοι ήσαν πολυπρόβατοι, ως οι Φρύγες. Κατά δε την εκστρατείαν του Ξέρξου εναντίον της Ελλάδος οι Αρμένιοι αποτελούντες μέρος του Περσικού στρατού, ήσαν ωπλισμένοι και ενδεδυμένοι, καθώς οι Φρύγες, διότι ως άποικοι των Φρυγών εξηκολούθουν τας συνήθειας και τους τρόπους της μητροπόλεως, «Αρμένιοι καθάπερ Φρύγες έσεσάχατο, εόντες Φρυγών *άποικοι*»

Εις μεταγενεστέρους πολύ μετά τα Τρωικά χρόνους τα φύλα, τα καταλαβόντα την Αρμενίαν και δόντα εις αυτήν το όνομα, ήσαν φρυγικής καταγωγής. Αλλ' ολίγαι τινές επιγραφαί, και αύται ουχί πολυ αρχαίαι, και ολίγοι τάφοι και τινα ερείπια ερυμάτων και ανάγλυφα ανεξήγητα είνε οι μόνοι περισωθέντες μάρτυρες του τοιούτου το πάλαι περιλαληθ εντός Αρμενικού κράτους ⁴.

Εις την Αρμενίαν υπήρχον αι πόλεις Αρτάταξα ή Αρταξιάσατα, Άρξατα, Βάβυρσα φρούριον οχυρόν, Αρτάγειρα φρούριον οχυρόν, Κάβαλλα έχουσα μέταλλα χρυσοῦ και άλλα μέταλλα και δη της σάνδικος καλούμενης, την οποίαν και οι Αρμένιοι ωνόμαζον χρώμα όμοιον με την κάλχην ⁵.

Εις τα Αρμενικά ταύτα ονόματα ευρίσκομεν πολλήν ομοιότητα με τα ονόματα των Θρακικών πόλεων και των επί της Ροδόπης φρουρίων, περί των οποίων γράφομεν εις το σχετικόν κεφάλαιον.

ΛΥΔΟΙ

Οι Λυδοί είχαν καταλάβει την προς νότον της Μυσίας χωράν, την οποίαν προ αυτών κατέλαβον οι **Μαίονες** Θράκες. Ήσαν δε και οι Λυδοί λαός Θρακικός ή μάλλον εκαλούντο τον παλαιόν καιρόν Μαίονες, επι του Λυδού δε, υιού του Άττος, έλαβον την επωνυμίαν Λυδοί μεταβαλόντες εξ αυτού το όνομα ⁶.

«Λυδοί, τους Οποίους ο ποιητής αποκαλεί **Μήονας** (Μαίονας) και άλλοι μεν θεωρούν αυτούς τους ιδίους, άλλοι δε πάλιν ως διαφόρους. »Καλλίτερον όμως είνε να τους θεωρώμεν τους Μήονας και τους Λυδούς ως το *ίδιον έθνος*».

«Οι δε Εφέσιοι πολλαπλασιασθέντες ύστερον κατέλαβαν πολύ μέρος από την χώραν των Μαιόνων, τους οποίους σήμεραν Λυδούς ονομάζομεν» ².

Οι Μαίονες από την Ευρώπην εγκατεστάθησαν πολλούς αιώνας μετά τους Φρύγας εις την κατόπιν ονομασθείσαν Λυδίαν. Τμήμα αυτών, αποχωρισθεν κατά την διάβασιν του Ελλησπόντου, έμεινε τότε, ως φαίνεται, εις την χωράν της Τροίας.

«Έτεροι λαοί της Μικράς Ασίας Άριοι, οι Φρύγες και οι Λυδοί, ετράπησαν μάλλον προς τα ενδότερα και απήρτισαν μεγάλας εγχώριους μοναρχίας. Εκ δε των περί τούτων παραδόσεων υποφαίνεται το μέγα πολιτικόν αξίωμα των πρώτων και το εξαιρετον εμπορικόν πνεύμα των Λυδών. Άλλα εις τους Λυδούς συνέβη να προσλάβουν εξ Άσσυρίας πολλά έθιμα» .

Ό Ηρόδοτος ιστορεί, ότι οι Λυδοί μετεχειρίζοντο νόμους ομοίους προς τους Έλληνας, εκτός ότι καταπορνεύουν τα θήλεα τέκνα. Και ότι εποίουν όρκια, όσα ακριβώς οι Έλληνες ⁴.

Επίσης λέγει, ότι παραπλήσια είναι η **κάθαρσις** εις τους Λυδούς και εις τους Έλληνας ⁵.

Έθεώρουν δε οι Λυδοί, απaráλλακτα όπως οι Θράκες, τους μη χειρώνακτας γενναίους, προ πάντων δε τους απασχολουμένους με τον πόλεμον ⁶.

Άλλ' ο Αισχύλος τους χαρακτηρίζει ως αβροδιαίτους ⁷

Εις τους Λυδούς υπήρχε το έθιμον τας γυναίκας να τας δίδουν ως εταίρας προ του να τας υπανδρεύσουν όταν όμως υπανδρεύοντο, ήσαν σώφρονες. Εκείνη δε, η οποία ημάρτανε με άλλον, ήτο αδύνατον να τύχη συγγνώμης ⁸

Οι Λυδοί, λαός Θρακοφρυγικός, δεν είχαν καταλάβει ακόμη, φαίνεται, κατά τους χρόνους του Τρωικού πολέμου την Μαιονίαν, ήτις απ' αυτούς ωνομάσθη Λυδία. Δια τούτο ο Όμηρος αγνοεί τους Λυδούς, όπως αγνοεί τους Θύ νους και τους Βιθυνούς, οι οποίοι δεν είχαν καταλάβει την Ασκανίαν. Οι λαοί ούτοι οι Θρακοφρυγικοί μετενάστευσαν μετά τα Τρωικά εκ Θράκης ή διελθόντες δια της Θράκης εγκατεστάθησαν εις την Μικράν Ασίαν.

Την περί των Μαιόνων, Λυδών και Μυσών σύγχυσιν ταύτην παρετήρησε και ο Στράβων, ιδιαιτέρως εγκύψας εις την εθνολογική ν σύστασιν της πατρίδος του Μικράς Ασίας, και λέγει «Και οι Λυδοί και οι Μαίονες, τους οποίους ο Όμηρος αποκαλεί Μήονας, εις σύγχυσιν κάπως ευρίσκονται και προς τούτους και προς αλλήλους, διότι άλλοι μεν τους ιδίους, άλλοι δε άλλους λέγουν. Προς τούτοις δε τους Μυσούς άλλοι μεν τους θεωρούν Θράκας, άλλοι δε τους λέγουν Λυδούς, κατά παλαιάν αιτίαν ιστορούντες την οποίαν γράφει ο Ξάνθος ο Λυδός και Μενεκράτης ο Ελαίτης, ετυμολογούντες και το όνομα των Μυσών ότι την *οξύην* ούτως ονομάζουν οι Λυδοί. Πολλή δε οξύη φύεται εις τον Όλυμπον (της Βιθυνίας, Μυσίας), όπου λέγουν ότι εξετέθησαν οι δεκατευθέντες, εκείνων δε απόγονοι ήσαν έπειτα οι Μυσοί, τοιουτοτρόπως ονομασθέντες από την οξύην. Μαρτυρεί δε και η

διάλεκτος των Μυσών, η οποία είνε κάπως μικτή με την Αυδικήν και την Φρυγικήν, *μιξολύδιος* και *μιξοφρύγιος*¹.

Οι Λυδοί ανέπτυξαν πολύ μεγάλον πολιτισμόν, περί του οποίου μετά θαυμασμού ομιλεί και κάμνει μνείαν ο Ηρόδοτος. Εγκατασταθέντες εις την ευφορωτάτην κοιλάδα του Έρμου, εκτεινομένην από του κόλπου της Σμύρνης μέχρι του όρους Σιπύλου, ίδρυσαν εκεί το πασίγνωστον εκ της Ιστορίας βασιλειον των Λυδών, το οποίον είχαν καθυποτάξει πρώτοι οι Πέρσαι. Όπλα δε είχαν όμοια με τα Ελληνικά οι Λυδοί.

Οι Λυδοί πρώτοι ανθρώπων κατά τον Ηρόδοτον έκοψαν και μετεχειρίσθησαν νόμισμα χρυσού και αργύρου, πρώτοι δε και κάπηλοι έγιναν και πρώτοι επενόησαν τα παιγνίδια των κύβων, των αστραγάλων, της σφαίρας και όλα εν γένει τα παιγνίδια εκτός των πεσσών .

Εις την Λυδιαν υπηρχεν η πόλις **Τράλλεις**. — Ο Στράβων λέγει, ότι αι Τράλλεις ήσαν κτίσμα Αργείων και τίνων **Θρακών Τραλλίων** .

ΚΑΡΕΣ-ΛΕΛΕΓΕΣ

Μεταξύ των **Θρακοπελασγικών** εθνών κατατάσσει σήμερα η ιστορική επιστήμη και τους **Κάρας**, ως και τους συγγενείς αυτών **Λέλεγας**, ους ο Ησύχιος θεωρεί **Καρών** γένος.

Ο Όμηρος χαρακτηρίζει τους μεν Κάρας ως *βαρβαροφώνους*, τους δε Λέλεγας ως *φιλοπόλεμους*. Οι Λέλεγες ήσαν πανάρχαια φυλή, πλανωμένη δια θαλάσσης. Οι Λέλεγες προ πάντων έγκατεστάθησαν εις την Καρίαν και Λυκίαν. Φίλιππος ο Θειαγγελεως λέγει, ότι οι αρχηγοί των Λυκίων ήσαν Λέλεγες.

"Τέρμερον και Λύκον Λέλεγας γενέσθαι"¹

Διεσπάρησαν όμως εις τα περισσότερα μέρη της ηπειρώτικης Ελλάδος και εις τας νήσους αυτής.

Η Λακεδαίμων κατά τον Ησύχιον και Πausανίαν ωνομάζετο Λελεγία από Λέλεγος, βασιλεύσαντος εις αυτήν².

Η δε Σπάρτη ωνομάσθη από Σπαρτού του Λέλεγος ³. Οι Λέλεγες μετέβησαν εις την Λοκρίδα, Ακαρνανίαν και Λευκάδα. Απο δε την Ακαρνανίαν κατέλαβαν και την Βοιωτίαν, την χωράν των Οπουντίων, των Μεγαρέων και την Λευκάδα .

Κατά τον Όμηρον οι Λέλεγες κατείχον την Αιολίδα και Ιωνίαν. Αρχαιότατος βασιλεύς αυτών ήτο ο Λέλεξ εκ Λευκάδος ή από τα Μέγαρα. Τοιουτοτρόπως οι Λέλεγες φέρονται εγκατεστημένοι εις την Ακαρνανίαν, Αιτωλίαν, Λευκάδα, Λοκρίδα, Φωκίδα Βοιωτίαν, Μέγαρα, Εύβοιαν, Λακωνίαν, Μεσσηνίαν, Ήλιδα, Κρήτην, νήσους του Αιγαίου και εις τα παράλια της Μικρας Ασίας ⁵.

Όλα ταύτα ήσαν των Λελέγων, τους οποίους τίνες μεν επονομάζουν Κάρας, ο Όμηρος όμως τους χωρίζει εις Κάρας και Λέλεγας· «προς μεν αλός Κάρες και Παίονες αγκυλότοξοι και Λέλεγες και Καύκωνες». Άλλοι πάλιν εκ των Κάρων μετενάστευσαν μετά τα Τρωικά εις την Καρίαν και κατέλαβον τους πέριξ της σημερινής πόλεως Αλικαρνασσοῦ τόπους.

Από την Έφεσον όμως μέχρι της Φώκαιας, ως και την Χίον και την Σάμον, την κατέλαβον οι Λέλεγες.

Έκτισαν δε εις την μικρασιατικήν αυτήν παραλίαν οι Λέλεγες, ως λέγουν, οκτώ πόλεις, διότι προηγουμένως οὔτοι ήσαν πολυάριθμοι, ώστε και της Καριάς ένα μέρος κατέλαβον και απο την Πισιδίαν έκοψαν πολύ μέρος και το προσέθεσαν εις την δικαιοδοσίαν των. Αργότερον δε εκστρατεύσαντες μαζί με τους Κάρας διεσκορπίσθησαν εις την Ελλάδα και εξηφανίσθη το γένος. Εις όλην ν δε την Καρίαν και εις την Μίλητον δεικνύονται τάφοι Λελέγων, ερύματα και ίχνη κατοικιών.

Η δε Σάμος, όταν την κατοικούσαν οι Κάρες, ωνομάζετο προτήτερα Παρθενία. Την δε πόλιν Έφεσον την κατοικούσαν μεν οι Κάρες και οι Λέλεγες, τους εξεδίωξε δε, τους περισσότερους εξ αυτών, ο Άνδροκλος. Την δε πόλιν Άνδειρα της Καριάς κατείχον οι Λέλεγες¹.

Φίλιππος ο Θειαγγελεus εις το περι Κάρων και Λελέγων σύγγραμμα του λέγει, ότι και-πάλαι και αργότερον οι Κάρες μετεχειρίζοντο τους Λέλεγας ως δούλους².

Ο Ηρόδοτος μας δίδει την πληροφορίαν, ότι οι Κάρες, οίτινες απετέλουν τμήμα του μεγάλου στρατού του Ξέρξου, έδωκαν εις αυτόν εβδομήντα πλοία, ήσαν δε κατά τα άλλα ωπλισμένοι, ως οι Έλληνες, έχοντες δρέπανα και εγχειρίδια ³.

Κατά τον ιστορικών οι Κάρες ήσαν συγγετείς των Μυσών και των Λυδών, διότι κατ' αυτούς ο Μυσός και ο Λυδός ήσαν αδελφοί του Καρός .

Οι Κάρες κατ' αρχάς ήσαν εγκατεστημένοι εις τας νήσους του Αιγαίου πελάγους, κατόπιν όμως αφήκαν τας νήσους και εγκατεστάθησαν εις την ήπειρον, διότι άλλοτε, όταν ήσαν υπήκοοι του Μίνωος και εκαλούντο Λέλεγες, καθώς λέγει ο

Ηρόδοτος, κατοικούσαν τας νήσους και δεν επλήρωνον κανένα φόρον, καθώς αναφέρουν παλαιόταται παραδόσεις, αλλ' όταν ο Μίνως ελάμβανεν ανάγκην, συνήθροιζον πληρώματα δια τα πλοία του. Επειδή δε ο Μίνως είχε υποτάξει πολλές χώρας και ήτο ευτυχής εις τον πόλεμον, το Καρικόν έθνος ήτο κατ' εκείνον τον χρόνον το διασημάτατον όλων των εθνών. Αυτό εφεύρε τρία τινά, τα οποία μετεχειρίζοντο οι Έλληνες, διότι οι Κάρες εδίδαξαν να δένουν λόφους υπεράνω της περικεφαλαίας και να θέτουν εμβλήματα εις τας ασπίδας. Αυτοί επίσης πρώτοι μετεχειρίσθησαν τας λάβας δια τας ασπίδας, τας οποίας προηγουμένως εβάσταζον άνευ λαβών και τας εκυβέρνων δια τελαμώνων κρεμάμενων περί τον τράχηλον ή εις τον αριστερόν ώμον. Πολύ δε μετά ταύτα οι Δωριείς και οι Ίωνες εδίωξαν από τας νήσους τους Κάρας, οίτινες έγκατεστάθησαν εις την ήπειρον.

Και οι μεν Κρήτες ταύτα λέγουν περί των Κάρων, αυτοί όμως δεν συμφωνούν, αλλ' αξιούσιν ότι είνε αυτόχθονες ηπειρώται και λέγουν, ότι πάντοτε είχαν το αυτό όνομα, το οποίον και σήμερα. Εις μαρτυρίαν τούτου δεικνύουν εις τα Μύλασα αρχαίον ναόν του **Καρίου Διός**, τον οποίον έχουν από κοινού με τους Μισούς και τους Λυδούς ένεκα της αρχαίας συγγενείας των, διότι κατ' αυτούς ο Μυσός και ο Λυδός ήσαν αδελφοί του Καρός. Τούτου ένεκα λοιπόν οι απόγονοι του μετέχουν του ιερού εξαιρέσει των γειτόνων εκείνων, οίτινες ομιλούν μεν την ιδίαν γλώσσαν με τους Κάρας, δεν κατάγονται όμως από την ιδίαν γενεάν ¹.

Επίσης και κατά τον Στράβωνα οι Κάρες και οι Λέλεγες έγιναν ηπειρώται, ενώ προηγουμένως ήσαν νησιώται ².

Οι **Καύνιοι** απέστησαν από τους Ροδίους. Λέγεται δε, ότι ήσαν μεν αυτοί *ομόγλωσσοι* με τους Κάρας, ήλθον όμως από την Κρήτην και μετεχειρίζοντο ιδιαίτερους νόμους ³.

Οι Κάρες ήσαν υπήκοοι του Μίνως, τότε Λέλεγες καλούμενοι, και τας νήσους κατοικούσαν. Έπειτα γενόμενοι ηπειρώται κατέλαβαν μέγα μέρος της παραλίας και της μεσογείου αφαιρέσαντες αυτήν από τους προκατόχους. Ήσαν δε και αυτοί οι περισσότεροι Λέλεγες και **Πελασγοί**. Από δε τους Κάρας αφαίρεσαν μέρος της χώρας των οι Έλληνες, οι Ίωνες και οι Δωριείς .

Προηγουμένως οι Αχαιοί κατέλαβον την Καρίαν τω 1400 π. Χ.

Οι Κάρες επελθόντες δια θαλάσσης κατέλαβον την Αττικήν, ενώ συγχρόνως οι Βοιωτοί, οι οποίοι ωνομάζοντο τότε **Άονες**, την κατελάμβαναν κατά ξηράν ⁵.

Συνέβαινον δε ταῦτα προ του ο Κέκροψ πρώτος συνοικίση τους κατοίκους της Ἀττικής εις δώδεκα πόλεις.

Τους δε Λέλεγας ἄλλοι μεν θεωροῦν τους ἰδίους με τους Κάρας, ἄλλοι δε μόνον συνοίκους και συστρατιώτας, δια τούτο δε ακριβῶς εις την Μιλησίαν υπάρχουν και λέγονται ως κατοικίαι των Λελέγων, εις πολλά δε μέρη της Καρίας υπάρχουν τάφοι Λελέγων και ερύματα ἔρημα, ονομαζόμενα Λελέγεια. Και η σήμερον δε λεγομένη Ἰωνία ολόκληρος κατοικεῖτο ἄλλοτε υπό Καρῶν και Λελέγων. Αποδιώξαντες δε αυτούς οι Ἴωνες κατέλαβον αυτοί την χωρὰν των, προτήτερα δε ἀκόμη οι κυριεύσαντες την Τροίαν Ἀχαιοὶ ἀπεδίωξαν τους Λέλεγας ἀπό τους περί την Ἴδην τόπους. Ὅτι οι μεν Λέλεγες ἦσαν βάρβαροι, ἀπόδειξις εἶνε και δύναται να θεωρεῖται αὐτὴ αὐτὴ η ἐπικοινωνία των με τους Κάρας.

Ὅτι δε ἦσαν πλανόδιοι και με τους Κάρας και ἀνευ ἐκείνων και κατὰ την πάλαιαν εποχὴν, και αι πολιτεῖαι του Ἀριστοτέλους το φανερώνουν.

Λέγει δηλαδὴ εις την πολιτείαν των Ἀκαρνάνων, ὅτι μέρος της χώρας των το κατέχουν οι Κουρήτες, το δε δυτικόν οι Λέλεγες. Εἰς δε την χώραν των Αἰτωλῶν τους σημερινούς Λοκρούς τους ονομάζουν Λέλεγας, λέγει δε ο ἴδιος, ὅτι αυτοὶ κατέλαβον και την Βοιωτίαν. Ἐπίσης δε και την χωρὰν των Οπουντίων και των Μεγαρέων. Εἰς δε την χώραν των Λευκαδίων ονομάζουν προς τούτοις κάποιον Λέλεγα αὐτόχθονα ¹.

Ἡ Βοιωτία προτήτερα κατοικεῖτο ὑπο βαρβάρων Ἄδων και Τεμμίκων, πλάνη Μέντων και ελθόντων εις αὐτὴν ἀπὸ το Σούνιον, ως και υπό Λελέγων και Ἰάντων ².

Λέλεγες, οι ὅποιοι σήμερον καλοῦνται Αἰτωλοὶ και Λοκροὶ ³.

Οι Κάρες ἐκτίσαν Ἀκρόπολιν εις τα Μέγαρα ⁴.

Τα Μέγαρα ὠνομάσθησαν ἐπὶ **Καρός**, υιοῦ του Φορωνέως, βασιλεύσαντος εις την χώραν αὐτήν. Τότε δια πρώτην φοράν λέγουν, ὅτι ἐγιναν Ἱερά της Δήμητρος εις αὐτην και οι ἄνθρωποι την ὠνόμασαν Μέγαρα. Μετὰ δε δώδεκα γενεάς ἀπὸ την Κάρα λέγουν οι Μεγαρεῖς ἦλθεν ἀπὸ την Αἴγυπτον ο Λέλεξ να βασιλεύση εις τα Μέγαρα και οι ἄνθρωποι ἐπὶ της βασιλείας του ὠνομάσθησαν Λέλεγες.

Εἰς τα Μέγαρα η ἀκρόπολις ἀπὸ του Καρός ὠνομάσθη Καρία.

Κατὰ τον Ἀριστοτέλην οι Κάρες εἶχον καταλάβει την Επίδαυρον και την Ερμιόνην ⁶.

Καρία ωνομάζετο και ένα μέρος της Ιλλυρίας.

Οι Κάρες μαζί με Ίωνας μετενάστευσαν και εις την Αίγυπτον. Ο δε βασιλεύς αυτής Ψαμμήτιχος έδωκεν εις τους Ίωνας και Κάρας τόπους, δια να κατοικήσουν απέναντι αλλήλων. Οι δε Ίωνες και Κάρες κατοίκησαν τους τόπους αυτούς επί πολύν χρόνον ⁸.

Οι Κάρες, καθ' ο Θράκες, ήσαν έθνος μαχιμώτατον.

Δια την μαχιμότητα των Κάρων ο Ηρόδοτος ιστορεί, ότι οι Πέρσαι θελήσαντες να καθυποτάξουν τους Κάρας διέβησαν τον Μαρσούν ποταμόν, όπου είχαν παραταχθη οι Κάρες. Οι Κάρες τότε συνεπλάκησαν με αυτούς εις ταςόχθας του ποταμού Μαρσούου και επολέμησαν επιπολλήν ώραν και επιμόνως, τέλος όμως ενικήθησαν υπό του πλήθους των πολεμίων. Και εκ μεν των Περσών έπεσαν περί τους δισχιλίους, εκ δε των Κάρων περί τας δέκα χιλιάδας. Όσοι δε από τους Κάρας διέφυγον, εκλείσθησαν εις το εν Λαβράνδοις ιερόν του Στρατίου (πολεμιστού) Διός, το οποίον είνε μέγα άλσος εκ πλατάνων και άγιον. Εις τον πολεμιστήν τούτον Δία μόνοι οι Κάρες προσφέρουν θυσίας. Κατακλεισθέντες λοιπόν εκεί συνεσχέποντο ποίον ήτο συμφερότερον δια την σωτηρίαν των, να παραδοθούν εις τους Πέρσας ή να εγκαταλείψουν δια παντός την Ασίαν και να φύγουν. Ενώ δε εσκέποντο αυτά, ήλθον εις βοήθειαν αυτών και οι σύμμαχοι των Μιλήσιοι. Τότε οι Κάρες αφήκαν την περαιτέρω διάσκεψιν και ετοιμάσθησαν να επαναλάβουν τον πόλεμον. Συνεπλάκησαν λοιπόν με τους Πέρσας έλκοντας εναντίον των και πολεμήσαντες ενικήθησαν περισσότερον ή προηγουμένως. Πλήθος ες αυτών έπεσαν, μεγαλειτέραν όμως φθοράν υπέστησαν οι Μιλήσιοι. Μετά δε την καταστροφήν ταύτην ανέλαβαν πάλιν οι Κάρες και επολέμησαν. Διότι μαθόντες ότι οι Πέρσαι εξεστράτευσαν εναντίον των πόλεων των έστησαν ενέδραν, εις την οποίαν εμπесόντες οι Πέρσαι κατεστράφησαν ¹.

Η μαχιμότης των Κάρων καταφαίνεται και από το γεγονός, ότι και αυτοί, καθώς πολλά της Ευρώπης θρακικά φύλα, προ πάντων δε οι Οδόμαντες, Τριβαλλοί και Αγριάνες, κατετάσσοντο ως μισθοφόροι.

Δια τούτο δε οι Κάρες «καθ' όλην επλανήθησαν την Ελλάδα μισθού στρατεύοντες» ².

«Κάρες πρώτοι δοκούσι μισθοφορήσαι. Έφορος εν πρώτη ιστοριών.

Η μετανάστευσις των Κάρων και Λελέγων από την αρχικήν των έστίαν, τας Κυκλάδας νήσους, όπου κυρίως είχαν εγκατασταθή εις παναρχαίαν εποχήν, έγινε

μετά τα Τρωικά. Τους εξεδίωξαν δε οι Δωριείς και οι Ίωνες από τας νήσους, όπου είχαν συγκατοικήσει επί πολλούς αιώνας, αλλά και εις την Ασίαν εκδιωχθέντες είχαν την αυτήν τύχην, διότι και εκεί οι Έλληνες, προ πάντων οι Δωριείς, εσημάτισαν τας αποικίας των και, καθώς λέγουν εκφραστικώτατα ο Στράβων και ο Πausανίας, ούτε εδώ εμπούρεσαν να ζήσουν χωρίς Έλληνας ⁴.

Πρωτεύουσα των δυναστών της Καριάς ήτο η Αλικαρνασσός ⁵.

Η δε κώμη Λάβρανδα, κειμένη εις το όρος, είχε ναόν αρχαίον και ξόανον του Διός Στρατίου, ετιμάτο δε υπό των πέριξ αυτής οικούντων Κάρων και των Μυλασίων.

Ό Ζευς Στράτιος ή Άρης Χάλυψ (Ποντικός Άρης) ήτο ο ίδιος, εθεωρείτο δε ως ο υπέρτατος θεός των **Θρακοπελασγών**.

Ό Ζευς ως εθνικός θεός ελατρεύετο από κοινού υπό τριών ονομαστώτατων αδελφών Θρακικών λαών, δηλαδή των Μυσών, Λυδών και Κάρων, ως **Ζευς Στράτιος** ¹.

Εις την ιδίαν κώμην Λάβρανδα υπήρχε και ιερόν του Καρίου Διός, κοινόν όλων των Κάρων, εις το οποίον προσήρχοντο και ελάμβαναν μέρος εις τας αυτόθι θρησκευτικός τελετάς και οι Λυδοί και οί Μυσοί ως αδελφοί των Καρών ².

Εις δε την χώραν των Στρατονικέων, πλησίον της Μακεδόνικης αποικίας Στρατονικείας, υπήρχε το ιερόν του Χρυσσαορέως Διός, κοινόν όλων των Καρών, εις το οποίον συνήρχοντο, δια να θυσιάσουν και δια να συσκεφθούν περί των κοινών ³.

Ο Ηρόδοτος λέγει, ότι εις τον Στράτιον Δία ή Κάριον Δία, τον θεον του πολέμου, μόνοι οι Κάρες ανήγαγον θυσίας, ενώ ο Στράβων προσθέτει, ότι ετιμάτο και υπό των Μυλασίων. Τούτο δεν πρέπει να θεωρηθή ως αντίθεσις γνώμης, λαμβανομένου ύπ' όψιν ότι από του Ηροδότου μέχρι του Στράβωνος διέρρευσαν πέντε ολόκληροι αιώνες, καθ' ους επεξετάθη η λατρεία του Στρατίου Διός και εις τους εκεί αποίκους .

Λέγεται, ότι οι Κάρες πρώτοι είχαν επινοήσει την δι' αστέρων πρόγνωσιν. Τας δε πτήσεις των ορνέων πρώτοι εξήγησαν οι **Φρύγες**.

«Γλωσσικοί ενδείξεις περί της καταγωγής των Καρών και των Λελέγων δεν υπάρχουν. Πολλοί ηξίωσαν, ότι οι Κάρες ήσαν Σημίται, αλλ' ο δεινός σημιτολόγος Ρενάν εβεβαίωσεν, ότι τα πλείστα των προταθέντων πιχειρημάτων υπέρ της

δοξασίας ταύτης είνε ανυπόστατα. Εις την Ιλιάδα λέγονται μεν βαρβαρόφωνοι, ο Φίλιππος όμως, ο τα Καρικά γράψας, είπεν, ότι η γλώσσα αυτών δεν ήτο τραχεία, αλλά και πλείστα Ελληνικά ονόματα έχει καταμεμιγμένα. Το πιθανώτερον λοιπόν είνε, ότι οι Κάρες εξ Αρίων ορμώμενοι ανεμίχθησαν μετά Σημιτών (Φοινίκων) και άλλων φυλών.

Τοιούτον μικτόν χαρακτηρα είχον και οι Λέλεγες, τους οποίους κατά τον Στράβωνα τίνες μεν θεωρούν τους ιδίους με τους Κάρας, άλλοι δε θεωρούν αυτούς μόνον ως συνοίκους και συστρατιώτας των.

Κάρες και Λέλεγες υπήρξαν, όπως πάντες οι της Μικράς Ασίας Άριοι, σύμμαχοι των Τρωών κατά τον πόλεμον, τον οποίον ύμνησεν ο Όμηρος. Πολλοί δε εκ των κατοίκων της Ακαρνανίας, Αιτωλίας, Βοιωτίας και αλλαχού ελέγοντο απόγονοι των Λελέγων.

Άλλ' εκτός της Ασίας οι Κάρες απέβησαν και εις την ανατολικήν παραλίαν της Ελλάδος. Του Καρός το όνομα ανεφαίνετο εις τας Μεγαρικές γενεαλογίας, η δε των Μεγάρων ακρόπολις ωνομάζετο Καρία μέχρι των ύστατων της Ελληνικής ιστορίας χρόνων» .

Κατά τον Ηρόδοτον επί της εποχής των Περσικών πολέμων εις το Ιερόν του Πτώου Απόλλωνος παρά την Κωπαΐδα λίμνην επί του όρους ο πρόμαντις ιερεύς ελάλει την **Καρικήν**, δια τούτο δε και ο ελθών εις το μαντείον εκείνο Μυς ο Κάρ ενόησε τον χρησμόν, ως εκδοθέντα εις την γλώσσαν εκείνην ².

Ό καθηγητής Καρολίδης θεωρεί τους Κάρας ως Θράκας κατοικήσαντας νοτιώτερον των Λυδών, Θρακών ωσαύτως και αυτών ³.

Ότι δε οι Κάρες δεν εθεωρούντο ως Σημίται (Φοίνικες) και από τους αρχαίους, έχομεν περι τούτου ρητήν μαρτυρίαν του Θουκυδίδου, όστις διαστέλλει τους Κάρας από τους **Φοίνικας**, αμφοτέρους κατοικήσαντας τας περισσοτέρας των Ελληνικών νήσων ⁴.

Οι Κάρες είχον κατοικήσει τας Κυκλάδας. Αι δε υπό των Αθηναίων κατά τον Πελοποννησιακόν πόλεμον γενόμενοι ανασκαφαί εις την Δήλον απέδειξαν, ότι οι περισσότεροι τάφοι ανεγνωρίσθησαν τότε ως **Καρικοί** από τα όπλα και τον τρόπον του ενταφιασμού.

ΛΥΚΙΟΙ

Μεταξύ των **Θρακοφρυγικών** λαών της Μικράς Ασίας κατατάσσονται και οι Λύκιοι, το οποίο πιστοποιείται εκ διαφόρων ιστορικών πηγών. Οι Λύκιοι μνημονεύονται ως αρχαίοι κάτοικοι της Κρήτης και συνδέονται με πολλές παραδόσεις των Ελληνικών χωρών, Αττικών, Βοιωτικών και Αργολικών.

Οι Λύκιοι δε, λέγει ο Ηρόδοτος, από την Κρήτην κατά την αρχαίαν εποχην προήλθον (διότι την Κρήτην κατείχαν το πάλαι ολόκληρον βάρβαροι). Μετεχειρίζοντο δε οι Λύκιοι νόμους άλλους μεν Κρητικούς, άλλους δε Καρικούς. Μίαν δε μόνον ιδιαιτέραν συνήθειαν έχουν και μη προσαρμοζομένην διόλου προς τας των άλλων ανθρώπων, καλούσι δηλαδή εαυτούς από τας μητέρας και όχι από τους πατέρας των, μεταχειρίζονται δηλονότι τα μητρωνυμικά και όχι τα πατρωνυμικά .

Όταν οι Λύκιοι ήλθον από την Κρήτην εις την Μικράν Ασίαν, έκαλούντο **Τερμίλαι**, ωνομάσθησαν δε **Λύκιοι** άπο τον Λύκον τον Αθήναιον, υιόν του Πανδίοιου ².

Οι Λύκιοι ωδηγήθησαν εις τας νοτιοδυτικός ακτάς της Μικράς Ασί ας ύπο την ηγεσίαν του Σαρπηδόου, αδελφού του Ραδαμάνθυος και του Μίνωος, έκτισαν δε τότε οι Κρήτες εις την Καρίαν την Μίλητον, δώσαντες εις αυτήν το όνομα από την Κρητικην Μίλητον. Οι δε Τερμίλαι (οι ονομασθέντες κατόπιν Λύκιοι) εκαλούντο προηγουμένως **Μιλύαι**, ως λέγει ο Ηρόδοτος, ακόμη δε προτήτερα εκαλούντα **Σόλυμοι** ³.

Και σήμερα δε ακόμη, λέγει ο Ηρόδοτος, οι Λύκιοι καλούνται από τους περιοίκους **Τερμίλαι** ⁴.

Οι Λύκιοι έζων ληστεύοντες, όπως πολλά θρακικά έθνη. Νόμους δε δεν μεταχειρίζονται, αλλά συνήθειας έχουν και εκ παλαιών χρόνων γυναικοκρατούνται. Πωλούν δε τους ψευδομάρτυρας και δημεύουν τας περιουσίας των ⁵.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΘΡΑΙΚΩΝ

Οι Θράκες κατά την γνώμην Ιστορικών τινών ανήκον εθνολογικώς εις τον πανάρχαιον και γηραιότατον **Πελασγικόν** κορμόν και μαζί με αυτούς εις **Άριαν** ή 'Ινδόγερμανικην ομοφυλίαν. Οί Θράκες κατ' αυτούς απεσχίσθησαν πρώτοι από τους Πελασγούς ως ιδιαίτερον έθνος, υποδιαιρεθέν κατόπιν κατά τους ισχύοντας εις την παναρχαίαν εποχήν εθνολογικούς νομούς εις διαφόρους φυλάς, αύται δε πάλιν εις άλλας, μικροτέρας πατριάς.

Κατά την γνώμην ταύτην Θράκες, Φρύγες, Τρώες, Ιλλυριοί, Μακεδόνες και Έλληνες γενικώς ανήκουν όλοι εις τον Πελασγικον κορμόν, από τον οποίον απεσπάσθησαν άλλοι μεν ένωρίτερον, άλλοι δε αργότερον, πάντως όμως πολλούς αιώνας προ του Τρωικού πολέμου (1150 π. Χ.), οί δε θράκες και Φρύγες τρεις ή τέσσαρας και περισσοτέρας ακόμη χιλιετηρίδας προ αυτού.

Εις την ιδίαν Άριαν ή 'Ινδογερμανικην ομοφυλίαν ανήκουν οι Ινδοί, Πέρσαι, Φρύγες, Αρμένιοι, Πελασγοί, Θράκες, Ιλλυριοί, Έλληνες, Λατίνοι, Κέλται, Γερμανοί και Σλαύοι.

Τα έθνη ταύτα έχουν κοινήν την καταγωγήν, κοινά επίσης τους πυρήνας, τας ρίζας και τα αρχικά στοιχεία της γλώσσης, της θρησκείας και των στοιχειωδέστατων τεχνών και βιοτικών αναγκών.

Άλλ' ανεξαρτήτως της εκ των Πελασγών καταγωγής των Θρακών είνε γεγονός αναμφισβήτητον, ότι οί Θράκες κατά την *νεολιθικήν εποχήν* (2200 —4000 π. Χ.) συνώδευσαν τους Πελασγούς εις τα ενδότερα της Ελλάδος με χαρακτήρα αμφοτέρων εκπολιτιστικών και όχι επιδρομικών ή ληστρικών.

Η Θράκη κατά Στέφανον τον Βυζάντιον ώνομάσθει τοιουτοτρόπως «από Θρακός βασιλέως του *πάλαι* εν αυτοίς τελευτήσαντος ή από **Θράκης** νύμφης Τιτανίδος, από την οποίαν εκ του Κρόνου εγεννήθη ο Δόλογκος. Είνε δε η Θράκη χώρα, ή οποία Πέρκη ώνομάζετο και Άρία» [735](#).

«Ό δε Αρριανός Θράκην τίνα ιστορεί νύμφην σοφήν αμφί επωδάς τε και φάρμακα και από ταύτης της Θράκης ώνομάσθη ή χώρα, **Πέρκη** ποτέ ονομαζόμενη» [736](#)

Έχομεν δε προηγουμένως αναφέρει, ότι «από την νύμφην **Θράκην**, σύζυγον του Διός (εκ του οποίου έτεκε τον Βίθυν, κατέστη επώνυμος ή χώρα **Θράκη**» [737](#).

«Άρια όμως ἐλέγετο και ἡ Περσία ἡ Ἄρια (δηλαδή θηλ. και ουδ.) Περσική χώρα, καθώς λέγει ο Ελλάνικος. Ἄριοι δε οἱ Μῆδοι ⁷³⁸

«Οἱ δε Μῆδοι. ἐκαλοῦντο το παλαιόν προ πάντων Ἄριοι, ἀφιχθείσης δε Μηδείας της Κολχίδος ἐξ Αθηναίων εἰς τους Ἄριους τούτους, μετέβαλον και οὔτοι το ὄνομα» ·

«Ἄρειοι ἔθνος Περσικόν» ⁷³⁹.

Πολυ πιθανόν ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτή ονομασία της Θράκης Ἄρια να ἔχη σχέσιν με την Ἄριαν Μηδίαν και κατά μείζονα λόγον με την κυρίως Ἀριαν ἢ Ἀριανήν, χώραν της Κεντρικής Ἀσίας, ἡ οποία κατά συνεχῆ ἱστορικήν παράδοσιν υποτίθεται πάντοτε, ὅτι εἶνε ἀρχική εστία του ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐλέγετο δε κυρίως Ἀρία ἢ Ἀριανη ἡ μεγάλη χώρα, ἡ οποία ἐκτείνεται μεταξύ Κασπίας θαλάσσης, Περσικοῦ κόλπου και των ποταμῶν Ἰνδοῦ και Ὠξου.

Ἐχομεν δε εἶπει και περί ἄλλης σχετικῆς συνωνυμίας, ὅτι υπήρχεν εἰς την Θράκην ο **Ἀρισβος** ποταμός και **Ἀρίσβη** εἰς την Τροίαν ⁷⁴⁰

Κατά δε τον Ἡσύχιον οἱ Θράκες ἐκαλοῦντο και Ἴωνες και **Κάπρονται**.

«**Ἰάονες** οἱ Ἴωνες. Ἐνιοι και τους θράκας.

«**Ἴωνες** τίνες και τους Θράκας.

Κάπρονται ἐκαλοῦντο οὕτως οἱ Θράκες»

Ὁ Ευστάθιος παράγει αὐτήν ἐκ του *θορεῖν=αἴσειν*, οἰονεὶ δε *θοράϊξ=Θράξ*

Πλην ὅμως εἶνε ἀγνωστον, αν ἡ λέξις **Θράκη** και **Θράξ** εἶνε Θρακική, Φρυγική, Πελασγική ἢ εἶνε ὅλως διόλου ξένη.

Ὁ Tomaschek εἰς το ἔργον του «οἱ ἀρχαῖοι Θράκες» παραβάλλει την λέξιν **Θράκη** προς το Ἰνδογερμανικόν *dher* ἢ *dhre*, ὅπερ σημαίνει κρατεῖν, στηρίζειν.

«Ἡ λέξις **Θράκη** κατά τον Fabre d'Olivet παράγεται ἀπό το Φοινικικόν *Ρακχιβά*, ὅπερ σημαίνει ο αἰθέριος χώρος ἢ το στερέωμα. Εκείνο, το οποίον εἶνε βέβαιον, εἶνε ὅτι δια τους ποιητάς και τους μεμυημένους της Ελλάδος, ὅπως ἦσαν ὁ Πίνδαρος, ὁ Αἰσχύλος και ὁ Πλάτων, το ὄνομα της Θράκης εἶχε συμβολικόν χαρακτήρα και ἐσήμαιεν ἡ χώρα της *αγνῆς διδασκαλίας και της ἱεράς ποιήσεως*, ἣτις πηγάζει ἀπ' αὐτήν.

Η λέξις λοιπόν αυτή έχει δι' εκείνους ένα φιλοσοφικόν και ιστορικόν νόημα. Φιλοσοφικώς ἐσήμαινε μίαν διανοητικὴν σφαίραν, το σύνολον των διδασκαλιῶν και των παραδόσεων, αἱ οποῖαι παραδέχονται την προέλευσιν του κόσμου ἀπὸ μίαν θεῖαν διάνοιαν. Ἱστορικῶς δε το ὄνομα τούτο υπενθύμιζε την χώραν και την φυλὴν, ὅπου ἡ *δωρικὴ* διδασκαλία και ποιήσις — ο δυνατὸς αὐτὸς βλαστὸς του Ἄριου ἀρχαίου πνεύματος — εἶχον φυτρώσει δια πρώτην φοράν, δια να ξανανθίσουν ἔπειτα εἰς την Ελλάδα με το ἱερόν του Ἀπόλλωνος.

Ἡ χρῆσις του εἴδους τούτου του *συμβολισμοῦ* ἀπεδείχθη ἀπὸ την μεταγενεστέραν ἱστορίαν. Εἰς τους Δελφούς υπήρχε μία τάξις των **Θρακῶν ἱερέων**. Ἦσαν οἱ φύλακες της υψηλῆς διδασκαλίας. Το Ἄμφικτυονικόν συνέδριον το υπερῆσιπεν εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν μία θρακικὴ φρουρά, δηλαδὴ μία φρουρά *με μνημένων* πολεμιστῶν. Ἡ τυραννία της Σπάρτης κατήργησε την ἀδιάφθορον αὐτὴν φάλαγγα και την ἀντικατέστησε με τους ἀργυρωνήτους της κτηνώδους δυνάμεως. Ἀργότερα το ρῆμα **Θρακίζω** ἐφηρμόζετο εἰρωνικῶς εἰς τους πιστοὺς οπαδοὺς των ἀρχαίων δογμάτων ⁷⁴¹.

Εἰς τον Πύθιον Ἀπόλλωνα ἦτο σῶμα *ἀνδρείον*, ὡ ὄνομα Θρακίδα.

Ἡ Θράκη ὡς χώρα εἶνε συνδεδεμένη με την Ελλάδα εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν. Ἐρεχθεὺς ο βασιλεὺς των Ἀθηναίων εἶχε θυγατέρα την Ὠρείθυιαν, διακρινομένην δια το ἐξαίσιον κάλλος της. Στολίσας ποτέ αὐτὴν την ἔστειλε κανηφόρον εἰς την ἀκρόπολιν, δια να προσφέρῃ θυσίαν εἰς Παλλάδα Ἀθηνάν. Ἐρασθεῖς δε αὐτὴν ο ἀνεμος **Βορέας** και διαλαθὼν τους βλέποντας και φυλάσσοντας ταύτην ἤρπασε την κόρην. Και ἀφοῦ την μετέφερεν εἰς την Θράκην, την ἔκαμε γυναῖκά του. Ἐγιναν δε εἰς αὐτόν ἐξ αὐτῆς παῖδες ο Ζήτης και ο Κάλαις

Οἱ Θράκες ἀνήκον εἰς την Ἀρίαν ἢ Ἰνδογερμανικὴν λεγομένην ὁμοφυλίαν; Τούτο εἶνε το ἐπίμαχον πρόβλημα, το οποίον θα ἐξετάσωμεν.

Πόθεν ὠρμήθησαν οἱ Ἄριοι, δια να εγκατασταθοῦν εἰς τὰς ἐν τη Ευρώπῃ χώρας των, ὡς και κατὰ ποίαν ὠρισμένως ἐποχὴν ἐγένεν ἡ μετανάστευσις των ἐθνῶν τούτων, δεν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν. Ἐπίσης δεν εἶνε ἀκριβῶς γνωστός ο δρόμος, τον οποίον ἠκολούθησαν κατὰ την μετανάστευσιν, ἀν δηλαδὴ ὠρμήθησαν ἀπὸ την κεντρικὴν Ἀσίαν ἢ ἀπὸ την νότιον Ρωσίαν. Κρατούσα ὁμως γνώμη κατὰ τα πορίσματα της νεωτέρας Ἱστορικῆς ἐπιστήμης εἶνε ὅτι τα Θρακικά και *Φρυγικά* φύλα ἐγκατεστάθησαν κατὰ πρότον εἰς την ἀπὸ του Ἰστρου μέχρι του Αἰγαίου πελάγους χωρὰν και ἔπειτα ἐκείθεν δια του Βοσπόρου και Ἑλλησπόντου

διεπεραιώθησαν και έγκατεστάθησαν εις την Μικράν Άσίαν μέχρι των δυτικών υπωρειών του Καυκάσου και μέχρι των μεσογειακών ακτών αυτής.

Ή συγγένεια των εις την Εύρωπην και την Μικράν Άσίαν θρακοφρυγικών φύλων είναι αναμφισβήτητος, καθώς αποδεικνύουν ου μόνον ή γλώσσα, αλλά και αι υπάρχουσαι πολλαί και μαρτυρημένοι ομωνυμιαί και λοιπαί ενδείξεις του βίου αυτών.

Ή συγγένεια της μεγάλης Θρακικής φυλής και των Αρίων λαών της Ασίας είναι αδιαφιλονίκητος.

θα αρκέση να υπομνήσωμεν, ότι από του Αλεξάνδρου και εντεύθεν ή θρησκεία της Ασίας, ασκούμενη έως τότε εις τας πόλεις της Ελλάδος αποκλειστικώς από Άσιάτας μετοίκους και από δούλους, διεδόθη με μεγίστην ταχύτητα [742](#)

Ή συμμαχία αφ' έτερου και ή επικουρία των Θρακών προς τους Τρώας κατά τον Τρωικόν πόλεμον πρέπει να θεωρηθή ως τεκμήριον κοινής καταγωγής, την οποίαν πολλοί δεν διστάζουν να χαρακτηρίσουν ως **Πελασγικήν**. Έκτος δε τούτου όλοι οί εις την Μικράν Άσίαν Θρακικοί λαοί φαίνονται έχοντες ήθη **Πελασγικά**.

Ο Alfred Maury θεωρεί τους Θράκας ομοφύλους των Πελασγών.

Την γνώμην ταύτην, ην ασπάζονται πολλοί εκ των νεωτέρων, ακολουθούμεν και ημείς, και αυτός είνε ό λόγος, δια τον οποίον ιδιαιτέρως και ειδικώς εξετάζομεν τα κατά τους Πελασγούς.

Τίρυνσυνθ'Ός, Κόρινθος, Τρικόρυνθος, Προβάλινθος, Άράκυνθος, Άλάβανδα, "Αλινδα Καρίας, Κάλινδα, Οινόανδα Λυκίας, Πισίνδα Παμφυλίας, Τέβενδα, Λάρανδα, Δαλίσανδα Καππαδοκίας, Βιράνδα Βαβυλωνίας [743](#).

Υπό τας συνθήκας ταύτας ή Πελασγική μετανάστευσις παρουσιάζεται ως προοίμιον εισόδου εις την σκηνήν μιας φυλής προωρισμένης να φέρη εις την Ελλάδα τα στοιχεία ενός προώρου και λαμπρού πολιτισμού. Άλλα το πρώτον αγροίκον άθροισμα των προγόνων δεν εγνώριζεν αναμφιβόλως ακόμη, ει μη εργαλεία πρωτόγονα εκ πυρολίθου και μίαν θρησκείαν φυσιολογικού φετιχισμού.

Ποία ήτο ή φυλή αυτή ; Ἡ πρόσφατος διευκρίνισις των Χεττιτικῶν πινακίδων, αἱ οἱαὶ ευρέθησαν εἰς τὸ Μπογάζ-κιόϊ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπιτρέπει ἴσως νὰ διῶδωμεν αὐτὴν καὶ νὰ καθορίσωμεν τὴν προσωπικότητα των πελασγικῶν λαῶν. Ἀνήκουν εἰς τὸν ἀρχαῖον ὄμιλον των Λουβίων, ὅστις κατὰ τὴν τετάρτην π. Χ. χιλιετηρίδα κατεῖχε μετὰ των Κανισίων καὶ των Ἀρίων Ἰνδοευρωπαίων τὴν ἄνω Ἀσίαν μέχρι τῆς δυτικῆς Περσίας.

Ἐπόμενον ὅθεν εἶνε, ὅτι ἡ βόρειος καὶ ἡ κεντρικὴ Ἑλλάς ἔλαβε καὶ αὐτὴ ἐπίσης πληθυσμούς (Θρακοπελασγικούς) νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ, ἐλθόντας ολίγους αἰῶνας πρὸ του 3500 π. Χ. δια τῆς Θράκης, Μακεδονίας καὶ των Βαλκανίων εἴτε ἀπὸ τὴν Οὐκρανίαν εἴτε ἀπὸ τὴν παραδουνάβιον Ἑυρώπην ⁷⁴⁴

Ἡ συγγένεια των εἰς τὴν Ἑυρώπην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν Θρακοπελασγικῶν λαῶν καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς *ομωνυμίας* καὶ ἀπὸ τὰ *κύρια* ὀνόματα, τὰ οἱαὶ παρουσιάζουν οὐσιώδεις ὁμοιότητας καὶ βασικὴν ἀναλογίαν καθ' ὅλας τὰς ἐκτάσεις ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ μέχρι τῆς Βαβυλωνίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Εἶνε δε τοιαῦτα αἱ ἀναλογίαι καὶ αἱ ὁμοιότητες, οἱαὶ μόνον μεταξὺ συγγενῶν λαῶν εἶνε δυνατόν νὰ παρουσιασθῶν.

Κεβρήνη, ἀρχαιότατη πόλις τῆς Τροίας.

Κεβριώνης, ἑτεροθαλῆς ἀδελφός τοῦ Ἐκτορος καὶ ἠγίοχος αὐτοῦ.

Κεβρήν, πατὴρ τῆς Ἀστερόπης καὶ Οἰνόης ἐκ Φρυγίας. Ποταμός τῆς Τρωικῆς χώρας, ποτάμιος θεός. Πόλις τῆς Τρωάδος.

Κεβρηνία, πεδιάς πρὸς νότον τῆς Δαρδανίας.

Καβησός, πόλις ἄνωθεν τοῦ Αἴμου *Θρακικῆ*.

Κάβρος, θεότης εἰς Παμφυλίαν.

Κεβρήνιοι θράκες, πλησίον τοῦ Ἀρίσβου ποταμοῦ.

Κέβρος καὶ **Κίαβρος**, θρακικὰ ὀνόματα.

Κάπρονται, οἱ Θράκες.

Τέμβρος (Κύπρος), Τέμβριοι.

Θύμβριος, εἰς Τρωάδα, Θύμβρα. Θύμβρος.

Θυμβρία, εις Καρίαν.

θύμβραρα, εις Λυδίαν.

Θυμβρίανασσός, εις Φρυγίαν.

Ίμβρος, νήσος θρακική.

Όλα δε αυτά είνε συγγενή με το Θρακικόν **Έβρος** καθότι αρχικώς αναμφιβόλως ήτο ΧΕΒΡ-ΟΣ ή ΚΕΒΡΟΣ.

Επίσης με τα θρακικά Άβρόστολα, Άβρότονον, Άβρολέβα, Έβρόζελμις ή Έβρύζελμις, Εύρος, Έβρος, Άβρούπολις, Αύρας, Άβρόμαχος Ιερεύς, Άβρόαγος.

Και με τα Περσικά (Άρια, Ζενδιβικά) Άβραδάτης, Άβροκόμας.

Το Σκυθικόν Άβαρις (Σκύθης, Σεύθου υιός, συνέγραψε και γάμον Έβρου ποταμού), Άβρόζυος, Σκύθης.

Άβας, Άβαντίς, Άβαντες Θράκες.

Άβρέας, κύριον όνομα. Επίσης Άβραγος.

Άβρεττανή, χώρα ή λεγομένη Μυσία.

Άβρος, έθνος πλησίον του Άδρια. "Άπρως, πόλις Θράκης.

Άβρότονον Λιβυφονικών.

Άβρων, γραμματικός εκ Φρυγίας.

Άβρων, άρχων εις τας Αθήνας επί Αισχύλου.

Άβαρνος, παρά την Λάμψακον.

Άβρινάται, έθνος παρά τον Πόντον κτλ. .

Επίσης έχομεν'

Άράβυζα, ως ώνομάζετο ή διάσημος Φρυγική πόλις *Πεσσινούς*.

Αραδών, πόλις Κρήτης.

Άραζος, πόλις Πόντου. Άράθης.

Άρακυνθος, πόλις Βοιωτίας. Άρακένθης.

Αραντία, ή Φλιούς.

Άραξα, Λυκίας.

Άράξαι, έθνος Ιλλυρίας.

Άράξης, ποταμός Αρμενίας.

Άράφεννα, Καρίας.

Άραχναίον όρος Άργούς.

Άρβάνιον, πόλις Πόντου.

Άργιλος, πόλις Θράκης.

"Αργιλα, πόλις Καρίας. *"ργος*, Πελασγικόν. *"Αρρνβα*, Άρύκανδα, πόλις Λυκίας. *Άσταί*, έθνος Θράκης. *Άστακός*, Βιθυνίας. *Άτελέβα*, Λυδίας πόλις. *Άστερία*, πόλις Θεσσαλίας. *Άστερίς*, έρημόνησος, "Όμηρος. *' Αστερουσία*, πόλις Κρήτης. *"στραια*, Ιλλυρίας. *"στυρα*, Μυσίας. *' Αστυηάλεια*.

, κρήνη εν θήβαι;. νήσος, εν Πόντφ. ς, χωρίον Ευβοίας. , Περσική χώρα.

Άριανοί, έθνος προσεχές Καδουσαιίοις. *'ριαράεια*, Καππαδοκίας. *"Αριμα*, όρη, "Όμηρος.

ί, πόλις Οινώτρων εν μεσογαία.

, πόλις Κρήτης. , πόλις Αχαιάς.

, πόλις Καρίας *' Ιρία*, *Άβιανοί*, *"Αριοί*. *Άριόμαζος*, *Άριοβαρζάνης*, *Άριόμαρδος*, *Άρίαράϋης*, *'ριαρά μης* και *' Αρίαμένης*, Περσικά και Καππαδοκικά. *'Αρίσ.πει'θ'ης*, Μριαντάς, Σκνθικά.

Άμάδοκος, Σπάρτοκος, Σαράτοκος, Σαράδοκος, Σάδοκος, Σάτοκος, Σαδαίος, Έμίνακος, Μήδοκος, Μήτοκος, Μήταγος, Μηδόσακκος, Σαύμακος και Σύμακος, εις την θράκην, Σκυθίαν, Κιμμερίαν και Φρυγίαν.

Αυλούζηνης, Αυλοῦσελμης, Αυλουξένης, Αυλούσελμος, Αυλουσάνος, Αύλουζάνος, Αύλώνης, Αυλουτράλης, Αυλουβεισταβάκης, Άλλούπορις, Αύλαιον Τείχος, Δουλήζελμος [745](#)

Διδαζέλμης, Δουλιζέλμης, Αύλονζέλμης Δαλαζέλμου [746.](#)

Βενδίς, θεά κοινώς λατρευομένη εις Αθήνας και θράκην.

Βενδίδειον ναός, Βενδίδεια έορται εις Αθήνας και θράκην.

Άλλά *Βενδίς*, θεά εις τους Βιθυνούς και όνομα μηνός εις τους ίδιους.

Βενδίδειος (και Μενδίδειος).

Βενδίδωρος, Βενδιδώρα.

Βενδώ, όνομα εις την θάσον [747.](#)

Βιῦ·νς, Βείθους, Βείθάς, Βείθνκειλος.

Δειαόρον Βείθνς κυρία ".Ηρα. *Δεντούηιός ΒΙθνος.*

Βύζος, Βίτων, Βυρδίων, Βίπτος, Δέβειθους, Δίτύβιατος.

Πιατοῦς Βίθους. Βείθίβτράλης. Βειθίηός.

Βειῦ·νς Λύλουζένιος και Άλκέτης Άσκανίου και Σχωριανός και Σαδάλας ευχήν.

Κατασκευάσαντο τον βωμον εκ των ιδίων Βοούζενις και Δίζα Βείδους . . . Κενθος Βεί(θα) Έτεικένθου. . . Τηράς και Τάρσας οί Βεσσοί .

Λίζας, Δι,α,ζένος, Δυνονζένος.

Έτεικένάος, Έπταικένθης, Δορξένιίης, Σατροκένται, Έητα.ίκεν

Όος, Ρήσκυνθος, Ρησκιθίς, Ζηνακένθης.

Δηνάκενθος, Βεσσόκενθος.

Δορζίνθη, Δορζίνθης. Δινίκενθος Βρινκαζερέως.

Μονκάκενθος, ΔηζάκενΟος.

Δεναηητις Κότυος. Δεντόσυκος.

Βριζενίς Διακατράλεος.

Ζιαμέτραλίς, Μουκάτραλίς, Αύλοντραλις, ΒεΐΦίτραλις, Αύζάτρα λις, Γηπαίτρελις, Δαλήτραλίς, Δηζάτραλίς, Δυνούτραλις, Δινίκεντρί, τραλίς, Έατάτραλίς, Ζιακάτραλις, Κεντούτραλις, Κελσότραλις, Λαλή τραλις, Σαλοντραλις.

Βρύσος, Βοοΰσος, Βοουσιάς γη, Βρόντυδες, Βρουσθένης, Βρούζενις, Βρυκαί, Βρύξ, Βούγες, Βέβρυγες, Βέβρυσσα, πόλις της Βιθυνίας, Βριζε νός, Βριση'ίς, Βρουζηνοί

Βιστονίς, Βισάλται, Βισάνθη, Βιζύη, Βυζώνη, Βίθυς, Βιθυνία.

Βίστρας, Βισύρας, Βιάρτας, Βιάρτης, Βιάρτος, Βίσα.

Βόσις, Βόσπαρα, Βούσιπαρα.

Βουργείλας, Βούργειλος, Βουρθείδας, Βούρδιζος, Βουρτούδιζος, Βουρ κέντιον.

Ζυηοίτης, Ζειποίτης, εις την Βιθυνίαν. Ζείπα, Ζιβοιθίδες, Ζίρασηϊιυ,δ, εις την θράκην. Ζείσηϊιινίδ, εις την Κύζικον. Ζηαίβον Βίθυς. Ζειηούσης.

Ζίβυθις, Ζίβελμις, Ζιβέλμιο;, Ζίζελμις, Ζιβελσουόδος, Ζειρήνια όρη Θράκης, Ζιβελείζις (Γεβελείζις).

Ζείλη, όνομα γυναικός '.

Δια το αρχικον τοϋτο ΖΥ εις τα θρακικά και Βιθυνιακά ονόματα Παπαδόπουλος Κεραμευς παραλληλίζει τα Ζυράξης, Ζυποίτης, Ζύκλης, Ζυγιανοι ("έθνος Βιθυνίας) με τα Ζυγάκτης, Ζύσκος (ποταμός Θράκης και Μακεδονίας).

θρακίοαι, οίκογένεια εν Χίφ.

θρσικίδης, αυλητής εν ΑΙγύπτφ. , κιθαρωδός εις Δηλον. θξ.ππα, όνομα γυναικός εις Ώρωπόν .

Κάρσις, Καρζόασις, Κερσίβαυλος, Άξιόκερσα, Άξιόκερσος [748](#).

Δαρζάλας, Ρηβούλας, Ζαντιάλας, Διζάλας, Πυρούλας

Κοσσιγγας, Ιερευςβασιλείς των Κερρηνίων θρακών, Κόσις, Κόσων, Κοζήλας, Κοζείκενχος

*Ρυίμητάλη*ης, Ρυμησικίς, Σιτάλκης [749](#).

Τύβισσα, Τύρεσις, όνομα θρακικόν, Τυράς ποταμός, Τήρησαρχαϊότα τον θρακικόν όνομα, Τυρόδιζα [750](#)

Προς συμπλήρωσιν του καταλόγου τρόπον τινά τούτου και πίνακος συγκρίσεως των θρακικών ονομάτων παραθέτομεν τα κάτωθι θρακικά ονόματα εκ πλακών της πόλεως Πίζου, κειμένης μεταξύ Φιλιππουπόλεως και Βερόης.

Δύδης, Βείθης, "Αθυσ, Δίνης, Διβείθυσ, Ρέθυσ, Δουράζεις, "Επτενις, "Επήτραλις, Μουκάτραλης, Βρείβενις, Δαλείπορις, Δυτούπορις, Δυτούτρα λις, Δαλίζαλις, Διασκούπορις, Βόσις, Βεσσοθραιίδος, Βαπτοκείλας, Βρινκά ζης, Βουργείλας, Δρινσειστάς, Βρυνκάζερος, Δόλης, Σοϋρις, Πάντας, Σά λας, Τάρσας, Σκέλης, Μουκαβίθυρις, Δίσυρος, Σευθείλας, Τρασυρέσης.

Ζείλη, Ποϋρις, ονόματα γυναικών [751](#)

Πλείστα ονόματα έχουν την κατάληξιν *πουρις*, *πορις*, *πυρις*, *πολις*. Πιθανόν ή κατάληξις αυτή να είνε όνομα, όποτε τα φέροντα αυτήν είνε σύνθετα κύρια ονόματα.

Ρασκοϋπορις, Ραισκοϋπορις, Ρασκϋπορις, Ρισκοϋπορις, Αύλοϋπορις, Κετρίπόρις, Κεξρέψέρις. (1 Ρασκοϋπολις, Διζάπολιξ, Αύροϋπολις.

Γηπαίπυρις, Γηπέπυρις, "Επυρις, Νεστόπυρις, Γίλπυρις, Σερά πυρις

Άναξιπολις, ά'ρχων της θρακική; πόλεως Αβδήρων.

Κετρίπολις.

Ή κατάληξις ή λέξις, ως είπομεν, *πορις* καί κατ' έναλλαγήν γραμμάτων *πολις* (πρβλ. καί τα εις νεοελληνικήν γλώσσαν *κόλπος*, *κόρφος*, *α δελφός*, *αδερφός* κτλ.) Φα εσήμαινεν εις την θρακικήν γλώσσαν *υιός*, *παιδί*.

"09·εν Ρασκοϋπορις=υιός Ράσκου, Άβροϋπορις=υιός "Αβρού,. Κε τρίπολις=υιός Κέτρι κτλ.

Το *πορις* τούτο είνε συγγενές με την εις την Λατινικήν γλώσσαν δια τηρηθεΐσαν λέξιν *ριεΓ ραεπ*=παίς, υιός, τέκνον.

"Ισως να είνε σχετική προς το *πολις* ή μεταγενέστερα Βυζαντινή κα τάληξις *πονλος*, ή οποία τόσον πολύ έγενικεΰθη σήμερον.

"Ολοι αι ιστορικαι ειδήσεις και αι αρχαιολογικαι ενδείξεις συμφωνουν εν γενει και συμπίπτουν επί του σημείου, διτι ο πρώτος εποικισμός των Ελληνικών χωρών έγινεν από βορρά προς νότον. Καθώς επίσης είνε ιστορικώς εξακριβωμένον, ό'τι από βορρά προς νότον έγιναν κατά το πλείστον αι διάφοροι επιδρομαι εις τας χώρας της Ελληνικής χερσονήσου. Εις τούτο δε προ πάντων συνετέλεσεν ή γεωγραφική θέσις της Ελληνικής χερσονήσου.

Κατά τας μετακινήσεις και μεταναστεύσεις αυτάς εύκολον είνε να νοηθη, οτι οι αρχαιότεροι κάτοικοι έξηναγκάζοντο συνήθως υπό των επερχομένων, εάν ήσαν ισχυρότεροι, να μεταναστεύουν νοτιώτερον, κατερχόμενοι δε να καταφεύγουν και εις τας νήσους, εις το όποιον υπεβοήθη πολύ και ή ναυτιλία, ή οποία, καϋώς από τον "Ομηρον καταφαίνεται, ήκμαζε πολύ και προ της εποχής μάλιστα του Μίνως.

Ο ΚΓει5οΗηί6Γ φρονεί, ότι οι θράκες έγκατεστάθησάν εις τους εν τη Ελληνική χερσονήσῳ τόπους των κατά την τρίτην προ Χριστου χιλιετηρίδα.

Πλην κατά τα δεδομένα αρχαιολογικά τεκμήρια ή έγκατάστασις των θρακοπελασγικών φύλων εις την θράκην έγινε πολύ προ της εποχής ταύτης.

Τα μνημεία των θρακικών δυναστειών, αι οποiai εβασίλευσαν εις την Ουσκουδάμαν (Αδριανούπολιν, εις το Τριμόντιον των Βησών, Βιζύην, και εις άλλα μέρη της Θράκης είνε φυσικά ολιγάριθμα. Εν τούτοις εις την Φιλιππούπολιν σώζονται τα Έχνη ενός τείχους Πελασγικού.

Όλιγώτερον σπουδαία λείψανα πελασγικού τείχους βλέπει τις εις το Διδυμότειχον, επί της ακροπόλεως της πόλεως αυτης, εις την βάσιν ενός βυζαντινού πύργου' αλλά εις το μέρος τούτο οι λίθοι έχουν ενωθη με αμμοκονίαν, δια να υποβαστάσουν κατ αρχάς μιαν ρωμαϊκην οικοδομην και αργότερον ένα όχύρωμα του μεσαιώνας.

Το δε βυζαντινόν παλαιόκαστρον, το όποιον εγείρεται εις το μέσον της Άδριανουπόλεως, παρουσιάζει εις μερικά μέρη, προ πάντων δε όπι σθεν της αγοράς προς τα δεξιά της μεγάλης πύλης του κέντρου εις την έξο δον του κτιρίου τούτου, τείχη, τα οποία είνε πολύ αρχαία, μεταγενέστερα εν πάση περιπτώσει των τειχών του Τριμοντίου. Δεν είνε δυνατόν να ανα γνώριση τις εις τα τείχη ταύτα τα τελευταία ίχνη ενός τείχους μεγαλόπρε πους, τα λείψανα οικοδομής ανεγερθείσης υπό των Όδρι΄σών βασιλέων ; Τοσοῦτο μάλλον άγεται τις να πίστευα τούτο, δσφ οι ογκόλιθοι οι συμμε τρικοί αποτελούν αντίθεσιν προς τα ρωμαϊκά θεμέλια, τα ωραία εισέτι, αλλά κατωτέρας αξίας. Κατά τπν)ν περιπτώσιν ταύτην κατά τους χρόνους του Σιτάλκου και του Σεύθου ή αρχαία αυτή πόλις, μία των πρωτευουσών της Θράκης, θα είχε μίαν έκτασιν φαί θα κατείχε θέσιν, επί των οποίων θα ήδυνάμεθα να έχωμεν σήμερον τās ακριβεστέρας πληροφορίας, αφού επί της έποχης των Άντωνίνων, ως και επί των αυτοκρατόρων του Βυζαντίου επεσκευάσθησαν και ανεκτίσθησαν τα αρχικά τείχη .

Λαοι της Άρίας ή Ίνδογερμανικής δμοφυλίας, οι κατά τους ιστορικούς χρόνους κληθέντες θράκες, Ιλλυριοί και "Ελληνες, κατηλθον ρις την Έλ. λαδά από τās παραδουνάβιους χώρας (Τρανσυλβανίαν και Βεσσαραβίαν).

Ό Εά. Μαγβί· φρονεί, ότι ή κάθοδος των πρώτων Ελληνικών φύλων εις την Ελλάδα έγινε περί τους χρόνους του δευτέρου ήμίσεος της τρίτης π. Χ. χιλιετηρίδας (μετά το 2500 π. Χ.)

Όταν ή Άρία φυλή, ή γνωστή κατόπιν υπό το όνομα "Ελληνες, κατήρχετο εις την Ελλάδα, εστάθμευσεν αρχικώς εις τās ευρείας πεδιάδας του Έβρου, Τόνσου και Έργίνη. Οί "Ελληνες, ως φαίνεται, είχαν αορίστους αναμνήσεις περί της ανατολικής καταγωγής των, αλλ' έγνώριζον πολύ κα λά, ότι είχαν κατοικήσει άλλοτε εις την θράκην. Τα πολυάριθμα ίχνη μιας θρακικής επιρροης, την οποίαν εύρίσκομεν εις την Ελλάδα, εις την Ελευ σίνα παρά τοις Ευμολπίδαις, εν Δελφοίς παρά τοις θρακίδαις, εξηγούνται δι' ε΄ισβολης ελθούσης από βορρά προς νότον μέχρι του ισθμού της Κο ρίνθου.

Οί *Αχαιοί* περί τα 2500 η 2000 π. Χ. κατηλθον εκ της νοτίου Ρωσ σίας η' Κεντρικής Ευρώπης εις την Ελλάδα μετά μακρόν σταθμόν εις τα Βαλκάνια συγχρόνως εκ Θράκης—Μακεδονίας—Θεσσαλίας και Ιλλυρίας— Ηπείρου. Επίσης και ή κάθοδος των Δωριέων τφ 1104 έ'γινεν από βορρά.

Τους θράκας γενικώς διακρίνουν εις ιστορικούς και προϊστορικούς.

Ο καθηγητής Τσουντας εις το έργον του «Αι προϊστορικά ακρο πόλεις Διμηνίου και Σέσκλου» λέγει, ότι είνε άγνωστον, αν υπάρχει *εθνο λογική* τις σχέσις μεταξύ των ισεορικών (της έκτης και πέμπτης π. Χ. εκα τονταετηρίδας) και των εν Φωκίδι και Βοιοκία *προϊστορικών* θρακών, οι όποιοι ανήκουν εις τίνα λεγομένην *Μεσογειάκην* φυλήν.

Πολλοί των νεωτέρων παραδέχονται, ότι οι *προϊστορικοί* θράκες ανήκουν εις την Μεσογειακην φυλήν ή ότι ήσαν Τουράνιοι ή Χετταίοι και ότι μόνον οί *ιστορικοί* θράκες ήσαν "Αριοί.

Ήσαν δε οι Τουράνιοι κατ'αρχάς παλαιαιΣκυθικαι φυλαί, διασταυρω θείσαι με την κιτρινην φυλήν, και κατείχον την άνω Άσιαν άνωθεν του Παμίρ.

Βεβαίως είνε πολύ τολμηρόν να άποφανθη τις ως βέβαιον και θετικον περι της καταγωγης των προϊστορικών εν γένει θρακών. ΑΙ διασω θείσαι λέξεις είνε ελάχισται, πολύ δε ολίγον μας βοηθούν εις τούτο τα ονόματα προσώπων, πόλεων, τόπων και αι τοπωνυμιαί, ως και ή συγγένεια αυτών με τα Ελληνικά. Ως εκ τούτου ευνόητος είνε ή αντίθεσις, ή οποία επικρατεί παρά τοις νεωτέροις ιστορικοίς περι της συγγενείας και όμοφυ λίας των προϊστορικών (μυθικών και Όμηρικών) και των ιστορικών (μετά τους χρόνους του Πεισιστράτου) θρακών.

Ιστορικώς τούτο μόνον είνε βεβαιωμένον, ότι οί Ιστορικοί θρα"κες από τον έκτον π. Χ. αιώνα κατέχουν όλόκληρον το άνατολικόν τμημα της Χερσονήσου του Αίμου,δηλαδή από τα Καρπάθια όρη μέχρι του Αιγαίου, οί Ιλλυριοί το δυτικύν και οί "Ελληνες τύ νότιον. Κατά την Ιστορική ν επο χήν'τά δυτικά όρια της Θράκης είνε ό Στρυμών.

«Επειδή εκ τών αυτών ιστορικών μαρτυριών τών αρχαίων συγγραφέων ουδεμία ειδική διαφορά προκύπτει μεταξύ τών *ιστορικών* θρακών και τών ομόρων αυτοί; λαών, δηλαδή προς δυσμάς μεν τών Ιλλυριών, τών Παι όνων και τών Τριβαλλών, προς βορράν δε τών Μοισών, τών Γετών και τών Δάκων και προς ανατολάς τών εν τη Μικρά Ασία εθνών και ίδια τών Φρυ γών, τινές τών νεωτέρων Ιστορικών και γλωσσολόγων φρονούν, ότι οί θράκες τών *ιστορικών* χρόνων ουδέν κοινον έχουν με τους *προϊστορικούς* θράκας, τους συγγενείς τών Γίρωτοελλήνων. Διότι οι Ιστορικοί θράκες κα τηλθον από βορρά πολύ βραδύτερον τών προϊστορικών και καταλαβόντες όλην την από του Στρυμόνος μέχρι του "Ιστρου χωράν έξετόπισαν τους προτέρους κατοίκου;, οι δε "Ελληνες άφορώντες εις τους πανάρχαιους θράκας ώνόμασαν δια του αυτοϋ ονόματος πάντας τους βαρβάρους τού τους

λαούς, οίτινες είχαν ποικίλα τοπικά και φυλετικά ονόματα και τών ο ποιών άγνοοῦμεν το κατ' αυτούς έθνικόν ὄνομα.

Ὁ ΟεΓίαπ3, αντιτάσσαμε νος εις την γνώμη ν ταύτην, ὑπολαμβάνει την ουσιώδη των προϊστορικών προς τους Ιστορικούς θράκας—του Ηροδό του και θουυδίδου— αντίθεσιν ως διάφορον της αυτής φυλής τάσιν κατὰ *διαφόρους χρόνους*.

Παραδεχόμενος δε ως πανάρχαιους της Ελλάδος κα τοίκους τους *Πελασγούς* προσπαθεί δια μακρών να απόδειξη την συγγένειαν αυτών προς τους *θράκας* δια της αντιπαραθέσεως Πελασγικών και θρακικών ονομάτων και δια της προσαγωγής και άλλων τεκμηρίων, εξ ο Ο συμπεραίνει τελικώς, ότι δύσκολος καθίσταται ή εξεύρεσις ορίων μεταξύ θρακών και Πελασγών. 'Γοῦτο δε πράγματι εύρίσκομεν αληθές.

Της αυτής ωσαύτως γνώμης είε και ο Ηόοί: και ο "νΥεΙαΙίει·.

Ὁ δε ΗοΙΜο όπως έρμηνεύση την αντίθεσιν, υποθέτει όξυνοῦστατα, ότιοπαλαιός τών θρακών πολιτισμός ωφείλετο εις την επίδρασιν λαών πο λιτισμένων, προς τους οποιου; επικοινωνουν οι προϊστορικοί θράκες, οι οποιοι ήσαν λαοί της Μικράς Ασίας και οι Φοίνικες, οι όποιοι είχαν αποικίας εις τας άκτάς της Θράκης και επί τών αμόρων νήσων (Θάσου). Μετά δε τον άποικισμόν τών Ελλήνων εις τας θρακικός ακτάς και τον εκτοπισμόν τών Φοινίκων, επειδή απεκόπη ή επικοινωνία τών θρακών προς τα Ασιατικά έθνη, ούτοι αποχωρήσαντες εις το εσωτερικόν της χώρας επα νέπεσαν εις την βαρβαρικην κατάστασιν.

Ὁ Οίβειε, διακρίνων τας εν Θράκη φυλάς εις κυρίως θρακικά και εις Παιονικάς, καταλέγει εις τας πρῆτας τους Δίους, τους Βησσοῦς, τους Ζάτρας, τους Ζαπαίους, του; Μαίδους, τους Βουνού;, τους Τριβαλλοῦς και τους Βισάλτας, τους οποιους μόνους θεωρεί συγγενείς των Έλληνο πελασγών, δηλαδή των Πρωτοελλήνων, και αποτελούντος τους λεγόμε νους θράκας του Διάκοι" γένους. *Οντοι* πάντες κατ' αυτόν παρέμειναν στάσιμοι εις τον αρχικόν των πολιτισμόν δι' αγνώστους εις ημάς αιτίας, καθ' όν χρόνον οι εν Ελλάδι συγγενείς των προήγοντο αλματωδώς.

Ὁ Ιειίθη ουδαμώς αμφιβάλλων περί τη; συγγενείας των θρακών και των Πρωτοελλήνων λέγει, ότι ο αρχέτυπος των Ελληνικών φυλών Πελασγικός κορμός φαίνεται, ότι αντιπροσώπευση εις μεν το μάλιστα πεπολιτισμένον στοιχείον υπό των Ελλήνων, εις δε το μάλιστα βάρβαρον υπό των θρακών.

Ὁ δε Ιστορικός Οαίδοίπιιά αποδίδει την κατάπτωσιν του μεγάλου τούτου έθνους κατὰ τους Ιστορικούς χρόνους και την προϊόντος του χρόνου αποθηρίωσιν αυτού εις πολιτικός ανωμαλίας, αναζητών δε την αιτίαν τούτου εις την των Σκυθών από

βορράν πίεσιν καί ἐπιμιξίαν ευρίσκει ἀνα λογίαν τινά εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰρλανδῶν, οἵτινες ἄλλοτε εἶχον πολιτισμὸν πολὺ ἀνώτερον τοῦ σημερινοῦ.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ προεκτεθέντα ὁ Τοῦμθ50He διακρίνει ἐντε λῶς τοὺς μυθικοὺς καὶ Ὀμηρικοὺς θράκας ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς.

Οὗτος παραδεχόμενος κατ' ἀρχὴν, ὅτι οἱ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας θράκες δὲν μετεβλήθησαν διόλου μέχρι τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῶν, δηλαδὴ παρήμεναν στάσιμοι, ἀπολίτιστοι καὶ βάρβαροι, καθὼς οἱ πρωτογενεῖς Ἴνδοευρωπαῖοι, καθ' ὃν χρόνον οἱ εἰς τὰ παράλια ὁμόφυλοι τῶν ἔνεκα τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὰ προηγούμενα ἤδη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔθνη ἐξήρθησαν ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ υλικὴν ἀπόψεως, φρονεῖ ὅτι οἱ παρὰ λιθὸν θράκες ἦσαν αἱ πρῶται ἀπὸ βορρᾶ κατελθούσαι Μυσοφρυγικαὶ φυλαί, οἱ δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ κατηλθόντες βραδύτερον ἀπὸ τὰς πρὸς δυσμὰς τῶν Καρπαθίων ὁρέων χώρας, ὅπου ἠσχολοῦντο, περὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Οὗτοι οἱ βραδύτερον κατελθόντες κατ' ἀρχὰς μὲν υπέταξαν τοὺς πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἴμου οἰκούντες Μυσοὺς, ἔπειτα δὲ ὑπερβάντες τὸ ὄρος κατέκτησαν καὶ τὴν θράκην, τῆς ὁποίας τοὺς συγγενεῖς εἰς αὐτοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς καταγωγῆς καὶ γλώσσης πῶς ἀφωμοίωσαν, πῶς δὲ ἐξετόπισαν πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου. Ἐξ, δὲ τῶν ἐκτοπισθέντων ἄλλοι μὲν κατηλθόντες εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ νοτιότερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄλλοι δὲ διεκπεραῖωθησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Λείψανα δὲ τῶν πρῶτων τούτων θρακῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρέμειναν εἰς τὰς Ἀθήνας μὲν οἱ *Εὐμολπίδαι*, τῶν ὁποίων οἱ ἀπόγονοι ἦσαν ἱερεῖς τῆς Δήμητρος, τῆς ὁποίας τὴν λατρείαν, ὡς καὶ τὴν τοῦ Διονύσου, εἰσήγαγον οἱ *θράκες* εἰς τὴν Ἀττικὴν, εἰς δὲ τοὺς Δελφοὺς οἱ *θρακίδαι*. Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μυθολογούμενα περὶ τῶν αοιδῶν Ὀρφέως, Φιλάμμωνος, Θαμύριδος, Μουσαίου καὶ περὶ τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Διονύσου δηλοῦσιν ἀκριβῶς, ὅτι οἱ *πρῶτοι* θράκες πρῶτως ἐφθάσαν εἰς βαθμίδα πολιτισμοῦ ὡς θεραπεύοντες τὰς Μούσας καὶ γινώσκοντες τὴν καλλιέργειαν τοῦ *σίτου* καὶ τῆς *ἀμπέλου*. Ἡ διάκρισις δὲ τῶν ἀπογόνων τῶν παλαιότερων θρακῶν, δηλαδὴ τῶν κατὰ κτηθέντων, ἀπὸ τοῦ νεωτέρου; θράκας, ἦτοι τοῦ κατακτητῆ, υπήρχε καὶ κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους εἰς τὴν μετὰ τὸν Αἴμου καὶ τῆς Ροδόπης χωρᾶν. Διότι οἱ μὲν κατακτητῆς ἐξηκολούθουν ἀσχολούμενοι περὶ τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ κυνήγιον καὶ τὸν πόλεμον, οἱ δὲ κατακτηθέντες, δηλαδὴ οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ θρακοφρύγες, περὶ τὴν γεωργίαν, τὴν μεταλλουργίαν, τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον ἱστάμενοι τοιοῦτοτρόπως ὑψηλότερα ἐκείνων εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Πρὸς ταῦτα διαφωνεῖ ὁ ΚΓ6ί:501ηί6Γ, νομίζει δὲ οἱ'τος, ὅτι οἱ βόρειοι θράκες ἀνεκάθεν διέφερον ἀπὸ τοῦ παραλίου καὶ τοῦ νοτίου ὁμοφύλου τῶν, διότι οὗτοι ζῶντες ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ ἀνηλθόντες εἰς

ύψηλοτέρως πολιτισμού βαθμίδας, εκείνοι δε απομεμονωμένοι παρέμειναν εντελώς στάσιμοι και βάρβαροι. Και πράγματι μερικά φυλαί εις το έσωτερικόν της χώρας και κατά τους μεταγενεστέρους χρόνους παρέμειναν εντελώς στάσιμοι από πνευματικής απόψεως.

Το ότι οί των Ιστορικών χρόνων θράκες διέφερον κατά τον πολιτισμόν και τα ήθη από τους συγχρόνους των "Ελλήνας και έμειναν στάσιμοι η προώδεον πολύ βραδέως, τούτο δεν δύναται βεβαίως να λογιστή ως ασφαλές τεκμήριον τοϋ ότι ήσαν άλλης φυλής και όχι συγγενείς των Πρωτοελλήνων. Τα θρακικά ήθη και έθιμα ήσαν εν πολλοίς βάρβαρα, αλλά ταύτα ήσαν ποτέ και Ελληνικά, επεκράτουν δε ταύτα και εις την Ελλάδα και όταν ακόμη ο βίος κατά τα άλλα απείχε πολύ από την πρωτογενή βαρβαρότητα.

Πολλά δε άλλα συντιγορούν περί της *ταυτότητος* των πανάρχαιων και των ιστορικών θρακών και περί της συγγενείας των με τους "Ελλήνας. Προ πάντων δε ή διατήρησις εις τους συγγραφείς και εις τας έπιγραφάς των αυτών εθνικών ονομάτων, το οποίον σημαίνει την αδιάλειπτον των αρχαίων φυλών συνέχειαν, καθώς και ή κατά τους Ιστορικούς χρόνους διατήρησις του προϊστορικού ονόματος *Τήρης* υποδεικνύουν ταυτότητα των πανάρχαιων και των ιστορικών θρακών» [752](#)

Παρ¹ όλα ταύτα εκ των προεκτεθέντων δυσκόλως δύναται να πρόκυψη ως συμπέρασμα, ότι οί πανάρχαιοι και οί Ιστορικοί θράκες ήσαν τη Ιδίας *φυλής* και διέφερον μόνον κατά την *κττοχην* και τον χρόνο ν της μεταναστεύσεως και εγκαταστάσεως των εις την Έλληνικην χερσόνησον.

Οί προϊστορικοί και προομηρικοί θράκες μετά τα Τρωικά συνεχωνεύθησαν μετά των Ελληνικών φυλών. Πρώτοι δε όλων έξελληνίσθησαν οί Πιέρες θράκες και οί νοτιώτεροι τούτων εις την κυρίως Ελλάδα κατελθόντες. Άργότερον έγινε ή κάθοδος και άλλων θρακικών φυλών και εκ τούτου εφαινετο ή μεγάλη διαφορά μεταξύ των προϊστορικών και Ιστορικών θρακών.

Λαμβανομένου δε ὑπ' όψιν, ότι ή επικοινωνία ενός έθνους με άλλα περισσότερον πολιτισμένα και προηγμένα έθνη εινε το ασφαλέστερον στοι

χείον πολιτισμού και ο σπουδαιότερος φορέυς αυτοϋ—καθώς συνέβη κατά τους τελευταίους χρόνους με τους προοδευτικούς; Ιάπωνας κατ' αντίθεσιν των Ομοφύλων των, αλλ' εξαιρετικώς και κατ' έξοχην συντηρητικών Κινέζων—ή γνώμη του Ho11πξ·, ότι ό παλαιός των θρακών πολιτισμός ωφείλετο εις την επίδρασιν λαών πολιτισμένων, προς τους οποίους οί θράκες επεκονώνουν, εινε ορθότατη και αξία πολλης προσοχής. Απόδειξις δε τούτου οί Ήδωνοί, οί έπι αιώνας

πολλούς έπικοινωνήσαντες με τους νησιώτας των Κυκλάδων και με τους Φοίνικας της Θάσου και παρ' αυτών διδαχθέντες την μεταλλουργίαν και τας τέχνας και εις το εμπόριον προπονηθέντες. Επί σης οί Δόλογοι, οί συζήσαντες ειρηνικώς με του: "Ελληνας των αποικιών της θρακικής χερσονήσου και τα αγαθά του Ελληνικού πολιτισμού ασπα σθέντες, εν μέρει δε και οι Όδρύσαι, οΓανες ερρύθμισαν οπωσδήποτε τα της πολιτείας των προς τους Αθηναίους, με τους Οποίους εύρισκοντο εις αδιάλειπτον συνάφειαν η υπό την επιρροήν των. Επίσης οί Φρύγες, επί χιλιετηρίδας διατελέσαντες άνευ πιέσεως ή επιδράσεως άλλων απολίτιστων και βαρβάρων λαών, προήχθησαν πνευματικώς και έδειξαν σημαντικήν πρό οδον εις τον πολιτισμόν, διότι και από υλικής απόψεως ήσαν, ως οί Ήδω νοί, εις εξαιρετικήν ευεξίαν, το οποίον συμβάλλει τα μέγιστα εις τον πολιτισμόν: Τουναντίον δε οί Τριβαλλοί, οί βησσοι και οί "Ασται, κατοικούντες χώρας όρεινάς και ζώντες εντελώς απομεμονωμένοι, άνευ της ελαχίστης επιδράσεως άλλων πολιτισμένων λαών, ως κυνηγοί, κτηνοτρόφοι, λησται και μισθοφόροι πολέμου, έμειναν εντελώς απολίτιστοι.

«"Ότι το θρακικον φύλον ήτο συγγενές προς τους "Ελληνας, τούτο εκ πολλών καθίσταται προφανές. Εις αρχαιότατους χρόνους το όνομα καιβίος των θρακών εινε στενώτατα συνδεδεμένος προς τον βίον των Ελλήνων, και μάλιστα τον πνευματικόν, και οί πρώτοι εις το Έλληνικόν ύμνη δοί (Όρφεύς, Μουσαίος, Θάμυρις, Εϋμολπος) καλούνται θράκες, θρακών δε ασιδών η μουσικών συνοικισμοι εγέμιζαν πολλάς των περι τον "Όλυμπον και Ελικώνα χασών, και εις την Άπτικην δε ή πλησίον των Αθηνών ευ ρισκομένη Ιερατική πολιτεία Έλευσις εμυί)ολογείτο ως υπό θρακών Ιδρυ μένη, *θρφχίθαι* δε απετέλουν εις τους Δελφούς επιφανέστατον γένος Ιερα τικόν, οποίον ήτο εις την Ελευσίνα το θρακικον γένος των Ευμολπιδών. Ή οργιαστική λατρεία του Διονύσου υπό θρακών διεδόθη εις τας Ελληνι κός "ώρας και «αί ίέρειαι των Όρφικών όργιασμοίς ένοχοι» Κλώδωνες και Μιμαλλόνες, αί επιχωριάζουσαι παρά τοις παρά τον Αίμον Ήδωνοίς και Όδρύσαις, επεχωριάζον και εις την Μακεδονίαν. Πολλά λείψανα της ιδι αιτέρας γλώσσης των θρακών δεν διεσώθησαν, αλλά και αί διασωΘείσαι λέξεις και τα μυθικά ονόματα *ανδρών* και *τόπων* μαρτυροϋσι την *σγγέ νειαν* της θρακικής γλώσσης προς την Έλληνικήν»

[753](#)

«Κατά τα νεώτατα πορίσματα της εθνολογίας και γλωσσολογίας οί θράκες, οί των *ιστορικών χρόνων* ("Ήδωνοι και Όδρύσαι και οί την Άσι ατικην θράκην οικοϋντες θυνοί, Βιθυνοί, *Μνσοί*), ήσαν *θρσικοπελασγοί* συγγενείς προς τους Έλληνοπελασγους της Μακεδονίας, Ηπείρου και των λοιπών εν Ευρώπη και Ασία χωρών, πρόγονοι των Ελλήνων των Ιστορικών χρόνων. Είνε δε γνωστόν, ότι

θράκες ήσαν διεσπαρμένοι καθ' άπασαν την Ευρωπαϊκην Ελλάδα, επί αιώνας έχοντες εις αην δύναμιν και κράτος.

»Έντεϋθεν προκύπτει εις ημάς το σπουδαιότατον μέρος του περι θρα κών ζητήματος, πώς οί μυθικοι αντιπρόσωποι της Ελληνικής ποιήσεως και μουσικής καλούνται *θρφκες* και πώς οί θράκες ούτοι από βορρά κα τερχόμενοι προς νότον Ιδρύουν σταθμούς κατά την πορείαν των εις όλα τα κέντρα του αρχαιοτάτου πνευματικού βίου της Ελλάδος.

»Προς λύσιν του ζητήματος τούτου ο περιώνυμος μέγας Γερμανός φι λόλογος Όδοφρείδος Μύλλερ εις την ύπ' αυτού συγγραφείσαν ιστορίαν της Ελληνικής φιλολογίας έγραφε" «το αξιομνημόνευτον, όπερ παρεδόθη εις ημάς εκ των περι των αρχαίων υμνωδών της Ελλάδος παραδόσεων, είνε, ότι πολλοί εξ αυτών καλούνται θράκες. Είνε όλως αδιανόητον, ότι κατά τους μεταγενεστέρους χρόνους, όταν οί θράκες εθεωρούντο βάρβαρος λαός (θουκ. Ζ, 29 «τύ γαρ γένος το των θρακών όμοια τοις μάλιστα του βαρ βαρικού φονικώτατόν εστι», ητο δυνατόν να σχηματισθη" γνώμη τοιαύτη, ώστε να αποδοθη" εις αυτούς τοιούτον ουσιώδες έργον εις την πρωτην πνευ ματικην μόρφωσιν της Ελλάδος. "Αν λοιπόν ή έννοια της παραδόσεως είνε, ότι ο Εϋμολπος, ο Όρφεύς, ο Μουσαίος, ο Θάμυρις πρέπει να θεω ρηθούν συγγενείς με τους κατά τους Ιστορικούς χρόνους αναφερομένους

λαούς της Θράκης, τους λαλούντας γλώσσαν βάρβαρον ακατάληπτον εις τους "Ελληνας, τότε αί περι των αρχαίων θρακών παραδόσεις καταντώσιν εις ημάς ακατανόητοι και δεν είμποροϋν να διατελούν εν συνάφεια προς την Ιστορίαν του Ελληνικού πολιτισμού. Διότι προφανώς κατά τους αρχαι ότατους εκείνους χρόνους, οπόταν και ή των λαών προς αλλήλους κοινω νία και ή γνώσις ξένων γλωσσών ήτο τοσοϋτον σμικρά, αοιδοί ψάλλοντες εις ξένην γλώσσαν ουδεμίαν είμποροϋσαν να έχουν ροπήν επί την πνευμα τικην ανάπτυξιν των Ελλήνων μεγαλειτέραν από τον τερετισμον των πτη νών. Άλλα ακριβεστέρα έρευνα περι της πατρίδος των θρακών δεικνύει, ότι ή πατρίς αυτών αυτή είνε ή Πιερία, ή περι την ανατολικην πλευράν του Όλύμπου βορείως της Θεσσαλίας χώρα. Ενταύθα εκείτο και το Λιβή θριον εκείνο όρος, όπου κατά τα λεγόμενα έψαλλαν αί Μούσαι την θρηνηφ διαν αυτών επάνω εις τον τάφον του Όρφέως. Οί αυτοί θράκες, οί Πίε ρες, "κατά τους προ της Δωρικης και Ελληνικής μεταναστεύσεως χρόνους κατοικούσαν και εις τινας τόπους της Βοιωτίας και της Φωκίδος. "Ότι οί θρφκες έγκατεστάθησαν και περι το Βοιωτικον όρος Ελικώνα εις την πε ριοχην των Θεσπιών και της "Ασχρης, τούτο εγνώριζον πλέον σαφώς οί αρχαίοι Ιστορικοί εκ των παραδόσεων των πόλεων και από την ταυτό τητα πολλών τοπικών ονομάτων προς τα της περι

τον "Όλυμπον χώρας (Λιβήθριον, Πιμπλής, Ελικών κτλ.), παρά δε τας υπώρειας του Παρνασσού εις την Φωκίδα εκείτο κατά τα λεγόμενα ή Δαυλίσ, ή έδρα του Θρακος βασιλέως Τηρέως». Ταύτα κατά τον Μύλλερ.

»Η υπό του Γερμανού φιλολόγου διδομένη εξήγησις μετέχει μεν πολύ της αληθείας, αλλ' είνε ατελής και ελλιπής ιδίως εις τα άφορώντα εις τας σχέσεις των Θρακών της Ελλάδος προς τους της βορείου Θράκης. Ό υπό του Μύλλερ γινόμενος χωρισμός του θρακικού φύλου εις τους βορείους βαρβάρους θράκας του Αίμου και εις τους νοτίους θράκας της Ελλάδος, τους πατέρας του Ελληνικού πολιτισμού, καταλείπει πολύ το κενόν εις την αντίληψιν της όλης Ιστορίας και εθνολογικής εννοίας θρακών και Θράκης. "Ότι οί θράκες της κυρίως Ελλάδος ήσαν διαφόρου φυλής από τους περί τον Αίμον και ότι ή πρώτη κοιτις αυτών ήτο ή Πιερία, δεν είνε γνώμη λίαν ακριβής. Των θρακών το όνομα είνε ήδη πολυ γνωστόν εις τον "Όμηρον. Οί θράκες δε έκατοικούσαν και εις την Μακεδονίαν, όπου επε χωρίαζον κατά τον Πλούταρχον (Βίος Αλεξάνδρου, 2) «γυναίκες ένοχοι τοις Όρφικοίς οΰσαι και τοτς περι τον Διόνυσον δργιασμοίς εκ του πάνυ παλαιού Κλώδωνές τε και Μιμαλλόνες επωνυμίαν έχουσαι πολλά τοις Ή δωνοισι και ταίς περι τον Αίμον θράσσαις όμοια δρώσιν, αφ' ων δοκεί και τυ θρησκεύειν ταίς κατακόροις γενέσθαι και περιέργοις ίεουργίαις». Εκ του Όμηρου (Ίλ. Ζ, 130—140) ήδη γνωρίζομεν, ότι η Θράκη ήτο κοιτις της δργιαστικής λατρείας του Διονύσου. Εκ του Ηροδότου είνε γνωστόν,

ότι ο περι τον ΑΓμον κατοίκων θρακικός λαός των Βησσών ή Βεσσών Ιπί της κορυφης αυτης του Αίμου είχε το μαντείον αυτου. Το όνομα δε *Βησσός*, δ,τω; και το *θξ* αυτό, φαίνεται ότι ανέκαθεν εσήμαινεν αοιδός, ψάλτης, Ιερεύς, ίσως δε και τα ονόματα *ΰρήσκος*, *ΰρησκειά*, *Φρησχεύω* έχουν συγγένειας προς το *θρξ*, Οπόταν ή πρώτη έννοια του ονόματος τούτου είνε ή του ύμνωδοΰ,πιθανώτατον δε ότι αί δργιαστικαι τελεται του Διονύσου και των Κλωδώνων και των Μιμαλλόνων της Μακεδονίας έχουν κοιτίδα την θράκην η την θρακικήν Μακεδονίαν (εις τινας τόπους της Θράκης τε λούνται νυν οργιαστικοί τίνες εορτασμοί του Πάσχα, καλούμενοι *Αναστε νάρια*, λείψανα πιθανώς των παλαιών θρακικών οργιαστικών τελετών).

»Δια τούτο εις όλας τας περι θρακών παραδόσεις και τας από βορρά εις τας Ελληνικός χώρας μεταστάσεις υπονοείται ή διάδοσις των θρακικών τελετών και μυστηρίων εις τας Έλληνικάς χώρας. Ουδέν δε παράδοξον, ότι οι πρώτοι λαοί της κυρίως Ελλάδος τας πρώτας ύμνφδίας και την μουσικην έλαβαν παρά των θρακών, όπως έλαβον και την μουσικην των Λυδών και των Φουγών τη; Μικρά; Ασίας (λυδιστί, φρυγιστι αρμονία).

»Διά της τοιαύτης εις το όνομα των θρακών διδομένης ερμηνείας αί ρεται πασα ή αντίθεσις μεταξύ των βορείων θρακών του Αί'μου και των θρακών της Ελλάδος και το όνομα καθίσταται απλώς θρησκευτικόν εις τε την θράκην και την Ελλάδα, είνε δε ά'λλως γνωστόν ότι εις την Έλλη νικην δεν σημαίνει τας περί θεών δοξασίας και λόγους, αλλά την λα τρείαν αυτήν, τους ύμνους και τας προσευχάς. Και φαίνεται μιν, ότι ο Θουκυδίδης (β, 29) κάμνει διάκρισιν τίνα μεταξύ της εν Φωκίδι Θρά κης και της μεγάλης Θράκης των χρόνων του, αλλ' η διάκρισις αυτή έχει απλώς γεωγραφικόν χαρακτήρα, ουδεμίαν δε υπαινίσσεται εθνολογικην δια φοράν μεταξύ των προϊστορικών θρακών της Ελλάδος και των θρακών της μεγάλης Θράκης των χρόνων του θουκυδίδου. "Ότι δε ο Θουκυδίδης τους θράκας των χρόνων αυτού θεωρεί βαρβάρους και φονικούς (β, 29) «το γαρ γένος το των θρακών Ομοια τοις μάλιστα του βαρβαρικού, εν φ θαρσήση, φονικώτατόν εστί», δεν αναιρεί την τοιαύτην είκασίαν ή γνώμην. »Διότι ο τοιούτος χαρακτηρισμός των θρακών δεν αναιρεί την φυλετικήν συγγένειαν των προϊστορικών θρακών της Ελλάδος και των θρακών των Ιστορικών χρόνων. Η θρακική φυλή ητο φυλή όχι μόνον εις τας Έλλη νικάς χώρας κατά τους προϊστορικούς χρόνους επεκταθείσα, αλλά και πέραν του Βοσπόρου και του Αιγαίου πελάγους καταλαβούσα χώρας, εις την Μικράν Άσίαν και εις αυτό ακόμη το Αιγαίον πέλαγος. Οί Βιθυνοί, οί Μυσοί, οί Παφλαγόνες, οί Λυδοί και οί Κάρεις ήσαν πάντως θρακικοί λαοί, και εις τας νήσους δετού Αιγαίου, Ιδίως εις την Παρόν και την Νάξον, κατά τους Ιστορικούς χρόνους ύπηρχον οίκοι θρακικοί και ηγεμόνες φέροντες ονόματα θρακικά, ως ο Λύγδαμις της Νάξου. Οί θράκες δε ήσαν και συγγενείς

προς τους Κιμμερίους του Πόντου, της Μικράς Ασίας και του Πόντου, των κυρίως Κιμμερικών χωρών των βορείων ακτών του Ευξείνου Πόντου. Λέγει δε και ο Θουκυδίδης (β, 97) «των εν τη" Ευρώπη μεταξύ του Ιονίου κόλπου και του Ευξείνου Πόντου μεγίστη εγένετο ή αρχή των θρακών.

: ,»Το όλον συμπέρασμα των περί θρακών παραδιδόμενων και νυν επι στημονικώς έρευνωμένων είνε, ότι το όνομα τοϋτο έφερον πολλοί της Ευρωπαϊκής Ελληνικής ή Ιλλυρικής χερσονήσου και της Μικράς Ασίας φυλαί συγγενείς προς άλλήλας τε κα'ι πρϋς τους Πελασγούς, τους προγόνους των Ελλήνων των Ιστορικών χρόνων.

»Η *θρακοηελασγιαή* αυτή φυλή εξετεινέτο εις την Άσίαν και μέχρι του Αρμένικου οροπεδίου, θράκες δε η θρακοπελασγοί ήσαν τοιουτοτρόπως οί *προιστορικοί απολίτιστοι Έλληνες*, έχοντες όλα τα στοιχεία του υψηλότερου πνευματικού βίου, εξων προηλθεν ύστερον ο βίος ο Ελληνικός» [754](#)

Ἐν γένει δε οἱ προϊστορικοὶ θράκες εἶνε στενώτατα συνδεδεμένοι με τοὺς *Πελασγούς*, με τοὺς οὐσίους εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν ἐμφανίζονται ἀπὸ κοινοί ὡς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, Βοιωτίαν καὶ Φωκίδα.

Οἱ θράκες ἀπὸ τὴν παρά τὸν Ὀλυμπον Πιερίαν δια τῶν στενῶν τῆς γραφικῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν κατηλθόντες κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Φωκίδα, Βοιωτίαν, Ἀττικὴν, Εἰβοίαν καὶ Νάξον.

Τὴν Βοιωτίαν, λέγει ὁ Στράβων, ἐφύκησαν θράκες (μετὰ Πελασγῶν) ἀποδιώξαντες τοὺς Βοιωτοὺς

Ἀργότερον ὅμως οἱ Βοιωτοὶ ἐνίσχυθέντες ἀπέδιωξαν ἀπὸ τὴν χωρὰν τῶν τοῦ μετὰ Πελασγῶν εἰς τὰς Ἀθήνας, τοὺς δε θράκας εἰς τὸν Παρνασσόν.

Ἐκεῖ δε εἰς τὴν Δαυλίδα, πόλιν κειμένην ἀνωθεν τῆς Χαιρώνειας, Ἰβασίλευσεν ὁ Τηρεὺς εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ περισσότερο μέρος τῆς σήμερον ὀνομαζόμενης Ἑλλάδος ἦτο κατοικημένον ἀπὸ βαρβάρου.

Διότι, ὅταν ὁ Πανδίων εἶχε πόλεμον μετὰ τὸν Λάβδακον «περὶ ὄρων γῆς», δια τὰ σύνορα τῶν, ἐπεκαλέσθη εἰς βοήθειαν τὸν ἐκ Θράκης ἐλθόντα υἱὸν τοῦ Ἄρεως (πολεμικώτατον) *Τηρέα*. καὶ μετὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ὑπερισχύσας εἰς τὸν πόλεμον ἔδωκεν εἰς τὸν Τηρέα πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα τοῦ Πρόκνην.

Καὶ ὁ Κάδμος δε ἐλθὼν ἀπὸ τὴν Φοινίκην μετὰ τὴν μητέρα τοῦ Τηλέφασσαν πρὸς ἀναζήτησά τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ευρώπης καὶ ἀδυνατῶν νὰ τὴν εὕρῃ ἐκατοίκησε εἰς τὴν θράκην. Ὁ Κάδμος εἶχε μείνει προσωρινῶς εἰς τὴν Φοινίκην, ὅπου ἐμείνε μονίμως ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φοίνιξ, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀδελφὸς τοῦ Κίλιξ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν Κιλικίαν. Ἀφοῦ δε ἔθαψεν ὁ Κάδμος τὴν μητέρα τοῦ ἀποβανούσαν, ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τῶν θρακῶν, πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς τοὺς Δελφοὺς, δια νὰ ἐρώτησῃ τὸ μαντιῶν περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ευρώπης. Τότε δε ὁ Κάδμος κατὰ διαταγὴν καὶ Ὀδηγίαν τοῦ θεοῦ ἐκτίσεν τὰς Θήβας⁷⁵⁵.

Ὁ βασιλεὺς δε τῆς Θράκης Βορέας ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἤρπασεν τὴν Ὠοείουσαν, θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἐρεχθέως⁷⁵⁶

Οἱ δε Πελασγοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, θεωρούμενοι ὡς *ΠρωτοἝλληνες*.

«Τὸ ὄνομα—λέγει ὁ καθηγητὴς Τσουντας—τοῦ λαοῦ τῶν λαῶν, οἵτι νῆσαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Βοιωτίαν ὑπῆρξαν οἱ φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ λιθικοῦ

αιώνος, ουδέποτε πιθανώς θα μάθωμεν μετά ββαιότητος. Είνε όμως άξιον του κόπου να παραβληθώσι προς τας αρχαιολογικώς ενδείξεις αί παραδόσεις των αρχαίων περί των παλαιότατων κατοίκων των χωρών τούτων, διότι ίσως δυνατόν να συναχθή εντεύθεν πιθανόν τι συμπέρασμα.

»Είς πολλά μέρη της Ελλάδος λέγεται, ως γνωστόν, ότι κατοίκησαν οι Πελασγοί, ουδαμού όμως η ύπαρξις αυτών είνε τόσον βεβαία, όσον είς την Θεσσαλίαν. Οί Πελασγοί είνε αρχαιότατοι κάτοικοι της χώρας ταύτης, νικώσι δε και υποτάσσουν αυτούς 6 Δευκαλίων και ο ιΐός αυτού "Ελλην, ήτοι οί γενάρχαι των Ιστορικών Ελληνικών φυλών.

»"Άλλος προελληνικός λαός, του οποίου τα ίχνη ανευρίσκονται εις την Θεσσαλίαν, είνε οι θράκες. Η ανάμνησις αυτών εδώ δεν ήτο κατά τους μετέπειτα χρόνους τόσον ζωηρά, όσον ή των Πελασγών, ουχ ήπτον όμως ή ύπαρξις τούτων είνε ασφαλώς μεμαρτυρημένη.

»Οί δυο ούτοι λαοί, Πελασγοί και θράκες, δικαιούνται βέβαια να ληφθοῦν ύπ' όψιν εις την ζήτησιν ταύτην, πιστεύω δε αληθώς, ότι υπάρχουν ενδείξεις συνηγοροῦσαι υπέρ της υποθέσεως, ότι ούτοι ήσαν φορείς του πολιτισμού, περί ου ο λόγος.

»Πρώτον. Είνε αξία προσοχής ή σύμπτωσις, ότι οι θράκες (χναφέρονται νοτιώτερον της Θεσσαλίας, μάλιστα εις την Φωκίδα και την Βοιωτίαν, τās δύο δηλαδή χώρας, εις τās οποίας απαντά πολιτισμός του λιθικού αιώ

νος, τόσον συγγενεύων προς τον Θεσσαλικόν. Οί "Αβαι ήσαν κατά τον "Αριστοτέλην θρακική πόλις, εις την Δαύλειαν εβασίλευεν ό θραξ Τηρεύς, οί θράκες πολεμούν προς του; Μινύας του Όρχομενοῦ και προς τους Βοιωτούς.

»Οί Πελασγοί ωσαύτως μνημονεύονται εις την Βοιωτίαν, όπου συμμαχούν με τους θράκας, ίνα πολεμήσουν κατά των Θηβαίων. Ό σύνδεσμος δε μεταξύ των δύο λαών εκδηλούται ενταύθα πιθανώς και δια της ενώσεως του θρακος άρρενος μετά της Πελασγικής Αφροδίτης.

»Δεύτερον. Είς τινας των Κυκλάδων και εις την Άκρόπολιν των Αθηνών εῦρομεν σύστημα δχυρώσεως καταγόμενον κατά πάσαν πιθανότητα από το Θεσσαλικόν σύστημα, το όποιον απαντά εις την ακρόπολιν του Διμηνίου και τύ όποιον εις την Θεσσαλίαν και την Φωκίδα διρτηρείτο μέχρι των Ιστορικών χρόνων. Άλλα την Άκρόπολιν των Αθηνών έτείχισαν κα τά την παράδοσιν οί Πελασγοί, εις τās Κυκλάδας δε έφερε το σύστημα λαός από την Εῦβοιαν μεταναστεῦσας. Τίς ήτο ό

λαός ούτος δεν γνωρίζομεν βεβαίως, γνωστότατον όμως είνε, ότι κατά τους αρχαίους οι θράκες διέβη σαν εις την Εϋβοϊαν από την Φωκίδα, περι τούτων δε των θρακών της Ευβοίας εσώζετο, όπως και περί των Πελασγών, παράδοσις, ότι ήσαν κτί σται οχυρών ακροπόλεων. Διότι κατά τίνα παλαιόν σχολιαστήν του Ευριπίδου (Όρ. 965) οί Κύκλωπες, οϊτινες ετείχισαν τάς Μυκήνας και την Τίρυνθα, δεν ηλθον από την Λυκίαν, άλλ' ήσαν «θρακικόν έθνος από Κύκλωπος βασιλέως ούτως ωνομασμένοι' ούτοι πολεμώ εξαναστάντες της ίδιας γης, άλλοι άλλη φκίσθησαν, οί πλείονες δε αυτών εν τη Κουρήτιδι, ήσαν δε άριστοι τεχνίται προς οικοδομίαν».

»Τρίτον. Κατά τον Ήρόδοτον (B, 51) οι "Έλληνες έμαθον παρά των Πελασγών να απεικονίζουν τον Έρμην ίθυφαλλικόν. Είνε δε βεβαίως ά ξιον σημειώσεως, ότι εις το Σέσκλον πλην των δύο λαβών, αίτινες έχουν όχημα φαλλού, και πλην του ανδρικού είδωλίου, το όποιον άπτεται του αι δοίου, ανεκαλύφθησαν και δύο τεμάχια προερχόμενα από άσεμνα συμπλέ γματα, ως φαίνεται.

»Τέταρτον. Και Φεών ονόματα έδιδάχθησαν οι "Έλληνες υπό των Πελασγών κατά τον Ήρόδοτον. Διότι οί δύο Πελασγοί ήσαν καθόλου σοφός λαός" σοφός περι την γεωργίαν, σοφός περι την τειχοδομίαν και οικοδομίαν, σοφός περι τα θεία. Ή αίγλη δε αυτή της σοφίας, ήτις περιβάλλει το όνομα αυτών, είνε ευεξηγήητος, εάν δεχθώμεν, ότι τα λείψανα του λιθικού αιώνος εις την θεσσαλίαν και την Βοιωτίαν ανήκουν κατά μέγα μέρος Ρις αυτούς" διότι ο πολιτισμός εκείνος ήτο τόσο υπέρτερος του αμέσως διαδεχθέντος αυτών, ώστε ευκόλως εννοείται, ότι οί νικητα'ι των Πελασγών απέβλεπαν προς αυτούς μετά τίνος σεβασμού και τους εθεώρουν ως τους πρώτους εργάτας του πολιτισμού.

»Ή συμφωνία αυτή μεταξύ των παραδόσεων και των αρχαιολογικών τεκμηρίων είνε τοιαύτη, ώστε, εάν αί παραδόσεις περιέχουν πυρήνα τίνα Ιστορικής αληθείας— και εγώ πιστεύω, ότι αύται τουλάχιστον περιέχουν— οι Πελασγοί και οι θράκες φαίνονται έχοντες πραγματικώς πλείστα δικαιώματα, ίνα θεωρηθούν φορείς του πολιτισμού του λιθικού αιώνος κατά την θεσσαλίαν και την Βοιωτίαν μρτά της Φωκίδος. Τίς ήτο ή σχέσις μεταξύ των δύο τούτων εθνών δεν γνωρίζομεν ακριβέστερον είνε όμως πιθανόν ότι ήσαν *ανγγενείς*.

»Επίσης δεν δυνάμεθα να ορίσωμεν μετά τίνος ασφαλείας την έθνο λογικην σχέσιν αυτών προς τους κατοίκους των βορειοτέρων χωρών, εις τάς οποίας απαντά πολιτισκός όμοιος κατά πολλά προς την θεσσαλίαν και την Βοιωτίαν. Ο Η. δοϊαπιιάι: και άλλοι είκασαν περι εκείνων, ότι ήσαν θράκες. Εννοούν όμως τους προγόνους του Ίνδογερμανικοϋ λαού των Ιστορικών θρακών, προς τους οποίους άγνωστον είνε, εάν είχαν συγγένειάν τίνα οι προϊστορικοί θράκες ^{τη Ελλάδος.}

»Και καθόλου όμως ούτε περί των ενταύθα ούτε περί των εις τὰς χώρας εκείνας— θράκην, Τρανσυλβανίαν, μεσημβρινήνΡωσσίαν κλπ.— φορέων του νεολιθικού πολιτισμού εἶνε βέβαιον, ὅτι ανήκον εις τὴν Ἰνδογερμανικὴν ὁμοφυλίαν. Δυνατὸν να ἦσαν μέλη τῆς λεγομένης *Μεσογειακῆς φυλῆς* καὶ επομένως ἀνέκαθεν συγγενεῖς τῶν ἀρχαιοτάτων κατοίκων τῆς Κρήτης, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὅμως πρέπει να ἀπεχωρίσθησαν πολὺ πρὸ τῆς τετάρτης π. Χ. χιλιετηρίδος.

»Αἱ πλείσται τῶν συμφωνιῶν, τὰς ὁποίας παρατηρήσαμεν μεταξύ Θεσσαλίας καὶ βορειοτέρων χωρῶν, ἀναφέρονται εἰς τὴν τέχνην τῆς νεωτέρας περιόδου τοῦ λιθικοῦ αἰῶνος.

»Δεν εἶνε δε ἀπίθανον, ὅτι οἱ Πελασγοὶ μετενόστησαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ βορειοτέρους τόπους καὶ ἐξώθησαν μέρος τῶν θρακῶν πρὸς νότον εἰς τὴν Φωκίδα ἢ Βοιωτίαν.

»Κατὰ τὴν παράδοσιν τοὺς Πελασγοὺς τῆς Θεσσαλίας ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες, οἱ πρῶτοι γντ'οιοι Ἕλληνες, οἵτινες ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ταύτης. Ἄφ' ἑτέρου δε θεωρῶ βέβαιον, ὅτι κατὰ τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Στερεάν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον.

»Εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Φωκίδα καὶ τὴν Βοιωτίαν εὐοὖν οἱ Ἕλληνες τοὺς Πελασγοὺς καὶ τοὺς θράκας. Ἐὰν καὶ νοτιώτερον, μάλιστα εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὑπάρχον πρότερον ἐγκατεστημένοι ἄλλοι λαοὶ ἔχοντες διὰ φορὸν καταγωγὴν καὶ διάφορον πολιτισμὸν, δὲν δυνάμεθα να βεβαιώσωμεν ἐξ ἀρχαιολογικῶν τεκμηριῶν.

»Οἱ θρακῆς καὶ οἱ Πελασγοὶ δὲν συνεχωνεῖν) ἦσαν ἀμέσως μετὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ διεφύλαξαν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐθνικότητα τῶν, εἰς πολλὰ δε μέρη πιθανῶς καὶ τὴν αὐτονομίαν. Ἐκτῶν τεχνῶν αὐτῶν ἡ ἀγγειογραφία καὶ ἡ πλαστικὴ φαίνεται ὅτι παρημελήθησαν καὶ συντὸν χρόνῳ ἐξέλιπον, ὅπως καὶ ἡ μυκηναϊκὴ κεραμικὴ παρήκμασε μετὰ τὴν μετανάστησιν τῶν Δωριέων. Τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὅμως εἶχον ἀνάγκην καὶ οἱ νέοι κατακτηταί, τῶν ἀρχαιοτέρων δε κατοίκων—θρακῶν καὶ Πελασγῶν— ἡ ὑπεροχὴ : εἰς αὐτὴν ἠτοτόσον φανερά, ὥστε δὲν εἶνε παράδοξον, ὅτι ἦσαν περιζήτητοι τέκτονες. Ἐξ ἄλλου εἶνε πιθανόν, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐκδιωκόμενοι ἀπὸ τὰς χώρας ἢ τουλάχιστον ἀπὸ τὰς ευφορωτέρας γαίας, τῆς ὁποίας πρότερον κατεῖχον, ἤναγκάζοντο να καταφύγουν εἰς ἰσχυροὺς βασιλεῖς, τῶν ὁποίων ἐκτιζον τὰ ἀνάκτορα καὶ ὠχυρῶνον τὰς ἀκροπόλεις ἀντὶ χρημάτων ἢ ἀντιγῆς. Ἐνεκα δε τούτου παραδόσεις, ὡς περὶ τειχίσεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν ἀκροπόλεων τῆς Ἀργολίδος ὑπὸ τῶν θρακῶν *Κυκλώνων*, καὶ

αληθείς αν δεν είνε, όμως δύνανται να θεωρηθούν ως α πήχησις καταστάσεως, ήτις πραγματικώς ύπηρξεν. Εις την περίοδον δε της διασποράς των λαών τούτων μετά τον λιθικόν αιώνα ανήκουν, υπο θέτω, τα μεμονωμένα ειδώλια των Αθηνών και της Σπάρτης» [760](#).

Οί Πελασγοί κατά τα πορίσματα του Ρίοιί προέρχονται εκ των προς βορράν της Μακεδονίας Πελαγόνων, ήσαν διεσπαρμένοι μέχρι του Στρυμό νος, κατείχον δε και χώρας εις την Θεσσαλίαν (Πελασγικον "Αργός, Πελασ γιώτις). Ύπείκοντες εις επερχόμενους λαους της Άοίας φυλής (Παίονας, Φρύγας, θράκας, Μακεδόνας, Μάγνητας, Αχαιούς, Δωριείς) ετρέποντο με μονωμένως προς νότον, το μεν εις Φωκίδα, Άχαιαν, "Αργός και νότιον Άρκαδιαν, το δε δια του όρους "Αθω εις Λημμον, Προποντίδα και Αίολι δα. Καταλαμβάνοντες δε οί τελευταίοι ούτοι τα παράλια και τās νήσους έκτιζον ισχυρούς πύργους «*τηρσεις*», εξ ου ώνομάσθησαν *Τυροανοί', Τυρ Οανοί*, και τοιουτοτρόπως ετρέποντο εις πειρατείαν. Ούτοι είνε οί κατ' Αί γυπτιακάς επιγραφάς ΤαΓδαΐα, οί εκ των λαών των συμμαχησάντων μετά των Χετταίων κατά των Αίγυπτίων. Εις τ,ην Κρήτην δε οί Πελασγοί θα συνεμάχησαν εις την Γόρτυνα, ήτις έκαλείτό ποτέ χαι Λάρισα χατά Στέ φανον τον Βυζάντιυν.

Σημειωτέον δε, ότι τους ΠελασγουςΤυρσηνους εταύιιζον οί αρχαίοι προς τους εν Ιταλία ΈτρούσκουςΤυρσηνούς. Εκ τούτου δε κα'ι άλλων λόγων ορμώμενοι πολλοί των νεωτέρων υποστηρίζουν, ότι οί Έτρούσκοι κατάγονται εκ Μικράς Ασίας. Ή εν Λήμνω όμως κατά το 1885 ευρεθείσα, εις γλώσσαν ουχί Έλληνικην βεβαιώς, επιγραφή βεβαιώνει μόνον την μαρ τυρίαν του Ηροδότου, καθ' ην οί Πελασγοί έλάλουν γλώσσαν βάρβαρον.

Σχέσις ή συγγένεια της επιγραφης ταύτης προς την γλώσσαν των Έτρού σκων δεν δύναται να ρεξακριβωθή, αφού και αί δύο γλώσσαι είνε άγνωστοι Εάν όμως ληφθούν υπ' όψιν τα τοπικά ονόματα τα υπάρχοντα εις τās χώ ρας, εις τās Οποίας εγκατεστάθησαν οί Πελασγοί, ή γλώσσα τούτων δεν φαίνεται ά'σχετος προς την των *Καρικών* ή των *Χεττιτιχών* λαών [761](#).

Οί Πελασγοί, καθώς είπομεν προηγουμένως, είνε οί αρχαιότατοι κά τοικοι της Ελλάδος, οί *Πρωτοέλληνες*, μετ' αυτούς δε τρεις μεγάλοι λαοί, οί θρακοπελασγοί, οί Φρυγοπελασγοι και οί Ίλλυριοπελασγοί, βραδύτερον δε οί Μακεδόνες, οί Αχαιοί, οί Δωριείς και το μικρόν Έλληνικον έθνος, του οποίου ή αρχικη μεν εστία ήτο η *Πελασγική* "Ηπειρος, πρόγονοι δε οί *Σελλοί*. , «Η Ελλάς η αρχαία εστιν ή περι την Δωδώνην και τον Άχελών ί φκουν γαρ οί *Σελλοί* ενταύθα και οί καλούμενοι τότε μεν *Γραικοί*, νυν .. ί δε "Ελληνες» [762](#)

Τοιαύται ήσαν αί γνώμαι των αρχαίων περί της καταγωγής των Πελασγών, των Θρακοπελασγών και των Ελληνικών φύλων. Περί των τελευταίων ο Απολλόδωρος λέγει.

«Γίνονται δε εκ της Πυρράς εις τον Δευκαλίωνα παίδες πρώτος μεν

δ' Έλλην, όστις λέγουν ότι έγεννήθη εκ του Διός, δεύτερος δε ο Άμφικτύων, ο βασιλεύσας εις την Άττικην μετά τον Κραναόν. Εκ του Έλλη

νος δε και της νύμφης Όρσηίδος εγεννήθησαν ο Δώρος, ο Ξούθος και ο Αίολος. Αυτός μεν λοιπόν αφ' εαυτού τους καλουμένους *Γραικούς* ώνόμασεν *Έλληνας*, διεμοίρασε δε εις τα τέκνα του την χωράν. Και ο μεν Ξούθος λαβών την Πελοπόννησον εγέννησεν εκ της κόρης του Ερεχθέως Κρεούσης τον Άχαιόν και τον Ίωνα, από τους οποίους ονομάζονται οί Άχαιοι και οί Ίωνες, ο δε Δώρος λαβών την Πελοπόννησον χωράν ώνόμασεν εξ αυτού τους κατοίκους Δωριείς, ο δε Αίολος βασιλεύσας εις τους περί τήν Θεσσαλίαν τόπους ώνόμασε τους ενοικούντας Αιολείς» [763](#)

Η συγγένεια και η Ομοφυλία των εθνών τούτων όλων αποδεικνύεται

όχι μόνον ιστορικώς, αλλά και δια της συγκρίσεως των γλωσσών και δια των αρχαιολογικών μνημείων. Η κοινή αφ' ετέρου θρησκεία φανερώνει την συγγένειαν των Πελασγών και των Ελλήνων. Και πράγματι κοινή ήτο ή θρησκεία των δύο τούτων εθνών, περιοριζόμενη κατά τους παλαιότερους χρόνους εις την λατρείαν του Διός, του Απόλλωνος και των Καβείρων [764](#)

«Προκειμένου περί της Ιλλυρικής γλώσσης και της συγγενείας των Ιλλυριών, ή Αλβανική γλώσσα εν ελαχίστῳ μέτρῳ και εν μέρει κατέχει την θέσιν της αρχαίας Ιλλυρικής, εξεταζόμενη δε εις τα γνησίως εγχώρια στοιχειά της κατατάσσεται εις την *Άρίαν* οικογένειαν, πάντως εις την *Έλληνο ηελασγιχήν*, αποτελούσαν *προομηρικόν* τι Έλληνικον γλωσσικόν Ιδίωμα» .

Οί Ίλλυριοι μάλιστα ήσαν περισσότερον συγγενείς προς τους Θράκας και Μακεδόνας.

«Άλλ' υπάρχει γωνία και προελληνικώς και γνησίως *Πελασγική* και κοιτις του μικρού *Πελασγικού* έθνους των *Ελλήνων*, το Οποίον μετέβη εν μέρει τον ευρυν προϊστορικόν *Πελασγικόν* κορμόν εις τον μέγαν ιστορικόν Έλληνικόν κόσμον. Έννοοϋμεν την εν Ήπειρῳ πρώτην Ελλάδα (Έλλοπίαν), ένθα εις την Δωδώνην ο Πελασγικός Ζευς ελατρεύετο ύπύ ύποφητών (χρησιμοδοτών),

καλουμένων Έλλών ή Σελλών, από τους οποίους προήλθε βραδύτερον το όνομα των Ελλήνων»⁷⁶⁵

«Οί δε *θρῶγες*, συγγενείς οντες προς τους Ελληνικούς λαούς, αλλά και προς τους πέραν του Δανουβίου και των βορείων όχθων του Ευξείνου μέχρι της Κιμβρικής (Δανικής) χερσονήσου και της Σκανδιναυίας οικούντας Γερμανοσκανδιναυικούς λαούς, απετέλουν δεσμύν φυλετικής ενότητας (ανθρωπολογικής και γλωσσικής) μεταξύ της Έλληνοπελασγικής και της άλλης βόρειας Άρίας Ευρώπης και δύναται να λεχθή, ότι οι *θράκες* είχαν *αδελφούς* τους "Έλληνας και *εξαδέλφους* τους Γερμανοσκανδιναυούς»

Οί θράκες ένεκα της γεωγραφικής θέσεως της χώρας των ύφίσταντο ισχυρά και ποικίλος επιδράσεις υπό λαών συγγενών των, αλλά πολύ προηγμένων εις τον πολιτισμόν. Ισχυρά ρεύματα του Τρωικού, Μυκηναϊκού, Κυκλαδικού και Κρητικού πολιτισμού, ατίνα συνέδεαν την μεν Τροίαν δια ξηράς μετά της Ελλάδος, τας δε ακτάς και τας νήσους του Αιγαίου πελάγους και την Κρήτην μετά των πεδιάδων του Δουνάβεως, διέσχιζον την χωράν αυτών απ' ανατολών προς δυσμάς και από νότου προς βορράν. Η ανεύρεσις πανάρχαιων πήλινων αγγείων παρά την Άμφίπολιν και την Θεσσαλονίκην, δια των οποίων διήρχετο ή εμπορική μεταξύ Τροίας και Ελλάδος Οδός, και αγγείων προϊστορικού και Μυκηναϊκού ρυθμού εις την θράκην και την Μοισίαν και εις αυτήν την Τρανσυλβανίαν, ως και χάλκινων ξιφών εις την Βουλγαρίαν, Ουγγαρίαν και εις αυτήν ακόμη την Έλβετίαν, πολυομοίων προς τα Ελληνικά αυτά, προς τούτοις δε η ανεύρεσις κεράτινων, πήλινων και μαρμάρινων μεταγενεστέρων χρόνων ειδωλίων εις την θράκην και αίγεγόμενα εις την Βοσνίαν ανασκαφαί μαρτυρούν την κατά ξηράν δια της Θράκης επικοινωνίαν και την αδιάλειπτον κατά

τους προϊστορικούς χρόνους συναλλαγην των παρά τον Δούναβιν οίκων των λαών και μέχρι της Ελβετίας εκτρίνομένων μετά των κατοίκων της Ελλάδος, των προς τύ Αιγαίον ακτών της Μικράς Ασίας, των Κυκλάδων και της Κρήτης. Οί δε θράκες, οίτινες εξυπηρετούν τους πολιτισμούς και τας ανάγκας των λαών τούτων, οί οποίοι ήσαν πλέον προηγμένοι εις τον κρινωνικόν βίον, δεχόμενοι και μεταβιβάζοντες τα προϊόντα αυτών προς δυσμάς και προς βορράν και τανάπαλιν και συναλλασσόμενοι ευκολώτερον ένεκα της συγγενείας και της ομοιότητας των γλωσσών και των ηθών προς τα των άλλων λαών, δεν εμπορούσαν να αποκρούσουν τον ξένον πολιτισμόν. "Ωστε ή επ' αυτών επίδρασις το μεν του πολιτισμού των λαών της κεντρικής Ευρώπης, το δε ιδίως του Τρωικού, του Μυκηναϊκού, του Κυκλαδικού και του Κρητικού από της τρίτης ήδη π. Χ. χιλιετηρίδας, δεν πρέπει διόλου να αμφισβητηται. Επομένως και αί περί των

φιλόμουσων αρχαίων θρακών παραδόσεις των Ελλήνων φαίνεται ότι δεν είναι μύθοι, αλλά στηρίζονται επί Ιστορικής αληθείας. Τούτο δε μαρτυρείται και από τα αρχαιολογικά μνημεία.

, Τα εις την περιφέρειαν της Φιλιππουπόλεως και της αρχαίας Βερόης ανευρεθέντα μαρμάρια ειδώλια ομοιάζουν καταπληκτικώς προς τα του Κυκλαδικού πολιτισμού. Αμφίστομος πέλεκυς, ευρεθείς εις την περιφέρειαν της αρχαίας Βησσαπάρας, διόλου δεν διαφέρει των εις την Κρήτην ευρεθέντων. Οί πλησίον των Σαράντα Εκκλησιών (χώρα των αρχαίων Αστών θρακών) ευρεθέντες Μυκηναϊκοί τάφοι είναι κατεσκευασμένοι καθ' όλα όμοιοι προς τους εν Άργολίδι. Επίσης παρά τον Αίμον Ξίφος όρειχάλκι νον τύπου και τέχνης Μυκηναϊκής. Ως και δύο χρυσά διαδήματα, ευρεθέν τα εις την περιοχην της εις τον άνω "Εβρον κοιλάδας, ομοιάζουν καταπληκώς προς τα Μυκηναϊκά [766](#)

Η γεωγραφική θέσις των θρακών συνέτεινε πάρα πολύ, όπως ο σύνδεσμος μεταξύ των Έλληνοπελασγών Αρίων και Αρίων Γερμανο σκανδιναυών είναι από πάσης απόψεως τέλειος, διότι, ως είπομεν, εξετείνον το από την Τρανουλβανίαν μέχρι του Όλύμπου και πολύ πέραν τούτου μεμονωμένος (θεσσαλίαν, Φωκίδα, Βοιωτίαν, Άττικήν, Εύβοιαν και Νά ξον), από δε τας υπώρειας του Καυκάσου και από την Άρμενίαν, Βόσπο· ραν και Έλλήσποντον και το Αιγαίον πέλαγος μέχρι των ανατολικών ακτών της Αδριατικής θαλάσσης, οπόθεν εξεδιώχθησαν πολύ αργότερον υπό των Ιλλυριών, πιθανώς περί τα 1000 π. Χ.

"Ότι δε οι οξικές είχαν εγκατασταθη και μέχρι του μυχού του Άδριατικού, έχομεν την ιστορικήν μαρτυρίαν του Μαιανδρίου, κατά την Οποίαν οι *Ενετοί* Ορμηϋέντες από την χωράν του "Αλυοζ'ποταμού συνεμάχησαν με τους Τρώας, εκείθεν δε με τους θράκας ανεχώρησαν και αποικίσθησαν περί τον μυχόν του Άδριατικού.

«"Άλλοι δε εκ των κατά Παφλαγονίαν Ενετών, μετά την του Ιλίου λωσιν, ότε τον ηγεμόνα Πυλαιμένην αποβαλόντες ηλθον εις θρακην και πλανώμενοι αφίκοντο εις την νυν Ένετικην περί τον του Άδρίου μυχόν .

Τότε κατά την εγκατάστασιν των Ιλλυριών εις τας δυτικάς χώρας της χερσονήσου κατά πάσαν πιθανότητα και οί Βρύγες (Φρύγες) κατέχοντες το Βέρμιον όρος και την προς βορράν αυτού χωράν μετενάστευσαν κατά το πλείστον εις την Μικράν Άσίαν.

Οί θράκες κατήλθαν από την περι τα Καρπάθια όρη χωράν κατά την τετάρτην ή την τρίτην προ Χ. χιλιετηρίδα, αργότερον δε οί Ιλλυριοί, οί Μακεδόνες και τα Ελληνικά φύλα εγκατεστάθησαν εις τας εστίας των. Και τα μεν θρακοφρυγικά έθνη

κατηλθον κατά την νεολιθικήν εποχήν (4000—3000 π. Χ.), τα δε Ελληνικά κατά την μυκηναϊκήν εποχήν, ήτοι κατά τα 2200—1600 π. Χ.

Ἡ μεγάλη μετανάστευσις των Πελασγῶν και των θρακῶν ἤρχισε χιλιετηρίδας προ του Τρωικοῦ πολέμου, ολίγους δε αἰῶνας προ αὐτοῦ και ολίγον μετ' αὐτόν ἐγένε και ἡ των Ελληνικῶν φύλων, ἀμφότεραι ἐπισυμ βασαι κατ' αὐθύρμητον και ἀνεξήγητον ἱστορικόν νόμον.

Ὁ Κρέτσεμερ φρονεῖ, ὅτι οἱ "Ἕλληνες ἦλθον εἰς τους τόπους των κατά το 1500 π. Χ. Φαίνεται ὁμως πιθανώτερον, ὅτι οἱ "Ἕλληνες ἦλθον εἰς τους τόπους των περι τα 2000 π. Χ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ πρωτοπορία των Ελληνικῶν φύλων φαίνεται ἐγκατασταθεῖσα εἰς την Ελλάδα κατά την μυκηναϊκήν εποχήν (2200 π. Χ.).

Μετ' αὐτά ἦλθον οἱ Ἰλλυριοὶ ἐκδιώξαντες ἀπό τὰς δυτικές χώρας της χερσονήσου τους ἐκεῖ ἐγκατεστημένους θράκας.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ Ἀριοὶ λαοὶ δὲν ἀνεχώρησαν ταυτοχρόνως ἀπό την ἀρχικήν των ἐστίαν, ἀλλὰ ἀλληλοδιαδόχους. Ἀναχωροῦντες δε ἐκομιζον εἰς τὰς νέας των χώρας τὰς γλωσσικὰς βάσεις, τὰς ὁποίας κατόπιν ἔκαλ λιέργουν ἀναλόγως της Ἰδιοφυίας των και των συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐζήσαν.

Κατά τον Ρεάποϊ ΜύΙΙΒΓ πρῶτοι ἀπεσπάσθησαν ἀπό τον Ἴνδο γερμανικόν ἢ "Ἀριον κορμον οἱ θρακοῖλλυριοὶ, ἀργότερον δε τα Ελληνικά φύλα, κατόπιν οἱ Κέλται και οἱ Γερμανοὶ και τελευταῖοι ὄλων οἱ Σλαῦοι.

Αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαί, αἱ ὁποῖαι ἐγέναν κατά τα τελευταῖα πεν τήκοντα ἔτη εἰς διάφορα μέρη, ἀπεκάλυψαν κατά μέγα μέρος και τον ὄν κόσμον της Ελλάδος και ἔφερον εἰς φως πληθος ἔργων της

•τότε τέχνης. Ἡ ἱστορία λοιπόν της Ελληνικῆς τέχνης οφείλει με τα προῖστορικά ταῦτα ἔργα να ἀσχοληθῆ" πρῶτα, δὲν πρέπει ὁμως να ἀποκρύψωμεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι τα παρήγαγαν, δὲν ἦσανκατὰ το πλεῖστον του λά;(ἰσι:υν"Ἕλληνες. Διότι βέβαιον θεωρεῖται, ὅτι την Ελλάδα κατοίκησαν εἰς τὰς ἀρχὰς ξένοι λαοὶτὴν βορειοτέραν συγγενεῖς πιθανῶς των θρακῶν και των Πελασγῶν, τους ὁποίους ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν εἰς την Μακεδονίαν και την θράκην, την νοτιωτέραν δε και τὰς νήσους του Αἰγαίου Κάρες ν.αἰ Λελεγες κατά τους συγγραφεῖς πάλιν, την Κρήτην οἱ λεγόμενοι Ἐτεόκρητες [767](#) .

Τοιοῦτοτρόπως οἱ Πελασγοὶ και οἱ θράκες υπήρξαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι της Ελλάδος, ἦσαν οἱ ΠρωτοἝλληνες ἢ μάλλον *ΠροἝλληνες*.

ΠΕΡΙ ΠΕΛΑΣΓΩΝ

Οι ΠΕΛΑΣΓΟΙ ήσαν πανάρχαιος εις την Ελλάδα λαός, κατά τας γενικωτέρας δε και μάλλον αξιόπιστους μαρτυρίας ήσαν οι πρώτοι αυτής κάτοικοι, ως **Πρωτοέλληνες**, μεταναστεύσαντες από τας αρχικάς των εστίας, Θεσσαλίαν και Ήπειρον, προς βορράν, θερμαϊκόν κόλπον και Άθω προς νότον, ως και εις τας νήσους του Αιγαίου, την Θρακικην χερσόνησον και την δυτικήν παραλίαν της Μικράς Ασίας.

Εγκατασταθέντες κατά πρώτον εις την Θεσσαλίαν - άγνωστον πόθεν ελθόντες εβιάσθησαν υπό των κατερχομένων Ελληνικών φύλων και ετράπησαν άλλοι μεν εις την Ήπειρον, άλλοι δε εις την Αρκαδίαν, Αργολίδα, Βοιωτίαν και Αττικήν. Εις την Θεσσαλίαν, προς τούτοις δε εις τον Ορχομενόν, Τίρυνθα, Μυκήνας και Άργός τα τείχη είνε Πελασγικά ή Πελασγικής τέχνης. Επί Ινάχου δε του παναρχαίου βασιλέως ετελέσθησαν εις το Άργος εκτός άλλων και σπουδαιότατα έργα υδραυλικά.

Γενικώς οι Πελασγοί ήσαν διεσπαρμένοι καθ' όλην την ηπειρωτικήν Ελλάδα, τας νήσους του Αιγαίου και τας δυτικάς χώρας της Μικράς Ασίας, από του Ελλησπόντου (Σκυλάκη και Πλακία) μέχρι της Λυκίας.

Οι Πελασγοί ήσαν αρχαία φυλή, πάσαν την Ελλάδα επιπολάσασα και μάλιστα «παρά τοις Αιολεύσι τοις κατά Θεσσαλίαν» [769](#)

Δια τούτο η Θεσσαλία ωνομάζετο και **Πελασγιώτις** και κατά τους ιστορικούς ακόμη χρόνους, ως και ή Ελλάς γενικώς' «της νυν Ελλάδος, πρότερον δε Πελασγίας καλούμενης» [770](#)

Η Θεσσαλία ωνομάζετο προηγουμένως και Άργος Πελασγικόν [771](#). Διότι εκυριάρχησαν εκεί οι Πελασγοί. Εις πολλά μέρη της Ελλάδος και προ πάντων εις την Αρκαδίαν και Αργολίδα οι Πελασγοί εθεωρούντο γηγενείς.

Ο Αισχύλος και Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς εθεώρουν τους Πελασγούς ως Έλληνας. Ήτο δε και το γένος (κατά τον Διονύσιον) των Πελασγών **Ελληνικόν** από την Πελοπόννησον κατά την αρχαιότητα, είχε δε πολλάς ατυχίας εις πολλά μεν άλλα, προ πάντων δε εις τας περιπλανήσεις του και ότι ουδαμού ποτέ είχε βεβαίαν και μόνιμον εγκατάστασιν πρώτον περί το καλούμενον τώρα Αχαϊκόν Άργος κατοίκησαν *αυτόχθονες* όντες, καθώς οι πολλοί περί αυτών λέγουσιν, αφήσαντες δε την Πελοπόννησον μετενάστευσαν εις την Θεσσαλίαν .

Η Θεσσαλία δε Πελασγία εκαλείο από Πελασγού του εις αυτήν βασιλεύσαντος ⁷⁷²

«Νιόβης και Διός υπήρξεν ο Άργος, από του οποίου ωνομάσθη η χώρα. Κατά δε τον ιστορικών Ακουσίλαον με τον Άργον υπήρξε και ο Πελασγός, από τον οποίον η Πελοπόννησος, η οποία ελέγετο και Απία, μέχρι της Φαρσαλίας και Λαρίσσης ωνομάσθη **Πελασγία**» ³.

Ο δε χρόνος, κατά τον οποίον ήρχισε να ταλαιπωρήται το Πελασγικόν έθνος, ήτο δύο γενεάς προ των Τρωικών και εξηκολούθησε μετ' αυτά, έως ότου συνεστάλη το έθνος εις το ελάχιστον ⁷⁷³

Ο Στράβων λέγει, ότι οι Δωριείς και οι Αίολεις ήσαν Πελασγικής καταγωγής. Ο Ηρόδοτος δε διακρίνει τους Αιολείς από τους Δωριείς λέγων, ότι οι Αιολείς εινε Πελασγοί. Γενικώς δε περί του Ελληνικού έθνους φρονεί, ότι τούτο από τους Πελασγούς ⁷⁷⁴

Οι δε Δωριείς ανεξαιρέτως εθεωρούντο Πελασγοί, καθώς και οι ίδιοι έλεγον ότι εινε Πελασγοί.

Οι δε Ίωνες, όσον μεν καιρόν κατοικούσαν εις την Πελοπόννησον την χώραν, η οποία σήμεραν καλείται Αχαΐα, και πριν έλθουν εις την Πελοπόννησον ο Δαναός και ο Ξούθος, εκαλούντο, καθώς λέγουν οι Έλληνες, Πελασγοι Αιγιαλείς. Μετωνομάσθησαν δε Ίωνες από του Ίωνος, υιού του Ξούθου. ⁷⁷⁵

«Οι δε Αθηναίοι, όταν μεν την σήμεραν Ελλάδα ονομαζομένην την κατείχον οι Πελασγοί, ήσαν **Πελασγοί** ονομαζόμενοι Κραναοί, επί δε της εποχής του βασιλέως Κέκροπος ωνομάσθησαν Κεκροπίδαι, επι δε του Ερεχθέως ωνομάσθησαν Αθηναίοι» ⁷⁷⁶.

Οι δε νησιώται ήσαν και αυτοί έθνος Πελασγικόν, ύστερον δε ωνομάσθη έθνος Ιωνικόν δια τον αυτών λόγον, δια τον οποίον οι κατέχοντες τας δώδεκα πόλεις των παραλίων της Μικράς Ασίας ωνομάσθησαν Ίωνες άποικοι όντες των Αθηνών ⁷⁷⁶

Η νήσος Δήλος εκαλείτο Αστερία και Πελασγία.

Κατά τον Ηρόδοτον, όταν ο στρατηγός του Δαρείου Οτάνης εκυρίευσε την Λήμνον και την **Ίμβρον**, αμφότεραι εκατοικούντο ακόμη κατά την εποχήν εκείνην υπό **Πελασγών** ⁷⁷⁷

Ο δε Μιλτιάδης, αφού κατέλαβε την Θρακικήν χερσόνησον, μετά τίνα καιρόν εξεδίωξε τους Πελασγούς από την Λήμνον.

Την δε Σκύρον και Σκίαθον, ως λέγεται, κατέλαβαν οι Πελασγιώται διαβάντες εκ Θράκης.

Την Άνδρον, έρημον ούσαν, είχεν εποικήσει λαός Πελασγών.

Οι Πελασγοι απεδίωξαν από την Λήμνον τους Λακεδαιμονίους και τους Μινύας, απογόνους των Αργοναυτών.

Οι Πελασγοι έμειναν εις την Λήμνον μέχρι του 510 π. Χ. εκδιωχθέντες υπό του Μιλτιάδου, υιού του Κίμωνος. Την Λήμνον κατά τον Θουκυδίδη είχαν κτίσει οί Τυρρηνοί (*Πελασγοί*)⁷⁷⁸

Οι Μινύαι και οι Λακεδαιμόνιοι εκδιωχθέντες υπό των Πελασγών ανεχώρησαν εις την Λακεδαίμονα, εις τους ομοεθνείς των, «ήκειν εις τους πατέρας»⁷⁷⁹

Οί Πελασγοί μετέβησαν εις την Κρήτην, όπου έκτισαν την πόλιν Λύκτον ⁷⁸⁰

Οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι προείχαν οι μεν του Δωρικού γένους, οι δε του Ιωνικού. Αυτά ήσαν τα διακεκριμένα της Ελλάδος φύλα, όντα το μεν Πελασγικόν, το δε Ελληνικόν. Και το μεν Ελληνικόν σχεδόν πουθενά δεν μετενάστευσε, το δε Πελασγικόν ήτο πολύ πολύπλαγκτον. Διότι επί μεν Δευκαλίωνος Βασιλέως κατοικούσε την Φθιώτιδα, επι Δώρου, υιού του Έλληνοσ και εγγονού του Δευκαλίωνος, την υπό την Όσσαν και τον Όλυμπον χωράν, δηλαδή την Θεσσαλίαν. Εκείθεν δε έκδιωχθέν υπό των Καδμείων (Θηβαίων, Βοιωτών) εκατοικούσε εις την Πίνδον ονομαζόμενον **Μακεδνοί** (Μακεδόνες). Εκείθεν δε μετέβη εις την Δρυοπίδα και από την Δρυοπίδα τοιουτοτρόπως εις την Πελοπόννησον ελθόν ωνομάσθη **Δωρικόν** έθνος ⁷⁸²

Κατά ταύτα όλα τα Ελληνικά φυλά ανεξαιρέτως, τα κατοικήσαντα την αρχαίαν Ελλάδα, ήσαν Πελασγικής καταγωγής.

Γενάρχησ των Πελασγών ήτο ο Πελασγός. Ο Πελασγός, ως είπομεν, ήτο υιός του Διός και της Νιόβης, αδελφός του δε ήτο ο Άργός. Από τον Πελασγόν τούτον ώνομάσθησαν οι κατοικούντες την Πελοπόννησον Πελασγοί. Ο δε Ησίοδος λέγει περί του Πελασγού τούτου, ότι ήτο αυτόχθων ⁷⁸³

Ὁ μυθικός λοιπὸν γενάρχης των Πελασγῶν ἦτο γηγενής Ἀρκάς υἱὸς μὲν τοῦ Διός, πατὴρ δὲ τοῦ Λυκάονος. Ἐνεκα δὲ τούτου ἡ Ἀρκαδία εθεωρήθη ὑπὸ των ἀρχαίων ὁμοφώνως ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν **Πελασγική** χώρα τῆς Ἑλλάδος, ἐκπροσωπούσα καὶ κατὰ τους ἱστορικούς ἀκόμη χρόνους τὴν Πελασγικὴν Ἑλλάδα των Πρωτοελλήνων [784](#)

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ἄλλως τε ἐκτίσθη ἡ πρώτη πόλις, τὴν ὁποίαν εἶδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἤτις ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα κατασκευῆς πόλεων, ἡ **Λυκόσουρα** [785](#)

Τὴν Λυκόσουραν ἐκτίσεν ὁ υἱὸς τοῦ Πελασγοῦ Λυκάων εἰς τὸ ὄρος Λύκαιον, ὠνόμασε δὲ οὗτος καὶ τὸν Δία Λυκαῖον καὶ ἀγῶνα ἔθηκε τὰ Λύκαια. Ἡ Λυκόσουρα εἶνε ἡ πρεσβυτάτη πόλις, ἣν πρώτην εἶδεν ὁ ἥλιος.

Κατὰ δὲ τὴν φερομένην εἰς τους Ἀρκάδας παράδοσιν εἰς τὴν Λυκόσουραν κατέφυγε καταπεπονημένη ὑπὸ τοῦ γήρατος ἡ ἱερά ἔλαφος τῆς Δεσποίνης, θυγατρός τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Δήμητρας [786](#)

Τούτο δὲ ἐνισχύει σημαντικὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ κόσμου ἐκφρασθεῖσαν δοξασίαν, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἀπὸ τὴν νεολιθικὴν ἀκόμη ἐποχὴν διεκρίθησαν εἰς τὴν τειχοποιίαν καὶ τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην.

Υπάρχει δὲ καὶ ἄλλος Ἀρκάς Πελασγός, ὅστις ἐκτίσεν τὴν ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλιν Παρρασίαν, διδάξας τους Ἀρκάδας τὴν κατασκευὴν οἰκιῶν καὶ εἰσαγαγὼν εἰς αὐτοὺς τὸν πολιτισμὸν.

Ἄλλος Πελασγός μνημονεύεται ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ Πελασγικοῦ Ἄργους, υἱὸς μὲν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Λαρίσης, πάππος δὲ τοῦ Θεσσαλοῦ.

Κατὰ τὸν Στράβωνα υπήρχε περὶ τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς Θεσσαλίας πόλιν Λάρισαν πόλις ὀνομαζόμενη Πελασγικὸν Ἄργος, ἡ ὁποία εἶχεν ἐκλείψει κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ [787](#)

Πολλοὶ ἐν γένει πόλεις Πελασγικαὶ φέρουν τὸ ὄνομα Ἄργος. Ἡ λέξις φαίνεται, ὅτι εἶνε Πελασγική, συγγενὴς μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἀγρός (πεδιάς), μὲ τὴν Σανσκρ. (πεδιάς), ἐσήμαινε δὲ πεδιάδα, προ πάντων παραθαλασσίαν.

Ἐκτὸς τούτων ἔχομεν τὴν πολύτιμον μαρτυρίαν τοῦ Εὐσταθίου ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἄργος ἐσήμαινε πεδίον. «Οἱ νεώτεροι καὶ μάλιστα Μακεδόνες καὶ Θεσσαλοὶ **ἀργος** τὸ πεδίον φασί» [788](#)

Τοιουτοτρόπως η Πελασγική αυτή λέξις φανερώνει και γλωσσικήν συγγένειαν των Πελασγών και Ελλήνων.

Επίσης ο Ζεϋς των Αρκάδων (Πελασγών) εκαλείτο Λυκαίος, δηλαδή Φωτεινός (λύκη=φώς. Πρβλ. και το Λατιν. lux).

Γενικώς δε ο Ζεϋς ελατρεύετο υπό των Πελασγών, Θρακών και Ελλήνων από των αρχαιοτάτων χρόνων ως κοινός θεός.

Αλλ' η συγγένεια των Αρκάδων Πελασγών με τους κεντρικούς Πελασγούς φαίνεται και από την ομωνυμίαν ταύτην.

Τμάριον' όρος Αρκαδίας.

Τμάριος' Ζεϋς εν Δωδώνη.

Τόμαρος' το εν Δωδώνη όρος. Και προφήτης και ιερεύς και θύτης ·

Μοίρα των Πελασγών της Θεσσαλίας εις παναρχαίαν εποχήν έκβιασθείσα μετενάστευσεν εις την παραλίαν της Τροίας και έκτισεν εις την Τρωικήν χωράν την πόλιν Λάρισαν. Οι κάτοικοι της Πελασγικής ταύτης πόλεως ήλθον ως σύμμαχοι των Τρώων, ενώ οι Πελασγοί της Θεσσαλίας, έγιναν σύμμαχοι των Αχαιών.

Νυν δ' αυ τους, όσοι το Πελασγικόν Άργος έναιον ...

Ιππόθοος δ' άγε φύλα Πελασγών εγχεσιμώνων

των, οι Λάρισαν εριβώλακα ναιετάεσκον.

Των ήρχ' Ιππόθοός τε Πύλαιος τ' όζος Άρης,

υίε δύω Λήθοιο Πελασγού Τευταμίδαο . . .

Προς μεν αλός . . . δίοι Πελασγοί.

Κατά τον Στράβωνα εις την παραλίαν της Μ. Ασίας υπήρχον κατά τον Τρωικόν πόλεμον τρεις Πελασγικοί πόλεις Λάρισαι.

Κατά δε τον Ηρόδοτον νοτιώτερον του Ιλίου παρά το Αδραμύπτειον υπήρχεν η Πελασγική πόλις Άντανδρος [789](#)

Και η Κύζικος ως οικήτορας είχε Πελασγούς, διότι ο Κύζικος, υιός του Απόλλωνος, βασιλεύς των εν Θεσσαλία Πελασγών, εκδιωχθείς υπό Αιολέων έκτισε με τους υπηκόους του Πελασγούς εις την χερσόνησον της Ασίας πόλιν, εις την οποίαν έδωκε το όνομά του [790](#) .

Λάρισα, κατά πάσαν πιθανότητα εσήμαινεν ύψωμα οχυρόν, φρούριον. Εις τους Αργείους η ακρόπολις των εκαλείτο **Λάρισα** [791](#)

Λάρισαι, δηλαδή οχυραί πόλεις, υπήρχον δύο εις την Θεσσαλίαν, εις την Κρήτην, Αργολίδα, Ηλείαν, Μ. Ασίαν πέντε, Αττικήν, Μυτιλήνην αι Λαρισαίοι πέτραι, πλησίον δε του Αίμου μικρά κώμη Λάρισα [792](#)

Μεταξύ των Πελασγών της Μ. Ασίας συγκαταριθμούνται και οι Καύκωνες, κατοικούντες την από των Μαριανδυνών μέχρι του Παρθενίου ποταμού παραλίαν, τους οποίους άλλοι μεν εθεώρουν ως Μακεδόνας, άλλοι δε ως Πελασγούς. Οι Καύκωνες έλαβον μέρος εις τον Τρωικόν πόλεμον ως σύμμαχοι των Τρωών, άγνωστον πόθεν ορμηθέντες. Κατά τον Στράβωνα οι Καύκωνες, ως και οι Λέλεγες, ήσαν Πελασγοί. Επί της εποχής του δε είχαν εκλείψει [793](#)

Αλλά και οι **Δολιόνες** εθεωρούντο Πελασγοί.

Αλλά και πολύ νοτιώτερον, εις την χώραν των Κάρων, ο Στράβων λέγει, ότι οι Κάρες αποικισθέντες από τας νήσους εις την μικρασιατικήν εκείνην παραλίαν και ηπειρώται γενόμενοι κατέλαβαν την μεσόγειον χωράν αφαιρέσαντες αυτήν από τους προκατόχους, των οποίων οι περισσότεροι ήσαν **Λέλεγες** και **Πελασγοί**.

Το ιερόν της Δωδώνης ήτο εξ αρχής **Πελασγικόν**. Το εν Θεσσαλία Πελασγικόν μαντεϊόν ήτο, ως είνε πιθανόν, αρχαιότερον του εν Δωδώνη Πελασγικού επίσης μαντείου, το οποίον ιδρύθη, όταν μετενάστευσαν εκεί οι Πελασγοί [794](#)

Κατά τον Πausανίαν οι Αρκαδες λέγουν, ότι πρώτος εις την Αρκαδίαν υπήρξεν ο Πελασγός. Συμπεραίνεται όμως από τους λόγους τούτους, ότι μαζί με τον Πελασγόν υπήρχον και άλλοι άνθρωποι, διότι, εάν ήτο μόνος, τότε ποίων ανθρώπων υπήρξε βασιλεύς ο Πελασγός ;

Άλλα βεβαίως ο Πελασγός υπερείχε τους άλλους κατά την δύναμιν, το κάλλος και την φρόνησιν και δια τούτο εξελέγη βασιλεύς υπ' αυτών. Ο δε Άσιος έχει ποιήσει δια τον Πελασγον το έξης.

Τον ισόθεον Πελασγόν εις τα υψικόρυφα όρη
εγέννησεν η μαύρη γη, δια να υπάρξη το ανθρώπινον γένος.

Ο Πελασγός δηλαδή ήτο πράγματι γηγενής Αρκάς, δια τούτο δε οι Αρκάδες
εκαυχώντο, ότι από όλους τους Έλληνας μόνον αυτοί ήσαν γηγενείς.

Ο Πελασγός βασιλεύσας εις την Αρκαδίαν επενόησε πρώτος αυτός να
κατασκευάζουν οι άνθρωποι καλύβας, ώστε να μη τρέμουν εις το ψύχος και να μη
βρέχωνται ούτε από την ζέστην να ταλαιπωρούνται, αυτός δε επίσης εφεύρε τους
χιτώνας από δέρματα χοίρων, τους οποίους και αργότερον εις πολύ
μεταγενεστέραν εποχήν μετεχειρίζοντο οι άποροι εις την Εύβοιαν και Φωκίδα. Ο
Πελασγός μάλιστα εμπόδισε τους ανθρώπους εις την Αρκαδίαν από το να
τρέφονται με χλωρά φύλλα, χόρτα και ρίζας καλός ή φαρμακεράς, εφεύρε δε ως
τροφήν αυτών τα βαλάνια. Και από την εποχήν των Πελασγών παρέμεινεν η διαίτα
αυτή εις τοιούτον βαθμόν, ώστε και η Πυθία, όταν απηγόρευσε τους
Λακεδαιμονίους να εγγίσουν την γην των Αρκάδων, είπε τους έξης λόγους.

Πολλοί εν Αρκαδία βαλανηφάγοι άνδρες έασιν,
οι σ' αποκωλύσουσιν' εγώ δε τοι ούτι μεγαίρω [795](#).

Όταν δε εβασίλευσεν εις την Αρκαδίαν ο Πελασγός, τότε λέγουν ότι και η χώρα
αυτή ωνομάσθη Πελασγία.

Εν γένει δε εκατοικούσαν την Πελοπόννησον Αρκάδες μεν **αυτόχθονες**, Αχαιοί δε
επήλυδες. Οι Αρκάδες ευθύς εξ αρχής και ανέκαθεν είχαν κατοικήσει την
Αρκαδίαν και κατείχον την χώραν των, τα δε λοιπά έθνη της Πελοποννήσου ήσαν
επήλυδες. Και οι Δρύοπες δε ήλθον εις την Πελοπόννησον από τον Παρνασσόν [796](#)

Οι Αρκάδες, ως είπομεν, εκαυχώντο επι αυτοχθονία·

Άλλα και άλλοι εκ των Ελλήνων, προ πάντων δε οι Αθηναίοι, υπερηφανεύοντο και
εκαυχώντο θεωρούντες εαυτούς αυτόχθονας. Το τοιούτο δε εθεωρείτο τίτλος τιμής
και τρόπον τινά απόδειξις, ότι δεν ήσαν βάρβαροι, καθώς εθεωρούντο πάντες οι
επήλυδες.

Εις το ζήτημα τούτο χαρακτηριστικώτατοι είνε οι λόγοι του Ισοκράτους.

«Ομολογείται, ότι η πόλις ημών είνε αρχαιότατη. Κατοικούμεν δε αυτήν ουχί
αποδιώξαντες άλλους ή ερήμην καταλαβόντες αυτήν ουδέ συναθροισθέντες
μιγάδες εκ πολλών εθνών, αλλά διατελούμεν έχοντες αυτήν καθ' όλον τον χρόνον

όντες *αυτόχθονες*. Είνε δε τοιουτοτρόπως οι Αθηναίοι ούτε μιγάδες ούτε επήλυδες, αλλά μόνιμοι κάτοικοι και αυτόχθονες από τους Έλληνας» [797](#)

Οι Πελασγοί υπήρξαν όχι μόνον αρχαιότατον, αλλά και μέγα έθνος, το οποίον είνε αποδεδειγμένον εκ της όλης ιστορίας. Μενεκράτης ο Ελαίτης κατά τον Στράβωνα εις την περί κτίσεων συγγραφήν του λέγει, ότι η παραλία, η οποία τώρα λέγεται Ιωνική, όλη από την Μυκάλην εκατοικείτο άλλοτε υπό Πελασγών, καθώς και αι πλησίον της παραλίας εκείνης κείμεναι νήσοι. Οι Λέσβιοι δε κατά τον ποιητήν είχαν ταχθή υπό τον Πυλαίον τον άρχοντα των Πελασγών, καθώς και άπ' αυτόν το εις την νήσον αυτών όρος ωνομάσθη Πυλαίον. Και οι Χίοι δε λέγουν, ότι οικισταί αυτών ήσαν οι Πελασγοί οι εκ Θεσσαλίας. Ήτο δε πολύπλανον και ταχύ το Πελασγικόν έθνος προς μετοικεσίας, ηυξήθη δε επί πολύ, αλλά και *αθρόαν* έπαθεν *έκλειψιν* και προ πάντων, όταν μετά τον Τρωικόν πόλεμον διεπεραιώθησαν εις την Μικράν Ασίαν οι Αιολείς και οι Ίωνες, οπότε εξελληνίσθησαν οι Πελασγοί και κατά το πλείστον συνεχωνεύθησαν , μετ' αυτών.

Ότι οι Πελασγοί ήσαν μέγα έθνος, τούτο γενικώς ομολογείται από όλους τους ιστορικούς της αρχαιότητος. Ο Έφορος κατά τον Στράβωνα λέγει ότι επεκράτησεν η γνώμη, κατά την οποίαν οι Πελασγοί όντες Αρκάδες επροτίμησαν τον στρατιωτικόν βίον, προτρέποντες δε εις την ιδίαν αγωγήν πολλούς εκ των άλλων εθνών μετέδωκαν εις όλους το όνομα των και τοιουτοτρόπως απέκτησαν μεγάλην έκτασιν όχι μόνον εις τας Ελληνικάς χώρας, αλλά και εις τους άλλους, εις όσους ποτέ έτυχε να έλθουν. Διότι οι Πελασγοί ήλθον ως άποικοι και εις την Κρήτην ακόμη, όπως φαίνεται από τον Όμηρον, όστις λέγει, δια τον Οδυσσέα ομιλούντα δια την Πηνελόπην' «άλλη δε άλλων γλώσσα, ως Αχαιοί, Ετεόκρητες (γηγενείς Κρήτες) μεγαλόψυχοι, Κώδωνες, Δωριείς και δίοι Πελασγοί». [798](#)

Κατά τον Όμηρον οι Πελασγοί ήσαν οι αρχικοί κάτοικοι της Κρήτης. Εκ δε των νεωτέρων ιστορικών ο Ερνέστος Κούρτιος παραδέχεται, ότι οι Πελασγοί ήσαν πραγματικώς αυτόχθονες ”.

Διόδωρος ο Σικελιώτης, ως ιστοριογράφος έχων υπ όψιν του τας δοκιμωτέρας πηγάς, λέγει ότι πρώτοι είχαν κατοικήσει την νήσον Κρήτην οι ονομασθέντες *Ετεόκρητες* (γνήσιοι γηγενείς, πραγματικοί Κρήτες), οι οποίοι θεωρούνται γηγενείς. Ύστερον δε από τούτους οι Πελασγοί είχαν κατοικήσει ένα μέρος της νήσου [799](#)

Εκτός τούτου κατά Στέφανον τον Βυζάντιον η εν Κρήτη πόλις **Γόρτυς** εκαλείτο και **Λάρισα**, δηλαδή με Πελασγικον όνομα ή μάλλον αμφότερα Πελασγικά.

Η δε Θεσσαλία, ως είπομεν, η κειμένη μεταξύ των εκβολών του Πηνειού, ελέγετο και Πελασγικόν Ἄργος, διότι εις τα μέρη ταῦτα εκυριάρχησαν οι Πελασγοί.

Ο Ὅμηρος ονομάζει τον Δωδωναίον Δία Πελασγικόν. «Ζευ βασιλεῦ, Δωδωναίε, **Πελασγικέ**».

Πολλοί δε από τους αρχαίους είπον, ότι και τα Ηπειρωτικά ἔθνη εἶνε Πελασγικά, διότι και εις τα μέρη αὐτά εκυριάρχησαν οι Πελασγοί. Ωνόμασαν δε Πελασγούς και πολλούς εκ των ηρώων, οι οποίοι πολλά εκ των εθνών ἔκαμον επώνυμά των, αφού και την Λέσβον ἀκόμη ωνόμασαν Πελασγίαν.

Κατά τον Ἐφορον ο Ησίοδος με την φράσιν «υιοί του ἰσοθέου Λυκάονος, τον οποίον ποτε εγέννησεν ο Πελασγός», λέγει, ότι το Πελασγικόν ἔθνος εκυριάρχησεν εις την Αρκαδίαν.

Ο δε Αισχύλος εις τας τραγωδίας του Ἰκέτιδες και Δαναίδες λέγει, ότι το γένος των Πελασγών κατάγεται από το πλησίον των Μυκηνών Ἄργος. Ο Ἐφορος λέγει, ότι και η Πελοπόννησος ωνομάσθη Πελασγία.

Ο δε Ευριπίδης εις την τοαγωδίαν του Αρχέλαος λέγει, ότι ο Δαναός, ο πατήρ πεντήκοντα θυγατέρων, ελθών εις το Ἄργος αποίκησε την πόλιν του Ἰνάχου και τους κατοίκους αὐτῆς, οι οποίοι προηγουμένως ωνομάζοντο **Πελασγιῶται**, ἔθεσε νόμους εις την Ελλάδα να ονομάζωνται Δαναοί.

Ο δε Αντικλείδης σημειώνει, ότι οι Πελασγοί ἦσαν κατά πρότον εις την Λήμνον και Ἴμβρον και ότι τινές εξ αὐτῶν ανεχώρησαν μαζί με τους Τυρρηνοῦς του Ἄττος εις την Ἰταλίαν.

Και οι συγγράψαντες περί Αττικῆς ιστοροῦν δια τους Πελασγούς, ότι οὔτοι ἦλθον και εις τας Αθήνας και ότι, επειδή εἶχον βίον πλανητικόν και, ενέσκηπτον ως ὄρνεα εις ὄσους τόπους μετέβαινον, ωνομάσθησαν υπό των Αττικῶν Πελαργοί.

Ὡς λέγομεν και εις ἄλλο μέρος του βιβλίου τούτου, οι Πελασγοί με τους Θράκας εγκαταστάθησαν εις την Βοιωτίαν, όπου οι Πελασγοί επύργωσαν την πόλιν των Θηβῶν, διό η πόλις αὐτή ωνομάζετο «Καλύδνου τύρσις».

«Καλύδνου τύρσιν. **Τύρσις** το τεῖχος, διότι πρότοι οι Τυρσηνοί (Πελασγοί) ἤοχισαν να τοιχοποιοῦν. Καλύδνου τύρσιν δε λέγει τας Θήβας. Διότι κάποιος Κάλυδνος εβασίλευσεν εις τας Θήβας, μετά τούτον δε ο Ὠγυγος. Οὔτος δε ο Κάλυδνος λέγεται ότι επύργωσε τās Θήβας» [800](#)

Οι Αθηναίοι εις τους εκ Βοιωτίας κατελθόντας Πελασγούς παρεχώρησαν τας πετρώδεις υπώρειας του Υμηττού, τας οποίας οι Πελασγοί με την επιδεξιότητα των εις την γεωργίαν και με την φιλοπονίαν των κατέστησαν γονίμους. Οι Αθηναίοι όμως κατόπιν φθονούντες την πρόδοόν των και φοβούμενοι αυτούς τους απεδίωξαν, οι περισσότεροι δε εξ' αυτών κατέλαβον την νήσον Λήμνον, όπου έκτοτε εκατοίκησαν [801](#)

Λέγεται δε και την Λήμνον Πελασγοί ποτέ οικησαι, οι εκ της Αττικής υπό των Αθηναίων εξελαθέντες ως άδικοι και άρπαγες.

Τον εκ της Αττικής διωγμόν των Πελασγών μνημονεύει και Εκαταίος ο Μιλήσιος, το οποίον ενέχει πολλήν σημασίαν, διότι δεικνύει τον, πολιτισμόν και την φιλεργίαν των Πελασγών, πιστοποιούνται δε αυτά σήμερον από σωζόμενα μνημεία και αρχαιολογικά τεκμήρια. Η παρά τον Υμηττόν διαμονή των Πελασγών και η εις την γεωργίαν επίδοσις είνε μία επί πλέον απόδειξις ότι, εάν μάλιστα συνδυάσωμεν την παράδοσιν, ότι τα τείχη της Ακροπόλεως των Αθηνών τα έκτισαν Πελασγοί, δεν ήσαν βάρβαροι, αλλά λαός πολιτισμένος, διότι η γεωργία, η οικοδομική και η τειχοποιία, εις την οποίαν πρό πάντων διεκρίνοντο, είνε ασχολία λαού εξημερωμένου και όχι βαρβάρου. Και ο ρήτορ Αριστείδης ομιλεί δια την εις τον Υμηττόν εγκατάστασιν των Πελασγών, παραδέχεται μάλιστα ότι οι Πελασγοί και οι Δρύοπες είνε γένη των Ελλήνων.

«Εστί δε ά και παντάπασιν εκκεχωρηκότα νυν γένη των Ελλήνων καταφεύγοντα εις αυτήν ανέλαβεν η πόλις των Αθηνών, ώσπερ **Δρύοπας** και **Πελασγούς**” ων έτι και τα σημεία της σωτηρίας λείπεται. Αι γαρ απ' αυτών *επωνυμίαι συμβολον της οικήσεως* ούσαι αυτών άμα και δια της πόλεως αύθις κομειίσθαι τα εαυτών»[802](#)

Οι Βοιωτοί εκδιωχθέντες εις την Θεσσαλίαν υπό των Θρακών και των Πελασγών επέστρεψαν εις την πατρίδα των, όταν οι παίδες του Ορέστου παρεσκεύασαν εις την Αυλίδα τον Αιολικόν στόλον, δια να αποπλεύση εις τα παράλια της Μικράς Ασίας. Και με την βοήθειαν των Ορχομενίων (οι οποίοι από τον Όμηρον καλούνται **Μινύαι**) έδιωξαν τους μεν Θράκας εις τον Παρνασσόν, τους δε Πελασγούς εις τας Αθήνας, από τούτους δε ωνομάσθη ένα μέρος των Αθηνών Πελασγικόν. Είχον δε κατοικήσει οι Πελασγοί εις τας υπώρειας του Υμηττού [803](#)

Όσον αφορά δε την μετονομασίαν των Πελασγών εις Πελαργούς, σημειώνομεν ότι πράγματι ο Αριστοφάνης εις την κωμωδίαν του Όρνιθες μετέπλασε κωμικώς τους Πελασγούς εις Πελαργούς, πολλοί δε εκ των μεταγενεστέρων του, μεταξύ των

οποίων και ο Στράβων, εξέλαβον τούτο ως μεταλλαγήν του αρχικού των ονόματος.

«Και εις τας Αθήνας φαίνεται το των Πελασγών έθνος επιδημήσαν και διότι υπό των Αττικών Πελαργοί προσηγορεύθησαν δια την πλάνην.

Οι Πελασγοί θεωρούνται, ότι είνε αρχαιότατοι εκ των δυναστευσάντων εις την Ελλάδα. Δια τούτο ο Όμηρος λέγει «Ζεύ βασιλεύ, Δωδωναίε, Πελασγικέ» και ο Ησίοδος ότι «η Δωδώνη ήτο έδρα των Πελασγών».

Εκαταίος ο Μιλήσιος λέγει περί της Πελοποννήσου, ότι προ των Ελλήνων είχαν κατοικήσει αυτήν βάρβαροι. Σχεδόν δε και ολόκληρος η Ελλάς υπήρξε κατά τον παλαιόν καιρόν κατοικία βαρβάρων και απ' αυτούς χρονολογούνται διάφορα γεγονότα, ότι δηλαδή ο Πέλοψ μεν ωδήγησεν από την Φρυγίαν λαόν εις την εξ αυτού ονομασθείσαν Πελοπόννησον, ο δε Δαναός εξ Αιγύπτου, οι δε Δρύοπες, οι Καύκωνες, οι Πελασγοί, οι Λέλεγες και άλλα τοιαύτα έθνη διεμοιράσθησαν τα εντός και έκτος του ισθμού της Κορίνθου.

Και οι **Ετεόκρητες** εθεωρούντο Πελασγοί, οι δε εις τα δυτικά της Κρήτης **Κύδωνες** ως Κάρες ή Φρυγικής καταγωγής.

Πράγματι δε εκτός των Πελασγών σύγχρονοι αυτών κατά την παναρχαίαν εποχήν υπήρχον εις την Ελλάδα οι Εκτήνες εις Βοιωτίαν, οι Άονες ελθόντες από το Σούνιον και οι Τέμμικες εις την Βοιωτίαν και Αττικήν, οι Ύαντες εις την Βοιωτίαν, Φωκίδα και Λοκρίδα. Οι Κάρες και οι Λέλεγες εις τας νήσους - καί διάφορα μέρη της ηπειρωτικής Ελλάδος και εις την Ιωνίαν, οι Κουρήτες εις την Αιτωλοακαρνανίαν και Κρήτην, οι Καύκωνες εις την δυτικήν Πελοπόννησον, οι Δρύοπες μεταξύ Οίτης και Παρνασσού, οι Λαπίθαι, οίτινες επολέμησαν προς τους Δωριείς «περί όρων γης», τους δε Δωριείς εβοήθησε τότε ο Ηρακλής, οι Ετεόκρητες και Κύδωνες μετά Πελασγών εις την Κρήτην, οι δε Θεσπρωτοί και Κασσωπαιοί και Αμφίλοχοι και Αθαμάνες, Ηπειρωτικά έθνη, εις τα βόρεια της Ακαρνανίας και Αιτωλίας.⁸⁰⁴

Επίσης ο Κάδμος με τους οπαδούς του Φοίνικας, τέλος οι Θράκες και οι Φρύγες, οι ιδρυταί της λατρείας των Μουσών και του Διονύσου.

Αλλά ποίαν γλώσσαν ωμιλούσαν οι Πελασγοί;

Δεν εμπορώ, λέγει ο Ηρόδοτος, να το ειπώ με θετικότητα ποίαν γλώσσαν ωμιλούσαν οι Πελασγοί. Αλλ' εάν εμπορή τις να συμπεράνη εκ των ακόμη σωζομένων Πελασγών, οι οποίοι κατοικούν άνωθεν της πόλεως των Τυρρηνών Κρηστώνος (οι οποίοι ήσαν ποτέ γείτονες των σήμερον ονομαζόμενων Δωριέων και κατοικούσαν τότε την καλουμένην Θεσσαλιώτιδα), προς τούτοις δε εκ των Πελασγών, οίτινες έκτισαν εις τον Ελλήσποντον την Πλακίαν και τον Σκυλάκην και ακολούθως έγιναν συγκάτοικοι των Αθηναίων, τέλος εάν κρίνη τις εκ τίνων άλλων μικρών πόλεων, αίτινες Πελασγικάι ούσαι μετέβαλαν όνομα· άν, λέγω, εξ όλων τούτων δύναται τις να εξαγάγη συμπέρασμα, οι Πελασγοί θα ωμιλούσαν *βάρβαρον γλώσσαν* (δηλαδή μη Ελληνικήν). Εάν όμως όλοι οι Πελασγοί είχαν την γλώσσαν ταύτην, η Αττική φυλή, ήτις ήτο **Πελασγική** μεταβληθείσα εις Ελληνικήν, θα έμαθε την Ελληνικήν γλώσσαν.

Η δε Ελληνική φυλή, ως νομίζω, είχεν ανέκαθεν την γλώσσαν, την οποίαν μεταχειρίζεται. Αφού απεσχίσθη από τους Πελασγούς, αδύνατος ακόμη, καθ' ο πολυ μικρά κατ' αρχάς, ηύξησεν εις τρόπον, ώστε να σχηματίση πολλά έθνη, προ πάντων αφού ηνώθησαν με αυτήν και άλλοι βάρβαροι. Εκτός τούτου εγώ νομίζω, ότι η Πελασγική φυλή καθό βάρβαρος δεν έλαβε καμμίαν αύξησιν [805](#)

Και ταύτα μεν ιστορεί ο εξ Αλικαρνασσού ιστορικός. Είνε όμως βέβαιον, ότι όχι μόνον ο Ηρόδοτος, αλλ' ουδείς των αρχαίων ιστορικών απολύτως ήτο εις θέσιν να κάμη μελετάς εθνολογικάς και να εξαγάγη ασφαλή επί τούτων συμπεράσματα, διότι αγνοούντες την συγκριτικήν γλωσσολογίαν δεν εμπορούσαν να κρίνουν περι ομογένειας και ομοφυλίας και να εκφέρουν γνώμην περί της καταγωγής των κατοίκων της **Προελληνικής** ή Πελασγικής Ελλάδος.

Αφ' ετέρου, επειδή ουδέν σχεδόν λείψανον της Πελασγικής γλώσσης διεσώθη μέχρις ημών, πάσα επι του ζητήματος τούτου συζήτησις είναι ματαιοπονία άσκοπος, μέχρις ότου αποδειχθεί δι' αρχαιολογικών τεκμηρίων και ενδείξεων ο κύριος χαρακτήρ και η φύσις της Πελασγικής γλώσσης.

Τό μόνον γλωσσικόν τεκμήριον, αι δι' Ελληνικών γραμμάτων δύο επιγραφαι, αι ευρεθείσαι κατά το 1885 εις το χωρίον της Λήμνου Καμίνια, δεν κατωρθώθη ακόμη να ερμηνευθή υπό των ειδικών γλωσσολόγων. Η επιγραφή αυτή θεωρείται ως μία, διότι είναι γραμμένη επι ενός μαρμάρου, ονομάζεται δε **Προελληνική** η υπ' άλλων **Τυρρηνική**. Η γλώσσα της επιγραφής ταύτης εθεωρήθη ως Ετρουσική, υπ' άλλων Καρική, υπ' άλλων Φρυγική και Θρακική. Πιθανωτέρα γλώσσα αυτής εθεωρήθη, ότι είναι η Πελασγική.

Η επιγραφή είναι του έκτου αιώνας '.

Έχουν δε αι επι του ιδίου μαρμάρου επιγραφαί ως εξής.

A

Ηολαιεζ : ναφοθ ζιαζι

εΦισθο : ζεροναιθ

ζιΦαι

σιαλχΦειζ : αΦιζ

μαρασμ : αF(γ) ...

Φαμαλασιάλ : ζεροναι μοριναιλ

B

Ηολαιεζι : φοκιασιαλε : ζεροναιθ :. εΦισθο : το Φερομα

ρομ : Ηαραλιο : ζιΦαι: επτεζιο : αραι : τιζ : φοκε(α)σ

ζιΕαι : αΦιζ : σιαλχΦιζ : μαρασμ: αΦιζ : σομαι.

Η επιγραφή αυτή μένει μέχρι της σήμερον άνευ ερμηνείας, θεωρείται όμως μάλλον Πελασγική.

Εκ των Ετρουσκολόγων εξήγησαν αυτήν ο Pauli, ο δε Deecke μετέφρασεν αυτήν ως Ετρουσκικήν.

Ο Pauli εξηγεί.

A.—Ολαίου τάφος άρχοντος· ετάφη εν ηλικία πενήκοντα ετών και, ενός έτους· απέκρυψε και ενεταφίασε" κήμα του τάφου εστίν.

B—Ολαίου Φωκαίου ετάφη....; εν τη ακμή ήτο της ηλικίας, ευγενής ήτο το γένος της πόλεως Φώκαιας εν ηλικία ετών πενήκοντα και ενός έτους οικήσεως.

Ο δε Deeche εξηγεί.

A—Ολαίος Σκιαντίου εγγονός κεκαλυμμένος εν ταύτη τη σορού. Χοίρους πρόβατα ταύρους προσήνεγκε. Σκιάντιος υιός εν τη σορώ οίνον άκρατον έθηκεν χθονίω (Ερκείω) Διί.

Β -Υπέρ Ολαίου υιού εν ταύτη τη σορώ τεθαμμένου διπλήν θυσίαν σπλαγνοσκόπω Δίι θουρίω (ορμητικώ) Άρη τίθησι Φώκιος Δίι πρόβατα (όΦις) και χοίρους (σιάλους) ταύρους τε αλαλάζοντι Άρη.

Ηδύνατο τις να υπόθεση μίαν Θρακικήν διάλεκτον. Η υπόθεσις αυτή υποβάλλεται προ πάντων εκ της γειτνιασεως της χώρας, αλλά γνωρίζομεν την Θρακικήν γλώσσαν μόνον από έγγραφα σπάνια και πολύ αμφίβολα, ώστε αδυνατούμεν να δοκιμάσωμεν μίαν σύγκρισιν.

Ο Breal σημειώνει προς υποστήριξιν της υποθέσεως αυτής δύο ονόματα κύρια, τα οποία διαβλέπομεν εις τα κείμενα μας : **Σιαλέται**, όνομα λάου Θρακικού (Δίων. Κασσ. LIV, 34), και **Ζηράνιοι**, αναφερόμενον υπό του Θεοπόμπου (ως Στεφ. Βυζάντιος εν λέξει) ².

Ούχ ήττον δεν είναι απίθανον, ότι αι αρχαιότατοι Ελληνικαί φυλαί κατά την πρωτόγονον μορφήν των ήσαν όχι μόνον ομόγλωσσοι, αλλά και ομόφυλοι των Πελασγών. Εις την **Αίολικήν** διάλεκτον, η οποία ως αρχαιότερα και πρεσβυτέρα των άλλων διέσωσε τους περισσοτέρους και γνησιωτέ ρους τύπους της **Ελληνικής** γλώσσης, ως και εις την εξ αυτής απορρέυσασαν Δωρικήν διάλεκτον, δέον να αναζητηθούν οι αρχικοί πηρήνες και αι βάσεις της *προελληνικής* ή **Πελασγικής** γλώσσης. Και επί του ζητήματος τούτου τί μας επιφυλάσσει η αρχαιολογική σκαπάνη, είναι επί του παρόντος άγνωστον.

Καθώς δε περί των προϊστορικών Θρακών, ως είπομεν, οι πλείστοι σήμερα φρονούν ότι δεν ανήκουν εις την Ινδογερμανικην ή Αρίαν ομοφυλίαν, αλλ' είναι Χετιπτικής ή Τουρανικής καταγωγής, τοιουτοτρόπως και περί των Πελασγών μετά μεγαλειτέρας μάλιστα εμφάσεως αποφαίνονται ότι ήσαν Τουράνιοι.

Αλλά τότε πώς πρέπει να εξηγηθή ότι οι Αρκάδες δεν εθεωρήθησαν ποτέ από τους Έλληνας ιστορικούς ότι είχαν ποτέ φυλετικήν *διαφοράν* και ούτε έγινε ποτέ διάκρισις των Αρκάδων από τους λοιπούς Έλληνας;

Και τούτο, αφού είναι ιστορικός εξηκριβωμένον, ότι η Αρκαδία, η οποία *ανέκαθεν* κατοικήθηκε υπό Πελασγών (αυτοχθόνων, γηγενών), *ουδέποτε* κατελήφθη υπό των Ελλήνων και διετέλεσε *πάντοτε* εν απομονώσει.

Και είναι μεν αληθές, ότι κατά τους ιστορικούς χρόνους οι Πελασγοί είχαν αφομοιωθή προς τα Ελληνικά φύλα, αλλά και εξαιρετικού σεβασμού ετύγχαναν εκ

μέρους αυτών θεωρούμενοι τρόπον τινά προνομιοῦχος φυλή ως μεσολαβούσα προς τον κατ' εξοχήν ένα θεόν —τον Πελασγικόν Δία—δια των εν Θεσσαλία και Δωδώνη της Ηπείρου μαντείων και δια της προς αυτόν - λατρείας. Ο δε Όμηρος και ο Ησίοδος, οι κατά την μαρτυρίαν του Ηροδότου γράψαντες την θεογονίαν των Ελλήνων, οι δόντες εις τους θεούς ονόματα και διανείμαντες εις αυτούς τιμάς και τέχνας, με εξαιρετικόν σεβασμόν ομιλούν περί των Πελασγών.

Ο δε Όμηρος αποκαλεί αυτούς «δίους».

Ο δε Ηρόδοτος μαρτυρεί ότι οι Αθηναίοι παρέλαβαν την λατρείαν του Διονύσου από τους Πελασγούς της Σαμοθράκης, μεταναστεύσαντας εις την Αττικήν. Εκτός τούτου και η λατρεία των θεών οφείλεται εις την ευσέβειαν των Πελασγών, οι οποίοι ευχόμενοι προσέφεραν εις τους θεους παντός είδους προσφοράς, χωρίς να δίδουν εις αυτούς ούτε όνομα ιδιαίτερον ούτε επώνυμον. Τουςωνόμαζον δε θεους διαμόνον τον λόγον, ότι τακτοποιήσαντες το σύμπαν εκυβέρνων αυτό. Περί δε των ονομάτων των θεών ηρώτησαν το μαντεϊόν της Δωδώνης, εκείνο το οποίον οι Έλληνες ε θεωρούν ως αρχαιότατον καιμόνον κατά την εποχην εκείνην.

Όταν λοιπόν οι Πελασγοί ηρώτησαν, αν έπρεπε να λάβουν ονόματα ερχόμενα από *βαρβάρους*, το μαντεϊόν απεκρίθη, να λάβουν. Από τότε δε οι Πελασγοί εθυσίαζον μεταχειριζόμενοι τα ονόματα ταύτα των θεών, τα οποία επί τέλους παρέλαβαν οι Έλληνες απ' αυτούς .⁸⁰⁶

Ο πνευματικός βίος των Πελασγικών λαών είνε κατ' ουσίαν και δυνάμει ο αυτός προς τον Ελληνικόν διαφέρων τούτου κατά χρόνον και ενέργειαν, διότι εκπροσωπεί την νεανικήν, εν μέρει δε και την εφηβικήν τούτου ηλικίαν. Η περί του θεού ιδέα παρά τοις Πελασγοίς έστηρίζετο επί της ίδιας, αλλά μικροτέρας ενεργείας, της του πνεύματος και ελευθερίας της διανοίας. Η θρησκεία και εις αυτούς, όπως και εις τους Έλληνας, είνε ποιήσις, καθώς η λατρεία του θείου είνε ποιητική εν ύμνοις και με δεήσεις και ικεσίας προς τον θείον τελούμενη. Είνε δεισιδαίμονες οι Πελασγοί, καθώς και οι απόγονοι αυτών Έλληνες, αλλ' άνευ δουλείας πνευματικής. Τα χρηστήρια εις αυτούς είνε τόσον λαϊκά και δημοτικά, όσον σχεδόν και εις τους Έλληνας των ιστορικών χρόνων. Και εις αυτούς υπάρχουν προφήται και προφήτιδες, καθώς και εις τους "Έλληνας»⁸⁰⁷ .

Ό Maurγ εις την ιστορίαν των θρησκευμάτων της αρχαίας Ελλάδος μας δίδει σαφή εικόνα της θρησκείας των Πελασγών κατά την μυθολογικην εποχήν. «Το πνεύμα, λέγει, της Αρίας φυλής είνε κατ' εξοχήν μυθολογικόν. Ενώ οι Σημίται παρουσιάζουν τας σκέψεις και τα αισθήματα των υπό την άφωνον μορφήν της

γενεαλογίας των προγόνων των, οι Άριοι τα εκφράζουν υπό την μορφήν μύθων. Τοιουτοτρόπως, γράφει ο Eckstein, ο μύθος των μεν γίνεται ή ιστορία των άλλων. Ενώ η σκέψις των Σημιτών υπαγορεύεται υπό μιας αρχής, στηρίζεται δε επί του πνεύματος της παραδόσεως, η των Αρίων εκτυλίσσεται υπό την έννοιαν της τέχνης και της ποιήσεως. Οι χαρακτήρες ούτοι διευκρινίζονται εις τας πεποιθήσεις των Πελασγών. Ο ανώτατος θεός των είνε θεός **Βεδικός**. Το όνομα, όπερ φέρει, Ζευς *πατήρ* είνε Σανσκρπτικόν επί κεφαλής του αρχαίου Ινδικού Πανθέου είνε ο Dyaushpitar».

Εις το όνομα Diaus Pitar(Ζευς πατήρ,) επιμένομεν, καθόσον ο Ζευς κατά τον Ησύχιον εκαλείτο και από τους Έλληνας Δευς και κατά τον Ηρωδιανόν Δις και Δαν. «Ότι δε ποικίλος είρηται υπό παλαιών ο Θεός ουκ αγνοώ. Και γαρ Δις και Ζην και Ζάν και Ζάς και Ζης παρά Φερεκύδει κατά κίνησιν ιδίαν και υπό των Βοιωτών και Δευς και Δαν» [808](#)

Αι αρχαίαι μαρτυρίαι, εξακολουθεί ο Maury, συμφωνούν εις το να μας παρουσιάσουν την λατρείαν του θεού τούτου ως ανερχομένην εις τρεις τόπους της Ελλάδος εις τας πλέον παρωχημένας εποχάς' εις την Δωδώνην, επι του Λυκαίου όρους εις την Αρκαδίαν (Λυκαίος Ζευς), επί της Δίκτης εις την Κρήτην. Είνε λοιπόν φυσικόν να παραδεχθώμεν, ότι η λατρεία του θεού εχρονολογείτο εις τους τόπους αυτούς από τους Πελασγούς, όπερ γνωρίζομεν άλλως τε κατά τρόπον θετικόν δια τον πρώτον. Ο Ζευς της Δωδώνης διετήρησε πάντοτε το επίθετόν του Ζευς Πελασγικός και εις τον Όμηρον βλέπομεν ήδη τον Αχιλλέα επικαλούμενον αυτόν ως ένα θεόν επίφοβον.

Ο ναός αφ' ετέρου της Δήμητρος εν θερμοπύλαις είχεν αρχήν Πελασγικήν και απέδιδαν την ίδρυσίν του εις τον Ακρίσιον (Καλλιμαχ. επιγραμ. 42, 2). ;

Οι Γεφύριοι, λαός Πελασγικής καταγωγής και προελεύσεως, διέδωκαν την λατρείαν της Δήμητρος **Αχαΐας**. Η Πελασγική αυτή καταγωγή της θεάς υπεμιμνήσκετο ομοίως δια του επωνύμου **Πελασγίς**, όπερ απεδίδετο ενίοτε εις αυτήν. Εις την Αρκαδίαν η λατρεία της είχε διατηρηθή με ένα χαρακτήρα καθαρώς **Πελασγικόν**. Είχεν επονομασθή Μέλαινα, επίθετον αρμόζον καθ' ολοκληρίαν εις την γήν (Γαία), της οποίας η προσωποποίησης δεικνύεται προφανώς εις τους μύθους, τους οποίους απήγγελλον υπέρ της θεάς ταύτης [809](#)

Οι Πελασγοί της Πελοποννήσου δεν επεκαλούντο την βασίλισσαν του ουρανού υπό το όνομα της Διώνης, αλλ' υπό το της Ήρας, δηλαδή της κυρίας, της κυριάρχου. Η Ήρα αυτή, εξομοιωθείσα βραδύτερον με την Διώνην της Δωδώνης, κατέστη η

μεγάλη θεά του Ελληνικού Πανθέου, αλλά διετήρησε το πλείστον των χαρακτηριστικών, άτινα είχε λάβει από τους πρώτους λάτραι της. Το επίθετον *πελασγική* υπενθύμιζε την καταγωγήν της και τη εδίδετο εις την Ιωλκόν της Θεσσαλίας, χώρας, από την οποίαν η λατρεία της μετεφέρθη εις την Πελοπόννησον [810](#)

Η πελασγική Ήρα, προ πάντων η της Πελοποννήσου, είχε σημεία επαφής με την Δήμητρα, βασίλισσα του σύμπαντος, προΐστατο, καθώς η θεά της γης, εις την γονιμοποίησιν, την αναπαραγωγήν.

Η Ήρα είνε μία των μορφών μιας αρχαίας πελασγικής θεότητας.

Αι υπό χαρακτήρας της Ήρας και της Δήμητρος παρουσιαζόμενοι αναλογίαι εξηγούν διατί αι λατρείαι των ήσαν συνηνωμένοι εις πλείστα μέρη. Η Δημήτηρ είχεν ομοίως σχέσιν και αναλογίαν με την Διώνην της Δωδώνης. Είχεν, όπως ή θεά αυτή, ως σύμβολον την περιστεράν και ελάμβανε, καθώς και η σύζυγος του Διός, το όνομα της κατ' εξοχήν θεάς, Δηώ.

Το γήινον πυρ, ο Ήφαιστος, προσωποποιηθέν, παριστάνεται ως ο μέγας οργανωτής, ο μέγας τεχνίτης του σύμπαντος, ο δημιουργός. Η Λήμνος υπήρξεν η κυρία εστία του και εκείθεν μετεφέρθη εις τας Αθήνας. Απο την Λήμνον και την Σαμοθράκην, από τας πανάρχαιας δηλαδή και καθολικάς των Πελασγών ή μάλλον, όπερ είνε το ίδιον, των **Θραχοπελασγών** εστίας διέλαμψε και εις άλλας τινάς νήσους, την Δηλον, Νάξον και Κρήτην ².

Ο Ήφαιστος είνε η προσωποποίησις του κεραυνού, είνε ωσαύτως θεός δημιουργός, ο πάτρων και το πρωτότυπον των τεχνιτών. Τοιούτος είνε ο χαρακτήρ, τον οποίον διετήρησεν εις τα μυστήρια της Σαμοθράκης, των οποίων την καταγωγήν ανήγον εις τους Πελασγούς.

Οι Πελασγοί και οι πρώτοι κάτοικοι της Ελλάδος δεν είχαν ιερά ούτε ναρούς ούτε μεγάλας οικοδομάς αφιερωμένας εις την λατρείαν. Ανέβαινον, εις μέρος υψηλόν και περιέβαλλον με ένα περίφραγμα το μέρος, όπον ήθελον νά παρουσιάσουν την οφειλήν των προς τους θεούς. Πολλάκις δε και εις τον ανοικτόν αέρα ¹

Μέγα πνευματικόν κεφάλαιον παρέσχον οι Πελασγικοί λαοί εις τον Ελληνικον βίον δια της μουσικής αυτών. Ελέχθη, ότι οι πρώτοι και αρχαιότατοι μουσικοί κατά τας αρχαιοτάτας Ελληνικάς περί μουσικής παραδόσεις ήσαν *Θράκες* εκ της Ευρωπαϊκής Θράκης, αλλά και οι **Φρύγες**, δηλαδή *Θράκες* της Ασίας, απέκτησαν φήμην εις την μουσικήν δια των μυθευομένων Σειληνών, Ολύμπου, Μαρσίου. Ο δε Στράβων

μαρτυρεί, ότι εκ των Φρυγών ή Θρακών τούτων, οίτινες, ήσαν ο ίδιος λαός, εισήχθη η μουσική μετά των ιερών τελετών και οργάνων εις την Ελλάδα.

«Πάσαι αι μεγάλοι αρχαιολογικοί ανακαλύψεις των καθ' ημάς χρόνων πολλάς και λαμπράς αληθώς σελίδας προσθέτουν εις την διαφώτισιν του βίου και του πολιτισμού του κόσμου εκείνου, τον όποιον κατά συνθήκην θεωρούμεν **Πελασγικών**.

»Διά των ειρημένων σελίδων η **Πελασγική περίοδος** ηυρύνθη κατά χιλιετηρίδας ως προς τον χρόνον της γενέσεως και της αναπτύξεως αυτής, χωρίς μηδέν να μεταβληθῆ εις την αντίληψιν τιμών ως προς την εσωτερικήν σύνθεσιν και σύστασιν και ιδίως ως προς την ιδιότητα αυτής ως γνησίου πατρός του Ελληνικού βίου. Δια των ανακαλύψεων τούτων δεν μετεβλήθη σαν αι γνώσεις και αι ιδέαι ημών περί των αρχών του αρχαιστάτου Ελληνικού βίου. Το σπουδαιότατον δε, όπερ επετεύχθη, είνε, ότι επληρώθησαν χάσματα τίνα και κενά εις την αντίληψιν του αρχαιστάτου Ελληνικού κόσμου λίαν ευνόητα, αλλ' ουχί και λίαν εμβριθώς πρότερον μελετώμενα. Ο Ομηρικός ,κόσμος ασχέτως προς τας σημερινάς ανακαλύψεις είνε κόσμος ουχί εις την αρχήν της περιόδου αυτού εμφανόμενος ουδέ εις την περίοδον της πρώτης αναπτύξεως μετρίου τινός βαθμού, αλλ' εμφανίζεται εις ημάς ως τελείως ανεπτυγμένος αυτός καθ' αυτόν. «Εις το Ομηρικόν" έπος, λέγει ο Ερνέστος Κούρτιος, εμφανίζεται εις ημάς κατά πρώτον ο Ελληνικός κόσμος. Άλλα δια τούτο δεν είνε ούτος κόσμος τις εις την αρχήν της γενέσεως του ευρισκόμενος και διατελών εις αόριστον τίνα ανάπτυξιν, αλλ' είνε κόσμος εντελώς κατηρτισμένος, ώριμος και αυτοτελής μετά στερεώς καθιερωμένων κανόνων του βίου. Βλέπων τις αυτόν νοεί, ότι άνθρωποι από αμνημονεύτων χρόνων έζησαν εν αυτό».

»Πράγματι αναγινώσκων τις τα Ομηρικά έπη εννοεί ότι ο κόσμος ο διαγραφόμενος εν αυτοίς, ο Ομηρικός κόσμος, είνε προϊόν ιστορικής αναπτύξεως και ενεργείας χιλιάδων ετών. Είνε δε ο Όμηρικός πολιτισμός εις τοιούτον βαθμόν τελειότητας εξιγμένος, ώστε μόνον δια της υποθέσεως τουλάχιστον χιλίων ετών προϋπάρξεως δύναται να έξηγηθῆ το ύψος της τοιαύτης αναπτύξεως αυτού. Οι από του τρίτου και δευτέρου π. Χ. αιώνος ελθόντες εις επαφήν προς τον πεπολιτισμένον Ελληνικόν κόσμον εν τη Ανατολή και τον Ρωμαϊκόν εν τη Δύσει βάρβαροι Κελτικοί και Γερμανικοί λαοί, καίπερ πλούσια αρχήθεν λαβόντες κεφάλαια πολιτισμού από τον Ρωμαϊκόν και τον Λατινικόν βίον και πολιτισμόν και υπό το φως αυτό της Χριστιανικής εκκλησίας περισσότερον από μίαν χιλιετηρίδα ζήσαντες, μετά μίαν και ημίσειαν χιλιετηρίδα διετέλουν εις βαθμόν μορφώσεως ηθικής και πνευματικής και

εν γένει πολιτισμού πολύ κατωτέρου από εκείνον, τον οποίον ευρίσκομεν εις τον Ομηρικών κόσμον.

»Και ο Πελασγικός κόσμος, ο εγκυμονών τον Όμηρικών πολιτισμόν, πρέπει να υποτεθη αρξάμενος την πνευματικήν του μόρφωσιν δύο χιλιετη ρίδας προ του Ομηρικού έπους»¹.

«Γενικώτερον δε οι πρώτοι κάτοικοι της Ελλάδος καλούνται από τους μεταγενεστέρους Πελασγοί. Από τους Πελασγούς τούτους απεσχίσθη, ως λέγεται, το Ελληνικόν έθνος ή κατ' αλλην έκφρασιν οι πρώην ονομαζόμενοι Πελασγοί ωνομάσθησαν βραδυτέρον Δαναοί. Το βέβαιον είναι, ότι περί το χιλιεστόν έτος ο Δωδωναίος Ζευσ ελέγετο ακόμη Πελασγικός, το δε εν Θεσσαλία Άργός ώνομάζετο ωσαύτως Πελασγικών.

Το όνομα λοιπόν υπήρχε ποτέ εις την Ελλάδα και απεδίδετο εις έθνος ουχί αλλότριον του Ελληνικού, αφού συνηρμόζετο προς τον ύπατον τούτον θεόν, καθ' ους χρόνους πάντα τα ξενικά στοιχεία είχαν ήδη εντελώς εξελληνισθη. Ναι μεν οι Πελασγοί, ους εγνώρισεν ο πατήρ της ιστορίας περί την Προποντίδα και τον Θερμαϊκόν κόλπον, «έσαν βάρβαρον γλώσσαν ιέντες». Εκ τούτου όμως δεν έπεται απαραίτητως, ότι ουδέποτε ελάλησαν γλώσσαν κοινήν προς τους Έλληνας.

Σύμπασα η ιστορία μαρτυρεί, ότι φύλα, μη παρακολουθήσαντα την πνευματικήν και κοινωνικήν επίδοσιν των αρχήθεν ομογλώσσων ή και όλως δια μακρού χρόνου αποξενωθέντα προς τον βίον αυτών και την πολιτείαν, αποβαίνουν προς τους πάλαι ομοήθεις και ομογλωσσους αλλότρια και ακατάληπτα. Παράδειγμα τούτου εμφανέστατον είναι οι Αιτωλοί. Επί των Ομηρικών χρόνων οι Αιτωλοί αναφαίνονται Έλληνες, ουδενός άλλου των επί Τροίαν στρατευσάντων ήττονες, εν τη πέμπτη δε εκατονταετηρίδι ο Θουκυδίδης έλεγε περί του μεγίστου αυτών μέρους, ότι ήσαν «αγνωστό τατοι την γλώσσαν», δηλαδή εντελώς ακατάληπτοι.

Άρα το γεγονός, ότι η λαλιά των εν τη πέμπτη εκατονταετηρίδι σωζομένων Πελασγών επροξένησεν εις τον Ηρόδοτον την εντύπωσιν ξένης γλώσσης, δεν δύναται να ανατρέψη την ομόφωνον της αρχαίας Ελλάδος πεποιθήσιν περί της αρχηγόνου οικειότητας των δύο εθνών, πεποιθήσιν, ην είχεν ο Ηρόδοτος, όστις λέγων ότι το Ελληνικόν απεσχίσθη από του Πελασγικού ουδέν άλλο λέγει, ει μη ότι το Ελληνικόν απετέλει ανέκαθεν μοίραν του Πελασγικού, ωσαύτως δε και ο Θουκυδίδης, κατά τον οποίον το Πελασγικόν όνομα επεκράτησε ποτέ εις την Ελλάδα ως όνομα όχι άλλου τίνος έθνους, αλλ' αυτού δη του Ελληνικού» .⁸¹¹

ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΘΡΑΙΚΩΝ

Οι ιστορικοί και εν γένει οι συγγραφείς της κλασικής εποχής και των Μακεδονικών χρόνων είχαν την γνώμη, ότι οι Θράκες ωμιλούσαν *βάρβαρον* γλώσσαν, η οποία δηλαδή ουδεμίαν συγγένειαν και σχέσιν είχε με την *Ἑλληνικὴν*. Το βέβαιον όμως είναι, ότι οι Θράκες, «ως ανήκοντες εις τον *Ἄριον* κορμόν, ωμιλούσαν γλώσσαν, η οποία δεν ἴτο μεν ομοία κατά τους γραμματικούς τύπους με την τόσο πολύ διαπλασθεΐσαν και εξελιχθεΐσαν Ἑλληνικὴν και μάλιστα την Ἴωνικὴν και Ἀττικὴν διάλεκτον, εξηκολούθει όμως κατά την βάσιν και κατ' ουσίαν—διατελούσα εις την πρωτογενή μορφήν της— να είναι συγγενής προς την Ἑλληνικὴν.

Και ενώ *Θράκες* και *Ἕλληνες* κατά τους ποσομηρικούς χρόνους συνεννοοῦντο γλωσσικῶς ἔχοντες μόνον *διαλεκτικὴν διαφορὰν* αναμεταξύ των την οποίαν—βαθυτέραν ἴσως—είχον προς ἄλληλα τα *Ἑλληνικά* φύλα και κατά την κλασικὴν εποχήν, βραδύτερον η γλωσσικὴ μεταξύ Θρακῶν και Ἑλλήνων συνεννόησις κατέστη αδύνατος δια τον απλούστατον λόγον, ὅτι η μεν Θρακικὴ γλώσσα παρέμεινε τυπικὴ, εντελῶς ἀτεχνος, ανεπεξέργαστος και οποία ἴτο αρχικῶς πρωτόγονος εις την μορφήν και τους τύπους της, η δε Ἑλληνικὴ εξελίχθη και διαπλάσθη εις πλουσιωτάτους τύπους και ποικιλίαν ἀφθαστον μορφῆς, εις δύναμιν ἔντονον εκφράσεως και διατυπώσεως, εις κάλλος και πλαστικότητα, ὅσον ουδεμία ἄλλη γλώσσα.

Ἐν γένει δε οι αρχαῖοι διετέλουν εις πλήρη ἀγνοίαν των τοιούτων ζητημάτων εθνολογικῆς ἢ γλωσσολογικῆς φύσεως, τα οποία ἐπρόβαλον πάντοτε εις αὐτοὺς ως προβλήματα ἢ μάλλον ως αινίγματα, τα οποία κατά τους νεωτέρους μόνον χρόνους ἐξηγήθησαν δια της συγκριτικῆς γλωσσολογίας.

Ὁ Πλάτων εις τον Κρατύλον του ἀποφαίνεται ορθότατα ἐπὶ του γλωσσικοῦ τούτου ζητήματος ως εξῆς.

«Ὅ,τι δεν γνωρίζομεν, λέγει, λέγομεν ὅτι εἶνε *βαρβαρικόν*.

»Και πραγματικῶς δύναται να εἶνε κάτι *τοιούτο*, ἀλλ' ἐπίσης εἶνε δυνατόν ἔνεκα της *πολυκαιρίας* να εἶνε *ανεξερεῦνῆτα τα πρώτα ονόματα* (λέξεις). Διότι, ἐπειδὴ τα ονόματα *μετατρέπονται* καθ' ὅλους τους τρόπους, δεν εἶνε διόλου παράδοξον, εἰάν η *αρχαία* γλώσσα σχετικῶς με την *σημερινήν* δεν ἔχη *καμμίαν διαφορὰν* ἀπὸ την *βαρβαρικὴν*.

»Παρατηρώ δε, ότι πολλά ονόματα (λέξεις) οι Έλληνες και προ πάντων όσοι κατοικούν υπο την εξουσίαν των βαρβάρων (εννοεί ο Πλάτων τους Έλληνας της Μικράς Ασίας, όσοι διετέλεσαν υπο την κατοχήν κατ' αρχάς των Λυδών και κατοπίων των Περσών) τα έλαβον από τους *βαρβάρους*

»Υποθέτω δε μήπως και αυτό το όνομα *πυρ* είνε *βαρβαρικό*, διότι αυτό είνε εύκολον να το *σχετίσιμμεν με* την Ελληνικήν γλώσσαν και είνε γνωστόν, ότι οι *Φρύγες* έτσι το ονομάζουν με μικράν τροποποίησιν. Επίσης δε και το *ύδωρ* και τους *κύνας* και άλλα πολλά».

Η παρατήρησις αυτή του Πλάτωνος είνε ορθότατη και πάν ό,τι λέγε δια τας λέξεις *πυρ, ύδωρ, κύων* είνε αληθές.

Αγνοών όμως ο φιλόσοφος, όπως όλοι οι αρχαίοι, τους γλωσσολογικούς νόμους εθεώρησεν αυτάς ξενικάς, ενώ απλουστάτα αι Ελληνικαί ήσαν συγγενείς προς τας αντιστοιχούς *Θρακοφρυγικάς* ².

Ο δε βαθύτατος Ιστορικός Θουκυδίδης παρατηρεί, ως είπομεν, ότι ο Όμηρος ουδέποτε έκαμεν *εθνολογικήν* διάκρισιν μεταξύ των Τρώων (Θρακοφρυγών) και των Αχαιών και ότι ούτε τους μεν απεκάλεσε βαρβάρους ούτε αυτούς με το κοινόν όνομα Έλληνας.

Αλλ' η παρατήρησις αυτή του ιστορικού δεν ισχύει μόνον εθνολογικώς'πρέπει κατά μείζονα λόγον να επεκταθή και υπο την γλωσσικήν έποψιν. Και τούτο, διότι κατά την μαρτυρίαν του Θουκυδίδου (Α, 3) ή *γλωσσική αντίθεσις* μεταξύ των Ελλήνων και των Θρακοφρυγών ήτο εντελώς άγνωστος κατά τους Τρωικούς χρόνους. Καθόσον κατά τον Τρωικόν πόλεμον άφ' ενός οι Αχαιοί και άφ' ετέρου οί Θρακοφρυγες (Τρώες, Δαρδάνιοι, Πελασγοί, Θράκες, Παφλαγόνες, Μυσοί, Φρύγες, Μαιόνες, Λύκιοι, Κάρες και Λέλεγες) συνεννοούντο άπ' ευθείας άνευ διερμηνέως, διότι και τα δύο στρατόπεδα θα ωμίλουσιν ακόμη την πρωτόγονον και ακατέργαστον *Πελασγοελληνικήν* ή *Προελληνικήν* γλώσσαν, ήτις ήτο κοινή δι όλους.Ου- δέ ήτο δυνατόν, εάν υπήρχε *διγλωσσία*, να μη έκαμνε μνείαν αυτής ό Όμηρος, όστις προβαίνει εις λεπτομερεστάτας αφηγήσεις και θαυμασίας παρατηρήσεις και επί των παραμικροτέρων σημείων και ζητημάτων. Και ως παράδειγμα φέρομεν, ότι ο ποιητής μνημονεύει και τον υφηνίοχον ακόμη του Πριάμου, δηλαδή τον βοηθόν του ηνιόχου του.

Και όμως ό Όμηρος εγνώριζεν επακριβώς την διαφοράν των *διαλέκτων*, την υφισταμένην εις τα δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα. Χαρακτηριστικώτατοι δε και πολυτιμώτατοι δια το ζήτημα τούτο είνε οί επόμενοι στίχοι του.

Ως Τρώων αλαλητός ανά στρατόν ευρύν ορώρειν ου γαρ *πάντων* ήεν *ομός* *θρόος* ούδ' *ία γήρυς*, αλλά γλώσσ' εμέμικτο, πολύκλητοι δ' εσαν άνδρες .

Καθώς δηλαδή, λέγει, χιλιάδες προβάτων αμελγομένων εις την αυλήν, όταν ακούσουν την φωνήν των αρνιών των, φωνάζουν, τοιουτοτρόπως ηγέρθη ο θρήνος των Τρώων εις το ευρύ στρατόπεδον, διότι δεν ήτο ομοία η κραυγή όλων ούτε η *ιδία ομιλία*, αλλά αναμεμιγμένη ήτο η *γλώσσα* (*διάλεκτος*), οι δε άνδρες προσεκάλουν εις βοήθειαν μακρόθεν τους άλλους γνωστούς των.

Διεκρίνετο δηλαδή κάθε φύλον κατά την ιδιαιτέραν του διάλεκτον και εξεχώριζε από τους συμμάχους του. Κάμνει λοιπόν ο Όμηρος ευκρινεστάτην την διάκρισιν των Τρώων και των *ομοεθνών* ή μάλλον *ομοφύλων* των συμμάχων κατά τας *διαλέκτους* των και τον θόρυβον, τον οποίον έκαμνε κάθε έθνος αναλόγως της διαλέκτου, την οποίαν ωμίλει. Και προσθέτει ότι δεν ήτο όμοιος ο θόρυβός των ούτε η ομιλία των, άλλ' ανεκατεύετο η *διάλεκτος* αυτών (καθόσον *γλώσσα* εις τον Όμηρον και εις τους αρχαίους ακόμη κλασικούς εσήμαινε και διάλεκτον, *φωνή* δε εσήμαινεν ό,τι ημείς σήμεραν καλούμεν λόγον, ομιλίαν).

Προς ενίσχυσιν των ανωτέρω έρχεται και άλλος χαρακτηρισμός του Ομήρου, όστις τους εις την Λήμνον οικούντας *Θράκας* Σίντιας (Σιντούς)

αποκαλεί *αγριοφώνους* και όχι *βαρβαροφώνους*, έχοντας δηλαδή κατά την γνώμην ημών τραχείαν ομιλίαν ή μάλλον *τραχείαν προφοράν*.

Ή διγλωσσία λοιπόν, ήτοι η γλωσσική διαφορά μεταξύ *Ελλήνων* και *θρακοπελασγών*, ήρχισε κατά τους μετά τον Όμηρον χρόνους και κατά την περίοδον πλέον της κλασικής έποχής ήτο, δι' ους εξεθέσαμεν ανωτέρω λόγους, καταφανέστατη, ενώ κατά τους προ του Τρωικού πολέμου χρόνους υπήρχε μόνον *διαλεκτική* διαφορά, ήτις εξηκολούθησεν επί πολύ και πέραν των Ελληνιστικών χρόνων υφισταμένη μεταξύ των Ελληνικών φύλων. Και ορθότατα ο Θουκυδίδης κάμνει μνειάν της διγλωσσίας των εις την χερσόνησον του Άθω Θρακών και Πελασγών (Κρηστώνων, Βισαλτών και Ήδωνών), οίτινες ήσαν συνοικισμένοι εις τας πέντε του Άθω πολίχνας.

Ένεκα τούτου και ο Ξενοφών κατά την συνάντησίν του με τον βασιλέα των Θρακών Σεύθην συνεννοήθη δι' ερμηνέως. Ό Σεύθης δεν ωμίλει, την Έλληνικήν, εννοούσε όμως τα περισσότερα. «Συνίει δε και αυτός Ελληνιστί τα πλείστα». Ο

ηνίοχος του επίσης «ηπίστατο Έλληνίζειν», δηλαδή εγνώριζεν οπωσδήποτε την Έλληνικήν ¹.

Ἡ γλῶσσα των θρακῶν, Αρίας καταγωγής, επειδή ἔμεινεν εντελῶς ανεπεξέργαστος, διετήρησε τους ἀρχικούς τύπους και την αρχικήν της μορφήν. Ἡ Θρακική γλῶσσα—προ πάντων ἡ Φρυγική—ἦτο και παρέμεινε συγγενής με την Ἑλληνικήν, απορρεύσασαν ἀπὸ την αρχικήν Αρίαν, ἥτις ἦτο ἡ κοινή μήτηρ ὄλων των Θρακοπελασγικῶν, Φρυγοπελασγικῶν, Ἑλληνικῶν και λοιπῶν Αρίων γλωσσῶν.

Ἡ θρακική γλῶσσα μας ἐγίνε γνωστή ἀπὸ τα γεωγραφικά και τα κύρια ονόματα και ἀπὸ ολίγας λέξεις, αἱ οἱποῖαι διεσώθησαν εἰς τους ἀρχαίους συγγραφείς και προ πάντων εἰς τον λεξικογράφον Ησύχιον ².

Ἐκτὸς των λέξεων τούτων, ἀς διέσωσαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφείς, μεγίστην σημασίαν ἔχουν τα *τοπωνύμια*, διότι εἶνε σπουδαιότατα λείψανα της Θρακικῆς γλώσσης, ἥτις ἀπωλέσθη.

Τα δε κύρια Θρακικά ονόματα, ὡς και πολλά γεωγραφικά, διετηρήθησαν κατὰ τους Βυζαντινοὺς ἀκόμη χρόνους μέχρι του ἔκτου μ. Χ. αἰῶνος,

πιθανόν δε θεωρεῖται, ὅτι και ἡ γλῶσσα των θρακῶν διετηρεῖτο κατὰ την εποχὴν ἐκείνην εἰς τῖνα ἀπόκεντρα μέρη του Αἴμου και της Ροδόπης.

Τοιοτοτρόπως ἔκτος του γενικευθέντος, ὡς εἶπομεν, κυρίου ονόματος *Βίθυς*, διετηρήθη το ἀρχαιότατον *θρακικόν* ὄνομα *Τήρης*· «Διονύσιος ο Αλεξανδρεὺς, Θράξ δε ἀπὸ πατρός *Τήρου Τήρος* τούνομα κληθεῖς, Ἀριστάρχου μαθητής, ἐπι Πομπηίου του μεγάλου μετέβη εἰς Ρώμην ¹.

Ὁ δε Ησύχιος μας διετήρησε και το ὄνομα Βίστρας.

«*Βίστρας, Θρακικόν ὄνομα*».

Και «*Βισύρας*· ἥρως Θράξ. Θεόπομπος δε Χερσονησίτην λέγει Βισύραν» ².

Εἰς το ζήτημα τούτο ἐκτὸς του λεξικογράφου Ησυχίου και ἐν μέρει Στεφάνου του Βυζαντίου σπουδαιότατην σημασίαν ἔχουν αἱ εἰς την Μοισίαν και την βόρειον Θράκην ἀνευρεθεῖσαι διάφοροι ἀνάγλυφοι ἐπιγραφαί, εἰς τας οἱποῖας, ὡς και ἀλλαγῶν του βιβλίου σημειῶνομεν, διετηρήθησαν πολλά κύρια Θρακικά ονόματα, διαφόρου εποχῆς και Ρωμαϊκῆς ἀκόμη. Ἐκ τούτων σημειῶνομεν ἐδῶ το

περιεργότατον εκ των διασωθέντων κυρίων Θρακικών ονομάτων,
*Δισκοδουροτήρης*³.

Μεταξύ των ευρημάτων της βορείου Θράκης εξαιρετικής αρχαιολογικής σπουδαιότητος θεωρείται χρυσούν δακτυλίδιον, ευρεθέν κατά το 1912 εις αρχαιότατον τάφον εις το χωρίον Έζέροβο της περιφέρειας Βορικογράφικο μεταξύ των πόλεων Χάσκοβο και Φιλιππουπόλεως. Η περιφέρεια αυτή, ως φρονώ, αντιστοιχεί γεωγραφικώς με το βορειότερον τμήμα της μεγάλης Θρακικής χώρας *Σαπαϊκής* ή ίσως με το νοτιώτερον τμήμα της χώρας των *Βηροσών* Θρακών.

Επί της άνω στρογγυλής πλακός του δακτυλιδίου είνε χαραγμένη έπιγραφή με *Ελληνικούς* χαρακτήρας αραδιασμένους τον ένα πλησίον του άλλου, χωρίς να είνε ξεχωρισμένοι εις λέξεις, ως εξής.

«Ρολιστενεαςνερενεατιλτεανησκοαροζεαδομεαντιλετυπαμιαραζηλτα».

γλώσσης τα εις η, πρωτόκλιτα ονόματα εσχηματίζοντο κατά τον πανάρχαιον *αιολοδωρικόν* τύπον εις α και τούτου λείψανα παρέμειναν και επί της Ομηρικής εποχής. Τεκμαιρόμεθα δε τούτο από λέξεις διασωθείσας εις την Λατινικήν γλώσσαν, ως η n a u t a=ναύτης, ρ o e t a. =ποιητής, agricola γεωργός= κτλ.— «Κατά γλώσσαν Μακεδόνων (Δωριέων) τα εις ης ονόματα γίνονται, εις α».
Ευσταθίου θεσσαλονίκης Προλεγόμενα, 1457, 18.

Ευνόητον, ότι η επιγραφή αυτή εκίνησε το ενδιαφέρον των σοφών γλωσσολόγων, ιστορικών και αρχαιολόγων διαφόρων εθνών. Και άλλοι μεν εξ αυτών εχαρακτήρισαν αυτήν ως γραμμένην εις την Ελληνικήν γλώσσαν, άλλοι δε εις την *θρακικήν*, της οποίας θεωρείται ότι είνε το πρώτον μέχρι τούδε μνημείον γραμμένον με ελληνικούς χαρακτήρας.

Εκ των Βουλγάρων φιλόλων έγραψαν σχετικώς περι αυτής ο Detschew και ό Bechewliew επικρίνων ο δεύτερος την γνώμην του εκ Φιλιππουπόλεως φιλόλου Κοσμά Μυρτίλλου Αποστολίδου, όστις έγραψεν, ότι η επιγραφή είνε συντεταγμένη εις την Ελληνικήν γλώσσαν.

Ο Αποστολίδης απήντησεν εσχάτως εις τον Bechewliew δια μιας μονογραφίας του
1.

Θεωρεί δε αυτήν ως δίστιχον δακτυλικόν εξάμετρον επίγραμμα και συνεπλήρωσεν αυτήν εις το Ιωνικόν εξάμετρον και την ορθογραφίαν της.

Ὁ Detschew εκ δευτέρου ανέγνωσεν αὐτὴν ὡς ἐξῆς. Ρωλιστενέας Νερενέα Τίλτεαν, Ἑσκω Αραζία δόμεαν, Τιλεζύπτα μίη εραζήλτα»

καὶ ἐξήγησε"

Ρωλιστενέας (ὁ) Νερένου το γένος με κατεσκεύασε

δια τὴν Ἑσκον Αραζίαν (θυγατέρα τοῦ Αράζου,

Τιλέζυπταν τὸν οἶκον (καταγωγὴν). Ὁ Kretschmer ανέγνωσε.

Ρωλισθενείας (ἡ) Νερενεία Τίλτεαν ἤσκω'

Αραζία δόμεαν Τιλεζύπτα μίη εραζήλτα καὶ ἐξήγησε:

Ρωλισθενείας Νερενεία το γένος εἶμαι'

Αραζία τὴν πατρίδα Τιλεζύπτα με κατεσκεύασε

ἢ με ἐδώρησε. Καὶ κατ' ἄλλον τρόπον

Ρωλισθενείας Νερενεία το γένος εἶμαι,

ἀλλὰ Αραζία τὴν πατρίδα, ὁ Τιλεζύπτα με ἐνυμφεύθη. Ἐπίσης ἐξήγησαν αὐτὴν ποικιλοτρόπως οἱ G. Soeire, ὁ Ribezzo καὶ οἱ Basanavicius καὶ Adalbert, οἱ ὁποῖοι ἐξήγησαν αὐτὴν με τὴν ἀντίστοιχον Λιθουανικὴν γλῶσσαν. Ὁ Αποστολίδης ἀνέγνωσε.

Ρωλισθενείας Νερενεία Τίλτεανή, σκώ.

Αραζία δόμεαν Τιλεζύπτα μι Ριερά ζήλτα καὶ ἐξήγησε"

Ρωλισθενείας Νερένου (θυγάτηρ), Τιλαταία, παιδίσκη (εἰμί κυρία τοῦδε)· ἡ Αραζ(ε)ιάς τὸν οἶκον Ἱερά Τιλέζυπτα ἠγάσθη με=με ἠγάπησε. Ἡ κατ' ἄλλον τρόπον, ὡς ἀναθηματικόν' Ρωλισθενείας Νερένου (θυγάτηρ), Τιλαταία, παιδίσκη (ἀνέθηκε τόδε), ἡ Αραζ(ε)ιάς (γὰρ) τὸν οἶκον Ἱερά Τιλέζυπτα ἠγάσθη με.

Ἡ Ἑσθονικὴ γλῶσσα ἐμελετήθη ὑπὸ τοῦ Ascoli, ταυτοχρόνως δὲ ὁ Hersey προσέθηκεν εἰς τὸ Ἑσθονικὸν λεξιλόγιον σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐνδιαφερουσῶν λέξεων. Πλὴν αἱ ἐργασίαι αὗται εἶνε παλαιαί καὶ ὡς πολὺ περιορισμέναι ἐλάχιστα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ προαχθῇ ἡ σπουδὴ τῆς Ἑσθονικῆς γλῶσσης.

Ευτυχeseτέρα εστάθη η Ιλλυρική γλώσσα, ή οποία εν μέρει και εις τα καθαρώς Ιλλυρικά στοιχεία αυτής εκπροσωπείται σήμερον από την Αλβανικήν γλώσσαν, η οποία εις τας εσχατίας της χερσονήσου ευρεθείσα παρέμεινεν ανεπηρέαστος εις τας βάσεις της—εκτός των Λατινικών, Ελληνικών, Σλαυικών και Τουρκικών λέξεων, αί οποίαι προσετέθησαν εις αυτήν—το δε σπουδαιότερον, ότι παρέμεινεν άνευ επεξεργασίας και σημαντικής εξελίξεως.

Καθ' ημάς η Αλβανική γλώσσα ωρισμένως κατάγεται και αντιπροσωπεύει την αρχαίαν Ίλλυρικήν υπό γενικην έποψιν.

Συνήθως τας Άριας ή Ινδογερμανικάς γλώσσας (της Ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής ομοφυλίας) τας διαιρούν εις δύο ομάδας, ανατολικήν και δυτικήν.

Η ανατολική ομάς περιλαμβάνει τας σλαυικάς γλώσσας, την Λιθουανικήν, Λεττικήν, αρχαίαν Πρωσικήν, Ιλλυρικήν, Θρακικήν, Φρυγικήν, Αρμενικήν, Περσικήν (Ζενδιβικήν), Βακτριανήν και Ινδικήν.

Ή δε δυτική ομάς περιλαμβάνει την Ελληνικήν, Λατινικήν, Κελτικήν, Γερμανικήν και Τοχαρικήν (κεντρικής Ασίας).

Πριν η προβώμεν δε εις την έκθεσιν των Θρακικών λέξεων, κρίνομεν σκόπιμον να συγκρίνωμεν λέξεις τινάς της Αλβανικής (Ιλλυρικής) γλώσσης προς την αρχαιοτέραν γραπτήν Ελληνικήν γλώσσαν, την Ομηρικήν (Ιωνικήν διάλεκτον), καθόσον ελέχθη προηγουμένως, ότι η Ιλλυρική γλώσσα αποτελεί *προομηρικόν* τι Ελληνικόν γλωσσικόν ιδίωμα. Εις την σύγκρισιν αυτήν θέλομεν να δώσωμεν την έννοιαν, ότι την αυτήν περίπου σχέσιν

αι αναλογίαν είχεν η Θρακική γλώσσα προς την Ελληνικήν, οποίαν η Ιλλυρική (η εκπροσωπούμενη μερικώς υπό της Αλβανικής) προς την Ελληνικήν αυτήν.

Φέρομεν δε τα εξής παραδείγματα .

Ασά εις τους Βησσούς ελέγετο το φυτόν βήχιον ή ακρόφυλλον.

Βρίζα η μέχρι της σήμερον εις την Θράκην και προ πάντων εις την ανατολικήν ούτως ονομαζόμενη και αφθόνως καλλιεργούμενη σίκαλις ².

Κάλη, πληθ. κέλητ, το άλογον. Εις την Ομηρικήν απαντά κέλης και πληθ. κέλητες—το άλογον.

Μυ, ο μυς, ποντικός.

Κέν, η κύν, ο κύων (γεν. κυνός).

Ούδο. οδός.

Πρεπάρε. προπήτερα. Ο Όμηρος λέγει προπάροιθε.

Τανύν. τόρα, Όμηρος τανύν.

Δρού. ξύλον, δρυς (το κατ' εξοχήν ξύλον). Εις πολλά Ελληνικά της Θράκης χωρία ή δρυς λέγεται δένδρου.

Βέ. ωόν. Πιθανόν οι πανάρχαιοι Έλληνες να έλεγον ωβόν (ήτοι ωφόν), όπως οι Λατίνοι έλεγον onum. Εκ των Ελλήνων οι Καυκάσιοι τα ωά τα λέγουν ωβά.

Βέσετ. ώτα. Η δοτική πληθυντική, ως γνωστόν, εις την αρχαίαν Ελληνικήν ήτο *ωσί*. Η Ιλλυρική διετήρησεν εις την αρχήν της λέξεως το δίγαμμα (F).

Μπούκο. ψωμί, ή μπούκα ή βουκιά εις την δημώδη, το κομμάτι. Οι Φρύγες, ως θα είπωμεν, *βεκός* έλεγον το ψωμί.

Τσί. σημαίνει=τί ;

Κούς=ποιός. Οι Ίωνες έλεγον κου=που. Εις την Αλβανικήν κου *βέτε* ;=που βαίνετε ;

Σιού=μάτι. Εις την Ιωνικήν (Όμηρος) υπήρχεν ο δυκος αριθμός όσσε=τα δύο μάτια.

Τύ=σύ. Οι Δωριείς και οι Ίωνες επίσης έλεγον τύ=σύ.

Άττα=εκείνα, τινά. Και εις την αρχαίαν Έλληνικήν ήτο πολύ εν χρήσει το γνωστόν «άλλα άττα»=άλλα τινά.

Πί=πίνω.

Δανούβιος. «Δανούβιον τον νεφελοφόρον καλούσι πατρίως οι Θράκες»¹.

Νάπος. Θρακική λέξις κατά τον Ησύχιον. Αλλά εύχρηστος και εις την Ελληνικήν².

Βέρε = θύρα

Φρίκα=φόβος. Το αρχαίον *φρίκη*.

Δέφ. η γη, έδαφος.

Κρόι, πληθ. κρόνια=βρύσις, κρουνός, πληθ. *κρουνοί*.

Νερί, πληθ. νερες— ανήρ και πληθ. άνδρες. Το πανάρχαιον όμως Ελληνικόν αρχικώς εις τον πληθυντικόν δεν ήτο άνδρες, αλλά *ανέρες*, όπερ κατά συγκοπήν έμεινεν *άνρες* και χάριν ευφωνίας, την οποίαν πάντοτε επεδίωκον οι αρχαίοι Έλληνες, έγινε κατόπιν *άν(δ)ρες*.

Σκηπτός. αστραπή. Υπάρχει και ρήμα εις την Αλβανικήν *σκεπετή*= αστράπτει. Εις την αρχαίαν Ελληνικήν υπήρχε σκηπτός=αστραπή, κεραυνός, εξ ου και το ρήμα εν-σκήπτω.

Ρίεθ— ρέει. Ροθ·.=έρρευσε. Πρβλ. το Ελληνικόν ρέω, ρεΐθρον.

Πόρδο— πορδή. Επίσης και το ρήμα επόρδι=έκλασε. Εις την αρχαίαν Ελληνικήν πέρδω και αόρ. β' έπαρδον— έκλασα.

Έρε = αήρ

Σύπερ = επάνω. Είνε δηλαδή το Ελληνικόν υπέρ (υπερ-άνω) με το αρχικόν σ, το οποίον πρέπει να θεωρηθή ως δίγαμμα. Πρβλ. και τα εις την Λατινικήν γλώσσαν *super*=ύπερ(άνω), *septem*=επτά, *sequor* =έπομαι, *sedilium*=εδώλιον και το Σλαβ. *Sednam*— κάθημαι. Επίσης εις την Σλαυικήν *sedem*=επτά, *sech*=εξ και τα τοιαύτα.

Prumbus(=πριουμπίους)=:πρηνής. Εις την Θράκην πολυ εύχρηστος είναι η λέξις *προύμτα*=πρηνώς, εις αλλά δε μέρη λεγομένη *μπρούμιτα*. Ουδόλως δε παράδοξον ή λέξις αυτή να διεσώθη εις την Έλληνικήν άπο την Ιλλυρικήν (Πελασγικήν), καθώς διετηρήθη η λέξις *βούκα* (βεκός), καθώς υπάρχει πάγκοινος και η Σανσκριτική πιθανόν λέξις *μούτρο*=πρόσωπον, μορφή, ως και η πανάρχαια λέξις *κούπα* (κύπη, κύπελλον, δοχείον, *κοίλον*. Πρβλ. δια το τελευταίον και το Λατιν. *coelum*=ουρανός, δηλαδή το *κοίλον*).

Ζόμβρος—ο τραγέλαφος. Μεταγενέστερον και εις την Ἑλληνικὴν υπήρχε ζούμπρος=άγριος βούς. Πρβλ. και το σλαβικόν *zubr* και το ρουμανικόν *zimbru* ³.

Ζετραία. οὕτως εκαλείτο υπό των Θρακῶν η χύτρα. Πρβλ. και το Ἑλληνικόν ζέω ⁴

Καταλήγοντες σημειώνομεν συγκριτικῶς το ρῆμα *ειμί*—*εἶμαι*, το ὁποῖον εις την Ἀλβανικὴν διετερήθη με το δίγαμμα. Γάμ=ειμί γῆμι—εσμέν

γιέ=εἶ γίμι=εστέ

ἰστιν=εστί γιανή=εἰσι

Επανερχόμενοι εις την Θρακικὴν γλῶσσαν παρατηρούμεν, ὅτι ἀπὸ τὰς σωζομένας Θρακικὰς λέξεις καθορίζεται η καταγωγή της Θρακικῆς γλῶσσης, ὅτι εἶνε συγγενῆς με την Ἑλληνικὴν.

Ἡ Θρακικὴ γλῶσσα διακρίνεται δια τον Πρωτοδωρικόν ἢ *προδωρικόν* της τύπον και χαρακτήρα. Πράγματι δε ἀπὸ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς διαλέκτους η *Δωρικὴ* διάλεκτος φαίνεται, ὅτι συγγενεῦει προς την Θρακικὴν γλῶσσαν περισσότερον, διότι εις ἀμφοτέρας προσιδιάζει και ἀφθονεῖ ο τύπος και κατάληξις **α** ².

Ἄλλη σπουδαία καθ' ἡμὰς συγγένεια μεταξύ των γλωσσῶν Θρακικῆς, Ἰλλυρικῆς (Πελασγικῆς, Ἀλβανικῆς) και Ἑλληνικῆς εἶνε το γράμμα **θ**. Τοῦτο ὑπάρχει κοινόν εις τὰς τρεῖς αὐτὰς γλώσσας, λείπει δε και ἀπὸ την Λατινικὴν γλῶσσαν (εις την ὁποῖαν το **θ** ἀντικατεστάθη με το *d*, ως λ. χ. η λέξις *θεός* ἐγένετο *deus*).

Εἰς τον κατάλογον των ἐπὶ Ροδόπης φρουρίων του ἱστορικοῦ Προκοπίου τα περισσότερα ὀνόματα· εἶνε Θρακικά, ἐξ αὐτῶν δε εις πολλὰ ὑπάρχει το γράμμα **θ**, ως Θράσου, Θουδανελάναι, Θαρσάνδαλα, θωκῶδις, Ἀνθιπάρου, Σαρμαθῶν, Θρασαρίχου. Ἐπίσης ὑπάρχει Θυνοί, Βιθυνοί, Ζιβυθίδες κτλ.

Αἱ Σλαυικαὶ γλώσσαι δὲν ἔχουν το **θ**, ὅπερ εἶνε γλωσσικόν στοιχεῖον των ὁμοφύλων Θρακῶν, Ἰλλυριῶν και Ἑλλήνων.

Κατὰ τον *Cazarow* ο καθηγητῆς *Niederle* ἀποφαίνεται, ὅτι οἱ θράκες κατὰ την ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν εὐρίσκοντο εις ἐπαφὴν με τους Γίρωτολαῦους και ὅτι εις τὰς βορείους διακλαδώσεις των *Καρπαθίων*, καθὼς ἐπίσης και δεξιὰ των *Καρπαθίων* μέχρι του *Δνειστέρου* πόταμου, οἱ ἀρχαῖοι θράκες υπήρξαν γείτονες των *Σλαύων*, διότι αἱ γλώσσαι αὐτῶν ἀνήκουν εις την ἀνατολικὴν ὁμάδα των *Ἰνδοευρωπαϊκῶν* γλωσσῶν.

Παραδέχεται δε ο Cazaow και αποφαινεται κατά τον Oberhammer (Balkanvolker, 22), ότι τα Θρακικά γλωσσικά στοιχεία και αι αρχαί, περί τα οποία εκτυλίσσονται η Βουλγαρική και η Ρουμανική γλώσσα, δεν έμειναν άνευ επηρείας επί των γλωσσών τούτων. Δι' αυτών δε εξηγούνται μερικά χαρακτηριστικά λεπτομέρεια των γλωσσών τούτων ¹.

Ή γνώμη αυτή του σοφού Βουλγάρου καθηγητού, στηριζομένη επί των λεγομένων των μνημονευθέντων καθηγητών, δεν είναι ορθή και αληθής, καθόσον δεν απεδείχθη, αν υπήρξε ποτέ επαφή και *ιστορική* ή άλλη τις *συνάφεια* εις τας αρχικάς των εστίας μεταξύ των Πρωτοσλαύων και Θρακών. Η θρακική γλώσσα, ως *προδωρική*, είναι συγγενής με την Ελ- ληνικήν. Η δε Σλαυική γλώσσα, ως ανήκουσα εις τον Αρίαν ή Ίνδογερμανικήν ομοφυλίαν, συγγενεύει με όλας τας γλώσσας, τας ανηκούσας εις την οικογένειαν αυτήν και ουχί κατά προτίμησιν περισσότερο με την Θρακικήν.

Απίθανος δε εντελώς και απaráδεκτος μας φαίνεται η γνώμη του Miklosich, ότι η εξαφάνισις του Ελληνικού απαραιτήτου κατά τους τελευταίους Ελληνικούς χρόνους οφείλεται εις επίδρασιν της γλώσσης των αρχαίων Θρακών, καθώς συνέβη εις την Βουλγαρικήν και Αλβανικήν γλώσσαν ².

Άλλη γλωσσική ομοιότης των Θρακών, Ιλλυριών και Ελλήνων είναι το γράμμα *δ*, κοινόν μεν εις αυτούς, μη υπάρχον δε εις τους Λατίνους και Σλαύους.

Από τας εργασίας περί της Αλβανικής γλώσσης των γλωσσολόγων Airt και προ πάντων του Weigand μαθαίνομεν, ότι οι αρχαίοι Θράκες έθετον το άρθρον εις το τέλος της λέξεως, όπως σήμερα συμβαίνει εις τας Σκανδιναυικάς γλώσσας, εις την Ρουμανικήν, Βουλγαρικήν και Αλβανικήν.

Εις την τελευταίαν τα τρία γένη του άρθρου είναι *ι*, *α*, *τ*.

Ό δε Γίρετσεκ εις την «Ίστορίαν των Βουλγάρων» λέγει ότι υπάρχουν και Ιλλυρικά (αλβανικά) ρίζαι εις τα ονόματα των θρακικών λαών.

Ήδη προβαίνομεν εις την περιγραφήν των λέξεων των Θρακών, Φρυγών και λοιπών Θρακικών φύλων, τας οποίας κατωρθώσαμεν να εύρωμεν εις διαφόρους πηγάς, εις όσας, εννοείται, έγινε δυνατόν να ανατρέξωμεν.

ΘΡΑΚΙΚΑΙ

Ζαλμός.

Την λέξιν *ζαλμός*, όπως σημειώνομεν αλλού, μας την διέσωσεν ο φιλόσοφος Πορφύριος εις την φράσιν «την *δοράν* οι Θράκες *ζαλμόν* καλούσι»

Δια τούτο λοιπόν ο παρ' όλων των αρχαίων συγγραφέων καλούμενος *Ζάμολξις* πρέπει να λέγεται *Ζάλμοξις*.

Και το Θρακικόν επίσης κύριον όνομα *Ευρύ-ζελμις* από την λέξιν *ζαλμός* παράγεται και άλλα, άτινα σημειώνομεν αλλαχού.

Ή θρακική λέξις *ζαλμός* είνε Ελληνικωτάτη ².

Βρία.

Ή λέξις αυτή εις την Θρακικήν εσήμαινε πόλιν.

Την ερμηνείαν μας την δίδει ο Στράβων λέγων, ότι «βρία θρακιστί σημαίνει πόλις», εξ ου *Μεναβρία*, *Πολτυμβρία*, *Σηλυβρία* εσήμαινον πολιν του Μένα, του Πόλτυος, του Σήλυος, ονομασθείσαι τοιουτοτρόπως από τους πρώτους αυτών οικιστάς.

Επίσης υπήρχον και άλλαι πόλεις έκτος των υπό του Στράβωνος μνημονευομένων, ως *Σκελαβρία*, *Μασκοβρία*, *Βολβαβρία*.

Κατά τον Ησύχιον *βρία* εσήμαινε την επ' αγροίς κώμην, ως και φρούριον, τόπον οχυρόν ³.

Βρία εσήμαινε και πολίχνην ⁴.

Έλέγετο και *μβρία* και *μπρία*, *bria—mbria*, ως *Σηλυ-μβρία*, *Πολτυ-μβρία*, *Σαλα-μβρία*, η οποία ελέγετο και *Σαλαβράκα* ⁴.

Άλλα *βρέα* ή *βρεά* έσήμαινε πόλιν, συνοικισμόν.

Υπήρχε και *Βρέα*, πόλις της Θράκης ².

Και Βριαντική, χώρα της Θράκης ³.

Και *βρα*, ως *Συμβρα*.

Ή λέξις *βρία* συγγενεύει με την Κελτικήν λέξιν *brica* ή *briga*, η οποία ευρίσκεται ως δεύτερον συνθετικόν εις αρχαία Κελτικά όνόματα πόλεων και εθνών, ως λ. χ.

Σεγοβρίγα, πόλις των Κελτιβήρων ⁴.

Αλλόβριγες ή *Αλλόβρυγες*, έθνος δυνατώτατον Γαλατικών ⁵.

Νιτιόβριγες ⁶.

Φαίνεται επίσης συγγενής και με την Ελληνικήν *πύργος*, την Γερμανικήν *burg*=πόλις και την Γαλλικήν *bourg* —κώμη.

Ἡ λέξις *βρία* φαίνεται, ότι ήτο κοινή Θρακοφρυγική.

Συμπεραίνομεν δε τούτο, διότι υπήρχεν εις την Πακακανήν λεγομένην Φρυγίαν πόλις *Βρία*, της οποίας τα νομίσματα είχαν την επιγραφήν Βριανών.

Πιθανόν είνε, ότι η λέξις αυτή είνε η ίδια με την *βήρα* ή *βυρα* και επί το Ελληνικώτερον *βηρίς*, ως Γαρσάβαρα Κιλικίας, Ατάβυρις, Κίβυρα Φρυγίας ⁷.

Βήρα ωνομάζετο φρούριον επί της Ροδόπης εκ των υπό Προκοπίου μνημονευομένων.

Ως και *βέρεια*, *Σελεο-βέρεια* Καππαδοκίας ⁸.

Θεωρώ πιθανόν και εις την λέξιν *Δόβηρες*, *Δόβηρος* να είνε *Διόβηρος* (Διόσπολις), πόλις του Διός, όστις ήτο κατά τους πανάρχαιους χρόνους εκ των μάλιστα τιμωμένων θεών υπό των Πελασγών και των Θρακών γενικώς εις τας υψηλάς Θρακικάς χώρας.

Βάστα.

Κατά τον Pauli υπάρχει μεταξύ των Θρακικών ριζών, σημαίνει δε οικία. Ευρίσκω, ότι η λέξις αυτή έχει αναλογίαν με την λέξιν *Φεστία*.

Λέβα.

Εσήμαινεν εις την Θρακικην γλώσσαν πόλιν.

Εις τον Ησύχιον και Στέφανον τον Βυζάντιον ευρίσκονται *Αβρο-λέβα*, πόλις εις την Θράκην, και *Αστε-λέβα*, πόλις εις την Λυδίαν .

«*Αστελέβη*, πόλις Λυδίας, Ξάνθος εν τετάρτη Λυδιακών» ².

Τέλαιβα, Αλβανίας Καυκάσου ³.

Δέβα και *Βέδα*.

Ελέγετο επίσης και *Δέδα*.

Ἐσήμαινεν εἰς τὴν Θρακικὴν γλῶσσαν πόλιν, χωρίον καὶ συνοικισμόν. Εἰς τὴν Δακομοισικὴν (Θρακικὴν ὠσαύτως) γλῶσσαν ἐλέγετο *δάβα* ἢ *δαύα* ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου.

Ευρίσκομεν δὲ ταῦτα εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου μνημονευόμενα φρούρια παρὰ τὸν Ἴστρον ποταμόν, ὡς Ζικίδεδα, Ζισνούδεβα, Κουμούδεβα ⁴.

Καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου αναφερομένας πόλεις τῆς Δακίας καὶ ἄλλων χωρῶν.

Δοκίδαυα, Πατρίδαυα, Καρσίδαυα, Πετρόδαυα, Σανγίδαυα, Ουτίδαυα, Μαρκόδαυα, Ζαρίδαυα, Σιγγίδαυα, Κομίδαυα, Ραμίδαυα, Ζουσίδαυα, Ἀργίδαυα, Νετίνδαυα εἰς τὴν Δακίαν.

Σουκίδαυα, Δαοῦσδαυα, Ταμασίδαυα, Πιριβορίδαυα, Ζαργίδαυα εἰς

Μοισίαν.

Ατάραβα Σαρματίας, Μήδαβα Πετραίας Αραβίας.

Κάνδαυα Καππαδοκίας.

Κληγίδαυα, ὑπὲρ τὸν Τήρην ποταμόν πρὸς τὴν Δακίαν ⁵.

Ζάλδαβα, τῆς κάτω Μοισίας βραχὺ πόλισμα ⁶.

Σέβεδα, λιμὴν Λυκίας ⁷.

Πουλπουδάβα, Βουριδαῦα ⁸.

Δάπα.

Καὶ ἡ λέξις αὐτὴ ὁμοίως ἐσήμαινε πόλιν.

Ζάλδαπκ, πόλις, ὑπὸ τοῦ Προκοπίου μνημονευομένη, τῆς Θράκης. Ἐπίσης *Ἀνδραπα*. Γαλατίας ¹.

Βουρδάπα ².

Βασάρα

Μακρός γυναικείος χιτών, τον οποίον εφορούσαν αι γυναίκες εις την Θράκην, προ πάντων κατά τας τελετάς, διό εκαλούντο *Βασαρίδες*.

Η λέξις *βασάρα* εις την Θρακικην γλώσσαν εσήμαινε κυρίως την αλώπεκα και κατόπιν, φαίνεται, ήρχισε να σημαίνη το δέρμα της, την αλωπεκήν, από την οποίαν οι Θράκες κατεσκεύαζον όχι μόνον τα καλύμματα της κεφαλής, αλλά και φορέματα (γούνες) ένεκα του δριμυτάτου ψύχους της χώρας των, καθώς μέχρι της σήμερον από δέρματα λύκου, αλώπεκος και προβάτων (προβιές).

«*Βασάραι*. χιτώνες, ους εφόρουν οι Θράκιαι Βάκχαι».

Βασάρη. αλώπηξ»³.

Άγουρος.

Κατά τον Ευστάθιον «τους εφήβους οι Αχαιοί καλούσι κούρους, οι Θράκες *αγούρους*». Κατά τον Κοραήν από την Θρακικην ταύτην λέξιν *άγουρος* προήλθεν η κοινότατη και γενική λέξις *αγόρι*⁴.

Άργιλος.

Έσήμαινεν η λέξις αυτή εις την Θρακικην γλώσσαν τον ποντικόν. Εκ τούτου δε ώνομάσθη και η πόλις της Θράκης Άργιλος, διότι οι οικήτορες είδον ποντικόν, όταν είχαν αρχίσει να ανοίγουν τα πρώτα θεμέλια, καθώς είχε συμβή κατά την κτίσιν της πόλεως Αλωπεκοννήσου εις την Θρακικην χερσόνησον να ιδούν αλώπεκα.

Ωνομάσθη δηλαδή ή πόλις «από οφθέντος μυός, ός Θρακιστί καλείται *άργιλος*⁵.

Άργιλος· ώνομάσθη ούτως, επειδή υπό θρακών ο μυς άργιλος καλείται, σκαπτόντων δε εις το θεμελίους καταβαλέσθαι πρώτος μυς ώφθη»⁶.

«Άργιλον τον μυν καλοῦσι *Θράκες*, ου οφθέντος, πόλιν κατά χρησμόν έκτισαν και Άργιλον εκάλεσαν»⁷.

«Άργιλα, πόλις Καρίας»⁸.

Σκάρκη.

«Ζκάρκη *Θρακιστί* αργύρια».

Κατά τον Ησύχιον οι Θράκες ωνόμαζον *σκάρκην* τα αργύρια. Υποθέτω όμως, ότι θα εκάλουν τα αργυρεία, δηλαδή τα μεταλλεία αργύρου, την γην αργύρου και κατά λάθος εις τα χειρόγραφα θα εσημειώθη αργύρια (συνήθη ήσαν τα λάθη των αρχαίων αντιγραφέντων, προς τούτοις δε και η μανία των δήθεν να διορθώνουν τα χειρόγραφα).

Η λέξις *σκάρκη* έχει μεγάλην συγγένειαν με την Ελληνικὴν *καρκίνος*, διότι ο Ησύχιος επεξηγών την λέξιν *αλάβη* λέγει, «*Αλάβη*=λιγνύς, σποδός, *καρκίνος*».

Δηλαδή *σκάρκη* και *καρκίνος* εσήμαινον το ίδιον=λιγνύς, σποδός, στάκτη, χῶμα αργυρούχον.

Ἐκτός τούτου ο Ησύχιος σημειώνει.

Σκαρφών, εἶδος καμίνου εν τῷ Μεταλλικῷ.

Σκείρος, Φιλητὰς την ρυπῶδη γην ¹.

«***Αλάβη***, λιγνύς, σποδός, *καρκίνος*».

«***Αλάβη***, ἀνθρακες».

"***Αλαβα***, μέλαν, ω γράφομεν ².

Εκ του αλάβη παράγεται κατά την γνώμην μου η λέξις *Αλάβανδα*.

Δηλαδή αλάβη=μελάνη και *άνδα* ἢ *άντα*=πόλις, τόπος. Ὅθεν *Αλάβανδα*=μελανὴ πόλις ἢ πόλις μέλανος (μελάνης).

Πράγματι δε η πόλις *Αλάβανδα* ἦτο κατά την αρχαιότητα διάσημος δια τα λατομεία της, ἀπὸ τα ὅποια ἐξήγετο μέλαν μάρμαρον ἀρίστης ποιότητος.

Κατά τον Ησύχιον η λέξις *Αλάβανδα* παράγεται εκ του αλαά=ἵππος και βάνδα=νίκη, επομένως *Αλάβανδα*=ἵππониκος, εις την γλώσσαν των Καρῶν ³.

Εδόθη δε η ονομασία αὐτὴ εις μνημόσυνον νίκης εις ἵππικόν τινα ἀγῶνα.

Σχετικῶς προς τα ἀνωτέρω ἀναφερόμεν και την Ελληνικὴν λέξιν *κάλχνη*=πορφυρά *βαφή*.

Ο αὐτὸς Ησύχιος ἀναφέρει την λέξιν *κάρχνη*, ὅτι σημαίνει *ἀργυρίς*, δηλαδή χῶμα αργυρούχον, μεταλλεία αργύρου.

Έχει επομένως ή λέξις *κάρχνη* *μεγίστην* *σχέσιν* με τὰς ανωτέρω δύο λέξεις *σκάρκη* και *καρκίνος* ¹.

Ανάγλυφον τι της Μοισίας εικονίζει ήρωα έφιππον (πιθανόν τον ήρωα της Θράκης) και έχει επιγραφήν *Κυραίκνη*.

Το όνομα, το όποιον είναι αναμφισβητήτως Θρακικόν, ίσως να έχη σχέσιν τινά με τας λέξεις *σκάρκη* και *καρκίνος*.

Γέντα.

Έσήμεναι Θρακιστί τα κρέατα, σπλάχνα, έντερα ².

«Γέντα, τα μέλη. Του Καλλιμάχου,

Γέντα βοός μέλδοντες» ³.

Είνε η ίδια Ελληνική λέξις *εντός*—*έντερον* με το δίγαμμα εις την αρχήν.

Γέντερ.

Έλέγετο Θρακιστί η κοιλία ¹.

Βρυνχός, κιθάρα. Θράκες ⁵.

Τορέλλη, επιφώνημα θρηνητικόν συν αύλω, Θρακικόν ⁶.

Ζίλαι—Ζείλα.

Ο οίνος παρά Θραξι ⁷.

Παράβαλε προς το ζήλας η ζήλος, ως και ίβηνα=οίνος (Κρήτες) ή βήλα.

Θράπτης.

Ο λίθος υπό Θρακών ⁸.

ΦΡΥΓΙΚΑΙ

Οι περί την συγκριτικήν γλωσσολογίαν ακριβολογήσαντες περιήλθον εις το συμπέρασμα, ότι οι Φρύγες αποτελούν μέσον τινά κρίκον μεταξύ των αρχαιοειδών Αρίων και των Ελλήνων. Οι Φρύγες απεκάλουν τον **Δία Βαγαίον** δια λέξεως, ήτις

σανσκριτιστί μεν σημαίνει την μακαριότητα, ζενδιστί δε και σλαυιστί τον θεόν (Bogh). Άλλ' ωνόμαζον αυτόν και **Σαβάζιον** δια προσηγορήματος, όπερ ελληνιστί τε και ινδιστί εκδηλώνει το *σέβειν*. Είχον δε προσέτι αυτά τα των Ελλήνων φωνήεντα και νόμους φωνητικούς αντιστοιχούς

Οι Φρύγες ωμίλουν μίαν γλώσσαν αρκετά διακεκριμένην της Ελληνικής, άλλ' ήτις ανήκεν εν τούτοις εις την αυτήν οικογένειαν ².

Ή Φρυγική γλώσσα είνε συγγενέστατη προς την Ελληνικήν έχουσα τα ίδια φωνήεντα, τας αυτάς καταλήξεις και γράμματα του αλφαβήτου.

Φρυγικής γλώσσης ολίγα σώζονται λείψανα, αι μεν ως υπό των αρχαίων λεξικογράφων και άλλων συγγραφέων παραδεδομένοι λέξεις, αι δε ευρισκόμεναι εις τας Φρυγιστί συντεταγμένας επιγραφάς, εκ των οποίον σπουδαιόταται είνε αι δίγλωσσοι Ελληνιστί και Φρυγιστί συντεταγμένοι ².

Λέξεις ΦΡΥΓΙΚΑΙ

Βεκός.

Εις την Φρυγικήν γλώσσαν εσήμαινεν άρτον ⁴.

Φαίνεται, ότι και οι Κύπριοι εκάλουν τον άρτον *βεκός*. Σχετικώς προς τούτο εις τον Στράβωνα ευρίσκεται η φράσις, «ο δε Ήπώναξ λέγει Κυπρίων *βέκος* φαγούσι» ⁵.

Συγγενίς προς την λέξιν ταύτην είνε η αρχαιότατη Δωρική (Λακωνική) λέξις «βέσκεροι=«άρτοι,Λάκωνες» (Ησύχ.).

Ως επίσης και η Βυζαντινή «*βούκα, ο εστίν άρτος*» ⁶.

Ή λέξις βούκα ή βουκιά διετηρήθη εις την δημώδη.

Το δε βεκός διετηρήθη εις την Αλβανικήν ως *βεκ* ή μπούκο=άρτος.

Βέδου.

Η λέξις *βέδου* κατά τα νεώτερα γλωσσολογικά πορίσματα φαίνεται ότι είνε Θρακομακεδονική ανήκουσα και εις την Φρυγικήν γλώσσαν.

Οι Φρύγες έλεγον το ύδωρ *βέδου*.

Πολυτιμότατος είνε ο εις τα Ορφικά αποσπάσματα διασωθείς στίχος,

Βέδου νυμφάων καταλείβεται αγλαόν ύδωρ ⁷.

Διότι όχι μόνον διεσώθη εις τον στίχον τούτον η Φρυγική αυτή λέξις, αλλά προ πάντων διότι έχομεν τον χαρακτηρισμόν, ότι εγένετο τρόπον τινά χρησης της λέξεως αυτής *συμβολικώς* εις θρησκευτικάς περιπτώσεις, σημαίνουσης, ό,τι σήμερον εννοούμεν λέγοντες την λέξιν *αγιασμός* (αγιασμένον ύδωρ ιεροτελεστίας), ως και η περικοπή.

«**Βέδου** τους Φρύγας το ύδωρ φησί καλιν, καθά και Ορφεύς.

Και Βέδου Νυμφάων καταλείβεται αγλαόν ύδωρ.

Αλλά και ο θύτης Δίων ομοίως φαίνεται γράφων. «Και βέδου λαβών κατά χειρών καταχέου και επί την ιεροσκοπήην τρέπου» ¹.

Βράτερε.

Έσήμενεν η Φρυγική αυτή λέξις τον αδελφόν. Είνε ίσον με το Ελληνικόν *φράτωρ, φρατήρ* = αδελφός και με το Λατινικόν επίσης *frater*= αδελφός.

Είπομεν δε, ότι συνήθης είνε εις την Θρακομακεδονικήν η εναλλαγή των γραμμάτων *β* και *φ*.

Ακεστής.

"Η και ακοστής, ελέγετο υπό των Φρυγών ο ιατρός.

Ανάλογος προς αυτήν λέξις εις την αρχαίαν Ελληνικήν είνε η λέξις *άκος*=θεραπεία.

Εις τους Φρύγας δηλαδή *ακοστής* εσήμενεν ό,τι εις την αρχαία Ελληνικήν η λέξις *ακεστήρ* ή, όπως σήμερον λέγεται, *θεράπων* ιατρός.

Βαγίος.

«Ζευσ Φρύγιος», αλλά και μέγας, πολϋς, ταχύς.

Έλέγετο δηλαδή ο Ζεύς *βαγίος* ως *μέγας* θεός.

Συγγενής προς την Φρυγικήν αυτήν λέξιν ήτο η Δωρική λέξις *βαζός*— βασιλεύς (δηλ. μέγας) και στρατηγός, ως Λάκωνες.

Επίσης βάγιον=μέγα .

Κύβελα.

Ο Ησύχιος λέγει, ότι οι Φρύγες ωνόμαζον *κύβελα* τα σπήλαια, τα όρη, τα άντρα και εν γένει τους βράχους. Εκ τούτου και η θεά Ρέα, ως λατρευθείσα κατά πρώτον εις τα σπήλαια, ωνομάσθη **Κυβέλη** ³.

Πάπας.

Ἐσήμαινεν εις την Φρυγικήν γλώσσαν πατήρ, κύριος.

Και εις τον Ὅμηρον όμως σημαίνει τον πατέρα, διότι, ως γνωστόν, όταν η Ναυσικά εζήτησεν από τον πατέρα της την άδειαν να υπάγη με τās φίλας της εις το ρυάκι, δια να πλύνη τα φορέματα, τον ωνόμασε «*πάπα φίλε*»=αγαπητέ πατέρα.

Ο Ηρόδοτος μας λέγει, ότι ορθότατα κατά την γνώμην του ο Ζεύς εκαλείτο **Παπαίος**, δηλ. πατήρ ¹.

Ανάλογον προς τούτο ευρίσκομεν εις τον Ησύχιον.

«**Πόποι**, Απίων φησί δαίμονες (θεοί) είσι πόποι. Και εστί, ω δαίμονες» ².

Επίσης και εις τον Τζέτζην

«*Πόποι*—οι θεοί, όθεν πολλάκις, ω πόποι τινές παρ' Ὁμήρω αντί του ω θεοί, η δε λέξις Δρυόπων» ³.

Ακρισίας.

«Κρόνος παρά Φρυξί» ⁴.

Άκριστις.

«κλέπτρια, αλετρις. Φρύγες» ⁵.

Αργυίτας.

«την λάμιαν, Φρύγες» ⁶.

Αγαδουός.

«θεός τις παρά Φρυξίν, ερμαφρόδιτος»⁷.

Αδάμνα.

«Φρύγες τον φίλον Αδάμνα λέγουσιν».

Εκ του «αδαμνείν=φιλείν»⁸.

Αζένα, πώγωνα Φρύγες".

Αζενον, γενειώντα¹⁰.

Βαλλήν, τον βασιλέα. Φρύγες¹¹.

«Λίθος καλούμενος αστήρ, όστις είωθε νυκτός βαθείας δίκην πυρός λάμπειν, προσαγορεύεται δε εις την διάλεκτον των Φρυγών *βαλλήν*, όπερ εστί μεθερμηνευόμενον *βασιλεύς*.

Και όρος **Βαλληναίων**, όπερ εστί μεθερμηνευόμενον βασιλικόν»¹².

Βάμβαλον ιμάτιον. Κ αι το αιδοίον Φρύγες¹³.

Βρεκύνδαι, δαίμονες. Οι Φρύγες¹.

Αττάλη, φάρυξις, υπό Φρυγών².

Γάλλαρος.

Φρυγικόν όνομα, εσήμαινε δε έντερα. Οι Λάκωνες (Δωριείς) γάλλια έλεγον τα έντερα³.

Γάνος.

Ή ύαινα υπό Φρυγών και Βιθυνών.

Ο Αριστοτέλης λέγει *γλάνος=ύαινα*⁴.

Γέλαρος, η αδελφού γυνή Φρυγιστί⁵.

Πρβλ. το Ομηρικόν γαλώως και απτ. γάλως= αδελφού γυνή ή ανδραδέλφη. Λατινικόν *glos*⁶.

«**Γλούρεα**», χρύσεια. Φρύγες. Αλλά και το *γλουρός* εσήμαινε χρυσός. Προς το γλουρός ανάλογον είνε το χλωρός (ωχρός, κίτρινος) ⁷.

Δάος, φως, δάδα, πυρ, φλόξ, φέγγος, αυγή. Και υπό Φρυγών *λύκος*= το φως (δηλαδή λύκη, αμφι-λύκη, *Λυκα-βηττός* ⁸.

Πρβλ. και το Λατινικόν *lux*— φως.

Επίσης (δάος=θάος=θώς.

Ζέλκια, λάχανα. Φρύγες ⁹.

Ζακυνθίδες κολοκύνθαι. Λυδοί ¹⁰

Πρβλ. και το Ελληνικόν *ζακελτίδες* = κολοκύνθαι (Ησύχ.) ή *ζεκελτίδες*=γογγυλίδες ή κολοκύνθαι (Βοιωτοί) ¹¹.

Ζέμελεν, βάρβαρον ανδράποδον. Φρύγες¹².

Πρβλ. και το Ελληνικόν *δάμαλις*. Επίσης και το *διαμελέοι=οικέται* (ανδράποδα, δούλοι), ως παρ' Ησυχίου. Το δε ζ=δ.

Πιθανόν το ζέμελεν να έχη σχέσιν και με τα εξής.

«**Αζοί** και θεράποντες καλούνται οι δούλοι, ως Κλείταρχος, *άοζοι* οι υπηρέται, θεράποντες, ως Καλλίμαχος» ¹³.

Ζεύμα, η πηγή. Φρύγες ¹.

Πρβλ. και τα Ελληνικά *δεύμα*=υγρόν. Επίσης *δεύω*=βρέχω. Και *δύη*=κρήνη (Ησύχ.). *Χεύμα*, χέω. Το Δε ζ=δ, ως είπομεν.

Ζέτνα.

«Φρύγιος η λέξις, σημαίνει δε την πύλην» ².

Κημός, οσπριόν τι παρά Θραξί ³.

Κίκλη· το άστρον άρκτος. Φρύγες ⁴.

Κίκλη σημαίνει άρκτος και άμαξα.

Πρβλ. και τα Ελληνικά κύκλος και κίκελος=τροχός (Ήσυχ.).

Κίμερος, νους. Φρύγες ⁵.

Μανία, Φρυγιστι καλή ⁶.

Μα, πρόβατα. Φρύγες ⁷.

Εις τον Όμηρον μήλα=πρόβατα.

Συγγενή προς ταύτα φαίνονται τα ονόματα των ζώων.

Μαρίν, την συν, Κρήτες.

Μηκάδες, αίγες. Και *μναάδες* και *μίκλαι* ⁸.

Ναιεύρη, νη τον Άρη. Φρύγες ⁹.

Νινήατος, φρύγιον μέλος ¹⁰.

Πρβλ. και το Ελληνικόν νανούρισμα.

Ξενώνες, οι ανδρώνες υπό Φρυγών ¹¹.

Σύκχη, υποδήματα Φρύγια ¹².

Ναι μην εις τους Φρύγας εσήμαινε— ναι ¹³.

Αι δε ανευρεθείσαι Φρυγικαί επιγραφαί, γραμμέναι με Ελληνικά γράμματα, είνε τούτο μεν αρχαιότεραι των Ελληνικών χρόνων, τούτο δε μεταγενέστεραι των Ρωμαϊκών χρόνων.

Αι επιγραφαί αύται εδημοσιεύθησαν υπό του Ramsay ¹⁴.

Ιδού τινές εξ αυτών. **Ελληνικών** χρόνων.

1 — **Άτις** αρίκαιοβος ακινανάγαβος Μίδαι Βανάκται βλαβαλταϊ έδαες.

2 — **Βαβα** μανάβαις **Προταβος** κφιζαναβόρ σικεμαν έδαες.

Ρωμαϊκών δε χρόνων.

1 — Ιος νι σεμουν κνουμάνει κακουν εδαετ επιτετιγμενος ειτου.

2 — Ιος νι σεμουν κνουμανι κακουν αββερετ αινι επιτετιγμενος ειτου.

3 — Ιος νι σεμουν κνουμανι κακουν εδασ,

αϊνι μανκατι επιτετιγμενος ειτου.

4 — Ειος νι σεμουν κνουμανι κακουν αδδακετ

ζειρα κε οι πειες Κ επιτετιγμένα αππιασδ ειτνου.

5 — Ιος νι σεμον κνουμανι κακόν αδακετ

αινι οι θαλαμεν δη Διως Ζεμελω . . . ικμενος ειτου.

6 —ιος σα σορου κακέ αδακετ με ΖεΜεΛω

επιτετιγμενος ειτου.

Γενικώς δε και εν περιλήψει η έννοια των επιγραφών τούτων είναι, =Ός αν τούτω τω τάφω φέρει (επιφέρει κακόν, προξενήσει), οντος καταραμένος έστω (είη).

Επί των λέξεων τούτων φέρομεν τας ακολούθους παρατηρήσεις.

Ιος=ός. Το ός (όστις) εις την Φρυγικήν γλώσσαν ήτο ως **Ις, Ιός, Ειος.**

Νι=άν. Πρβλ. το Ελλην. ήν=άν, κατά μετάθεσιν δε το ήν=νη (νι).

Σα σορού— ταύτης της σορού.

Το **σα**=αύτη Πρβλ. τα αρχαία Ελλ. *σήτες, τήτες*, σάτες=ούτοι ¹ .

Επίσης και σήμερον, δωρ. σάμερον (τήμερον=ταύτην την ημέραν).

Το **σα** έχει δοτικήν *σεμούν* = *τούτω* εις την Φρυγικήν, εις την οποίαν αινι=ούτος, εκείνος. Αλλά και εις την Αρμενικήν γλώσσαν *άιν=ούτος*, εκείνος. Με τούτο συγγενεύει το αρχαίον Ελληνικόν *ειν=εκείνος* ².

Κνουμάνι και σίκεμαν=τάφος, ήρων.

Πρβλ. το Αρμενικόν *κουνέμ=κοιμώμαι, κοιμητήριον.*

Ως επίσης και το αρχαίον *κνημός=κοιμητήριον.*

Ζειρά = τέκνα.

Πρβλ. τα Ελληνικά σειρά— γενεαλογία (Σουΐδας) και το Θεσσαλικόν ερέας=τέκνα (Ήσυχ.)

Πειες=απόγονοι.

Πρβλ. το Ομηρικόν *πηοί*=συγγενείς εξ αγχιστείας.

Εΐτου=έστω.

Δωρικώς είτω.

Όσον αφορά δε τον ρηματικόν τύπον *αδδακετ, αββερετ, αδακετ* σημαίνει προξενήσει, επιφέρει, θέσει (θήμι=ποιώ, Ησύχιος) ή φέρει.

Το **αββερετ** είνε συγγενές με το φέρω=βέρω εις την Φρυγικήν (διότι β=φ εις τους Θρακομακεδόνας, ως είπομεν).

Ο Kretschmer σημειώνει ως ίδιον τύπον και το *λάψιτ* με το *λάψετ*.

Ο ίδιος σημειώνει, ότι οι Φρύγες είχαν και το *βάκιτ* = εποίησε ¹.

Τόσον δε το *βάκιτ*, όσον και *άδδακετ, άββερετ* τριτοπρόσωπα παρουσιάζουν πανάρχαιον τύπον. Όμοιος, αν και κατά τι παρηλλαγμένος, με τον τύπον τούτον διετηρήθη εις τα εις **μι** Ελληνικά ρήματα, ως δίδωσι, τίθησι, αφήσι κτλ., τα οποία εις τον αρχαιότατον τύπον ήσαν δίδωτι, τίθητι, αφήτι. Το τίθητι διετηρήθη εις Δελφικήν επιγραφήν.

Ο τύπος ούτος διετηρήθη εις την **Λατινικήν** γλώσσαν, ως *ferret, det, jacet, amat* κτλ. Επίσης εις τα τρίτα πρόσωπα των ρημάτων των Σλαυϊκών, ως *oret, verrat, ratouvat* κτλ.

Ο τύπος των εις **μι** ρημάτων είνε ο αρχικός, αρχέτυπος.

Ότι δε η κατάληξις του τρίτου προσώπου των εις **μι** ρημάτων ήτο αρχικώς και εις την Έλληνικήν **τι**, φαίνεται από το μόνον διατηρηθέν τοιούτο εστί, όπερ αναμφιβόλως είνε *εσ-τί*.

Πρβλ. προς *τούτο* το Λατινικόν *est*, αλλά προ πάντων το Σλαυϊκόν τρίτον πρόσωπον *jesti* και το Αλβανικόν (Ίλλυρ.) *isti*=έστί.

ΛΥΔΙΚΑΙ

Λάβρυς.

Λυδική λέξις σημαίνουσα τον πέλεκυν, όστις εις μεν τους Κάρας ήτο σύμβολον του Διός, γενικώς δε ήτο σύμβολον ιερών όλων των Θρακοπελασγικών λαών.

«Λυδοί *λάβρυν* τον πέλεκυν ονομάζουσι ² .

Μυσός.

Η λέξις αύτη ήτο μεν το εθνικόν όνομα του Θρακικού έθνους των Μοισών (Μυσών), αλλ' εις την Θρακικήν γλώσσαν εσήμαινε την *οξύην* (οξειά).

«Ότι τους Μυσούς οι μεν **Θράκας**, οι δε Λυδούς ειρήκασιν, έτυμολογούντες και το όνομα το των Μυσών, ότι την *οξύην* ούτως ονομάζουσιν οι Λυδοί» ³.

«Μύσον, την οξύην Μυσοί» ¹.

Ακυλλόν, το αιδοιον Λυδοί ².

Πρβλ. και το Ελληνικόν *άκυλος*=βάλανος (βαλάνι), αλλά και *βάλανος* ή του πέους ³.

Αμφύταινον ο δίσκος υπό Λυδών ⁴.

Αστραλίαν, τον Θράκα, Λυδοί ⁵.

Βρίγα, ο Ιόβας υπό Λυδών αποφαίνεται *βρίγα* λέγεσθαι τον ελεύθερον ⁶.

Βάσκε πικρολέα=πλησίον έξεθόαζε. Λυδιστί⁷ (βάσκε=πορεύου, λέγε, ανάστηθι, κατά Ήσύχιον). Πρβλ. βαίνω.

Βάστι κρολέαζε=θάπτον έρχου. Λυδιστί ⁸.

Βαθύρρη, γαλή, ικτίνος, υπό Λυδών ⁹.

Βάκκαρις, μύρον Λύδιον ¹⁰.

Ιμμούς, βούς. Λυδοί ¹¹.

Τωπι δεύρο. Λυδοί ¹².

Ανάλογον τούτου ευρίσκομεν το Ελληνικόν ἴθι.

Κοαλλδεῖν, Λυδοί τον βασιλέα. Και *καλόϊς ο βασιλεύς* ¹³.

Λαίλας, ο τύραννος υπό Λυδών¹⁴.

Νύχμα, όνειδος. Λυδοί *ψολός* ¹⁵

Παραμήνη, η των θεών μήρα. Λυδοί ¹⁶.

Τάργανον, όξος, Λυδοί ¹⁷.

Ιβρί και **Ιβύ**.

«Τινές το βοαν, οι δε το πολύ. Εστί δε Λυδών»¹⁸.

«**Βρί**, επί του μεγάλου και ισχυρού και χαλεπού τίθεται. Ιβύκη=ευφημία.

Βρίακχος, βριαρώς (βριαρώς βρίαγλος) βαρέως *ιακχίζουσα*, βριαρήν, βαρείαν, ισχυράν. Ίβυς ή ευφημία. *Ίβύει=βοά*.

Βριαρόν, κραταιόν, ισχυρόν, μέγα, βαρύν, άγριον ¹.

Ανάλογοι προς ταύτα είνε και άλλαι εκτός των ανωτέρω Ελληνικαί λέξεις, ως *βριθύ*, *βριάω*, *βριμάομαι*, *Βριμώ* (μεγάλη θεά, ισχυρά), *βρίθω*= *γέμω*, *βρίμη* (υψι-βρεμέτης), *Βριάρεως*=βριαρός, ο μυθολογικός ισχυρότατος γίγας.

Καρύκη.

Περίεργος ζωμός. «Βρώμα Λύδιον εξ αίματος και άλλων εδεσμάτων συγκείμενος»².

Εκ τούτου και το Ελληνικόν *καρυκεύω*.

Μώλαξ, Λυδοί τον οίνον ³.

Μωύς, η γη, Λυδοί⁴

Πρβλ. προς τούτο το Ελληνικόν *μα=η* μήτηρ γη.

Παλμύς, βασιλεύς, πατήρ, Λυδοί ⁵.

Τυμνία, οι Ξάνθιοι λέγουσι *τυμνίαν* την ράβδον ⁶.

Τεγούν, Λυδοι τον ληστήν ⁷.

Σανάπαι, οι μέθυσοι.

Άλλα και *σάναπτιν* τον οινιώτην ⁸.

Σάρπους, κιβωτόν. Βιθυνοί ξυλίνας οικίας ⁹.

Συκαλόβος, ράβδος ποιμενική. Μυσοί ¹⁰.

ΠΑΜΦΥΛΙΚΑΙ

Και οι Παμφύλιοι θεωρούνται της ίδιας οικογενείας των Θρακοπελασγών.

Κατά τον Πausανίαν «*Παμφύλων γένος μέτεστιν Ελληνικού*» ¹¹.

Παραθέτομεν τας ολίγας διασωθείσας Παμφυλικάς λέξεις, αίτινες είνε πράγματι συγγενείς προς την Ελληνικήν γλώσσαν.

Αβελίην, ηλιακήν. Παμφύλιοι ¹.

Άλλά και οι Κρήτες έλεγον *αβέλιον* τον ήλιον (Ησύχ.)· *βέλα* (*Φέλα*) Δε ο ήλιος και αυγή υπό Λακώνων (Ησύχ.)

"Η μάλλον αΦελίον, δωρικώς. *Ηέλιος*, ιωνικώς (Όμ.).

Αγόν, εν Πέργη την ιέρειαν ούτω καλούσι ².

Πρβλ. τα ελληνικά *αγία*, *αγνή*.

Αωοι, θεοί οι εκ Δρόμου μετακομισθέντες εις Σαμοθράκην και Λήμον ³.

Αδρί, ανδρί. Παμφύλιοι ⁴.

ΚΑΡΙΚΑΙ

Άλα οι Κάρες καλονσι τον ίππον, *βάνδα* δε την νίκην. Εκ του Αλαβάνδου εκλήθη η πόλις της Καρίας **Αλάβανδα**, ο εστί κατά την Κάρων φωνην *ιππόνικος* ⁵.

Σούαν οι Κάρες καλούσι τον τάφον, *γελάν* δε τον βασιλέα. Εξ ού και η πόλις της Καρίας Σουάγγελα ⁶.

Γίσσα. Τη Καρών φωνή λίθος ερμηνεύεται, νυν' δε τους πλακώδεις και μαλακώδεις λίθους *γίσσα* λέγομεν ⁷.

Πρβλ. και το *κίσηρις*=ελαφρόπετρα.

Κως. Δέρμα, Κάρες ⁸.

Πρβλ. *κάρ*, κάρνος=πρόβατον (Ήσύχ.), βόσκημα (κείρω).

Και Όμηρ. *κώας*, *κώς*, κώεα=προβάτων δέρματα ⁹.

ΛΥΚΙΚΑΙ

Κάδρεμα.

Λυρικόν, πόλις Λυκίας, ερμηνεύεται δε *σίτου* φρυγμός ¹⁰.

Πρβλ. και το Ελλην. καίω.

Ως και τα Ελλην. *κάχρυς*, καχρύδιον=πεφρυγμένη κριθή και όλα τα πεφρυγμένα (Ήσύχ). Ως και *κίδνη*, *κίδρα*=πεφρυγμένη κριθή (Ήσύχ.).

Κοδομή=η τας κριθάς φρύγουσα (Ήσύχ.), *κοδομέειν*=κριθάς φρύγειν (Ήσύχ.)
Ως επίσης και Κάνδαρος=άνθραξ (Ήσύχ.) ¹.

Ύλαμοι, καρποί. Λυκικόν ².

Πάταρα, όνομα αγγείου, Λυκικόν.

Πρβλ. *ποτήριον*.

Εκτός των λέξεων τούτων, αι οποίαι διεσώθησαν, υπάρχουν και διάφοροι **Θρακικοί κατάληξις**, αι οποίαι συντελούν τα μέγιστα εις την εξήγησιν πολλών Θρακικών ονομάτων, είνε δε άφ' ετέρου απόδειξις της συγγενείας τούτο μεν των Θρακικών φυλών αναμεταξύ των, τούτο δε και μετά των Ελληνικών.

Πάρα.

Κατά τινας πάρα είνε κατάληξις Θρακικών ονομάτων, κυρίως δε πόλεων ή φρουριών, ημείς όμως αδιστάκτως θεωρούμεν αυτήν λέξιν και όχι κατάληξιν.

Ἐσήμαινε δε εἰς τὴν Θρακικὴν γλῶσσαν πόλιν, φρούριον, μάλλον δε τόπον στενὸν καὶ οχυρὸν, οχυρὰν διάβασιν (κλεισοῦραν), πιθανὸν καὶ ὅ,τι τὸ Ἑλληνικὸν .πόρος=διάβασις.

Ἐπίσης ἐσήμαινε καὶ συνοικισμόν, γένος καὶ φυλὴν.

Πολλαὶ Θρακικαὶ πόλεις καὶ φρούρια, ὡς ἀναφέρει ὁ Προκόπιος εἰς τὸ περὶ Κτισμάτων, ἔχουν συντεθῆ με τὴν λέξιν .πάρα. **Ὡς λ.χ. Βησσαπάρα, Σουσζουπάρα, Βόσπαρα, Βέπαρα, Βηλαϊδέπαρα, Δρουζιπάρα ἢ Δροσιπάρα, Βηρίπαρα, Βουζιπαρα, βαζάπαρα., Γαλούπαρα, Σκα-ρίπαρα, Φουσιπάρα, Καππαδοκίας** 3.

Ζάπαρα, Ζύπαρος, Μουτζιπάρα, Βαξοπάρα, Γελουπάρα, Κλασαλοπάρα, Στρατοπάρα 4.

Ἡ λέξις *πάρα*, ὡς εἶπομεν, εἶνε συγγενῆς με τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν *πόρος*.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Σανσκριτικὴν εὐρίσκεται ἡ ἰδίᾳ λέξις ὡς *pur, por, porī*..

Εἰς τὰς λέξεις δηλαδὴ αὐτὰς ἀπαντᾷ καὶ ἐφαρμόζεται ὁ γενικὸς κανὼν τῶν συγγενῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, κατὰ τὸν ὁποῖον, ὅπου ὑπάρχει εἰς τίνα ρίζαν τὸ **α**, εἰς τὴν ἰδίαν ἢ εἰς ἄλλην τινὰ συγγενῆ γλῶσσαν πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ **ε** καὶ τὸ **ο** (ὡς λ. χ. βάλλω, βέλ-ος, βολ-ή).

Ἀλλ' ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὸ Θρακικὸν **ο** μεταβάλλεται εἰς **α**, ἐνῶ τουναντίον τὸ Φρυγικὸν φυλάσσεται, εἶνε ἀμφισβητήσιμος, ὡς παρατηρεῖ ὁ πολὺς Kretschmer ¹.

Δρουζιπάρα σημαίνει πόλις τῶν Ὀδρουσῶν.

Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ λαὸς οὗτος τῆς Θράκης ἀπεκαλεῖτο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας **Ὀδρύσαι**, διάφοροι δε νομισματικοὶ τῶν τύποι ἦσαν **Ὀδρουζιτῶν, Ὀδροσιτῶν, Ὀδοσι, Ὀδροσων, Ὀδροσωσ, Ὀδροσ, Ὀδροης**.

Ἀλλὰ φαίνεται πολὺ πιθανόν, ὅτι ἀναμεταξὺ τῶν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν θα ἐλέγοντο μάλλον **Δρούσοι, Δρούζοι, Δρύζοι, Δρύσοι**.

Συμπεραίνεται δε τούτο καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως **Δρουζιπάρα** ἢ **Δροσιπάρα**, τὸ ὁποῖον σημαίνει πόλιν τῶν Δρούσων ἢ Δρούζων.

Σπουδαίαν πρὸς τούτο συμβολὴν μας δίδουν καὶ οἱ Λατίνοι συγγραφεῖς, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους οἱ Ὀδρύσαι ἀποκαλοῦνται *Odrusae*, δηλ. **Ὀδρούσοι** ²

Ἐκτός τούτων ἔχομεν και το εξής. Μετά την Ρωμαϊκήν δηλαδή κατάκτησιν της κυρίως Θράκης, αὐτή εἶχε διαιρεθῆ εἰς στρατηγίας και στρατιωτικὰς περιφερείας. Μεταξύ τούτων ο Πτολεμαῖος εἰς την Γεωγραφικὴν του υφήγησιν περιλαμβάνει, ως εἰπομεν, και την στρατηγίαν **Δροσικήν**, ἣτις ουδεμία ἄλλη εἶνε, εἰ μὴ ἡ κυρίως χώρα των **Οδρυσών**.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δυνάμεθα να εἰπωμεν, ὅτι ἡ πόλις **Δρουσιπάρα** θα εσήμαινε πόλιν των **[Ο]Δρυσών**.

Προς το *Δρύσης* δε αὐτό ἔχουν μεγάλην αναλογίαν και ταυτότητα ὄχι μόνον διάφορα ἀρχαιότατα Θρακικὰ ὀνόματα, ἀλλὰ ἐπίσης και Ἑλληνικά.

Δρής λ. χ. ὠνομάζετο κατὰ τον ἀρχαῖον σχολιαστήν ο υἱὸς του Ὀρφῆως.

Δρύας τῆς μυθολογικῆς ἐποχῆς υἱὸς του Ἄρεως κατὰ τον Ἀπολλόδωρον³.

Δρώοι, Θρακικὸς λαὸς.

Δρύμαι, λαὸς εἰς την Δωρίδα, πιθανὸν Θρακικὸς.

Δρούζον, πόλις τῆς Φρυγίας⁴.

Δριμῶ, Ἀλκυονίς¹.

Δρυάδες, νύμφαι μυθολογικά κτλ.

Κατὰ τον Βλάσιον Σκορδέλην ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει Ὀδρύσαι εσήμαινε **Δρύορες**².

Τούτο δε φαίνεται εἰς ἡμὰς ἀληθές, καθὸσον υπήρχε και ἔθνος **Θρακικόν Δρύορες**, κατοικοῦντες εἰς την Βιθυνίαν πλησίον των **Βεβρύκων**, ως ἐσημειώσαμεν ἀλλαχού.

Ἐχομεν εἰπεῖ, ὅτι ἐκτός ἄλλων Θρακικῶν πόλεων και ὀνομασιῶν εἰς παρα υπήρχε και ἡ πόλις **Βόσπαρα**, το ὁποῖον ἔχει στενωτάτην αναλογίαν προς το **Βόσπορος**.

«Τα τοπικά ὀνόματα **Βόσπορος** και **Βυζάντιον** εἶνε **Θρακικά**. Ἡ παράδοσις, ὅτι το Βυζάντιον ἔλαβε το ὄνομα αὐτοῦ ἐκ του ἀρχηγοῦ των Μεγαρέων Βύζαντος, εἶνε ἐντελῶς μυθική, διότι υπήρχεν ἐκεῖ προηγουμένως πόλις **Θρακική** προ τῆς ἀποικίσεως των Μεγαρέων. Τούτο δε φανερώνει και ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως. Το ὄνομα εἶνε σύνθετον ἐκ τίνος Θρακικῆς λέξεως **Βούζ** ἢ **Βύξ**, ἣτις σημαίνουσα πιθανῶς στενόν εὐρίσκεται εἰς το ὠσαύτως ἐλληνοποιηθέν **Βόσπορος**, και ἐκ του

γνωστής Αρίας καταγωγής (;) ονόματος *αντα* (=όρος, τόπος), υπάρχοντος εις τα αρχαία Μικρασιατικά ονόματα Αλάβανδα, Οριάνδος, Όρμανδος, Δαλίσανδος και τα τοιαύτα»³.

Καθ' ημάς όμως η λέξις **Βυζάντιον** παράγεται από το **Βύζης** *καί αντα*, δηλαδή **Βύζου-άντα**=Βύζου πόλις, Βυζάντιον.

Και αντα ή ανδα μεν, ως και αλλαχού σημειώνομεν, εσήμαιεν εις την Θρακικήν γλώσσαν πόλιν, τόπον, θέσιν κτλ., *Βύζης* δε ητο κύριον *Θρακικόν* όνομα. «Η Κερόεσσα τω θαλασσίω μιγείσα Ποσειδώνι τίκτει τον καλούμενον *Βύζαντα*, τούνομα τούτο λαβόντα εκ της θρεψάσης αυτόν κατά την Θράκην νύμφης *Βυζίης*»⁴,

Και ως μας διέσωσεν ο Ιστοριογράφος Ζωναράς, κατά τον όποιον ο μονάρχης των Οδρυσών, όστις παρέδωκε τον Ψευδοφιλιππον εις τους Ρωμαίους, ωνομάζετο *Βύζης*⁵.

Έκτος τούτου έχομεν και την πολυτιμοτάτην μαρτυρίαν του σοφού Βυζαντινού Ιστορικού Κεδρηνού, κατά τον οποίον «το *Βυζάντιον* υπό *Βύζου* βασιλέως της *Θράκης* ωκίσθη, ως δε τίνες υπό Μεγαρέων»¹.

Άλλα ποίαν αράγε σημασίαν δύνатаι να έχη η λέξις **Δρύσης**; Η λέξις *Δρύσης* έχει συγγένειαν με την Σανσκρ. *drus, drumā, daru* το Ζενδιβ. *dru*, το Αλβαν. (Ιλλυρ.) *dru* και με τα Ελληνικά *δρυς, Δρης, Δρυάδες, Δρύας, Δρύμας, Δρώοι, Δρύοπες, δρυμός, δρία, δένδρον, δόρυ, δουρός*, την Μακεδονικήν *δάρυλλος=δρύς* (Ήσυχ.), ως και με την παναρχαίαν λέξιν *δούρα=ξύλα*.

Εκ της λέξεως *δούρα* ωνομάσθη και ο ξύλινος ίππος των Ελλήνων **Δούρειος**².

Η λέξις *δούρα* ευρίσκεται αυτούσιος εις τον Όμηρον με την αρχαίαν της σημασίαν=ξύλα. «Και δη *δούρα* σέσηπε νέων και σπάρτα λέλυνται»= και τα ξύλα μάλιστα των πλοίων έχουν σαπίσει». Πλην μετά τον Όμηρον η λέξις έπεσεν εις αχρηστίαν.

Διτηρήθη όμως η λέξις *δούρα* εις την λέξιν **Δουρόστολον Δουρότελις** και εις μερικά επίθετα. Εκ τούτων τίνα έχουν το *δούρι* με την σημασίαν=δόρυ, ως λ. χ. *δουρικλυτός=περίφημος* δια το δόρυ *τοξότης*, *δουριμανής=πολεμικός*, *δουρίληπτος* και *δοριάλωτος=αιχμαλωτισθείς* εις τον πόλεμον, *δορίκτυπος=πολεμικός*. Εις άλλα όμως το *δούρο* διατηρεί την αρχικήν του

σημασίαν (δούρα=ξύλα), ως λ. χ. δουροπαγής=κτισμένος, συντεθειμένος με ξύλα, δουροτόμος=ο κόπτων, πελεκών ξύλα, υλοτόμος.

Ἡ λέξις *πάρα* εφέρετο, ως εξελληνισμένος τύπος, ως *πάρος*, *παρόν* καί *πάρα* (τα πάρα, πληθυντ).

Ἡ πόλις λ. χ. **Δρουζιπάρα** ελέγετο ἀπό τοὺς μεταγενεστέρους συνήθως **Δριζίπαρος**. Ἐπίσης Βέπαρος, Βηληϊδίπαρος κτλ. ³.

Εἰς μεταγενεστέραν δε ἐποχὴν ἡ τόσον πτωχὴ γεωγραφία, ὡς τόσον προσφυῶς λέγει ὁ καθηγητὴς Τσουντας, τῆς Θράκης ἐπλουτίσθη με νέον ὄνομα δι' ἐπιγραφῆς θρακικῆς. Τὴν λέξιν **Δωδόπαρος** ¹.

Παραλλαγὰς τῆς λέξεως *πάρα* ἢ συγγενεῖς πρὸς αὐτὴν καὶ Θρακικὰς εὐρίσκομεν τὰς ἐξῆς.

πείρα, ὡς Τόπειρα.

περα, ὡς Ἰσγίπερα.

βαρα, ὡς Στύβαρα, Ζουρόβαρα, πόλις Δακίας, Σόβαρα, πόλις Καππαδοκίας ².

βρα, *αβα* ἢ *αρβα*, ἀτινα ἀπὸ το *βαρα*. Ὡς λ. χ. Δαλάταρβα, Ἀτάραβα Σαρματίας, Σούρουβα κτλ ³.

δαρα, ὡς Ἀρκοβάδαρα, Χολμαδὰρα Συρίας, Μάρδαρα Καππαδοκίας⁴.

σαρα, ὡς Σαπρισάρα κάτω Μοισίας, Δεπισάρα, Παδισάρα, **Σάρπος** δε εσήμαινε *πύργος* ⁵.

Ἀνάλογα, ἀν μὴ καὶ συγγενῆ, πρὸς τὰ ἀνωτέρω δύνανται νὰ θεωρηθοῦν τὰ ἐξῆς ὀνόματα κύρια Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς ὁποίας οἱ λαοὶ ἦσαν συγγενεῖς τῶν Θρακῶν ἢ Θρακοπελασγῶν.

Πισιγγάρα, Κασάρα, Εὐσιμάρα Καππαδοκίας, Οὐαρσάπα ⁶.

Κίβυρα, Ἄνδαιρα, Δελέγων πόλις, **Καρίας, Ἄνδαιρα. Μυσίας**.

Ἄστειρα ἢ Ἄστυρα, Θυάτειρα Μυσίας ⁷

Λίμυρα Λυκίας, Σίμυρα Συρίας.

Κίδραρα, μεταξύ Φρυγίας και Λυδίας ⁸.

Λάβαρα, πόλις Καρίας ⁹.

Έκτός των καταλήξεων τούτων *πεισα*, *περα*, *βαρα*, *βρα*, *δαρα*, σάρα, αι οποίαι δυνατόν είνε να θεωρηθούν και ως λέξεις ή μάλλον ως Θρακικαί *τοπωνυμικαί* καταλήξεις, υπάρχουν και αι εξής **Θρακικαί** καταλήξεις.

σσοσ,

ήτις παρουσιάζει διαφόρους παραλλαγάς, ως

ησσοσ, ισσόσ, σσα, ασα, ασσα, εσσα, ισσα, ασις, ιασις, ασσεια, ίσση, ηττός.

Φέρομεν δε παραδείγματα από όλα τα μέρη της Θράκης, Ελλάδος, Μικράς Ασίας και άλλων χωρών, καταδεικνύοντα την κοινήν *γλωσσικήν* προέλευσιν και συγγένειαν των εθνών αυτών.

Σαλμυδησσός, Οδησσός, Πρυμνησός, Αλικαρνασσός, Τελμησσός, Τυμνησσός, Δρουβησός Δακίας, Λιμισσός, Ζελμισσός, Πάμισος Μεσσηνίας.

Βολισσός, πανάρχαια πόλις της Χίου. Λίσσος, πόλις Ιλλυρίδος. Ταφιασσός.

Τεγησσός, *άκρωτήριον* Κύπρου. Ταμασσός, πόλις Κύπρου.

Καρησσός, πόλις Τρωάδος. Λυρνησσός, πατρίς Βρισηίδος.

Κιδυησσός. Πειρωσός. Παισός. Πήδασος.

Ασσησός πόλις Μιλησίας γης.

Πρεπενισσός, Λυρνησσός Μυσίας.

Ασσός Βιθυνίας. Κυδισείς Βιθυνίας.

Ερεσός Λέσβου. Πιάσος, άρχων Πελασγών, ου θυγάτηρ Λάρισα.

Ιηλυσσός Ρόδου.

Αριασσός, Τερμησσός, Πεπενισσός Γαλατίας.

Ζωπαρισσός, Τιταρισσός, Σημισσός, Καβασός, Ζοραπασσός, Λακριασσός, Ύσσοι, Μεγαλοσσός, Σαβαλασσός, Νανασσός, Αδοπισσός, Ιασσός Καππαδοκίας, Κοροπασσός Λυκαονίας.

Μερμισσός περι Λάμψακον, Μερμησσός Φρυγίας, Άμβασον Φρυγίας.

Αριασσός, Καβησσός, Τερμησσός, Πεδνηλισσός, Κολοβρασσός Παμφυλίας.

Ίασσός, Ύδισσοι, Ιηλυσσός, Βαδυσσός, Κρυασσός, Τυμνισός Καρίας.

Σελγησσός, Σαγαλασσός, Πετνηλισσός, Πιτυασσός, Ααρασσός, Ταρβασσός, Κορησσός, Τερμησσός, πόλεις Πισιδών. Αρτύμνησσοι Λυκίας.

Ισσός, Ταρσός, Κιλικίας.

Μεχλεσσός Κολχίδος.

Βρεσσός, Μεγάλης Αρμενίας.

Βηρυπτός, Βαρβαλισσός, Θελμενισσός, Συρίας.

Τευμησσός, λόφος Θηβαίων, Υηπτός και Μυκαλησσός, πόλεις Βοιωτίας, Τερμησσός ή Περμησσός, ποταμός Βοιωτίας, Τυμφρηστός.

Υμηπτός, Βριλησσός (το Πεντελικόν), Παρνασσός, Ταφιασσός, Αρδηπτός, λόφος όπισθεν του Σταδίου (αλλά και **Αρδύς**, αρχαίος βασιλεύς της Λυδίας και Αρδίσταμα, πόλις της Καππαδοκίας) Λυκαβηπτός, Γαργηπτός, δήμος Αττικής, Κηφισσός, Ιλισσός, Σφηπτός, πόλις αρχαίας Άττικής.

Άμβασον, πόλις Φρυγίας. Δύνδασον, πόλις Καρίας.

Αμνισσός, ποταμός Κρήτης. Άμβρυσος, πλησίον Αβών.

Τύλισος, πόλις Μινωική (Κρήτης). Κνωσσοι Κρήτης ¹.

Τίασσα. Αμάσεια.

Λίβυσσα Βιθυνίας. Άργισσα. Λάρισα. Άμφισσα.

Άντισσα, Μύλασα, Πάσσα, Ύδισσα Καρίας, Άρπασα Καρίας, **Ίσσα**, **Ίσση**, Κάρισσα Γαλατίας. Ίσσα εκαλείτο πρότερον η Λέσβος.

Κόρμασα, Κόρβασα, Όλβασα, Ορβάνασσα Παμφυλίας, Βάργασα Καρίας.

Έρμώνασσα, Βοίνασα, Βαρβάνισσα, Καλλιόρισα, Γοδάσα, Δάγουσα, Λεύγαισα, Νύσσα, Λαύγασσα, Όλβασα Καππαδοκίας και Κιλικίας.

Αρτάνισσα, Ζάλισσα Ιβηρίας Καυκάσου.

Τίνισσα, Δαράνισσα Μεγάλης Αρμενίας, Κάμισα, Τόμισα Αρμενίας.

Τολμίδεσσα, Έμισα, Γέρασα Συρίας, Ποιάεσσα Μεσσηνίας.

Τραγασαί. Παγασαί ².

ησκο- ισκος-ισκη.

Γαρησκός, Δραβησκός, Δορίσκος, Βορμίσκος.

Ζάλησκος, ποταμός Γαλατίας ³.

Εργίσκη. «Της Θράκης εστιν από **Εργίσκου** του **Ποσειδώνος** και **Άβας** νύμφης ⁴.

δίζα (και ο εξελληνισμένος τύπος *διζος*), ήτις εσήμαινε *τείχος* ⁵.

Έσήμαινε δε η *δίζα* εν γένει φρούριον, τόπον, τόπον οχυρόν, σταθμόν, ως Τυρόδιζα, ίτις κατά την γνώμην μου πρέπει μάλλον να γράφεται Τυρόδιζα=φρούριον, πόλις του Τήρη.

Επίσης έχομεν τα Οστούδιζος, Βουρτούδιζος, Ταρπόδιζος.

Επίσης Δένιζος, Όπιζος, όπου απαντά το *ιζος αντί διζος*.

Επίσης έχομεν και Αρά-βυζα, όπως εκαλείτο αρχαιότατα η Φρυγική πόλις Πεσσινούς ⁶.

Κάν-δυβα, πόλις Λυκίας ¹.

Ο Βλάσιος Σκορδέλης εφρόνει, ότι η πανάρχαια αυτή Θρακική κατάληξις *δίζη* είνε συγγενής με το Σανσκριτικόν *sidami*, το Λατινικόν *sedeo*, το άοχ.Γερμανικόν *sizzu* το Ελληνικόν *έδ-ω, έδρα, ιδρύω* κτλ. ².

Κατά ταύτα εἶνε συγγενές και με το Σλαβικόν *sedia, sediliste* κτλ.

νδα

Τούτο και ως ντα κοί με εξελληνισμένον τύπον παρουσιάζεται ως νδος ή δνος.

Καδύανδα, Τέβενδα, Λάρανδα, Μουσβάνδα, Καππαδοκίας.

Τρίβαντα, Φρυγίας.

Πισίνδα, Παμφυλίας.

Αλάβανδα, Λάβρανδα, Καρύανδα, Άλινδα, Πάσανδα Καρίας.

Κυΐνδα, Οινόανδα, Κάλινδα, Αρύκανδα, Λυκίας,

Πασσάνδα, παρά το Αδραμύτειον.

Λάρανδα, Λυκαονίας.

Σίνδα, Σαρματίας.

Βιράνδη, Βαβυλωνίας³.

Προς ταύτα ανάλογα και συγγενή φαίνονται τα εξής.

Τιβάσσανδα, Ουάσανδα, Σέβεδα, Σύναδα, Σύννεδα, Άλυδδα, Άμβλαδα, Άδαδα κτλ.

Νίνδος Ρόδου.

Άσπενδος Παμφυλίας.

Ορόμανδος, Δαλίσανδος, Ποδυανδός, Λεανδισ Καππαδοκίας.

Λέβεδος, την οποίαν εξ αρχής ενέμοντο οι Κάρες.

Κάλυδνος Βοιωτίας, Καλύκαδνος, Κύδνος Κιλικίας⁴.

Ἡ λέξις *ανδα* ἢ *αντα* εἶνε πανάρχαια σημαίνουσα τόπον, *πάλιν*. Ως λ. χ. **Αλάβη-ανδα** = **Αλάβανδα**. Πάσα-ανδα = Πάσανδα, Πάσσα-ανδα = Πασσάνδα. Λάρα-ανδα = Λάρανδα. Λάβρυς-ανδα = Λάβρανδα.

Επίσης και Ἄβαι-αντα = Ἄβαντα ⁵.

ινθος – υνθος.

Πανάρχαια κατάληξις ἢ λέξις Θρακική σημαίνουσα τόπον, τόπον οχυρόν, φρούριον.

Ἐχομεν ἤδη σημειώσει μέχρι τούδε, ὅτι αἱ λέξις *δαμα*, *παρα*, *διζα*, *ανδα* (νδα—ινδα) και *ινθος* (υνθος) σημαίνουν, ὡς και ἡ λέξις *βρία* (μβρία), πόλιν οχυράν ἢ φρούριον.

Φαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι γενικῶς οἱ Θράκες κατεσκεύαζον τὰς πόλεις τῶν φρούρια ἢ υψηλά οχυρώματα, ἀπαράλλακτα ὅπως και οἱ Πελασγοὶ κατεσκεύαζον τὰς *τύρσεις* (πύργους) τῶν, ἐξ οὗ και **Τυρσηνοὶ** ὠνομάσθησαν, δηλαδὴ *πυργίται* καθὼς ὠνομάζοντο δια τὸν ἴδιον κατὰ πάσαν πιθανότητα λόγον και οἱ Κρήτες **Πυργίται**¹.

Τοιαῦται οχυραὶ πόλεις κατασκευασμέναι κατὰ τὸν **Θρακοπελασγικόν** τρόπον εἰς τὴν Ελλάδα ἦσαν ὁ **Ορχομενός**, ἡ **Λυκόσουρα** και ἡ **Τίρυνς**.

Αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Τίρυνθος φαίνεται ἔλκον τὴν καταγωγὴν του ἐκ τῶν γιγαντιαίων οχυρώσεων τῆς. Διότι συμφώνως πρὸς μερικὰς συγκρίσεις, ὀφειλομένης εἰς τὸν Loersius, τὸ ὄνομα τούτο, καθὼς και πολλῶν ἄλλων πόλεων Πελασγικῆς ὠσαύτως κατασκευῆς, ἐγκλείει τὴν ρίζαν *τύρσις*, δια τοῦ ὁποίου οἱ Πελασγοὶ ὑπεδείκνυον τὰ οχυρώματά τῶν κτισμένα με ἀμόρφους ογκολίθους ².

Τὴν σαφὴ ἐξηγήσιν τούτου εὐρίσκομεν εἰς τὸν Ησύχιον, ὅστις ρητῶς λέγει,

Τυρίς, ὁ περίβολος τοῦ τείχους.

Τύρρις, πύργος, ἐπαλις, προμαχών.

Τύρσις, τὰ αὐτά.

Τύρσος, τὸ ἐν ὑψει οἰκοδόμημα ³.

Αἱ λέξεις αὐταὶ σημειοῦνται ἀπὸ τὸν Ησύχιον βεβαίως ὡς Ἑλληνικαί, πλην ουδεμία πρέπει νὰ ὑπάρχη ἀμφιβολία, ὅτι εἶνε καταγωγῆς **Πελασγικῆς** πολιτογραφηθεῖσαι,

ως και τόσαι άλλοι, κατά τους πρώτους Ελληνικούς ακόμη χρόνους εις το τότε σχηματιζόμενον Ἑλληνικὸν λεξιλόγιον.

Ἡ λέξις ἢ κατάληξις ἀδιάφορον *ινθος-υνθος* εσήμαινε τόπον. Δυνάμεθα ὅθεν να ἐξηγήσωμεν, ὅτι καὶ ἡ λέξις *λαβύρινθος* παράγεται ἀπὸ το *λαβρυς* καὶ *ινθος*, δηλαδὴ σημαίνει τόπον (ιερόν, ναόν), ὅπου ὡς σύμβολον ἦτο κατατεθειμένος ὁ *λάβρυς* (=ὁ πέλεκυς, διπλοῦς πέλεκυς).

Αἱ πρόσφατοι ἀνασκαφαί τῆς Κνωσσοῦ τῆς Κρήτης ἀπέδειξαν ταῦτα ὡς ἀναμφισβήτητα. Ἄλλως τε ἔχομεν ἤδη σημειώσει, ὅτι ἐκτὸς τῶν γηγενῶν Κρητῶν οἱ Πελασγοὶ ἦσαν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς νήσου κατοίκων. Υπήρχε δε εἰς αὐτὴν ἡ ἀρχαιοτάτη πόλις Γόρτυ(ν)ς ⁴.

Ἡ λέξις **Ζήρυνθος** εσήμαινε *σπήλαιον* (τόπον).

Ζεὺς **Λαρίνθου**, ἐπώνυμον τοῦ Διὸς ὡς ἐκ τῆς πόλεως (*Λάριν*), εἰς τὴν ὁποῖαν ἐλατρεύετο ¹.

Αράκυνθος, πόλις Βοιωτίας. **Πρεπέσινθος**, μικρὰ νησὸς Κυκλάδων.

Αρίνθη, πόλις Οἰνώτρων ².

Ράσκυνθος, πόλις Θράκης ³.

Κόρινθος. Κήρινθος, ποταμὸς **Ευβοίας**. Αράκυνθος, ὄρος Αἰτωλίας.

Κύνθος, ἡ νήσος Δήλος καὶ ὄρος αὐτῆς, ἱερόν Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος, ὅστις ἐκαλεῖτο **Κύνθιος** ⁴.

Αμάρυνθος, κώμη Ευβοίας, Προβάλινθος Ἀττικῆς, Τρικόρυνθος Μαραθῶνας.

Ἡ Θρακικὴ γλῶσσα δὲν διεπλάσθη οὔτε διεμορφώθη γραμματολογικῶς ἢ γραμματικῶς, ἀλλ' ἔμεινεν ἐντελῶς πρωτόγονος καὶ ἀνεπεξέργαστος.

Ὁ Ἀριστοφάνης, ὅστις σατυρίζει τοὺς Θράκας ὡς τραχεῖς, ἀξέστους καὶ ἀπολίτιστους, διακωμῶδεῖ αὐτοὺς καὶ γλωσσικῶς. Εἰς τὰς Ὀρνίθας τοῦ παρουσιάζει ἐπὶ τῆς σκηνῆς Τριβαλλόν Θράκα, ὅστις λέγει τὴν λέξιν **Ναβαιοστρεύ**, σημαίνουσαν δηθὲν τὸ *ναί*.

Επίσης λέγει την φράσιν «**Σαυνάκα** βακτηρικρούσα».

Άλλ είνε αι λέξεις αύται πραγματικώς Θρακικαί ή είνε επινόησις της φαντασίας του μεγάλου κωμικού ⁵ ;

Εις το τέλος της κωμωδίας αυτής ο Αριστοφάνης παρουσιάζει τον Τριβαλλόν, ως γνωρίζοντα δήθεν να ομιλή και την Ελληνικήν γλώσσαν και λέγοντα, «*Καλάνα κόραυνα και μεγάλα βασιλιναύ όρνιτο*» (εννοείται το ρήμα παραδίδω), αντί δηλαδή να είπη «καλήν κόρην μεγάλου βασιλέως όρνισι (παραδίδωμι) ¹.

Ο Αριστοφάνης διακωμωδεί επίσης και την μητέρα του Κλεοφώντος, η οποία ήτο **Θράσσα** και ανεμίγνυε κατά την ομιλίαν της εις την Ελληνικήν γλώσσαν λέξεις Θρακικάς, λέγει δε περί αυτής δια τούτο, ότι ομιλεί «*χείλεσιν αμφιλάλοισ*» ².

Οι Θράκες διετήρησαν το γλωσσικόν των ιδίωμα μέχρι της εποχής των Μακεδόνικων ή Ελληνιστικών χρόνων. Ήρχισε δε κυρίως ο γλωσσικός εξελληνισμός των Θρακών από τους Μακεδόνικους χρόνους και ετελείωσε κατά τους πρώτους χρόνους της Βυζαντινής εποχής. Εις την γλωσσικήν ταύτην αφομοίωσιν συνετέλεσαν προ πάντων αι πολλά καθ' όλην την Μακεδονίαν και Θράκην Ελληνικαί αποικίαι, καθώς και εις την Μικράν Ασίαν, όπου ο γλωσσικός εξελληνισμός φαίνεται ότι συνετελέσθη ταχύτερον.

Περί τούτου δε έχομεν *τιν* μαρτυρίαν του Στράβωνος, όστις κατά τας αρχάς του πρώτου μ. Χ. αιώνας ακμάσας λέγει δια τους Θράκας της ΒΔ Μικρας Ασίας, ότι μετά την Ρωμαϊκήν κατάκτησιν τα περισσότερα των εθνών τούτων έχασαν ή απέβαλαν και τα ονόματα των και τας *διαλέκτους* των ³.

Εκ των βορείων Θρακών οι Γέται και οι Δάοι (Δάκες) απέκτησαν ως γλώσσαν των την Λατινικήν, διότι οι Ρωμαίοι ίδρυσαν πολλές στρατιωτικάς και εμπορικάς αποικίας εις τας άνωθεν του Δουνάβεως χώρας.

Οι ορεινοί δε και εις απόκεντρα μέρη κατοικούντες Θράκες είχαν διατηρήσει περισσότερο χρόνον την γλώσσαν των.

Οι Βησσοί διετήρησαν την γλώσσαν των μέχρι του Ε' και ΣΤ' μ. Χ. αιώνας. Περι δε των Δαρδανίων λέγεται, ότι προσελθόντες εις τον Χριστιανισμόν κατά τον δεύτερον ή τρίτον μ. Χ. αιώνα έκαμνον την λειτουργίαν εις την Θρακικην γλώσσαν έχοντες και Θράκα επισκοπον.

Ο Στράβων, ειδικώς ασχοληθείς περί των Θρακικών φύλων της Μικράς Ασίας, κάμνει μίαν ορθοτάτην παρατήρησιν, ότι οι Πελασγοί, οι Μακεδόνες και οι Θράκες εκαλούντο από τους Έλληνας *βάρβαροι*, όχι διότι ωμίλουσαν άλλην γλώσσαν, αλλ' ωνομάσθησαν κατ' αρχάς βάρβαροι «κατ' *ονοματοποιίαν*·» όσοι ωμιλούσαν μεν την Ελληνικήν γλώσσαν, *αλλ' επρόφερον* αυτήν *δυσσεκφόρως, σκληρώς* και *τραχέως*. Αυτούς λοιπόν απεκάλουσαν βαρβάρους, κατ' αρχάς μεν δια να τους λοιδορήσουν (κορροϊδέψουν) τρόπον τινά ως παχυστόμους ή τραχυστόμους, έπειτα δε καταχρηστικώς μετεχειρίσθησαν οι Έλληνες το γλωσσικόν τούτο γνώρισμα ως ένα κοινόν *εθνικόν όνομα*, δια του οποίου εξεχώριζον τους Έλληνας άπο τους ομιλούντας έτσι με παχύ στόμα ή τραχέως. Άλλως τε και αυτοί ακόμη οι Έλληνες εχωρίζοντο κατά τās *διαλέκτους* εις Αχαιούς, Δωριείς, Αιολείς, Ίωνας κτλ. ¹.

Εις το ζήτημα της προφοράς εδίδετο εξαιρετική σημασία εις τας αρχαίας Αθήνας, αι οποίαι κατείχον τα σκήπτρα της πνευματικής κινήσεως. Επ' αυτής εστηρίζετο ολόκληρος η αγωγή των νέων, οι οποίοι υπεχρεώνοντο εις ειδικάς σχολάς, παιδαγωγικώτατα ρυθμισμένας, να καταρτίζωνται εις την ρητορικήν και διαλεκτικήν, άτινα εθεωρούντο εφόδια και προσόντα απαραίτητα δια κάθε νέον μορφωμένον και καλής ανατροφής ².

Σημείωσις. Εις το κεφάλαιον τούτο, εις το οποίον ησχολήθημεν ειδικώς περί της γλώσσης των αρχαίων Θρακών, προσθέτομεν ολίγα τινά περί της καταγωγής των σημερινών κατοίκων της κυρίως Θράκης.

Θεωρούμεν απογόνους των αρχαίων Θρακών τους **Πομάκους**, την ρωμαλέαν και πολεμικήν φυλήν, η οποία ως όλως ξεχωριστή φυλή κατοικεί εις την βορειοανατολικήν Ροδόπην. Φαίνεται, ότι οι Πομάκοι κατ' αρχάς εξεσλαυίσθησαν, κατόπιν εξισλαμίσθησαν, πλην διετήρησαν ως γλώσσαν σλαυικόν τι ιδίωμα, αλλά και ιδιαίτερα φυλετικά γνωρίσματα. Πιθανόν φαίνεται, ότι οι Πομάκοι είνε απόγονοι των Βησσών Θρακών, οίτινες κατοικούσαν την χώραν ταύτην, ή των Δίων.

Οι δε **Αχριάνηδες**, κάτοικοι επίσης της Ροδόπης, φαίνεται ότι είνε οι αρχαίοι **Αγριάνες**. Και δεν συμπίπτει μεν η τοποθεσία των Αχριάνηδων προς την χώραν, όπου διέμενον οι Αγριάνες, πλην κατά την διαρροήν τόσων αιώνων έγιναν τόσαι μετακινήσεις, ώστε δεν είναι διόλου παράδοξον, ότι οι Αχριάνηδες πιεζόμενοι υπό των εκ βορρά κατελθόντων Σλαύων μετεκινήθησαν πολυ νοτιώτερον. Καί οι Αχριάνηδες ομιλούν την σλαυικήν γλώσσαν, πλην τόσον αυτοί, όσον καί οι Πομάκοι, δεν έχουν σλαυικά γνωρίσματα, απ' εναντίας δε αποτελούν φυλετικώς και θρησκευτικώς ξεχωριστά έθνη.

Εκ των Ελλήνων δε κατοίκων της σημερινής Θράκης θεωρούμεν ως κατ' εξοχήν Θρακικά φύλα τους καλουμένους **Γκραβανίτηδες** και τους **Μάρηδες**, οι οποίοι κατοικούν κυρίως επί των χαμηλών υπωρειών της μέσης ανατολικής Ροδόπης παρά τον παραπόταμον του Έβρου Έρυθροπόταμον (Κιζίλ-Δερέ) εις το εύφορον οροπέδιον και τας μεταξύ Διδυμοτείχου καί Ορτάκιοϊ κλιτύας.

Αποτελούν δε ούτοι ολωσδιόλου ξεχωριστήν Θρακικην φυλήν, ήτις κυρίως διακρίνεται δια το υψηλόν και ρωμαλέον ανάστημα (υπάρχουν και βραχύσωμοι, πλην επίσης ρωμαλέοι και εύτονοι), δια τα μαύρα μαλλιά και την εξαιρετικην αντοχήν. Άνδρες καί γυναίκες φορούν ιδιαιτέραν *κεντημένην* ενδυμασίαν και καλύμματα της κεφαλής επίσης *κεντημένα*. Είνε δε κατ' εξοχην πόται, καθώς δηλαδή οι αρχαίοι Θράκες. Αι δύο αύται φυλαί παρουσιάζουν ουσιώδη διακριτικά γνωρίσματα, ως και εις τα *κεντημένα* ακόμη, αναμεταξύ των.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΡΑΚΙΚΩΝ

Τας πρώτας περι των αρχαίων θρακών ειδήσεις ευρίσκομεν εις τον Όμηρον και εις τον Ξενοφάνην.

Άλλ' ειδήσεις γραπται και οπωσδήποτε συστηματικοί περί της πολιτικής ιστορίας, ως και περι του πολιτισμού εν γένει των αρχαίων Θρακών, αρχίζουν από τον Ηρόδοτον κατά πρώτον και έπειτα από τον Θουκυδίδη και Ξενοφώντα, οι Οποιοι όχι μόνον επεσκέφθησαν, αλλά και παρέμειναν επι αρκετον χρόνον εις την θράκην.

Πάν ό,τι δηλαδή σχετίζεται με τους Ιστορικούς θράκας κατά την κλα σικην εποχην ευρίσκεται γραπτόν εις τους συγγραφείς τούτους.

Δια την πολιτικην ιστορίαν της Θράκης σπουδαίας ειδήσεις μας έδωκε και ο Δημοσθένης δια τα σύγχρονα, εννοείται, γεγονότα.

Δια τους μεταγενεστέρους δε χρόνους ευρίσκομεν βραχυτάτας ειδήσεις εις τους "Ελληνας και Ρωμαίους Ιστορικούς και γεωγράφους.

Εις τον Ιστορικών όμως Ηρόδοτον οφείλεται, προ πάντων ή διάσωσις ηθών και εθίμων τινών των αρχαίων θρακών. Όλίγα τινά μας διέσωσαν και νεώτεροι Ιστορικοί και γεωγράφοι, δυστυχώς όμως εις τα περισωθέντα αποσπάσματα των συγγραφέων τούτων ευρίσκομεν ελαχίστας ειδήσεις, και ταύτας μετά μεγάλης βεβαίως δυσχέρειας, εις το ζήτημα τούτο.

Κατά την περιγραφήν της ιστορικής δια μέσου της Θράκης πορείας του Ξέρξου ο ες Ιωνίας γλυκύς ψάλτης του Ελληνικού μεγαλείου και πατριωτισμού λαμβάνει τον ευκαιρίαν να έκθεση εκ φυσικής εις αυτόν και ανεπιτήδευτου περιέργειας τα κατά τους θρακικούς λαούς, όσα, εννοείται, εφάνησαν εις αυτόν αξιομνημόνευτα.

Ευτύχημα είνε αφ' ετέρου, ότι και ο βαθυνούστατος θροίξ εκ καταγωγής, μολονότι Αθηναίος την πατρίδα, Ιστορικός Θουκυδίδης διεφύλαξεν επακριβώς και λεπτομερώς τα αφορώντα το περίφημον κράτος των *Οδρων θρακών και περιέγραψε την μεγάλην αχμήν του, ή Οποία συμπίπτει ακριβώς κατά την εποχην των Περσικών πολέμων και των εύκλεών εκείνων μεταπολεμικών χρόνων.*

Λέγει λοιπόν ο Ηρόδοτος, ότι νόμους μεταχειρίζονται οί θράκες όλοι ομοίους καθ' όλα εκτός των Γετών, των Τραυσών και των κατοικούντων άνωθεν των Κρηστωναίων.

Έπωλοῦσαν δηλαδή τα τέκνα των, τα Οποία οί αγοραστάί μετέφεραν εις ξένους τόπους, όπου τα έχρησιμοποίουσαν ως δούλους. Εννοείται δε, όπ έπωλοῦσαν και τα άρρενα και τα κοράσια, διότι άλλως δεν εξηγείται πώς αϊ περισσότεραι ύπηρέτρια καϊ δοῦλαι εις τας Αθήνας και εις άλλα μέρη της Ελλάδος ήσαν θράσσαι, τας Οποίας μετέχει ρίζοντο και ως παλ λακίδας σύμφωνα προς τους νόμους των Αθηνών, επιτρέποντας το τοιούτο.

ΕΙς τούτο δε συνετέλει καϊ ή πολυγαμία των θρακών, περί της Οποίας γράφομεν εις άλλο κεφάλαιον προσθέτοντες εδώ και τας έξης μαρτυρίας.

«Περί θρακών. Νυμφεύεται έκαστος τρεις και τεσσάρας, υπάρχουν δε νυμφευόμενοι και τριάκοντα. Και εκ περιουσίας συνάπτονται οί γάμοι και κατά περιόδους συνέρχονται με αυτάς, και ή συνερχομένη λούει τον άνδρα και διακονεί. Και πλείστα μετά την χρησην κοιμώνται χαμαί. Και αν τις εκ των νυμφευθέντων δυσκολεύεται οι.ονομικώς, οί γονείς δίδουν οπίσω εκείνο, το Οποιον έλαβον καϊ λαμβάνουν πάλιν την θυγατέρα των. Διότι τας πωλούν, όταν τας δίδουν εις γάμον. Καί όταν αποθάνη ανήρ τις, χαθώς την άλλην περιουσίαν, τοιουτοτρόπως κληρονομούν και τας γυναίκας, τας Οποίας

Ό δε Άρριανός λέγει, ότι ήτο συνήθεια εις τους θράκας να έχουν πολλας γυναίκας, δια να είμπορούν να αποκτήσουν όσον το δυνατόν περισ σότερα τέκνα, λέγουν δε ότι ή συνήθεια αυτή παρεμεινεν εις αυτούς από τό"ν βασιλέα Δόλογκον, όστις απέκτησε πολλά τέκνα από πολλας γυναϊκας»⁹¹⁷

Πολλοί μάλιστα επιφανείς των Αθηνών άνδρες, στρατιωτικοί, πολι. τικοί καϊ λόγιοι, ήσαν τέκνα Αθηναίων πολιτών από τας θράσσας αυτας δούλας καϊ εσκώποντο από τους αντιπάλους των ως καταγόμενοι από βαρ βάρους.

Και του Θεμιστοκλέους η μήτηρ η το θρασσα, ονομαζόμενη *Άβρότο νον*. Επίγραμμα σχετικόν του ποιητοῦ Αιφικράτους, παρά τφ Αθηναίψ σφζόμενον, μαρτυρεί περί τούτου.

θβφσσα το γένος, *Άβρύτονον'* πλην τη Ελλάδι καυχώμαι ότι τον μέγαν εγώ έτεκον θεμιστοκλη.

Ὁ Πλάτων σκώπτει τον Ὀλύμπιον Περικλέα, ὅτι ὡς κηδεμών του Ἀλκιβιάδου ἔδωκεν εἰς αὐτόν ὡς παιδαγωγόν τὴν ἀνικανιότατον ἀπὸ τα γηρατεῖά του δούλον, Ζώπυρον τὴν θράκα.

Ὁ δε Ἀριστοφάνης, ὅστις δὲν ἀφηκε τίποτα κοινωνικόν, θρησκευτικόν ἢ πολιτικόν, χωρὶς νὰ το σκώψῃ ἢ νὰ τὴν σατυρίσῃ, ἀναφέρει πολλὰ τοιαῦτα οἰκογενειακά ἐπεισόδια καὶ διακωμωδεῖ τοὺς ἀντιπάλους του διὰ τὴν τοιαύτην ἐκ δούλων καταγωγὴν των. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κλεοφών, δημαγωγὸς καὶ στρατηγὸς των Ἀθηναίων, διακωμωδεῖται ὡς φλύαρος καὶ ἀπότομος, ὀνομάζεται δε ἀπ' αὐτόν *θβφχία* χελιδῶν, τί ὁποῖα ψάλλει με βοὴν κλαυθμηρῶς (με κλάματα περίσσια καὶ με φλυαρίαν) καθήμενη εἰς βάρβαρον πέταλον. Καὶ ὁ Πλάτων ἔγραψεν Ὀμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον παριστάνει τὴν μητέρα τοῦ Κλεοφώντος ὡς βαρβαρίζουσαν.

Ἐπίσης διασύρονται ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην ὡς Φρύγες ὁ Σπίνθαρος καὶ ὁ Φιλήμων. Χαρακτηρίζει δε τοὺς Τριβαλλοὺς μισθοφόρους ὡς τελείως ἀξεστοὺς καὶ βαρβάρους καὶ τοῦτο, διὰ νὰ σατυρίσῃ τὸν Ἐξηκεστίδην ὡς θράκα. Εἰς τὴν σκηνὴν ὁ διακωμωδούμενος Τριβαλλὸς εἶνε τόσο ἀγροῖκος, ὥστε κουμπώνεται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν μέρος [918](#).

Οἱ Τριβαλλοὶ ἐθεωροῦντο ὄχι μόνον ἀγροῖκοι, ἀλλὰ καὶ ἀνάγωγοι, διὸ συνήθης ἦτο ἡ ὑβρις εἰς τοὺς ἀρχαίους νὰ ὀνομάζουσι Τριβαλλοὺς τοὺς ἀνάγωγους φερομένους, προ πάντων εἰς τὰ βαλανεῖα [919](#).

Ἄλλαχοῦ ὁ Ἀριστοφάνης λέγει, ὅτι κάποιος ἐπωφελήθη τὴν περίστασιν νὰ χαϊδεύσῃ τὴν θρασσαὶν δούλην, ὅταν ἡ σύζυγος τοῦ ἐφυγε ἀπὸ τὸ σπιτί, διὰ νὰ κάμῃ λουτρόν. Καὶ πῶς ἄλλως ἐπερίμενε εἰς τὸ σπιτί τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ θρασσα, ἢ ὁποῖα ἐφυγε κάπου διὰ νὰ κλέψῃ ξύλα, νὰ τὴν ρίψῃ κάτω καὶ νὰ τὴν καλοζυμώσῃ.

Καὶ ὁ Μέλητος δε, τραγωδίας φαύλος ποιητής, θραξ τὸ γένος.

Τιμόθεος δε, ὁ ἐπιφανῶς στρατηγήσας εἰς ἔθους Ἀθηναίους, ἦτο υἱὸς ἐταίρας *θρφσησ* τοῦ γένους, σεμνῆς ὅμως ἄλλως τοῦ τρόπου. Διότι αἱ τοιαῦται μεταβάλλουσαι τοὺς τρόπους των καὶ γενόμενοι σώφρονες γίνονται καλλίτεροι ἀπὸ τὰς σεμνυνομένας διὰ τὴν διαγωγὴν των. Σκωπτόμενος δε ποτὲ ὅτι εἶχε τοιαύτην μητέρα εἶπεν. «Ἄλλα ἐγὼ χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς αὐτήν, διότι ἐξ αἰτίας τῆς εἶμαι υἱὸς τοῦ Κόνωνος».

Καὶ ὁ Ἀντισθένης κατήγετο ἀπὸ μητέρα θρασσα [920](#)

Ὁ δε Δημοσθένης διέβαλλε τον αντίπαλόν του Αἰσχίνην ως καταγόμενον ἀπὸ Φρυγίαν μετέρα, τὴν Γλαυκοθέαν, μαζί με τὴν Ὀποίαν προσήυχετο καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν Φρυγικὸν τρόπον καὶ μαζί της ἔκαμνε Φρυγικὰς τελετὰς φωνάζων πολλάκις τὰ Φρυγικὰ «εὐοῖ σαβοῖ» καὶ «ῦης ἀ'ττης ῦης». Ὅλα δε αὐτὰ εἶνε *Σαβασζία*, δηλαδὴ Φρυγικὰ, διότι τὸ "ῦης" Ἄττης ἦτα ἐξορκισμὸς πρὸς τὴν Κυβέλην.

Φαίνεται δε, ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαίους ἡ λέξις *θοφασσα* ἦτο συνώνυμος μετὰ τὴν λέξιν δούλη, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ὠνόμαζον θράσσαν πασαν δούλην ἀνεξαρτήτως προελεύσεως.

Καὶ ἡ ὑπηρέτρια τοῦ θαλῆ ἦτο θρασσα.

Κατὰ τὸν Στοβαῖον εἰς τὸν θαλῆν, ἀφηρημένον ὡς φιλόσοφον, βλέποντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐμπέσοντα εἰς λάκκον ἢ δούλην τοῦ, καταγόμενῃ ἀπὸ τὴν θράκην, «δίκαια ἐπάθεις, εἶπε, σὺ, ὁ ὁποῖος ἀγνοῶν ἐκεῖνα ποῦ εἶνε εἰς τὰ πόδια σου, παρατηρεῖς ὅσα εἶ»·ε εἰς τὸν οὐρανὸν»¹.

Τὸν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν θρακῶν δούλων δεικνύει τὴν ἐξῆς περιεργὸν χωρίον τοῦ Παισανίου. Εἰς τὰς Ἑρμιράς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπῆρχεν ἀρχαῖον ἀγαλμα, τὸ Ὀποῖον ὁ περιηγητὴς χαρακτηρίζει ὡς Αἰγυπτιακὸν διατὸν ἐξῆς λόγον. Ἀπὸ τὴν Τύρον τῆς Φοινίκης ἐξέπλευσεν εἰς τὴν Ἰωνικὴν θάλασσαν *α. (α. σχεδία ξύλινη με ἀγαλμα καὶ ἐφθασεν εἰς μίαν ἀκρὰν τῆς παραλίας μεταξὺ τῆς Χίου καὶ τῶν Ἐρυθρῶν. Ἐρυθραῖοι καὶ Χῖοι προσηπάθησαν με πολὺν κόπον νὰ σύρουν τὴν σχεδίαν καὶ νὰ λάβουν τὸ ἀγαλμα, πλην τούτου ἐστὶν ἀδύνατον. Τέλος ὁ ἐξ Ἐρυθρῶν ἀλιεὺς Φορμίων εἶδεν ὄνειρον, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπρεπε αἱ γυναῖκες τῶν Ἐρυθρῶν νὰ κόψουν τὰ μαλλιά των, νὰ κάμουν μετὰ τρίχας χονδρὸν σχοινίον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ σύρουν τὴν σχεδίαν. Πλην αἱ ἀστυῖ τῆς πόλεως με κανένα τρόπον δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς υποδείξεις τοῦ οὐνείρου. Τότε αἱ θρασσαι τῆς πόλεως ὅσαι ἦσαν δούλαι καὶ ὅσαι ἐζῶν *ἐλενῦεραι*, προσεφέρθησαν προθύμως νὰ κόψουν τὰ μαλλιά των καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἐρυθραῖοι καθείλκυσαν τὴν σχεδίαν. Καὶ εἰς τὸν ναὸν τούτον, τὸ Ἡράκλειον, ὅπου ἐφυλάσσετο τὸ ἀγαλμα, μόνον εἰς τὰς θράσσας γυναῖκας ἐπετρέπετο νὰ εἰσέρχονται. Τὸ δε ἐκ τῶν τριχῶν καλφιδιον ἐφυλάσσετο μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Παισανίου [921](#).*

Εἶχον δε φθάσει οἱ θράκες νὰ πωλοῦν τὰ τέκνα των εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὥστε πολλὰ θρακικὰ φυλαῖα ἰδίως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐδίδον ὡς δούλους τὰ τέκνα των καὶ ἰδίως τοὺς αἰχμαλώτους τῶν ὀχι μόνον ἀντὶ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ἀλατος ἀκόμη.

Κατά τον 'Ησϋχιον «*άλώνητος*» άλας λαμβάνοντες οί θράκες ανδρά ποδα έδίδοσαν»
[.922](#)

Κατά τους μεταγενεστέρους χρόνους οί περισσότεροι δούλοι των Αθη ναίων ήσαν, ως φαίνεται, Γέται και Δάοι (Δάκες) και δια τούτο επεκράτησεν ή συνήθεια να ονομάζουν γενικώς τους δούλους *Γέτας* και *Δάονς*. "ίσως διότι οί άρρενες των άλλων εθνών ως πολεμικώτεροι, αλλά και κατ' αρχαίαν παράδοσιν και συνήθειαν, έχρησιμοποιοϋντο μάλλον εις τον στρατύν ως έθελονται και ιδίως οί Αγριάνες, οί Παίονες, οί 'Οδρύσαι, οί 'Οδόμαντες και οί Τριβαλλοί.

Ως δούλοι δε εχρησιμοποιούντο κατά προτίμησιν αί βαθύκολποι κατά τύν δαιμόνιον και παρατηρητικώτατον "Ομηρον *Δαρδανίδες*, ύψηλόσωμοι, άδράι και μεγάλους έχουσαι μαστούς, καθώς προτιμώνται εις τās Αθήνας προ πάντων ως τροφοί αί Μυκονιάτισσαι και Άνδριώτισσαι, ανάλογοι προς τās βαθυκόλους της αρχαιότητος Δαρδανίδας. Είνε δε πολύ πιθανόν από την εποχήν εκείνην να παρέμεινεν εις τον 'Ελληνικόν λαόν να όνομάζγ) τās τοιαύτης κατασκευής γυναίκας *Νταρντάνες*.

Τās θυγατέρας των οί θράκες, λέγει ο Ηρόδοτος, δεν τās φυλάσσουν, αλλά τās αφίνουν ελευθέρας να έχουν σχέσεις με όσους άνδρας αύται θέ λουν. Τās γυναϊκάς των όμως τās φυλάσσουν προσεκτικά και τās αγορά ζουν με πολλά χρήματα από τους γονείς των.

"Όταν έχουν δέρμα κατάστικτον, τούτο μαρτυρεί ευγενή καταγωγήν, το ά'στικτον δε αγένειαν [923](#).

Περί της σάίΞεωσ των θρασών, ήτις γενικώς θεωρείται έθιμον πανάρ χαιον των ανατολικών λαών, ο Αρτεμίδωρος μας πληροφορεί, ότι εις τους θράκας έστίζοντο οί ευγενείς παίδες, ενώ τουναντίον εις τους Γέτας θράκας οί δούλοι.

'Ο δε Δίων μας λέγει, ότι αί ελεύθεραι γυναϊκες εις την θράκην ήσαν γεμάται από στίγματα και όσον αύται ήσαν ευγενείς και καταγωγής εξ επισήμων, τόσοσιν είχον στίγματα περισσότερα και ποικιλώτερα.

'Ο δε ανώνυμος συγγραφεύς των Διαλέξεων ηθικών μας λέγει, ότι οί θράκες εθεώρουν στολισμόν να στίζωνται τα κοράσια

Το να κάθηταί τις αργός θεωρείται εντιμότατον, να καλλιεργη" δε την

γην δουλικόν και εξευτελιστικώτατον. Επίσης το να ζη" τις απύ τον πόλε μον και την ληστεϊαν θεωρείται τιμιώτατον.

"Εν γένει δε κατά τον 'Ηρόδοτον οί θράκες, Σκύθαι, Πέρσαι και Λυδοί εθεώρουν άξιους δλιγωτέρας τιμής τους πολίτας, τους μανθάνοντας τας τέχνας και τους απογόνους των, εθεώρουν δε γενναίους (παλληκάρια) τους απηλλαγμένους από τα χειρωνακτικά επαγγέλματα και προ πάντων τους επιδιδομένους εις τον πόλεμον /.

Έκτος του πολέμου λοιπόν και ή ληστεία εθεωρείτο από τους θρακα ως έντιμον επάγγελμα. Το τοιούτο όμως ίσχυε και δια μεγίστην μοίραν των Ελλήνων κατά τους προϊστορικούς χρόνους, διτηρήθη δε και εις πολυ με ταγενεστέραν εποχήν, ως περί τούτου μαρτυρεί ο Θουκυδίδης λέγων, ότι το πάλαι οί "Ελληνες και εκ των βαρβάρων οί κατοικούντες την παραλίαν της ηπειρώτικης χώρας ετράπησαν εις την ληστεϊαν και εξ αυτης κατά τύ πλεί στον επορίζοντο τα πρύς το ζην, διότι το έργον τοϋτο δεν εθεωρείτο ατιμω τικόν, α λλ'απεναντίας ότι μάλλον έφερε δόξαν εις τους εξασκούντας αυτό. Αποδεικνύεται δε τοϋτο εκ του ότι και σήμερα ακόμη τίνες εκ των μη νησιωτών υπερηφανεύονται, όταν εξασκούν καλώς την ληστεϊαν, και ότι οί παλαιοί ποιηται αναφέρουν, ότι παντού οί "Ελληνες ερωτούσαν τους αποβι βαζόμενους ξένους εις την πατρίδα των, εάν ήσαν λησται η όχι» διότι ου'τε ύπο των διενεργούντων την πειρατεϊαν τούτο εκρύπτετο ούτε υπό των ερω τώντων τοϋτο εθεωρείτο ως έπονείδιστον.

Πολλάς δε και άλλάς αποδείξεις ημπορούσε κάνεις να φέρη, διτι οί παλαιοί Έλληνες έζων *όμοιοτρόπιος με* τους σημερινούς βαρβάρους [.924](#)

Περι των Γετών έχομεν ειπει εις τύ σχετικύν κεφάλαιον ποίας κοινω νικας και θρησκευτικός συνήθειας ειχον. Υπολείπεται μόνον να προσθέ σωμεν, ότι οί Γέται εξ όλων των θρακών εθεωρούντο ως οί περισσότερον ακρατείς εις το ζήτημα του γάμου. Μένανδρος, ο εκ Φρυγίας σοφιστής, γρά φει τα έξης χαρακτηριστικά, τα Οποία διέσωσεν ο Στράβων. «Πάντες μεν οί θρα"κες, προ πάντων δε εξ όλων των θρακών ημείς οί *Γέται* (διότι και εγώ καυχώμαι, ότι εκείθεν έλκω το γένος) δεν είμεθα εγκρατείς. Διότι όλοι σχεδόν νυμφεύονται δέκα, ένδεκα η' δώδεκα και περισσότερος ακόμη γυναί κας. Εάν δε κάνεις από ημάς νυμφευθείς τεσσάρας ή πέντε χάση τινάς εξ αυτών, ο τοιούτος αποκαλείται από τους Γέτας και ελεεινολογεϊται ως ανυ μέναιος, άθλιος, άνυμφος»

Παρ' όλα όμως ταϋτα ο Στράβων παραδέχεται και θαυμάζει την *θεο· αέβειαν εν* γένει των θρακών Γετών λέγων, ότι εκείνο, το όποιον ισχύει και διακρίνει το έθνος

τούτο, εἴνε ἢ περὶ τὴν θεῖον σπουδὴν καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀπιστῶμεν περὶ τούτου καὶ ἐξ ὧν εἶπε περὶ αὐτῶν ὁ Ποσειδώνιος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης ἱστορίας [925](#)

Περὶ δὲ τῶν *Μυῶν* (Μοισῶν), οἵτινες, ὡς εἶπομέν, ἦσαν ἢ σπουδαίτερα καὶ ἐπιφανέστερα θρακικὴ φυλὴ ἀπὸ τῶν Αἰῶν ἕως εἰς τὸν Ἰστρὸν, ὁ Ὀμηρὸς δίδει εἰς τοὺς στίχους τοῦ τα μεγαλειότερα χαρακτηριστικὰ τῆς ευσέβειας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν.

Νόσφιν ἐφ' ἵπποπόλων θρηκῶν καθορώμενος αἶαν Μυῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν ἵππημολγῶν γαλακτοφάγων, ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων [926](#).

Μεταξὺ τῶν θρακῶν τούτων ὑπῆρχον πράγματι μερικοὶ, οἱ ὅποιοι ἐζῶν χωρὶς γυναῖκα, καθὼς δηλαδὴ οἱ χριστιανοὶ μοναχοὶ, *ὠνομάζοντο* δὲ *Μτίοται*, ἐτιμώντο πολὺ καὶ ἐθεωροῦντο ὡς *Ἱεροί*, φαίνεται δὲ πιθανόν, ὅτι αὐτοὺς ἀποκαλεῖ ὁ ποιητὴς ἀγαθοχίς, ἵππημολγούς γαλακτοφάγους, ἀβίους καὶ *δικαιοτάτους* ἀνθρώπων. Καὶ ἀβίους μὲν τοὺς ἀποκαλεῖ προ πάντων, διότι ἐζῶν ἀνευ γυναικῶν, ἐθεωρεῖ δὲ ὁ Ὀμηρὸς, ὅτι ὁ χηρὸς ἔχει ἡμιτελὴ τὸν βίον, ὅτι τρόπον τινὰ μισοζει, καθὼς ἔχομεν καὶ παράδειγμα, ὅτι τὸν οἶκον τοῦ Ἱπροτεσιλάου τὸν ἀποκαλεῖ ἡμιτελὴ, διότι ἦτο χηρὸς. Ἀγχεμάχους δὲ ἀποκαλεῖ τοὺς Μυσοὺς, διότι ὄντες ἀνδρεῖοι πολεμιστὰι ἦσαν ἀπόρθητοι.

Ὁ Στράβων φρονεῖ, ὅτι, ὅταν ὁ ποιητὴς λέγῃ ἀβίους, δὲν ἐννοεῖ τοὺς χήρους ἢ ἐν γένει τοὺς ἀγάμους, ἀλλὰ μάλλον τοὺς ἀνέστιους καὶ τοὺς κα τοικοῦντας εἰς τὰς «μάξας, τὰς ὁποίας οἱ Τριβαλλοὶ καὶ οἱ Γέται, ἀλλὰ, μοὶ φαίνεται, ὅτι προ πάντων οἱ Μοῖσοι μετέχειρίζοντο ὡς κατοικίας τῶν. *Δι χαιοτάτους* δὲ καὶ *ἀβίους* τοὺς ἀποκαλεῖ, διότι ἐζῶν λιτότατα. Καὶ ἐπειδὴ εἶνε γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀδικίαι γίνονται εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων καὶ τὴν ἀπόκτησιν τῶν χρημάτων, ἐστὶν πολὺ εὐκόλον νὰ ὀνομασθῶν δικαιοτάτοι ὅσοι ζῶσι λιτότατα μὲ μῆσα καὶ ἐφόδια τόσον λιτὰ καὶ πενιχρά, ὡς τὸ μέλι, τὸ γάλα καὶ τὸ τυρὶ, μὲ τὰ ὁποία συνετηροῦντο οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι. Καὶ οἱ φιλόσοφοι ἄλλως τε πάντοτε ἐθέσαν τὴν δικαιοσύνην πλησίον τῆς ἐγκράτειας καὶ ἐπήνεσαν προ πάντων τὴν λιτότητα, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν ³.

Κατὰ τὸν Ἡσύχιον *ἀβιοί=οὐκ* ἀδικοί, δίκαιοι.

Ἡ λιτότης πράγματι εἶνε ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος συνθήκη τῆς δικαιοσύνης; Ὁ λιτὸς γίνεται ἐγκρατὴς, ὁ δὲ ἐγκρατὴς γίνεται αὐτάρκης καὶ δίκαιος. Ὡς ἐκ τούτου καὶ οἱ Μοῖσοι οὐδέποτε ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς βάρβαροι καὶ ἀγριοὶ, οὐδ' αὖτε δὲ τῆς ἱστορίας μνημονεύονται ὡς ἐπιδρομεῖς λεηλατοῦντες ξένας χώρας, ἐνφ' ὅλοι

σχεδόν οἱ ἄλλοι θράκες τῆς Ευρώπης με τὴν πρώτην ευκαιρίαν ἐπεδίδοντο εἰς ἐπιδρομὰς καὶ λεηλασίας.

Καὶ ὁ Ποσειδώνιος, ὁ ἐξ Ἀπαμείας τῆς Συρίας στωικός φιλόσοφος, ὅστις ἔγραψε καὶ Ἱστορικά, λέγει περὶ τῶν Μοισῶν, ὅτι ἀπὸ εὐσέβειαν δὲν ἐτρωγον *ἐμψυχα* οὔτε θρέμματα, μετεχειρίζοντο δὲ ὡς τροφήν μέλι, γάλα καὶ τυρίον ζῶντες ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς, δια τούτου δὲ ἐκαλοῦντο *θεοσε βεῖς* καὶ *καπνοβάται*.

Οἱ δὲ *Τρανσοί* κατὰ τὰ ἀλλὰ μὲν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅταν ὁμως γεννάται ἡ ἀποθνήσκῃ τις, κάμνουν τὰ ἔξης. "Ὅταν μὲν γεννᾶται, καθήμενοι οἱ συγγενεῖς Ὀλόγυρα τοῦ παιδιοῦ μοιρολογοῦν δι' ὅσα κακὰ ἔχει νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ καὶ κατόπιν καὶ ἀπαριθμοῦν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πάθη. "Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ τις, τότε τὸν θάπτουν παίζοντες καὶ χαίροντες εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαριθμοῦν πάλιν τὰ κακὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐγλύτωσε καὶ εὐρίσκειται πλέον εἰς πλήρη εὐδαιμονίαν .[927](#)

«Γραυσιανοὶ τοὺς μὲν γενωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσι.

Οἱ δὲ κατοικοῦντες ἀνωθεν τῶν Κρηστωναίων (ἀνωθεν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου) κάμνουν τὰ ἀκόλουθα. "Ἐκαστος ἔχει πολλὰς γυναῖκας καὶ ὅταν ἀποθάνῃ τις, τότε γίνεται μεγάλη φιλονικία μεταξὺ τῶν γυναικῶν καὶ με γάλως φροντίζουν οἱ φίλοι τῶν, ὅπως γίνῃ γνωστὸν ποῖαν ἀπὸ ὅλας τὰς γυναικῶν τοῦ ἡγάπα περισσότερον. Ἐκείνη δὲ, δια τὴν ὁποῖαν θὰ γίνῃ ἡ κρίσις καὶ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὴν ἡ τοιαύτη τιμὴ, ἐπαινεῖται πάρα πολὺ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἔπειτα δὲ τὴν σφάζει ὁ πλησιέστερος συγγενὴς τῆς καὶ τὴν ἐνταφιάζει με τὸν ἄνδρα τῆς. Αἱ δὲ ἄλλαι γυναῖκες τοῦ θεωροῦν ἑαυτὰς δυστυχεστάτας, διότι τὸ τοιοῦτο τὸ θεωροῦν ὅτι εἶνε πάρα πολὺ ἀηρωτικὸν .

Δια τὴν πρὸς τὸν θάνατον περιφρόνησιν τῶν θρακῶν ὁ Μεία διηγείται τὰ ἔξης μεταξὺ ἄλλων.

«Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ἠμνοήθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως ὄχι τόσο ὑπὸ τὴν ἔποψιν μορφῶν, διότι δὲν βλέπει τις εἰς τὴν χωρὰν ταύτην, εἰ μὴ φυσιογνωμίας σκληρᾶς καὶ ἀγρίας, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἐνός πληθυσμοῦ τόσο πολυαρίθμου καὶ βαρβάρου.

»Οἱ θράκες διακρίνονται μεταξὺ τῶν καὶ κατὰ τὰ ὀνόματα καὶ κατὰ τὰ ἤθη. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, καθὼς οἱ Γέται, εἴνε ἀτρόμητοι καὶ ἀψηφούν τὸν θάνατον. Ἡ

περιφρόνησις αυτή της ζωής οφείλεται εις διαφόρους δόξα" σίας. Οί μιν φρονούν, ότι αί ψυχαι των νεκρών θα αναλάβουν νέαν υπαρ" ξιν, οἳ ἄλλοι ότι, εάν δεν επανέλθουν, δεν οφείλεται εις την εκμηδένισίν των, αλλ' εις το ότι μεθίστανται εις καλλιτέραν ὑπαρξιν' και ἄλλοι τέλος ότι αποθνήσκουν πράγματι, αλλ' ότι ο θάνατος εἶνε προτιμότερος της ζωής.

»Καί αὐται αί γυναῖκες εις την χωράν ταύτην ἔχουν μεγάλην δύναμιν χαρακτηρος. Επιθυμοῦν ζωηρώς να θυσιασθούν επί των πτωμάτων των συζύγων των και να εγκλεισθούν εις τον ἴδιον τάφον. Και επειδή πολλαι γυναῖκες ανήκουν συγχρόνως εις τον ἴδιον ἄνδρα, διαφιλονικοῦν ζωηρώς την προτίμησιν ενώπιον των κριτών περί του ποια εξ αυτών εἶνε αξιωτέρα δια τοιαύτην τιμήν. Προτιμάται δε πάντοτε ἡ επιδείξασα την καλλιτέραν διαγωγήν. "Ἡ προτιμηθεῖσα σύζυγος εἶνε εις τὸ ἄωτον της χαράς, ενώ αἱ αντίπαλοι της στενάζουν και παραδίδονται εις μεγάλην απελπισίαν. Ὅσοι θέλουν να πραῦνουν την λύπην των, φέρουν εις την πυράν δώρα και ὅπλα δηλώνοντες ὅτιεἶνε πρόθυμοι να συνδιαλεχθούν ἡ πολεμήσουν με το πνεῦμα του αποθανόντος. Και αν ἡ πρόκλησις αυτή δεν τύχη απαντήσεως, αἱ νεα ραι χηραι επανασχηματίζουν το πένθος.

»Εἰς τους θράκας οἱ γονεῖς δεν εκλέγουν σύζυγον δια τὰς θυγατέρας των. Τὰς πωλοῦν δημοσία ἡ τὰς παραχωροῦν ἀπέναντι ποσοῦ τίνος εις ὄντινα θέλει να τὰς νυμφευθῇ". Αἱ αγοραπωλησῖαι αὐται κανονίζονται αναλόγως της καλλονῆς ἡ των ἠθῶν. Πωλοῦν τὰς ωραίας και ενάρετους" δια τὰς ἀλ λάς πληρώνουν εκείνους, οἱ οποῖοι θα τὰς αναλάβουν.

Πλεῖστοι των λαῶν τούτων αγνοοῦν την χρῆσιν του οἴνου, αντικαθι στούν δε αὐτόν εις τα γεύματα των ρίπτοντες εις τὰς πύρας των καρπούς τινας, των Οποίων ἡ Ἰσχυρά δσμη τους μεθύει και εμπνέει εις αὐτούς την ευθυμίαν» .

Ὁ Ἡρόδοτος ιστορεῖ, ότι οἱ θράκες, οἱ κατοικοῦντες περι την Πρα σιάδα λίμνην, εἶχον την συνήθειαν να κάμνουν κατοικίαν εντός της *λίμνης*

και εις τα ἄκρα αὐτης ως ἔξης. Εἰς το μέσον του νεροῦ ἦσαν στημένοι σταυροὶ υψηλοὶ και ἐπάνω εις αὐτούς ἦσαν προσαρμοσμένα σανίδια με μίαν εἴσοδον στενην ἀπὸ τὸ μέρος της ξηράς, ἡ οποῖα εἴσοδος εἶνε ἡ μό νη γέφυρα. Τους σταυρούς δε αὐτούς, τους υποστηρίζοντας τα σανίδια, τους ἔχουν στήσει προ πολλοῦ ὅλοι οἱ πολῖται ἀπὸ κοινού, ἔπειτα ὁμως τους διετήρησαν ακολουθοῦντες τον ἐξῆς νόμον. Πας ανήρ νυμφευόμενος (λαμ βάνει δε ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας) φέρει ἀπὸ το ὄρος "Ορβηλον τρεις σταυρούς και τους εμπήγουν εις τα ἄκρα της λίμνης. Κατοικοῦν δε ως ἔξης. "Ἐκαστος ἔχει κτισμένην ἐπάνω εις τα σανίδια μίαν

καλύβην, μέσα εις την Οποίαν ζη και ρις την καλύβην αυτήν τα σανίδια εἶνε ανοικτά δια μιας θύρας, ἢ Οποία Οδηγεῖ κάτω εις την λίμνην. Τα ἄλογα και τα υποζύγια των τα τρέφουν με ψάρια, εκ των οποίων τόση υπάρχει αφθονία, ὥστε, α'μα ανοίξουν την θύραν, ἢ οποία εἶνε ὡσάν καταπακτή, καταβιβάζουν εις την λίμνην σπυρίδα αδειανην και συντομώτατα την ανασύρουν γεμάτην με ψάρια. Υπάρχουν δε εις την Πρασιάδα λίμνην δύο εἶδη ἰχθύων, πέπρακες και τελώνες.

"Ἡ *Λιμναία* αὔτη οἴκησις, την οποίαν περιγράφει τόσον παραστατικῶς ο ἐξ Ἰωνίας Ἱστορικός, εἶνε μοναδικόν παράδειγμα συνοικισμού πανάρχαιας μορφῆς, καθὼς δε κρίνεται αρχαιολογικούς, εἶνε λείψανον οικήσεως της *νεολιθικῆς* εποχης, διατηρηθεν μέχρι των ἱστορικῶν χρόνων.

Και εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι δύο εκ των ἀρχαίων Ἱστορικών, ο "Ἡρόδοτος και ο Ξενοφών, ἀναφέρουν ρητῶς ο μὲν πρῶτος περὶ των Παιάνων, ὅτι ἦσαν ἔθνος *πεπολισμίον* (κατοικοῦν εις πόλεις), ο δε δεύτερος περὶ των θυνῶν, ὅτι εκατοικοῦσαν εις χωρία, ἀλλ' ἐξ ἴσου εἶνε ἀληθές, ὅτι τα περισσότερα των ὑπεράνω του Αἴμου κατοικούντων θρακικῶν ἐθνῶν ἦσαν κατὰ τους ἀρχαιότερους χρόνους ἀμαξόβιοι ἢ ἐλεεινοὶ καλυβῖται.

"Ἡ λιμναία οἴκησις των ἐν Μακεδονία θρακῶν ἦτο, ὡς εἶπομεν, λείψανον ἀρχαιότατης οικήσεως ἐν χρήσει εις την θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, θράκην και τὰς παρά τον Δούναβιν ἀρχαίας θρακικῆς ".ώρας.

Οἱ κάτοικοι της Ελλάδος ἐγνώριζον κατὰ την *νεολιθικὴν* ἐποχὴν, κα θῶς οἱ θράκες, τὰς *λιμναίας* κατοικίας;

Δύναται τις να ἀπάντησῃ, ὅτι τὰς ἐγνώριζον.

Ὁ Ὀχιησιῆς; εἶδεν εις την θεσσαλίαν ἐπὶ της λίμνης Βοιβηίδος καλὴ βας κτισμένος ἐπάνω εις δόκους ἐν τῇ μέσω των ὑδάτων, κατοικουμένης ὑπὸ βοσκῶν, οἱ Οποῖοι καταφεύγουν εις αὐτὰς το ἐσπέρας, θεωροῦν δε την τοιαύτην οἴκησιν ὡς τὴν ἀποκλειστικὸν μέσον, δια να ἀποφύγουν τους συ χνοὺς εις τὰς τροπικὰς αὐτὰς πεδιάδας πυρετούς. Τα οικήματα, τα Οποία

ἐχρησίμευον κατὰ τους χρόνους του Ἡροδότου εις τὰς φυλάς της λίμνης Πρασιάδος, ὑφίστανται ἀκόμη. Δεν εἶνε τολμηρὸν το συμπέρασμα να πιστεύσωμεν, ὅα εις τὰς ἀρχὰς του πολιτισμένου ἐν Ελλάδι βίου τρόπος κατοικίας τόσον φυσικός εις τὰς πρωτογόνους ἐποχὰς ἦτο γνωστός, ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας, εις τὰς χώρας αὐτὰς, καθὼς εις την Δύσιν. Κατὰ την μαρτυρίαν του θουκυδίδου —σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα της Ελλάδος, ὅτι οὕτω νεμόμενα των ποτὲ και εις *πάντας*

ομοίων διαίτημάτων’, Α, 6— το παρόν μας πληροφορεί δια το παρελθόν. Τα μέρη της Ελλάδος, τα οποία διατηρούν το έθιμον τούτο, μας πείθουν, ότι άλλοτε υπηρξε πολύ διαδεδομένον.

ΑΙ πρόοδοι της βιομηχανίας έγιναν αισθηταί εις εποχην σχεδόν νεωτάτην εις τα δυσπρόσιτα μέρη των Όδρυσών και της Πελαγονίας. Ό Ηρόδοτος συνήντα επί των ημερών του ακόμη λιμναίας οικήσεις επί του Στρυμόνος. Ευρίσκονται δε και σήμερον επί των εις τους πρόποδας της Όσσης και του Πηλίου κειμένων λιμνών καλύβαι επί δοκών, όπου καταφεύγουν οί βοσκοί. "Ενας τοιούτος τρόπος κατασκευής, όστις ακόμη εξακολουθεί να διατηρηται, δεν εμποροῦσε να αρχίση να εξαφανίζεται εις μίαν εποχην πολύ απομακρυσμένην. Έκ τούτου προκύπτει ως συμπέρασμα, ότι ή ευρεία αυτή χώρα πρέπει να εξερευνηθη επακριβώς και λεπτομερώς και ύπο έποψιν προϊστορικών ερευνών. ΑΙ λίμναι Βιστονίς, Κερκινίτις, Βόλβη, του Λαγ καδά, Γενιτσών, Λυχνίτις και τόσαι άλλαι, καθώς και αι λίμναι των εκβολών του "Εβρου (Στεντορίς), εδέχθησαν εξαπαντος οικοδομάς ανάλογους προς τας των Ελβετικών και Ιταλικών λιμνών του βορρά.

"Ο Βενε είδεν επί του Στρυμόνος λείψανα λιμναίων κατοικιών και τα ίχνη ταύτα πρέπει να εύρίσκωνται παντού ¹.

Ό Στράβων, ως είπομεν εις άλλο κεφάλαιον, αναφέρει δια τους Δαρδανίους, ότι ήσαν ακάθαρτοι και ότι έζων ύπο τας κοπριάς.

Τούτο όμως κατά ν γνώμην μου πρέπει να εξηγηθη", ότι το έκαμνον απλώς δια την ιδιότητα της κοπριάς των ζφων, ότι δηλ. εινε πολύ θερμή κατά τον χειμώνα. Κατεσκεύαζον λοιπόν οί βορειότεροι των θρακών Δαρδάνιοι υπόγεια, τα Οποία εσκεπάζον άνωθεν με κοπρίαν, δια να προφυλάσσωνται από το δριμύτατον ψύχος του τόπου των.

Φαίνεται δε, ότι εκτός των Δαρδανίων και άλλα έθνη θρακικά ήσαν αναγκασμένα κατά τον χειμώνα να διαμένουν μέσα εις μακρά και βαθέα υπόγεια, εις *αιρούς*, δια την τοιαύτην δε σ'ίκησιν, ή Οποία εθεωρείτο βάρβαρος καν ανελεύθερα, εφέγοντο ύπο των Ελλήνων «*Σιρός* δωδεκάπηχης θρακών .

Άλλ' ή τοιαύτη υπό την γην ενοίκησις δεν πρέπει κατά την γνώμην μου να θεωρηθη ως σημείον βαρβαρότητας, αλλ' ως υπέρτατη ανάγκη αμύνης κατά του βαρύτατου χειμώνος.

Κατοικίας τοιαύτας όρύσσουν και σήμερον ακόμη οί Αρμένιοι όχι μόνον εις την όρεινην και ψυχροτάτην Άρμενίαν, αλλά και εις πολλά μέρη της Θράκης.

Εἶπομεν, ὅτι οἱ Δαρδάνιοι εθεωροῦντο ὡς πολὺ ἀκάθαρτοι.

Ἐκτος τούτων υπήρχε και περι των Μυσῶν ἡ γνώμη, ὅτι ἦσαν ὄχι μὸ νον ἀκάθαρτοι, ἀλλὰ και κακοδίαιτοι. Διασύρονται δε ὑπὸ του κωμικοῦ *Εὐ βούλου*, ὅτι καθ' ὄλην την ημέραν ἔτρωγον κρέατα πλησίον του κοπρώνος:

"Ἄλλος δε πάλιν κωμικός διασύρει τους θράκας ὅτι ἔτρωγαν κύνας. «θρακῶν *ενιοι κννοφαγεῖν* Ιστοροῦνται. "Ἴσως δε και παρ' "Ελλησι τούτο ην σύνηθες».

Ἡ δε ταφή των επισήμων θρακῶν ἐγένετο κατά τον ἔξης τρόπον. Εκ θέτουν τον νεκρον επι τρεις ημέρας, σφάζουν διάφορα ζῶα και πρώτα μεν τον κλαίουν, ἔπειτα δε διασκεδάζουν τρώγοντες και πίνοντες. Ακολούθως θάπτουν τον νεκρον καίοντες αὐτόν η' κατ' ἄλλον οιονδήποτε τρόπον τον κρύπτουν ὑπὸ την γην. Αφού ρίψουν πολὺ χῶμα ἐπάνω εις τὸν τάφον και σχηματίσουν ἓνα *μικρὸν λόφον*, συγκροτοῦν διαφόρους αγῶνας, εις τους Ὁ ποίους τα μεγαλῆτερα βραβεῖα τα θέτουν δια τους νικῶντας εις *μόνομαχίαν*. Τοιουτοτρόπως ἐγένοντο ὑπὸ των θρακῶν αἱ ταφαι των νεκρῶν [928](#).

Ἐκτὺς των αγῶνων κατά την ταφην των νεκρῶν συνήθης ἦτο εις τους θράκας και ἡ *νεκρομαντεία*, ἡτις υπήρχε και εις τους "Ελληνας κατά τους Ὀμηρικούς χρόνους [929](#)

Ἡ πληροφορία του Ηροδότου, ὅτι οἱ θράκες ἔθαπτον τους επισήμους νεκρούς των εις τάφους, επι των οποίων κατόπιν με χῶμα κατεσκεύαζον *λόφους τεχνητούς*, εἶνε ακριβέστατη. Τοιούτοι λόφοι σφζονται πολλοί, εἶνε δε γνωστοὶ ὑπὸ το ὄνομα *τύμβοι* (ἰιηιιῖ). Α προς τον σκοπον τούτον γενόμεναι μέχρι τούδε ἔρευναι επιστοποίησαν την πολῦτιμον εἶδησιν του Ιστορικοῦ, διότι εις τα διανοιχθέντα σπλάχνα πολλῶν τύμβων ανευρέθησαν ἀνθρώπινοι σκελετοί, ὄπλα, διάφορα αφιερώματα και τα τοιαῦτα.

"Ἐχουν δε οἱ τύμβοι οὔτοι συνήθως ὕψος 1030 ποδῶν.

Ἐκ των ἀρχαίων ο Πλίνιος σημειῶνει τον τύμβον (ἰιηιαῖιη) του Πο λυδώρου πλησίον της Αἴνου ·

Υπολογίζεται, ὅτι καθ' ὄλην την κυρίως θράκην εὐρίσκονται τοιούτοι τύμβοι περι τὰς δύο χιλιάδας, εκ των Ὁποίων οἱ περισσότεροι παρὰ την Φι λιππούπολιν, ΤατάρΠαζαρτζικ (ἀρχαίαν Βησσαπάραν) και το ΒαβάἘσχη. Εν γένει δε και εις ὄλην την θράκην ὑπάρχουν τοιούτοι τύμβοι σποραδι κῶς, γνωστοί ὑπὸ το ὄνομα *Τούμπα*.

Τύμβους τοιούτους εύρηκα εις την πεδιάδα της Άδριανουπόλεως, τέσ σαρεςπέντε δε γειτονικοί ευρίσκονται πλησίον και ολίγον προς νότον της Νέας "Ορεσιιάδας, εκ των χαμηλότερων.

Οί δεϊΓεϋεΓθηά παρετήρησαν και εις τας πεδιάδας του Δουνάβεως. Αναβιβάζουν δε ούτοι τους τύμβους γενικώς εις δέκα χιλιάδας.

Αρκετοί ευρίσκονται και πέριξ της θεσσαλονίκης και εις την περιφέ ρειάν της, τους περιγράφει δε ο Γιβοη Κ.6γ ως τεκμήρια πρωτοϊστορικής ζωής της Μακεδονίας.

Ό Αηαί Βοαέ αφ' ετέρου δεικνύει μερικούς τύμβους πέριξ της Σόφιας, βίς την Βοσνίαν, Άλβανίαν και άλλα μέρη της Βαλκανικής χερσονήσου.

Ή χρησης των επιτύμβιων τούτων λοφίσκων φαίνεται, ότι ύπηρξε γε νική προς νότον του Δουνάβεως.

Οί τύμβοι εις την θράκην περικλείουν ιδιαιτέρως την πρωτογενή Ιστο ρίαν της χώρας ταύτης.

έλεγε δια τους τύμβους της Θράκης, ότι αναμφι βόλως περιέχουν την «Ιστορίαν της χώρας». Εν τη παρούση καταστάσει των ερευνών ή λέξις δεν εινε καθ' Ολοκληρίαν ακριβής. ΑΙ μέχρι τούδε γε νόμεναι ανασκαφαι πολυ ατελώς μας επληροφόρησαν περί της Ιστορίας της Θράκης, αλλ αύται μας επιτρέπουν να μαντεύσωμεν την προϊστορίαν.

αφ' ετέρου δίδει λεπτομερη περιγραφην περί των τύμ βων της χώρας των Βησσών και εν γένει των αρχαίων θρακικών ευρημά των, των περικλεισμένων εις τους τύμβους και τους τάφους [930](#).

Άλλ' υπάρχει και γνώμη, ότι πολλοί τύμβοι, ανήκοντες εις την νεολι *ύικήν* εποχήν, ήσαν πρόχειρα οχυρωματικά έργα, φρούρια τρόπον τινά της πανάρχαιας εποχής η καϊ κατοικίαι και καταυλισμοί, όταν ούτοι ευρί σκωνται εις χαμηλάς η' ελώδεις εκτάσεις.

Περί τύμβων καϊ *χωμάτων* έγγραψε και ο Τσουντας [931](#)

Οί θράκες εθεωρούντο από τους Έλληνας *αναξιόπιστοι*.

Ο Έφορος (ιστορικός, περιηγηθεις πολλάς χώρας και κατά τον Σουί δαν συγγράφας Ιστορίαν 750 ετών, διασωθεισαν εις ολίγα αποσπάσματα), λέγει δια το αναξιόπιστον των θρασών, ότι, μολονότι οι θράκες έκαμον μίαν φοράν επίσημον

ανακωχην με τους Βοιωτούς, επετέθησαν την νύκτα εναντίον των Βοιωτών, οι Οποίοι φυσικά δεν είχαν τās απαιτουμένας φύλα κας, εφόσον εγνώριζον, ότι είχε συναφθη ανακωχή. Μετά την επίθεσιν ταύτην οἱ Βοιωτοὶ ἤρχισαν να τους κακίζουν, ότι παρέβησαν τās σπονδάς. Οἱ θράκες τότε ἀπήντησαν, ότι δεν τās παρέβησαν, διότι αἱ μὲν σπονδαὶ ἐγένιναν την ἡμέραν, αυτοὶ δε επετέθησαν την νύκτα. Από το συμβάν δε αὐτὸ παρέμεινεν ἡ παροιμία «θρακία *παρεύσασαις*» (δηλαδὴ θρακικὸ κὸλοπο, τερτίπι) .

"Υπηρχε δε και ἄλλη παροιμία εις τους αρχαίους "Ελληνας δια το ανα ξιόπιστον των θρακῶν, «θράκες ὄρχια *οὐκ ἐήϊατανται*» (δηλαδὴ οἱ θράκες δεν τηροῦν τους ὀρκους των) ⁹³²

Και πράγματι οἱ "Ελληνες εἶχον πάντοτε μεγάλην δυσπιστίαν προς τους θράκας. Μνημονεύομεν προς τούτο το παράδειγμα των Ελλήνων του Ξενοφώντος, οἱ Οποίοι ελθόντες εις το Βυζάντιον ἐδειξαν μεγίστην δυσπιστίαν και δεν ηθελον να μεταβούν εις τον Σεύθην, ὅστις τους διεβεβαίωσεν ότι προς κανένα εκ των Αθηναίων δεν οἶ ἀπιστήση, διότι τους θεωρεῖ ως συγγενεῖς και φίλους του. Κατόπιν των υποσχέσεων τούτων του βασιλέως των ανατολικῶν Ὀδρουσῶν Σεύθου οἱ Ἕλληνες ηλθον και εγκατεστάθησαν εις το στρατόπεδον του Σεύθου, παρεκάλεσαν ὁμως αὐτόν, ὅπως δια πάν ενδεχόμενον μη ἱπιτρέψη εις κανένα εκ των θρακῶν να εισέρχεται εν και ρώ νυκτός εις το στρατόπεδον των Ελλήνων και τούτο, διότι οἱ Ἕλληνες εγνώριζον, ότι ἦσαν εγκατεστημένοι εις την χωρὰν των θυνῶν, οἷτινες ἦσαν πολεμικώτατοι εξ ὅλων των θρακῶν και ἔκαμναν τās επιθέσεις των προ πάντων την νύκτα.

Εις το σημεῖον τούτο θεωροῦμεν ἐπίκαιρον να εκθέσωμεν τα κατὰ την συνάντησιν του Σεύθου και του Ξενοφώντος, εις την Οποίαν υπάρχουν πολλά τα ενδιαφέροντα ἀπὸ την τόσον ολίγον δυστυχῶς γνωστην θρακικην ζωήν.

Ὁ Ξενοφών και ο Σεύθης κατὰ την πρώτην συνάντησιν των εν πρώ τοις ἠσπάζοντο ἀλλήλους και ἐπιον οἶνον ἀπὸ κέρατα κατὰ την θρακικην συνήθειαν. Εἰς το παρατεθεν δεῖπνον παρεκάθισαν οἱ κράτιστοι εκ των θρακῶν και εκ των Ελλήνων οἱ στρατηγοὶ και οἱ λοχαγοί. Ἐσχημάτισαν δε πέριξ τῆς τραπέζης ἕνα κύκλον και ἐδόθησαν εις αὐτούς *τρίποδες* (μικρὰ σκαμνάκια, τα Οποῖα μέχρι σήμερον εις ὅλα γενικῶς τα χωρία τῆς θράκης ευρίσκονται και κάθε χωρικὸς τα κατασκευάζει μόνος του με ἕνα τεμάχιον χονδρης σανίδος εκ δρυός και με τρία μικρὰ και χαμηλὰ πόδια).

Οἱ τρίποδες οὗτοι ἦσαν γεμάτοι με κρέατα κομματιασμένα και ψωμιά μεγάλα ἐνζυμα ἦσαν περονισμένα με κρέατα. Προ πάντων δε τα τραπέζια τα ἔβαλαν κατὰ προτίμησιν προς τὸ μέρος των φιλοξενουμένων, διότι τοι αὐτὴ ἦτο ἡ *θρακικὴ ἐϋιμοτνπία*, καὶ πρῶτος ο Σεύθης ἔκαμνε τούτο και λαμβάνων τα ψωμιά, τα οποία ἦσαν προς το μέρος του, τα ἔσπανε εις μικρά κομμάτια και τα ἔρριπτεν εις ὅποιον ἔκρινε καλόν, καθὼς και τα κρέατα, αφίνων μόνον ὅσον ἦτο αρκετόν δια τὸν εαυτὸν του. Καὶ οἱ ἄλλοι δε Ὁμο τράπεζοι θράκες κατὰ τον ἴδιον τρόπον ἔκαμνον προς τους "Ελληνας, ὅσοι ἦσαν προς το μέρος των.

Ὁ Ξενοφών ἐκάθητο εις τον πλησιέστερον προς τον Σεύθην δίφρον, ως Ἰδιαιτέρως τιμώμενος, εἶχε δηλαδὴ την πλέον τιμητικὴν θέσιν.

Μετά ταῦτα εἰσηλθον μουσικοὶ αυλοῦντες ρυθμούς με κέρατα ἀπὸ Ἰκεῖνα, με τα Ὅποια σαλπίζουν εις τα στρατόπεδα, ως και με σάλπιγγας κα τασκευασμένος ἀπὸ ακατέργαστον βόειον δέρμα, αἱ οποία σαλπίζουν ὡσάν το μουσικὸν ὄργανον, το Ὅποιον ονομάζεται *μάγαδις*. Και ο Σεύθης δε ο ἴδιος σηκωθείς ἔψαλεν ἄσμα *πολεμικόν* και ἐπήδα ὡσάν βέλος φυλαπτόμενος πολυ ελαφρά.

Εἰσηλθον δε και γελωτοποιοί. Ὁ δε Σεύθης, αν και ἐπὶ τόσον πολὺ, εσηκώθη χωρὶς να φαίνεται ὅτι ἦτο μεθυσμένος (ουδὲν μεθύοντι εοικῶς, ως λέγει ο Ξενοφών) [933](#)

Ξενοφών εις το συμπόσιον το πλησίον Σεύθου του θρακος λέγει, ὅτι, ἀφού πρῶτα ἔγιναν σπονδαὶ και ἐπαιάνισαν, εσηκώθησαν πρῶτοι οἱ θράκες και ἐχόρευον εις ἤχον αυλοῦ με ὄπλα και ἐπηδούσαν υψηλά και ελαφρά και μετεχειρίζοντο τὰς μαχαίρας. Τέλος ἕνας ἐκτύπησε τον ἄλλον, ὡστε ὅλοι ἐνόμισαν ὅτι ἐπληγώθη ο ἀνὴρ. Οὗτος δε ἐπέσε τεχνικῶς πως καὶ ὅλοι ἐφώναζον. Και ο μὲν κτυπήσας ἐσκύλευσε τα ὄπλα του ἄλλου καὶ ἀνε χώρησε τρωγφδῶν *Σιτάλκαν* (τον ὕμνον του μεγάλου θρακος βασιλέως Σι τάλκου), ἄλλοι δε εκ των θρακῶν ἔφερον ἔξω τον ἄλλον ως νεκρόν. Πλην ο δὴθεν πληγωθείς τίποτε δεν εἶχε πάθει 2.

Ὁ Ξενοφών εις το ἔβδομον τούτο βιβλίον της Ἀναβάσεως μνημονεύει και τον αυλοκόλακα του βασιλέως των θρασῶν Σεύθου Ἡρακλείδην τον Μαρωνίτην [934](#)

Ἐχομεν εἰπεὶ προηγουμένως, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέβλεψαν με ἐξαιρετικόν "ἐνδιαφέρον να κάμουν συμμαχίαν με τον Ἰσχυρότατον βασιλέα των Ὀδρυσῶν Σιτάλκην καί, ἀφού ἐπέτυχαν τούτο, ὑπεσχέθησαν να τον βοηθῆ σουν με σιόλονεναντίον των Μακεδόνων. Ἡ ἐκστρατεία ὁμως ἐκείνη, ως εἶπομεν, του Σιτάλκου ἀπέτυχε, διότι οἱ Ἀθηναῖοι *ὄνσπιατονντες* προς τον Σιτάλκην δεν ἔστειλαν βοήθειαν.

Την συμμαχίαν ταύτην των Αθηναίων με τον Σιτάλκην ειρωνεύεται καυστικώτατα ο Αριστοφάνης, όστις με τον μεγάλον και ανυπέβλητον πατριωτισμόν του επεδίωκε την κατάπαυσιν του αδελφοκτόνου και αιματηρού Πελοποννησιακού πολέμου, όστις ύπηρξεν ή καταστροφή του δοξα σμένου και ακμαιότατου εκείνου Ελληνισμού, του δημιουργηθέντος μετά τους ένδοξους Περσικούς πολέμους. Ειρωνεύεται δε την συμμαχίαν ταύτην, διότι εγνώριζε καλά το αναξιόπιστον των θρακών.

«Αυτόν τον καιρόν, λέγει προς τοις άλλοις, έπινα, μαζί με τύν Σιτάλκην. Εϊνε λοιπόν, αλήθεια, υπέρμετρα φίλος των Αθηναίων. Μας έχει

τόσον έρωτα αληθινόν, που και εις τους τοίχους ακόμη έχει γράψει πώς εϊνε ωραίοι οί Αθηναίοι". Ό δε υίός του, τον Οποίον ημείς οί προκομμένοι τον εκάμαμεν δα και πολίτην Αθήναιον, επεθύμησε να φάγη λουκάνικα εις την εορτήνμας τα Άπατουρια και τον πατέρα του παρακαλούσε να βοηθήση την νέαν. του πατρίδα, αυτός δε επάνω εις την θυσίαν πρύς τους θεους ώρκίσθηκε να την βοηθήση με τόσον πολυν στρατόν, ώστε να ει πούν οί Αθηναίοι τί πλήθος ακριδών έχει πέσει

Και κοίταξε, τώρα μας έχει στείλει την πλέον πολεμικήν, την απεσιλω μένην φυλην των Όδομάντων»¹.

Σχετικώς προς την αποσίλωση των Όδομάντων, την Οποίαν ο Αριστοφάνης την σημειώνει με την συνήθη εις αυτόν βωμολοχίαν, ο αρχαίος σχολιαστής μας δίδει την πληροφορίαν, ότι «οί θράκες ελειαίνοντο και απετίλλοντο τα αιδοία και αποσεσυρμένα εϊχον αυτά».

Εις ένα μικρόν απόσπασμα του Ιστορικού Πολυβίου εκ των διασωθέντων γίνεται υπαινιγμός δια το αναξιόπιστον των θρακών «τάχα αυτούς πείραν λήψεσθαι της θρακών και Γαλατών *παρανομίας*, τούτο γαρ και πλεονάκις γεγονέναι»

Πλην ως εκ της βραχύτητος της περικοπής εϊνε άγνωσιον εις ποίαν ωοισμένην πεοίπτωπν αναφέρεται το αναξιόπιστον των θρακών.

Τα θρακικά έθνη ήσαν εν γένει *πολεμικώτατα* και *μαχιμώτατα*.

Ό Πλάτων με την μεγάλην φιλοσοφικήν του παρατηρητικότητα απο δίδει το θυμοειδες του χαρακτήρα και την πολεμικότητα των θρασών και των βορείων εν

γένει λαών εις λόγους κλιματολογικούς. Τούτο δε πιστο ποιείται και αποδεικνύεται αληθές νηύ της Ιστορικής επιστήμης [935](#)

"Ορθότατα δε παρατηρεί ο Αριστοτέλης, ότι «τα μεν εν τοις ψυχροῖς τόποις ἔθνη και τα περι την Εὐρώπην θυμού μεν εστί πλήρη, διανοίας δε ενδεέστερα και τέχνης" διόπερ ελεύθερα μεν διατελεί μάλλον, απολίτευτα δε και των πλησιόν ἀρχειν ου δυνάμενα» 936

Ὁ Ευριπίδης αποκαλεί το θρακικον ἔθνος λογχοφόρον, ἔνοπλον, δῦῖππον, "Αρει κάτοχον

Ὁ δε Πλίνιος θεωρεῖ αυτό ρωμαλέον και Ισχυρότατον

Περί της εξαιρετικής, πολεμικότητος των θρακῶν Ομιλών και ταύτην υπαινισσόμενος ο Ἄριαι, αφώνης εις τους Ἀχαρνεῖς του παίζει και λέγει, ότι οἱ θράκες *σκορδοφαγοῦσι*, συγχρόνως δε ότι *παροξύνονται* οἱ αλέκτορες προς τας μάχας, όταν φάγουν *σκόροα*

Ὁ Ηρόδοτος μας λέγει, ότι κατά την εκστρατεῖαν του Ξέρξου οἱ θρά κες ηκολούθησαν τους Πέρσας εναντίον των Ελλήνων ἄλλοι μεν εκουσίως, ἄλλοι δε ακουσίως.

Ἐστρατεύοντο δε τότε οἱ θράκες ἔχοντες εἰς μεν τας κεφάλας των αλω πβκάς, περ δε το σώμα, χιτώνας και ἄνωθεν αυτών ἔπανωφόρια ποικιλό στικτα πλατέα και σφιγμένα εις την μέσην με ζώνην, ἔφθανον δε αυτά από του ὤμου μέχρι των ποδῶν, δια να προφυλάσσωνται από το δριμύτατον ψύχος, περιετύλισσον δε τους πόδας και τας κνήμας των με πέδιλα κατα σκευασμένα από δέρμα δορκάδων καῖ ἦσαν ὠπλισμένοι με ἀκόντια, πέλτας και εγχειρίδια μικρά [941](#)

Οι δε εκ της Μικρας Ασίας θράκες, Φρύγες, Μυσοῖ και Βιθυνοῖ ἔ στρατεύοντο ἔχοντες ασπίδας μακράς κατασκευασμένους από δέρμα βόειον, ἕκαστος δε εἶχε δύο ἀκόντια εξ εκείνων, τα Οποια μεταχειρίζονται δια να φονεύουν τους λύκους, εἰς τας κεφάλας των δε εἶχον περικεφαλαίας χαλ κίνας, ἔμπροσθκν δε αυτών ὑψώνοντο ὠτα και κέρατα βοός χάλκινα, εἰς την κορυφην δε λόφοι. Τας δθ κνήμας των εἶχον περιτυλιγμένος με κομμά τια υφασμάτων πόρφυροβαμμένων.

Κίς την χωράν των θρακῶν τούτων υπήρχε και *χρηστήριον* του θεοῖ του πολέμου "Αρεως [942](#)

Ἀπόδειξις τῆς πολεμικότητος τῶν θρακῶν εἶνε, ὅτι πολλὰ πολεμικὰ ὄπλα εἶχον *ονόματα θρακικά*.

Ἐξ ὧν γνωρίζομεν, ἡ *πέλτη* ἦτο ἀσπίς μικρά καὶ ελαφρότατη, κατσκευαζόμενη συνήθως ἀπὸ δέρμα αἰγός, ἡμισελήνοειδῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τὴν *μετεχειρίζοντο* οἱ θράκες, καλούμενοι διὰ τοῦτο πελτασταί. Ἦσαν δὲ οἱ πελτασταὶ οἱ φιλοὶ λεγόμενοι στρατιῶται, τοὺς οἰοῦντες, ὡς ὠπλισμένους ελαφρὰ τοὺς *μετεχειρίζοντο* εἰς τὰς πρωτοπορίας τῶν αἰολέμων διὰ τὰς ἀναγνωρίσεις τοῦ ἐχθροῦ καί, ὡς ἀτρόμητους, εἰς τὰς πρώτας ἐπιθέσεις.

Περὶ τῆς *πέλτης* μας πληροφορεῖ ὁ Ἡσύχιος, ὅτι ἦτο ὄπλον *θρακικόν* [943](#)

Ρομφαία, ἦτο «θραικὸν ἀμυντήριον» [.944](#)

Σπάλμη «μάχαιρα *θρακία*. Καὶ *σιδηρολάβον* τίνες αὐτὴν λέγουσι» °.

Ἐπίσης καὶ ἡ σφενδὸν ἦτο ἐκ τῶν εὐχρηστων εἰς τοὺς θράκας ὄπλων, τὴν *μεταχειρίζοντο* δὲ με ἐξαιρετικὴν ἐπιτηδειότητα, διὰ τοῦτο δὲ ἐχαρακτηρίζοντο ὡς *οφενδονήται*

Ἄρα. «Ναὶ μὴν οἱ *θρακῆς* πρώτοι τὴν καλουμένην *αρπην* εὐρον, ἐστὶ δὲ *μάχαιρα* καμπύλη καὶ πρώτοι *πέλταις* ἐπὶ τῶν *ἵππων* ἐχρήσαντο»

Μοὶ φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ τὸ ξίφος εἶνε ὄπλον καὶ λέξις θρακική. Εἰ κάζω δὲ τοῦτο, διότι καὶ, εἰς τὴν Περιοικὴν (ἄριαν, συγγενὴ πρὸς τὴν θρακικὴν γλῶσσαν) γλῶσσαν λέγεται σίφ.

Ὁ Ἡρόδοτος διηγείται, ὅτι κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μαρδονίου καὶ τὴν ἐκ Μακεδονίας διάβασίν του οἱ *Βρύγες* *θύξίχες* ἐπιπεσόντες κατὰ τὸ πεζικὸν τῶν Περσῶν, σιρατοπεδευμένων τὴν νύκτα, ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐκ τῶν Περσῶν, ἐτραυμίτισαν δὲ καὶ τὸν Μαρδόνιον. Ἄλλα καὶ οἱ Βρύγες παρ' ὅλον τὸν ἥρωισμον καὶ τὴν τόλμην τῶν δὲν κατώρωσαν νὰ ἀποφύγουν τὴν ὑποδούλωσιν, διὸ ὁ Μαρδόνιος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς χωρᾶν τῶν, μόνον ἀφ' οὗ τοὺς καθυπέταξεν.

Ἐκτὸς τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς τόλμης καὶ ἀνδρείας τῶν Βρύγων κατὰ τοῦ φοβεροῦ στρατοῦ τοῦ Μαρδονίου ἔχομεν καὶ ἄλλο περιφανὲς δεῖγμα

πατριωτισμοῦ τοῦ θρακικοῦ βασιλέως τῆς Βισαλτίας (ἄνωθεν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου), τοῦ οὗ οἱ ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ ἱστορικὸς ἀποκαλεῖ ἔργον ὑπερφυές.

"Ο θράξ ούτος βασιλευς διεκήρυξεν, διτι ούτε αυτός θα δουλεύση εκουσίως εις τον Ξέρξην, διύ καϊ ανεχώρησεν επάνω εις την Ροδόπην, απη γόρευσε δε αυστηρώς εις τους υιούς του να εκστρατεύσουν κατά της Ελ λάδος. Ούτοι δε είτε από απερισκεψίαν είτε και διότι ή ψυχή των τους παρώρμησε να ιδούν εκ περιέργειας τον πόλεμον, εξεστράτευσαν με τον Περσην δυνάστην κατά των Ελλήνων. "Όταν δε και οι εξ ούτοι υιοί του επέστρεψαν από τον πόλεμον όλοι αβλαβείς, έξώρυξεν ο πατήρ των τους οφθαλμούς αυτών δια την αίτιαν ταύτην και έλαβον τοιαύτην αμοιβήν [945](#)

Ό Ηρόδοτος δεν μνημονεύει το όνομα του θρακός τούτου βασι λέως. Διόδωρος δε ο Σικελιώτης, χωρίς και αυτός να τον δνομάζη (το δε όνομα άλλος λεγέτω, ως λέγει), χαρακτηρίζει την πράξιν ταύτην του πα τρός ως σκληράν και απάνθρωπον, λέγων ότι ο βασιλεύς εκείνος δεν έποίη σεν *Ελληνικά*, ότι δηλαδή δεν έδειξεν Ιλληνικήν διαγωγην η μάλλον ότι αυτό ποτέ δεν θα το έκαμνε "Ελλην [946](#)

«Άλλα δηλον, ότι φιλέ"λλην ην ο ανήρ».

Και ο μέγας Αλέξανδρος κατά την εκστρατείαν του εναντίον του Δα ρείου είχε μισθοφορικά στρατεύματα εκ διαφόρων θρακικών λαών. Και των μεν Παιόνων αρχηγοί ήσαν ο Αρετής και ο Αρίστων, των Όδρουσών ό Σιτάλκης, του δε Ιππικού των Όδρουσών Αγαθών ο υΙός του Τυρίμμα 3. Ήκολούθουν δε τον Άλέξανδρον εις την εκστρατείαν του Όδρύσαι και Τριβαλλοί κα'ι Ιλλυριοί πέντε χιλιάδες, τοξόται και Αγριάνες χίλιοι, θράκες πρόδρομοι (πρωτοπόροι) και Παίονες ενεακόσιοι έχοντες ηγεμόνα τον Κάσσανδρον [947](#)

Έξηκολούθησαν δε οϊ θράκες πάντοτε να κατατάσσονται ως μισθο φόροι, π3» πάντων εις τους Αθηναίους, κατόπιν εις τους Μακεδόνας και τελευταίον εις τās Ρωμαϊκάς λεγεώνας, διακρινόμενοι δια την ανδρείαν των, αλλά και δια την σκληρότητα καϊ αγριότητα των. Προ πάντων δε από τους θράκας κατετάσσοντο ως μισθοφόροι οϊ Αγριάνες, οϊ Τριβαλλοί και οι Όδόμαντες, "διότι κατά την γνώμην μου οι Παίονες και οι Όδρύσαι ε στρατεύοντο με τους Αθηναίους και τους Μακεδόνας μάλλον ως σύμμαχοι ύπο ιδικούς των αρχηγούς, οϊ μεν Παίονες εις τύ πεζικόν, οϊ δε Όδρύσαι κατά προτίμησιν εις το ίππικόν.[948](#)

Κατά το δέκατον ένατον, ως νομίζω, έτος του Πελοποννησιακού πολέ μου ήλθον εις τās Αθήνας χίλιοι τριακόσιοι πελτασταϊ έχ. ιών μαχαιρο φόρων θρακών της Διακης φυλης, ελάμβαναν δε μίαν δραχμην ημερησίως έκαστος. Ή συνήθης μισθοδοσία των μισθοφόρων εις τās Αθήνας ήτο εξήντα λεπτά, δια τούτο δε αυτή Ιθεωρήθη ως ασυγχώρητος πολυτέλεια και τους διέταξαν να αναχωρήσουν εις την

θράκην. Διερχόμενοι λοιπόν οὔτοι ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν ἐφθασαν εἰς τὴν πόλιν Μυκαλησσὸν ἵξαι ἐπέπεσαν εἰς τὴν διδασκαλεῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο μέγιστον καὶ ἔτυχεν οἱ μαθηταὶ νὰ εὐ(ί)σκωνται κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸ μάθημα. Οἱ θράκες τότε κατέκυψαν ὅλα τὰ παιδία, ἰπὸρθησαν ὅλας τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἱερά καὶ ἐφόνευσαν τοὺς κατοίκους μὴ φειδόμενοι οὔτε τοὺς γέροντας οὔτε τὰς νεωτέρας ηλικίας, ἀλλ' ἐφόνευσαν ἀδιακρίτως ὅσους συνήντων καὶ παιδία καὶ γέροντας καὶ τὰ υποζύγια ἀκόμη καὶ ὅσα ἀλλὰ ἔμψυχα. Διότι τὸ γένος τῶν θρακῶν, καθὼς λέγει ὁ Θουκυδίδης, ὁμοιάζει πάρα πολὺ πρὸς τὰ βάρβαρα ἔθνη καὶ εἶνε φονικώτατον, ὅταν ἀπόκτηση θάρρος.

Οἱ Θηβαῖοι πληροφορηθέντες τὸ γεγονός τούτου ὠρμησαν καὶ ἐφόνευσαν διακόσιους πενήντα ἐκ τῶν θρακῶν τούτων, πρὶν ἀκόμη οὔτοι προφθάσῃ νὰ ἐπιβασθῶν εἰς τὰ πλοῖα. Οὐδέποτε, προσθέτει ὁ Θουκυδίδης, συμφορὰ τὸσον ἀπροσδόκητος καὶ τὸσον τρομακτικὴ ἐνέσκηψεν εἰς ὁλόκληρον πόλιν [949](#)

Ὁ δὲ Πausanias περὶ τοῦ γεγονότος τούτου σημειώνει τὰ ἑξῆς.

Ὁ Διπρεφῆς καὶ ἄλλα ὅσα λέγουν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπραξε καὶ θράκας μισθωτοῦς, αἱ ὁποῖοι ἔτυχε νὰ ἔλθουν εἰς τὰς Ἀθήνας ὑστέρᾳ ἀπὸ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Δημοσθένους εἰς τὰς Συρακοῦσας, τούτους, ἐπειδὴ καθυστέρησαν, ὁ Διπρεφῆς τοὺς ἔστειλεν ὀπίσω. Καὶ λοιπὸν ἐφθασεν εἰς τὴν Χαλκιδικὸν Εὐριπὸν, ὅπου ἦτο εἰς τὴν μεσόγειον ἢ Βοιωτικὴν πόλιν Μυκαλησσός. Ταύτην ὁ Διπρεφῆς ἀναβας ἐκ θαλάσσης ἐκυρίευσεν. Ἐκ τῶν Μυκαλησσίων δὲ οἱ θράκες ὄχι μόνον τοὺς μάχιμους ἐφόνευσαν, ἀλλὰ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία .945

Ὡς ἐργάται ὅμως οἱ θράκες ἐλάμβαναν, φαίνεται, μικρότερον ἡμερομίσθιον, εἰάν κρινώμεν ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Νικίας, ὁ υἱὸς τοῦ Νικηράτου, ὅπως λέγει ὁ καλὸς Ξενοφῶν εἰς τὸ Περὶ πόρων βιβλίον του, ἔχων χίλιους δούλους τοὺς ἐμίσθωσεν εἰς τὰ ἀργυρεῖα εἰς τὸν Σωσίαν τὴν θροφῶν, νὰ λαμβάνῃ ὁ καθένας ἓνα δβολὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν [950](#)

Ὁ Ἀριστοφάνης, ὅστις, ὡς εἶπομεν, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς κωμῳδίας του ἐπεδίωξε τὴν κατάπαυσιν τοῦ ολέθριου Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἔτεινε δὲ μετὰ τὸν πατριωτισμὸν του νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ὠραίαν καὶ ἐνδοξὴν μεταπολεμικὴν περίοδον τῶν Περσικῶν πολέμων,¹ κακίζει τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν πρόσληψιν τῶν μισθοφόρων θρακῶν. Ἀναφερόμενος δὲ εἰς τὸ τραγικώτερον καὶ βάρβαρον γεγονός τῆς Μυκαλησσοῦ λέγει περὶ τῶν μισθοφόρων θρακῶν, ὅτι, εἰάν κανεῖς δῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀνὰ δύο δραχμὰς (ἀντὶ τῆς μιᾶς, τὴν ὁποίαν ἐξαιρετικῶς ἐλάμβαναν), εἰμποροῦν νὰ ξεπαστρέψουν ὁλόκληρον τὴν Βοιωτίαν .

Επίσης εις κάποιον, όστις έκαμνε τον παλληκαρα, τον λέγει ειρωνικά, αφού είνε μαχητικός και θέλει να το δείξη, να ύ,τάγη εις την θράκην, εκεί να πολεμήση και να δείξη την παλληκαριά του [951](#)

Περί της εξαιρετικής ανδρείας των θρακών εις τας μάχας έχομε ν την μαρτυσίαν του Πλουτάρχου. Πρώτοι, λέγει, κατά του Ρωμαίου στρατάρχου Παύλου Αίμιλίου εκ του στρατού του Περσέως εβάδιζον οί θράκες ύπο τον αρχηγόν των Άλέξανδρον, των Οποίων ή θέα έξέπληττεν. ΤΗσαν δε α'ν δρες υψηλοί κατά τα σώματα, λευκον έχοντες και λάμποντα ασπίδων Οπλισμον και περικνημίδων, μέλανας δε κάτωθεν του Οπλισμού τούτου ενδεδυ μένοι χιτώνας και όρθας *ρομφαίας βαρυσιόήρνας* εκ των δεξιών των ω μων επισείοντες [.952](#)

Άλλα περιφανέστατον παράδειγμα τόλμης, ανδρείας και στρατηγικής τέχνης έχομεν από την Ρωμαϊκήν ιστορίαν το του θρακος *Σηαστάκου*.

Ούτος ήτο κατ' αρχάς μισθοφόρος στρατιώτης, έπειτα δε ληστής.

Συλληφθείς εξεπαιδεύετο ως μονομάχος εις την σχολην ξιφασκίας της Καπύης, Οπόθεν δραπετεύσας με άλλους δούλους, καταγόμενους εκ διαφόρων μερών, κατέφυγε τω 73 π. Χ. εις το όρος Βεζούβιον, όπου συνε κεντρώθη μέγας αριθμός δούλων φυγάδων και μισθοφόρων. Εναντίον του Σπαρτάκου, συγκεντρώσαντος στρατον 70 χιλιάδων δούλων και μισθοφόρων, εστάλη στρατός τακτικός, πλην ούτος ενίκησε τον Ρωμαϊον στρατηγόν Γλάβρον Ουαρινιον. Μάλιστα και τύν ίππον του Ουαρινίου ο Σπάρτακος ο ίδιος περιέσπασε και ο στρατηγός των Ρωμαίων εκινδύνευσε να συλληφθη αιχμάλωτος ύπύ του μονομάχου. Εστάλησαν τότε εναντίον του δύο ύπατοι, αλλ' ο Σπάρτακος επιτεθείς εφ' εκάτερον των υπάτων ενίκησεν αυτούς και με στρατον 120 χιλιάδων διηυθύνθη κατά της Ρώμης. Συναντήσας δε τους υπάτους της Ρώμης κατόπιν κρατερού αγώνος πάλιν ενίκησε. θεωρήσας όμως τον εαυτόν του ως μη αξιόμαχον ουδέ τον στρατον όλον έχων στρατιωτικώς ώπλισμένον, ως αποτελούμενον απύ δούλους και λιποτάκτας, μετενόησε και δεν επετέθη κατά της Ρώμης. Κατάλαβαν δε την πόλιν θούριους εμπόδισε τους εμπόρους της πόλεως να δίδουν χρυσόν και άργυρον και δεν επέτρεψεν εις τους στρατιώτας του να διαρπάσουν, δια να μη διαφθαρη το φρόνημα των, αλλά μόνον χαλκόν και σίδηρον ή γόραζον, χωρίς να αδικούν τους προσφέροντας ταύτα. Τοιοτοτρόπως λοιπόν με το άφθονον τούτο υλικών προπαρασκευάσθησαν καλώς. Συμπλα κέντες δε με τους Ρωμαίους ενίκησαν και πάλιν.

Ὁ πόλεμος του Σπαρτάκου, τον Οποῖον κατ' αρχάς οἱ Ρωμαῖοι περιεφρόνουν καὶ τον ἐπερίπαιζον ὡς προερχόμενον ἀπὸ μονομάχους, διέτρεχε πλέον το τρίτον ἔτος καὶ ἦτο πράγματι φοβερός. Οἱ προταθέντες στρατηγοὶ ἐδίσταζον νὰ τον ἀναλάβουν, μέχρις ὅτου ὁ Λικίνιος Κράσσοσ ἀνεδεχθῆ τὴν ἀρχηγίαν καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Σπαρτάκου με περιφρόνησιν.

Ἄλλ' ὁ Σπάρτακος νικῆσας καὶ τούτον λαμπρῶς τὸν 'κατεδίωξε φευγόντα εἰς τὴν Σικελίαν. Βιαζόμενου δὲ τοῦ Σπαρτάκου νὰ ἀναχώρησῃ εἰς τὴν Σαυνίτιδα, ὁ Κράσσοσ ἐπετέθη κατὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ ἐφονεύσεν ἐξ αὐτοῦ ἕως ἐξ χιλιάδας καὶ το εσπέρας ἄλλους τόσους. Ἡ σύγκλητος τῆς Ρώμης ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεκήρυξε στρατηγὸν τὸν Πομπήιον, διότι ἐσχημάτισαν πλέον τὴν πεποιθήσιν, ὅτι το Σπαρτάκειον ἔργον ἦτο δυσχερές.

Ὁ Σπάρτακος τότε ἔχων ἀπέναντι τοῦ Κράσσου καὶ τοῦ Πομπήιον καὶ θέλων νὰ προλάβῃ τὸν Πομπήιον προσεπάθησε νὰ συνθηκολόγησῃ με τὸν Κράσσον. Περιφρονηθεὶς ὁμοῦ αὐεοῦ ἀπεφάσισε νὰ διακινδύνευσῃ, καταδιωχθεὶς ὁμοῦ ὑπὸ τοῦ Κράσσου κατὰ τὸ ἔτος 71 π. Χ. ἐφυγεν εἰς τὴν Βρεντέσιον. Ὁ στρατὸς τοῦ εἶχε σχεδὸν διαλυθῆ. Καὶ πάλιν ὁμοῦ ἐπιτεθεὶς κατὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ ἐνίκησε, πλην ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἐπετέθη ἀπεγνωσμένος ἐναντίον τοῦ Κράσσου. Κατόπιν μάχης μακρᾶς ὁ Σπάρτακος ἐπληγώθη εἰς τὸν μηρὸν ὑπὸ δόρατος, συγκαλύψας ὁμοῦ τὸ γόνυ καὶ προβαλὼν τὴν ἀσπίδα ἐπολέμει κατὰ τῶν ἐπερχομένων, μέχρις οὗ καὶ αὐτὸς καὶ πολὺ πλεθὸς ἀπὸ τοὺς περὶ αὐτὸν περικυκλωθέντες ἐπέσαν ἠρωικώτατα '.

Καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὁ Πλούταρχος χαρακτηρίζει τοὺς θράκας ὑψηλοὺς καὶ ρωμαλέους, ἐκπλήσσοντας διὰ τὸ ἀνάστημα καὶ μετὰ τὴν παράστασιν τῶν καὶ ὅτι ἦσαν ἐνδεδυσμένοι μαῦρον χιτῶνα εἰς τὴν μάχην. Καὶ πράγματι οἱ θράκες ἦσαν ρωμαεοί, διότι ἦσαν πολὺ σκληραγωγημένοι, ὡς ζῶντες ἀφ' ἐνὸς εἰς τόπους ψυχροῦς καὶ ὡς ἔχοντες ἀφ' ἑτέρου πόρον ζωῆς καὶ ἐπάγγελμα τὴν μεταλλουργίαν, ἀμπελουργίαν, κτηνοτροφίαν, γεωργίαν, τὴν κυνήγιον καὶ τὸν πόλεμον.

Φαίνεται, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι θράκες ἦσαν ξανθοὶ καὶ γλαυκοί. Τοιοῦτο τρόπον τοῦλάχιστον τοὺς χαρακτηρίζει ὁ Ξενοφάνης. Ἄλλα καὶ ὁ Ὀράτιος λέγει διὰ τὴν Χλόην (ἢ ξανθὴ θράσσα Χλόη). Ὁ δὲ ἀτυχῆς ποιητὴς Ὀβίδιος λέγει διὰ τοὺς Κοράλλους θράκας, ὅτι ἦσαν ξανθοί.

"Ὅτι οἱ" θράκες ἦσαν ξανθοὶ καὶ γλαυκοὶ ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφάνου, διασωθεῖσαν ἀπὸ Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεῖα.

«"Ελληνες δε ὡσπερ ἀνθρωπομόρφους καὶ ἀνθρωποπαθεῖς τοὺς θεοὺς ὑποτίθενται καὶ καθάπερ τὰς μορφὰς αὐτῶν ὅμοιας ἑαυτοῖς ἕκαστοι διαζῶ γραφοῦσιν, ὡς φησὶν ὁ Ξενοφάνης. Αἰθίοπες τε μέλανας σιμούς τε, θράκες τε πυρρὸν καὶ γλαυκούς» .[953](#)

"Ἐχομεν εἰπεῖν, ὅτι οἱ θράκες κατὰ τὸν Ὅμηρον ἦσαν *οπισθεν κομόοντες*, ἐνφ' οἱ Ἕλληνες ἦσαν κερηκομόοντες, διότι ἀφ' ἑνὸς Ὀλόκληρον τὴν κόμην τῶν.

Ὁ Θεόκριτος λέγει περὶ τοῦ τρόπου, μετὰ τὸν ὑπόϊον ἐκείροντο οἱ θράκες τὴν φράσιν «*θρακιστὶ κέκαρμαι*» [954](#)

Ἐπίσης διεσώθη ἡ πληροφορία, ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν θρακῶν ἐκόπτον τὴν κόμην τῶν εἰς *ἐνδειξὶν πένθους*, καθὼς δηλαδὴ ἔκαμναν οἱ προομηρικοὶ Ἕλληνες

Ἡ ἐνδυμασία τῶν θρακῶν ἦτο χονδρὴ καὶ βαρύτερη, διότι συνήθως κατεσκεύαζον τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀπὸ δέρματα ἢ ἀπὸ χονδρὰ υφάσματα, δια να ἀμύνωνται κατὰ τοῦ φοβεροῦ χειμῶνα τῆς πατρίδος τῶν.

Ἄλλ' ὅταν ὁ Στράβων λέγη, ὅτι «οἱ θεσσαλοὶ ἦσαν τὰ μάλιστα *βαθνὸν στολοντες* (ἐνδεδυμένοι πολλὰ καὶ χονδρὰ φορέματα) δια τὸ πάντων εἶναι βορειοτάτους καὶ ψυχρότατους νέμεσθαι τόπους», βεβαίως οἱ πολὺ βορειότεροι τῶν Θεσσαλῶν θράκες καὶ πολὺ ψυχρότερους κατοικοῦντες τὸ πρὸς ἐπὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ κλίμα να ἔχουν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν.

Τουλάχιστον κατὰ τὸν χειμῶνα οἱ θράκες ἔφερον ἐξωτερικὴν ἐνδυμασίαν ἀπὸ ἀλωπεκάς, καθὼς καὶ σήμερον οἱ ἀγρόται μεταχειρίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον γούνες ἀπὸ διάφορα δέρματα.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οἱ θράκες πρὸς κατασκευὴν ἐνδυμασιῶν μετεχειρίζοντο καὶ τὴν κάρναβιν' «Κάρναβις, φυτόν λίνφ' ὅμοιον, ἐξ οἷ αἱ θράσσαι ἱμάτια ποιοῦσι κατὰ τὸν Ἡρόδοτον» .

"Ὡς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸν χειμῶνα ἔφερον οἱ θράκες ἀλωπεκάς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφάντος καὶ Ἡροδότου.

Ἐκτος τούτων περὶ τούτου ἔχομεν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀβιδίου, ὅστις περὶ τῆς ἐνδυμασίας τῶν Κοράλλων θρακῶν λέγει, ὅτι ἦσαν ἰ, δηλαδὴ ἐνδεδυμένοι με δέρματα [955](#).

Οί δε Γέται εφόρουν πίλους. «"Ενθα βλέπουσιν ανθρώπους, τους μεν τινας πίλους επί της κεφαλής έχοντας, ως νυν των θρακών τίνες των Γετών λεγομένων»

Εις τι αγγεῖον, εὐρεθὲν εἰς τὴν Γελάν τῆς Σικελίας, νηήσιον Ἀττικὸν ἔργον, κατασκεύασαν εἰς τὰς Ἀθήνας τῆ 450 π. Χ. κ αἱ σήμερον εὐρί σκόμενον εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Βερολίνου, παριστάνεται ὁ Ὀρφεὺς καθή μενος ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν βράχον καὶ ψάλλον με τὴν λύραν τοῦ, τὸν περι στοιχίζουσαν δε τέσσαρες θράκες. Το μακρὸν περίβλημα με τὰ υφαντὰ ἢ *κεντητὰ* ποικίλματα, τὴν ὁποῖον φοροῦν οἱ ακροαταὶ τοῦ μυθικοῦ αἰδοῦ εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὸ περιεργὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνδυμασίας τῶν *Ἱστορικῶν* θρακῶν. Ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν μνημονεύει τὰς αλωπεκάς, τὰς ὁποίας ἐφοροῦσαν οἱ θυνοὶ θράκες εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα, ὁμοίως δὲ με αλωπεκάς ἐκάλυπτον τὰς κεφαλὰς τῶν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ θράκες τῆς Ἀσίας. Ἦσαν δὲ αἱ αλωπεκαὶ αὐταὶ ὄχι βεβαίως ἀκατάσκευα δέρματα αλωπεκῶν, ἀλλὰ πραγματικὰ μάλλον ἢ ἦσαν τεχνικὰ καλύμματα. Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ ζφου ἐκεῖτο ἐπάνω ἀπὸ τὴν μέτωπον, ἡ δὲ οχίρα τοῦ ζφου εἰς τὸν τράχηλον με δύο περισσεύοντα τεμάχια, δια να σκεπάζουσαν ἐν καιρῷ μεγάλου ψύχους τὰ ὦτα καὶ προστατεύουσαν αὐτὰ ἀπὸ τὸν βαρῦτατον χειμῶνα τῆς Θράκης.

Τὰ μακρὸν περίβλημα ἢ ἐπανωφόριον τῶν θρακῶν τοῦ αγγείου τούτου με *τὰ υφαντὰ ἢ κεντητὰ* ποικίλματα γνωρίζουσαν πάλιν ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζουσαν αὐτὸ με ξενικὸν ὄνομα ἰεῖραν καὶ ρητῶς ἀναφέρουσαν ὁ πρῶτος τὰ *ποικίλματα*, ὁ ἄλλος τὴν. μέχρι τῶν ποδῶν μήκος τοῦ ἐπανωφορίου [956](#)

Τὰς ζεῖρας κατεσκεύαζον ἀναμφιβόλως ἀπὸ χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα, τὸ σχημάτων τῶν δὲ ἦτο πολὺ ἀπλοῦν. Αἱ ζεῖραι δὲν εἶχον χειρῖδας (μανίκια) .

Τὰς. ἔφερον δὲ ἀνηρτημένας εἰς τὰ νῶτα ἀπὸ τὸν λαιμόν, ὅπου συνηπτον καὶ ἐπόρπωνον τὰ δύο ἄκρα τῶν. Ἀπὸ τῶν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ξενοφῶντα μανθάνουσαν, ὅτι κατὰ τὴν ζεῖραν οἱ θράκες ἐφοροῦσαν κατὰ χιτῶνα, εἰς τοὺς πόδας δὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ὑψηλὰ υποδήματα ἀπὸ δέρμα νεβρῶν ἐλάφου. Ὡς πρὸς τὰ υποδήματα, καθὼς καὶ τὴν αλωπεκην, πιθανώτατον εἶνε, ὅτι οἱ θράκες ἐκαμνον χρῆσιν αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μόνον τὸν χειμῶνα καὶ εἰς ἐκστρατείας ἢ ἀλλὰς παρόμοιας περιστάσεις, ὄχι δὲ κατὰ τὴν θέρος εἰς τὰ χωρία τῶν [959](#)

Γενικῶς οἱ θράκες ἐθεωροῦσαν καὶ ἀπεκαλοῦσαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους "Ἕλληνας *βάρβαροι*.

Το ζήτημα τούτο πρέπει να μελετηθῆ" και να εξετασθῆ με Ἰδιαιτέραν και εξαιρετικὴν προσοχὴν.

Ὁμολογουμένως οἱ *προϊστορικοί* θράκες εἶχον πολιτισμον ἀσύγκριτους ἀνώτερον ὄχι μόνον τον Μακεδόνων, ἀλλὰ και πολλῶν καθαρῶς "Ἑλληνικῶν φύλων. Κατὰ την ἐποχὴν των προομηρικῶν χρόνων εἶχεν ἀναπτυχθῆ εἰς αὐτοὺς πολιτισμὸς αὐτοφυῆς, υπέρροχος, ὅστις ἐν συγκρίσει πρὸς τον Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν της ἰδίας ἐποχῆς ὄχι μόνον δὲν ἦτο κατώτερος, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἦτο και ἀνώτερος. "Ἄλλως τε εἶνε γενικῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι οἱ Ὀμηρικοὶ χρόνοι εἶνε περισσότερον βάρβαροι και σκαιότεροι ἀπὸ τους μυκηναϊκοὺς.

Παράδειγμα πολιτικῆς φρονήσεως μας ἀναφέρει ο Πλούταρχος τὸ του Πόλυτος. «Πόλυτος ὁ θρακῶν βασιλεὺς, ὅταν εἰς τον Τρωϊκὸν πόλεμον ἐστάλη πρὸς αὐτὸν πρεσβεία ἐκ Τρωῶν και Ἀχαιῶν, ἐκάλεσε τον Ἀλέξανδρον (Πάριν) να ἀποδώσῃ την Ἑλένην και να λαβῆ ἀπ' αὐτὸν δύο ὡραίας γυναῖκας»

"Ὁ ἴδιος ο Πλούταρχος λέγει, ὅτι ὁ Τήρης, ὁ πατὴρ του Σιτάλκου (περὶ τὰ τέλη του ἔκτου π. Χ. αἰῶνος), ἔλεγεν, ὅτι, «"Ὅταν μὲνη ἀργὸς και δὲν εὐρίσκεται εἰς ἐκστρατεῖαν, νομίζει ὅτι διόλου δὲν διαφέρει ἀπὸ τους ἰπποκόμους» .

Κατὰ δὲ την ἱστορικὴν ἐποχὴν οἱ θράκες ἀντιθέτως ἦσαν ἀσύγκριτως κατώτεροι των Ἑλλήνων και ἀνοργάνωτοι ἐθνικῶς, κοινωνικῶς και πολιτικῶς. Ἐνφ δὲ τὰ πρῶτα σπέρματα της ποιήσεως, της μουσικῆς και της λατρείας; των θεῶν και των Μουσῶν ἀνάγονται ἀναμφισβητῶς και οφείλονται κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν εἰς την ἐμφάνισιν των θρακῶν και εἶνε με τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναποσπάστως συνδεδεμένα, βραδύτερον οἱ θράκες παρέμειναν ἐντελῶς σχεδὸν ἀπολίτιστοι, ἀνεὴν γλωσσικῆς ἐξελιξεως, διεκρίνοντο δὲ μόνον δια τὸ φιλοπόλεμον.

Πρὸς ἐξήγησιν τούτου πρέπει να λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς τον πολιτισμὸν και την προόδον ἐνός ἔθνους ἰσχύουν μὲν νόμοι φυλετικοὶ και ἱστορικοὶ, ἐκδηλοῦμενοι κατ' αὐθόρμητον βούλησιν εἰς ὠρισμένας περιόδους αὐτῶν, συμβάλλουν ὅμως τὰ μέγιστα και αἰτίαι πολιτικῆς φύσεως. Οὕτω λ.χ. οἱ "Αραβες, ἀναπτύξαντες ἀπὸ του ογδοῦ μ.Χ. αἰῶνος και ἔπειτα μέγιστον ἱστορικὸν και πολιτικὸν βίον εἰς την Μεσοποταμίαν, Συρίαν και Ἰσπανίαν και διαπρέψαντες εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὰς ὡραίας τέχνας, την φιλοσοφίαν και τὰ γράμματα, ὑποδουλωθέντες εἰς τους Τούρκους περιέπεσαν εἰς παντελὴ ἀφάνειαν, ἀλλὰ και ἐξαίρετων βαρβαρότητα.

Τὸ αὐτὸ συνέβη και με τους Ἰνδοὺς, Αἰγυπτίους και Πέρσας.

Επίσης προς ἐξήγησιν τούτου δεν πρέπει να λησμονήσωμεν την ὄρ θοτάτην παρατήρησιν του Ηροδότου, ὅτι οἱ θράκες, αν και ἦσαν το πολυ πληθέστερον ἀπό τα ἔθνη της Ευρώπης, ἦσαν διηρημένοι εἰς πολλάς ανε ξαρτήτους φυλάς και δεν εἶχόν ποτέ εθνικην συνοχην οὔτε συνείδησιν ἐ θνικης αλληλεγγύης και ενότητας.

Βεβαίως ὑπό την ἰδίαν περίπου μοῖραν εὐρίσκοντο και οἱ Ἕλληνες. Και υπήρχε μεν κατὰ την περιφανή εποχην των Περσικῶν πολέμων κα θόλου έντονος εθνική συνείδησις, το πανελλήνιον ὁμως φρόνημα, ἀπαξ εκδηλωθεν κατὰ τον Τρωϊκον πόλεμον ως πραγματική εθνική αλληλεγγύη,, δεν ἦτο ριζωμένον, ει μη μόνον εἰς την προηγμένην πολιτείαν των Αθηνῶν αποκλειστικῶς, και αυτὴ δε ἀπαξ μόνον προ του καταφανέστατου Περσικοῦ κινδύνου εἶχε κατορθῶσει μερικὴν τίνα Ἑλληνικην επιστράτευσιν.

Εθεωροῦντο δε οἱ θράκες ἀπὺ τους Ἕλληνας ως *βάρβαροι* δια τους ἑξης λόγους.

Εν πρώτοις, διότι ωμίλουν γλώσσαν ακατάληπτον εἰς αυτοὺς. Ἄλλα και οἱ εκ των Ελλήνων ἀκόμη, ὅσοι εἶχον διάλεκτον, μη τυχούσαν την α νάπτυξιν και τον ἑξωραϊσμόν των ἄλλων Ελληνικῶν διαλέκτων, ἢ οἱ ξε νίζοντες την προσφορὰν και οἱ παχύστομοι εθεωροῦντο και αυτοὶ ἀκόμη βάρβαροι.

Ἐπειτα, διότι και κατὰ τους Ιστορικοὺς χρόνους ἐμειναν ἀπολίτιστοι ἔχοντες ως βιοποριστικὰ μέσα την ὄρυξιν των μετάλλων, την ληστείαν καὶ τον πόλεμον, το κυνήγιον και την κτηνοτροφίαν, μερικαι δε εκ των οπωσ δήποτε προηγμένων φυλῶν την γεωργίαν και ἀμπελουργίαν.

Ἄλλα προ πάντων διότι και κατὰ τους Ιστορικοὺς χρόνους ἐξηκολοῦ θουν οἱ θράκες να ἔχουν βίον ἀρχαιότροπον, πρωτόγονον, ἀξεστον και βάνουσον, να κάμνουν ληστρικας ἐπιδρομάς και να διατηροῦν τον τραχυν και πολεμικὴν χαρακτήρα των.

«Το πολεμικον πνεῦμα εἶχε κατὰ τους πανάρχαιους ἤδη χρόνους α ναπτυχθη εἰς τους *θρακομακεδονικους λαούς* αποτελοῦν το καθ' ἡμέραν ἐπιτήδευμα αυτῶν και συναπτόμενον προς αυτὸν ἀκόμη τον θρησκευτικον βίον»[960](#)

Ἦσαν δε ἄλλως τε οἱ θράκες ἀπὺ τα αυταρχικώτερα ἔθνη.

«Εστὶ γαρ ἀρχικώτατα των γενῶν καὶ μεγίστας δυναστείας ἔχοντες Σκύθαι και *θρφκες* και Πέρσαι» [961](#)

Βαρβάρους λοιπόν, ξενόφωνους, αγριοφώνους απεκάλουν γενικώς οι "Έλληνες καὶ ὠνόμαζον τα φύλα, τα Οποία ωμίλουν γλώσσαν ακατάληπτον εις αυτοὺς ἢ εἶχον τραχεῖαν *προφοράν*. Επίσης και τους ὑστερήσαντας εις την παιδευσιν καὶ τον πολιτισμό ν.

Εις τούτο δε εξόχως χαρακτηριστική καὶ πολύτιμος εἶνε ἡ μαρτυρία καὶ. Ομολογία του Αθηναίου ρήτορος.

«Και των Ελλήνων ὄνομα πεποιήκε (ἢ πόλις των Αθηνών) μηκέτι του γένους, ἀλλὰ της *διανοίας* δοκεῖν εἶναι και μάλλον "*Ελληνας* καλεῖσθαι τους της *παιόενσεως* της *ἡμετέρας* ἢ τους της *κοινῆς φύσεως* μετέχοντας» ⁹⁶²

Απεκάλουν δε βαρβάρους και "Ελληνας ἀκόμη το γένος, ως τους Η λείους και τους Λεσβίους, ως ἔχοντας διαλεκτικός διαφοράς.

Ὁ Ησύχιος μας λέγει, ὅτι οἱ Ηλείοι και οἱ Κάρες ως *τραχύφνονον* και *άσαφή* την φωνην ἔχοντες ἔκαλοῦντο *βαρβαρόφωνοι* ⁹⁶³

Ὁ δε Πλάτων παρουσιάζει τον Πρόδικον ομιλοῦντα την Αιολικην διάλε κτον, επομένως μη εννοούμενον ὑπό των Ἰώνων «ὅτι τα ονόματα ουκ ἠπί στατο *ὄρθω*; διαιρεῖν, ἄτε Λεσβίους ων και εν *φωνή βαρβάρφ* τεθραμμένος»⁹⁶⁴

Εν γένει δε οἱ τύποι της Αἰολικης διαλέκτου, της αρχαιότερος Ἑλλη νικης, εθεωροῦντο ως *ξενικά* ονόματα.

Βάρβαρος κατ' αρχάς εθεωρεῖτο ο μη "Ελλην, Ἰδίως ο ομιλῶν γλώσσαν μη ἐννοουμένην ὑπό των Ελλήνων, ἔπειτα δε ωνομάζετο ο μη ἔχων Ἑλληνικον πολιτισμόν.

Ἐπεκάλουν δε οἱ "Ελληνες βαρβάρους καὶ τα ἔθνη εκείνα, τα δποῖα εἶχον διαφορετικον σύστημα ζωης, ἠθη και ἔθιμα διαφέροντα και εν γένει δεν εἶχον τὺν ἴδιον με αυτοὺς πολιτισμον και πνευματικην ἀνάπτυξιν, αν καὶ ἦσαν πολύ πολιτισμένα, καθὼς λ.χ. ἦσαν οἱ Αιγύπτιοι και οἱ Πέρσαι, οἱ Οποῖοι πάντοτε ὠνομάζοντο βάρβαροι.

Ὁ βαθύτατος Ἱστορικός Θουκυδίδης ἐπὶ του ζητήματος τούτου κάμνει μίαν δρθοτάτην παρατήρησιν, ὅτι δηλαδὴ ο "Ὀμηρος ουδαμοῦ εις τα ποι ἤματα του κάμνει *ἔθνολογικήν* διάκρισιν των δύο εις Τροίαν αντιμαχομένων στρατοπέδων και επομένως οὔτε τους Τρώας και τους συμμάχους των θρα κοφρύγας απεκάλεσε

ποτέ βαρβάρους ούτε τους αποτελούντας το αντίθετον στρατόπεδον με το κοινὸν ὄνομα "Ελληνας.

«Ἄλλ' ουδὲ *βαρβάρους* αποκαλεῖ ο "Ὀμηρος τους ἄλλους λαούς, διότι, ως νομίζω, το ὄνομα των Ελλήνων δεν διεκρίνετο ἀκόμη ως διαστολή ἀπὸ τους ἄλλους λαούς. Ὅπωςδὴποτε οἱ "Ελληνες, οἱ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας συνομιλίας το ὄνομα τούτο φέροντες, ὕστερον δε γενικῶς κληθῆντες τοιοῦτοτρόπως, οὐδὲν προ των Τρωικῶν ἀπὸ κοινου ἐπραξαν» [965](#)

Εν γένει δυνάμεθα να εἰπῶμεν, ὅτι οἱ θράκες εἰσαριθμήθησαν ως βάρβαροι, διότι κατὰ τους ἱστορικούς χρόνους και μετέπειτα ὕστερήσαντες πολὺ ἔμειναν *απολίτιστοι*, κατηγορούμενοι ὑπὸ των κατὰ πάντα πολιτι σμένων Ελλήνων δια τα ελαττώματα και την σκληρότητα των.

Οἱ θράκες κατηγοροῦντο προ πάντων ἐπὶ *ἀκρασία*, ὅτι δηλαδὴ ἦσαν φοβερά μέθυσοι.

Εἰς τούτο βεβαίως συνέτεινε πολὺ ἡ χώρα, εἰς την Ὀποίαν κατοικοῦ σαν και το κλίμα αὐτῆς, εἰς το Ὀποῖον εὐδοκιμεῖ κατ' ἐξοχὴν το κλημα. Ἡ Θράκη, ως πατρίς του Βάκχου, παράγει τους καλλίτερους οἶνους, ἐπει δὴ δε, ως κατοικία του Βορρά, εἶνε χώρα •ψυχρότατη, εἶνε ἐπόμενον οἱ κάτοικοι αὐτῆς να εἶνε ἐκδοτοὶ εἰς την οἰνοποισίαν, ως τούτο ἄλλως τε συμβαίνει εἰς τα περισσότερα των βορείων ἐθνῶν της Ευρώπης.

Ἡ ἀκοασία δε και ἡ κραιπάλη ἐν συνδυασμῷ με την ἀμάθειαν, την τραχύτητα και την ὠμότητα ἔθετον τους θράκας εἰς το κατώτατον ἐπίπε δον του ἀνθρωπίνου πολιτισμου εἰς ἐποχὴν μάλιστα, κατὰ την Ὀποίαν οἱ "Ελληνες ἀνέπτυσσαν τον Οαυμασιώτερον της ἀνθρωπίνης Ἱστορίας πολιτισμον.

Ὁ Πλάτων φέρει τον τρόπον της μέδης των θρακῶν ως παράδειγμα φοβέρας κραιπάλης. «Λέγω περὶ της μέθης, καθὼς την χρησιμοποιοῦν οἱ *θρῶγες*, οἱ Ὀποῖοι εἶνε *πολεμικὴ* φυλὴ.

Οἱ θράκες πίνουν τον οἶνον ἐντελῶς *αχρατον* και αἱ *νναῖχες* και οἱ ἴδιοι και τον χύνουν εἰς τα ἐνδύματα των και νομίζουν, ὅτι κάμνουν *ἴντιμον* και ὄχι ἀξιοκατάκριτον ἀσχολίαν» [.966](#)

Συνήθεια και ἔθιμον θρακικὸ ν ἦτο εἰς τα συμπόσια, ἵνα, ἀφοῦ πλέον οἱ συμπόται ἔπινον οἶνον ὅσον εἰμποροῦσαν περισσότερον, το ὑπόλοιπον του οἶνου χύνουν ἐπάνω εἰς τα ἐνδύματα των συμποτῶν ὅπερ ἔλεγον *κατασκεδάζειν*. Τοιοῦτοτρόπως

εις το έβδομον βιβλίον της Κύρου Αναβά σεως αναφέρει τούτο ο Ξενοφών και ο μέγας Πλάτων εις τους Νόμους του. Και ο Ξενοφών λέγει «αναστας ουν ως ευθύς συνέπτε και συγκατεσκεδά σατο αυτού το κέρας» .

Φαίνεται δε, ότι εις τὸ ζήτημα της μέθης οἱ θράκες επέδρασαν εις τους αποίκους "Ελληνας. Οἱ κάτοικοι τουλάχιστον του Βυζαντίου εμιμήθη σαν τους *θρφακας*. Δια τους Βυζαντίους ἐλέγετο, ὅτι ἦσαν πάρα πολύ οἰνό φλυγες και ὅτι εἶχον καταντήσαι ὄχι μόνον νο διημερεύουν εις τα καπηλεία, ἀλλά και να διανυκτερεύουν εις αὐτά και να ενοικιάζουν τα δωμάτια των εἰς τους ερχόμενους ξένους συμπίνοντες και ὀργιάζοντες με αὐτούς.

Το τοιοῦτο δεν διέφυγε τον Μένανδρον, ὅστις λέγει περι αὐτῶν Μέθυσους τους εμπόρους ποιεί το Βυζάντιον ἐπίνομεν ὅλην την νύκτα.

Ἄλλα και εκ των Ελλήνων πολλοὶ ἐφημίζοντο ως μέθυσοι. Προ πάντων δε οἱ Ἄργρῆοι και οἱ Τιρύνθιοι. Ἴσως μάλιστα αὐτοὶ να ἦσαν και ἀκρατέστεροι ἀπὸ τους θράκας, οἱ Οποῖοι εἶχον καταντήσαι διαβόητοι, ὅτι κάνεις δεν τους ἐφθανε εις το μεθύσι ⁹⁶⁷

Γενικῶς οἱ θράκες κατηγοροῦντο ως φοβεροὶ μέθυσοι πίνοντες με ἰδιαιτερον δοχεῖον, την *αμνστιν* (κανάταν), ως *ἀκρατοπόται, οἰνόφλνγες, μέθνοσί*. Ἦσαν δε συγχρόνως και εις τα *αφροδίσια* παραδεδομένοι. ἤτοι θράκες οινόφλυ γες και εις τα αφροδίσια παραδεδομένοι Ευνόητον δε εἶνε, ὅτι οἱ θράκες, ως ἐκδοτοὶ εἰς τόσον ἀκόλαστον βίον, ἦσαν το προχειρότερον θέμα συνεχούς διακωμφοδήσεως και σατύρας εκ μέρους των δεινότατων Ελλήνων κωμικῶν.

"Ο Αρχίλοχος εις δύο στίχους ζωγραφίζει το φαγοπότι και το γλέντι των θρακῶν με τα επακόλουθά των.

Ουπερ προς αυλον βρύϊον ἢ θρηξι ανηρ· ἢ Φρυξ ἐβρυζε, κύβδα δ' ἦν πονευμένη.

Ὁ δε Ἄναφτίνης ἐπαινεῖ, ὦ; ἐκδηλον προς τους θράκας ἀντίθεσιν, την σωφροσυνην των Συθῶν, οἱ Οποῖοι δεν ἐκαμνον χρήσιν του οἴνου, επομένως δεν ἦσαν ἐπιρρεπεῖς εις τα αφροδίσια.

Ἐπεὶ δε τούτο οὐκ ἐστί, κακοδαίμων σφόδρα ὄσας γαμεῖ γυναῖκα, πλην εν τοις Σκύθαις' ἐκεῖ μόνον γαρ οὐχί φύετ' ἄμπελος.

Περὶ του οποιου αναφέρει και ο Αριστοτέλης, ὅτι «εν Σκύθαις οὐκ εἰσὶν αὐλητρίδες, οὐδὲ γαρ ἄμπελοι '.

Εἰς τὴν θραϊκὴν, καθὼς εἶπομεν, ἠκμαζεν ἡ ἀμπελοφυΐα.

Ἐν αὐτῷ εἶδος διασήμου οἴνου καὶ ἓνα γένος θρακικῆς ἀμπελοφυΐας ἐκαλεῖτο *βίμβλινος*. Καὶ ὁ παλαιὸς δὲ οἴνος ἐκαλεῖτο ἐπίσης βίμβλινος ⁹⁶⁸

«Βίμβλινος οἴνος, ἀπὸ χωρίον οὕτω ἐκλήθη» ⁹⁶⁹

«Ἀρμενίδας δὲ τῆς Θράκης φησὶν εἶναι χωρὰν τὴν Βιβλίαν, ἣν Ἄντισσάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι. Ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θράκη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοικος καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐτῆς χωρία» .

«Ἀρμενίδας δὲ τῆς Θράκης φησὶν εἶναι χωρὰν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὐτὴς Τισσάρην καὶ Οἰσύμην προσαγορευθῆναι»⁹⁷⁰

Ὁ δὲ θεόπομπος, εἰς τὴν εἰκοστὴν δευτέραν περὶ Χαλκιδέων «τῶν ἐν Θράκῃ» λεγομένων ἱστορῶν, λέγει ὅτι παρέβλεπαν μὲν καὶ παρημέλουν τὰ κάλλιστα ἐπιτηδεύματα, ἐτρέποντο δὲ ὑπερβολικὰ εἰς τὴν μέθην, τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ραθυμίαν. «Ὅλοι δὲ οἱ θράκες εἶνε *πολνπόται*» ⁹⁷¹

Ὁ δὲ Φύλαρχος εἰς τὰς Ἱστορίας του λέγει, ὅτι τῶν καλουμένων Κροβύζων θρακῶν βασιλεὺς ὑπῆρξεν ὁ *Ἰσάνθης*, ὅστις εἰς τὴν ἀκολασίαν ὑπερέβη ὅλους τοὺς συγχρόνους του ⁹⁷²

Ὁ δὲ Σάτυρος περὶ τοῦ ωραίου Ἀλκίβιάδου Ἱστορῶν λέγει, ὅτι ἐπέρασε καὶ τοὺς θράκας εἰς τὴν ἀκρατοποσίαν ⁹⁷³

Καὶ ὁ Πλούταρχος περὶ τοῦ ωραίου Ἀλκίβιάδου ἱστορῶν λέγει, ὅτι ἐπέρασε τὸν καιρὸν του εἰς τὴν θρακὴν πολέμων καὶ πίνων ⁹⁷⁴

Ὁ δὲ Ἐκαταῖος εἰς τὴν Περίοδον τῆς Εὐρώπης λέγει, ὅτι οἱ Παῖονες ἐπίνον *βρυτόν* ἀπὸ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον καὶ παραβίην κατασκευαζομένην ἀπὸ κέγχρον καὶ κόνυζαν. Αλείφονται δὲ, λέγει, οἱ Παῖονες μετέλαιον ἀπὸ τοῦ *γάλακτος*» ⁹⁷⁵

Ὁ δὲ Ἑλλάνικος εἰς τὰς Κτίσεις του λέγει, ὅτι τὸ *βρυτόν* κατασκευάζεται ὄχι μόνον ἀπὸ κριθῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ρίζης.

Πίνουσι δὲ *βρυτόν* ἐκ τῶν *ριζῶν*, καθὼς οἱ θράκες ἐκ τῶν *κριθῶν*

ἰβρυτόν πάντοτε ἐκ κριθῆς ποτόν» ⁹⁷⁵

Φαίνεται, ότι οἱ θράκες εκτός του οίνου μετεχειρίζοντο και *ναρκωτι κά*, καθώς έσημειώσαμεν ήδη, ότι τοιαύτα μετεχειρίζοντο εκ των θρακών οἱ Γέται.

«Γεννάται δε εν τω Έβρφ βοτάνη παρόμοιος όριγάνφ, της Οποίας τα ά'κρα δραξάμενοι οἱ θράκες έπιτιθέασι πυρί μετά τον κόρον της δημητρια κης τροφης και την αναφερομένην αναθυμίασιν δεχόμενοι ταῖς ααπίοαῖς *καροννται* και εις βαθυν ύπνον καταφέρονται» [976](#)

Προνοίας δε ώνομάζετο ένα είδος ποτηριού, το Οποίον ώνομάσθη τοιουτοτρόπως από τον βασιλέα της Βιθυνίας Προυσίαν, γενόμενον δια βόητον δια την τρυφην και ήδυπάθειάν του, ως Ιστορεί Νικανδρος ό Καλ χηδόνιος

"Εχομεν ειπει προηγουμένως, ότι θρακικά τίνα φύλα, γειτονεύοντα προς τάς παραλίους Ελληνικός αποικίας η διατελούντα εις αμέσους πολι τικές σχέσεις με την πολιτείαν των Αθηνών, είχον σχετικόν τίνα πολιτι σμόν κατά τους Ιστορικούς, εννοείται, χρόνους.

Τουναντίον δε, ότι φυλά τίνα του εσωτερικού της Θράκης, διάγοντα βιον ληστρικόν και συνεχώς πολεμικόν, διεκρίνοντο δια την ωμότητα, την αμάθειαν και την παχυλήν των άγνοιαν.

Εν πάση όμως περιπτώσει ο χαρακτηρισμός του Αριστοτέλους, «οτί *γένος τι θρακών* αριθμούσε μόνον έως τα *τέσσαρα*, διότι απaráλλακτα ωσαν τα μικρά παιδιά δεν ειμποροϋν να μνημονεύσουν *πε'όιοσόπασον*» είνε βεβαίως υπερβολικός πολύ και αστήρικτος .

Πολύ περισσότερο πλησιάζει προς την πραγματικότητα και εινε ορ θότερος ο χαρακτηρισμός του Ηροδότου, ότι οι θράκες ήσαν *κακόβιοι* και *ύπαφασονέστεροι*, ότι δηλαδή δεν ησευραν να δισαιώνται, όπως έπρεπε, και ότι ήσαν *κοντούτσικοι* [977](#)

μας διδει ένα πολεμικόν έπεισόδιον, από το Οποίον φαίνεται ότι οι θράκες, ως κουτούτσικοι, έξηπατώντο ευκόλως.

Κλέαρχος ο Λακεδαιμόνιος, λέγει, διαπιστώσας ότι οἱ θράκες συναπέ κόμισαν εις τα όρη όλας" τας προμηθείας των σκεπτόμενοι, ,οτι ο Κλέαρχος ελλείψει τροφίμων θα εξηναγκάζετο να αποσυρθη, την ήμέραν, κατά την Οποίαν ανέμενε τους πρέσβεις των θρακών, έσφαξε δημοσία ένα δούλον;και διένειμε το κρέας αυτού εις τας σκηνάς εν είδει τροφής. Οἱ θράκες επί στευσαν πραγματικά, ότι ως προς την έγκαρτέρησιν τα πάντα ήθελε κάμει; και εις όλα ήθελε προβη ά'νθρωπος,

άνεχόμενος, όπως ο στρατός του διατραφη με φαγητά τόσον ειδεχθη, και παρεδόθησαν [978](#)

Ευκόλως δε εννοείται Οποία ήτο ή θέσις της γυναικός εις έθνοο, το Οποιον ήτο τόσον τραχυ και απολίτιστον.

Καθώς ει όλας τάς φυλάς, όσαι διάγουν με πρωτόγονον εν γένει πο λιτισμόν και διατελούν εις πατριαρχών κατάστασιν, τοιουτοτρόπως και οι θράκες εθεώρουν τάς γυναικάς των ως δούλας και ύπεχρέωναν αυτάς εις βαρυτάτας εργασίας. ι υ . .

Γενικώς; άλλως τε οι Δωριείς, ως λαός γεωργικός, ποιμενικός και χει ρωνακτικός, Ιφήρμοζον το σύστημα της βαρείας εργασίας εις τάς γυναίκας, οι δε θράκες, ως Δωριείς, έκαμνον τούτο υπό πολυ βαρύτερους όρους. '

Ό Πλάτων, θεωρών το σύστημα τούτο ως βαρύτατον θεσμόν, λέγει «δια την από καινού εργασίαν και συμμετοχην των γυναικών με τους άν δρας εις όλην την ,ζωήν, .αυτήν που εφαρμόζουν οι θράκες εις'τας γυναι κάς των καιίπολλαι άλλαι φυλαί, δηλαδή να καλλιεργούν την γην και να βόσκουν αγέλας και ποιίμνια και να υπηρετούν, δεν διαφέρει διόλου από τους δούλους»

Άλλ' εκτός, τούτου κατά τους χρόνους της,πολεμικης παρακμης και της ήθικης φθοράς της Ελλάδος δεν εβράδυναν οι θράκες, ως φύσει ρέποντες εις την ακρασίαν και την φιληδονίαν, να αποκτήσουν μέγα μέρος από την

διαφθοράν και εξαχρείωσιν των Ελλήνων, με τους Οποίους συν τω χρόνω ήρχισαν να έρχωνται εις μεγαλυτέραν Ιπικοινωνίαν και συνάφειαν.

Κατά τον Στράβωνα μέγα μέρος της τοιαύτης κακίας (ηδονών, τρυφης και πολυτελείας) των Ελλήνων είχε μεταδοθη και εις τους βαρβάρους, τους θράκας και τους νομάδας Σκύθας. Διότι κατελθόντες ούτοι εις τα παράλια έγιναν πολυ χειρότεροι ληστεύοντες και φονεύοντες τους ξένους και *συναλ λασσόμενοι* με τους Έλληνας ηρχισαν να μετέχουν εις την πολυτέλεια ν και την καπηλείαν εκείνων. Τα Οποία φαίνονται μεν ότι συντείνουν εις την Ιξημέρωσιν των *ήθων*, διαφθείρουν όμως ταύτα και εισάγουν την πολυτέ λειαν αντί της ύπαρχούσης απλότητος .

Παρ¹ όλα ταύτα πρέπει να ληφθη" υπό σπουδαίαν έποψιν και ή εθνική εγωπάθεια των Ελλήνων της ιστορικής έποχης, ότι δεν κατεδέχοντο να εξετάσουν τον βίον των άλλων εθνών περιφρονοϋντες αυτά, διότι εθεώρουν τους μη "Ελληνας κατωτέρους των κατά την διάνοιαν και την πνευματικην ανάπτυξιν.

Οί δε Ιστορικοί της εποχής εκείνης μη έμβαθύνοντες εις τύν ενδότερον πολιτισμον των άλλων εθνών ανέγραφον Ιπιπολαίως και επεισοδιακώς ή μάλ λον εκ περιέργειας, προ πάντων δε ο Ηρόδοτος, τα αφορώντα εις τους λαους αυτούς. Επειδή δε οι "Ελληνες είχαν βαθυτάτην την συνείδησιν, διτι ήσαν λαός πολυ ανώτερος των άλλων γενικώς κατά την διάνοιαν και τον πολιτισμον, δια τούτο, ως είπομεν, τους περιεφρόνουν και τους απεκάλουν γενικώς και άνευ τινός διακρίσεως *βαρβάρους*.

«'Αλλ' επειδή κλάδοι τινές του μεγάλου Ελληνικού στελέχους δεν έτυ χον ίσης διανοητικής αναπτύξεως και ή *διάλεκτος* αυτών έμεινεν ακαλλιέρ γητος, δια τούτο ύπο των πλέον προηγμένων κατά τον πολιτισμον Ελ λήνων εθεωρούντο και έλέγοντο *βάρβαροι*. Τοιούτοι ήσαν οί Αιτωλοί και οι Ευρυτανες και πρύ πάντων οι Μακεδόνες» .

«Τάς δυτικώτερας χώρας της 'Ελληνικης χερσονήσου κατέλαβεν ή Ιλ λυρική, τάς δε ανατολικώτερας ή θρακική φυλή.

«Αί δύο αύται φυλαι δεν ήσαν, ως φαίνεται, αλλότριαι ανέκαθεν του Ελληνισμού κατά, την γλώσσαν και τα ήθη, αν και προϊόντος του χρόνου το 'Ελληνικον έθνος, επειδή παραδόξως επροπορεύθη εις τόστάδιοντου πολιτι σμού, διεκρίθη απ" αυτών δι' ουσιωδών χαρακτήρων. Αί μυθικάί παραδόσεις υπεμφαίνουν οικειότητα τίνα μεταξύ της πανάρχαιας "Ελλάδος και της Θράκης. 'Αλλ' υπάρχουν *ίστορικώτερα τεκμήρια* της αρχικής συγγενείας των τριών φυλών. Οί κάτοικοι π. χ. των δυτικώτερων χωρών της Μικράς

Ασίας ανήκουν εις την θρακικην φυλήν, και όμως τα 'Ομηρικά έπη ούό'Οζ μοΟ καταδεικνύουν σπουδαίαν διάκρισιν μεταξύ της γλώσσης, του θρησκευ έματος και των ηθών των Τρωών και των επελθόντων επι την κατάκτησιν του Ιλίου Ελλήνων» [979](#)

«Α αρχαιόταται Οπωσοϋν ακριβείς περί των θρακών ειδήσεις οφεί λονται, ως γνωστόν, εις "Ελληνας συγγραφείς ουχι προγενεστέρους του πέμπτου π. Χ. αιώνο;, κατά την εποχην δε εκείνην εις την κυρίως Ελλάδα ηκμαζον μεν αι τέχναι, προήγοντο δε αι επιστημαι γοργώς, ενφ οί θράκες, όπως και οι Μακεδόνες, οι 'Ηπειρώται και αυτοι οι Αιτωλοί, έμενον στά σιμοι εις την Οδον του πολιτισμού η προώδευον πολύ βραδέως. ΕΙς τάς χώ ρας αυτας αι έξεις και τα ήθη ανεμίμησκον ακόμη εν πολλοίς κατάστα σιν κοινωνικην πρωτογενη, παραβάλλοντες δε οί μάλλον πεπαιδευμένοι εκ των Ελλήνων τους λαούς τούτους προς εαυτούς ευρισκον, ότι ήσαν *βάρβα ροι*. Τα ήθη αυτών εφαινοντο έκτροπα, εκ των θρακικών

δε εθίμων προ σείλκυον την προσοχην των Ελλήνων συγγραφέων εκείνα προ πάντων, τα Οποία περισσότερον απβίχον από τα τότε Ελληνικά, και ταύτα, εννοείται, ανέγραφαν εις τα συγγράμματα αυτών» [980](#)

Ἐπ'Ι του σπουδαιότατου όθεν τούτου ζητήματος εκ των ανωτέρω γί νεται φανερόν, ότι δεν δυνάμεθα να αρκεσθώμεν μόνον εις τας γνωστας μαρτυρίας και ειδήσεις περι των *αρχαίων θρακών* των συγγραφέων τού των, διότι αύται είνε πολυ όλίγαι και ελλιπείς. Δια τον λόγον δε τούτον ακριβώς, ότι δηλαδή συμπληρώνουν τα μεγάλα κενά, τα εκ των διασωθέν των μνημείων αρχαιολογικά ευρήματα, δηλαδή αϊ ανακαλυπτόμεναι επι γραφαί, τα νομίσματα, αγάλματα και μνημεία τέχνης, αγγεία, δοχεία και τα τοιαύτα, έχουν μεγίστην σπουδαιότητα, διότι απ' αυτá ή νεωτάτη Ιστο ρική επιστήμη εξάγει τα *πολυτιμότερα τεκμήρια* δια την πολιτικην ιστο ρίαν, τον δημόσιον και Ιδιωτικον βίον των θρακών, την θρησκείαν ναι την λατρείαν, την γλώσσαν, την χρονολογίαν των βασιλέων; και δυναστών, τας σχέσεις με άλλας χώρας και πόλεις, την επίδοσιν εις τás ιέχνας, την κρατι κην και πολιτειαχην όργά·ο)σιν και τα τοιαύτα, εν γένει τον *πολιτισμών*

αυτών.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα εις την Μοισίαν και βόρειον (Φιλιππούπολιν, Βερόην, Καβυλην, παραλίαν Ευξείνου Πόντου) ανάγονται εις αυΓην ακόμη την *νεολιθιχην* εποχήν, ήτοι περί τα 30002200 π. Χ. Είνε δε ταύτα αγγεία εκ λίθου καλώς κατεργασμένου, εργαλεία, αξίνας, σφυρία, ρόπαλα, εργαλεία εκ πυρολίθου, δοχεία αργιλώδη, εδώλια εξ αργίλου, εργαλεία από κέρατα η οστά, κοσμήματα από κογχύλια η ψευδομαργαριτάρια. Επίσης όπλα εκ λίθου.

Από τας ανασκαφας αυτας έγινε γνωστός και ο τύπος των κατοικιών κατά την μακρύνην αυτήν εποχην. Οί κάτοικοι κατά την εποχην εκείνην ήσχολοϋντο εκτός της κτηνοτροφίας και του κυνηγίου πλέον και με την γεωργίαν, όπως μας διδάσκουν τα ανακαλυφθέντα υπόλοιπα από σίτον ανάμικτον με κάρβουνα.

Κατ'Α το τέλος της νεολιθικης εποχής ηρχισαν να μεταχειρίζωνται και τα μέταλλα, κατ' αρχάς μεν δια κοσμήματα, κατόπιν δε δι' εργαλεία και όπλα. Ἡ δε εποχή αυτή δύναται να όνομασθη χαλκολιθική.

Τα ευρήματα *κεραμικής*, τα αναφερόμενα εις την εποχην αυτήν, φαί νονται ότι έχουν σχέσιν και αναλογίαν με τον πολιτισμύν της επικρατείας του Αιγαίου πελάγους και τύν Μυκηναϊκον πολιτισμόν, όστις ήρχισε μεν ολίγον προ του 2000 π.Χ., ήκμασε όμως κυρίως κατά το 1600—1400 π.Χ.

Επίσης την αυτήν αναλογίαν παρουσιάζουν και τα εξ αργίλου και δστοῦ ειδώλια ανθρώπων και ζων.

Ιδιάζον ενδιαφέρον κινούν αἱ ανακαλυφθεῖσαι τέσσαρες μαρμάριναι ὑδροχόαι ἐν εἴδει γυναικείων ειδῶλων με σταυρωμένας εἰς τὴν κοιλίαν τὰς χεῖρας, δυνάμεναι νὰ συγκριθοῦν με τὰ μαρμάρινα εἰδῶλα, τὰ ἀνακαλυφθέντα εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους, καὶ ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν, ὅτι κατὰ τὴν προμυκηναϊκὴν ἐποχὴν (περὶ τὰ 2200 π. Χ.) ἡ Θράκη εὐρίσκετο εἰς ἐπαφὴν με τὸν πολιτισμὸν τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Εἰς τοῦτο δε ἐνισχυόμεθα καὶ ἀπὸ ἄλλα μαρμάρινα εἰδῶλια, ἀνακαλυφθέντα εἰς τὰς περιφερείας Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης. Ἄλλ' ὁ πολιτισμὸς οὗτος περὶ τὰ τέλη τῆς νεολιθικῆς Ἰποχῆς, ἤτοι κατὰ τὰ 2500—2000 π. Χ., ἦτο κοινὸς ἀφ' ἐνὸς μὲν με τὰς χώρας τῆς ἀνω Μοισίας, νοτίας Ρωσίας, τῆς κεντρικῆς καὶ δυτικῆς Εὐρώπης, ἀφ' ἐτέρου δε εἰς τὰς παραδουνάβιους χώρας, τὴν θράκην, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν Τροίαν καὶ Φρυγίαν τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν ὁ πολιτισμὸς οὗτος μετεδόθη καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν Ελλάδα.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ Θράκη λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως, ὡς εἶπο μὲν, κατέστη κατὰ τὴν νεολιθικὴν ἐποχὴν ὁ σύνδεσμος τοῦ βορειοευρωπαϊκοῦ μετὰ τοῦ νοτιοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἄλλ' ἡ Θράκη εἶχεν ἐπαφὴν καὶ με τὸν μυκηναϊκὸν πολιτισμὸν, ὅστις διετηρήθη μετὰ στοιχεῖά του μέχρι τῆς κλασικῆς Ἰποχῆς.

Εἰς τῖνα τάφον τῆς βορείου Θράκης εὐρέθη περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐν ταφιασθέντος χρυσεῖς προσωπίς Ὁμοία πρὸς τὰς Μυκηναϊκὰς, καθὼς καὶ διὰ φορὰς ἄλλα εὐρήματα γνησίου μυκηναϊκοῦ τύπου.

Ἐχομεν δε τονίσει εἰς ἄλλο μέρος τοῦ βιβλίου τούτου, ὅτι ἀπὸ τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη καταφαίνεται ὅτι οἱ θράκες, πολῦτιμοὶ σύμμαχοι τῶν Ὀμοφύλων τῶν Τρωῶν (Φρυγῶν), ὑπὸ ἐποψίν πολιτισμοῦ δὲν φαίνονται κατώτεροι τῶν Ἀχαιῶν εἰς ὀτλισμὸν, ἐνδυμασίαν, στολίδια, πολυτελῆ υφάσματα, ἀγγεῖα, δοχεῖα, ὅπλα χρυσά, ἀργυρά, χάλκινα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Κατὰ δε ταύτην, τὴν χαλκίνην λεγομένην ἐποχὴν— ἣτις ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 2000 π.Χ. καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ Ὀμηροῦ, ὅστις με τὰ ἔπη του μᾶς τὴν κατέστησεν γνωστήν — τὰ διάφορα εὐρήματα τῆς Μοισίας μᾶς διδάσκουν, ὅτι ἡ Θράκη εὐρίσκετο εἰς στενὴν ἐπαφὴν καὶ με τὴν ἀνω Μοισίαν καὶ τὰς χώρας τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης.

Απὸ δε τοῦ ογδοῦ αἰῶνος π.Χ. καὶ μετέπειτα αἱ Ἑλληνικαὶ ὑπάρχοντες τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἀποικίαι ἐξήσκησαν μεγάλην ἐπιτοὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς θράκης ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν καὶ ἐπίδρασιν καὶ διέδωκαν τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην, ἰδίως τὴν γλυπτικὴν καὶ ἀγγειοπλαστικὴν.

Αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπίσης ἀποικίαι, αἱ ἰδρυθεῖσαι εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἰονίου, τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Προποντίδος, ἠσκήσαν μεγάλην ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν εἰς τὴν θράκην. Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἄλλως τε εἶχον ἰδρυθῆναι μᾶλλον διὰ ἐμπορικὸν σκοπὸν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν δηλονότι καὶ διευκολύνουν τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τοὺς ἀπομακρυσμένους ἐκεῖνους τόπους.

Κατὰ τὸν Εἰσηγητὴν Ζ.ν.Ω.2 οἱ ποταμοὶ τῆς Θράκης ἔφερον τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὰ Κερκαστικά.

Ὁ Τοῦμπερτ παραδέχεται, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰσέδυσαν ἐνὸς ἐκείνους τὴν θράκην.

Τὰ νομίσματα τῆς καλῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς δὲν εἶνε σπάνια εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ἰβρου, πρὸ πάντων εἰς τὴν χώραν τῶν Βησσῶν. Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Θράκης εὐρίσκονται ἐνὸς μεγάλη ἀφθονία τετράδραχμα τῶν Ἀθηνῶν ἀρχαίου τύπου, ἐκ τῶν ὁποίων μερικά καταχρῶμενα με ἀξιόλογον φροντίδα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συμφώνως πρὸς πρότυπα, κομιζόμενα ἀπὸ τὴν νότιον Ἑλλάδα, ἐξηκολούθησε, καθὼς ἀπεδείχθη ἀπὸ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, νὰ ἀκμάζη εἰς τὴν θράκην ἡ μεταλλουργικὴ βιοτεχνία, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἐμιμεῖτο καὶ ἀντέγραφεν, ἀλλ' ἐπεξεργάζετο τοιαῦτα καὶ ἀνεξαρτήτως αὐτῶν ὡς ἰδικὴν τῆς παραγωγὴν.

Υπάρχει μικρὸς ἀριθμὸς ορειχάλκινων ἀντικειμένων ἀξιόλογων, προερχομένων ἐκ τῶν περὶ τῆς Φιλιππουπόλεως, τὰ ὁποία εἶνε ἔργα Ἰξαιρέ τοῦ Ἑλληνικοῦ τέχνης. Εἶνε δὲ ταῦτα ἄλλη νέα ἀπόδειξις τῆς ἀναπτύξεως, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν παρωχημένην ἐκείνην ἐποχὴν εἶχε λάβει ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἰς τὴν θράκην.

πολύ διαδεδομένος εἰς τὴν θράκην καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀπόκεντρα μέρη, ἀλλὰ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς πεδιάδας.

Ἐπιφίλιππου, ὅσοις εἶχεν ἐγκαταστήσει εἰς τὸ κράτος τοῦ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ἠῤῥησε πολὺ περισσότερον ἢ ἐπιρροὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης. Κατὰ τὴν Μακεδονικὴν ἐποχὴν τὰ νομίσματα τοῦ Φιλίππου, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Λυσιμάχου γίνονται πολυάριθμα καὶ μὲς

δεικνύουν ότι κατά τον τέταρτον και τρίτον π. Χ. αἴω να αἱ σχέσεις της πολιτισμένης Ελλάδος με τους θράκας ἦσαν πολυ συχνά'ι και διαρκείς.

Κατά την Ρωμαϊκὴν περίοδον ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιρροή ηὔξησε πολὺ περισσότερο, διότι οὗτοι πολιτικῶς ἐρρῦθμισαν τα της Θράκης καθαρῶς κατὰ το Ἑλληνικὸν σύστημα των κοινοτήτων, ὡς ἐπίσης και κατὰ το ὑπὸ του Φιλίππου εἰσαχθέν πολιτικὸν και κοινωνικὸν σύστημα. Οἱ θράκες ἤρχισαν ἀδραργανῶνται, εἰχεδαιρεθη ἡ χώρα εἰς *χώμας*. Πολλὰ κῶμαι ἀπετέλουν μίαν Ὀμοσπονδίαν, ἐσχημάτιζον φυλὴν ἢ γένος. Ὑπεράνω των φυλῶν το «Κοινὸν των θρακῶν, ἐπανειλημμένως μνημονευόμενον ἐπὶ των μνημείων.

Κατά την Ρωμαϊκὴν περίοδον ἡ γλῶσσα της χώρας ἐξακολουθεῖ να εἶνε ἡ Ἑλληνικὴ. Αἱ Λιανικαὶ ἐπιγραφαι εἶνε σπάνιαι, σχεδὸν δε ὅλαι ἀπαντῶνται εἰς τὰ φους στρατιωτῶν. Πολλάκις, ὅταν Ρωμαῖος στρατιώτης, ἀποθανὼν εἰς τὴν θράκην, ἀνήκη εἰς ἐπιφανὴ οἰκογένειαν, Ἑλληνικὸν κείμενον ἀκολουθεῖ τὸν Λατινικὸν ἐπιτάφιον.

"Ὅλαι αἱ εἰς θράκας ἐπιγραφαι εἶνε Ἑλληνικοί, ὡς και αἱ πλέον βάρβαροι, καθὼς και ἐκεῖναι, οἱ ὁποῖαι ἔχουν χαρακτῆρα προφανῆ ἀγροτισμοῦ. Οἱ ἀπονεμόμενοι ἐπαῖνοι εἰς τους διοικητὰς εἶνε γραμμένοι *Ἑλληνιστί*.

Λίθος ὀρόσημος, εὑρεθεῖς παρὰ το ΤατάρΠαζαρτζίκ (Βησσα.τάραν), ^{εἶνε γραμμένος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.}

Ἡ μνημειώδης ἐπιγραφή, ἡ προωρισμένη να διαιώνισῃ τὴν ἀνάμνησιν της ἀνεγέρσεως των τειχῶν της Φιλιππουπόλεως, εἶνε δίγλωσσος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ διάδοσις αὐτῆ της γλώσσης, ὡς και του Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, γενικῆ καθ' ὅλην τὴν πεδινὴν θράκην, φαίνεται μὴ εἰσχωρήσασα μέχρι του κέντρου της ορεινῆς Θράκης

Γενικῶς αἱ ἐπιγραφαι της Θράκης εἶνε Ἑλληνικαὶ και ὄχι Λατινικαὶ.

Αἱ Ἀσσανικαὶ εἶνε πολὺ σπάνιαι. Αἱ εἰς τους αυτοκράτορας ἀφιερῶσεις εἶνε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, τα λαϊκὰ ψηφίσματα ἐπίσης. Τουναντίον πρὸς βορρὰν του Αἴμου ἡ Λατινικὴ γλῶσσα εἰακρατεῖ εἰς τὰς ἐπιγράφας δια τους ρωμαϊκοὺς, ἐννοεῖται, χρόνους.

"Ἡ εἰσαγωγή της Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν θράκην δὲν ἐγένε μόνον δια των πόλεων της Προποντίδος. Το ἀρχαιότερον μάρμαρον της συλλογῆς του Οἰασηοῦ

διατηρείται ει το πλέον απόκεντρον μέρος της Θράκης, εις την Βησσαπάραν, εις την χωράν των Βησσών, περκρήμων δια την βαρβαρότητα των, είνε δε του τετάρτου αιώνος. Ενδείκνυται να πιστεύσωμεν, διτι ή Μακεδόνικη επιρροή εξηγεί εν μέρος το γεγονός. ΑΙ μέχρι τούδε γνωστάί επιγραφαι επιβάλλουν να αναγνωρίσωμεν την επίδρασιν εις την θράην μό νον της Ελληνικής γλώσσης

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΘΡΑΙΚΩΝ

Ποίους θεούς ελάτρευον και εσέβοντο οι Θράκες;

Η θρησκεία εν γένει των Θρακών και η λατρεία των θεών ήτο η αυτή περίπου με την των Ελλήνων. Κατά τους Ομηρικούς μάλιστα χρόνους εταυτίζετο εις τοιούτον βαθμόν, ώστε οι θεοί κατά σκανδαλώδη προτίμησιν ελάμβαναν άλλοι μεν το μέρος των Ελλήνων, άλλοι δε πάλιν υπεστήριζαν τους Τρώας, Θρακοφρύγας και λοιπούς συμμάχους.

Ο Ζευς καθήμενος επί της υψηλής κορυφής της Σαμοθράκης έβλεπεν από εκεί την Τροίαν και τα στρατόπεδα των αντιμαχομένων.

Η λατρεία του Διός εις την Θράκην ανάγεται εις τους πανάρχαιους χρόνους, καθώς και εις τους Πελασγούς.

Εξ όλων των θεών μόνον το όνομα του θεού τούτου ανήκει εις την *αρίαν—arya—* γλώσσαν, ως κατ' εξοχήν θεού.

Ο θεός *Dieus*, εις την Σανσκριτικην *Dyaus* και εις την Ελληνικην Ζευς και Λατινικην *deus*, ήτο ανέκαθεν γνωστός εις την Θράκην.

Εις τον Ησύχιον οφείλομεν, ότι ο Ζευς εκαλείτο και Δεύς, δηλαδή θεός ⁹⁸¹

Η Ήρα, η φιλόνομος σύζυγος του Διός, επροτίμα να έχη ως προσφιλή της διαμονήν τον πανύψηλον Άθω.

Η Ήρα ελατρεύετο μετά του Διός προ πάντων εις την βόρειον Θράκην ή μόνη, καθώς φαίνεται εις ανακαλυφθείσας επιγραφάς της Βησσαπάρας και άλλων πόλεων ⁹⁸².

Η Ήρα κατά τους ιστορικούς προ πάντων χρόνους ελατρεύετο εις την Θράκην ευρύτατα, γνωστή υπο το όνομα ιδίως ως Αρτακηνή, ωνομάζετο δε και **Ρησκινθίς** από το Ρήσκινθον, όρος της Θράκης, όπου υπήρχε και ιερόν αυτής, ή **Ρησκινθίς** .

Ο δε Απόλλων, θεότης **Θρακοπελασγική**, ελατρεύετο ευρύτατα κατά τους πανάρχαιους ακόμη χρόνους εις την Θράκην. Ο διάσημος μύθος του βασιλέως των Ηδωνών Θρακών Λυκούργου, περί του οποίου γράφομεν εις άλλο μέρος του βιβλίου, φανερώνει, ότι οι Θράκες ελάτρευον τον Απόλλωνα κατά προτίμησιν πριν ή εισαχθή εις την Θράκην επισήμως η λατρεία του Διονύσου.

Ο Απόλλων θεωρείται ως θεός της *Δωρικής* φυλής .

Εις τα Άβδηρα μάλιστα, παναρχαίαν Θρακικήν πόλιν, υπήρχε και μαντεϊόν του Απόλλωνος

Καθώς δε εξάγεται από διαφόρους ανευρεθείσας επιγραφάς, η λατρεία του Απόλλωνος ήτο γενικευμένη εις όλα τα μέρη της Θράκης .

Ο *Λύκιος* (λύκη) Απόλλων δεικνύει την σχέσιν του Απόλλωνος προς το ηλιακόν φως. Ως εκ τούτου από την απ' αρχαιοτάτων χρόνων λατρείαν του εις την χώραν των Τερμίλων ωνόμασθη αυτή *Λυκία*.

Ό Απόλλων ελατρεύετο και εις την Φρυγίαν, όπου απεδίδοντο εις αυτόν ιδιαίτεροι τιμαί και το χαρακτηριστικόν επίθετον *αρχηγέτης*, ως γίνεται φανερον από τας εις την Φρυγίαν ανακαλυφθείσας διαφόρους επιγραφάς.

Απόλλωνι αρχηγέτη.

Ίλεως υμείν Απόλλων αρχηγέτης [983](#)

Ο Ηρόδοτος λέγει, ότι οι Θράκες εσέβοντο ως θεούς μόνον τον Άρην, τον Διόνυσον και την Άρτεμιν. Οι δε Θράκες βασιλείς κατ' εξαίρεσιν από τους πολίτας εσέβοντο προ πάντων τον Έρμήν και εκαυχώντο, οτι κατήγοντο απ' αυτόν, ώμνυον δε εις το όνομα του.

Αι πληροφοριαί αυταί του Ηροδότου περί των θεών, τους οποίους ελάτρευον οι Θράκες, βεβαίως δεν είνε εντελώς ακριβείς. Διότι εις την Θράκην και προ πάντων εις την βόρειον εκτός των θεών τούτων, οίτινες είνε οι κατ' εξοχήν *Θρακικοί θεοί*, ελατρεύοντο ευρύτατα ο Ζευς, η Ήρα, ο Απόλλων, ο Παν και προ πάντων ο

Διόνυσος, ως εικάζεται από τα ανευρεθέντα πολλά ανάγλυφα, ιδίως δε του Διός, της Ήρας και του Απόλλωνος.

Επίσης ελατρεύοντο η Αφροδίτη, ο Ασκληπιός και η Υγεία.

Η λατρεία του *Διονύσου* εις την Θράκην πιθανολογείται από τους πανάρχαιους Πελασγικούς χρόνους. Από την Πιερίαν δε Θράκην μετεφέρθη εις πρωτογενή μορφήν από τους μεταναστεύσαντας Θράκας εις την Βοιωτίαν και τον Παρνασσόν, εκείθεν δε εις όλην την Ελλάδα. Ο ποιητής Ευριπίδης λέγει, ότι ο ίδιος ο Διόνυσος καθιέρωσεν επι της κορυφης του Παρνασσού την τελετην της λατρείας του και εδίδαξεν εκεί τους ιερούς χορούς

Κατά τον Ηρόδοτον εις το υψηλότατον όρος της χώρας των Βησσών υπηρχε μαντείον του Διονύσου, εις το οποίον οι προφητεύοντες έδιδον *χρησμούς* σύμφωνα με το μαντείον των Δελφών [984](#)

Εις το μαντείον τούτο λέγεται, ότι εθυσίασε κατά το 355 π. Χ. ο μέγας Αλέξανδρος. Επίσης εις τούτο εθυσίασε και ο Οκτάβιος. Ο δε Κράσσος αφήρεσε τούτο από τους Βησσους και το έδωκεν εις τους Οδρύσας και δια λόγους πολιτικης φιλίας προς αυτόν εκ μέρους των Οδρυσών, αλλά και διότι ούτοι εσέβοντο πάρα πολύ τον Διόνυσον

Έξωθεν των Κρηνίδων (Φιλίππων) υπήρχε *λόφος*, όστις εκαλείτο *λόφος του Διονύσου*, διότι ήτο αφιερωμένος εις αυτόν.

Ο δε Ευριπίδης μας ομιλεί ενθουσιωδώς δια την *Παγγαίου πέτραν τον Βάκχου*

Μαζι με την λατρείαν του Διονύσου εις την Θράκην είνε αναποσπάστως συνδεδεμένη η λατρεία του Ηφαιστου.

Ο Όμηρος πάλιν μας πληροφορεί, ότι ο Ήφαιστος είχεν ως προσφιλή του διαμονήν την Θράκην, όπου ανεχώρησέ ποτέ από την Τροίαν, αποκαλεί δε την Θρακικήν νήσον Λήμνον *κραναόν πέδον Ηφαιστου*

Ο Ήφαιστος, ως θεός των ηφαιστειών και των ηφαιστειογενών γαιών, και ο Διόνυσος, ως θεός του οίνου, ευδοκιμώτατα παραγομένου εις την Θράκην και μάλιστα αυτοφυώς, ήσαν αμφότεροι *θεοί Θρακικοί*, συνδεδεμένοι με στενωτάτην φιλίαν. Ο στενώτατος δε ούτος σύνδεσμος των δύο θεών εξηγείται φυσικώς, ότι αι ηφαιστειογενείς χώραι ευνοούν κατ' εξοχήν την ανάπτυξιν και ευδοκίμησιν της αμπέλου. Η δε Θράκη, ως είπομεν, ήτο χώρα του οίνου.

Εις την Θράκην ήτο πολυ διαδεδομένη η λατρεία του **Σαβαζίου** Διονύσου.

Ὁ *Σαβάζιος* εκαλείτο και Σαουάζιος, Σαυάζιος, Σαράζιος, Σαβάζιος, Σαβάδιος, Σεβάδιος, Σεβάζιος και Σάβος.

«Σαβάζιος επώνυμον Διονύσου. Οι δε υιόν Διονύσου. Και Σάβον ενίστε καλούσιν αυτόν. **Φρυξ** δε ο Σαβάζιος» .

Και ο Αριστοφάνης αποκαλεί τον Σαβάζιον **Φρυγίλον**.

«Τον Φρύγα, τον αυλητήρα, τον Σαβάζιον».

«Φρυγίλω Σαβαζίω, επει Φρυγών ο θεός»

Ὁ Σαβάζιος Διόνυσος ήτο θεός **Θρακοφρυγικός**, εθεωρείτο δε υιός του *Διός* και της *Περσεφόνης*.

Ο Kretschmer θεωρεί πατρίδα του Σαβαζίου την Θράκην

Την γνώμην του Kretschmer ασπάζεται και ο Franz Cumont όστις λέγει ότι αι *Θρακικαί* φυλαι έφερον εις την Μικράν Ασίαν την εθνικήν λατρείαν του Σαβαζίου [985](#)

Ὁ Lenormant όμως, όστις θεωρείται ότι έγραψε την τελειότεραν περί Σαβαζίου μελέτην, λέγει ότι ο Σαβάζιος μετεφέρθη από την Φρυγίαν εις την Θράκην. Πράγματι δε τούτο ήτο το όνομα, το οποίον έφερεν ο μέγας θεός της Έλλησποντιακής Θράκης αφομοιωθείς υπό των Ελλήνων εις Διόνυσον.

Άλλα ο Σαβάζιος εις την *Θράκην*, μολονότι η παράδοσίς του κατά μέγα μέρος έμεινεν η ίδια, δεν συνεδυάζετο προς την Φρυγικήν Μητέρα, η οποία εν τούτοις ελατρεύετο εκεί με το αρχικόν της όνομα **Μα**.

Κατά τον Ηρόδοτον ο Διόνυσος της Θράκης ειχεν ως σύντροφον την Αρτέμιδα. Δηλαδή ο Σαβάζιος εκεί ήτο ενωμένος με την θεάν της σελήνης, ήτις ωνομάζετο οτέ μεν **Κότυς** ή **Κοτυτώ**, οτέ δε **Βενδίς**.

Εις την πρώτην σειράν των πηγών επί της λατρείας του Θρακός Σαβαζίου, της φύσεως του και των θεοτήτων, προς τας οποίας συνήπτετο, πρέπει να τοποθετήσωμεν την σειράν των επί του ανάγλυφου εγκεχαραγμένων θείων εικόνων επί των βράχων των Φιλίππων, των οποίων δεσπόζει λόφος, ονομαζόμενος **Διονύσου** λόφος. Τρεις κύριαι θεότητες εμφανίζονται εις αυτάς. Ο

Σαβάζιος με μέτωπον ωπλισμένον με δύο μικρά κέρατα, ως του ταύρου, σύμφωνα με την ένδειξιν Διόδωρου του Σικελιώτου, ή κυνηγέτις Ἄρτεμις, ήτις αντικαθιστά βεβαιότατα την **Βενδίδα**, έπειτα δε γηραιότερα τις θεά εις στάσιν και αμφίεσιν ματρώνας, υπενθυμίζουσα δια της όψεως της την Δήμητρα ή Ἑραν, ήτις μεταξύ των ονομάτων του Θρακικού εθνικού Βάκχου δικαιούται να λάβη την ονομασίαν Κότυς ή Κοτυτώ, την πλησιεστέραν προς την Φρυγικην θεάν Κυβέλην.

Είνε πιθανόν, ότι ο ασιατικός μύθος είχε διέλθει τον Ελλήσποντον και εφαρμοζόμενος εις τας θεάς των θρακών απέδιδεν εις την Κότυν και την Βενδίδα τους ρόλους, εις τους οποίους η διήγησις Κλήμεντος του Αλεξανδρέως και του Αρνοβίου εφαρμόζει τα Ελληνικά ονόματα της Δήμητρος και της Περσεφόνης. Και δια τούτο προσωμοίασαν την Βενδίν προς την Εκάτην λόγω του *σεληνιακού* αυτής χαρακτήρος.

Επομένως μεταξύ των μύθων, των αναλογούντων εις την γέννησιν του Ζαγρέως, πρέπει κατ' ανάγκην να σταθώμεν εις τον της **Θράκης**, τον μόνον, εις τον οποίον η Περσεφώνη, αντικείμενον της επιχειρήσεως του Θεού, του Διός, υπηρξε μία Ἄρτεμις, εκείνον, κατά τον όποιον προς αντικατάστασιν των ονομασιών ο **Σαβάζιος** ενώνετο προς την **Βενδίν** .

Ὁ Σαβάζιος, θεός καθαρώς Θρακοφρυγικός, αφωμοιώθη κατόπιν και συνεταυτίσθη ταχέως με τον Ελληνικόν Διόνυσον, θεόν του οίνου, ώστε δεν ήτο δυνατόν να διακριθη ο εις από τον άλλον. Ἐμεινε δε Θρακικός μόνον υπό έποψιν *λατρείας*. Και ενώ κατ' αρχάς ήτο θεός του φωτός, προσέλαβε κατόπιν την ιδιότητα του Διονύσου.

Προς τον Σαβάζιον διεσώθησαν ύμνοι, εις τον **Ορφικόν** δε ύμνον προς τον Σαβάζιον υπάρχει δι' αυτόν ο χαρακτηρισμός '

Σαβάζιε, ος Βάκχον Διόνυσον, ερίβρομον, ειραφιώτην,
μηρώ εγκατέραψας, όπως τετελεσμένος έλθοι
Φρυγίας μεδέων ⁹⁸⁶

Εκτός δε του ύμνου τούτου του Σαβαζίου Διονύσου διεσώθησαν και ο ύμνος Διονύσου **Βασσαρέως** του **Τριετηρικού**, Διονύσου του **Τριετηρικού**, είνε δε ο 45 και 52 εκ των καλουμένων **Ορφικών ύμνων**.

ΕΙς τον 52 υπάρχει ο στίχος '

βακχέων αγίας *τριετηρίδων*,

εκ του οποίου, καθώς και του επιθέτου *Τριετηρικού*, φαίνεται ότι ο Σαβάζιος ελατρεύετο δι' ιδιαιτέρων εορτών κατά πασαν *τριετίαν*. Ὁ Σαβάζιος εκαλείτο εις την Φρυγίαν και **Βαγίος**.

Ἄλλα κατά τον Ἡσύχιον, «**Βαγίος**» ο Ζεὺς Φρύγιος (μέγας, πολὺς, ταχύς) .

Σημαίνει δηλαδή η λέξις **Βαγίος** μάλλον τον Δία, ὡς μέγαν, τον κατ'εξοχὴν θεόν.

Διαφωτιστικὴ εἶνε πάρα πολὺ, δια τοῦτο δε και σπουδαιότατη, η επιγραφή '

Διί Ηλίω μεγάλω Κυρίω Σαβαζίω

εις την οποίαν καταφαίνεται, ὅτι ο Σαβάζιος συνεταυτίζετο εις την Φρυγίαν ὄχι μόνον με τον Δία, ἀλλά και με τον Ἡλιον. Γενικῶς δε ἄνευ τίνος διακρίσεως ἐλέγετο εις την Φρυγίαν και Θράκην **Ζεὺς Βάκχος, Ζεὺς Διόνυσος, Ζεὺς Σαβάζιος**.

Ἄγνωστος κατά την γνώμην μου η προέλευσις της λέξεως Σαβάζιος.

Η λέξις Σαβάζιος ετυμολογείται κατά τινὰς ἀπὸ την Ἑλληνικὴν λέξιν *σέβας*, εν τοιαύτη δε περιπτώσει σημαίνει κατ' αυτους *σεβάσμιος*. Εν γένει ὅμως εις τους ἀρχαίους ἐσήμαινε φωνάζειν ενθουσιωδῶς, ὡς αι Βάκχαι, *σαβοί, σαβοί.*'

Αι Βάκχαι ὡς εκ τούτου εκαλούντο και **Σαβαί**, ἦσαν δε, ὡς εἶπομεν, ἱέρειαι του Βάκχου.

Γενικῶς Σαβάζιος Διόνυσος εθεωρεῖτο ο Φρυγιακός, εις τιμὴν του οποίου ἐτελούντο ἰδιαίτερα μυστήρια, ανεξάρτητα των λοιπῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων.

«Και ο Σαβάζιος δε των **Φρυγιακῶν** ἐστι και τρόπον τῖνα της μητρός το παιδίον, παραδούς τα του **Διονύσου** και αὐτός».

«Οι Φρύγες τον Σαβάζιον τιμῶσι. Ποῖος δε εἶνε ο θεός οὔτος, ο Ηρακλεώτης εις το περί Ηράκλειας δεύτερον βιβλίον του λέγει ' φαίνεται δηλαδή ἀπὸ ὅσα ευρίσκομεν συλλογιζόμενοι πολλαχόθεν, ὅτι **Διόνυσος** και **Σαβάζιος** εἶνε εις και ο ἴδιος θεός, ἔλαβε δε την προσηγορίαν αὐτὴν ἀπὸ τον εκθειασμόν, ο οποίος γίνεται προς τιμὴν του. Διότι το *εὐάζειν* οι βάρβαροι το λέγουν *σαβάζειν*. Ὅθεν και των Ἑλλήνων τινές ακολουθοῦντες αὐτούς τον εὐασμόν τον λέγουν **σαβασμόν**» ⁹⁸⁷.

«**Σαβοί**. Δημοσθένης υπέρ Κτησιφώντος. Οι μεν **Σαβούς** λέγεσθαι τους τελούμενους τῷ Σαβαζίῳ, τουτέστι τῷ Διονύσῳ, καθάπερ τους τῷ Βάκχῳ

Βάκχους. Τον δε αυτόν είναι Σαβάζιον και Διόνυσον φασιν άλλοι τε και Αμφίθεος β' περί Ηράκλειας. Ούτω δε φασι και τους Έλληνας τινέζ (ο Σουϊδας διορθώνει των Ελλήνων τινέζ) τους Βάκχους Σαβούς καλείν. Μναςέας δε ο Πατρεύς είναι φησιν υιόν του Διονύσου τον Σαβάζιον»

«**Ευοί σαβοί**». Μυστικά μεν εστίν αποφθέγματα, λέγουσι δε ότι εις την γλώσσαν των Φρυγών σημαίνει τους μύστας· από δε τούτου ωνομάσθη και ο **Σαβάζιος Διόνυσος**»

«**Σαβαί**' ευοϊ σαβαί»

«**Σάβους** έλεγον και τους αφιερωμένους εις τον Διόνυσον τόπους και τους Βάκχους αυτούς»

«Τους παρά τω Σαβαζίω βακχεύοντας καλούσι **σαβούς**»

«**Σαβούς** και **Σαβάς** και **Σαβαζίους** τους βακχεύοντας τω Σαβαζίω. Το γαρ *σαβάζειν* τω θεώ τούτω.

«Υπό δε τίνων ο Διόνυσος **Σαβός** καλείται»

Εκαλείτο δε ο Διόνυσος και **Εύας**, κατ' αναλογίαν δε τούτου η Δημήτηρ εκαλείτο **Ευάνασσα** ⁷.

Ό Διόνυσος εκαλείτο και Ύης κατά τον Κλειδήμον.

Επειδή αι θυσίαι ετελούντο καθ' ον χρόνον ο θεός *υεί* (βρέχει). Ο δε Φερεκύδης λέγει, ότι και η Σεμέλη ελέγετο **Ύη**, αι δε τροφοί του Διονύσου ελέγοντο **Υάδες**. Ο δε Αριστοφάνης συγκαταλέγει εις τους *ξενικούς* (Φρυγικούς) θεους τον Ύην. Εν γένει όμως Ύης ήτο επίκλησις προς τον **Σαβάζιον** ⁹⁸⁸

Υεύς ' ο Σαβάζιος

Υή ' η Σεμέλη (από της ύσεως)

Ύης ' ο Ζευς όμβριος

(**Υετός** ' όμβρος, δρόσος, ύδωρ)

Υιήν ή υιόν=την άμπελον

Τα μυστήρια και εν γένει η λατρεία του Σαβαζίου Διονύσου κατ' αρχάς ετελούντο με εξαιρετικήν παραφοράν και οργιαστικήν έξαρσιν από άνδρας και προ πάντων από *γυναίκας*, απρεπώς και μέχρις ακολασίας σύμφωνα με το **Θρακοφρυγικόν** θρησκευτικόν σύστημα, είνε όμως βέβαιον, οτι κατά τους *μεταγενεστέρους* χρόνους, δηλαδή από την κλασικήν πλέον εποχήν και κατόπιν, περιωρίσθησαν αι κατά την λατρείαν του Σαβαζίου υπερβολικαί ασχημίαι και ακρότητες.

Ο Δημοσθένης, δια να εξευτελίση τον αντίπαλόν του Αισχίνην, του οποίου η μήτηρ ήτο από την Φρυγίαν, λέγει τον τρόπον,, κατά τον οποίον ο Αισχίνης μαζί με την μητέρα του προσήυχετο και ετέλει με τους μύστας τα *Σαβάζια*, ως έξης.

«Ο Αισχίνης, έχων καταγωγήν και ανατροφήν δούλου και όχι ελευθέρου παιδός, ανήρ γενόμενος ανεγίνωσκε τας βίβλους εις την μητέρα του, *τελούσαν τα μυστήρια*, και τα άλλα παρεσκεύαζε, την μεν νύκτα *νεβρίζων και κρατηρίζων και καθαίρων* τους *τελούμενους* και σπογγίζων και τρίβων με τον πηλόν και τα πίτυρα και έπειτα σηκωνώμενος από τον καθαρμόν και προστάζω να λέγουν «έφυγον *κακόν*, εύρον *καλλίτερον*»... τας ημέρας δε οδηγών από τους δρόμους τους καλούς θιάσους, τους στεφανωμένους με τον *μάραθρον* και την *λεύκην*, τους όφεις τους παρειάς θλίβων και κουνών αυτούς υπεράνω της κεφαλής και φωνάζων *ευοί σαβοί* και χορεύων *ύης άπτης άπτης ύης*, αρχηγός της συνοδείας και οδηγός αυτής και κιστοφόρος και λικνοφόρος και τα τοιαύτα υπό των γραϊδίων προσαγορευόμενος» .

Αλλά η μυστηριώδης των Σαβαζίων τελετή φαίνεται, ότι μάλλον ετελείτο την νύκτα, εξ ου και ο χαρακτηρισμός '

"Σαβάζια θύσθλα νύχτερα"

Περί τούτου άλλως τε μας πληροφορεί και ο ιστορικός. «Φασί δε εκ Διός και Περσεφόνης έτερον Διόνυσον γενέσθαι, τον υπό τινων **Σαβάζιον** ονομαζόμενον, ου την τε γένεσιν και τας θυσίας και *τιμάς νυκτερινάς και κρυφίους* παρεισάγουσι» [989](#)

Έτελείτο δε η λατρεία του Σαβαζίου με βακχείας και όργια, απέβλεπε δε, όπως και τα Ορφικά, εις *αποκαθάρσεις* των ψυχών και *αφέσεις* παλαιών ανομημάτων και αμαρτιών.

«Άλλ' επει των Κορυβάντων φρουρητική πώς έστιν η δύναμις και επιτελεστική, του Σαβαζίου δε εις **βακχείας** και *αποκαθάρσεις* των ψυχών και *λύσεις* παλαιών

μηνυμάτων οικειότητα παρεσκευάσται, δια ταύτα δη και επίπνοιοι αυτών τω παντί *διεσθήκασι*»

Ὁ εξαγνισμός άλλως τε με *βαπτίσεις* υπάρχει και εις την Θρακοφρυγικην λατρείαν της **Κοτυπούς**.

Οι ιερείς και οι αγύρται του Σαβαζίου εβεβαίωνον, ότι τα μυστήρια των και οι καθαρμοί των είχαν την ιδιαιτέραν ιδιότητα να καθαιρούν τας ψυχάς και να αποτρέπουν τας ουρανίους ποινάς δια τας παλαιάς αμαρτίας.

Η θρησκεία του Θρακός Σαβαζίου εμπεριείχεν αληθή μυστήρια με *καθωρισμένας μυήσεις*, αι οποίαι αναπαρίσταναν πολλά χαρακτηριστικά των Σαβαζιανών μυστηρίων της Φρυγίας, αλλ αι οποίαι διεκρίνοντο απ' αυτά κατά τούτο, ότι ανυψούντο εις υψηλότεραν ηθικὴν σφαίραν παρά την παραδοξότητα των συμβόλων δια μιας ενεργητικῆς διαβεβαιώσεως της αθανασίας της ανθρωπινῆς ψυχῆς.

Η λατρεία του Σαβαζίου Θρακος με τα υπό των γυναικῶν εορταζόμενα ὄργια, εις τα οποία δε ο μυστικός ὄφις ἔπαιζε τον κυριώτερον ρόλον, δηλθέν ενωρίς εις την Μακεδονίαν και ἦτο πολύ διαδεδομένη εκεί. Εἶνε τα ὄργια κατ' απομίμησιν των **Μιμαλλόνων**, ως λέγει ο Πλούταρχος περί αυτών [990](#)

Καθώς δε ο Διόνυσος, τοιουτοτρόπως και ο Θρακικός Σαβάζιος ἦτο κατ' αρχάς ο θεός της βλαστήσεως και τα *μυστήρια*, τα οποία κατ' ἔτος ετελούντο προς τιμὴν του, είχαν την κεντρικὴν ἔννοιαν της *αναγεννήσεως*. Ἄλλως τε η ἰδέα της *αθανασίας* της ψυχῆς, ως λέγομεν και αλλαχού του βιβλίου, εἶνε αρχαιοτάτη εις την Θράκην. Οι λαοί της Θράκης ἐπίστευον εις την αθανασίαν της ψυχῆς, ὅπως κατόπιν και οι Αχαιοί.

Αλλά πρέπει να προσθέσωμεν, ότι ο Σαβάζιος ως θεός της φύσεως και της παράγωγης ἔχει ευρύτερον χαρακτήρα ἀπὸ τον Διόνυσον. «Σαβαζίων μυστηρίων *σύμβολον* τοις *μουυμένοις* ο δια κόλπου θεός» .

Ἐτιμάτο δε ο Σαβάζιος θρησκευτικῶς ἐξίσου, ως φαίνεται, με τον Διόνυσον. Εἰς τας Αθήνας ελατρεύετο ευρύτατα, ως εις την Θράκην.

Ευχρηθήτε πάλιν τόρα εις τον Βάκχον, που τον λέγουν Σαβάζιον εις τους τόπους της Φρυγίας ³.

Ἐτελούντο δε, ως εἶπομεν, τα ὄργια ταῦτα με παραφοράς και ἀκολασίαν ὑπό τους βαρεῖς και πυκνοὺς κρότους των τυμπάνων και με ἀληθὴ κραιπάλην.

Ἐξέλαμψε λοιπὸν ἡ τρυφή των γυναικῶν
και οἱ τυμπανισμοὶ και οἱ πυκνοὶ Σαβάζιοι ...
Μ' ἐπίασε μια νύστα φοβερὴ
ἀπὸ την μέθην και κραιπάλην του Σαβαζίου ⁴.

Περὶ του Διονύσου και της Διονυσιακῆς λατρείας ἀφιερῶνομεν ἰδιαιτέρον κεφάλαιον.

* * *

Ὁ δε Ἄρης ἦτο ὁ *εθνικός* των Θρακῶν θεός, ἔχων ὡς διαμονήν του την τραχείαν και ψυχρὰν Θράκην. Ὁ φοβερός και ἀλλοπρόσαλλος θεός του πολέμου εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν Θρακικὸς θεός, ἐλατρεῦετο δε ευρύτατα ἀπὸ τας μαχιμωτάτας Θρακικὰς φυλάς. Ὁ Ὅμηρος μάλιστα τον χαρακτηρίζει ὡς σκανδαλωδῶς προστατεύοντα κατὰ τον Τρωϊκὸν πόλεμον τους Τρώας και τον κατατάσσει εἰς την τάξιν των θεῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον το μέρος των Τρωῶν. Εἶνε δε γνωστὸν, ὅτι ἄλλοι ἐκ των θεῶν εἶχον ταχθῆ με τους Ἕλληνας. Εἰς τίνα μάλιστα μάχην ὁ Ἄρης μετεμορφώθη εἰς Ἀκάμαντα, τον Θράκα βασιλέα, και παρώτρυνε τους Τρώας κατὰ των Ἀχαιῶν.

Ὁ Ἄρης εἰς την Θράκην ἐλατρεῦετο με τον Διόνυσον και την Ἄρτεμιν.

Ἡ ἀρχὴ της λατρείας του Ἄρεως και του Διονύσου πρέπει να ἀποδοθῆ κατὰ πάσαν πιθανότητα εἰς τας πολεμικὰς Θρακικὰς φυλάς, ἀπ' αὐτὰς δε και εἰς τας Ἑλληνικὰς χώρας.

«Θεός δε της Θρακικῆς ὁ Ἄρης, ὅτι πολεμικὸν το παλαιὸν οἱ Θράκες» . Ἐκαλεῖτο δε ὁ Ἄρης ὡς θεός του πολέμου και **Στράτιος**.

Οὕτως ἐκαλεῖτο ὁμως και ὁ Ζεὺς².

Ὁ Ὅμηρος λέγει, ὅτι πατρίς του Ἄρεως εἶνε ἡ Θράκη και ἀπ' αὐτὴν πηγαινοέρχεται εἰς την Τροίαν. Κατὰ τίνα παράδοσιν ἐγεννήθη εἰς την Θράκην. Οἱ Θράκες ἐθυσίαζον εἰς τον Ἄρην τους ἀιχμαλώτους των. Εἰς την Θράκην ὑπῆρχε και **Ἄρειον** πεδῖον, ἀλλὰ και ἡ Θράκη ἐκαλεῖτο **Ἀρία**.

Κατὰ τον Εὐριπίδην ἡ Θράκη ἦτο «**Ἄρεως οἰκητήριον**».

Από τους Θράκας η λατρεία του Άρεως μετεδόθη εις την Θεσσαλίαν και Βοιωτίαν. Εις τας Θήβας ελατρεύετο εις αρχαιοτάτην εποχήν' επίσης ελατρεύετο και εις τας Αθήνας.

«Ο θεός ούτος έχει επί της γης σημαντικήν διαμονήν, την Θράκην. Η διαμονή αυτή του Άρεως υπέδειξεν εις το πνεύμα των Ελλήνων την *κοιτίδα της θρησκείας αυτού*, μετενεχθείσης ίσως εις Βοιωτίαν υπό των βαρβάρων και πολεμικών αποίκων της βορείου Ελλάδος. Άλλ', ως ορθώς παρατηρεί ο Preller, η Θράκη εις την μυθολογικήν γλώσσαν φανερώνει δια γενικού τρόπου την τραχείαν χωράν του Βορρά, από την οποίαν έρχονται αι πάχναι του χειμώνος, χωράν του Βορέου και των τρικυμιών. Δι' αυτό ο Άρης αγαπά να διαμένη εκεί, ενώ ο Απόλλων, θεός του φωτός, του οποίου η λάμψις έχει ως όρον την ατμοσφαιρικήν γαλήνην, κατοικεί πέραν της πατρίδος ταύτης των καταιγίδων» [991](#)

Κατά τον Ηρόδοτον εις την χώραν των Θυνών και Βιθυνών Θρακών της Μ. Ασίας ύπηρχε και *χρηστήριον* του Άρεως [992](#)

Είνε γεγονός, ότι αι θρησκείαι της Θράκης, αν και είνε ατελώς γνωσταί, επέδρασαν σημαντικώτατα επί των Ελληνικών δοξασιών, αι οποίαι παρέλαβον απ' αυτάς κυρίως δύο θεότητες, τον *Διόνυσον* και τον *Άρην*. Η λατρεία του θεού των μαχών και η του θεού του οίνου δεν είνε άλλως τε τα μόνα στοιχεία, ότι να τα έθνη της Θράκης, μετανάστευσαν τα προς νότον και αποκατασταθέντα εις την Βοιωτίαν και Αττικήν, έφερον μαζί των εις πάλαιαν εποχήν εις την κυρίως Ελλάδα

Η δε Άρτεμις ήτο μία από τας προσφιλεστέρας εις την Θράκην θεότητας, τας λατρευομένας εις αυτήν. Εις τον Ηρόδοτον οφείλομεν μίαν περίεργον πληροφορίαν, ότι αι γυναίκες της Θράκης και της Παιανίας, όταν εθυσίαζον εις την *βασίλισσαν* (θεάν) Άρτεμιν, ποτέ δεν προσέφεραν τας θυσίας χωρίς άχυρα σίτου.

Ποίαν σημασίαν είχαν δε τα στάχυα του σίτου κατά τας θυσίας προς την Άρτεμιν, δεν μας τα εξηγεί ο εξ Ιωνίας ιστορικός.

Και η Εκάτη, δηλαδή η Άρτεμις, κατά τον Deharme ανήκει εις την θρησκείαν των Θρακικών φυλών του Βορρά, θρησκείαν θλιβεράν, σκυθρωπού μυστικισμού και φανατικού ενθουσιασμού.

Κατά τον Τζέτζην υπήρχε Θρακικόν σπήλαιον, το οποίον εκαλείτο **Ζήρινθον** άντρον, της κυνοσφαγούς θεάς Εκάτης. Εθυσίαζον δε εις αυτό προς τιμήν της Εκάτης *κύνα*, καθώς λέγει ο Σώφρων εν τοις Μίμοις. Διότι ο κύων γαυγίζων απομακρύνει τα φάσματα, καθώς ο χαλκός κρατηθείς ή άλλο τι τοιούτο.

Ὁ βωμός, εἰς τὸν ὁποῖον εθυσίαζον εἰς τὸ σπήλαιον Ζήρινθον, εθεωρεῖτο ὅτι ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς Κορύβαντας, ὅταν οὗτοι κατεῖχαν τὴν Σαμοθράκην. Τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ **Σάον**, σπήλαιον Θρακικὸν τῆς Ρέας ἢ τῆς Ἐκάτης, δεχόμενης τοὺς κύνες εἰς θυσίαν.

Σάον δε ἦτο καὶ τὸ ὄνομα ὄρους Θρακικοῦ, ὡς λέγει ὁ Νικανδρὸς.

Ὁ ἴδιος Τζέτζης λέγει, ὅτι εἰς τὸ σπήλαιον Ζήρινθον ἐλατρεῦετο καὶ ἡ θεὰ Ἀφροδίτη, ἡ ὁποία ὀνομάζετο **Ζηρινθία** ἢ **Θρακική** ⁹⁹³

Κατὰ τὸν Τζέτζην ἡ Βενδὶς (Ἄρτεμις, Ἐκάτη) ἐκαλεῖτο ἀπὸ τοὺς Θράκας καὶ **Ούπις** «Ούπις παρὰ Θραξίν ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος» .

Ἡ Ἐκάτη ἦτο γενικῶς θεὰ λατρευομένη ὄχι μόνον εἰς τὴν Θράκην ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ συγγενή με τοὺς Θράκας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν εὐρισκομένα ἔθνη. Ἐκτὸς τῆς Θράκης καὶ Σαμοθράκης ἐλατρεῦετο εἰς τὴν Καρίαν, ἔνθα ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἀγῶνες, τὰ Ἐκατήσια, εἰς τὴν Λυκίαν, Παμφυλίαν, Φρυγίαν, Λυδίαν, Μυσίαν καὶ Παφλαγονίαν.

Ἡ **Βενδὶς** ἐκαλεῖτο *δίλογχος*, διότι ὡς κυνηγετικὴ φέρει δύο λόγχας ἢ διότι ἔχει δύο φῶτα, τὸ ἰδικὸν τῆς καὶ τὸ τοῦ ἡλίου. Τὴν σελήνην δηλαδὴ Βενδὶν καὶ Ἄρτεμιν ἐνόμιζον

Ἐκαλεῖτο δε ἡ Ἐκάτη ὑπὸ τῶν θρακῶν *Βενδὶς*, ἦτο δηλαδὴ ἡ **Βένδεια** Ἄρτεμις. Ἡ δε **Βενδὶς** καὶ **Μενδὶς**'

«*Βενδὶς*' ἡ Ἄρτεμις Θρακιστί. Παρὰ δε Ἀθηναίους εορτὴ **Βενδίδεια. Βούσβατον**' τὴν Ἄρτεμιν Θράκες»

«Μεγάλῃ θεὸς' Ἀριστοφάνης ἔφη τὴν **Βενδὶν**. Θρακία γὰρ ἡ θεός»· Ἡ Βενδὶς ἦτο θεότης πένθιμος, λατρευομένη ὑπὸ τῶν Θρακῶν με μυστικισμόν εἰς τὰ σπήλαια, εἰς τὰ βάθη αὐτῶν. Εἰς παναρχαίαν ἀκόμη ἐποχὴν οἱ εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ Ἀττικὴν μεταναστεύσαντες Θράκες μετέφερον ἐκεῖ τὴν λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος. Ἡ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος ἦτο γεννικὴ εἰς τὴν θράκην εἰς μέγιστον βαθμόν, εἶχε δε αὐτὴ ὄχι μόνον χαρακτῆρα θρησκευτικόν, ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ χρόνου, εἶχε προσλάβει καὶ *εὐνικόν* τοιοῦτον καὶ κοινωνικόν, ἐξ οὗ καὶ ἱερὸν *Βενδίδειον* ἰδρύθη εἰς τὴν θράκην, ὅπου ὅλοι ἀνεξαιρέτως, καὶ γυναῖκες ἀκόμη, ὡς εἶπομεν, εθυσίαζον, πρὸς τοῦτοις δε ἐτέλουν πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς πανηγύρεις καὶ ἠκολούθουν αὐτὰς ἐκατόμβαι.

Ἄλλ' εἶνε γνωστόν, ὅτι γενικῶς οἱ θράκες ἐξήσκησαν μεγάλην θρησκευτικὴν ἐπι-
των Ἑλλήνων ἐπιρροήν. Καὶ ἡ μὲν λατρεία τοῦ Διονύσου εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἐπισήμως κατὰ τὴν ἐβδόμην ἑκατονταετηρίδα, ὁ Ὀρφισμὸς, τροποποιήσις των
Διονυσιακῶν λατρειῶν, κατὰ τὴν ἕκτην, ἀργότερον δὲ, κατὰ τὴν κλασικὴν δηλαδὴ
ἐποχὴν, εἰσήχθη καὶ ἡ λατρεία τῆς **Βενδίδος** καὶ τῆς **Κοτυπούς**.

Οἱ Ὀρφικοὶ ἐπεξέτειναν καὶ διερρῦθμισαν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς ταύτης εἰς
ἐπίπεδον ὑψηλότερον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠθικώτερον ἀποκαλοῦντες αὐτὴν
«**Βένδιν κραταίαν**».

«Καὶ τοῦ Θρακὸς θεολόγου (τοῦ Ὀρφέως) μετὰ των πολλῶν τῆς σελήνης
ονομάτων καὶ τὴν *Βένδιν* εἰς τὴν Περσεφόνην ἀναπέμποντας.

Πλουτώνη τε καὶ Ευφροσύνη **Βένδης** τε κραταίη» .

Ἡ *Βενδὶς* συνεταυτίζετο εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν Ἄρτεμιν. Εἰς τὸν Πειραιᾶ ὑπῆρχεν
ιερόν ἀφιερωμένον εἰς αὐτὴν, ὅπου ἐλατρεύετο ἰδιαίτερος ἀπὸ των ἐν τῇ Ἀττικῇ
Θρακῶν. Το **Βενδίδειον** τοῦτο ἦτο τακτικόν προσκύνημα ὄχι μόνον των ἐν τῇ
Ἀττικῇ μονίμως ἐγκατεστημένων Θρακῶν, των πάντοτε εὐρισκομένων ἐκεῖ
μισθοφόρων καὶ των ἀπειραρίθμων δούλων Θρακῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἀκόμη των
Ἑλλήνων. Φαίνεται δὲ, ὅτι εἰς τὴν Μουνυχίαν ὑπῆρχε καὶ Ἑλληνικόν ἱερόν τῆς
Ἀρτέμιδος.

Κατὰ τὸν Πλάτωνα καὶ ὁ Σωκράτης κατέβη μίαν ἡμέραν εορτῆς των Βενδιδείων εἰς
τὸν Πειραιᾶ μετὰ τὸν Γλαύκωνα, δια να προσευχηθῆ εἰς τὴν θεάν Ἄρτεμιν,
συγχρόνως δὲ να ἰδῆ πῶς θα διεξαχθῆ ἡ **Θρακικὴ εορτὴ των Βενδιδείων**, τὴν
οποίαν δια πρώτην φοράν ἐπρόκειτο να πανηγυρίσουν. Πραγματικῶς δὲ, καθὼς
διηγείται ὁ Σωκράτης, τῷ ἐφάνη ωραία ἡ πομπὴ των ἐντοπίων, οὐδόλως ὁμως
κατὰ τὴν γνώμην τοῦ υπελείφθη ὡς πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἡ πομπὴ των
Θρακῶν. Το εσπέρας ἐγένεν ἐφιππος *λαμπαδηφορία* πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς, κατὰ τὴν
οποίαν οἱ Θράκες κρατοῦντες λαμπάδας τὰς μετέδιδον ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα καὶ
ἔτρεχον ἐφιπποὶ. Κατόπιν δὲ ἔκαμον παννυχίδα.

Τὰ *Βενδίδεια* ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ μετεφέρθησαν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὡς βλέπομεν εἰς τὸ
ψήφισμα των θιασωτῶν τῆς Βενδίδος εἰς τὴν Σαλαμίνα.

Ἔδοξε τῷ κοινῷ

Ἐπειδὴ οἱ ἐπιμεληταὶ οἱ κατασταθέντες ἐπεμελήθησαν των τε θυσιῶν καὶ των
ἄλλων ἀπάντων των περὶ τὸ ἱερόν τῆς **Βενδίδος**, δεδόχθαι τῷ κοινῷ των

θιασωτών επαινέσαι αυτούς και στεφανώσαι έκαστον αυτών, μερίσαι δε τον ταμίαν : ΔΠ : δραχμάς. Τούτο δε λαβόντες οι επιμεληταί αναθέτωσαν εις το ιερόν της Βενδίδος.

Οι Έλληνες και πρώτοι πάντων οι Αθηναίοι παρέλαβαν από τους Θράκας τα Βενδίδια .

Άλλως τε οι Έλληνες μετά τους Περσικούς προ πάντων πολέμους κατηγορούντο δια την ξενολατρείαν και ιδίως οι Αθηναίοι [994](#)

Ούτοι δε, καθώς εφιλοξένησαν και παρεδέχθησαν τόσα άλλα ξένα ήθη και έθιμα, τοιουτοτρόπως εισήγαγαν και ξενικά ιερά και μάλιστα με τόσον υπέρμετρον ζήλον, ώστε κατήντησαν εις το σημείον να τους διακωμωδήσουν δια τούτο. Εισήγαγαν δηλαδή τα λεγόμενα *Φρυγία* και τα Θράκια, καθώς αυτοί ωνόμαζον τα *Βενδίδια*. Και τα μεν Θράκια Βενδίδια, ως είπομεν, μνημονεύει ο Πλάτων, τα δε Φρυγία ο Δημοσθένης καταφερόμενος κατά του πολιτικού του αντιπάλου Αισχίνου.

Ήσαν λοιπόν τα Βενδίδια λατρεία και εορτή κατ' εξοχήν και αποκλειστικώς **Θρακική**. Πρέπει δε να δοθή εις αυτά ιδιάζουσα σημασία, διότι απ'αυτα έλαβον την αρχήν τα διάσημα **Ορφικά**.

Άλλη εκτός των Βενδιδίων Θρακική εορτή ήσαν τα λεγόμενα **Κοτύπια**.

Ήσαν δε τα Κοτύπια ή Κοτυπώ εορτή της Κότυος, έχουσα την αρχήν της μάλλον από τους Ηδωνούς Θράκας και εορταζομένη προ πάντων εις αυτούς. Μνημονεύει δε αυτήν και τα κατά την εορτήν ταύτην όργανα ο Αίχύλος ειπών

«Σεμνή Κότυς εν τοις Ηδωνοίς, ορεινά δε όργανα έχοντες οι περί τον Διόνυσον».

Προσθέτει δε αμέσως έπειτα επεξηγηματικώτερον δια τα όργανα, τα οποία μετεχειρίζοντο δια την λατρείαν της Κότυος'

«Και άλλος μεν κρατών εις τας χείρας αυλους, κατεργασμένους με τόρνον, γεμίζει αυτούς δια των δακτύλων του με μελωδιαν, προξενούσαν μανίαν, άλλος δε παίζει με κύμβαλα και ηχεί».

Άλλου δε προσθέτει

«Ψαλμός δε αλαλάζει, υπομυκώνται δε, ωσάν από κάποιο αφανές μέρος, φοβεραι απομιμήσεις φωνών ταύρου, ακούονται δε προς τα έξω κτυπήματα τυμπάνου, ωσάν τρομακτική βροντή, η οποία βγαίνει από υπόγειον».

Ο Στράβων, ο οποίος μας διέσωσε τα αποσπάσματα ταύτα του Αισχύλου, προσθέτει
δα όλα αυτά είνε καθαρώς Φρυγιακής προελεύσεως, αλλά το τοιοῦτο διόλου δεν
είνε παράδοξον, διότι, καθώς οι Φρύγες είνε **Θρακική φυλή** και **ἀποικοι των
Θρακῶν**, τοιουτοτρόπως και τα ιερά αυτών μετρήθησαν ἀπό την Θράκην εἰς
την *Φρυγίαν*, ὅπου διετηρήθησαν εἰς την λατρείαν της **Κυβέλης**, ἐνῶ εἰς την
Θράκην ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς την λατρείαν της *Κότυος* ¹.

Και αὐτός ακριβῶς είνε ο ουσιωδέστερος λόγος, δια τον οποίον ἡ Θρακική θεότης
Κοτυτῶ εθεωρήθη ὅμοια με την Ρέαν ἢ Κυβέλην, της οποίας ἡ λατρεία εἰς την
Φρυγίαν ἐτελείτο, καθ' ὄν τρόπον περιγράφεται ἀνωτέρω, ὑπὸ των ἱερέων της
Κορυβάντων.

Κατόπιν ὄλων τούτων, κατόπιν του χαρακτηρισμοῦ, τον οποίον ο Αἰσχύλος,
ποιητῆς διακρινόμενος δια τον ἀκρατον πατριωτισμόν του, ἀλλά και δια την ἀκραν
προσῆλωσίν του εἰς τα θεία και τα ιερά και τους πατροπαράδοτους σεμνοῦς
θεσμοῦς, δίδει εἰς την Κότυν ἀποκαλῶν αὐτήν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς *σεμνήν*, δεν
δυνάμεθα να ἐννοήσωμεν πῶς ἡ Κοτυτῶ εθεωρήθη ὑπὸ τίνων ὡς θεά των
ἡδονῶν και της ἀκολασίας, ἀφοῦ ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν της λατρείας της παρουσιάζεται
ἀπολύτως θεωρητική και μυστηριακή.

Ἀλλά τούτο οφείλεται πάντως εἰς τον χαρακτηρισμόν των ἀρχαίων, οἵτινες
ἀγνοοῦντες τα Κοτύττια εθεώρουν αὐτά ὡς ἀσεμνα και μυστικά φρικτά ὄργια.

Ἀνέγνωσ τους Βάπτας (του Εὐπόλιδος); Το δῶμα ὄλον; Εἶπ' οὐδέν σοι κακεῖ
καθίκετο; Οὐδ' ἠρυθρίασας ἀναγνώσας αὐτά.

Ὡς ἐπίσης.

Talia secreta coluerunt orgia taeda
Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto.

Διὰ την λατρείαν της Θρακικής θεᾶς Κότυος δεν γνωρίζομεν περισσότερα, εἰ μὴ
μόνον ὅτι κατ'αὐτήν ἦσαν ἐν χρήσει ἐκτὸς ἄλλων και *καθαρμοί*, δια τούτο δε οἱ
τελοῦντες αὐτήν ἐκαλοῦντο **Βάπται**.

Ο διπλούς πέλεκυς, ὅστις ἦτο ἱερόν σύμβολον του Διονύσου, ἦτο ἐπίσης σύμβολον
και της Θρακικής θεᾶς Κότυος.

Εκτός των δύο τούτων Θρακικών θεοτήτων, της Βενδιδος και της Κότυος, μνημονεύονται και άλλαι καθαρώς εγχώριοι θεότητες, ως λ. χ. η **Μολιόνη**, **Θράσσα** μήτηρ Ώτου και Εφιάλτου.

Επίσης φέρεται ως θεά της Θράκης η **Μόλις**.

Προκειμένου δε περί των εγχωρίων θεοτήτων, είναι αναμφίβολον, ότι ο εθνικός των Θρακών χαρακτήρ δεν εξηλείφθη εντελώς, διότι πολλαί από τας αρχαίας παραδόσεις των και ιδίως πολλά θρησκευτικά και επιχώρια θέσμια παρέμειναν, διατηρηθέντα επι πολύν και αργότερον χρόνον, Οπόταν οι Θράκες φαίνονται εντελώς εξελληνισμένοι. Τοιουτοτρόπως λ.χ. μερικοί από τους *Ελληνικούς* θεούς, οι οποίοι αντικατέστησαν ή αφωμοιώθησαν προς παλαιότερους καθαρώς Θρακικούς θεούς, λαμβάνουν πολλάκις Θρακικάς προσηγορίας, εξ ου εικάζεται, ότι αι παλαιαί του Θρακικού λαού θρησκευτικά ιδέαι και πεποιθήσεις δεν εξηφανίσθησαν από την συνείδησιν αυτού.

Αλλά και τα ονόματα των γνησίων-εφεστίων Θρακικών θεών ή *ηρώων* θεοποιηθέντων απαντώσι, μολονότι σπανίως, οίον Μηδιζεύς, Σουριγέθης, Τιλθάζης, Ασδούλης, Δερζελάτης, Ιαμβοδούλης. Ενίστε δε πλησίον του Ελληνικού ονόματος του αφομοιωθέντος Θρακικού θεού παρατίθεται και το Θρακικόν, ως Άρτεμις-Γερμεθίς, Ζευς-Ζβελσθούρδος, Απόλλων-Κενδρησός κτλ.

Σπουδαία πηγή δια την θρησκείαν των Θρακών είνε τα πολυάριθμα ανάγλυφα των θεών, τα ανακαλυπτόμενα εις την Μοισίαν και βόρειον Θράκην.

Πολλά εκ των ανάγλυφων τούτων φέρουν Θρακικά ονόματα ή επίθετα των θεών, τα οποία δεν μας είνε γνωστά από άλλας πηγάς. Μολονότι δε αι θεότητες είνε εκδεδομένα κατά τον Έλληνορωμαϊκόν τύπον και τέχνην, είνε φανερόν ότι υπό τον εξωτερικόν τούτον τύπον κρύπτονται οι αρχαίοι *εγχώριοι θεοί*, τους οποίους οι Θράκες εξηκολούθουν να τιμούν και να λατρεύουν κατά τον ιδικόν των μυστικοοργιαστικόν τρόπον.

Τράπεζα, ευρεθείσα πλησίον της Φιλιππουπόλεως, φέρει αναμνηστικην επιγραφην **Θεώ Μηδυζεί.**

Δεν είδον, λέγει ο Dumont, εις την Υράκην ερείπια ναών. Το μόνον άξιον λόγου ιερόν ε;ινε το του θεού **Μηδιζέως.**

Είνε ένα παραλληλόγραμμον μήκους δεκαπέντε βημάτων επί πλά ους δέκα, κτισμένον επάνω εις ένα γήλοφον ολίγον υψηλόν, εις το μέσον δένδρων. Η

περιφέρεια είναι σχηματισμένη με γρανίτας Φιλιππουπόλεως, μήκους ενός και ημίσεος μέτρου και ύψους πενήντα εκατοστομέτρων. Διατηρούν δε εντομάς εν σχήματι ουράς αλωνίου. Ο ναίσκος ούτος ήτο μόνον εις περίβολος, όστις δεν φαίνεται ότι είχε ποτέ στεγασθή.

Ή τράπεζα, η οποία φέρει την επιγραφήν, κατείχε ένα άκρον. Ουδέν ίχνος στολίσματος οιουδήποτε είδους ευρίσκει τις. Το έδαφος ήτο στρωμένον με πλίνθους. Τα ερείπια ταύτα επιτρέπουν να φαντασθή τις τί ήτο εν *αγροτικών* ιερών εις την ύπαιθρον της Ελληνορρωμαϊκής Θράκης ⁹⁹⁵

Άλλη επιγραφή, αναφερομένη εις τον **Σουρεγέθην**, είναι.

Θεώ Σουρεγέθη επηκόω κούροι
Μηζέος ευχαριστήριον ⁹⁹⁶

Και εις *Ζβελσούρδον*.

Διί Ζβελσούρδω
αυτοκράτορι Καίσαρι Δομετιανώ .

Επίσης εις άλλας επιγραφάς.

Διί Ζιαμέγρα.

Διί Ζιαμέτρα.

Θεώ Ζιαμέτραλις ⁴.

Διί Ζβελθούρδω Μοκάπορις δώρον ⁵.

Θεώ Ζβελθούρδω και *Ιαμβοδούλη* ⁶.

Οι Θεοί των θρακών Ζβελσούρδος, Γεβελείζις και Ζάμολξις ήσαν ό,τι ο Ζευς Κεραυνός των Ελλήνων.

Εκ του συνόλου τούτου προκύπτει, ότι οι Θράκες, δια να παραστήσουν τον εκ των θεών των ονομαζόμενον Ζβελσούρδον, φαίνεται εξέλεξαν κατά προτίμησιν ένα τύπον ανάγλυφον ελληνικής δημιουργίας, τον του αετοφόρου Διός Κεραυνού.

Ο Ζβελσούρδος και ο Ήρωσ παριστάνουν με αρκετήν ακρίβειαν την εικόνα της προτιμήσεως των Ρωμαίων, επι της οποίας βλέπει τις τον κε ραυνόν άνευ του αετού.

Ό Ζβελσούρδος είναι προ παντός ένας θεός του κεραυνού.

Ανάγλυφον εξ Οδησσού (Βάρνης) παριστάνει την Άρτεμιν με τον Απόλλωνα, άλλο δε την Άρτεμιν.

Ανάγλυφον εκ Στάρας-Ζαγοράς, πλησίον της οποίας εκείτο η Βε ρόη, παριστάνει τον Απόλλωνα.

Ανάγλυφον εκ Σηλύμνου παριστάνει τον Θρακικον Θεόν Σβελθίου ρον ή Σβελσθούρδον ή Σβελσούρδον.

Αργυρούν μετάλλιον, ευρεθέν εις την περιφέρειαν της Φιλιππουπό λεως, ευρισκόμενον δε εις το Μουσεϊον της Σόφιας, παριστάνει τον Δία.

Έτερον δε τοιούτο, ευρεθέν εις την περιφέρειαν του Ορτάκιοϊ προς δυσμάς της Αδριανουπόλεως, δηλαδή εις την χώραν των Οδρυσών, παριστάνει επίσης τον Δία.

Τα περισσότερα των εις την βόρειον Θράκην και Μοισίαν ανευρισκο μένων ανάγλυφων παριστάνουν τον **Ήρωα της Θράκης**, θεόν της γεωρ γίας, του κυνηγίου και του χθονίου (υπογείου) κόσμου, θεόν, όστις ήτο πολύ προσφιλής εις την Θράκην και του οποίου η λατρεία ήτο πολύ λαϊκή.

Ό κύριος ούτος θεός των Θρακών, ιδίως των αγροτών, παρουσιάζε ται ως ιππεύς με όψεις ποικίλλουσας, συνήθως όμως τας ιδίας, μολονότι τα εις αυτών αφιερωμένα μνημεία είνε πολύ συχνά. Επί μαρμάρινης πλα κός ενός υποδεκάμετρου και ημίσεος περίπου ύψους και πλάτους παριστά νεται έφιππος, ενδεδυμένος χιτώνα στενόν, φθάνοντα μέχρι των νεφρών. Η χλαμύς κολυμβά εις τους ώμους του. Βαδίζει δεξιά. Γενικώς ο ήρωας ούτος κρατεί χονδροειδή λόγχην, είδος πασσάλου, δια του οποίου κτυπά ένα ζώνον παριστανόμενον με φαντασιώδη χαρακτηριστικά, αλλά το οποίον ενίοτε αναγνωρίζεται ως αγριόχορος.

Η επιγραφή, η οποία συνήθως συνοδεύει το ανάγλυφον, φέρει ως αφιέρωμα τας λέξεις ΚΥΡΙΩ ΗΡΩΙ ή απλώς ΚΥΡΙΩ άνευ ενδείξεως τί νος, ήτις να μας πληροφορή συγχρόνως ποίος ήτο ο ημίθεος ούτος, το αν τικείμενον τόσων συχνών τιμών. Ακολουθεί κατόπιν το όνομα του αφιε ρώσαντος, η δε επιγραφή καταλήγει με την λέξιν ΕΥΧΗΝ.

Η έκφρασις **Κύριος** είνε συχνή εις τα Θρακικά μάρμαρα, όπου συ νοδεύει συνήθως το όνομα μεγάλων θεοτήτων, ΚΥΡΙΩ ΔΙΙ, ΚΥΡΙΑ ΗΡΑ, ΚΥΡΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, ΚΥΡΙΩ ΣΑΒΑΖΙΩ κτλ.

Ο Ιππεύς ούτος είνε συχνός εις την ύπαιθρον. Απαντά γεγλυμμένος επι πλακών και συχνάκις επι ψηφισμάτων ελαχίστης διαστάσεως. Αλλ' ο ιππεύς ούτος δεν είνε μία θεότης μοναδική, πάντοτε η ίδια. Εις τινάς περιπτώσεις είνε προφανές, ότι ο γλύπτης ηθέλησε να παραστήση ένα θνητόν ηρωοποιηθέντα. Παρίσταναν επι των στηλών υπό την μορφήν του ιππέως τον ηρωοποιηθέντα θνητον, όστις είχε καταστή **Κύριος** και **ήρωσ**, αλλ' ο ήρωσ ούτος εδέχετο πολυ συχνά και λιθίνας αφιερώσεις.

Ο κύριος ήρωσ απεκαλείτο τότε ως θεός ή συνήθως εσυσχέτιζον αυ τόν προς τας μεγάλας θεότητας, ως λ. χ. προς τον Απόλλωνα, προς την Ήραν.

Η ηρωοποίησης των νεκρών και η λατρεία των θεοποιηθέντων προγόνων ήτο μία των πλέον πρωτοτύπων μορφών της θρησκείας της Θράκης.

Συνέβη επίσης και πολυ φυσικά, ώστε ο θείος χαρακτήρ του ήρωσ έκαμε να λησμονηθή η θνητή καταγωγή του και η μορφή και αι ιδιότητες του ιππέως απεδόθησαν εις πρόσωπα θρυλικά, επομένως επί των άνευ επι γραφών λιθίνων αφιερώσεων είνε συχνάκις δύσκολον να γνωρίζη τις, αν έχομεν ενώπιον ημών ένα απλούν ηρωοποιηθέντα νεκρόν ή μίαν θεότητα γενικωτέρου χαρακτηρισ, εισαχθείσαν εις το Θρακικόν πάνθεον παραπλεύ ρως των μεγάλων θεών και επομένως συμμετέχουσαν εις τας νενομισμενας τιμάς ¹.

Τοιουτοτρόπως έχομεν'

Κυρίω θεώ επιπίο (εφιππίω ;).

Ήρωι Ουτασπίω.

Ήρωι Βετεςπίω.

Ήρωι Βορκηθία.

Ήρωι Μανιμάζων.

Ήρωι Σαλδοκεληνώ.

Κυραίκνη Πόπλιος Αίλιος Στατίλιος είχην ανέθηκε.

Κυρίω Πυρουμκρούρα.

θεώ μεγάλω Πυρμηρύλα [997](#)

Εις άλλα ανάγλυφα αποκαλείται «αρχηγέτης», το οποίον είνε συνή θης επωνυμία εις τον θεόν *ήρωσ*.

Εις την «Συλλογήν Σταμούλη» ο ήρωσ της Θράκης εις δεκαπέντε ε πιγραφάς φέρεται ως θεός κυνηγός και ως νεκρός ηρωοποιηθείς ».

Εις ανάγλυφον εκ Μελενίκου, αφιερωμένον εις τον θεόν **Ασδούλην**, περιστάνεται και ο 'Ηρωσ

Άλλο πάλιν έχει «**Θεώ 'Ηρωε**», είνε δε αφιερωμένον τω **Ζεινδρουμηνώ**» θεώ [998](#)

Άλλο του 'Ηρωος'

Μουκατράλις Μουκατράλεος ευχήν 1,

ως ωνομάζετο ο αφιερώσας το ανάγλυφον. 'Έτερον πάλιν εις τον Απόλλωνα'

**Δίξας Μουκαπόρεως
κυρίω 'Απόλλωνι.**

Εις άλλα ανάγλυφα, αφιερωμένα εις τον Απόλλωνα, παριστάνεται ο ήρωσ της Θράκης. Ο τοπικός ούτος θεός είνε η περισσότερον και συχνό τερον αφομοιουμένη θεότης με τον Απόλλωνα.

Πολλάκις ο Απόλλων-'Ηρωσ και η Άρτεμις-Βενδίς αποτελούν ζεύγος θεοτήτων του κυνηγίου, των οποίων αι ιδιότητες έχουν συγχυσθή εις την λαϊκην φαντασίαν [999](#)

Ο *ήρωσ* της Θράκης ελατρεύετο και εκτός της Θράκης.

Εις τίνα επιγραφην της Ολύνθου μνημονεύεται εις *αρχισυνάγωγος* θεού 'Ηρωος, αρχηγός δηλαδή ενός σωματείου (αδελφότητος), *συναγωγής*, διατελούσης υπό την *προστασίαν* του *ήρωος* τούτου, του άνευ ονόματος ³ .

Ό 'Ηρωσ της Θράκης ελατρεύετο και εις την Θάσον και την Λήμνον .

Είνε δε εξηκριβωμένον, ότι από την Θράκην μέχρι του βάθους της Ανατολής κοινή ητο η λατρεία του 'Ηρωος της Θράκης, καθώς κοινός ήτο και ο οργιαστικός χαρακτήρ εις τας θρησκείας της Θράκης και της Μι κράς Ασίας.

Εἰς ἀνάγλυφον, εὐρεθὲν εἰς τὸ χωρίον **Δογόνοβο** τῆς περιφερείας Καβακλή, ὁ ἥρωσ τῆς Θράκης συνοδεύεται ἀπὸ ἓνα κῦνα. Ἄνωθεν δε ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή'

Φλαβιά Βενδῖς σύνβιος ενθάδε περικ ... ⁶.

Επί μαρμαρίνης πλακός, ἥτις ἐκεῖτο εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Ορτάκιοι Ἀδριανουπόλεως, ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή'

**Κυρίω Ηρακλή
Απολλόδωρος Ρισκουπόρεος
εὐχαριστήριον.**

Κάτωθεν ὁ ἥρωσ τῆς Θράκης .

Εἰς ἐπιτύμβιον πλάκα, εὐρεθείσαν εἰς τὰ Ἄβδηρα, ὁ ἥρωσ τῆς Θράκης φέρει στενά πανταλόνια (αναξυρίδας), τὰ ὁποῖα δὲν μετεχειρίζοντο εἰς τὴν Ελλάδα.

Τὰ περισσότερα τῶν ἀναγλύφων τοῦ ἥρωος ἀνακαλύπτονται εἰς τὴν μέσην καὶ βόρειον Θράκην, ἀπὸ Βιζύης καὶ Ουσκουδάμας (Ἀδριανουπόλεως) μέχρι τοῦ Αἴμου, εἶνε δὲ αἱ ἐπιγραφαὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐκτὸς τίνων εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ εἶνε εὐσεβεῖς ἀφιερῶσεις Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὑπηρετούντων εἰς τὴν Θράκην ὡς *Deo Heroi, pro salubritate Longicium cum suis votum, solvit Thracianus-Deus sanctus Heron* ².

Εἰς ἀνάγλυφον, εὐρεθὲν εἰς τὴν βόρειον Θράκην, κείμενον δε εἰς τὸ Μουσεῖον Σόφιας, τοῦ δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος ὁ ἥρωσ παριστᾶνεται με πανταλόνια. Τοῦτο δε σημαίνει ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἀφήκεν ἀθικτὰ οἰκογενειακὰ τίνα Θρακικὰ στοιχεῖα. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο εἶνε ἀπὸ τὰ καλὰ λιτεχνικώτερα τοῦ εἴδους τούτου, φέρει δε ἐπιγραφήν

ΗΡΩΙ ΤΩ ...
ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΝΕΙΚΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΝΕΙΚΙΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΡΟΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ.

Εἰς ἄλλο ωραῖον ἀνάγλυφον ὁ ἥρωσ τῆς Θράκης παριστάνεται ἔφιππος, ὡς πάντοτε, ἀλλὰ γυμνός, με λόγχην, με ἀναπεπταμένον πρὸς τὰ ὀπίσω χιτῶνα καὶ ἐπιγραφήν

ΚΥΡΙΩ
ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΣΑΛΛΩ ...

ΚΗ . . . ΛΗ . . . ΝΩ
ΦΑΡΟΔΟΝΙΑΝΟΣ ΕΥΧΑΡΙΣ
ΤΗΡΙΟΝ ³.

Η Θρακική αυτή θεότης εισήχθη εις την λατρείαν των Ελληνικών του Ευξείνου αποικιών, Οδησσόν, Τόμους και Κάλλατιν, καθώς φαίνεται από τον τύπον και την απεικόνισιν των νομισμάτων.

Άλλη Θρακική θεότης, λατρευομένη εις την ανατολών ιδίως Μοισίαν, είνε ο ΔΑΡΖΑΛΑΣ, όστις φέρεται και υπό το όνομα **Δαρξάλας**. Αλλά μάλλον είνε **Δαρζάλας**, διότι αναφέρονται προς τιμήν του θεού τούτου και αγώνες, τα **Δαρζάλεια**.

Ο ίδιος θεός απαντά και ως **Δερξελάτης**.

Εις τι ανάγλυφον της Μοισίας υπάρχει ή επιγραφή·

. . . ΔΑΡΖΑΛΑ ΟΥΡΒΕΟΝ...
ΡΟΥ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΑΝΕ
ΘΗΚΕΝ.

Εις τι δε νόμισμα της Μοισίας η επιγραφή·

ΔΕΡΞΕΛΑΤΗΣ ΘΕΟΣ ΜΕΓΑΣ ¹.

Η επίδρασις των Θρακών επί των Ελληνικών του Ευξείνου αποικιών εξακριβώνεται και από πολλά μνημεία. Οι κάτοικοι της Οδησσού, μεταξύ των οποίων ασφαλώς υπήρχον και πολλοί **Θράκες**, έλαβον από τους **Θράκας** την λατρείαν του θεού **Δερξελάτη** ή **Δαρζάλα** και τον απεικόμισαν εις τα αργυρά των νομίσματα του δευτέρου π. Χ. αιώνας. Εις τα νομίσματα μνημονεύονται και αγώνες, οι οποίοι φέρουν το όνομα του *μεγάλου Θεού* τούτου, ονομαζόμενοι **Δαρζάλεια**.

Εις τι δε ανάγλυφον Ρωμαϊκής εποχής, ευρεθέν εις την περιφέρειαν Σιούμεν (Μοισία), είνε απεικονισμένος ο ίδιος θεός με μακράν κόμην και γενειάδα, ενδεδυμένος μακρόν χιτώνα και κοντόν μανδύαν. Είνε δε φανερόν, ότι ο τύπος ούτος του θεού αυτού, δημιουργηθείς δια την Οδησσόν, διεδόθη και επολιτογραφήθη και έξω της πόλεως ταύτης.

Πρέπει να προστεθή ακόμη, ότι η Θρακική γενειάς του χθονίου εφίππου θεού απαντά και εις τα νομίσματα των πόλεων Τόμοι, Ίστρος και Κάλλατις. Τα δε

νομίσματα και εις την περίστασιν αυτήν μας δίδουν πολυτίμους πληροφορίας δια την θρησκευτικήν ιστορίαν των πόλεων και δια τας σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Θρακῶν [1000](#)

Από τα νομίσματα των πόλεων τούτων του Ευξείνου διδασκόμεθα, ότι εις αυτάς ελατρεύοντο ευρύτατα οι θεοί Διόσκουροι, Ἄρης, Κυβέλη, Διόνυσος και διάφοροι ἥρωες, ως ο Ηρακλής, Τόμος κτλ. [1001](#)

Αἱ Θρακικαί φυλαί της Μοισίας ἐξήσκησαν πραγματική και αναμ φισβήτητον ἐπίδρασιν ἐπὶ των ἐκεῖ Ελλήνων. Οἱ κάτοικοι π. χ. της Ὀδησοῦ παρεδέχθησαν ἀπὸ τους γείτονας των Θράκας τον θεόν Δερζελά την και τον συνεδύασαν με τον ἰδικόν των χθόνιον μέγαν θεόν ¹.

Ἄλλ' ἀπὸ τους ἐπιχωρίους τούτους θεούς, τους Θρακικούς, οι οποίοι ελατρεύοντο ἀπὸ τα Θρακικά ἔθνη και τας κυρίως θρακικάς πόλεις, πρέπει να διαστείλωμεν τας θεότητας, αι οποῖαι ελατρεύοντο εις τας Ελληνικάς ἀποικίας της Θράκης.

«Εἰς τα ἀρχαιότατα Θρακικά νομίσματα δηλώνεται το θρήσκευμα της χώρας, προ πάντων δε αι ἄγριοι ὀργιαστικά τελεταί, αι πανηγυριζόμεναι ἐπὶ των ὀρέων της Φρυγίας και Θράκης εις τιμὴν του Σαβαζίου, ἤτοι του Διονύσου ² .

Προϊόντος ὁμως του χρόνου, κυρίως ἀπὸ της πέμπτης π. Χ. ἑκατον ταετηρίδας, οι ἀρχαῖοι Θρακικοὶ τύποι ἤρχισαν να παρουσιάζουν ἀρκετάς παραλλαγάς, αν και διετηρήθησαν εν πολλοῖς τα ἴδια σύμβολα. Συνέβη δε τούτο δια τον λόγον, ὅτι η λατρεία των Ελληνικῶν ἀποικῶν ἐπέδρασε σημαντικώτατα ἐπὶ της Θρακικῆς λατρείας.

Τοιοτοτρόπως εις τα νομίσματα των Ελληνικῶν εν Θράκη ἀποικῶν ὑπάρχουν τύποι φέροντες τους θεούς της Ελλάδος, ως εἶνε ο Ζεὺς, η Δὴ μήτηρ και Περσεφὼνη με στέφανον σταχυῶν, ο Ἄδης, η Αθηνά, η Ἄρτεμις, ο Ηρακλής με λεοντήν.

Εἰς την πεντάπολιν ελατρεύετο και η Ρέα, η μήτηρ των Θεῶν.

Ἡ βουλή και ο δῆμος της μητροπόλεως

Τόμεως Σόσσιαν Ἀφρικάναν

ἰεραμένην μητρί θεῶν ...

και ἐπικοσμήσασαν την θεάν ἀναθήμασι χρυσέοις τιμῆς χάριν [1002](#)

Αλλά και εις τα νομίσματα των Θρακῶν βασιλέων και των καθαρῶς και γνησίως Θρακικῶν πόλεων—Ἄβδηρα, Μαρώνεια, Αἶνος εἶνε αποτυπωμένοι ο Ἀπόλλων, ὃν ἤδη εἰσαχθῆναι ὡς θεὸν Θρακοπελασγικόν, ὁ Διόνυσος πωγωνοφόρος ἢ κισσοστεφῆς ἢ ἀπλή Διονύσου κεφαλῆ, ἡ Ἥρα, ὁ Ζεὺς σπένδων, ὁ Ποσειδῶν, ἡ Κυβέλη ἐπὶ θρόνου, ὁ Σειληνός με ἀσκόνι ὁ Ἡρακλῆς καθήμενος ἐπὶ βράχου ἢ με τύπους αναφερομένους εἰς τοὺς ἀθλοὺς του, ὁ Ἀσκληπιός και ἡ Υγία, πρὸς τοῦτοις δε και ὁ Σέραπις και ἡ Ἴσις. Σύμβολα δε εἰς τα νομίσματα ταῦτα φέρονται ἡ λύρα, ὁ θύρσος, ὁ ἀμφορεύς δίωτος ἢ ἀνεστραμμένος, ἡ ἀμπελος, ἡ σταφυλή, ὁ νάρθηξ, ὁ πέλεκυς και ἄλλα πολλὰ.

Αλλά κατὰ τοὺς δύο πρώτους π. Χ. αἰῶνας εἰς τὴν Μοισίαν, βραδύτερον δε κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς (αὐτοκρατορικοὺς) χρόνους ἤρχισεν ἀναφαινομένη εἰς τὴν Θράκην *νέα θρησκευτικὴ* περίοδος, συνέβη *θρησκευτικὴ ἀναγέννησις*.

Ἐχομεν ἀνωτέρω εἰπεῖν, ὅτι εἰς τὴν Ὀδησσὸν κατὰ τὴν δευτέραν π.Χ. ἑκατονταετηρίδα εἰσῆχθη ἡ λατρεία τοῦ Δακομοισικοῦ θεοῦ Δαρζάλα ἢ Δερ ζελάτη, συνδυασθεῖσα με τὴν λατρείαν τοῦ *μεγάλου Θεοῦ* τῆς πόλεως ταύτης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατόπιν εἰσῆχθη και εἰς τὰς γειτονικὰς πόλεις Κάλ λατίν και Ἴστρον.

Εἰς τὴν Ὀδησσὸν ἐπίσης ἐλατρεῦετο, ὅπως ἀπεικονίζεται εἰς τὰ νομίσματα αὐτῆς τῶν τελευταίων π. Χ. ἑκατονταετηρίδων, *ποτάμιος* τις θεός, ὅστις ἀναμφισβητήτως θα εἶνε ὁ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς πλησίον ῥέων και εἰς τὸν Εὐξείνιον χυνόμενος ποταμὸς Πάνυσος ¹⁰⁰³.

Ἐρχισε δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν νὰ ἐξαπλώνεται ἡ λατρεία τῶν ἐγχωρίων ποταμῶν. Τοῦτο συνέβη ἰδίως εἰς τὰς πλησίον τοῦ ΕΒΡΟΥ κειμένας τεσσάρων μεγάλων πόλεις, Φιλιππούπολιν, Ἀδριανούπολιν, Πλωτινούπολιν και Τραϊανούπολιν.

Εἰς τὰ ἀυτόνομα τῆς Φιλιππουπόλεως νομίσματα, ὡς και τὰ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἐκτὸς τῆς προσωποποιήσεως τοῦ Ἐβρον ὡς θεοῦ ὑπάρχει ἡ προσωποποίησις ὡς *Θεότητος* και τοῦ ὄρουσ ΡΟΔΟΠΗΣ, καθὴ μὲνης ἐπὶ βράχου.

Εἰς τὴν λατρείαν, ἣν εἶχον Θρακικαὶ τινες πόλεις τῆς βορειότατης Θράκης και Μοισίας και πρὸ πάντων τῆς Ὀδησσοῦ, εἶχεν εἰσαχθῆναι ὁ Πυρσός. Το Διονυσιακόν δε τοῦτο στοιχεῖον ἦτο κατ' ἐξοχὴν Θρακικόν και εἶχε καταλάβει εἰς τὴν λατρείαν ὠρισμένην θέσιν ἐν συνδυασμῷ συνήθως τῆς ἰδιαιτέρως εἰς τὴν παραλίαν ἐκείνην τοῦ Εὐξείνου τιμώμενης και πολὺ διαδεδομένης λατρείας τῶν Διοσκούρων και τῶν Καβείρων.

Εις τα νομίσματα της Οδησσοῦ απεικονίζεται, ὡς εἶπομεν, ποτάμιος ΘΕΟΣ, κάτωθεν δε ὑπάρχει συντετμημένη ἡ ἐπιγραφή ΚΥΡΣΑ . . . Θρα κός τίνος πάντως ηγεμόνος. Εἰς τὸ πεδῖον τῶν νομισμάτων τούτων ὑπάρχει ἀγγείον (ἀμφορεύς) ἀνεστραμμένον, πρὸ αὐτοῦ δε καὶ *θύρσος*, ὅπερ εἶνε σπουδαιότατον [1004](#).

Πάντα ταῦτα, ἡ παράστασις τοῦ ἀμφορέως, ὁ ποτάμιος θεός, ἡ θρακικὴ ἐπιγραφή ΚΥΡΣΑ . . . οἱ Κάβειροι τῆς Σαμοθράκης λατρευόμενοι καὶ παριστανόμενοι εἰς τὰ νομίσματα τῆς Οδησσοῦ, δηλ. ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΔΗ [ΣΙΤΩΝ], τὸ κατ' ἐξοχὴν Διονυσιακόν στοιχεῖον ὁ *θύρσος*, μαρτυροῦν τὴν ἀλληλεγγύην, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν βαθυτάτην ἐπίδρασιν τῆς θρακικῆς λατρείας, ἡ ὁποία ἐκδηλωθεῖσα δύο ἢ τρεῖς π. Χ. αἰῶνας ὡς ἰδιαιτέρα θρησκευτικὴ μεταρρῦθμισις ἐξηκολούθησεν ἰσχύουσα καὶ κατὰ τοὺς αὐτοκράτορικοὺς χρόνους ἀποτυπωμένη καὶ εἰς τὰ νομίσματα, πρὸ πάντων εἰς αὐτά. Διότι ἀπεικονίζεται μὲν εἰς τὰ νομίσματα τῆς Θράκης ἡ Ἑλληνικὴ λατρεία μὲ τὸν Δία, Δῆμητρα, Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα καὶ Ἡρακλῆν, ἀλλὰ ταυτοχρόνως—ἐκτός τῶν ἱερῶν συμβόλων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος—ἀπεικονίζονται εἰς αὐτὰ τὰ κατ' ἐξοχὴν θρακικὰ *σύμβολα*, ὡς εἶνε ὁ *πέλεκυς* (λα τρεῖς τοῦ Θρακικοῦ θεοῦ Ἄρεως) εἰς τὰ νομίσματα τῶν θρακῶν βασιλέων Ἀμαδόκου καὶ Κότυος, ὁ *ἀμφορεύς* (διώτον ἀγγείον) σύμβολον τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Κοτυπτοῦς εἰς τὰς πανάρχαιας καὶ κατ' ἐξοχὴν Θρακικὰς πόλεις Ἄβδηρα, Αἶνον καὶ Μαρώνειαν καὶ εἰς τὰ νομίσματα τῶν θρακῶν βασιλέων Εὐρυζέλιδος, Ἀμαδόκου Β' καὶ Τήρη Γ,' πρὸς τούτοις δε ὁ *θύρσος*, ἡ *Διονυσιακὴ ἀμπελος* καὶ ἡ σταφυλὴ εἰς τὰ νομίσματα τῆς Μαρώνειας, ὁ *νάρθξ*, ὁ *ἵππεύς* εἰς τὰ νομίσματα τῶν Ὀδρυσῶν μοναρχῶν Σπαραδόκου, Σεύθου Α', Κότυος Α' καὶ Σεύθου Γ' ἢ ὁ *ἵππος* εἰς τὰ τοῦ Σπαραδόκου καὶ Σεύθου Α' [1005](#).

Ὁ ποταμὸς ΕΒΡΟΣ κατὰ τοὺς τελευταίους π. Χ. αἰῶνας καὶ ὀλίγον κατόπιν ἐλατρεύετο ὡς ΘΕΟΣ εἰς τὰς πλησίον τοῦ κειμένου πόλεις Φιλίππου, Ἀδριανούπολιν, Πλωτινούπολιν καὶ Τραϊανούπολιν. Ἀναθηματικὴ πλάξ, εὐρεθεῖσα εἰς τὸ χωρίον Κορνοφωλιά Σουφλίου, ἀναγόμενη δε εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς, πιστοποιεῖ τὰ εἰς τὰ νομίσματα τῶν εἰρημένων πόλεων ἀπεικονιζόμενα. Ἡ πλάξ αὕτη, κατατεθειμένη τῷ 1928 εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, φέρει τὴν χαρακτηριστικὴν ἐπιγραφὴν ΚΥΡΙΩ ΕΒΡΩ [1006](#).

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΙ ΘΡΑΙΚΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ- ΗΓΕΜΟΝΕΣ

Βασιλείς και ηγεμόνες των Θρακών μνημονεύονται πολλοί κατά την παναρχαϊάν εποχήν, δηλαδή από της Αργοναυτικής εκστρατείας μέχρι του Τρωικού πολέμου, συνδέονται δε στενώτατα με την ιστορίαν της Θράκης και τον αρχαιότατον πολιτισμόν της.

Οι γνωστότεροι και σπουδαιότεροι τούτων είνε οι εξής.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ

Ούτος ήτο υιός του Δρύαντος, κατά δε την μυθολογικήν εκδοχήν εθεωρείτο υιός του Άρεως, ως ηρωικός βασιλεύς του μαχιμωτάτου έθνους των Βιστόνων θρακών.

Κατά τον γραμματικόν Αθηναϊόν Απολλόδωρον, όστις εις την ξηράν μεν, πλήν αφελεστάτην και θετικήν Βιβλιοθήκην του μας παρέχει πολύτιμους πληροφορίας περί των θρησκευτικών ζητημάτων και της θεογονίας των αρχαίων Ελλήνων, ο Διόνυσος γενόμενος εφευρέτης της αμπέλου και καταστάς υπό της "Ηρας μανιακός περιεπλανήθη εις την Αίγυπτον και την Συρίαν. Και κατά πρώτον μεν τον υπεδέχθη ο βασιλεύς των Αιγυπτίων Πρωτεύς, κατόπιν δε έφθασεν εις τα Κύβελα της Φρυγίας, όπου καθαρισθείς υπό της θεάς Ρέας και μαθών τας τελετάς αυτής και λαβών παρ' εκείνης την στολήν μετέβη δια μέσου της *Θράκης* εις τους Ινδούς. Κατά την διέλευσιν του Διονύσου εκ Θράκης ο υιός του Δρύαντος Λυκούργος, βασιλεύων εις τους Ήδωνούς κατά τον Απολλόδωρον παρά τον Στρυμόνα, πρώτος έξυβρίσας τον Διόνυσον τον απεδίωξε. Και ο μεν Διόνυσος κατέφυγεν εις την νύμφην θέτιν, θυγατέρα του Νηρέως, αί δε ακόλουθοι του Διονύσου Βάκχαι συνελήφθησαν αιχμάλωτοι, καθώς και το ακολουθούν πλήθος των Σατύρων. Άλλ' αι Βάκχαι δια της επενέργειας του Διονύσου ελύθησαν εξαφνικά, ο δε Λυκούργος κατέστη μανιακός υπό του Διονύσου, εν τη μανία του εξέλαβε τον υιόν του Δρύαντα ως κλήμα αμπέλου και κτυπήσας αυτόν με πέλεκυν τον διεμέλισεν εις τεμάχια. Τότε δε αιφνιδίως εσωφρονίσθη. Έπειδη δε η γη έμεινεν άκαρπος, ο θεός έδωκε χρησμόν, ότι τότε θα καρποφορήση η γη, όταν θανατωθή ο Λυκούργος. Οι Ηδωνοί ακούσαντες τον χρησμόν ωδήγησαν τον Λυκούργον εις το Παγγαϊόν, όπου τον έδεσαν και εκεί κατά την βούλησιν του Διονύσου απέθανε σπαραχθείς υπό ίππων. Ο δε Διόνυσος διελθών την θράκην και την Ινδικήν και στήσας αναμνηστικάς στήλας της περιοδείας του έφθασεν εις τας Θήβας, όπου έξηνάγκασε

τάς γυναίκας να εγκαταλείψουν τās οικίας των και να βακχεύουν εις τον Κιθαιρώνα . [1008](#)

Κατ' άλλην μυθολογικήν παράδοσιν ο Διόνυσος προτιθέμενος να διαβίβαση από την Άσιαν εις την Ευρώπην την δύναμιν, η οποία τον ακολουθούσε, συνέδεσε φιλίαν με τον Λυκούργον, τον βασιλέα της Ελλησποντιακής Θράκης. Αφού δε κατά πρώτον διεβιβάσθησαν ως εις φιλικήν χώραν αι Βάκχαι του, ο Λυκούργος δολίως φερόμενος διέταξε τους στρατιώτας του να επιτεθούν την νύκτα και να φονεύσουν τον Διόνυσον και τας Βάκχας του. Ό Διόνυσος, πληροφορηθείς από κάποιον εγχώριον, όστις ώνομάζετο Θάρωψ, την επιβουλήν ταύτην του Λυκούργου, εξεπλάγη. Λέγουν δε, ότι ο Λυκούργος επιτεθείς κατά των Βακχών εις το καλούμενον Νύσιον τας εφόνευσεν όλας, ο δε Διόνυσος, αφού επέρασε από τον Ελλησποντον εις την θράκην τας δυνάμεις του, επεκράτησε των θρακών εις την μάχην και συλλαβών τον Λυκούργον τον ετύφλωσε.

Μετά δε ταύτα παρέδωκε την βασιλείαν των θρακών εις τον θάρωπα και εδίδαξεν εις αυτόν τα κατά τας τελετάς *όργια*. Ό δε υιός του θάρωπος Οίαγρος παρέλαβε την βασιλείαν και τας παραδεδομένας εν τοις μυστηρίοις τελετάς, τας οποίας κατόπιν ο υιός του Οίαγρου Ορφεύς μαθών παρά του πατρός του και διαφέρων από όλους κατά την φύσιν και την παιδείαν ετροποποίησεν εις πολλά, όσα αναφέρονται εις τα *όργια*. Δια τούτο και αι υπό του Διονύσου γενόμενοι αύται τελεταί ωνομάσθησαν εξ αυτού Ορφικαί.

Φαίνεται δε, ότι πολλοί άλλοι ετιμωρήθησαν από τον Διόνυσον δια την προς αυτόν ασέβειαν και αδιαφορίαν των και μεταξύ των επιφανέστατων συγκαταλέγεται εκ των θρακών ο Λυκούργος, «ο *όξύχολος* παις ο Δρύαντος Ηδωνών βασιλεύς».

Ό Λυκούργος όμως εν τη μανία του εξεδίωξεν από τας Νυσαϊκάς πεδιάδας τας τροφούς του Διονύσου, αι οποίαι έρριψαν κατά γης τα Ιερά σκεύη, ο δε Διόνυσος φοβηθείς επήδησεν εις την θάλασσαν και τον παρέλαβεν η θέτις. Ό δε Ζευς τότε οργισθείς ετύφλωσε τον Λυκούργον. «Καί μιν τυφλόν έθηκε Κρόνου πάϊς».

Περί του παθήματος του Λυκούργου ασχολείται και ο δραματικός Σοφοκλής λέγων: «Και τον ωργισμένον υιόν του Δρύαντος, τόν βασιλέα των Ηδωνών, επειδή τον επερίπαιξε, ο Διόνυσος τον έδεσε με πέτρινα βρόχια και έτσι εξεθύμανε η τρομερά και ανήμερος μανία του. Και εκείνος ενόησε κατόπιν πώς επάνω εις την μανίαν του προσέβαλε με γλώσσαν περιφρονητικήν τον θεόν. Τότε πού εμπόδιζε τας θεοπνεύστους γυναίκας εις την Βακχική φωτιά και ερέθιζα τας Μούσας, πού αγαπούν τον αυλόν» [1009](#)

Από τας απολεσθείσας τραγωδίας του Αισχύλου είνε και η *Λυκούργεια*, εις την οποίαν ανήκον ως τριλογία οι Ηδωνοί, αι Βασσαρίδες, οι Νεανίσκοι και το σατυρικόν δράμα Λυκούργος. Είνε πολύ μεγάλη από θρακικής απόψεως η απώλεια της τριλογίας ταύτης του μεγίστου τραγικού. Υπόθεσις αυτής ήτο η τιμωρία του βασιλέως των Ηδωνών θρακών Λυκούργου, διότι αντέστη εις την εισαγωγήν της λατρείας του Διονύσου. Την υπόθεσιν δε έλαβεν ο Αισχύλος από τους έξης στίχους του Όμηρου.

Αλλ' ούτε ο υιός του Δρύαντος, ο κρατερός Λυκούργος, επί πολύ, αυτός δα, ο οποίος φιλονικούσε με τους επουρανίους θεούς και εκυνήγησε ποτε τας τροφούς του μανιακού Διονύσου εις το Ιερόν Νύσιον' αυταί δε όλαι έρριψαν κάτω τα ιερά κτυπώμεναι με βούκεντρον από τον ανδροκτόνον Λυκούργον. Ο δε Διόνυσος φοβηθείς επήδησεν εις την θάλασσαν, η δε θέτις τον υπεδέχθη εις τους κόλπους της φοβισμένον.

Κατά ταύτην ο Λυκούργος υβρίζει τον Διόνυσον, όστις πέμπει μανίαν εις τον Λυκούργον. Ούτος γενόμενος μανιακός κατακόπτει ως άμπελον τον υιόν του Δρύαντα. Μετά δε το εξ ασεβείας πάθημα του Λυκούργου επεκράτησεν εις την θράκην η λατρεία του Διονύσου. [1010](#)

Πόσα άλλα ενδιαφέροντα σημεία της Ιστορίας των αρχαίων θρακών θα μετεβιβάζοντο εις ημάς από την τριλογίαν αυτήν

Υπήρχε προς τούτοις εις τους αρχαίους παράδοσις, κατά την οποίαν ο Λυκούργος έγινε θεός και συνεταυάσθη με τον Διόνυσον και εις τούτο πρέπει να αποδοθούν τα υπό του Στράβωνος σχετικώς λεγόμενα. «Και τον Διόνυσον δε και τον Ηδωνόν Λυκούργον συνταυτίζοντες υπαινίσσονται την ομοτροπίαν των ιερών».

ΔΙΟΜΗΔΗΣ

Μυθικός βασιλεύς των Βιστόνων θρακών. Ως εκ της μεγάλης του ανδρείας εθεωρείτο υιός του Άρεως, του θεού του πολέμου, ήτο δε διάσημος κατά την μυθολογικήν εποχήν δια τας φοράδας του. Αύται είχαν χαλκίνας φάτνας δια την αγριότητα των και δια την εξαιρετικήν των δύναμιν εδένοντο με αλυσίδας σιδηράς. Τροφήν δε ελάμβαναν όχι την φυσομένην από την γην, αλλά τας ανθρωπίνας σάρκας εκείνων, όσοι είχαν την συμφοράν να ναυαγήσουν εις τα άγρια παράλια της χώρας των Βιστόνων.

Ο Ηρακλής μεταξύ των άλλων άθλων του έλαβε την διαταγήν να φέρη τας φοράδας του θρακός βασιλέως, ελθών δε εκεί εφόνευσε τον Διομήδην και έλαβε τας αγρίας φοράδας του

ΤΗΡΕΥΣ

Υιός του Άρεως και της Βιστόνιδος νύμφης, βασιλεύς της Θράκης. Βοηθήσας τον βασιλέα της Αττικής Πανδίονα έλαβεν ως αμοιβήν την θυγατέρα του Πρόκνην .

ΦΙΝΕΥΣ

Βασιλεύς η κατ' άλλους μάντις απλώς της Σαλμυδησού, της οποίας αι άκται εξ αυτού ωνομάσθησαν Φινειίδες ακταί. Τυφλός ωδήγησε δια της μεγάλης μαντικής του δυνάμεως τους Αργοναύτας εις το ταξειδιόν των. Το μαντικόν δώρον είχε λάβει από τον Απόλλωνα, οι θεοί όμως τον ετύφλωσαν, διότι είχεν από απερισκεψίαν ανακοινώσει τας βουλάς του Διός η κατά τον Ησίοδον, όπως λέγει εις τας μεγάλας Ηοίας του, «πεπηρώσθαι Φινέα, ότι Φρίξω την Οδόν εμήνυσεν, εν δε τω τρίτω Καταλόγω, επειδή τον μακρόν δρόμον της όψεως προέκρινε»

Κατά τον Ησίοδον ο Φινεύς είχε δύο υιούς, τον θυνόν και τον Μαριανδυνόν ⁴.

Κατά δε τον Φερεκύδην το κράτος του Φινέως εξετείνετο και πέραν του Βοσπόρου επί όλων των εν τη Ασία θρασών [1011](#)

Ό Θραξ Περαιβίος κόψας ιεράν δρύν κατεδικάσθη ως Ιερόσυλος υπό μιας νύμφης Αμαδρυάδος, εις την οποίαν ανήκεν η δρυς, εις αιώνιον πείναν, μέχρις ότου κατά συμβουλήν του Φινέως, βασιλέως τότε της Θράκης, ήγειρε βωμόν και απηλλάγη.

Ό Φινεύς χαρακτηρίζεται εις τα Αργοναυτικά ως αινόγαμος, δηλαδή ως δυστυχήσας εις τον γάμον του. Πιθανόν ο ποιητής να υπαινίσσεται τον μυθολογικόν γεγονός, ότι ο Φινεύς μετεμορφώθη υπό του Περσέως εις λίθον, όταν ο Περσεύς ήρπασε την Ανδρομέδαν και έλαβεν αυτήν ως γυναικά του.

Εις δε την Ολυμπίαν μεταξύ άλλων αναθημάτων υπήρχε και μία πολυτελής λάρναξ εκ κέδρου, εις τας πλευράς της δε ήσαν γεγλυμμένα διάφορα ζώδια. Μεταξύ των άλλων παοιστάνετο και ο θραξ Φινεύς .

ΟΙΑΓΡΟΣ

Αρχαιότατος βασιλεύς των θρακών, πατήρ του Ορφέως, ως εκ τούτου δε αι αδελφαί του Ορφέως εκαλούντο και Οιαγρίδες. Εκαλούντο δε τοιουτοτρόπως και αι Μούσαι.

Με τον Οιαγρον, τον πατέρα του Ορφέως, δεν πρέπει να συγχέεται άλλος Οίαγρος, ο ποιητής, όστις γενόμενος πολύ υστέρα από τον Ορφέα και τον Μουσαίον λέγεται ότι έφαλε πρώτος τον Τρωϊκον πόλεμον, λαβών ως θέμα τόσην μεγάλην υπόθεσιν και τολμήσας να την πραγματευθή .

ΠΟΛΤΥΣ

Υιός του Ποσειδώνος, βασιλεύς της Αίνου, εις την οποίαν έφιλοξένησε τον 'Ηρακλέα. Από τον Πόλτυν η Αίνος κατ' αρχάς ωνομάσθη Πολτυμβρία. Αποπλέων δε εκείθεν ο Ηρακλής εφόρευσε πλησίον της Αίνου τον Σαρπηδόνα, αδελφόν του Πόλτυος, ως υβριστήν και εκ τούτου η ακτή εκείνη ωνομάσθη και Σαρπηδονία. Ελθών δε ο 'Ηρακλής εκείθεν εις την θάσον και καθυποτάξας τους κατοικούντας αυτήν θράκας έδωκε την θάσον εις τα τέκνα του Ανδρόγεω [1012](#)

ΤΕΓΥΡΙΟΣ

Βασιλεύς της Θράκης .Έδωκε την θυγατέρα του εις τον Εύμολπον, τον οποίον αφήκε και διάδοχόν του. Τούτο ο Απολλόδωρος το διηγείται ως έξης.

Η νύμφη Χιόνη μιγείσα μετά του Ποσειδώνος εγέννησε κρυφίως από τον πατέρα της τον Εύμολπον. Ούτος ανετράφη εις την Αιθιοπίαν και εκείθεν με τον υιόν του 'Ισμαρον φυγαδευθείς ήλθεν εις τον Τεγύριον, βασιλέα της Θράκης, όστις έδωκεν εις τον 'Ισμαρον την θυγατέρα του. Επιβουλευθείς όμως ο Εύμολπος τον Τεγύριον ανακαλύπτεται και φεύγει εις την Ελευσίνα, όπου συνεμάχησε με τους Ελευσίνιους. Μετά δε τον θάνατον του υιού του Ισμάρου προσκληθείς από τον Τεγύριον έρχεται πάλιν εις την θράκην και συμφιλιωθείς με αυτόν παρέλαβε την βασιλείαν. Επειδή δε οι Αθηναίοι ήνοιξαν πόλεμον προς τους Ελευσίνιους, προσκληθείς υπό των Ελευσίνιων συνεμάχησε με αυτούς έχων μεγάλην δύναμιν θρακών. Μάχης δε γενομένης, ο Ερεχθεύς εφόρευσε τον Εύμολπον [1013](#)

ΑΚΑΣΑΜΕΝΟΣ

Υιός του Ποσειδώνος, βασιλεύς της Θράκης, πατήρ της Περιβοίας. Έκτισε την εν Θράκη πόλιν Ακασαμεναί.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΟΣ

Υιός του Ποσειδώνος, βασιλεύς των θρακών. Νικηθείς υπό των εχθρών του ερρίφθη εις τον Στρυμόνα, όπου επνίγη, εξ ου και το όνομα αυτού έφερε προηγουμένως ο Στρυμών.

ΟΤΡΕΥΣ

Βασιλεύς των Φρυγών. Εν τω εις Άφροδίτην ύμνω ο ραψωδός των καλουμένων Ομηρικών Ύμνων αφηγείται τον έρωτα της Αφροδίτης προς τον Αγχίσην. Η θεά της ωραιότητας, αφού εδάμασεν αθανάτους και θνητούς, ετρώθη υπό του Άγχίσιου, με τον οποίον συνευρέθη εις το όρος της Τρωάδος Ίδη μεταμορφωθείσα εις την θυγατέρα του Οτρέως, βασιλέως των Φρυγών [1014](#)

ΚΙΣΣΕΥΣ

Βασιλεύς των Φρυγών, πατήρ της Εκάβης. Υιός του Αντήνορος και της θεανούς, ιερείας της Αθηνάς εις την Τρωάδα ³. Έδρα του ήτο η πλησίον του Αξιού πόλις Κισσός.

ΣΙΘΩΝ

Υιός του Ποσειδώνος και της Όσσης, βασιλεύς της θρακικής χερσονήσου η των Οδομάντων θρακών. Ούτος είχε θυγατέρα την Φυλλίδα, περί της οποίας υπήρχεν η εξής ωραία παράδοσις. Ο Δημοφών, υιός του Θησέως και της Φαίδρας, βασιλεύς των Αθηνών, είχεν έλθει με τον αδελφόν του Άκάμαντα εις την Τροίαν. Κατά την επιστροφήν του ηρραβωνίσθη ηιν Φυλλίδα, θυγατέρα του βασιλέως των θρακών Σίθωνος. Ανεχώρησε δε μετά ταύτα εις την πατρίδα του, δια να προετοιμάση τα του γάμου του, και επειδή δεν επέστρεψε κατά την προσδιορισθείσαν προθεσμίαν, η Φυλλίς εξ απελπισίας εκρεμάσθη και μετεμορφώθη υπό των θεών εις αμυγδαλήν.

ΜΕΝΤΗΣ

Ηγεμών των Κικόνων θρασών κατά τον Τρωικόν πόλεμον ως σύμμαχος των Τρωών [1015](#)

ΑΚΑΜΑΣ

Ηγεμών των θρασών, έλαβε μέρος εις τον Τρωικόν πόλεμον ως σύμμαχος των Τρωών οδηγήσας τους θράκας, όσους περιέκλειεν ο αγάρρους (ορμητικός)

Ελλάσποντος. Υιός του Ευσώρου, χαρακτηρίζεται δε από τον Όμηρον ως άριστος μεταξύ των θρακών, μεγαλόσωμος και υψηλός [1016](#)

ΓΟΡΓΥΘΙΩΝ

Υιός του Πριάμου, τον οποίον εγέννησεν η εξ Αισύμης ωραία Καστιάνειρα. Λαβών μέρος εις τον Τρωικόν πόλεμον εφονεύθη υπό του Τεύκρου. Ο Όμηρος τον χαρακτηρίζει ως ένδοξον και άμεμπτον.

ΠΕΙΡΟΣΣ

Υιός του Ιμβράσου, ελθών από την Αίνον εις την Τροίαν ως σύμμαχος των Τρωών έφονεύθη εκεί υπό θόαντος του Αιτωλού, αφού προηγουμένως εφόνευσε κατά την μάχην Διώρην, τον υιόν του Άμαρυγκέως.. Ώρμησαν δε τότε εις την μάχην προς ενίσχυσιν του ισχυρού και ενδόξου αρχηγού των οι ακρόκομοι θράκες έχοντες ανά χείρας τα μακρά ακόν- τια των .

ΕΥΦΗΜΟΣ

Υιός του Τροιζηνίου και ηγεμών των μαχιμωτάτων Κικόνων [1017](#)

ΠΥΡΑΙΧΜΗΣ

Ηγεμών των αγκυλοτόξων Παιόνων, τους οποίους ωδήγησεν από την μακρυνήν θρακικήν πόλιν Άμυδώννα, κτισμένην πλησίον του πλατείαν κοιήν έχοντος Αξιού [1018](#)

ΡΙΓΜΟΣ

Υιός του Πείρου, ελθών από την Αίνον με τον πατέρα του εις τον Τρωικόν πόλεμον.

ΜΑΡΩΝ

Ιερεύς του Απόλλωνος η κατ' άλλους του Διονύσου εις την Ίσμαρον, πόλιν της Κικονικής Θράκης. Κατά την αφήγησιν του ποιητού ο Οδυσσεύς αποπλεύσας από τη' Τροίαν με δώδεκα πλοία, φέροντα τους εταίρους του, έφθασε κατά πρώτον εις την Κικονικήν πόλιν Ίσμαρον, την οποίαν εκυρίευσε και κατέστρεψε. Παραλαβών δε τας γυναίκας και πάν ο,τι πολύτιμον είχεν ή Ίσμαρος ετοιμάζετο να αναχωρήση. Προ της αναχωρήσεως του όμως οι εταίροι αυτού εμέθυσαν και σφάξαντες πολλά πρόβατα και βούς ευωχούντο πλησίον της ακτής. Επιπεσόντες δε πολυπληθείς οι

Κίκονες εφόνευσαν εξ άνδρας από κάθε πλοϊον, δηλαδή εβδομήκοντα δύο εταϊρους του Οδυσσέως, όστις προηγουμένως είχε φεισθή και εχάρισε την ζωήν εις τον Μάρωνα, την σύζυγού και τον υϊόν του εκ σεβασμού προς τον Απόλλωνα, διότι ο υϊός του Ευάνθους Μάρων ήτο Ιερεύς του Απόλλωνος κατοϊκων εις ένα σύνδενδρον άλσος αφιερωμένον εις τον Απόλλωνα. Ο Μάρων εφίλοξένησε τον Οδυσσέα και έδωκεν εις αυτόν δώρα έξοχα, ασκόν πλήρη γλυκέος οϊνου, με τον οποϊον κατόπιν ο Οδυσσευς εμέθυσε τον Πολύφημον, επίσης Τω έδωκεν επτά τάλαντα χρυσοϋ, ποτήριον πανάργυρον και δώδεκα αμφορείς γεμάτους με παλαιόν οϊνον .[1019](#)

Εις αυτά πρέπει να προσθέσωμεν και την γνώμην των σχολιαστών του Ομήρου, κατά την οποϊαν ο Μάρων ήτο υϊός ή εγγονός του Οινοπίωνος, όστις ήτο υϊός του Διονύσου.

«Ταύτα σημειούνται τινες προς το μη παραδιδόναϊ Όμηρον Διόνυσον οϊνου ευρετήν, τον δε Μάρωνα ου Διονύσου, αλλ' Άπόλλωνος ιερέα... η δε απότασις προς Ησιόδον, λέγοντα τον Μάρωνα είναι Οινοπίωνος του Διονύσου».

Ο Μάρων εφύτευσε ηδυοϊνους αμπέλους εις την Ίσμαρον [1020](#)

«Τον δε Μάρωνα, ου και δοκεί παρώνυμος είναι η κατά θράκην Μαρώνεια, και ίερω ετίμησαν οι εγχώριοι, ου τον πατέρα Ευάνθην Ησιόδος Οινοπίωνος Ιστορεί, υιοϋ Διονύσου» [1021](#)

ΡΗΣΟΣ

Βασιλεύς των Ηδωνών θρακών, υϊός του Ηιονέως η κατά την μύθολογικήν εκδοχήν υϊός του πόταμου Στρυμόνος και της μούσης Ευτέρρης ή ^{Καλλιόπης}.

Λέγεται δα ο Ρήσος κατοικούσε εις την Ροδόπην και πολλά θαύματα αυτού εκεί τραγωδούν και κατορθώματα.

Η δε Ροδόπη εϊνε πολυανθρωποτάτη και περίξ του Ιερού υπάρχουν πολλαϊ κώμαι .[1022](#)

Σύμμαχος των Τρωών ήλθε φέρων μεθ' εαυτοϋ εξαϊσιους και κατάλευκους ίππους, λευκότερους της χιόνος και τρέχοντας, ως ο άνεμος. Από τους ίππους τούτους εξηρτάτο η τύχη της Τροϊας, διότι, εάν αυτοϊ επρόφθανον να φάγουν κατά τίνα παράδοσιν χόρτον από την Τρωϊκήν γην και να πιουν από τον ποταμόν αυτής Ξάνθον, τότε η Τροϊα δεν θα εκυριεύετο Κατά την ιδϊαν όθεν νύκτα της αφίξεως

του Ρήσου ο Διομήδης και ο Οδυσσεύς επέπεσαν κατά του στρατοπέδου του και ο μεν Διομήδης εφόνευσε τον Ρήσον και δώδεκα άλλους επίλεκτους θράκας, ο δε Οδυσσεύς ήρπασε τους πολυθρύλητους ίππους. Ο ποιητής περιγράφει τους ίππους, το εκ χρυσοῦ και αργύρου κατασκευασμένον ἄρμα του και τα ἔξοχα ὄπλα του Ρήσου εις τους ἔξης ωραίους στίχους.

θρήϊκες οἰδ' ἀπάνευθε νεήλυδες, ἔσχατοι ἄλλων, ἐν δε σφιν Ρήσος βασιλεύς, πάϊς Ἴϊονηος του δη καλλίστους ἵππους ἴδον ἠδε μέγιστους λευκότεροι χιόνος, θείειν ο ἀνέμοισιν ὁμοιοί ἄρμα δε οἱ χρυσῶ τε και αργύρω ευ ησκηται τεύχεα δε χρύσεια πελώρια, θαύμα ιδέσθαι, ἤλυθ' ἔχων τα μεν ου τι καταθνητοῖσιν ἔοικεν ἀνδρεσσιν φορέειν, ἀλλ ἀθανάτοισι θεοῖσιν³.

Ο δε ποιητής Ευριπίδης δια το εκ χρυσοῦ και αργύρου καλλιτεχνικώτατον ἄρμα του Ρήσου λέγει, ὅτι τοιοῦτο ὄχημα ουδέποτε ἔχει γίνει εις την γην [1023](#)

Ὁ Ρήσος ἦτο ο διασημότερος των πανάρχαιων θρακῶν βασιλέων. Εἰς αὐτὸν ο Ευριπίδης αφιέρωσε τραγωδίαν σωζομένην, ἡ οποία κατά τον αρχαίον σχολιαστήν στερείται του πάθους και της εξαιρετικῆς τραγικότητος, ἀτινα χαρακτηρίζουν τον δραματικὸν τούτον, διο υπό πολλῶν και προ πάντων υπό του Αριστοφάνους εκακίσθη. Λέγεται ὁμως, ὅτι την τραγωδίαν αὐτήν ο Ευριπίδης την ἔγραψε κατά την νεανικὴν του ηλικίαν. Κατ' αὐτήν ο Ρήσος ἦτο παις του ποταμοῦ Στρυμόνος και της Τερψιχόρης, της υμνοποιού μούσης κατά τον αρχαίον σχολιαστήν, ανετράφη δε εις τας δῖνας του ευύδρου και καλλιγεφύρου Στρυμόνος. Η μήτηρ του προς ανατροφὴν δεν τον ἔδωκεν εις χεῖρας ἀνθρώπων, ἀλλά τον ενεπιστεύθη εις τας πηγαίας νύμφας, δηλαδὴ εις τὰς Νεραΐδας, ὅπως θα ἔλεγεν ἡ λαϊκὴ μούσα.

Ὁ Ρήσος κατά τον Ευριπίδην εἶνε ο ἔχων χρυσά ὄπλα βασιλεύς των θρακῶν, τους οποιους ἀποκαλεῖ φιλίππους, ἔθνος λογχοφόρον, ἐνοπλον, εὐῖππον, πολεμικόν, κατέχον τον Ἄρην, δηλαδὴ μαχιμώτατον. Ο Ρήσος ἦλθεν εις την Τροίαν ἔχων σκεπασμένην την δύναμιν του σώματος του εις χρυσοῦφαντα φορέματα και ἐνέσκηψεν ως θεός με το πολυτελέστατον ἄρμα του, τα χρυσοκόλλητα ὄπλα του και με τους ἵππους του, οι οποῖοι ἦσαν λευκότεροι ἀπὸ το χιόνι και τα πτερὰ ποταμίου κύκνου.[1024](#)

Ρήσος ο θράζ, στρατηλάτης κατά τον ποιητήν, ἦλθεν εις την Τροίαν τελευταῖος εκ των συμμάχων, δια τούτο δε ο Ἴκτωρ τον ψέγει. Εἰς τας μομφὰς του Ἴκτορος ο Ρήσος ἀπαντῶν δικαιολογείται, ὅτι ἦλθε μεν τελευταῖος ως αναγκασθεῖς να πολεμήσῃ κατά των Σκυθῶν, εις πολὺ κατάλληλον ὁμως ἐποχὴν, διότι, ἐνω ο Ἴκτωρ ουδὲν ἀπολύτως κατῶρθωσεν ἐπὶ δέκα ἔτη μαχόμενος, εις αὐτὸν ἕνα του

ηλίου φως, δηλαδή μία μόνον ημέρα, θα είνε αρκετή, δια να κυρίευση τους πύργους των Αχαιών, να επιπέση εις τον ναύσταθμον και να τους φονεύση. Πλην, ως είπομεν, αι καυχρησιολογίαι του θρακός συμμάχου εις ουδέν ωφέλησαν και εφονεύθη δια δόλιας πληγής, την οποίαν παρεσκεύασεν ο πανούργος Οδυσσεύς, και τοιουτοτρόπως έπεσεν ο ηρωικός άναξ και βαρεία συμφορά επλανήθη εις τας τάξεις των θρακών. [1025](#)

Συμφορά βαρεία θρακών . . .

φανερών πένθος θραξί . . .

έρρει στρατιά, πέπτωκεν άναξ βαρεία πληγή . . .

ακλεώς θανείν Ρήσον [1026](#)

Οι σίχοι, τους οποίους ο Ευριπίδης αφιερώνει ως θρήνον της απαρηγόρητου μητρός του, είνε θαυμάσιοι ². Τον Ρήσον ηκολούθησεν εις την Τροίαν ο ανεψιός του "Ιπποκόων, τον οποίον ο ποιητής αποκαλεί έσθλον και βουλευφόρον [1027](#)

ΠΟΛΥΜΗΣΤΟΡ

Ούτος κατά τον Τρωικόν πόλεμον ήτο βασιλεύς των εν τη Χερσονήσω θρασών. Περί αυτού αναφέρει ο Ευριπίδης εις την τραγωδίαν του Εκάβη, ότι ο Πριάμος είχε στείλει εις τον Πολυμήστορα τον νεώτερον υιόν του Πολύδωρον μετά πολλού χρυσού, δια να διαφυγή τον κίνδυνον του πολέμου μακράν της εμπτολέμου Τροίας. Μόλις όμως έπεσεν η Τροία, ο Πολυμήστωρ τον εφόνευσε και έρριψε το πτώμα του εις την θάλασσαν. Δια δόλου όμως της Εκάβης, η οποία επληροφορήθη την ανόσιον πράξιν του Πολυμήστορος, μετέβη ούτος εις την Τροίαν μαζί με τους υιούς του, δια να τω παραδώση δήθεν η Εκάβη τους θησαυρούς του Πριάμου, οίτινες εφημίζοντο ως μυθώδεις. Εκεί όμως εφόνευσαν τους υιούς του, ετύφλωσαν δε τον Πολυμήστορα και τοιουτοτρόπως ετιμωρήθη οικτρώς δια την ανόσιον και αθέμιτον πλεονεξίαν του. [1028](#)

Εν γένει δε εις το σημείον τούτο παρατηρούμεν, ότι αι τραγωδίαι του Εύριπίδου Ρήσος, Εκάβη, Βάκχαι, Τρωάδες και Κύκλωψ περιέχουν πολλά πολύτιμα στοιχεία από θρακικής απόψεως και εις αυτάς διαλάμπει ο υπέροχος πολιτισμός της πανάρχαιας εκείνης θρακικής εποχής. [1030](#)

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΙ ΘΡΑΙΚΕΣ ΑΟΙΔΟΙ- ΡΑΨΩΙΔΟΙ-ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Οι Θράκες οὔτοι αοιδοί, ραψωδοί και μουσικοί αποτελούν ιδιαίτερον γνώρισμα των αρχαίων θρακῶν και δίδουν ὅλως εξαιρετικὴν και ἰδιάζουσαν σημασίαν εἰς τὴν προϊστορικὴν του Ἑλληνικοῦ βίου περίοδον. Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν οὔτοι υπήρξαν οἱ πρωτοπόροι και εισηγηταί τῆς ποιήσεως και μουσικῆς εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Ἀπὸ τὴν ψυχρὰν του βορρᾶ χωρὰν, τὴν θράκην, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν πέραν του Ὀλυμποῦ Ἑλλάδα αἱ πρῶται θρησκευτικαὶ ἀκτίνες. Εἶνε δε ἀξία ἰδιαίτερας προσοχῆς ἡ ἐξαιρετικὴ ἐπιμονή, με τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες μυθογράφοι, ποιηταί και ἱστορικοὶ ἀποδίδουν εἰς τὴν θράκην τοὺς πρῶτους τῆς Ἑλλάδος αοιδούς, ραψωδοὺς και μουσικοὺς. Και αὐτὸς ὁ Πλάτων εἰς τὸν Ἴωνα λέγει, ὅτι ἀπὸ τοὺς ποιητὰς ἄλλοι μὲν ἐξαρτῶνται και ἐνθουσιάζονται ἀπὸ τὸν Μουσαῖον, ἄλλοι ἀπὸ τὸν Ὀρφέα, οἱ δε περισσότεροι κατέχονται και κρατοῦνται ἀπὸ τὸν Ὀμηρον.

ΟΡΦΕΥΣ

Υπήρξεν ὁ ἀρχαιότερος μυθικὸς αοιδὸς των θρακῶν, των οἰκούντων παρὰ τὸ Αἰγαῖον, των Κικόνων κατὰ πάσαν πιθανότητα. Κέντρα τῆς δράσεως του ἦσαν ἡ πεδιάς του Ἐβρου, ἡ παρὰ τὸν Ὀλυμπον Πιερίᾳ Θράκῃ, ὁ Παρνασσὸς και ὁ Ἐλικῶν. Ὁ Ὀβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις του ἀποκαλεῖ τὸν Ὀρφέα Ροδόπειον. Ὁ Ὀρφεὺς ἦτο υἱὸς του βασιλέως Οἰάγρου ἢ κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἐκδοχὴν υἱὸς του Ἀπόλλωνος και τῆς μούσης Καλλιόπης. Ἐλαβε δε σύζυγον τὴν Ευρυδίκην.

Ὁ Ὀρφεὺς, υἱὸς Οἰάγρου και Καλλιόπης, κατὰ τὸν μυθογράφον Κόνωνα ἐβασίλευσεν εἰς τοὺς Μακεδῶνας Πίερας, ὡς και εἰς τὴν χωρὰν των Ὀδρυσῶν, διότι τὸ γένος των Μακεδόνων και των θρακῶν ἐσέβετο πολὺ τοὺς σοφοὺς. Κατὰ δε τὸν Βεργίλιον ἐβασίλευσεν εἰς τὸ ὄρος Ἴσμαρον και τὴν Ροδόπην, τὰ ὁποῖα ἤκουον με ἕκτασιν τὴν μουσικὴν του Ὀρφέως [1031](#)

Ὁ Ὀρφεὺς εἶχε διδάσκαλον τὸν Λίνον, μετὰ του ὁποῖου τὸν συνέχεον οἱ νεώτεροι. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ προ πάντων συνέχεον τὸν Λίνον ὄχι μόνον με τὸν Ὀρφέα, ἀλλὰ και με τὸν Μουσαῖον. Ὁ Λίνος πρῶτος ἐξ ὅλων των Ἑλλήνων θεωρεῖται ὡς ὁ εφευρέτης των ποιητικῶν ρυθμῶν και του μέλους, ἐθαυμάσθη δε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους δια τὴν ποιητικὴν και τὴν μελωδίαν.

Και εἶχε μὲν πολλοὺς μαθητὰς, ἀλλ' ἐπιφανέστεροι ὅλων ἦσαν τρεῖς, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θάμυρις και ὁ Ὀρφεὺς. Ὁ Αἶνος μετεχειρίσθη τὰ Πελασγικὰ γράμματα και συνέταξε

τας πράξεις του Διονύσου, κατέλιπε δε αυτές, καθώς και τας αλλὰς μυθοποιίας, εις γραπτά υπομνήματα.

Επίσης και ο Ορφεύς μετεχειρίσθη τα Πελασγικά γράμματα διδασχθείς αυτά από τον διδάσκαλον του Λίνον [1032](#)

Μετεχειρίσθη δε την Δωρικήν διάλεκτον και ο Ορφεύς, όστις ήτο ο πρεσβύτερος των ποιητών.

Άλλ' οι Ιερείς της Αιγύπτου, διακρινόμενοι κατά την αρχαιότητα δια την σοφίαν των, ιστορούσιν εκ των αναγραφομένων εις τα Ιερά βιβλία των ειδήσεων, ότι ο Ορφεύς μετέβη προς αυτούς και εκείθεν μετέφερε τας περισσοτέρας των καλουμένων *μυστικών τελετών*.

Καθώς επίσης από την Αίγυπτον μετέφερε τας οργιαστικός τελετάς, τας καθιερωθείσας υπό των μεταγενεστέρων δια τας περιπλανήσεις του Ορφέως, ως και την μυθοποιίαν της καθόδου του εις τον Άδην [1033](#)

Ό Ορφεύς κατά την διαμονήν του εις την Αίγυπτον έλαβε μέρος εις την τελετήν και τα Διονυσιακά μυστήρια και μαθών αυτά επέστρεψεν εις την Ελλάδα. Επειδή δε ήτο φίλος των Θηβαίων και ετιμάτο πολύ υπ' αυτών, μετέθεσε την γένεσιν του Διονύσου από την Αίγυπτον εις την πάλιν των Θηβών χαριζόμενος εις αυτούς. Ο δε λαός των Θηβών τούτο μεν από άγνοιαν, τούτο δε διότι ήθελεν ο Διόνυσος να θεωρήται Έλλην και να λατρεύεται ως τοιούτος, με μεγάλην προθυμίαν παρεδέχθη τας τελετάς και τα μυστήρια αυτά.

Κατά δε τους μεταγενεστέρους χρόνους, επειδή ο Ορφεύς είχεν αποκτήσει μεγάλην δόξαν και υπόληψιν δια το ζήτημα της μελωδίας, των τελετών και της θεολογίας, επιλοξενήθη υπό των Θηβαίων και ετιμήθη εξαιρετικώς εις τας Θήβας. Χαριζόμενος δε εις τους Θηβαίους καθιέρωσε νέαν τελετήν, κατά την οποίαν παρέδωκεν εις τους μουμένους, ότι ο Διόνυσος εγεννήθη εκ του Διός και της Σεμέλης, δια να κολακεύση δηλαδή τους Θηβαίους, διότι η Σεμέλη ήτο Θηβαία. Οι δε άνθρωποι το μεν εξαπατώμενοι από άγνοιαν, το δε δια το αξιόπιστον και την δόξαν του Ορφέως, προ πάντων δε, ως είπομεν προηγουμένως, παραδεχόμενοι με ευχαρίστησιν ότι ο θεός είνε Έλλην και όχι Αιγύπτιος μετεχειρίσθησαν τας *τελετάς*, τας οποίας εισήγαγεν ο Ορφεύς. Μετά ταύτα δε οι μυθογράφοι και οι ποιηταί παρεδέχθησαν τας τελετάς ταύτας και εγέμισαν τα θέατρα με τας σχετικός υμνολογίας και την περί τον Διόνυσον ποίησιν και εις τους μεταγενεστέρους έμεινε πλέον πίστις ισχυρά και αμετάθετος δια τας τελετάς αυτές και τα *Διονυσιακά μυστήρια*, τα οποία εισήγαγεν ο *Ορφεύς*.

Ταύτα λέγει Διόδωρος ο Σικελιώτης, όστις ανήκει εις την σχολήν του Ιστορικού Ηροδότου, παραδεχόμενου ότι τα ονόματα των περισσοτέρων θεών της Ελλάδος και πλείσται των Ελληνικών τελετών, προ πάντων η Διονυσιακή, εισήχθησαν εις την Ελλάδα από την Αίγυπτον. Πειράται δε ο Διόδωρος με την χαρακτηρίζουσαν αυτόν πολυλογίαν να απόδειξη ταύτα, ως και την σχέσιν των θεών της Αιγύπτου με τους της Ελλάδος.

Κατ' αρχαίαν των θρακών παράδοσιν η ποίησις είχεν επινοηθή από τον Όλεν. Το όνομα τούτο εις την Φοινικικήν γλώσσαν εσήμαινε το παγκόμιον Όν. Ο Απόλλων έχει την αυτήν ρίζαν. *Απολεν* σημαίνει *παγκόσμιος πατήρ*. Αρχικώς ελάτρευον εις τους Δελφούς το παγκόμιον Όν υπό το όνομα του Όλεν. Η λατρεία του Απόλλωνος εισήχθη από ένα νεωτεριστήν ιερέα, υπό την ώθησιν της διδασκαλίας του ηλιακού λόγου, ήτις διέτρεχε τότε τα Ιερά της Ινδικής και της Αιγύπτου. Ο μεταρρυθμιστής αυτός εταύτισε τον παγκόμιον Πατέρα προς την διπλήν του εκδήλωσιν, το υπερφυσικόν φως και τον ορατόν ήλιον. Άλλ' η μεταρρυθμισις αυτή δεν έβγηκε σχεδόν έξω από τα άδυτα του ιερού. Ο Ορφεύς ήτο εκείνος, που έδωκε μίαν νέαν ώθησιν εις τον ηλιακόν λόγον του Απόλλωνος αναζωογονών και ηλεκτρίζων αυτόν εις τα μυστήρια του Διονύσου [1034](#)

Προς την αρχαίαν ταύτην *θρακικήν* παράδοσιν φρονώ, ότι συμφωνεί και το αποδιδόμενον εις τον Απόλλωνα επίθετον *Ούλιος*. Εκαλείτο δε Ούλιος Απόλλων ο εν Δήλω και Λίνδω τιμώμενος Απόλλων με την έννοιαν και σημασίαν θεός της υγείας. Και τούτο εξηγείται ευκόλως, διότι ο Απόλλων ως θεός του ηλίου και του φωτός ήτο απαραίτητος και της υγείας, αφού είνε πασίγνωστος η ευεργετική επίδρασις του ηλίου επί της ζωής και της υγείας των όντων.

Άλλως τε ο Ορφεύς, ήρωσ της αρχετύπου λύρας, εσχετιζετο προς τον θείον κιθαρωδόν του Ολύμπου, τον Απόλλωνα.

Εξ Απόλλωνος δε φορμικτάς αιοδάν πατήρ έμολεν, ευαίνητος Ορφεύς, λέγει ο Πίνδαρος. Αλλαχού δε ο ποιητής αποδίδει εις τον ήρωα συνηθές τι επίθετον του θεού, το του χρυσάορος. ο θεός δια τον Ορφέα είνε προσφιλής πατήρ διδάξας αυτόν την μουσικήν τέχνην, θεός, εις ον αποδίδει λατρείαν ευγνωμοσύνης και έρωτος. Η βαθεία αυτή ένωσις του Απόλλωνος και του Ορφέως καταφαίνεται εισέτι εις μίαν παράδοσιν, παρά ληφθείσαν κατά μέρος εκ της τραγωδίας των Βασσαριδών του Αισχύλου. Εις την θράκην, λέγει ο μυθογράφος Ερατοσθένης, ο Ορφεύς δεν ετιμά τον Διόνυσον εσέβετο ως τον μέγιστον των θεών τον Όλιον, ον απεκάλει Απόλλωνα. Εγειρόμενος εις το μέσον της νυκτός ανερριχάτο τας κλιτύς του Παγγαίου όρους και έφθανεν εις την κορυφήν αυτού προ της ανατολής της

ηούς. Εκεί έχων τα βλέμματα εστραμμένα προς την Ανατολήν ανέμενε την εμφάνισιν του λάμποντα θεού, του οποίου ήθελε να χαιρετίση την εμφάνισιν πρώτος. Η εξαιρετική αυτή λατρεία προς τον Απόλλωνα και η περιφρόνησις προς την λατρείαν του Διονύσου ήτο κατά τον Αισχύλον το αίτιον του θανάτου του Ορφέως, φονευθέντος υπο των Βασσαριδών, δηλαδή των θρακικών Βακχών, εκδικούμενων την προς τον θεόν αυτών περιφρόνησιν [1035](#)

Ο Ορφεύς έξεστράτευσε μαζί με τους Αργοναύτας, απεκοίμισε δε με την δύναμιν της λύρας του τον δράκοντα, τον φρουρούντα το χρυσόμαλλον δέρας, και τοιουτοτρόπως οι Αργοναύται έκλεψαν αυτό. Κατά τον πλουν της Αργούς ηγέρθη φοβερά τρικυμία εις το θρακικόν πέλαγος, απειλούσα καταστροφήν. Τότε ο Ορφεύς επεκαλέσθη τους θεους της Σαμοθράκης, η τρικυμία αμέσως κατέπαυσε και η Αργώ εξηκολούθησε τον πλουν της προς τα στενά της Έλλης. Αι περισσότεραι άλλως τε ειδήσεις, μύθοι και παραδόσεις περί της Αργοναυτικής εκστρατείας περιστρέφονται ανά την θράκην.

Όταν δε ηγέρθη η μεγάλη παρά την Σαμοθράκην τρικυμία, οι μετάσχοντες εις την Αργοναυτικήν εκστρατείαν αριστοί ήρχισαν να αποθαρρύνωνται δια την σωτηρίαν των. Επειδή δε ο Ορφεύς ήτο ο μόνος μεμυημένος εις τα *μυστήρια* της Σαμοθράκης, έκαμε ευχάς εις τους θεούς αυτής και επεκαλέσθη αυτούς υπέρ της σωτηρίας των. Ευθύς δε ο άνεμος υπεχώρησε και δύο άστρα έπεσαν επάνω εις τας κεφάλας των Διοσκούρων. Όλοι οι Άργοναύται έξεπλάγησαν δια το παράδοξον γεγονός, εξέλαβον δε, ότι εσωθήσαν από τους κινδύνους με την πρόνοιαν και την βοήθειαν των θεών της Σαμοθράκης. Η περιπέτεια αυτή έγινε κατά παράδοσιν γνωστή εις τους μεταγενεστέρους, ώστε οι χειμαζόμενοι και ταλαιπωρούμενοι εις τας τρικυμίας να επικαλούνται πάντοτε τους θεούς της Σαμοθράκης, απaráλλακτα δηλαδή όπως οι χριστιανοί επικαλούνται εις την τρικυμίαν τον αγίον Νικόλαον.

Αφού δε η τρικυμία κατέπαυσεν, οι Αργοναύται εξηκολούθησαν τον πλουν και απεβιβάσθησαν εις την υπό του Φινέως βασιλευομένην Σαλμυδησσόν [1036](#)

Αλλά φαίνεται, ότι εις τον Εϋξεινον Πόντον δεν επερίμενε καλλίτερα τύχη τους Αργοναύτας, διότι πριν φθάσουν εις την Κολχίδα περιέπεσαν εις τρικυμίαν εξαιρετικώς επικίνδυνον. Αμα όμως ο Ορφευς έκαμε ευχάς, έπαυσαν οι άνεμοι.

Κατά τον ποιητήν των Αργοναυτικών αρπάσας ο Ορφευς την κιθάραν ήρχισε να παίζη αυτήν συνοδεύων με το άσμα του, ένω οι Αργοναύται εκτυπούσαν με τα κουπιά το λάβρον ύδωρ του φοβερού Πόντου. Φαίνεται δε, ότι πολύ συχνά

ενίσχυε την κωπηλασίαν της Αργούς ο φοβερός Κίκων με την Βιστονίαν φόρμιγγα και τα λιγυρά τραγούδια του .

Ήτο λοιπόν γνωστότατη εις τους αρχαίους η δύναμις της λύρας και της θείας αρμονίας του Ορφέως, δια της οποίας κατέπαυε την τρικυμίαν, εκίνει τους λίθους και εξημέρωνε τα άγρια θηρία, τα οποία άφινον τα σπήλαια και ήρχοντο κοντά του.

Ό Θράξ Ορφεύς, λέγει ο Πausανίας, ήτο δείλος εις το να μαγεύη τα θηρία και να έρχωνται κοντά του, όταν έψαλλε [1037](#)

Υπάρχει δε και το έξης επίγραμμα. Τήρης Παιων . . . Απόλλωνος εταίρον Ορφέα δαιδαλής θήκεν άγαλμα τέχνης, δς θήρας και δένδρα και ερπετά και πετεηνά φωνή και χειρών κοίμισεν άρμονίη [1038](#)

Εις τοιούτον μάλιστα βαθμόν, ώστε να γίνωνται ζηλωταί της δόξης του η να θαυμάζουν τα έργα του Ορφέως, όστις επανέφερε τους νεκρούς από τον Άδην.

«Ορφεύς παρίτω μετά της κιθάρας και της πάντα ελκούσης ωδής επιβρεμέτω Δίί τα μεγάλα και ύπερφυη της θεολογίας ρήματα και νοήμα τα Ζεύ κύδιστε, μέγιστε θεών» [1039](#)

Ό Όρφευς είνε ο αιδός εκείνος, όστις τελειοποίησας την κιθαρωδίαν και συνοδεύων την κιθάραν με το θεϊόν αμά του εκίνει τους βράχους και τα δένδρα.

«Ο δε Ορφεύς και ο Αμφίων, οιτίνες υπήρξαν οι γοητευτικώτεροι των μουσικών και δια της μουσικής των συνεκίνουν και αυτά τα άψυχα, αν ήκουον το άσμα της γυναικός εκείνης, θα αφίνον τας κιθάρας των και θα εστέκοντο να την ακούσουν. Διότι πώς είμπορουσαν να κρατούν τόσην αρμονίαν και τόσην ακρίβειαν ρυθμού και το πλήκτρον της κιθάρας να κτυπά συγχρόνως με την γλώσσαν και πώς είμπορούσαν να έχουν την λεπτότητα εκείνην και την ευκινησίαν των δακτύλων ο Θραξ εκείνος και ο άλλος, ο οποίος ήτο βουκόλος εις τον Κιθαιρώνα, και συγχρόνως κατεγίνοντο εις την κιθάραν ; »

Ο Ορφεύς ήτο μεν υιός του Οιάγρου, Θραξ το γένος, κατά δε την παιδείαν και την ποιήσιν ανώτερος των μνημονευομένων σοιδών και ποιητών. Διότι και ποιήμα συνέταξε θαυμαζόμενον και διαφέρον από τα άλλα δια την μελωδίαν και την εμμέλειαν του. Εις τόσην δε μεγάλην δόξαν έφθασεν, ώστε να νομίζεται ότι με την μελωδίαν του έθελγε τα θηρία και τα δένδρα. Ασχοληθείς δε εις την παιδείαν και μαθών τα μυθολογοιμενα περί της θεολογίας απέβη μέγιστος των Ελλήνων εις τας τελετάς και τας θεολογίας και τας μελωδίας .

Ἀποθανούσης δε τῆς συζύγου τοῦ Ευρυδίκης, τὴν ὁποῖαν ἐδάγκασεν ὄφις, κατέβη εἰς τὸν Ἄδην θέλων νὰ τὴν λαβῆ ὀπίσω καὶ κατέπεισε τὸν Πλούτωνα νὰ τὴν στείλῃ ἐπάνω. Ὁ Πλούτων ὑπεσχέθη νὰ εκπλήρωσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ, εἰάν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν δὲν γυρίσῃ νὰ τὴν ἰδῆ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ. Ὁ Ὀρφεύς ὁμῶς μὴ πιστεύων ὅτι ἡ Ευρυδίκη τὸν ἀκολουθεῖ, ἐστράφη νὰ τὴν ἰδῆ καὶ ἡ Ευρυδίκη ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸν Ἄδην [1040](#)

Τοιαύτῃ δὲ καὶ τοσαύτῃ ἦτο ἡ γοητεία τῆς γλώσσης καὶ τῆς λύρας τοῦ Ὀρφέως, ὥστε μὲ τὸ ὑπέροχον ἄσμα τοῦ εἰς τὰ πολὺδένδρα σπήλαια τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου ποτὲ ἐκιθάριζε, συνήθροιζε τὰ ἀγρία θηρία καὶ ἐκίνει τὰ δένδρα.

Ὁ Ὀρφεύς ἐλέγετο, ὅτι ἐκινούσε καὶ δένδρα καὶ πέτρας καὶ θηρία καὶ πτηνὰ, θὰ εἴμπορούσε δὲ νὰ εἶπῃ ἅς, ὅτι, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν θηριώδεις καὶ δὲν εἶχον ἤθη οὔτε νόμους ἐγνώριζον, τοὺς ἔφερον εἰς θεογονσίαν καὶ τοὺς παρεκίνησεν εἰς τὴν εὐσέβειαν, ὅτι ἀπέκτησε φήμην, ἐπειδὴ μὲ τοὺς λόγους τοῦ ἐμαλάκωσε τοὺς πετρώδεις καὶ θηριώδεις ἀνθρώπους [1041](#)

Ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἀφιερώνει τὰς ἐξῆς ἐμπνευσμένας γραμμὰς διὰ τὴν μαγικὴν γλυκύτητα καὶ τὴν δύναμιν τῆς λύρας τοῦ Ὀρφέως.

Ἔτσι καὶ οἱ κύκνοι ψάλλουν μὲ χαρὰν τιό, τιό τιό τιό τιό τιοτίγξ, ὅταν ὅλοι εἰς μίαν φωνὴν ἐνωμένοι κτυποῦν τὰ πτερά των καὶ ὑμνοῦν τὸν Ἀπόλλωνα καθισμένοι εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ. Τὸ ἄσμα ἐρχεται μέσα ἀπὸ τὰ αἰθέρια σύννεφα, τὰ ἀγρία θηρία ζαρώνουν ἀπὸ τὸν φόβον των καὶ ἡ ἡσυχὴ ξαστεριά σβύνει τὰ ὠργισμένα κύματα τοῦ πελάγους .

Ὁ δὲ Πίνδαρος ἀποκαλεῖ, ὡς εἶπομεν καὶ προηγουμένως, τὸν Ὀρφέα εὐαίνητον.

Κατὰ τὸν Ἀθήναιον Ὀρφεύς ἐξ ὅλων των ἡμιθέων ἐθεωρεῖτο ὁ μουσικώτατος καὶ σοφώτατος.

Κατὰ δὲ τὸν Σουΐδαν ὁ Ὀρφεύς ἐφέρετο καὶ ὡς βασιλεὺς των θρακῶν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ δὲ αἰ Ἀμαζόνες ἐδασμολόγησαν τοὺς Φρύγας [1042](#)

Καθὼς δὲ τοὺς πολὺ μεταγενεστέρους τοῦ Ὀρφέως Ὀμηρον καὶ Ησίοδον, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸν Ὀρφέα διακρίνει ἡ εὐσέβεια. Καὶ καθὼς ὁ Ὀμηρος ἐκ θεοσέβειας κινούμενος ἀρχίζει τὰ μεγάλα ἔπη τοῦ μὲ τὴν ἐπὶ κλησιν τῆς θεᾶς μούσης (Ἄνδρα μοι, ἔννεπε, Μούσα—Μηνιν, ἀεῖδε, θεά), τοιοῦτο τρόπον ὁ Ὀρφεύς κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον ἀποδίδει πάντοτε τὴν τέχνην τοῦ εἰς τὸν θεὸν τῆς μουσικῆς Ἀπόλλωνα, ὅστις τὸν ἐδίδαξε.

Κατά δε τον ευσεβέστατον Απολλόδωρον, τον οποίον δυνάμεθα να χαρακτηρίσωμεν ως ένα ευαγγελιστήν της αρχαίας Ελληνικής θεολογίας, ο Ορφεύς έφεύρε και τα *Διονύσια μυστήρια*

Την σπουδαιότητα την πληροφορίαν την αναγράφει και ο Αριστοφάνης λέγων, «ότι ο Όρφεύς εδίδαξε την *ιεράν τελετήν* και άποχην από τους φόνους».

Και ο Ευριπίδης θεωρεί τον Ορφέα ως εισηγητήν των Διονυσίων μυστηρίων λέγων, «ότι ο Ορφεύς έδειξε φανάς *μυστηρίων των απορρήτων*», δηλαδή εδίδαξε τα απόρρητα μυστήρια του Διονύσου, τα οποία τελούνται υπό το φως των λαμπάδων.

Κατά δε Διόδωρον τον Σικελιώτην ο Ορφεύς επίσης παρέδωκε τον Διόνυσον, τον γεννηθέντα εκ του Διός και της Περσεφόνης, δηλαδή τον Ζαγρέα Διόνυσον, τον διασπώμενον κατά την μυθολογίαν υπό των Τιτάνων . Κατά δε τον Πausανίαν οι Αιγινήται τιμώνσιν από όλους τους θεούς περισσότερο την Εκάτην και κατ' έτος κάμνουν τελετήν εις την Εκάτην λέγοντες, ότι την τελετήν ταύτην την καθιέρωσεν εις αυτούς ο Θραϊ Όρφεύς. Εις δε τους Λακεδαιμονίους υπήρχε ναός Κόρης της Σωτείρας, έλεγον δε, ότι τον είχε κατασκευάσει ο Ορφεύς.

Οι αρχαίοι δεν συμφωνούν περί του τρόπου του θανάτου του Ορφέως Κατά τίνα παράδοσιν, την οποίαν διέσωσεν η ευσέβεια του Πausανίου, ο Ορφεύς εκεραυνώθη υπό του Διός, διότι εδίδαξεν εις τους ανθρώπους εν τοις μυστηρίοις λόγους, τους οποίους δεν είχαν ακούσει προηγουμένως παρ' ουδενός.

Εις την πόλιν της Μακεδονίας Δίον υπήρχεν επιγράμμα, κατά το οποίον ο Ορφεύς απέθανε κεραυνωθείς υπό του Διός, έχον ούτω θρήϊκα χρυσολύρην τηδ' Όρφέα Μούσαι έθαψαν ον κτάνεν υψιμέδων Ζευσ ψολόεντι βέλει.

Πλην τούτο είνε κατά πάσαν πιθανότητα παραλλαγή των καλουμένων Ορφικών, διότι ο Όρφεύς απέθανε σπαραχθείς υπό των Μαινάδων της Θράκης, εξ ου και η παροιμία «αμουσότερος Λειβηθρίων», δηλαδή των θρασσών, αϊ οποΐαι εφόνευσαν τον Ορφέα.

Και ο Απολλόδωρος λέγει, ότι ο Ορφεύς απέθανε σπαραχθείς υπό των Μαινάδων και ετάφη εις την Πιερίαν. Άλλ' υπήρχε και άλλη χαρακτηριστική παράδοσις. Εις το όρος Παγγαΐον φύεται βοτάνη, καλούμενη κιυάρα δια την έξης αίτιαν. Αι Μαινοΐδες διασπαράξασαι τον Όρφέα έρριψαν τα μέλη του εις τον ποταμόν Έβρον. Από ,δε το αίμα, το οποίον έρρευσεν, εφάνη βοτάνη, κιθάρα καλούμενη. Όταν δε τελούνται τα Διονύσια, αυτή αναδίδει ήχον κιθάρας, οι δε εγχώριοι περιβεβλημένοι νεβρίδας και κρατούντες θύρσους ψάλλουν τον εξής ύμνον.

«Και τότε φρονήσεις, όταν έση μάτην φρονών», καθώς ιστορεί ο Κλειτώνυμος εις τα θρακικά του. [1043](#)

«Άλλοίμονον Τι σοι συνέβη, αγνέ της Θράκης αοιδέ, εις σε τον μελαγχολικόν βραστηντών κορυφών και των φαράγγων; Οι άνθρωποι έσχισαν τον προφήτην και οι ιερείς διεμέλισαν τον θεόν. Ο Ορφεύς θα είναι πάντοτε σπαραγμένος υπό των Βακχών, καθώς ο Διόνυσος υπό των Τιτάνων. Πλην η λάμπις των πυρσών του πετά εις τον κόσμον. Ο καθарός πυρσός του Ορφέως είναι το *μυστήριον* του Διονύσου και της Περσεφόνης» .

Ο Αισχύλος εις ένα από τα απολεσθέντα δράματα του, τας έλεγεν ότι ο Ορφεύς εσπαράχθη από τας Βασσαρίδας, δηλαδή τας κάς Βάκχας, διότι προσέφερεν εξαιρετικήν λατρείαν εις τον Απόλλωνα, τον οποίον, ως αοιδός, κατά φυσικώτατον λόγον εσέβετο ως τον μέγιστον των θεών, και δια την περιφρόνησιν του προς-τον Διόνυσον.

Υπήρχε δε εις τους αρχαίους η παράδοσις, ότι αι Μούσαι εσύναξαν ευλαβώς τα λείψανα του σώματος του και τα ενεταφίασαν εις το ιερόν αυτών, το ευρισκόμενον εις την πόλιν Λείβηθρον παρά τον Ολυμπον, οπόθεν τα οστά αυτού μετεφέρθησαν εις την πόλιν Δίον. Η δε κεφαλή του Ορφέως και η λύρα, ριφθέντα υπό των Βακχών εις τον ποταμόν Έβρον, μετεφέρθησαν υπό των κυμάτων εις τας ακτάς της Λέσβου, όπου συνελέγησαν ευσεβώς και ετέθησαν εις το ιερόν του Βάκχου της πόλεως Αντίσσης.

«Άλλ' ο μύθος οϋτος, λέγει ο Decharme, δεν είναι, ει μη η έκφρασις ιστορικού τίνος γεγονότος, διότι η λυρική τέχνη ανεπτύχθη προ παντός και ήκμασε κατά πρώτον εις την Λέσβον, η δε Άντισσα ήτο η πατρίς του λυρικού Τερπάνδρου».

Την παράδοσιν ταύτην την τόσον χαρακτηριστικήν έλαβεν ως θέμα ο Λουκιανός και διηγείται τα έξης χαριτωμένα.

«Όταν αι γυναίκες της Θράκης κατεσπάραξαν τον Ορφέα, λέγουν, ότι η κεφαλή του, η οποία ερρίφθη μαζί με την λύραν εις τον Έβρον, έφθασεν εις τον Μέλανα κόλπον και έπλεε μαζί με την λύραν. Και η μεν κεφαλή διηγούνται ότι έψαλλεν ένα θρήνον δια τον θάνατον του Ορφέως, η δε λύρα συνώδευε με τους ήχους, τους οποίους εσηματίζον αι πνοαί του ανέμου πλήπτουσαι τας χορδάς. Και έτσι έφθασεν εις την Λέσβον, όπου οι κάτοικοι την μεν κεφαλήν έθαψαν εκεί, όπου τώρα είναι ο ναός του Βάκχου, την δε λύραν ανέβηκαν εις τον ναόν του Απόλλωνος, όπου επί πολύ έσωζετο. Μετά καιρόν Νέανθος, ο υιός του τυράννου Πιπτακού, μαθών την ιστορίαν της λύρας, ότι κατεγοήτευε και θηρία και δένδρα

και λίθους, εξηκολούθει δε και μετά τον θάνατον του Ορφέως και χωρίς κανείς να την εγγίζει να εκπέμνη μελωδίας, επεθύμησε να την σφετερισθῆ και δωροδοκήσας δια πολλῶν χρημάτων τον Ιερέα τον έπεισε να του δώσῃ την λύραν του Όρφέως και εις την θέσιν της να βάλῃ ἄλλην λύραν ομοίαν. Αφού δε την ἔλαβε, την μεν ἡμέραν δεν ενόμισεν ασφαλές να την μεταχειρισθῆί, ἀλλά νύκτα και καῦβων αὐτήν υπό τα ἔνδυμα του ἐξήλθε μόνος εις το προάστειον και ἤρχισε να κρούῃ και να πλήττῃ τας χορδὰς. Ἦλπιζεν ο ἄμουσος και ἀτε-χνος νέος, ὅτι, αν και δεν ἐγνώριζε μουσικήν, θα ἐπαιζε θεσπέσιας μελωδίας, με τας οποίας θα κατέθελγε τους πάντας και θα ἐγένετο ευτυχής και περίφημος, κληρονόμος της μουσικής του Όρφέως, ἀλλά το μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο να συναθροίσουν οι ἤχοί του τους σκύλλους—ἦσαν δε πολλοί εις το μέρος ἐκεῖνο—οἷανες τον κατεσπάραξαν και ἔτσι μόνον κατὰ το πάθημα ἐξωμοιώθη με τον Όρφέα και μόνον τους σκύλλους προσεῖλκυσε και ἐξώργισεν ἐναντίον του. Κατ' αὐτόν δε τον τρόπον ἀπεδείχθη σαφέστατα, ὅτι ἡ θέλγουσα δεν ἦτο ἡ λύρα, ἀλλ' ἡ τέχνη και το ἄσμα, τα ὅποια μόνον εἶχε λάβει ἐξαιρετα ἀπό την μητέρα του ο Όρφεύς, του οποίου ἡ λύρα δεν ἦτο καθόλου καλλίτερα ἀπό τας ἀλλὰς λύρας» [1044](#)

Ο περιηγητής Πausανίας περιγράφει τα κατὰ τον Όρφέα ως ἔξης.

«Εἰς τους ποιητάς δε ἡ και ἄλλως πως ἐπιφανεῖς δια την μουσικήν τέχνην των ἀνέθεσαν εἰκόνας, ως λ,χ. εις τον θάμυριν, ὄντα τυφλόν πλέον και ἐφαπτόμενον της λύρας του. Εἰς δε τον θράκα Όρφέα εἶνε μεν ζωγραφισμένη πλησίον του ἡ καλούμενη Τελετή, πέριξ δε αὐτοῦ θηρία ἐκ λίθου και χαλκού, ἀκούοντα αὐτόν ἀδοντα. Πολλά μεν λοιπόν και ἄλλα ἀνύπαρκτα πιστεύουν οι Ἕλληνες και μάλιστα, ὅτι ο Όρφεύς εἶνε υἱός της Μούσης Καλλιόπης και ὄχι της θυγατρὸς του Πιέρου και ὅτι τα θηρία ἤρχοντο προς αὐτόν ψυχαγωγούμενα ἀπό την μελωδίαν του, ὅτι προς τούτοις κατέβῃ ζῶν εις τον Ἄδην ζητῶν παρά των χθονίων θεῶν την σύζυγον του. Μοί φαίνεται ὅμως, ὅτι ο Όρφεύς ἀνεδείχθη ἀνώτερος ὅλων των προ αὐτοῦ δια την ωραιότητα των ἐπῶν του και ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν. Ἐπιστεύετο δε, ὅτι εὔρηκε τας τελετάς των θεῶν, καθαρμούς ἐργων ἀνοσιῶν, καθώς και ἰάματα, ὅπως ἀποφεύγουν οι ἄνθρωποι την οργήν των θεῶν. Λέγουν δε, ὅτι αι γυναῖκες των θρακῶν ἐπεβουλεύθησαν μεν τον θάνατον του, ἐπειδὴ εἶχε καταπέσει τους ἀνδρας των να τον ἀκολουθοῦν, δεν ἐτολμοῦσαν ὅμως να προβοῦν εις τον θάνατον του φοβούμεναι τους ἀνδρας των. Μεθύσασαι ὅμως μίαν ἡμέραν προέβησαν εις το τόλμημα τούτο και ἀπό το γεγονός αὐτό ἐμεινε πλέον ἡ συνήθεια να πηγαίνουν εις τας μάχας μεθυσκόμενοι, δια να ἀποκτοῦν δηλαδὴ θάρρος μεθύοντες. Λέγουν δε μερικοί, ὅτι ο Όρφεύς ἀπέθανε κεραυνωθεῖς υπό του θεοῦ. Ἐκεραυνώθη δε, διότι ἐδίδασκεν εις τους ἀνθρώπους ἐν τοῖς μυστηρίοις ὅσα δεν εἶχον ἀκούσει ποτέ ἕως τότε; Ἄλλοι δε πάλιν λέγουν, ὅτι, προαποθανούσης της συζύγου του, ἦλθε

δι'αυτήν εις το Άορνον της Θεσπρωτίας, όπου ύπηρχε νεκρομαντεϊόν. Νομίσας δε ότι θα τον ακολουθήση η ψυχή της Ευρυδίκης και επειδή απέτυχε διότι εστράφη να την ίδη, ηυτοκτόνησεν από την λύπην του. Λέγουν δε, ότι αι αηδόνες, αι οποίαι έχουν την φωλεάν των εις τον τάφον του Ορφέως, αύται ψίλλουν γλυκύτερον και περισσότερον. Οι δε Μακεδόνες, οι κατοικούντες την υπό το όρος Πιρίαν και την πόλιν Δίον, λέγουν ότι ο Ορφεύς απέθανε σπαραχθείς ύπο των γυναικών.

» Πλησίον δε της πόλεως Δίου ύπάρχει στήλη και επάνω εις αυτήν υδρία λίθου, περιέχει δε η υδρία αυτή τα οστά του Ορφέως, καθώς λέγουν οι εγχώριοι. Πλησίον δε ρέει και ο ποταμός Ελικών, του οποίου το ρεύμα, αφού προχώρηση εβδόμηκοντα πέντε στάδια, εξαφανίζεται εις την γην. Αφού δε χάθη υπό την γην είκοσι δύο στάδια, ανέρχεται πάλιν εις την γην και λαβών το όνομα Βαφύρας αντί Ελικώνος κατέρχεται εις την θάλασσαν πλωτός εις τα πλοία. Οι κάτοικοι του Δίου λέγουν, ότι ο ποταμός αυτός κατ' αρχάς έρρεεν ολόκληρος και συνεχής, εξαφανίσθη δε ύπο την γην, όταν αι γυναίκες εφόνευσαν τον Ορφέα και ηθέλησαν να απονίσουν το αίμα του, δια να μη δώση το ύδωρ του καθάρσιον του φόνου του Ορφέως.

» Έκουσα δε και άλλον λόγον εις την Λάρισαν, ότι δηλαδή εις τον Όλυμπον υπήρχε ποτέ πόλις κατοικουμένη, τα Λειβηθρα, από την οποίαν αρχίζει να τρέπεται το όρος προς την Μακεδονίαν και πλησίον της πόλεως αυτής είνε το μνημα του Όρφέως. Μάντευμα δε είχεν έλθει από την θράκην εις τους Λειβηθρίους παρά του Διονύσου, ότι τότε θα καταστραφή η πόλις των Λειβηθρίων, όταν θα ίδη ο ήλιος τα οστά του Ορφέως. θα καταστραφώ δε υπό συός (χοίρου). Αυτοί δε δεν έδωσαν τόσην σημασίαν εις τον χρησμόν ούτε είστευσαν ότι ύπάρχει θηρίον τόσο μέγα και δυνατόν, ώστε να καταστρέψη την πόλιν, ότι δε ο συς διακρίνεται μάλλον δια την θρασύτητα και όχι την δύναμιν του. Κατά θείαν όμως βούλησιν συνέβη το έξης. Ημέραν τινά περί την μεσημβρίαν ποιμήν τις έκλινεν εαυτόν προς τον τάφον του Ορφέως και απεκοιμήθη. Κατά τον ύπνον του δε ήρχισε να ψάλλη τα άσματα. του Όρφέως με φωνήν μεγάλην και γλυκά. Οι ευρισκόμενοι δε εκεί πλησίον, ως και οι οργώνοντες την γην, άφηκαν όλοι την εργασίαν των και ήρχισαν να μαζεύωνται Ολόγυρα εις τον ποιμένα, δια να ακούσουν το άσμα, το οποίον έψαλλε κοιμώμενος. Επειδή δε ήρχισαν να σπρώχνωνται και να φιλονικούν ποίος θα σταθή πλησιέστερον εις τον ποιμένα, άνέτρεψαν την στήλην, έπεσε κάτω η υδρία και έσπασε, τοιουτοτρόπως δε ο ήλιος είδεν όσα εκ των οστών του Ορφέως είχαν απομείνει. Αμέσως δε την ερχομένην νύκτα ο θεός έρριψε βροχήν και ο ποταμός Σύς (όστις είνε εκ των παρά τον Όλυμπον χειμάρρων) άνέτρεψε τας οικίας των ανθρώπων και τα ιερά των θεών, απέπνιξε δε και τους ανθρώπους και τα εν τη πόλει ζώα όλα αδιακρίτως. Αφού δε κατεστράφησαν οι Λειβήθριοι, οι Μακεδόνες

του Δίου κατά τους λόγους του Λαρισαίου ξένου εκόμισαν εις πατρίδα των τα οστά του Ορφέως. Ὅστις δε ησχολήθη και επολυπραγμόνησε με την ποίησιν, γνωρίζει ότι έκαστος εκ των ὕμνων του Ορφέως εἶνε συντομότατος και ελάχιστος εἶνε ὁ αριθμός των. Οι Λυκομίδαι δε γνωρίζουν αυτούς και τους ψάλλουν κατά τας *τελετάς*. Οι ὕμνοι οὗτοι του Ορφέως έχουν τα δευτερεία ερχόμενοι μετά τα ομηρικά ἔπη, ὅσον αφορά ὁμως δια την προς το θεῖον τιμὴν υπερβαίνουν ταῦτα» .

«Εἰς δε τον νάον των Δελφῶν μετά την εικόνα του Πατρόκλου παριστάνεται ο Ορφεύς καθήμενος τρόπον τίνα ἐπὶ λόφου. Κατά την εικόνα ταύτην ο Ορφεύς με την αριστεράν του χεῖρα πιάνει κιθάραν, εἰς δε την δεξιάν υπάρχουν κλώνοι ἰτέας, τους οποιούς ψαύει, εἶνε δε ἀνακεκλιμένος εἰς δένδρον. Το ἄλσος φαίνεται ὅτι εἶνε της Περσεφόνης· εἰς αὐτό εἶνε φυτευμένοι αἰγειροὶ και ἰτέαι, κατά την δοξασίαν δηλαδή του Ὅμηρου. Φέρει δε ο Ορφεύς Ἑλληνικὴν ενδυμασίαν και σχῆμα, οὔτε δε η εσθῆς του εἶνε θρακική οὔτε ἐπὶ της κεφαλῆς του ἔχει κάλυμμα θρακικόν. Προς το ἄλλο μέρος της ἰτέας εἶνε προσανακεκλιμένος ο Προμέδων. Υπάρχουν ὁμως και οι φρονούντες, ὅτι το ὄνομα του Προμέδοντος ὑπεισηλθεν εἰς την ποίησιν ὑπὸ του ζωγράφου Πολυγνώτου. Προς τούτοις ὑπάρχει εἰς την εικόνα ἀνηρ Ἑλλήν, ἀκρώμενος με ἐξαιρετικὴν προσοχὴν την μουσικὴν του Ορφέως. Κατά την εικόνα φαίνεται ὅτι ο ἀκρώμενος εἶνε ο Σχεδῖος, ο ἀρχηγός των Φωκέων, οἱτίνες ἐξεστράτευσαν κατά της Τροίας, και μετά τούτον εἰς την εικόνα παριστάνεται ο Πελίας καθήμενος ἐπὶ θρόνου, πολὶός τα γένεια και την κεφαλὴν, ἐνορὰ δε τον Ορφέα. Ὁ δε Σχεδῖος παριστάνεται κρατῶν ἐγχειρίδιον και στεφανωμένος με ἀγριάδα»·

Ὁ δε Στράβων γράφει τα ἔξης σχετικά με τον Ορφέα.

Τον παλαιόν καιρόν οι μάντιες ησχολοῦντο και ἐπεδίδοντο εἰς την μουσικὴν. Ἐχει δε η πόλις Δίον πλησίον χωρίον την Πίμπλειαν, ὅπου διέτριβεν ο Κίκων Ορφεύς, ἀνὴρ γόης, ὅστις ἤρχισε το στάδιόν του ἀπὸ την μουσικὴν, την μαντικὴν και τους περί τας τελετάς ὀργιασμούς, κατόπιν ὁμως ἤρχισε να ἔχει πολὺ μεγαλύτερας ἀξιώσεις και κατήρτισεν ὀλόγυρα του ὄχλον, ἀκολουθούντα αὐτόν, ἐπὶ του οποιου ἐξήσκει μεγάλην ἐπιρροήν. Και ἄλλοι μεν τον ἠκολούθουν θεληματικῶς, ἄλλοι ὁμως ὑποψιασθέντες, ὅτι τους ἐπιβουλεύεται, ἐστασίασαν και τον ἐφόνευσαν. Εδῶ πλησίον εἶνε και τα Λεῖβηθρα [1045](#)

Ἀπὸ την μελωδίαν, τον ρυθμόν και τα ὄργανα ὅλη η *μουσική* εἶνε και Ἀσιατική. Το δε γίνεται φανερόν και εκ των τόπων, εἰς τους οποιους ἔχουν τιμηθῆ αἱ Μούσαι. Η Πιερία δηλαδή, ο Ὀλυμπος, η Πίμπλεια και το Λεῖβηθρον ἦσαν τον παλαιόν καιρόν θρακικαί, τόρα δε τας κατέχουν οι Μακεδόνες. Και τον Ελικῶνα δε *θράκες* τον

καθιέρωσαν εις τας Μούσας, αυτοί, οι όποιοι είχαν εποικήσει την Βοιωτίαν και καθιέρωσαν και το άντρον των Λειβηθρίων νυμφών. Και ο Μουσαίος και ο Θάμυρις, οι οποίοι επεμελήθησαν και ετελειοποίησαν την αρχαίαν μουσικήν, είνε θράκες. Και του Ευμόλπου δε το όνομα από την θράκην, καθώς επίσης και οι καθιερώσαντες την λατρείαν του Διονύσου, δηλαδή ο Ορφευς και η συνοδεία του, εις όλην την Ασίαν μέχρι της Ίνδικης από την *θράκην* μετέφεραν και το πλείστον της μουσικής .

Εννοείται, ότι ο Στράβων λέγων ανωτέρω περί Ασιατικής μουσικής εννοεί την Φρυγικήν μουσικήν, επεξηγεί δε τούτο αμέσως προσθέτων, ότι «καθώς οι Φαύγες είνε άποικοι *θράκες*, τοιουτοτρόπως και τα ιερά αυτών εκ *θράκης* έχουν μεταφερθή εις την Φρυγίαν» [1046](#)

Όλοι δε αι διασωθείσαι αύται γραμμαί του Πausανίου και του Στράβωνος αποτελούν πράγματι πολυτιμοτάτας μαρτυρίας και άφθαρτους περγαμηνάς δια τους πανάρχαιους θράκας, οιτίνες ομολογουμένως υπήρξαν οι διδάσκαλοι και εισηγηται της μουσικής και της λατρείας των θεών ανά το πανελλήνιον. Αί δοξασίαι του Ορφέως εισήχθησαν δια των περιηγήσεων του ενωρίτατα εις την Ελλάδα αμέσως μεν εκ της Πιερίας εις τον Ελικώνα και Παρνασσόν, εμμέσως δε εκείθεν πανταχού της Ελληνικής γης μέχρι της Σικελίας και των Ελληνικών αποικιών, της Αιγύπτου, και της Τριπολίτιδος.

Κατά τον διάσημον Βυζαντινόν γραμματικόν και λεξικογράφον Σουΐδαν Φερεκύδης ο Αθηναίος, πρεσβύτερος του Συρίου Φερεκύδου, φέρεται συναγωγών πρώτος τα του Ορφέως.

Επιμάτο δε ο Ορφεύς εις όλο το Πανελλήνιον.

Παρά την Κορώνειαν της Μεσσηνίας υπήρχε το Λιβήθριον όρος. Εις αυτό υπήρχον αγάλματα Μουσών και Νυμφών, αποκαλουμένων Λιβηθρίων. Ήσαν δε εκεί και πηγαί, εκ των οποίων η μία ωνομάζετο Λιβηθριάς, η δε άλλη Πέτρα, ομοιάζουσα με μαστούς γυναικός, και απ'αυτήν εξήρχετο ύδωρ ομοιάζον το γάλα.

Εις τους Δελφούς εγένετο αρχαιότατον αγώνισμα, κατά το οποίον δια πρώτην φοράν έθεσαν αθλα, άτινα ήσαν απλούστατα συνιστάμενα εις το να ψάλλουν ύμνον εις τον θεόν. Έψαλε δε και ενίκησεν εις το άσμα ο εκ Κρήτης Χρυσόθεμις, του οποίου ο πατήρ Καρμάνωρ λέγεται ότι εκάθηρε τον Απόλλωνα. Μετά δε τον Χρυσόθεμιν μνημονεύεται, ότι ενίκησεν ό Θράξ Φιλάμμων και μετ' αυτόν ο Θάμυρις, υίος του Φιλάμμωνος. Ο δε Όρφεύς δεν ηθέλησε να λαβή μέρος εις το αγώνισμα τούτο δια την σεμνολογίαν των τελετών του και το φρόνημα του εν

γένει (δηλαδή ως μέγας διδάσκαλος αυτός δεν εθεώρησεν αξιοπρεπές να λαβή μέρος εις τοιοῦτο αγώνισμα), ἀλλ' οὔτε ο Μουσαῖος, ὅστις υπήρξε κατὰ πάντα μιμητὴς του.

Οἱ Αἰγινήται ἐξ ὅλων των θεῶν εἰμίμων προ πάντων την Ἐκάτην καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἔκαμνον τελετὴν πρὸς τιμὴν αὐτῆς λέγοντες, ὅτι την τελετην αὐτὴν την καθιέρωσεν εἰς αὐτοῦς ὁ Θραξ Ὀρφεύς.

Κατάντικρυ της Ολυμπίας Αφροδίτης των Λακεδαιμονίων υπήρχε ναὸς της Σωτείρας Κόρης, ἔλεγον δε, ὅτι τον ναὸν τοῦτον τον ἔκαμεν ὁ Ὀρφεύς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐσέβοντο την χθονίαν Δήμητρα λέγοντες, ὅτι τοῦτο παρέδωκεν εἰς αὐτοῦς ὁ Ὀρφεύς, φαίνεται ὁμως ὅτι το παρέλαβον ἀπὸ το ἐν Ερμιόνη Ἱερὸν. Εἰς την ἀρχαίαν πόλιν της Λακωνίας Βρυσέαν υπήρχε ναὸς του Διονύσου καὶ ἀγαλμα εἰς το ὑπαιθρον. Εἰς τον ναὸν τοῦτον μόνον εἰς τας γυναῖκας ἐπετρέπετο να εἰσέρχωνται καὶ αὐταὶ ἐτέλουν με *ἀπόρρητον μυστικισμόν* τα κατὰ τας θυσίας νόμιμα. Επὶ των ἀκρῶν δε του Ταυγέτου υπήρχεν ἱερὸν της επικαλούμενης Ελευσίνας Δήμητρας, εἰς το ὁποῖον ἐλέγετο, ὅτι ἐκρύβη ὁ Ἡρακλῆς, δια να θεραπεύση το τραῦμα του ὁ Ἀσκληπιός. Ὑπήρχε δε εἰς τον ναὸν καὶ ξόανον του Ὀρφέως, ἔργον, ὡς ἐλέγετο, των Πελασγῶν.

Εἰς την ἱεράν Ολυμπίαν μεταξὺ των ἀναθημάτων υπήρχεν ἡ εἰκὼν του Ἀγῶνος, πλησίον δε αὐτοῦ ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Ὀρφεύς.

Εἰς τον Ελικῶνα δε υπήρχε το Ἱερὸν των Μουσῶν καὶ ἡ Ἴππου κρήνη, ὡς καὶ το ἀντρον των *Λειβηθρίων* νυμφῶν. Ἐκ τοῦτου δε δύναται να συμπεράνη τις, ὅτι *θράκες* ἦσαν οἱ καθιερῶσαντες τον Ελικῶνα εἰς τας Μούσας, αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι καὶ την Πιερίδα καὶ το Λεῖβηθρον καὶ την Πίμπλειαν δια των ἰδίων θυσιῶν ἀνέδειξαν [1047](#)

Παραθέτομεν ἐδῶ τας γλαφυρωτάτας καὶ ἐμπνευσμένους γραμμὰς του Edouard Schure περὶ του Ὀρφέως καὶ του μεγάλου ἔργου του ὡς μουσικοῦ, αἰδοῦ καὶ μυσταγωγού.

«Εἰς τα ἱερά του Ἀπόλλωνος, τα ὁποῖα κατεῖχαν την Ὀρφικὴν παράδοσιν, μία μυστηριώδης εορτὴ ἐτελεῖτο κατὰ την ἰσημερίαν της ἀνοιξέως. Ἦτο ἡ στιγμή που ἔξανάνθιζαν οἱ νάρκισσοι κοντὰ εἰς την πηγὴν της Κασταλίας. Οἱ τρίποδες, αἱ λύραι του ναοῦ ἐπάλλοντο ἀφ' ἐαυτῶν καὶ ὁ ἀόρατος θεὸς εθεωρεῖτο, ὅτι ἐξαναγύριζε ἀπὸ την χωρὰν των Ὑπερβορείων ἐπάνω εἰς δῖφρον, τον ὁποῖον ἔσυραν κύκνοι. Τότε ἡ ἱέρεια, ἐνδεδυμένη ὡς Μούσα, στεφανωμένη με δάφνας, ἔψαλλε μόνον

εμπρός εις τους μεμυημένους την *γέννησιν* του *Όρφέως*, υιού του Απόλλωνος και μιας Ιέρειας του θεού...

»Πλησίον των πηγών του Έβρου υψώνεται το ορός Καουκαίον (Ροδόπη). Δάση πυκνά δρυών χρησιμεύουν εις αυτό ως ζώνη. Κύκλος από βράχους και λίθους Κυκλώπειους το στεφανώνει. Από χιλιάδων ετών ο τόπος ούτος είνε ένα όρος ιερόν. Οι Πελασγοί, οι Κέλται, οι Σκύθαι και οι Γέται, οι μεν κατόπιν των άλλων, είχαν έλθει διαδοχικώς να λατρεύσουν τους θεούς των. Πλην δεν είνε πάντοτε ο ίδιος θεός, τον όποιον ζητεί ο άνθρωπος, όταν ανέρχεται τόσον υψηλά; Εάν όχι, τότε διατί κτίζει εις αυτόν με τόσους κόπους κατοικίαν εις την χωράν του κεραυνού και των ανέμων. [1048](#)

»Ένας ναός του Διός υψώνεται τώρα εις το κέντρον του αρχαίου ιεροϋ, το ογκώδες και δυσπρόσιτον ως ένα φρούριον. Εις την είσοδον ένα περιστύλιον εκ τεσσάρων δωρικών κιόνων προβάλλει τους πελώριους στύλους μιας σκοτεινής στοάς.

»Είς το ζενίθ ο ουρανός είνε αίθριος, αλλ' η θύελλα μαίνεται ακόμη επάνω εις τα όρη της Θράκης, τα οποία διαγράφουν μακρόθεν τας κοιλάδας και τας κορυφάς των ωσάν μαύρον ωκεανόν συσπώμενον υπό καταιγίδας και αυλακούμενον υπό αστραπής ...

Εμπρόσθεν του Όρφέως ευρίσκονται τώρα τα στρατόπεδα των θρακών, που εκοιμώντο κάτω από τας σκηνάς των. Ό Όρφεύς εβάδιζεν ήσυχα ανάμεσα εις τους αποκοιμισμένους πολεμιστάς, αποκαμωμένους από τα νυκτερινά όργια.

»Αμέσως τα στρατόπεδα αναστατώθηκαν, τα ξίφη έλαμψαν και οι αρχηγοί έτρεξαν έκπληκτοι να ιδούν τον αρχιερέα.

—Είμαι, είπε προς αυτούς, ο απεσταλμένος του Ναού. Όλοι σεις, βασιλείς, αρχηγοί και στρατιώται της Θράκης, εγκαταλείψατε τον αγώνα σας αυτόν εναντίον του Διός και του Απόλλωνος. Οι θεοί απευθύνονται προς σας δι' εμού.

»Τους ωμίλησε κάτω από μια βαλανιδιά δια τας ευεργεσίας των μεγάλων θεών, δια την γοητείαν του ουρανίου φωτός, την ήσυχον και ασκητών ζωήν των ιερέων, που εξυμνούσαν επάνω εις την κορυφήν της Ροδόπης τον Ύψιστον. Διά τους μύστας εκείνους, πού έμειναν σιωπηλοί κάτω από το βλέμμα του ουρανού μελετώντες τα μυστήρια της φύσεως. Δια τους υπέροχους μύστας, των οποίων ο λόγος εγεννούσε την χαράν, τον έρωτα, την ευμορφιά.

»Καί ενώ ωμιλούσε, η σοβαρά και γλυκιά φωνή του ηχούσε σαν να έβγαιναν οι φθόγγοι της από μια μαγική, αόρατη λύρα. Και από τα βάθη του δάσους—ενώ αι καρδία των θρακών αισθάνονταν μίαν βαθειάν συγκίνησην—εβγήκαν αι Βακχίδες περίεργοι με αναμμένα δαδιά στα χέργια. Σιγά σιγά εγοητεύθηκαν και αύται από την θείαν μουσικήν του Ορφέως. Ήταν μισόγυμνες. Τα μελαγχολικά των στήθια σπαρταρούσαν εις κάθε βήμα. Εις τας φλόγας των αναμμένων πυρσών τα μάτια των ανέδιδαν αγρίας αναλαμπάς . . .

»Έφθασεν η ώρα της θυσίας. Οι ιερείς της Ροδόπης δεν κάμνουν άλλο τίποτε, ει μη την θυσίαν του πυρός. Κατέρχονται τας βαθμίδας του ναού και ανάπτουν τα αφιερώματα των αρωματικών ξύλων με ένα δαύλον του ιερού. Τέλος ο ποντίφηξ εξέρχεται από τον ναόν. Ένδεδυμένος με λίνα λευκά, ως οι άλλοι, είνε στεφανωμένος με μύρτα και κυπαρίσσια. Κρατεί σκήπτρον εξ εβένου με κεφαλήν από ελεφαντόδοντα και φέρει ζώνην χρυσήν, επάνω εις την οποίαν κρύσταλλοι ρίχνουν λάμπεις θαμβάς, σύμβολα μιας μυστηριώδους ηγεμονίας. Είνε ο Ορφεύς [.1049](#)

»Ορφεύς, πατήρ των μυστών, μελωδικός σωτήρ των ανθρώπων. Ορφεύς βασιλεύς, αθάνατος και τρις στεφανωμένος, εις τον Άδην, επί της γης και εις τους ουρανούς. Βαδίζων με ένα αστέρα εις το μέτωπον μεταξύ των αστέρων και των θεών...

»Ο Όρφεύς υπήρξε το εμψυχωτικόν πνεύμα της ιεράς Ελλάδος, ο αφυπνιστής της θείας της ψυχης.

»Η επτάχορδος λύρα εγκολλούται το σύμπαν. Καθεμία απ' αυτάς απηχεί μίαν διάθεσιν της ανθρωπινής ψυχής, περιέχει τον νόμον μιας επιστήμης, η δε θεουργική και Διονυσιακή ώθησις, την οποίαν ο Όρφεύς μετέδωκεν εις την Ελλάδα, μετηγγίσθη δια της λύρας εις όλην την Ευρώπην. Ας χαιρετήσωμεν εν τω πρόσωπω του τον μέγαν της Ελλάδος μυσταγωγόν . . .

»Διέσχισε λειμώνας, εις τους οποίους εφύετο ό ασφοδελός. Έβάδισε κάτω από την σκιάν των λευκών, που ψιθυρίζουν τόσον θλιβερά. Ήκουσε τα διακεχυμένα εις τον αέρα πένθιμα άσματα και δεν ηξευρε πόθεν ήρχοντο. Είδε κρεμάμενα εις δένδρα φρικώδη προσωπεία και αγάλματα κήρινα, ως τα σπαργανωμένα παιδιά. Εδώ κ' εκεί λέμβοι διέσχιζαν τον ποταμόν με κωπηλάτας σιωπηλούς, ως οι νεκροί...

»Ένδεδυμένος πορφύραν ο Ορφεύς, κρατών εις το χέρι την έλεφαντινήν και χρυσήν λύραν του κατηυγάζετο από αιωνίαν νεότητα. Ο κατηχούμενος ανεγνώρισε

τον Ορφέα από τα μακριά μαλλιά του και τον λάμποντα κρύσταλλον του σκήπτρου του.

»Ο Όρφεύς είπεν εις τον κατηχούμενον.

—Έπιες εις τας πηγάς του αγίου φωτός, εισήλθες με καρδίαν καθαράν εις τας αγκάλας των μυστηρίων, η ώρα ή πανηγυρική έφθασε, κατά την οποίαν θα σε οδηγήσω έως εις τας πηγάς της ζωής και του φωτός. Όσοι δεν ανήγειραν τον πυκνόν πέπλον, όστις καλύπτει από τους οφθαλμούς των ανθρώπων τα αόρατα θαύματα, δεν έγιναν τέκνα των θεών. [1050](#)

»Άκουσε λοιπόν τας αληθείας, που πρέπει να μνηθης και διδάξης εις τον λαόν και αποτελούν την δύναμιν των άδωτων των ναών. Ό θεός είναι εις και αιωνίως αμετάβλητος. Βασιλεύει πανταχού. Άλλ' οι θεοί είναι αναρίθμητοι και ποικίλοι, ενώ η θεότης είναι αιώνιος και ατελεύτητος. Οι μεγαλειότεροι θεοί είναι αί ψυχαι των άστρων. Ήλιος, αστέρες, γαΐαι και σελήναι, κάθε άστρον έχει την ιδικήν του ψυχήν και όλαι κατάγονται από το ουράνιον πυρ του Διός και από το αρχικόν φως.

»Γνωρίζεις τι είναι η λύρα του Ορφέως; Ο ήχος των εμπνευσμένων ναών. Εις την μουσικήν των η Ελλάς συναρμόζεται, ως μία λύρα, και αυτό το μάρμαρον ακόμη θα ψάλη με λαμπρούς ρυθμούς, με θείας αρμονίας.

»Κοιμήσου υπό την προστασίαν του βράχου τούτου. Μη φοβήσαι τίποτε. Ένας μαγικός ύπνος θα κλείση τα βλέφαρα σου, κατ' αρχάς θά τρέμης και θα ίδης πράγματα τρομερά, κατόπιν ένα γλυκύτατον φως, μία άγνωστος μακαριστής θα κατακλύση τας αισθήσεις και το είναιί σου . . .

Χαιρετώ σας, που ήλθατε, δια να αναγεννηθήτε υστέρα από τας γηϊνας θλίψεις και τώρα αναγεννάσθε. Έλάτε; να λουσθήτε εις το φως του ναού σεις, οι οποιοί βγαίνετε από το σκότος, μύσται, γυναίκες, μεμυημένοι. Ελάτε να χαρήτε σεις, οι οποιοί υποφέρατε, ελάτε να αναπαυθήτε σεις, οι οποιοί αγωνισθήκατε. Ο ήλιος, τον οποίον επικαλούμαι επί των κεφαλών σας και θα λάμψη εις τας ψυχάς σας, δεν είναι ο ήλιος των θνητών. Είναι το καθαρόν φως. του Διονύσου, ο μέγας ήλιος των μεμυημένων. Ως εκ των παρελθόντων παθών σας, ως εκ της προσπάθειας, ήτις σας οδηγεί, θα νικήσετε και, αν πιστεύετε εις τους θείους λόγους, έχετε ήδη νικήσει. Βοήθειαν εις όλους τους αδυνάτους, παρηγορίαν εις τας πάσχουσας, ελπίδα εις όλους. Άλλα δυστυχία εις τους κακούς, αλλοίμονον εις τους βέβηλους, θα καταισχυνοθούν. Διότι εν τη εκστάσει των Μυστηρίων έκαστος βλέπει μέχρι βάθους της ψυχής του άλλου. Οι κακοί πλήττονται με τρόμους, οι βέβηλοι με θάνατον . . .

—Τέκνον των Δελφών, πόθεν έρχεσαι; ερώτησε ο ιεροφάντης.

—Ω διδάσκαλε των μεμυημένων, θείε γόη, θαυμαστέ Ορφεύς, είδα ένα θεϊον όνειρον. Είνε γοητεία της μαγείας ή δώρον των θεών; Τι συνέβη λοιπόν; Μήπως ο κόσμος έχει πλέον αλλάξει; Πού είμαι τώρα;

—Κατέκτησας τον στέφανον της μυήσεως και έζησες εις το όνειρον μου. Η Ελλάς αθάνατος. Άλλ' ας εξέλθωμεν πλέον απ' εδώ, διότι, δια να εκπληρωθή τούτο, πρέπει εγώ μεν να αποθάνω, συ δε να ζήσης.

»Ω Ευρυδίκη! Εις την ζωήν σου μ' έδιδες την μέθην της ευτυχία νεκρά με ωδήγησες εις την Άλήθειαν, Από έρωτα ενδύθηκα το λινόν φόρεμα αφοσιωθείς εις την μεγάλην μύησιν και τον ασκητικον βίον. Δια του έρωτος εισέδυσα εις την μαγείαν και ανεζήτησα την θεϊαν επιστήμην. Από έρωτα διέσχισα τα σπήλαια της Σαμοθράκης, τα φρέατα των Πυραμίδων και τους τάφους της Αιγύπτου. Άνέσκαψα τον τάφον, δια να ζητήσω εις αυτόν την ζωήν και πέραν της ζωής είδα τους προδόμους του Άδου, τας ψυχάς, τας διαφανείς σφαίρας, τον αιθέρα των θεών.

»"Ετσι οι θράκες ύμνησαν ως προφήτην εκείνον, τον οποίον είχαν φονεύσει ως ένα εγκληματίαν, όστις τους είχε προσηλυτίσει δια του θανάτου του. Ετσι ο Όρφικός λόγος διεισέδυσε μυστηριωδώς εις τας φλέβας της Ελλάδος δια των μυστικών οδών των άδυτων και της μυήσεως. Οι θεοί ενηρμονίσθησαν προς την φωνήν του, ωσάν χορός μεμυημένων μέσα εις τον ναόν υπό τους ήχους αοράτου λύρας και ή ψυχή του Ορφέως κατέστη η ψυχή της Ελλάδος» [1051](#)

Ο Ορφεύς λοιπόν, ο πρώτος Θραξ αοιδός, είνε ο μεγάλος εκπρόσωπος των αρχαίων αοιδών και ραψωδών, οι οποίοι προηγήθησαν κατ' απαραίτητον συνθήκην από όλους τους άλλους Έλληνας ποιητάς, τας παραδόσεις δε του Ορφέως ηκολούθησαν άλλοι διάσημοι της απώτατης εκείνης αρχαιότητας *θράκες*, δηλαδή ο μυστικοπαθής *Μουσαίος*, ο περιφανής ψάλτης *Εύμολπος* και ο γλυκύς *Θάμυρις*.

Σύμφωνα δε με τας παραδόσεις του μεγάλου διδασκάλου των έγιναν και αυτοί εισηγήται της δημόδους λατρείας των θεών, διότι αυτοί συνέταξαν τους ύμνους, οι οποίοι μετά ταύτα εφέροντο εις τα στόματα των εδώ και εκεί από της καλύβης του αγρότου μέχρι των πολυτελών ανακτόρων πλανωμένων αοιδών και ραψωδών. Αι δοξασίαι δε αύται των θρακών συνετέλεσαν πάρα πολύ, ως τελετουργικόν μέσον, εις την διαμόρφωσιν της Ελληνικής θρησκείας, εκδηλουμένης πάντοτε εις τας ποικίλος αυτής εκφάνσεις και τας μυστηριακός ακόμη συνθέσει; της επί τη βάσει των τελετουργικών τούτων ύμνων των θρακών.

Κατά ταύτα υπήρξαν μὲν οἱ θράκες ἰδρυταί τῆς Ἑλληνικῆς λατρείας, διότι, καθὼς εἶπομεν, αὐτοὶ εἰσήγαγαν τοὺς θεογονικοὺς μύθους καὶ τὰς μυθοπλαστικὰς παραδόσεις, ἀλλ' ἡ ἐπισημοποίησις καὶ ἡ κωδικοποίησις τρόπον τινὰ ταύτης ἐγένετο πολὺ ἀργότερον, συνετελέσθη δηλονότι πρὸς τῆς αὐγῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κατὰ τὸν ἑβδομὸν αἰῶνα, ὁπότεν ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται οἱ μεταρρυθμισταί, οἱ ὁποῖοι ἐτελειοποίησαν τὴν ἀπλὴν καὶ στοιχειώδη ἐκείνην λατρείαν, συγχρόνως δὲ ἀνέλαβον τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς καὶ δογματικῆς διαπλάσεως τῆς θρησκείας. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ διάσημοι Ὀρφικοί. [1052](#)

«Συνετάγησαν τότε, ὡς παρατηρεῖ ὁ Decharme, βιβλία πρὸς διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τούτων, θεογονία-, Ἱεροὶ ὕμνοι, μαγικοὶ καὶ ἐξιλαστήριοι τύποι, ἅτινα (κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν χάριν σεβασμοῦ ἢ μᾶλλον διὰ νὰ τὰ περιβάλουν μὲ περισσότερον κύρος καὶ αὐθεντίαν) ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Ὀρφέα, τὸν πρῶτον πατέρα τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ὀρφεὺς κατέστη ὁ υποτιθέμενος ἰδρυτὴς μυστηριώδους τίνος λατρείας, ἀρχαίας ὅσον καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ τις, ἀφοῦ ἐζήτησε ν' ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸ σκότος, ἀνεφαίνετο εἰς τὸ φῶς χάριν τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν, αἵτινες ἤρχοντο ζητούσαι ἠθικὰ παραγγέλματα εἰς τὴν ὑπόθεσιν εὐδαίμονος ἀθανασίας».

Σχετικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἔνεκα τῆς ὑψίστης σπουδαιότητος ἀπὸ ἠθικῆς καὶ δογματικῆς ἀπόψεως, τὴν ὁποῖαν ἔχουν αἱ Ὀρφικαὶ αὐταὶ διατάξεις, ἀσχολούμεθα εἰς ἰδιαιτέρον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου τούτου περὶ τοῦ καλουμένου *Ὀρφικοῦ κύκλου*, ὅπου γίνεται φανερόν πόσον οὗτος υπήρξε σύστημα γόνιμον εἰς σπουδαία θρησκευτικὰ δόγματα καὶ ἠθικὰ προβλήματα. Καὶ πῶς διὰ τοῦ Ὀρφισμοῦ ὁ Ὀρφεὺς, ὁ ἀρχικός καὶ ἀπλούς ἰδρυτὴς τοῦ συστήματος τούτου, ἀπέκτησεν ἔξαιρετικὸν κύρος καὶ μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν περίοδον τῶν πανάρχαιων χρόνων. [1053](#)

ΦΙΛΑΜΜΩΝ

Οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νύμφης Λευκονόης ἡ υἱὸς τοῦ αἰδοῦ Χρυσοθέμιδος, ἐκ Θράκης, καὶ τῆς νύμφης Ἀγριόπης ἡ κατὰ τὴν Φερεκύδην'

Φιλωνίς ἡ θυγάτηρ Δηϊόνος, κατοικοῦσα τὸν Παρνασσόν, περιεπλέχθη εἰς αὐτὸν καὶ μὲ τὸν Ἀπόλλωνα. Διότι τὸσον πολὺ εἶχε τὸ κάλλος ἐράσμιον, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ νὰ τὴν ζηλεύουν καὶ νὰ συνευρίσκωνται μὲ αὐτὴν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐγεννήθη ὁ Φιλάμμων, ἀνηρ σοφιστής, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὅτι πρῶτος συνέστησε τοὺς χοροὺς τῶν παρθένων .

Πατήρ του Ευμόλπου και του θαμύριδος, περίφημος θραξ αοιδός. Συνέταξεν, ως λέγεται, ύμνους εις την Λητώ και πρώτος ωργάνωσε και εδίδαξεν εις τους Δελφούς τους χορούς των παρθένων, καθώς και την τελετήν των Λερναίων

«Καταστήσασθαι δε την Λερναίων τελετήν Φιλάμμωνά φασι. Τα μὲν οὖν λεγόμενα επί τοις δρωμένοις δηλόν εστίν ουκ ὄντα αρχαία» [1054](#)

Ο Φιλάμμων θεωρείται σύγχρονος του Ορφέως, διότι συνόδευσε τους Αργοναύτας εις την εκστρατείαν, όταν η Αργώ προσήγγισε τας ακτάς της θράκης.

Ο Φερεκύδης μάλιστα λέγει, ότι ο Φιλάμμων και ουχί ο Ορφευς συναπέπλευσε με τους Αργοναύτας. Και ότι ο Ορφεύς κατά μεν τον Ασκληπιάδην ήτο υιός του Απόλλωνος και της Καλλιόπης, κατ' άλλους δε του Οιάγρου και της Πολυμνίας.

Κατά την μαρτυρίαν του Ηροδότου και του Πausανίου εις την σύνταξιν των προς τους θεούς Ιερών ύμνων προηγήθη του Φιλάμμωνος, ως και του Ορφέως ακόμη, ο Λύκιος Ωλήν, όστις τοιουτοτρόπως θεωρείται ο αρχαιότερος αοιδός. Τούτου έσώζοντο εις την Δήλον επί μακρότατον χρόνον ύμνοι περιέχοντες μυθολογικός παραστάσεις πολύτιμους από θεογο- νικής απόψεως. Παραθέτομεν εδώ τας υπάρχουσας μαρτυρίας επί του ζητήματος τούτου.

Αι γυναίκες της Δήλου επαιτούν επικαλούμενοι τα ονόματα των παρθένων (την Ώπιν και την Άργην) εις τίνα υμνόν, τον οποίον ο Λύκιος Ώλην εποίησεν εις αυτάς. Ο Ώλην δε ούτος, ελυών από την Λυκίαν, συνέθεσεν όλους τους παλαιούς ύμνους, οι όποιοι εψάλλοντο εις την Δήλον . Οι Δήλιοι επίσης έθουον εις την Ειλείθειαν και εψάλλον ύμνους εις τον Ώλήνα.

Ό Λύκιος Ωλήν, αρχαιότερος όλων την ηλικίαν, εποίησεν εις τους Δηλίους ύμνους και άλλους.

Ή δε Βοιώ, επιχωρία γυνή, εποίησεν ύμνον εις τους Δελφούς, λέγει δε, ότι ο Ώλήν ούτος πρώτος εμάντευσε και πρώτος έψαλεν εις το έξάμετρον. Εις το τέλος δε του ύμνου της η Βοιώ ωνόμασε τον Ώλήνα'

Ωλήν θ', ος εγένετο πρώτος Φοίβοις προφάτας, πρώτος δ' αρχαίων επέων τεκτάνατ' αοιδάν.

Ο Λύκιος δε Ωλήν, όστις και τους αρχαιότατους ύμνους εποίησεν εις τους Έλληνας, ούτος ο Ωλήν εις τον ύμνον της Ειλειθυίας λέγει, ότι η Είλειθουια είνε μήτηρ του Έρωτος. Μετά τον Ώλήνα δε ο Πάμφως και ο Όρφεύς έπη εποίησαν. Και

οι δύο δε έχουν ποιήσει έπη εις τον Έρωτα, δια να τα ψάλλουν και αυτά οι Λυκομίδαι εις τας τελετάς [1055](#)

Μετά τον Ωλήνα δε ο Πάμφως, πανάρχαιος ποιητής, πολύ προ του Όμηρου, θεωρείται ότι μετά του Λίνου, Όρφέως και Μουσαίου έγραψεν ύμνους δια τα Ελευσίνια μυστήρια, τα Διονύσια και εις την Δήμητρα χάριν των Αθηναίων

«Πάμφως, όστις δια τους Αθηναίους έχει ποιήσει τους αρχαιότατους τών ύμνων και πρώτος, αυτός, εξ όσων γνωρίζομεν, έψαλεν εις τας Χάριτας» '.

Εκτός δε τούτων υπό το όνομα Βάκις, πιθανόν ψευδώνυμον, εδόθησαν χρησμοί, φερόμενοι και υπό το όνομα του Όρφέως, του Μουσαίου και εν γένει των Όρφικών κατά τας αρχάς της εβδόμης εκατονταετηρίδος χρησμοί, οιτινες αργότερον συνεσωματώθησαν εις ιδιαιτέραν συλλογήν υπό του Πεισιστράτου και των υιών του.

ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Όυτος ήτο μυθικός εποποιός, μάντις και ιερεύς ταυτοχρόνως, πολύ προ του Όμήρου. Οι ιερείς των Αιγυπτίων εκ των αναγεγομένων εις τα βιβλία των ιστορικών ειδήσεων έλεγον, ότι εκτός του Όρφέως και ο Μουσαίος μετέβη ως περιηγητής εις την Αίγυπτον, δια να διδαχθή [1056](#)

Ο Γλαύκος και ο Αριστόξενος περί του Μουσαίου έλεγον ο μεν, όχι είνε εκ Θράκης, ο δε, ότι είνε αυτόχθων εξ Έλευσίνος [1057](#)

Το βέβαιον όμως είνε, ότι γενικώς ο Μουσαίος θεωρείται ως μαθητής του Όρφέως παρακολουθήσας αυτόν τακτικώς εις τας περιουδείας και την διδασκαλίαν του. Κατά τινας μάλιστα θεωρείται υιός του Όρφέως.

Ο Μουσαίος θεωρείται ως εισηγητής εις την Αττικήν της θρησκευτικής ποιήσεως και το όνομα του είνε στενώτατα συνδεομενον με αυτήν. Εις τούτο οφείλεται και ο χαρακτηρισμός του Ευριπίδου, όστις τον αποκαλεί «σεμνόν πολίτην και επί πλείστον (διάσημον) άνδρα ένα".

Διεσώθη μάλιστα υπό του Διόδωρου η παράδοσις, ότι ο Ηρακλής μετέβη εις τας Αθήνας και έλαβε μέρος εις τα Ελευσίνια μυστήρια, *τελετάρχης* δε τότε ήτο ο Μουσαίος, ο υιός του Όρφέως [1058](#)

Εις τον Μουσαίον αποδίδονται άσματα καθιερώσεως, τύποι εξαγνισμού αμαρτημάτων, τύποι εξιλαστικοί φόνων ή βαρύτατων παραπτωμάτων, θεραπείαι νοσημάτων, χρησμοί διάφοροι, τύποι μυσταγωγικοί καθιερωμένοι εις την λατρείαν των Ελευσίνιων μυστηρίων και της Ορφικής αίρέσεως, ύμνοι, συλλογή χρησμών εν είδει ιερού εγκολπίου η ως η σημερινή ιερά σύννοψις, τέλος σύνθεσις τυπικού τίνος θεογονίας. Πλην τα εις αυτόν αποδιδόμενα δεν είνε, ως φαίνεται, όλα γνήσια πλην του Ύμνου εις Δήμητρα.

Μεταξύ των χρησμών του Μουσαίου υπήρχε και ο αφορών την ήτταν των Αθηναίων εις την εν Αιγός ποταμοίς μάχην.

Και γαρ Αθηναίοισιν επέρχεται άγριος όμβρος ηγεμόνων κακότητι' παραιφασίη δε τι; έσται, ήτταλοισ' ημούσουσι πόλιν, τίσουσι δε ποιήν.

Ό Αριστοφάνης λέγει περί του Μουσαίου, ότι εισήγαγε «θεραπείας νόσων και χρησμούς»[1059](#)

Ο Αθηναίος Ονομάκριτος, όστις ήτο χρησμολόγος και είχε την θρησκευτικήν υπηρεσίαν και εντολήν να διαθέτη τους χρησμούς του Μουσαίου, ενέβαλεν εις τα ποιήματα του Μουσαίου ψεύδη χρησμών ιδικής του εμπνεύσεως, αλλά συλληφθείς επ' αυτοφώρω υπό Λάσου του Έρμιονέως έξεδιώχθη υπό του τυράννου των Αθηνών Ιππάρχου. Ο Λάσος ήτο λυρικός ποιητής ζών εις την αυλήν του Ίππαρχου, όστις επροστάτευε τα γράμματα, καθώς ο πατήρ του Πεισίστρατος. Κατ εισήγησιν δε του Λάσου Ιδρύθη εις τας Αθήνας άγων διθυραμβοποιών κατά την εορτήν του Διονύσου, το όποιον, ως θα εκθέσωμεν εις άλλο μέρος του βιβλίου, ενδιαφέρει πολύ από θρακικής απόψεως.

Κατά τον Πausανίαν τα εις την Αττικήν ψαλλόμενα θρησκευτικά άσματα δεν ήσαν του Μουσαίου ούτε του Ορφέως, αλλά του Ονομακρίτου, εκτός του εις την Δήμητρα ύμνου του Μουσαίου. Ο ευσεβής περιηγητής μας λέγει επιπλέον, ότι έκαμε και συλλογήν των θρησκευτικών τούτων ύμνων [1060](#)

ΕΥΜΟΛΠΟΣ

Ούτος ήτο υιός του Μουσαίου ή κατά την μυθολογίαν υιός του Ποσειδώνος και της Χιόνης. Διάσημος αοιδός, αρχαίος μουσικός, ιερεύς της Δήμητρος και πολεμιστής κατήλθεν εις την Ελευσίνα. Εβοήθησε τους Ελευσίνιους κατά των Αθηναίων, πλην κατά τον πόλεμον εφονεύθη υπό του Ερεχθέως μαζί με τους υιούς του Φόρβαντα και Ιμμάραδον ή κατ' άλλους εφονεύθη μόνον ο Ιμμάραδος, όστις ωδήγει τα συμμαχικά στρατεύματα. Και υπετάγησαν μεν οι Ελευσίνιοι μετά την τοιαύτην

έκβασιν του πολέμου εις τους Αθηναίους, επετράπη όμως εις τους απογόνους του Ευμόλπου να προϊΐστανται μετά των απογόνων ίου Κελεού εις τα Ελευσίνια μυστήρια, τα οποία εισήγαγεν επισήμως πρώτος ο Εύμολπος. Τοιουτοτρόπως δε έκτοτε οι Ευμολπίδαι απετέλεσαν ανεγνωρισμένην τάξιν *ιερρατικήν* εις την τελετήν των Ελευσίνιων μυστηρίων '.

Κατά τον Σουΐδαν ο Εύμολπος έγγραφε τελετάς Δήμητρος και την εις Κελεόν άφιξιν αυτής και την; των μυστηρίων παράδοσιν, την γενομένην εις τας θυγατέρας του Κελεού, έπη όλα τρισχίλια, δηλαδή εις τρισχιλίους στίχους.

Δύο δε εκ της οικογενείας των Ευμολπιδών εξελέγοντο τιμής ένεκα πάντοτε επιμεληταί των Ελευσίνιων μυστηρίων δια την ιερατείαν της μεγάλης θεάς. Η οικογένεια των Ευμολπιδών. ελέγετο και των θρακιδών. Και εθεωρήθη μεν ο πόλεμος των Ελευσίνιων κατά των Αθηναίων ως μυθική παράδοσις, ο Θουκυδίδης όμως αναγνωρίζει αυτόν ως ιστορικόν γεγονός, ως και άλλοι αρχαίοι συγγραφείς. Οι αρχαιότατοι Αθηναίοι, λέγει ο Πλάτων, ανατεθραμμένοι εις όλην την ελευθερίαν και λογαριάζοντες πώς δια την υπεράσπισιν της ελευθερίας είνε χρέος να πολεμούν και με Ελληνας υπέρ Ελλήνων και με βαρβάρους υπέρ όλων των Ελλήνων, επολέμησαν δια τον ίδιον λόγον και εναντίον του Ευμόλπου, όστις είχεν εισβάλει εις την χωράν των.

Ό δε Αριστοτέλης λέγει, ότι μετά τον πόλεμον εκείνον απεφασίσθη, όπως το ιερόν της Ελευσίνας είνε κοινόν εις τους Αθηναίους και τους Ελευσίνιους, να έχουν δε την επιμέλειαν αυτού οι Κήρυκες και οι Ευμολπίδαι σύμφωνα με τα πατροπαράδοτα. Και ο Στράβων δε λέγει, ότι ο Ιών νικήσας τους μετά του Εύμολπου θράκας τόσοσ ευδοκίμησεν, ώστε οι Α-θηναίοι επέτρεψαν εις αυτόν την πολιτείαν και την αρχήν [1062](#)

Παραθέτομεν δε και τας σχετικάς μαρτυρίας του ρήτορος Ισοκράτους. «Έτι ταπεινής ούσης της Ελλάδος, ήλθον εις την χωράν ημών θράκες μετ' Ευμόλπου, υιού του Ποσειδώνος».

«Τους παλαιούς αγώνας, τους οποίους έκαμον οι Αθηναίοι προς τους θράκας».

«Οι θράκες εισέβαλαν εις την χωράν μας με τον Εύμολπον, τον υιόν του Ποσειδώνος, όσας διεφιλονίκησε την πόλιν μας με τον Έρεχθέα λέγων, ότι ο Ποσειδών πρότερον κατέλαβε τας Αθήνας» [1063](#)

Άλλ' οι θράκες αργότερον επολέμησαν με τους Αθηναίους και ειι Κόδρου.

«Αθηναίοι προς θράκας πόλεμον έχοντες στρατηγόν χειροτόνησαν Κόδρον. Οι δε θράκες, ως γνωστόν, εξ αγνοίας του χρησμού εφόνευσαν τον Κόδρον».

Ο δε Πausanias δια το ουσιωδέστατον τούτο από θρακικής απόψεως ζήτημα γράφει τα εξής.

Οι Ρειτοί τον παλαιόν καιρόν ήσαν το σύνορον των Ελευσίνων. Περί δε του μνήματος του Ευμόλπου τα ίδια έλεγον οι Αθηναίοι με τους Ελευσίνιους. Ο Εύηγγολπος ούτος ήλθεν από την θράκην. Υπό του Όμηρου δε ουδέν λέγεται περι του γένους αυτού, επονομάζει δε εις τα έπη του τον Εύμολπον αγήνορα (γενναίον). Γενομένης δε, μάχης μεταξύ Ελευσίνων και Αθηναίων, απέθανεν εκ των Αθηναίων μεν ο Ερεχθεύς, εκ των συμμάχων δε ο Ιμμάραδος, υιός του Ευμόλπου. Αποφασίζεται δε μετά τον πόλεμον τούτον, όπως οι Ελευσίνιοι γίνουν μεν υπήκοοι των Αθηναίων, τελούν όμως τα Ελευσίνια μυστήρια άνευ της συμμετοχής των Αθηναίων. Την δε ιεράν τελετήν και τα της λατρείας των δύο θεών τελούν ο Εύμολπος και αι θυγατέρες του Κελεού [1064](#)

Ο Εύμολπος εκτός του Φόρβαντος και του Ιμμαράδου είχε και νεώτερον υιόν, όστις ωνομάζετο Κήρυξ. Εκ τούτου πιθανώς προήλθεν εις την Ελευσίνα και η οικογένεια των Κηρύκων. Περί του Κήρυκος έχομεν την μαρτυρίαν του Πausanias, ότι «τελευτήσαντος του Ευμόλπου, Κήρυξ νεώτερος λείπεται των υιών»

Υπήρχεν εις τους αρχαίους Έλληνας και ποιήσις, καλούμενη *Ευμολπία*, θεωρείται όμως, ότι αυτή είχε ποιηθή προηγουμένως υπό του Μουσαιού. Ο Πausanias μας λέγει, ότι αυττά είναι τα έπη

Αυτίκα δε Χθονίης σφών δη πιτυτόν φάτο μύθον, συν δε τε Πύρκων αμφίπολος κλυτού Έννοσιγαίου.

ΘΑΜΥΡΙΣ

Ούτος ήτο υιός του Φιλάμμωνος και της νύμφης Αργιόπης. Κατά τον Πausanias η Άργιόπη κατοικούσε προηγουμένως περί τον Παρνασσόν, επειδή δε έμεινεν έγκυος, λέγουν ότι είχε μετοικήσει εις τους Οδρύσας, διότι ο Φιλάμμων δεν ηθέλησε να την οδήγηση εις την οικίαν του. Δια τούτο ο θάμυρις ονομάζεται *Όδρύσης* και θράξ

Η κατ άλλην έκδοσιν.

Ο Φιλάμμων, παῖς Φιλωνίδος, ἦτο ωραιότατος. Μία δε των νυμφῶν ἠράσθη τον νεανίαν και ἔμεινεν ἔγκυος. Εντρεπομένη δε ἔφυγεν ἀπό την Πελοπόννησον και ἔλθουσα εἰς την Ἀπτικήν ἔτεκε παιδίον τον θάμυριν, ὅστις ἔφηβος γενόμενος ἀπέβη διάσημος κιθαρῳδός, ὥστε οἱ θράκες και βασιλέα αὐτῶν, ἀν και ξένον, τον κατέστησαν [1065](#)

Ο Θάμυρις ἦτο νεώτερος ἀπό τους γνωστούς θράκας αἰδοῦς της ἀπώτατης ἀρχαιότητος, τον ὁποῖον μνημονεύει και Ὁμηρος, ὅστις μας λέγει, ὅτι αἱ θυγατέρες του Διὸς Μούσαι ἐτύφλωσαν τον θάμυριν και ἀφήρσαν ἀπ' αὐτὸν την ἀρμονίαν, διότι ἐπροκάλεσε αὐτάς εἰς μουσικὸν διαγωνισμόν βέβαιος ὡν ὅτι θα τας νικήσῃ.

Μούσαι ἀντόμεναι θάμυριν τον θρήκα παύσαν αἰδῆς. Στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, εἰ περ ἀν αὐταὶ Μούσαι αἰδοῖεν, κούραι Διὸς αἰγιόχοιο' αἱ δε χολωσάμεναι πηρόν θέσαν, αὐτὰρ αἰδῆν θεσπεσίην ἀφέλοντο και ἐκλέλαθον κιθαριστύν·

Το ἐπεισόδιον τοῦτο, δια το ὁποῖον ὁ Θάμυρις ἐτιμωρήθη τόσον σκληρῶς ὑπὸ των Μουσῶν, μνημονεύεται και ἀπό τους μεταγενεστέρους κατὰ τον ἐξῆς τρόπον.

Ὁ δε Θάμυρις, διαφέρων ἀπό τους ἄλλους δια την ωραιότητα των ἐπῶν και την κιθαρῳδίαν, ἐφιλονίκησε με τας Μούσας περὶ μουσικῆς συμφωνήσας με αὐτάς ὅτι, ἐάν μεν ευρέθη ἀνώτερος, θα τας πλησίασῃ ὅλας, ἐάν δε νικηθῆ, θα στερηθῆ ἐκείνου, το ὁποῖον αὐταὶ θα θελήσουν. Ἐπειδὴ δε αἱ Μούσαι ἐφάνησαν ἀνώτεραι αὐτοῦ, τον ἐστέρησαν και τα ὄμματα και την κιθαρῳδίαν.

Ὁ δε Θάμυρις, προικισμένος με φύσιν ἐξαιρετικῆν, ἐπλούτισε την μουσικὴν τέχνην και δια την ὑπεροχὴν του εἰς την μελωδίαν ἔλεγεν, ὅτι αὐτός ψάλλει ἔμμελέστερον ἀπό τας Μούσας.

Και ὁ τραγικός Εὐριπίδης μνημονεύει την τύφλωσιν του θρακὸς αἰδοῦ λέγων" Μούσαι μεγίστην εἰς ἔριν μελωδίας κλείνω σοφιστὴ θρηκί κατυφλώσαμεν θάμυριν.

Ἐλέγετο προς τούτοις, ὅτι πρῶτος ὁ Θάμυρις, μετεχειρίσθη την κιθάραν ἀνευ ἄσματος, μετ' ἄσματος δε ὁ μυθικός Λίνος και ὁ λυρικός ποιητὴς Ἀρίων.

Ὁ Θάμυρις και ὁ Ὀρφεὺς ἐπρόσθεσαν εἰς την λύραν δύο ἀλλὰς χορδὰς, την ἐπάτην και παρυπάτην, ἐγίνε δε ἡ λύρα ἔκτοτε ἐπτάχορδος.

Τοιοιουτρόπως δε εις τον θάμυριν ανευρίσκομεν τον πρώτον της αρχαιότητος ραψωδόν, διότι είνε πλέον οριστικώς παραδεδεγμένον, ότι τα Ομηρικά έπη δεν είνε η απαρχή της Ελληνικής ποιήσεως. Και φαίνεται μεν, ότι τα δημοτικά έπη έχουν την αρχήν των εις τον Ορφέα, Μουσαίον και Εύμολπον, πλην ο Θάμυρις είνε ο γνησιώτερος αυτών εκπρόσωπος και τα έργα αυτού, ως τα του Όμηρου, φέρουν τον πρώτον του έπους καθολικόν χαρακτήρα. Έψαλλον δε αυτά οι μεταγενέστεροι κοινοί αιδοί και πλανόδιοι ραψωδοί εις τελετάς ή εις τα ανάκτορα ηγεμόνων, αφιερωμένα εις την εξύμνησιν θεών και ηρώων, των αρετών και των κατορθωμάτων των. Τοιοιουτρόπως δε οι ραψωδοί ούτοι εχρησίμευσαν τρόπον τινά διδάσκαλοι του Όμηρου, όστις ετελειοποίησε τας δημώδεις ταύτας ραψωδίας εις έπος τέλειον και επίσημον, έντεχνον και αρτίως διεσκευασμένον.

Ο Bergk θεωρεί τον θάμυριν ως ανήκοντα εις την ιερατικήν ποιήσιν. Άλλα δύναται τις αδίστακτους να χαρακτηρίση, ότι γενικώς τοιαύτη ήτο όλη η ποιήσιν όλων των αρχαίων θρακών αιδών.

Κατά τον Πausανίαν σχετικώς προς τον θάμυριν, παρά την Ηλέκτραν υπήρχε πηγή. Εδώ δε κατά την αφήγησιν του Όμηρου συνέβη εις τον θάμυριν η συμφορά του. Διεφθάρη όμως και ετυφλώθη ο Θάμυρις υπό νόσου. Το ίδιον δε έπαθε και ο Όμηρος, όστις διετέλεσε τυφλός καθ' όλην του την ζωήν και εξηκολούθησε ποιών τα έπη του, ενώ ο Θάμυρις έχασεν υπό του κακού, το όποιον τον έπληξε, και το άσμα.

Ο διάσημος ζωγράφος Πολύγνωτος εις την λέσχην των Κνιδίων εν Δελφοίς είχε φιλοτεχνήσει πλησίον του Ορφέους την εικόνα του θαμύριδος κατά την οποίαν ούτος κάθηται πλησίον του Πελίου έχων διεφθαρμένας τας όψεις και εν γένει το σχήμα ταπεινόν, με μεγάλην γενειάδα και μεγάλην κόμην. Υπήρχε δε και λύρα ριγμένη παρά τους πόδας του, έχουσα σπασμένους τους πήχεις και σπασμένας τας χορδάς της .

Η ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Η νήσος Σαμοθράκη εκαλείτο υπό των ποιητών Σάμος **Θρηική** (θρακική) ή και μόνον Σάμος, αλλά τότε ανεφέρετο μόνον γεωγραφικώς εις γεγονότα ανήκοντα εις την Θράκην, Οπόταν εξυπενοείτο, ότι πρόκειται περί της Σαμοθράκης.

Ωνομάσθη δε τοιουτοτρόπως από την λέξιν *σάμος*, ήτις εσήμαινεν ύψος. Αυτή είνε κατά τον γεωγράφον Στράβωνα η πιθανωτέρα ερμηνεία της ονομασίας της. Εκαλείτο δε κατά τον ίδιον προηγουμένως και **Μελίτη**.

Ή Σαμοθράκη εκαλείτο προηγουμένως και **Λευκανία**. «Η Σαμοθράκη το μεν εξ αρχής εκαλείτο Λευκανία δια το λευκή είναι. Ύστερον δε, Θρακών κατασχόντων, Θρακία. Τούτων δε εκλιπόντων, ύστερον έτεσιν επτακοσίοις Σάμιοι κατώκησαν αυτήν, εκπέσοντες της οικείας, και Σαμοθράκην εκάλεσαν» [1066](#)

Η Σαμοθράκη εκαλείτο προηγουμένως και **Σαωκίς 2**.

Περί της υπό των Σαμίων εποικίσεως της νήσου έχομεν'

«Σαμοθράκη. Νήσος. Φασι δε Σαμίους οικήσαντας αυτήν το όνομα θέσθαι τούτο. Και εστί παρ' Αντιφώντι εν τω Σαμοθρακικώ λόγω ούτως ειρημένον. Και γαρ οι την αρχήν οικήσαντες την νησον ήσαν Σάμιοι, εξών ημείς εγενόμεθα. Κατωκίσθησαν δε ανάγκη, ουκ επιθυμία της νήσου. Εξέπεσον γαρ υπό τυράννων εκ Σάμου και τύχη εχρήσαντο ταύτη. Και λειαν λαβόντες από της Θράκης αφικινούνται εις την νήσον».

Ο δε Πausanias περι τούτου λέγει, ότι οι Εφέσιοι εξεστράτευσαν κατά των Σαμίων, όταν εβασίλευεν εκεί ο υιός του Προκλέους Λεώγορος, και νικήσαντες αυτούς εξεδίωξαν από την νήσον τους Σαμίους, εκ των οποίων τίνες ήλθον εις την Θρακικήν νήσον **Δαρδανίαν**, ήτις εκ της ενοικήσεως των φυγάδων ωνομάσθη Σαμοθράκη ·

Και ο Στέφανος ο Βυζάντιος λέγει, ότι η Σαμοθράκη εκαλείτο προηγουμένως Δαρδανία. [1067](#)

Διονύσιος δε ο Αλικαρνασσεύς λέγει, ότι η λέξις Σαμοθράκη είνε σύνθετον όνομα ες ανδρός και τόπου ¹ διότι το μεν είνε τόπος της Θράκης, ο δε οικιστής **Σάμων**, υιός του Ερμού και της Κυλληνίδος νύμφης, η οποία ωνομάζετο Ρήνη.

Η Σαμοθράκη εκαλείτο προηγουμένως **Λευκωσία**, καθώς ιστορεί ο Αριστοτέλης εν Σαμοθράκης *πολιτεία*. Ύστερον δε από **Σάου**, υιού του Ερμού και της Ρήνης, ωνομάσθη Σάμος (κατά παρένθεσιν του μ). Όταν δε κατοίκησαν αυτήν οι Θράκες, ωνομάσθη Σαμοθράκη.

Έκαλείτο δε και **Κυρβάντιον**, δηλαδή Κορυβάντιον άστυ, διότι εκεί ετελούντο τα μυστήρια των Κυρβάντων ή Κορυβάντων, τα οποία μνημονεύει ο Λυκόφρων .

Κατά τίνα παράδοσιν η βασίλισσα των Αμαζόνων Μυρίνη ύστερον από μίαν εκστρατείαν ήλθεν εις την νήσον αυτήν και την καθιέρωσεν εις την μητέρα των θεών Ρέαν ονομάσασα αυτήν Σαμοθράκην, το οποίον εις την γλώσσάν των εσήμαινεν ιερά νήσος.

Αι Αμαζόνες επανήλθον εις την ήπειρον, αλλ' η μήτηρ των θεών ευαρεστηθείσα από την νήσον επέτρεψεν εις τους υιούς της **Κορύβαντας** να μείνουν εις αυτήν [1068](#)

Άλλοι δε πάλιν έλεγον, ότι η Σαμοθράκη έλαβε το όνομα της εκ των Σαίων Θρακών, οι οποίοι ήσαν οι πρώτοι κάτοικοι αυτής, και της απέναντι Θρακικής παραλίας, όντες οι ίδιοι με τους Σαπαίους ή Σιντούς, τους οποίους ο Όμηρος αποκαλεί Σίντιας.

Ό Φιλόχορρς λέγει, ότι οι **Σίντιες** αυτοί ήσαν **Πελασγοί**, ονομασθέντες τοιουτοτρόπως, διότι πλεύσαντες εις Βραυρώνα ήρπασαν παρθένους κανηφόρους. **Σίνεσθαι** δε εσήμαινε βλάπτειν.

Κατά την γνώμην όμως των περισσοτέρων ιστορικών και γεωγράφων της αρχαιότητος η Σαμοθράκη έλαβε το όνομα τούτο δια το ύψος της, *σάμος*.

Ό Όμηρος εγνώριζε κάλλιστα την Σαμοθράκην, την ονομάζει δε *υλήεσσαν*, δηλαδή δασώδη, όπως πράγματι είνε τοιαύτη.

Πιθανόν ο ποιητής των απaráμιλλων παρομοιώσεων και απεικονίσεων να την αποκαλή δασώδη κατ' αντίθεσιν της επίσης γνωστότατης εις αυτόν Λήμνου, ήτις είνε κατά το πλείστον βραχώδης και γυμνή.

Λέγει δε ο Όμηρος, ότι ο Ζευς καθήμενος επάνω εις την υψηλοτάτην κορυφήν της δασώδους Σαμοθράκης, οπόθεν έφαινετο ολόκληρον το όρος της Τρωάδος Ίδη, ως και η πόλις του Πριάμου και τα πλοία των Αχαιών, εθαύμαζε την μάχην.

Και γαρ ο θαυμάζων ήστο πτόλεμόν τε μάχην τε
υψού επ' ακρότατης κορυφης Σάμου υληέσσης
Θρηϊκίης· ένθεν γαρ εφάινετο πάσα μεν Ίδη,
φαίνετο δε Πριάμοιο πόλις και νήες Αχαιών.

Ή παρατήρησις αυτή του αθανάτου ποιητού δια το ύψος του όρους της Σαμοθράκης είνε πολύ ορθή. Πράγματι τα όρη της Σαμοθράκης είνε πολύ υψηλά.

Κατά τον Kiebert η υψηλότερα κορυφή έχει ύψος 1600 μέτρων υπέρ την επιφάνειαν της θαλάσσης, είνε δε συνήθως χιονοσκεπής. Κατά τας νεωτέρας δε υψομετρήσεις έχει ύψος 1878 μέτρων.

Φαίνεται, ότι οι πρώτοι κάτοικοι της Σαμοθράκης ήσαν αυτόχθονες **Θράκες**, οι **Σίντιες**, μονίμως κατοικήσαντες αυτήν, καθώς και την παρακειμένην νήσον Λήμμον. Ήσαν δε αυτοί οι ίδιοι με τους κατοικούντας ανατολικώς της Κρηστωνίας και προς βορράν της Βισαλτίας παρά τον Στρυμόνα ποταμόν, οι οποίοι είχαν, ως είπομεν, πόλιν Ηράκλειαν την **Σιντικήν**. Όλοι δε οι Σίντιες ή Σαπαιοι και Σάπαι κατοικούσαν, ως είπομεν, αρχικώς κατά την παναρχαίαν εποχην περί τα Άβδηρα και τας περί την Λήμμον νήσους [1069](#)

Κατά την Ηρόδοτον οι πρώτοι κάτοικοι της Σαμοθράκης ήσαν **Πελασγοί**. Άλλα πιθανόν ο ιστορικός να εξέφρασε την γνώμην ταύτην δια το πλήθος των ανά την νήσον Πελασγικών ιδρυμάτων.

Έχομεν δε ειπεί ανωτέρω, ότι ο Φιλόχορος θεωρεί τους Σίντιας ως **Πελασγούς**.

Διόδωρος δε ο Σικελιώτης ιστορεί περί Σαμοθράκης και των κατοίκων της, ότι η Σαμοθράκη το πάλαι ωνομάζετο Σάμος, αφού δε αργότερον εκτίσθη η Σάμος, δια την ομωνυμίαν της παρακείμενης εις την παλαιάν Σάμον Θράκης ωνομάσθη Σαμοθράκη.

Κατοίκησαν δε αυτήν αυτόχθονες άνθρωποι, δια τούτο δε περί των πρώτων αυτής κατοίκων και ηγεμόνων ουδείς λόγος έχει παραδοθή.

Τίνες δε λέγουν, ότι τον παλαιόν καιρόν ωνομάζετο Σαόν-νήσος, όταν όμως αργότερον αποικίσθησαν εις αυτήν κάτοικοι από την Σάμον και την Θράκην, τότε ωνομάσθη Σαμοθράκη.

Είχον δε οι αυτόχθονες ούτοι κάτοικοι της Σαμοθράκης πάλαιαν ιδιαιτέραν **διάλεκτον**, της οποίας πολλά μέχρι της σήμερον εις τας θυσίας διατηρούνται. Οι δε

Σαμόθρακες ιστορούν, ότι πριν ή γίνουν οι κατακλισμοί εις άλλα μέρη, έγινεν εις την Σαμοθράκην άλλος μέγας κατακλισμός, το μεν πρώτον όταν διερράγη το στόμα (ο πορθμός) το περί τας κυανάς πέτρας (Βοσπόρου), μετά ταύτα δε του Ελλησπόντου. Συνέβη δε τούτο, επειδή ο Εύξεινος Πόντος είχε διάταξιν και κατασκευήν λίμνης και τόσον είχε γεμίσει από τους εις αυτόν χυνομένους ποταμούς, ώστε από το πλήθος του ύδατος εσχηματίσθη ρεύμα, το οποίον εξεχύθη με μεγίστην ορμην εις τον Ελλήσποντον. Κατέκλυσε δε τότε μέγα μέρος της παρά την θάλασσαν Ασίας και το εσκέπασεν, αρκετόν δε μέρος της επιπέδου και χαμηλής Σαμοθράκης το κατέκλυσε και το κατέστησε θάλασσαν. Και δια τούτο κατά τους μεταγενεστέρους χρόνους τίνες των αλιέων ανασύροντες τα δίκτυα από την θάλασσαν ανέσπων δι' αυτών και λίθινα κιονόκρανα, προερχόμενα από κατακλισθείσας παραθαλάσσιους πόλεις. Τότε δε, όταν δηλαδή εσκεπάσθη το χαμηλον παράλιον μέρος, οι εναπολειφθέντες κάτοικοι έτρεξαν και κατέλαβαν τους υψηλότερους τόπους της νήσου. Επειδή δε η θάλασσα εξηκολούθει να αναβαινη περισσότερο και εκινδύνευον να πνιγούν και αυτοί, οι ιθαγενείς τότε ευχήθησαν εις τους θεους της Σαμοθράκης και διασωθέντες έστησαν ολόγυρα εις την νήσον σημεία της σωτηρίας των και ίδρυσαν βωμούς, εις τους οποίους θυσιάζουν μέχρι της σήμερον. Και τούτο έκαμον, δια να γίνη φανερόν ότι η Σαμοθράκη κατοικείται και προ του κατακλισμού.

Μετά δε ταύτα εκ των παλαιών τούτων κατοίκων της Σαμοθράκης ο **Σάων** συνήθροισε τους λαούς, τους κατοίκουντας σποράδην εις την νήσον και πρώτος έθεσε νόμους εις αυτούς. Ο Σάων λοιπόν ύπηρξεν ο πρώτος *οικιστής* και *νομοθέτης* της Σαμοθράκης, είχε δε διαιρέσει το πλήθος εις πέντε φυλάς, αι οποίαι επωνομάσθησαν από τα ονόματα των πέντε υιών του Σάωνος .

Ο Σάων εθεωρείτο υιός του Διός ή μάλλον του Έρμου.

Αι παραδόσεις της Σαμοθράκης, ήτις κατά τον Ηρόδοτον, ως είπομεν, εθεωρείτο νήσος Πελασγική, έλεγον, ότι ο πρώτος οικιστής αυτής ο Σάων ήτο υιος του Ερμού και της Φαίνης, θεάς των ποιμνίων.

Απόγονοι του Σάωνος υπήρξαν ο Δάρδανος, ο Ιασίων και η Αρμονία.

Ό Δάρδανος υπήρξεν ανήρ μεγαλεπήβουλος και πρώτος αυτός διεπεραιώθη επάνω εις σχεδιαν, την οποίαν έκαμε με δύο ξύλα, από την Σαμοθράκην την Ασίαν φεύγων τον επί Δευκαλίωνος κατακλισμόν. Και κατ' αρχάς μεν έκτισε την πόλιν Δάρδανον και συνέστησε το βασίλειον, το οποίον έπειτα ωνομάσθη από την πόλιν Τροίαν Τρωικόν βασίλειον. Και οι λαοί δε τούτου ωνομάσθησαν Δάρδανοι. Λέγουν

δε, ότι ο Δάρδανος έκαμε και τον συνοικισμό των υπεράνω της Θράκης
Δαρδάνων.

Εις την Σαμοθράκην μετέβη και ο **Κάδμος**, εθεωρείτο μάλιστα, ότι και πολλοί εκ της ακολουθίας του Κάδμου είχαν εγκατασταθῆ εις αυτήν, το όποιον πρέπει να θεωρηθῆ ως μακρινή παράδοσις περί αποικίας Φοινικικής εις την Σαμοθράκην.

«Ο Έφορος δε λέγει δια την Αρμονίαν, ότι αυτή είνε κόρη της Ηλέκτρας και του Άτλαντας. Κάδμον δε παραπλέοντα την νησον Σαμοθράκην αρπάσαι αυτήν. Την δε εις τιμήν της μητρός ονομάσαι τας Ηλέκτρας πύλας. Και νυν έτι εν τη Σαμοθράκη ζητούσιν αυτήν εν ταις εορταίς» .

«Την επομβριάν φεύγοντες Αρκάδες (Πελασγοί δηλονότι) Πελοπόννησον μεν εξέλιπον, εν δε τη Θρακική νήσω τους βίους ιδρύσαντο, κατασκευάσαι δε τον Δάρδανον ενταύθα των θεών τούτων ιερών, αρρήτους τοις άλλοις ποιούνται τας ιδίας αυτών ονομασίας και τας τελετάς επιτελείν. Ως δε μετήγε του λαού την πλείονα μοίραν εις την Ασίαν, τα μεν ιερά των θεών και τας τελετάς τοις υπομείνασιν εν τη νήσω καταλιπείν.

»Ο Δάρδανος εξελθών από την Αρκαδίαν κατήντησεν εις Σαμοθράκην, εξελθών δε από την Σαμοθράκην κατέλιπεν εκεί τον **Σάωνα**» [1072](#) . «Ο Δημαγόρας από Λιβύης λέγει ελθούσαν την Ηλέκτραν οικήσαι την Σαμοθράκην. Ένθα συγγενομένη Διῖ έτεκεν Ημιθέαν, Δάρδανον, Αρμονίαν. Τον δε Κάδμον παραπλέοντα μετά Θάσου επί ζήτησιν της αδελφής μυηθῆναι τε και μουύμενον ιδείν την Άρμονίαν, πρόνοια δε Αθήνας αρπάσαι αυτήν» [1073](#)

Οι Σαμόθρακες κατά την αρχαιότητα ήκμαζον, είχαν δε ως νησιώται αξιόλογον ναυτικόν. Απέβησαν δε τόσοσιν ισχυροί, ώστε εκυριάρχησαν και εις την απέναντι Θρακικην παραλίαν, ήτις προηγουμένως μέχρι των εκβολών του Έβρου ήτο χώρα των Κικόνων Θρακών. Είχον δε οι Σαμόθρακες υπό την κατοχήν των τα λεγόμενα Σαμοθράκια τείχη, ήτοι τας πόλεις Σάλην, Ζώνην, Σέρρειον και Μεσημβριάν.

Κατά την εκστρατείαν του Ξέρξου εναντίον της Ελλάδος οι Σαμόθρακες, όπως οι άλλοι νησιώται, ήσαν σύμμαχοι των Περσών. Έλαβε δε το ναυτικόν της Σαμοθράκης μέρος κατά την εν Σαλαμίни ναυμαχίαν, κατά την οποίαν συνέβη το έξης επεισόδιον, ως ιστορεί ο Ηρόδοτος. «Ενώ τίνες των Φοινίκων κατηγορούν τους Έωνας, ότι φέρονται προδοτικώς προς τους Πέρσας, πλοίον Σαμοθρακικόν εκτύπησε πλοίον Αττικόν. Το Αττικόν εβυθίσβη, άλλο όμως πλοίον Αιγινητικόν

όρμησαν εβύθισε το Σαμοθρακικόν. Ἄλλ' οἱ Σαμόθρακες ἦσαν καλοὶ *ακοντισταί* και κτυπώντες ἀπὸ το βυθιζόμενον πλοῖον τῶν τοὺς ἐπιβάτας, τοῦ ἐχθρικοῦ πλοῖου τοὺς ἐφόνευσαν και ἐκυρίευσαν το πλοῖον. Το κατόρθωμα τοῦτο ἔσωσε τοὺς Ἴωνας, διότι ο Ἰέρξης, ἀμα εἶδε το ἠρωϊκόν τοῦτο κατόρθωμα, διέταξε με μεγάλην οργήν να κόψουν τας κεφάλας τῶν Φοινίκων, δια να μη συκοφαντοῦν τοὺς καλλίτεροὺς τῶν».

Φαίνεται δε, ὅτι ἀπὸ το γεγονός τοῦτο τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ ἐξεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἀπὸ τὴν Ελλάδα και μετὰ ταῦτα υπεδούλωσαν τας νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐπέβαλαν εἰς τὴν Σαμοθράκην βαρύτατος φόρους. Οἱ Σαμόθρακες τότε, δια να ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν καταθλιπτικὴν ταύτην φορολογίαν, δῶρισαν εἰς τας Ἀθήνας ὡς πληρεξούσιον δικηγόρον τὸν ῥήτορα Ἀντιφώντα, ὅστις ἔγραψε τὸν περίφημον λόγον τοῦ «περὶ Σαμοθράκων φόρου».

Ἡ Σαμοθράκη μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν υπετάγη εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, μετὰ δε τὴν Ἀνταλκίδειον εἰρήνην ἐγίνε πάλιν αὐτόνομος.

Κατόπιν ἐγένε ἐν υποτελής εἰς τὸν Φίλιππον και τοὺς Μακεδόνας, μετὰ δε τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Περσέως, περὶ ἧς γράφομεν ἀλλαχοῦ, υπετάγη εἰς τοὺς Ῥωμαίους, πλην διετέλεσε, καθὼς και ἡ Θράκη, αὐτόνομος και υπ' αὐτοὺς.

Ἡ Σαμοθράκη ἐφημίζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δια το Ἀρσινόειον, το ὁποῖον ἦτο καθιερωμένον εἰς Πτολεμαῖον τὸν Λάγον, ὡς και δια τὸν Δῶριον ναόν, ἀφιερωμένον εἰς τας ἐν τῇ νήσῳ λατρευόμενας θεότητας. Σῶζονται δε μέχρι τῆς σήμερον τα ερεῖπια τούτων, ἐντεῦθεν δε ἠρπάγη το ἐξαΐσιας τέχνης και ωραιότητος ἀγαλμα τῆς Νίκης .

Φαίνεται δε, ὅτι και ο περίφημος ἐκ Πάρου ἀγαλματοποιὸς Σκόπας διέμεινε και ἐργάσθηκε εἰς τὴν Σαμοθράκην και εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται το εἰς το Μουσεῖον τοῦ Λούβρου εὐρισκόμενον σήμερον ἀγαλμα τῆς Νίκης, ἀφιερωθέν κατὰ πάσαν πιθανότητα ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ εἰς το Ἱερὸν τῶν Καβείρων, καθόσον νομίσματα τοῦ βασιλέως τούτου φέρουν ἐπ' αὐτῶν ἀποτυπωμένον το ὁμοίωμα τῆς Νίκης τῆς Σαμοθράκης.

Ἀξιοσημείωτος ἦτο δια το μοναδικόν και κανονικὸν σχημά τοῦ ο ἐν Σαμοθράκῃ Δωρικὸς μαρμάρινος ναός, κτισθεὶς περὶ τα 260 π. Χ., ὅστις ἦτο τελεστήριον. Εἶχε σχῆμα προαγγέλλον τὴν χριστιανικὴν βασιλικὴν ἐκκλησίαν, διότι προ τῆς εἰσόδου εἶχε στοάν, διαιρεῖτο ἐσωτερικῶς εἰς τρία τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων το μέσον ἦτο πλατύτερον και ἀπέληγεν εἰς ἀψίδα (ὅπου ἦτο και ο δια τας θυσίας *βόθρος*). Περίφημος δε ἦτο ἡ Σαμοθράκη δια τα τελούμενα ἐκεῖ μυστήρια τῶν Καβείρων

(Μεγάλων θεών) και απέκτησεν αξιόλογα μνημεία κατά τους πρώτους Ελληνιστικούς χρόνους. Μεταξύ των μνημείων τούτων διέπρεπε το καλούμενον **Αρσινόειον**, μαρμαρινον περιφερές οικοδόμημα, το οποίον κατά την επί του επιστυλίου επιγραφην ανέθηκε τοις *μεγάλοις θεοίς* η βασίλισσα Αρσινόη, βασιλέως Πτολεμαίου θυγάτηρ, βασιλέως Λυσιμάχου γυνή. Προέρχεται δε τούτο εκ των μεταξύ του 288 και 281 χρόνων π. Χ. και παρέχει παράδειγμα συνεχίσεως κατά τους Ελληνιστικούς χρόνους των κατά την τετάρτην εκατονταετηρίδα και δη απ' αρχαιοτάτων χρόνων κατασκευαζόμενων εις την Ελλάδα περιφερών θολωτών οικοδομημάτων.

Δωρικού ρυθμού ήτο και ο ιδιόσχημος ναός εις την Σαμοθράκην, ο οποίος οικοδομήθη περί τα 260 π. Χ. και εχορησίμειε προς τέλεσιν των μυστηρίων των Καβείρων. Ο ναός των Καβείρων ήτο ίσως ανάθημα του βασιλέως της Αιγύπτου Πτολεμαίου Β' (285—247 π. Χ.), η δε αδελφή και σύζυγός του Αρσινόη εκόσμησεν αυτόν προ του 281 με κυκλικόν οικοδόμημα

Δια δε την περίφημον και υπερμεγέθη Νίκην της Σαμοθράκης ο Καββαδίας λέγει.

«Εκ του βάθρου της Νίκης, έχοντος σχήμα πλώρας πλοίου και εκ νομισμάτων Δημητρίου του Πολιορκητού, εικονιζόντων Νίκην επί πλώρας πλοίου και χρονολογουμένων από του 294 έως 288 π.Χ., συνάγεται, ότι το μνημείον θα ανηγέρθη εις την Σαμοθράκην προς ανάμνησιν πιθανώς της εν Σαλαμίनि της Κύπρου ναυμαχίας του Δημητρίου κατά του Πτολεμαίου (300) π. Χ.), κατ' ακολουθίαν της οποίας πάντες οι Διάδοχοι προσέλαβαν τον τίτλον του βασιλέως. Το αριστούργημα τούτο του Λούβρου προέρχεται επομένως εκ του 305—286 π. Χ.

»Ηδυνήθη δε ο τεχνίτης να ανάπτυξη πληρέστατα άπασαν την καλλιτεχνικήν του και τεχνουργικήν αρετήν, εδημιούργησεν έργον πλήρες ζωής και κινήσεως και απεδείχθη αριστοτέχνης όχι μόνον εις την διάταξιν της μορφής, αλλά και εις την πτύχωσιν του ιματισμού. Τοιουτοτρόπως ο τεχνίτης ανεπλήρωσε την μεγαλοπρέπειαν της όλης μορφης, ήτις μεγάλως επιβάλλεται και προξενεί εκπληκτικήν εντύπωσιν εις τον θεατήν, δυνάμενον να διακρίνη, ότι εις το μάρμαρον ενυπάρχει δαιμόνια τις δημιουργική δύναμις, η οποία προσελκύει και καταθέλγει την ψυχήν του. Τοιούτο εδημιούργησε μνημείον εις την Σαμοθράκην η πλαστική τέχνη» [1076](#)

Ο δε Τσούντας περί του έργου τούτου λέγει.

«Η Νίκη της Σαμοθράκης με την ορμήν της, με την δεξιοτεχνίαν των ενδυμάτων και των μεγάλων- ανοικτών πτερύγων και με την θαυμασίαν στροφήν του

ραδινού, υπερφυσικού μεγέθους σώματος είνε ωραίον και υπερήφανον έργον, άξιον να αντιπροσώπευση το πνεύμα της Ελληνιστικής εποχής» [1077](#)

Από την Σαμοθράκη κατήγετο ο γραμματικός Αρίσταρχος, κορυφαίος μαθητής του διασήμου Αλεξανδρινού γραμματικού Αριστοφάνους του Βυζαντίου. Ήκμασεν ο Αρίσταρχος επι της εποχής Πτολεμαίου του Φιλομήτορος, ήτο δε σπουδαιότατος γραμματικός και κριτικός. Κατά τον Κικέρωνα επιμάτο πανταχού και, όταν επρόκειτο να επαινέσουν τίνα ως μεγάλον κριτικόν, έλεγον Aristarchus, δηλαδή (αυτός είνε) άλλος Αρίσταρχος. Τούτου μαθητής υπήρξε Διονύσιος ο Θραξ, διάσημος δια το σύγγραμμα του «Γραμματική Τέχνη», το οποίον επί πολλούς αιώνας ήτο εν χρήσει εις τα σχολεία ως βοηθητικόν μέσον προς εκμάθησιν της γραμματικής.

Τα νομίσματα της Σαμοθράκης είνε όλα μεταγενέστερα των χρόνων του Αλεξάνδρου. Τα νομίσματα του τρίτου π. Χ. αιώνος φέρουν επί της μιας όψεως κεφαλήν Αθηνάς, επί δε της άλλης υπάρχει η Κυβέλη καθήμενη επί θρόνου, του οποίου υποκάτω λέων με το όνομα του άρχοντος ή προτομή κριού, ως και κεφαλή κριού με σύμβολον *κηρύκειον* και επιγραφήν ΣΑΜΟ.

Κατά την περίοδον της Ρωμαϊκής κυριαρχίας τα νομίσματα της Σάμοθράκης φέρουν επι της μιας όψεως προτομήν Αθηνάς, επί δε της άλλης την Κυβέλην καθημένην με επιγραφην ΣΑΜΟΘΡΑΚΩΝ.

Επί τίνος αυτοκρατορικού νομίσματος του Αδριανού απαντά η αξιοσημείωτος επιγραφή ΣΑΜΙΩΝ ΕΝ ΘΡΑΚΗ.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΔ	Αρχαιολογικόν Δελτίον.
ABNP	Annuaire de la Bibliotheque Nationale a Plovdiv.
AEM	Archaeologisch-Epigraphisch Mitteilungen aus Osterreich.
ΑΘΛΓΘ	Αρχεῖον Θρακικῆς Γλωσσικῆς καὶ Λαογραφικῆς Θησαυροῦ.
AMNAB	Annuaire du Musee National Archeologique Bulgare.
BCH	Bulletin de Correspondance Hellenique.
BIAB	Bulletin de l'Institut Archeologique Bulgare.
BMNVarna	Bulletin Musee National Varna.
BSAVarna	Bulletin de la societe archeologique a Varna
CBMThrace	P. Gardner - B. Head, A catalogue of the Greek Coins in the British Museum (The Tauric Chersonese, Sarmatia, Dacia, Moesia, Thrace e.t.c.), London 1877.
CIG	Corpus Inscriptionum Graecarum, Berlin 1827-77.
CB	The Classical Bulletin
D-H	A. Dumont - Th. Homolle, Melanges d'archeologie et d'epigraphie, Paris 1892.
D-Inscr Paris.	A. Dumont, Inscriptions et monuments figures de laThrace,
Δ-Μακεδονία	Μ. Δήμιτσα, Η Μακεδονία εν λίθοις φθεγγομένοις και μνημείοις σωζομένοις, Αθήναι 1896 (ανατύπωση 1988).
ΕΦΣΚ	Ο εν Κωνσταντινουπόλει Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος.
Hellenica	L. Robert, Hellenica. Recueil d'epigraphie, de numismatique et d'antiquites grecques, I-XIII, Paris 1940-1965.
IG	Inscriptiones Graecae, Berolini.
IGB	G. Mihailov, Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae, I-IV, Serdicae 1956-1966.
IGR	R. Cagnat, Inscriptiones Graecae ad res Romanaeas pertinentes, Paris 1911.
IEE	Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.

K-ΙΣ	Γ. Καφταντζη, Ιστορία της πόλεως των Σερρών και της περιφέρειάς της, Αθηναι 1967.
Krauss-IKA	Die inschriften von Sestos und der thrakischen Chersones, Inschriften griechischer Staedte aus Kleinasien, Band 19, Bonn 1980
Launey-Heracles	M. Launey, Le sanctuaire et le culte d'Heracles a Thasos, Paris 1944.
Moretti-IAG	L. Moretti, Iscrizioni Agonistiche Greche, Rom 1953.
Mouschmov-APB	Antiques de la presquile Balkanique, Sofia 1912.
Mouschmov-MAP 1924.	Les monnaies antiques de Philippopolis, ABNP, Plovdiv 1924.
OA	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα, Αθηναι 1982.
Οδηγός της Θάσου	Γαλλικη Αρχαιολογικη Σχολη, Αθηναι 1989.
ΠΑΕ	Πρακτικά της εν'Αθηναις Αρχαιολογικης Εταιρειας.
RA	Revue Archeologique.
RE	Realencyclopadie der Classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart 1894 κ.ε.
RPh	Revue de Philologie, de Litterature et d'Histoire anciennes, Paris (3e serie)
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
Schonert-MB	E. Schonert-Geiss, Die Munzprägung von Byzantion, Amsterdam 1972.
SNG	Sylloge Numorum Graecorum, The collection of the American Numismatic Society, New York 1987.
Syll3	W. Dittenberger, Sylloge Inscriptionum Graecarum, 1915/1924 (ανατύπωση 1960)
Thasos I-II	J. Pouilloux, Recherches sur l'histoire et les cultes de Thasos, I. De la fondation de la cite a 196 avant J-C., Paris 1954. Ch. Dunant - J. Pouilloux, Recherches sur l'histoire et les cultes de Thasos, II. De 196 avant J.-C. jusqu'a la fin de 'Antiquite, Paris 1958.
T-TEA	Z. Tasliklioglu, Trakya'da epigrafya arastirmalari, I-II, Istanbul 1961/1971.
T-TTK 561.	Z. Tasliklioglu, Turk Tarih Kurumu, Belleten 23 (1959) 552-561.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1\)](#) Στράβ. Ζ, 329.
- [2\)](#) Στράβ. ΙΔ, 629.
- [3\)](#) Geogr. Gr. Min. Τόμ. Β'. Ευσταθίου Παρεκβ. σελ 290.
- [4\)](#) Geogr. Min. Τόμ. Λ'. Σκυλ. Καρυανδ. Περικλ. Ευρ. 67. Έκδ, Didot. Παρίσ. 1855.
- [5\)](#) Στράβ. Ζ, απ. 24.
- [6\)](#) Στράβ. Ζ, 323. Α, 6.
- [7\)](#) Στράβ. Ζ, 331.
- [8\)](#) Όμ. Ίλ. Ξ. 227.
- [9\)](#) Ηροδ. Ζ, 138.
- [10\)](#) Ορφ. Αργοναυτ. 80.
- [11\)](#) Διοδ. Σικελ. Λ, 81- Ορφ. Άργον. 79. — Απολλοδρ. βιβλιοθ. σελ. 12.
- [12\)](#) Fragm. Histor. graecor. Τόμ. Γ'. Θρασύλλ. Μενδησιού 1. Έκδ. Παρίσ. 1874.
- [13\)](#) Πολυβ. ΛΔ, 10.
- [14\)](#) Στράβ. Δ, 209.
- [15\)](#) Ηροδ. Ζ, 22—Στράβ. Ζ, 331.- Όμ. Ίλ. Ξ, 224.- Όμ. ύμν. Απολ. 33.— Ορφ. Αργ. 465.
- [16\)](#) Στραβ. Α, 6. 5) Όμ. Ίλ. Φ, 156
- [17\)](#) Όμ. Ιλ. Φ, 156.
- [18\)](#) Στράβ. Ζ, 329.
- [19\)](#) Μυθογράφοι Έλληνες, Κόνωνος διηγήσεις, σελ. 126. Έκδ. Westermann Brunsvigue 1848.
- [20\)](#) Αυτόθι, σελ. 126.
- [21\)](#) Απολλοδρ. Βιβλιοθ. σελ. 60.
- [22\)](#) Fragm. Hist. gr. Τόμ. Δ'. Πυθερμ. Εφεσ. Παράδοξα 4.

- [23](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [24](#)) Αθην. Ζ, 56
- [25](#)) Fragm. Gomicor. graec. Τόμ. Γ' Αντιφάνους Θαμύρας σελ. 55. Έκδ. Λυγ. Meineke. Βερολίνον 1839.
- [26](#)) Αισχ. Ικέτ. 254. Πέρσ. 497.
- [27](#)) Θουκυδ. Β, 29.
- [28](#)) Αριστοτέλους Μετεωρολογ. Τόμ. Α' σελ. 350 έκδ. Bekker. Βερολίνον 1831.
- [29](#)) Ιωαν. Ζωναρά Ιστ. Θ, 28.
- [30](#)) Geogr. gr. Min. Τόμ. Β'. Ψευδοπλουτάρχου περί ποταμών και ορών επωνυμίας, ΙΙΙ, σελ. 640.
- [31](#)) Ευριπ. Ηρακλ. Μαινóm. στιχ. 386.
- [32](#)) Ηροδ. Δ, 90- Στράβ. Ζ, 331.
- [33](#)) Ηροδ. Δ, 91. Ζ, 58.
- [34](#)) Ηροδ. Δ, 62.
- [35](#)) Πτολεμ. Κλαυδ. Γεωγραφική υφήγησις Τόμ.. Α'. Μέρ. Α' σελ, 458. Έκδ. Didot. Παρισ. 1901.
- [36](#)) Αυτόθι, σελ. 442.
- [37](#)) Στράβ. Ζ, 305, 306. Α, 50. Ζ, 289, 305.
- [38](#)) Ηροδ. Δ, 94.
- [39](#)) Πλάτ. Νομ. Β.-Ορφ. Άργον. 1373.- Ησιοδ. Έργ. και ημ. 305 και 547.
- [40](#)) Αισχ. Πέρσ. 494 και 465.
- [41](#)) Αισχ. Αγαμέμν. 192.
- [42](#)) Σοφοκλ. Αντιγ. 589.
- [43](#)) Σοφοκλ. Οιδ. Τυρ. 196.
- [44](#)) Decharme, Μυθολ. Αρχ. Ελλάδ. σελ. 595.
- [45](#)) Ευρ. Ανδρ. 215. Άλκηστ. 67. Ρήσ 921.
- [46](#)) Αριστοφ. Αχαρν. 138.
- [47](#)) Απολλων. Ροδ. Άργον. Α, 213.-Ορφ. Άργον. 677.

- [48](#)) Ορφ. ὕμν. 80.
- [49](#)) Ξενοφ. Αναβ. Ζ, 4, 3, 5.
- [50](#)) Πaus. Η, 17.
- [51](#)) Αριστοτέλους περί θαυμασίων ακουσμάτων, σελ. 845.
- [52](#)) Αριστ. ρήτορ., Ιερών λόγος Β', σελ. 481. Έκδ. G. Dindorf. Λειψία 1829.
- [53](#)) Αιλιαν. περί ζώων, βιβλ. δεύτ., σελ. 20. Έκδ. Didot. Παρίσι 1858.
- [54](#)) Πορφυρ. περί αποχής εμψύχων, 17.
- [55](#)) Θεοφράστ. περί φυτών ιστορ. Βιβλ. Δ', 5. Έκδ. Didot. Παρίσ. 1866.
- [56](#)) Ομ. Ιλ. Ι, 71.
- [57](#)) Ομ. Ιλ. Λ, 221,-Πινδρ. Πυθιον. Δ, 365.
- [58](#)) Ηροδ. Ζ, 25.
- [59](#)) Ξενοφ. Αναβ. Ζ, 3.
- [60](#)) Ηροδ. Ζ, 105-115, 125 και 126.
- [61](#)) Ηροδ. Ε, 3.
- [62](#)) Φίλοστράτου εις Απολλ. Τυαν. Η, 281.
- [63](#)) Πολυαίν. Δ, 16.
- [64](#)) Giseke, Thrakisch - Pelasg. σελ. 16.
- [65](#)) Πaus. Α, 9
- [66](#)) Στράβ. Ζ, 33.
- [67](#)) Ομ. Ιλ. Ξ, 226. - Ηροδ. Ζ, 112. - Θουκυδ. Β, 29.
- [68](#)) Στράβ. ΙΒ, 550.
- [69](#)) Geogr. Graec. Minor. Ανων. Περιηγ. 414. Έκδ. Didot Παρίσ. 1855.
- [70](#)) Ομ. Ιλ. Ρ, 350.- Στράβ. Ζ, 313, 329 και Ζ απ. 4.
- [71](#)) Πaus. Θ, 21.
- [72](#)) Στράβ. Γ, 331.- Ευσταθίου Θεσσαλονίκης, Προλεγόμενα εις Ιλ. και Οδ. 359, 24-26.
- [73](#)) Ηροδ. Ζ, 185.

- [74](#)) Ηροδ. Ε, 15, 98.
- [75](#)) Eragm. Hist. Gr., Ξανθού Λυδού, 8. - Κωνσταντ. Ποοφυρ. περί Θεμ. Βιβλίον.Ι, κεφάλ. 3.- Frag, Hist. Gr., Νικ. Δαμ. 71, ως γράφει εν τω ιη' βιβλίω αυτού.
- [76](#)) Διοδ. Σικελιώτου, Ιστορ. ΙΕ, 1-3. ΙΖ, 8.
- [77](#)) Ισοκρ. Φιλιππ. 7.
- [78](#)) Δημοσθ. Α' Φιλιππ. 13. Α' Ολυνθ. 23.
- [79](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΕ, 4.
- [80](#)) Αυτόθι, Κ, 19.
- [81](#)) Πaus. Ι, 13.- Dittenberger, Syll. Inscr. graec. Τόμ. Α', σελ. 208. Έκδ. Λειψίας 1898.
- [82](#)) Πaus. Ε, 1.
- [83](#)) Plin. Hist. Natur. 10.- Ηροδ. Ε, 42.
- [84](#)) Στράβ. Ζ, 329.
- [85](#)) Fragm, Hist. Gr., Τόμ. Α', Χάρωνος 7.- Αθην. ΙΒ, 9. -ΒCH, 1889, σ. 329.
- [86](#)) Μαργαρ. Δήμιτσα, Αρχ. Γεωγρ. Μακεδονίας, Τόμ. Α', σελ. 569.
- [87](#)) Fragm. Hist. Gr. Τόμ. Δ', Ηγησίππου - Μυθογρ. Έλλην. Παρθεν.Νικ. σελ. 157.
- [88](#)) Θουκυδ. Ε, 19.- Ηροδ. Ε, 16.
- [89](#)) Head Barclay, Ελληνική Νομισματολογία, μετάφρ. Ι. Σβορώνου. Το έργον ακολουθούμεν εις τα σχετικά εις το έργον μας περί νομισμάτων, χωρίς πλέον του λοιπού να το αναφέρωμεν, ει μη εις ειδικάς περιπτώσεις.
- [90](#)) Στράβ Ζ, 331.- Θουκ. Ε, 19. - Πολυβ. 10, 41. - Πλουτ. Σύλλ. 23, - Στέφ. Βυζ. εν λέξει Μαιδοί. - Διονυσ. εν Βασσαρικών ιδ'.
- [91](#)) Tit. Liv. Ρωμ. Ιστορία, τόμ. Α', (βιβλ. 26, κεφ, 25, σελ. 732, Έκδ. Didot. Παρίσ. 1877.
- [92](#)) Ομ. Ιλ. Η, 297.
- [93](#)) Brandis, Munzwesen Vorderasiens 6, 608.
- [94](#)) Στράβ. Ζ, 331.- Θουκ. Α., 100.- Διονυσ. εν Βασσαρ. ιδ'. - ΒCH, 1911, σ. 108.
- [95](#)) Ευριπ. Ρήσ. 972.- Ηροδ. Ζ., 111.
- [96](#)) Fragm. Hist. Gr. Τόμ. Α'. Εκατ. αποσπ. 128 και 129. Ένθα «Σατρικένται, έθνος Θράκιον», περί ου ο εκδόιης σημειώνει «populus ignotus» (λαός άγνωστος).- Και Kretschmer, Einleitung in die Gesch. der griech. Sprache, σελ. 239.

- [97](#)) Νικοδ. Συναξαρ. Τόμ. Γ', σελ. 205. Πρβλ. και το αρχαίον Θρακικόν όνομα Σύρμος και θηλ. Σύρμα, πολλαχού της Θράκης μέχρι σήμερα φερόμενα..
- [98](#)) Head Barclay, Ελλην. Νομισμ. Τόμ. Α', σελ. 261, ένθα αναφ. και Leake, Northern Greece Γ, σελ. 231.
- [99](#)) Στράβ. Ζ, αποσπ. 43. - Στέφ. Βυζάντ. εν λέξει.- Αππιαν, 4, 87 και 4, 102. -Ομ. Οδ. Θ, 284, 294.
- [100](#)) Πaus. Ζ, 10, 6.
- [101](#)) Αππιαν. Εμφυλ. πολεμ. Βιβλ. Δ', σελ. 498 και 499.
- [102](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Β', σελ. 267. Έκδ. Λειψίας 1829.
- [103](#)) Μόμσεν, Ρωμ. Ιστορ, Α' Μερ., Β' 440.
- [104](#)) Fragm. Hist. Gr. Τόμ. Α', Θεοπόμπ. μη απ. 248.
- [105](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Γ', σελ. 74.
- [106](#)) Στέφ. Βυζάντ. εν λέξει, σελ. 217.- Πολυβ. 24, 6, 4. - Στράβ. Ζ, απόσπ. 6.- Liv. 39, 53 και 40, 22. - Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 477.
- [107](#)) Δίων. Κασσ. Τομ. Γ', σελ. 199.
- [108](#)) Πολυβ, αποσπ. 15,10. - Στέφ. Βυζ. εν λέξει.
- [109](#)) Plinii Natur Histor. Τόμ. Α', Βιβλ. Δ', κεφ. 18, σελ. 190. Έκδ. Didot. Παρισ.1860
- [110](#)) Fragm. Histor. Gr. Τομ. Γ', Φιλοστεφ. Κυρην. απόσπ. 7.
- [111](#)) Απολλοδώρ. Βιβλιοθ, σελ. 56. - Στράβ. Ζ, 331.
- [112](#)) Cod. lat. 4803. - Περί Βιστονίδος όρα Αριστοτ. Η. ann. 8,14δ. - Στέφ. Βυζ. εν λέξει Βιστονίς. - Αιλ. Η. Ann. 15,25. - Πλιν. 4,42.
- [113](#)) Μυθογρ. Έλλην., Ιωάνν. Πεδιασίμου 8, σελ. 351. - Ηρακλείτου 31, σελ, 318.
- [114](#)) Ομ. Οδ. Ι, 49.
- [115](#)) Plinii, Natur. Hist. IV, 11.
- [116](#)) Liv. 38.40.
- [117](#)) Στέφ. Βυζ., ως Απολλόδωρος Χρονικών τετάρτω, σελ. 346. - Liv. 38, 40.- Πλιν. 4,40.-Απολλοδρ, απόσπ. 64. -Ηρωδιαν. σελ. 170. Έκδ. Seuz.
- [118](#)) Στράβ. ΙΓ, 624.
- [119](#)) Στράβ. ΙΓ, 624.

- [120](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [121](#)) Ηροδ. ΣΤ, 36.
- [122](#)) Ηροδ. Α, 57.
- [123](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 442.
- [124](#)) Αυτόθι, σελ. 406.
- [125](#)) Αισχ. Προμ. Δεσμ. 725.
- [126](#)) Σοφοκλ. Αντιγ. στίχ. 967 κε.
- [127](#)) Ξενοφ. Αναβ. Ζ, 5.- Στράβ. Ζ, 319. - Λιοδ. Σικελ. ΙΔ, 37. 2) Eragm. Hist. Gr. Τόμ. Γ', αποσπ. 127, Νικολ. Δαμασκ.
- [128](#)) Eragm. Hist. Gr. Τόμ. Γ', απόσπ. 127, Νικολ. Δαμασκ.
- [129](#)) Στράβ Ζ, απόσπ. 48.
- [130](#)) Plin. Nat. Hist., Τόμ. Α, Βιβλ. Δ', κεφ. 18, σελ. 190.- Liv. 38, 40 και 38, 81.- «Η Δροσική γειτονική εστί τη Κοιλητική. Επιγραφή εις την συλλογ. Dittenberger (Orient αριθ. 378).
- [131](#)) Στεφ. Βυζ. Τραυσοί πλησίον «Κοιληταίς».-Κοιλητικοί, Κοιλοϊτικοί, Κοίλοι. Argum. cat. 4803.- Tacit. Anna. 3, 38 - Ηροδ. Ε, 3, 5.
- [132](#)) Tit. Liv. 33,41.
- [133](#)) Κλημ. Αλεξανδρ. Σπτρωμ. Προτρεπτ. Τόμ. Δ', 89.
- [134](#)) Στράβ. Ζ. 331.- Plin. Ntur. Hist. Τόμ. Α', βιβλ. Δ', σελ. 190
- [135](#)) Θουκ. Β, 96.- Πολυβ. ΚΔ, 61.- Liv. 44,42.
- [136](#)) Λουκιανού Μακρόβιοι.
- [137](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΒ, 50.
- [138](#)) Θουκυδ. Β, 29, 67 και 95 - 101,- Ηροδ. Ζ, 137.
- [139](#)) Head Barclay-Σβορώνου, Ελλην. Νομισματ. Α', σελ. 353. - Και Bull. de Corr. hellen. ΙΙΙ, σελ. 417, έτος 1879, υπό Muret.
- [140](#)) Θουκυδ. Β, 95, 101. Δ, 101.
- [141](#)) Head Barclay, Τόμ. Α', σελ. 354.
- [142](#)) Εφημ. Αρχαιολογ. έτος 1890, σελ. 161. - Αρχαιολογ. Δελτίον 1889, σελ. 204.

- [143](#)) Περί της επιγραφής ταύτης ὄρα Γεωργ. Λαμπουσιάδου, Θρακική Επετηρίς 1897, σελ. 153, κτλ. Αθήναι 1897. - Dittenberger, Syll. Inscr. graec. Τόμ. Α', επιγρ. 76. Έκδ. Λειψίας 1898.
- [144](#)) Dittenberger, Syll. Inscr. Graec. επιγρ. 228, σελ. 334.
- [145](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 104.
- [146](#)) Πολυαίνου Στρατηγ βιβλ. γ', σελ. 273. Έκδ. Luchtmans 1690.
- [147](#)) Αριστ. Οικονομ. Τόμ. Α', σελ. 1351.
- [148](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μέρ. Α', σελ. 363.
- [149](#)) Πλουτ. Ηθικά, αποφθ. βασιλ. Κότυος, Τόμ. Α', σελ. 207. Έκδ. Didot. Παρίσ. 1839.
- [150](#)) Ιωάν. Στοβαίου Ανθολόγιον, Τόμ. Β', Αγριππίου 45, σελ. 237, Έκδ. Aug, Meineke. Λειψία 1855.
- [151](#)) Fragm. Hist. Graec Τόμ. Α', θεοπόμπου βιβλ Ι, ασόπ. 33, ως παρ'Αθηναίω ΧΙΙ, 531 και Διοδ. Σικελ. ΧVΙ, 2.
- [152](#)) Αθην. Δ, 7.- Fragm. Comic. Graec. Αναξ. Πρωτεσ. Τόμ. Γ', σελ. 183.
- [153](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 114 και 118.
- [154](#)) Αριστ. Τόμ. Β', Οικονομ. σελ. 1351.
- [155](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ 118. - Ερν. Κουρτίου, Ελλην. Ιστορ. μετάφρ. Σπ. Λάμπρου, Τόμ. Λ', σελ. 125 και 127.- Φιλιοστρ. εις Απολλ. Τυαν. Η, 280.
- [156](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Β', Αριστοτ. Πολιτ. Fragm. 161.
- [157](#)) Εφημ. Αρχαιολ., έτος 1890, σελ. 160.
- [158](#)) BCH, Τόμ. 20ός, έτος 1896, σελ. 477.
- [159](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μέρ. Α', σελ. 225.- Φωτίου Λεξ. Συναγωγή, Τόμ. Α', σελ. 158.
- [160](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 163.
- [161](#)) Στράβ. Ζ, 331.- Droysen, Ιστορ. Μεγ. Αλεξάνδρου, μετάφρ. Ι. Πανταζίδου, σελ. 449.
- [162](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 9 και 10.
- [163](#)) Ερν. Κουρτίου, Ελλην. Ιστορ. σελ. 163.
- [164](#)) BCH, Τόμ. 20ός, έτος 1896, σελ. 467, Inscript. de Delphes, υπό Gabriel Millet.

- [165](#)) Αυτόθι σελ. 468 και 469.
- [166](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 169.
- [167](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 170.
- [168](#)) Αυτόθι 9 και 10.
- [169](#)) Αρχαιολ. Εφημ. 1886 σελ. 98. Εκ των Αττικών ψηφισμάτων υπό του Αδριανουπολίτου καθηγητού εν τω Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ αειμνήστου Στεφάνου Α. Κουμανούδη.
- [170](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μερ. Α', σελ. 225.
- [171](#)) Ερν. Κουρτίου, Ελλ. Ιστορ. σελ. 323.
- [172](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Β'. - Αριστ. Πολιτ. Fragm. 161.
- [173](#)) Δημοσθ. περί των εν Χερρον. 13 και 67. Περί του στεφάνου 27.
- [174](#)) Αρποκρατίων, εν λέξει. Αμάδοκος, «ος και Φιλίππω συμμαχήσων ἦλθεν εις τον προς Κερσοβλέπτην πόλεμον», ως Θεοπομ. Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', σελ. 295.- Schafer, Demosthenes und seine Zeit, Τόμ. Α', έκδ. Β', σελ. 446.-Ερν. Κουρτίου, Ελλ. Ιστορ. σελ. 446.
- [175](#)) Ερνεστ. Κουρτίου, Ελλ. Ιστορ. μετάφρ. Σπ. Λάμπρου, Τόμ. Ε', σελ. 393,
- [176](#)) Αππιαν. Εμφ. πολ. Βιβλ. Δ', σελ. 498
- [177](#)) Δημοσθ. Φιλιππ. Δ'.
- [178](#)) Ισοκρ. περί Ειρήν. 9.
- [179](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΣΤ, 34 και 71.-Πολυβ. Λθ, 1,
- [180](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΖ, 8.
- [181](#)) Εφημ. Αρχαιολ. 1871, σελ. 451. - Dittemberger, Syllog, Inscr. graec. έκδ. Λειψίας 1898, επιγρ.114
- [182](#)) Ερνέστ. Κουρτίου, Ελλην. Ιστορ. σελ. 65.
- [183](#)) Αθηναίου ΙΙ, 5. Έκδ. Λειψίας.
- [184](#)) Κ. Παπαρρηγ., Ελλην. Ιστορ. Τόμ. Β', σελ. 115.
- [185](#)) Στράβ Ζ, 331.
- [186](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΘ, 73.
- [187](#)) Πaus. Α',10.

- [188](#)) Imhoof-Blumer, Monnaies grecques, σελ.56. - Catal. Brit. Mus. Thrace, σελ. 239. - Head - Barclay, σελ. 285.
- [189](#)) Παισαν. Ι, 19.
- [190](#)) Πολυβ. Δ, 46.
- [191](#)) Στεφ. Βυζαντ. σελ. 640.
- [192](#)) Πολυβ, αποσπ. Η, 24.
- [193](#)) Tit. Liv. κεφ. 42, 51.
- [194](#)) Διοδ. Σικελ. αποσπ. Βιβλ. 30, 30.
- [195](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μέρ. Α', σελ.363.
- [196](#)) Πολυβ. βιβλ. 27, 10.
- [197](#)) Tit. Liv. Τόμ. Β', Ρωμ. Ιστ. βιβλ. 54, κεφ. 5, σελ. 670.
- [198](#)) BCH, Τόμ. Δος, έτος 1880, σελ. 50.
- [199](#)) Πολυβ. βιβλ. 24, 6.- Tit, Liv. 40, 42, 46, 29.- Αθην. Χ, 440.
- [200](#)) Tit. Liv. Ρωμ. Ιστ. Τόμ. Β', βιβλ. 54, κεφ. 29, σελ. 637. -Eug. Cavaignac, Hist. de l'antiquite, Τόμ. Γ', σελ. 354.
- [201](#)) Θ. Μόμσεν, Ρωμ. Ιστορ. μετάφρ. Σ. Σακελλαροπούλου, Τόμ. Α', Μέρ. Β', σελ. 440.
- [202](#)) Πολυβ. Βιβλ. Κθ, 1 - 7. Λ, 1 - 18.- Tit. Liv. Βιβλ. 55, Ρωμ. Ιστορ., κεφ. 51 και 55, σελ. 652. - Διοδ. Σικελ. Λ, 20 - 22. ΛΑ, 9. - Δίων. Κασσ. Τόμ. Α', σελ. 37.- Πλουτ. Αιμίλ. Παύλ. 10 - 17. - Αππιαν. Μακεδ. πολεμ. 17.
- [203](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Α', σελ. 37.
- [204](#)) Tit. Liv. Ρωμ. Ιστορ. Τόμ. Β', βιβλ. 54, κεφ. 5, σελ. 670 και 732.- Διοδ. Σικελ. σωζόμενα βιβλία 30 Κωδ. Βατικαν. σελ. 78 και 581. Σωζόμ. βιβλ. 31, ως Γεώργ. Σύγκελλος Χρονογρ. σελ. 267. Σωζόμ. βιβλ. 31, ως Φώτιος Εxc. σελ. 516.
- [205](#)) Πολυβ. βιβλ. 29, 1.- Ιωαν. Ζωναρά, Ιστορ. Τόμ. Β', σελ. 317-329.
- [206](#)) Πολυβ. βιβλ. 30, 12.
- [207](#)) Mommsen, Ρωμ. Ιστορ. Τόμ. Α', Μέρ. Β', σελ. 459.
- [208](#)) Αυτόθι.
- [209](#)) Cazarow, Bulgaria vif Drebnosta (η Βουλγαρία κατά την αρχαιότητα), σελ. 41. Sophia 1926.
- [210](#)) Erag. Hist.:. Graec. Τόμ. Γ', Πορφυρ. Τυρίου απ. 13.-Ιωάν. Ζωναρά, Τόμ. Β', σελ. 329 και 331.- Tacit. Annales, βιβλ. Γ', κεφ. 38, σελ. 79.

- [211](#)) *Fragm. Hist. Graec.* Τόμ. Β'. Απόσπ. εκ της Ιστορ. Διοδ. Σικελ. βιβ. XVI.
- [212](#)) Διοδ. Σικελ. αποσπ. βιβλ. 33.
- [213](#)) Αππιαν. Μιθριδ. πόλ., σελ. 212.
- [214](#)) Στράβ. ΙΓ, 624.
- [215](#)) Διοδ. Σικελ. αποσπ. 34.
- [216](#)) *Cicer. Pis.* 34. - *Caesar. Bell. Gall.* III, 4.- Χέρτσβεργ, Ιστορ. Ελλην. Τόμ. Α', σελ. 568.
- [217](#)) Πλουτ. Αντών. 61.
- [218](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Α', σελ. 382 και 391.
- [219](#)) Dummont - Homolle, *Mel. d' Archeol. et Epigr.* σελ. 30.
- [220](#)) Δίων. Κασσ. ΝΔ, 34. - *Tacit. Annal.* Β, 64. - *Ovid. Epist. ex Ponto* Β', 9.
- [221](#)) Πλουτάρχ. τα Ηθικά Τόμ. Α', Καίσι. Σεβ. σελ. 251. Έκδ. Didot. Παρίσιοι 1839.
- [222](#)) Dumont - Homolle, *Mel. d' Archeol. et Epigr.* σελ. 377.
- [223](#)) *Tacit. Annal.* βιβλ. Β', κεφ. 64, 65, 66 και 67, σελ. 57 - 58. Βιβλ. Γ', κεφ. 38, σελ. 79.
- [224](#)) Στράβ. ΙΒ, 556.
- [225](#)) Albert Dumont, *loc. cit.*, σελ. 365. - *Corp. Insc. Graec.* Τόμ. Α', σελ. 430.
- [226](#)) Στράβ. ΙΒ, 556.
- [227](#)) *Corp. Insc. Graec.* Τόμ. Α', σελ. 430.- Dittenberger, *S. I.G.* Τόμ. Α', 365.
- [228](#)) *Dedicace des Cyziciniens*, ΜΔΙΑ, VI, σελ. 41.
- [229](#)) *Ovid. Epist. ex Ponto*, βιβλ. 11, 9.
- [230](#)) Albert Dumont - Homolle, σελ. 378.
- [231](#)) *Tacit. Annal.* Βιβλ. Γ', 38, σελ. 111. Βιβλ. Δ', 47 - 51.- Χέρτσβεργ. Τόμ. Β', σελ. 38.
- [232](#)) *Sylog. Insc. Graec.* υπό Dittenberger, επιγρ. 37, σελ. 73. Λειψία 1883.
- [233](#)) Dumont - Homolle, *Mel. d' Archeol.* κτλ. σελ., 445. - Ως και επιγρ. CIA, III, 1077.
- [234](#)) Παισαν. Α, 9.
- [235](#)) Στράβ. ΣΤ, 227.

- [236](#)) Cazarow, Bulgaria vif Drebnosta, σελ. 62.
- [237](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Υψηλ. Τόμ. Α', σελ. 477 - 180. Έκδ. Didot. Παρίσιοι 1883.
- [238](#)) Αριστοφ. Ιππ. 969.
- [239](#)) Πολυαιν. 4, 16.
- [240](#)) Στράβ. Ζ, 5 και - Ζ, αποσπ. 47.
- [241](#)) Στράβ. Θ. 426.
- [242](#)) Ammian. XXVII, 4.
- [243](#)) Ammian. Marc. Rerun Gestarum 27, 4.
- [244](#)) Δίων Κασσ. Τόμ. Γ'. σελ. 77.
- [245](#)) Αυτόθι σελ. 199. - «Ιερών Διονύσου παρ' αυτοίς», Στράβ. Ζ, 318.
- [246](#)) Αυτόθι σελ. 217. - Amm. Marcel. Rer. Gest. 27, 4.
- [247](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Γ', σελ. 217.
- [248](#)) BCH, Τόμ. 20ός. "Έτος 1896, σελ. 484. Δελφικ. επιγραφαί.
- [249](#)) Frontin. Vegece βιβλ. Δ', κεφ. 24, σελ. 725. "Έκδ. Didot. Παρίσιοι 1869.
- [250](#)) Στράβ. Ζ, 317.-Fragm. Hist. Graec. ,Τόμ- Α', 'Έκατ. 149.
- [251](#)) Άνωνυμ. Περικλ. 750-G. M. 1, 226.
- [252](#)) 'Ηροδ. Δ, 40 και 93.—Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α'. σελ. 463.
- [253](#)) Fragn. Hist. Graec. Τόμ Α', Φυλαρχ. 19, ως παρ' Άθην. XII, 51.
- [254](#)) Στράβ. Ζ, 318.—Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 463.
- [255](#)) Στράβ. Ζ,318.
- [256](#)) Αυτόθι.
- [257](#)) Αυτόθι331.
- [258](#)) Fragn. Hist Graec Τόμ. Γ', Θεοπομπ. Φιλιππ. βιβλ. Ι, απόσπ. 44.
- [259](#)) Αυτόθι,' Τόμ. Γ',-Χαρακ. Περγαμ. άποσπ. 22.
- [260](#)) 'Ησυχ. Τόμ. Ε', Εθνικά. {
- [261](#)) Σουίδα, Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 74. Έκδ. Halis et Brunsvigae 1853.
- [262](#)) Πλιν. Natur. Hist βιβλ. Δ', σελ. 190.

- [263](#)) Tomaschec, die Alten Thraker κτλ., σελ. 71.
- [264](#)) Πλουτάρχου, 'Αγησίλ. 16.
- [265](#)) Στράβ. Α', 59. ΙΕ, 586.
- [266](#)) Στράβ. Ζ,313.
- [267](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Γ', Νικολ.. Δαμασκ. 110.
- [268](#)) Αυτόθι, Τόμ. Δ', Λεπίδου.
- [269](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ, 455.
- [270](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Α', σελ. 56.—Χέρτσβεργ. 'Ιστορ. Τόμ. Α', σελ. 436.
- [271](#)) Ιωάν. Ζωναρά, Ιστορ. Τόμ. Β', σελ. 294. "Εκδ. Λειψίας.
- [272](#)) Στράβ. Ζ, 319. —Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 463 και 464.
- [273](#)) Στράβ.Ζ305
- [274](#)) Στεφ. Βυζαντ. σελ. 634.
- [275](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Γ', Νικ. Δαμασκ, 118,
- [276](#)) 'Ισοκρ. πεί Ειρήν. 17.
- [277](#)) 'Ισοκρ. Παναθην. 82.
- [278](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΕ, 36.
- [279](#)) 'Αρριαν. 'Αναβ. 1, 1-11.
- [280](#)) Στράβ. Ζ, 30ί,
- [281](#)) 'Αρριαν. 'Αναβ. 1, 1—11.
- [282](#)) Φαίνεται ότι εις την παναρχαίαν Ελληνικήν γλώσσαν, πιθανόν και εις την Θρακικήν, υπήρχεν ὁ φθόγγος οε, διατηρηθείς εις τήν Λατινικήν. Κατά ταῦτα πιθανόν ἢ Μοισία να ελέγετο Μοεσία, καθὼς οἱ Ρωμαῖοι διετήρησαν αὐτήν εις τὴν λέξιν Moesia, εκ των Ελλήνων δέ ἄλλοι μὲν ἔγραφον Μυσία και Μυσοί, ἄλλοι δέ Μοισία και Μοισοί,
- [283](#)) Στράβ. Ζ, 295, 296 και 303.
- [284](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Γ', σελ 76.
- [285](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Γ', σελ. 79.
- [286](#)) 'Αππιαν. εις 'Ιλλυρ. κεφ. 30, σελ. 283.— Χέρτσβεργ, Τόμ.Α',σελ626 εν ὑποσημ.

- [287](#)) Στράβ. Ζ, 295.
- [288](#)) Ηροδ. Δ, 94, 95 και 96.
- [289](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Γ', Ερμιππ. Καλλιμαχ. 21.
- [290](#)) Κλημ. Αλαεξανδρ. Τόμ. Β', Στρωμ. 68.
- [291](#)) Στράβ. Ζ, 228, 229.
- [292](#)) Πορφυρ. Πυθαγ. Βίος, 16.
- [293](#)) Διογ. Λαερτ. Προοιμ. σελ. 1. Εκδ. Dibot.. Παρίσιοι 1862.
- [294](#)) Αυτόθι, βιβλ. Η, σελ. 205.
- [295](#)) Fragm. Hist. Graec., Μναςέου Πατρέως απόσπ. 23 παρά Φωτ. Λεξ.
- [296](#)) Διοδ. Σικελ. άποσπ. βιβλ. 31.
- [297](#)) Στράβ. Ζ, 302.
- [298](#)) Μεμμον. παρά Φωτίω Ε, 1. —Δρούζεν, Ίστορ. Διαδόχ. μετάφρ. Ι. Πανταζίδου σελ. 646.
- [299](#)) Πλουτάρχ. Δημήτρ. 52.
- [300](#)) Πολυβ. Α, 9.
- [301](#)) Στράβ. Ζ, 303 και 304.
- [302](#)) Dittenberger Syll. Inscr. Graec. Τόμ.. Α', 341.
- [303](#)) Στράβ. Β, 303 και 304:
- [304](#)) Πλουτάρχ. Άντών. 63.
- [305](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΣΤ, 31 και 52.
- [306](#)) Στράβ. Ζ, 305.
- [307](#)) Ίωάν Ζωναρά, Τόμ. Β', βιβλ. Χ, σελ. 435.
- [308](#)) Δίων. Κασ Τόμ. Γ', σελ. 76 και 77.
- [309](#)) Στράβ. ΣΤ, 287.
- [310](#)) Πausαν. Ε, 12.
- [311](#)) Στράβ. Ζ, 304.
- [312](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α/, σελ. 442.

- [313](#)) Δίων. Κασσ. Τόμ. Δ', σελ. 91, 114 και 118.-'Ορατ. φδ. Γ', 6, 13.
- [314](#)) Ίωάν. Ζωναρά, Ίστορ. Τόμ. Γ', σελ. 65—67.
- [315](#)) *Fragm.Hist.Graec.*. Πετρ. Πατρικ. άποαπ. 4 και 5.
- [316](#)) Δίων. Κασσ. αυτόθι.
- [317](#)) Πτολ. Γεωργ. Τόμ. Α', σελ. 445—450.
- [318](#)) Όμ. Όδ. Λ, 12.
- [319](#)) Τζέτζη, Ζχόλια εις Λυκόφρονα, Τόμ. Β', σελ. 743.
- [320](#)) Όροδ. Δ, 11.
- [321](#)) Όροδ. Α', 15.- Στράβ. Α, 61.
- [322](#)) Στράβ. Γ, 149. Α, 20. Β, 108.
- [323](#)) Αυτόθι, ΙΒ, 573.
- [324](#)) Αυτόθι,-ΙΓ, 627.
- [325](#)) Αυτόθι, Ι Δ, 647.
- [326](#)) Στράβ. ΙΔ, 647.
- [327](#)) Στράβ. ΙΔ, 694.
- [328](#)) Αυτόθι, Ζ, 293.
- [329](#)) Αυτόθι Ζ, 293.
- [330](#)) *Fragm. Hist. Graec.* Τόμ. Γ', Φίλωνος Βυβλίου, ως Στέφ. Βυζάντιος
- [331](#)) Στράβ. ΙΑ, 493.
- [332](#)) Στράβ. Ζ, 309.
- [333](#)) Στράβ. Ζ, 295, 316.
- [334](#)) *Corp. Insc. Graec.* Τόμ. Β', 2018 c.
- [335](#)) Αυτόθι 2018 d.
- [336](#)) Αυτόθι 2018 γ.—ΒCH, Τόμ. 9ος, έτος 1885, σελ. 269, έπιγρ. Latychew
- [337](#)) Ησυχ. Τόμ. Δ', σελ. 14.
- [338](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 220.—*Fragm. Hist. Graec.*. Εκατ. 130. "Εκδ. Dibot-Πα- ρισ. 1874.

- [339](#)) Αυτόθι, σελ. 223.—Αυτόθι Έκατ. 141.
- [340](#)) Αυτόθι, σελ.. 234.—Αυτόθι, ως Δισοραί, Έκατ. 145.
- [341](#)) Αυτόθι, σελ. 271.—Αυτόθι 148.
- [342](#)) Αυτόθι, σελ. 290.—Αυτόθι, θεοπομπ. 48.
- [343](#)) Αυτόθι, σελ. 480.
- [344](#)) Αυτόθι, σελ. 572.
- [345](#)) Αυτόθι, σελ. 637.—Αυτόθι, Έκατ. 147.
- [346](#)) *Fragm. Hist. Graec.* Τόμ. Α. Έκατ. Ευρ. 117.
- [347](#)) *Fragm. Hist. Graec.* Τόμ. Α, Έκατ. 133.—Ήσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 37.
- [348](#)) Αυτόθι, Έκατ. 142.
- [349](#)) Αυτόθι, Έκατ. 146.
- [350](#)) Αυτόθι, Έκατ. 150.
- [351](#)) Αυτόθι, Απολλόδωρ. 119.
- [352](#)) Σουΐδα, Τόμ. Α, σελ. 119.
- [353](#)) Στράβ. Ι, 445.—Ευσταθίου παρεκβολαι εις Διόνυσον.
- [354](#)) Ήσυχ. Τόμ. Α', σελ. 130.
- [355](#)) Σχολιαστ. Πλάτ. 380, ως Πολεμ. Φυσιογν. 13.—Μενάνδρ. ύμνος, V,
- [356](#)) Ήσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 4. ,
- [357](#)) Αυτόθι σελ. 48,
- [358](#)) Στράβ. Ζ, 330.
- [359](#)) Αυτόθι, 327.
- [360](#)) Στράβ. Ζ, 330,
- [361](#)) Στράβ. Ζ, 330.
- [362](#)) Θουκ. Β, 98.—Σουΐδα, Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 1422.
- [363](#)) Πολυβ. Ε, 97.
- [364](#)) Λέπιδος εν Ίστορ. Επιτομής η' και Ίεροκλ. 655.
- [365](#)) Στράβ. Ζ, 330.

- [366](#)) *Fragm. Hist. Graec.* Τόμ. Α', Εκατ. Εύρ. άποσπ. 116.
- [367](#)) Στράβ. Ζ, 330.
- [368](#)) Θουκυδ. Δ, 103.
- [369](#)) Στράβ. Ζ, 329.
- [370](#)) Αυτόθι.
- [371](#)) Αυτόθι.
- [372](#)) *Eragm. Hist. Graec.* Τόμ. Α', "Εφορ. 148. «Ως ;Εφορος ΚΖ'».
- [373](#)) 'Ηροδ. Ε, 15. Η, 115.— *Liv.* 41, 4.—θεοπομπ. εν Φιλιπ. Κ, ως Στεφ.Βυ· ζάντ. σελ. 572.
- [374](#)) *Corp. Inscr. Graec.* 2007.—'Ησυχ. Τόμ. Δ', σελ. 33.
- [375](#)) 'Ηροδ. Ζ, 123.
- [376](#)) Αυτόθι.
- [377](#)) 'Ηροδ. Ζ, 22.— Θουκυδ. Δ, 109,
- [378](#)) *Goerg. Graec. Minor..* Τόμ. Α', Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. Ευρώπη 66. 'Εκ-δοσ. Didot;. Παρίσιοι 1855.
- [379](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [380](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΒ, 68.
- [381](#)) 'Ηροδ. Α' 57.— *Υουκυδ.* Δ, 109.
- [382](#)) Στεφ. Βυζαντ. σελ. 112.
- [383](#)) 'Ηροδ. Ζ, 115.—Στράβ. Ζ, 331.
- [384](#)) Πλουτάρχ. Κιμ. 7.
- [385](#)) Διοδ. Σικελ. ΙΒ, 68.
- [386](#)) Θουκυδ. Α, 100.
- [387](#)) 'Ισοκρ. περί Ειρήνης, 29.
- [388](#)) Πausαν. Α, 29.
- [389](#)) Θουκυδ. Δ, 102.
- [390](#)) Δημοσθ. 'Ολυνθ. Α', 12, 13.
- [391](#)) Θουκυδ. Ε, 7.

- [392](#)) Ἡροδ. Ε, 11, 23, 24, 97 και 112.—Θουκυδ. Δ, 103.—Στράβ. Δ, 107. Ζ, 331.
- [393](#)) Στράβ. Ζ, 331. -Διοδ. Σικελ. 1Β, 68.—Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α' Εκ 122.
- [394](#)) Στράβ. Ζ, 331. |
- [395](#)) θουκ. Α, 103. Δ, 102. — Στράβ. Ζ, 331.—Παυσαν. Α, 27. |
- [396](#)) Fragn. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εφόρου 75.
- [397](#)) Αυτόθι, Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. Εύρ. 67.
- [398](#)) Αυτόθι, Έφορ. 74, ως παρ' Ἄρποκρατ.
- [399](#)) Θουκ. Δ, 107.—Όμ. Ίλ. Θ., 304.— Διοδ. Σικελ. Α. 27.
- [400](#)) Στέφ. Βυζ. εν λέξει.
- [401](#)) Ἡροδ. ΣΤ., 34.-Στράβ. Ζ, 331. —Πλουτάρχ. Παῦλ. Αίμιλ. 4.
- [402](#)) Tit. Liv. Hist. Roman. Τόμ. Β', σελ. 560, βιβλ. 40, κεφ. 22. Εκδ. Didot. Παρίσιοι 1877.
- [403](#)) Στράβ. Ζ, 331, άποσπ. 36.
- [404](#)) Ἡροδ. Ζ, 112.
- [405](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 46.—Θουκ. Α, 100.
- [406](#)) Μαρκελλίν. 25.
- [407](#)) Πλουτάρχ. Κιμ. 4.
- [408](#)) Ἄππιαν. Β, Γ, 4, 105.
- [409](#)) Αυτόθι, έμφυλ. πολ. Βιβλ. Δ, σελ. 498 και 499.
- [410](#)) Ἡροδ. Ε, 23 και 26. ΣΤ, 46. θ, 75.-Στράβ. Ζ, 331.—Διοδ. Σικελ. ΙΔ, 3.
- [411](#)) Στράβ. Ζ, 330 και 331.—Georg. Graec. Minor. Τόμ. Α'.— Διοδ. Σικελ. ΙΔ, 3.
- [412](#)) Αυτόθι.
- [413](#)) Στεφ. Βυζ. οελ. 524. —Σουίδ. εν λέξει.
- [414](#)) Στράβ. Ζ. άποσπ. 44.
- [415](#)) Georg. Graec. Minor. του, Α', Σκύλ. Καρυανδ. 67.
- [416](#)) Σουίδα, Τόμ. Α', σελ. 335.
- [417](#)) Απολλοδρ. Βιβλιοθ. σελ. 56. - Ηροδ. Ι. 168. - Στράβ. Ζ, 331. ΙΔ, 644. - Διοδ. Σικελ. ΙΓ, 72. - Tit. Liv. ΛΗ, 41. ΜΓ, 4. - Georg. Graec. Minor. Σκύλ. Καρ. 67.

- [418](#)) Τζέτζη εις Λυκόφρ. 445.
- [419](#)) Αίλιαν. Ποικ. Ίστορ. βιβλ. Δ', κεφ. 20, σελ. 344.
- [420](#)) Παυσαν. ΣΤ, 14.—Φιλοστρ. Βίοι σοφιστών Α, 495,
- [421](#)) Juvenal X, 28.
- [422](#)) CIA, 243.
- [423](#)) Στράβ. Ζ, 331.—Προκοπ. περί Κτισμ. σελ. 304.
- [424](#)) Αυτόθι, σελ. 305.
- [425](#)) Ἡρόδ. Ζ, 133.
- [426](#)) Στράβ. Ζ, 331.—Στεφ. Βυζ. σελ. 338.
- [427](#)) Plin. Natur. Hist. Τόμ. Α', βιβλ. Δ', σελ. 190.
- [428](#)) Ἡρόδ. Ζ, 103.—Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Ἀνδροτιων. ἐβδ. 25.
- [429](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εφόρου 74.—Ἡσυχ. Τόμ. Β', σελ. 371.
- [430](#)) Διοδ. Σικελ. Α', 20.
- [431](#)) G.Fougeres. Les. premiers Civilisations, σελ. 377.
- [432](#)) Georg. Graec. Min.. Τόμ. Α', Σκύλ. Καρυανδ. Περ. Εὐρ. 67.—Ἀπολλ. Ροδ. Ἄργον. Α, 28.
- [433](#)) Ἄππιαν, Ἐμφ. πολ. βιβλ. Δ', σελ. 497.
- [434](#)) Δημοσίκ Φιλίπ. Γ' και Δ'.—Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εκαταίου 132.
- [435](#)) Αυτόθι.
- [436](#)) Pompon. Mela, Βιβλ. Β', σελ. 627. Nisard Παρίσι Didot, 1875.
- [437](#)) Νικανδρ. Θηριακ. 461—462.
- [438](#)) fragm. hist. graec. Τόμ. Α', Εκατ. Ευρώπη 23 και 131. — Graec. Min. Τόμ. Α', Σκύλ. Καρυανδ. 67.—Δημοσθ. κατά Ἄριστοκρ. 132. —Στεφ. Βυζ. σελ. 240.—Σουίδα, Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 1466.
- [439](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 642.
- [440](#)) Fragm. Hist. Graec.. Τόμ. Α', Ἑλλαν. 161.—Ἡρόδ. Ζ, 25 .— Στεφ. Βυζαν.εν λέξει.
- [441](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [442](#)) Tit. Liv. 38, 41.

- [443](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [444](#)) Ἡροδ. Ζ, 59, 106. — Στράβ. Ζ, 331.
- [445](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', Ἀπολλοδρ. 125.—Ant. Aug.. Itineraria, σελ. 322.
- [446](#)) fragm. hist. graec. Τόμ. Α', Ἀπολλοδρ. 12δ.—Αἴλιαν. περί ζῶων Ε, 6,
- [447](#)) Μυθογράφοι Ἕλληνες, Κόνωνος διηγ., σελ. 147.
- [448](#)) Ὄμ. Ἰλ. Δ, 520, Ἡροδ. Ζ, 58 -Θουκ. Ζ, 57.-Στράβ. Ζ, 331. - Στεφ. Βυζ. σελ. 52. Ἔκδ. Βερολίνου.—Σουίδα, Τόμ. Α', Μέρ. Β', σελ. 42.
- [449](#)) Plin. Natur. Hist. Τόμ. Α', βιβλ. Δ', κεφ. 18, σελ. 190.
- [450](#)) Munzer-Stach, Die, Ant.Munz Nord-Griech.. σελ. 155; 174, 190, Ἔκδ. Βερολίνου.
- [451](#)) Geogr. Graec. Min, Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. Εὐρ. 67.
- [452](#)) *Αυτόθι*.— Στεφ. Βυζ. σελ. 400.
- [453](#)) *Αυτόθι*. — Fragm, Hist. Graec. Τόμ. Α', Φιλιππ. ἐνάτω ἀποσπ. 88.
- [454](#)) Fragm.Hist. Graec.. Τόμ. Α', Ἀπολλοδρ. 136.
- [455](#)) Diehl, Ἀρχαιολ. Ἔκδρ. ἐν Ελλάδι, σελ. 302,-Παυσαν. Ε, 26.
- [456](#)) Χρ. Τσουντα, Ἱστορία της ἀρχ. Ἑλλην. τέχνης, σελ. 205.
- [457](#)) Rayet. Etudes d' Archeol., σελ. 60.
- [458](#)) *Αυτόθι*.
- [459](#)) Καββαδία, Ἱστορ. Ἑλλην. Τέχνης, σελ. 668. Πρβλ. και Καββαδία, Ὁ Παιώνιος και τα ἐν Ὀλυμπία ἔργα αὐτοῦ» (ἐκδ. 1879) δια πλείονα.
- [460](#)) Παυσαν. Ε, 10 και 26 και 27, 4.
- [461](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 480 κτλ.
- [462](#)) Στράβ. Ζ, ἀποσπ. 27.
- [463](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 400.
- [464](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Θεοπομ. 180.—Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 489.—Tab. P.Rav. 182,14.—Itiner. 175, 332, 601.—Στεφ. Βυζ. ἐν λέξει. —Plin. 4, 4.7 και 48. —Κεδρην. 1, 568.—Ἱεροκλ. Συνέκδημος, σελ. 99. Ἔκδ. Parthey. Βερολίνον 1866.—Tomaschek, σελ. 84.
- [465](#)) Εὐρ. Ἐκάβ. 8.
- [466](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 34.

- [467](#)) Ξενοφ. Ἑλλην. Γ, 2.
- [468](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 358.
- [469](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 36.—Παυσαν. Α, 9.
- [470](#)) Πλουτ. Ευμ. 1.
- [471](#)) Geogr. Graec. Min., Σκύλ. Καρυανδ., 67. Τόμ. Α'.
- [472](#)) Αυτόθι.
- [473](#)) Αυτόθι.
- [474](#)) Αυτόθι, Ἀνων. Περιηγ. 703.
- [475](#)) Ἀππιαν. Συριακ. Ἱστορ. σελ. 174. Εκδ. Dibot. Παρίσιοι 1877.
- [476](#)) Mommsen Ρωμ. Ἱστορ. μετάφρ. 2. Σακελλαροπούλου. Τόμ. Α', Μερ. Β'. σελ. 370.
- [477](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εκατ. 136.—Georg. Graec. Μιη. Ἀνων. Πε-ριηγ. 705.
- [478](#)) Georg. Graec. Min. Ἀνων. Περιηγ. 706.—Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ Εὐρ. 67. Σουΐδα, Τόμ. Α', Μερ. Α', σελ. 243.
- [479](#)) ΟGeorg. Graec. Min. Ἀνων. Περιηγ. 707. — Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. 67
- [480](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 140. Ζ, 33. Θ, 116, 118-120.—Θουκ. Η, 102, 107.—Στράβ. Ζ, 331. —Ἄρριαν. Αν. 1, 11.
- [481](#)) Στράβ. Ζ, 331. ΙΓ, 595. - Θούκ, Η, 101.—Εὐριπ. Ἑκάβ. 1275.
- [482](#)) Georg. Graec. Min. Ἀνων. Περιηγ. 709. —Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. 67.—Frag., Hist. Graec, Τομ Α', Εκατ. 138.
- [483](#)) Ὅμ. Ἴλ. Β, 835.—Ἡροδ. Θ, 115. Δ, 143.—Θουκ. Α, 89. Η, 62.—Στράβ. Ζ, 331. ΙΓ, 581, 584, 591. —Ξενοφ. Ἑλλην. Δ,8.—Διοδ. Σικελ. ΙΣΤ, 31.—Ἴσοκρ. περὶ ἀντιδ. 26.—Georg. Graec. Min. Ἀνων. Περιηγ. 709. Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. 67.
- [484](#)) Ἡροδ. Θ, 120.—Στράβ. Ζ, 331.—Ἄρριαν. Ἀναβ. 1, 9.—Αιοδ. Σικελ. 15,
- [485](#)) Georg. Graec. Min., Τόμ.. Α', Σκύλ. Καρυανδ. 67.
- [486](#)) Αυτόθι, Σκύλ. Καρυανδ. 67 και Ἀνων. περιηγ. 711.
- [487](#)) Στράβ. Ζ, 331, Ι, 459,
- [488](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 36.—Στράβ. Ζ, 331.—Διοδ. Σικελ. ΙΓ, 74.—G.G. Μ. Σκύλ. Καρυανδ. 67. Ἀνων. 711.
- [489](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εκατ. 135.

- [490](#)) Ἡροδ. Ζ, 58.—Georg. Hist. Graec. Min. Σκύλ. Καρυανδ. Περιπλ. 67,—
Δημοσθ. περί Αλοννήσου, 39.
- [491](#)) Dittenberger, Syll. Insc. Graec. ἐπιγραφ. 246, σελ. 355,
- [492](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 34, 36, 39.
- [493](#)) Πλουτάρχ. Περικλ. 19.
- [494](#)) Ξενοφ. Ἀναβ. 1. 9. Ἑλλην. Γ, 2. Δ, 8.—Διοδ. Σικελ. 1Γ, 66. ΙΔ, 38,
- [495](#)) Δημοσθ περί Αλοννήσου, 39,
- [496](#)) Georg. Graec. Min, Τόμ. Α', Σκύλ. Καρ. Περ. Εὐρ. 67. — Πτολ. Γεωγρ', 476.
- [497](#)) Αυτόθι.
- [498](#)) Αυτόθ·ι.
- [499](#)) Αυτόθι.- Ξενοφ. Ἀνάβ. Ζ, 2, 5.
- [500](#)) Αυτόθι.
- [501](#)) Αυτόθι.
- [502](#)) Ἡροδ. Ε, 1—2.—Ξενοφ. Ἀν. Ζ, 2, 11.—Διοδ. Σικελ. ΙΣΤ, 74—76. —Στράβ. Ζ,
331.—Λιν.. ΛΣΤ, 22—25.—Ἄππιαν. Συρ. κεφ. 21.—Georg. Min. Τομ. Α', Σκύλ. Καρ.
Περ. Εὐρ. 67.
- [503](#)) Corp. Inscr. Graec.. Τόμ. Β', 2009.
- [504](#)) Georg. Graec. Min.. Τόμ. Α', Σκύλ. Καρυανδ. 67.
- [505](#)) Στράβ. Ζ, 331.—Στεφ. Βυζ. σελ. 562.—Georg. Graec. Min.. Σκύλ. Καρ. 67.
- [506](#)) Πολυβ. Δ, 44.
- [507](#)) Georg. Graec. Min., Τόμ Α', Ἄρριαν. Περιπλ. Εὐξ. Πόντου 90,
- [508](#)) Στράβ. Ζ, 319.
- [509](#)) Georg. Graec. Min., Ἄρριαν. κτλ. 90.
- [510](#)) Ἀπολλοδρ. Βιβλίου., σελ. 28, 29.— Georg. Graec. Min., Ἄρριαν. κτλ , 88.
- [511](#)) Φωτίου Λέξεων Συναγωγή, Τόμ. Β', σελ. 497.
- [512](#)) Στράβ. Ζ, 319.
- [513](#)) Στράβ. Ζ, 319.—Georg. Graec. Min, Ἄρριαν. Περ. Εὐξ. Πόντ, 87.
- [514](#)) Αυτόθι.

- [515](#)) Πλιν. IV, 47.
- [516](#)) Στράβ. Ζ, 319.—Πολυβ. Ἀποσπ. 13, 3.—Δημ. Φιλιππ. Δ'. Περίτων εν Χερ. ρον. 44.
- [517](#)) Σουίδ., Τόμ. Β', Μερ. Β', σελ. 6.
- [518](#)) Eragm. Hist. Graec, Τόμ. Α', θεοπ. 246. —Στεφ. Βυζ.σελ. 346 . — Πτολ. Γεωγρ. Τόμ. Α', Βιβλ. Γ', σελ. 485.
- [519](#)) Amm. Marcel.. 27, 4 και 31, 9.
- [520](#)) Pauli. κτλ , σελ. 21.
- [521](#)) Προκοπ. περί Κτισμ. 4, 11.
- [522](#)) Στράβ. Ζ, 319.
- [523](#)) Georg. Graec. Min, Ἀρριαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 75. Ανών. Περιπλ. 75, 420.
- [524](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 446.—Georg. Graec. Min,. Σκύλ. Καρ. 67 —Κωνστ. Πορφ. θεμ. Γ, σελ. 45.
- [525](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Γ', Νικολ. Λαμασκ. 45.
- [526](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 33.
- [527](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 463.
- [528](#)) Corp. Inscr. Graec. Τόμ. Β', 2053 και 2053 c.
- [529](#)) Καββαδία, Ιστορία Ἑλλην. Τέχνης.
- [530](#)) Ἡροδ. Δ, 93.-Στράβ. Ζ, 319.-Georg. Graec. Min.. Σκύλ Καρυανδ. 67.— Πλιν. 4, 45.-Στεφ. Βυζ. εν λέξει. - Λίλιαν. V, Η, 17.-Ovid. Trist. 1, 9.—Ἄμμ. 22, 8. — Georg. Graec. Min. Ἀρριαν. Εύξ. Πόντ. Περ. 85.
- [531](#)) Georg. Graec. Min. Ἀρριαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 85.
- [532](#)) Στράβ. Ζ, 319.
- [533](#)) fragm. hist. graec. Τόμ. Γ', Ἡρακλείδου Λέμβου, ως παρά Στεφ. Βυζ.— Georg. Graec. Min. Ἄνων. Περιηγ. 748. — Ἀροϊαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 35.—Σκύλ. Καρυανδ. 67.
- [534](#)) Θρακικά, Θρακ. Κεντρ. Αθήναι. 1929. Τόμ. Β', τεύχος Α', σελ. 32.
- [535](#)) Dumont - Homolle, σελ. 554.
- [536](#)) Kretschmer, Einleitung κτλ. 469.
- [537](#)) Pickund Regling, Die Ant. Munz.. Nord Griechenl. Τόμ. Β', σελ. 533, 549.

[538](#)) Georg. Graec. Min.. Άρριαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 35.—Πλιν. 4, 44. —Ovid.. Trist.. 1. 10.—Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Α', σελ. 462.—Κωνστ. Πορφυρογ. περί θεμ. 2, Ι. — Συνέκδ. Έροκλ. 637. — Άνων. Περιηγ. 751.—Geogr. Graec. Min. Άρριαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 78.

[539](#)) Georg. Graec. Min. Τόμ. Α', Άρριαν. περιπλ. Εύξ. Πόντ. 35, 75.

[540](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 348. —Georg. Graec. Min. Σκύλ. Καρυανδ67.Άρριαν, Περ. Εύξ. Πόντ. 35.

[541](#)) Δρούζεν, Έστορ. Διαδ. μετάφρ. Έ. Πανταζίδου, σελ. 427.

[542](#)) Στράβ. Ζ, 319.—Min, Άνων. Περιηγ. 765.

[543](#)) Στράβ. Ζ, 319.—Georg. Graec. Min. Άρριαν. Περ. Εύξ. Πόντ. 35. Άνων. Περιηγ. 768.—Σκύμνου V, 767, 769. —Die Ant. Munz. Dacien und Moesien υπό Behreud. Pick, Βερολίνον 1898.

[544](#)) Cagnat, Τόμ. Α', αριθ. 686, 657 και 545.

[545](#)) Dumont - Homolle, Melagnes d' Atcheol. d' Epigraphie, σελ. 313 και 315. Έκδ. Thorin. Παρίσιοι 1892.

[546](#)) Αθαν. Απολογ. εις Αρειαν. 154. - Δίων. Κασσ. 51, 25.

[547](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Δ', απ. 7, σελ. 76, 78 και 80.

[548](#)) Προκοπ. περί Κτισμ. 292, 24.

[549](#)) Περί Φιλιππουπόλεως όρα Κ. Μυρτίλλου Αποστολίδου εις τα «Θρακικά» Θρακικού Κέντρου, Τόμ. Α', τεύχος Γ-Δ', σελ. 337 κτλ. Αθήναι.

[550](#)) Corp. Inscr. Graec. Τόμ. Β', 2049.

[551](#)) Dumont-Homolle, Melang. d'Archeol. κτλ. σελ. 341.

[552](#)) Pin.Natur. Hist. Τόμ, Α', βιβλ. δ', κεφ. 18, σελ. 190.

[553](#)) Eragm. Hist.Graec. Τόμ Γ', Δεξιππου Αθηναίου.

[554](#)) Plin Natur, Histor. Τόμ. Α', βιβλ. δ', σελ. 190.

[555](#)) Dumont-Homolle, Melang. d'Archeol. κτλ., σελ. 211.

[556](#)) Έ λέξις **Οουσκουδάμα** είναι Θρακική, σύνθετος **Ούσκου-δάμα**. Έ θρα· κική λέξις **δάμα** είναι συγγενής προς το Σανσκρ. dama, το Περσ. dam, το Έλλην. δώμα και το Λατιν. domus, σημαίνει δε πόλιν, τόπον, φρούριον. Κατά ταύτα Οουσκουδόμα εις την Θρακικήν γλώσσαν θά εσήμαινε πόλιν, ή φρούριον του Ούσκου, όστις πιθανώς ητο αρχαιότατος δυνάστης ή ήρωσ Οδρύσης. Ό Προκόπιος (περί Κτισμ.) αναφέρει ανάλογον τούτου το φρούριον **Βάσκοι**», εξ ονόματος πιθανώς αλλού τινός ήρωος ή δυνάστου Οδρύσου. Πρβλ. και Ασαφει-δάμα, πόλις Συρίας (Πτολ. . Γεωγρ. Γ', σελ. 976.)

[557](#)) Στράβ. ΙΓ, 582.

- [558](#)) Στράβ. Ζ, 326.
- [559](#)) Στεφ. Βυζ. σελ. 484.
- [560](#)) Ammian. Marcel. Βιβλ. 27, 4.
- [561](#)) Βιβλ. περί Άντ. Ήλιογαβ. Ζ, Ael. Lamprid Εκδ. Nisard. Παρ. Dibot, σελ. 438.
- [562](#)) Μία από τας Ρωμαϊκάς στρατηγίας της Θράκης κατά τον Πτολεμαίον ωνομάζετο *Οουσδικησική*. Πιθανόν φαίνεται., ότι αυτή αναλογεί προς το όνομα Οουσκουδάμα και ίσως ή στρατηγία αυτή να έφερε το όνομα *Οουσκονδαμική*.
- [563](#)) Ή κατάληξις *α* είνε κατ' εξοχήν *Θρακική*. Είνε πανάρχαιος τύπος, του όπο ου ό Όμηρος, όστις έγγραφεν εις την Ιωνικήν διάλεκτον, τα λείψανα μετε-χειρίσθη, ως μητίετα, νεφεληγερέτα, ιππότα. Εν γένει δε το *α* διετηρήθη εις την Αιολοδωρικήν διάλεκτον, ως και εις την Θρακικήν και Μακεδονικήν γλώσσαν. Ό Προκόπιος, ενώ διατηρεί κατά το πλείστον την Θρακικήν κατάληξιν, ενέδυσσε πολλά Θρακικά ονόματα με την Ελληνικήν κατάληξιν, *ος*, ως Ουεσίπαρον, Βήρος, Κάρβηρος, Άσγαρζος, Βηρκίαρρον κτλ.
- [564](#)) Προκοπ. περί Κτισμ. Δ, 11, σελ. 305 κτλ. Εκδ. Βόννης.
- [565](#)) Πολυβίου άπόσπ. ΙΓ', 10.—Στεφ. Βυζ. σελ. 27.
- [566](#)) Πολυβ. αυτόθι.
- [567](#)) Αυτόθι.
- [568](#)) Αυτόθι.
- [569](#)) Δημοσθ. Δ' Φιλίππ. Περί των εν Χερρον. 44.
- [570](#)) Φωτίου Λέξεων Συναγωγή. Τόμ. Α', σελ. 249.
- [571](#)) Αυτόθι. -Ήσυχ. Α', σελ. 537.—Στεφ. Βυζ. σελ. 239.
- [572](#)) Στεφ. Βυζ. εν λέξει.—Frahgm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εφόρου 88, ως παρὰ Στεφ. Βυξ.
- [573](#)) Ήσυχ. Τόμ. Α', σελ. 153.
- [574](#)) Ήσυχ. Τόμ. Α', σελ. 396. —Στέφ. Βυζ. σελ. 185.
- [575](#)) Stef. Byz. sel. 334. — Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εκατ. 144.
- [576](#)) Αυτόθι, σελ. 418.—Αυτόθι Εκατ. 119.
- [577](#)) Αυτόθι, σελ 421.
- [578](#)) Αυτόθι, σελ. 422.
- [579](#)) Αυτόθι, σελ. 580.—Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Εκατ. Εύρ. 118.
- [580](#)) Fragm. Έκατ. 115.

- [581](#)) Eragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Έλλαν. 162.--Στεφ. Βυζ. σελ. 574 και 583.
- [582](#)) Αυτόθι, θεοπομπ. 34.
- [583](#)) Αυτόθι, 150.
- [584](#)) Αυτόθι, 245.
- [585](#)) Δημοσθ. περί Αλοννήσου, 39.
- [586](#)) Δημοσθ. κατά Αριστοκρ. 132.
- [587](#)) Fragm. Hist. Graec. Τόμ. Α', Θεοπ. Φιλιππ. γ', 48, ως παρά Στεφ. Βυζ.
- [588](#)) Αυτόθι, Άπολλοδρ. 114.
- [589](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μέρ. Α', σελ. 919.
- [590](#)) Πτολεμ. Γεωγραφ.,—Τόμ. Α', σελ. 480—489.
- [591](#)) Στράβ. Η, 333.
- [592](#)) Ήροδ. Δ, 145. Ε, 26. ΣΤ, 136.— Πaus. Ζ, 2, 4—Στράβ. Ε, 221.—Όμ. Ίλ. Υ, 215.—Δίον. Άλικαρν. 55, 56—57.— Ήροδ. Β, 56.
- [593](#)) Δίον. Άλικαρν. Α,', σελ. 21.
- [594](#)) Ήροδ. Α, 56.
- [595](#)) Ήροδ. Α, 59.
- [596](#)) Ήροδ. Α, 173.
- [597](#)) Ήσιόδ. άποσπ. 191.
- [598](#)) Όμ. Όδ. Τ, 172.
- [599](#)) Στράβ. Ζ, 329.
- [600](#)) Πaus. Α, 42.
- [601](#)) Διοδ. Σικελ. Fragm. Dubia II.
- [602](#)) Ίσοκρ. Πανηγ. 19.
- [603](#)) Μυθογρ. Έλλην. Κόνων, διηγησ. σελ. 137.-Στράβ. Θ, 423.
- [604](#)) Μυθογρ. Έλλην. Διηγημ. 64, σελ. 382.
- [605](#)) Ίωάν.' Στοβορίου Άνθολογ. Τόμ Α', 66, σελ. 174.
- [606](#)) Στράβ. θ, 401, 410. Η, 383.—Πausαν. θ, 29. Α, 5, 41.

- [607](#)) Πaus. Α', 41.
- [608](#)) Στράβ. Ζ, 331.
- [609](#)) Μυθογρ. Έλλην, Διηγήμ. 57 ,2.,σελ. 380,—Στράβ, Ζ, 321.
- [610](#)) Αυτόθι.
- [611](#)) Εύριπ. Όρέστ. 965.—Πausαν. Β, 16.
- [612](#)) Στράβ. Η, 372. —Ήσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 159.
- [613](#)) Στράβ. ΙΒ, 572.
- [614](#)) θουκ. Α, 2, 3 και 12.
- [615](#)) Στράβ. Η, 345.-Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Β', σελ. 800.
- [616](#)) Στεφ. Βυζ. εν λέξει Άβαντίς.
- [617](#)) Ήσυχ. Τόμ. Α'. σελ. 7. Έκδ. Ίέννας.—Ήροδ. Α, 46.—Πaus. Ι, 35.
- [618](#)) Georg. Graec. Min. Τόμ. Β', Ευσταθίου Παρεκβολαι σελ. 316.
- [619](#)) ;Om. ;Il Β, 536-542.—Str;ab. Ι, 445.
- [620](#)) Πλουτ. θησ 5.
- [621](#)) Διοδ. Σίκελ. Ε, 51.—Ήροδ. Α, 61.
- [622](#)) Όμ. Ίλ. Β', 531.—Δίον. Περιηγ. 520.-Άθην. Ζ, 44-
- [623](#)) Φιλοστρ. Εικών. 786.—Πaus. Α, 20.—Roscher, Ausführliches Lexicon κτλ σελ. 1147.
- [624](#)) Διοδ. Σικελ. βιβλ. Ε., κεφ. 51.—Μυθογρ. Έλλην. Διηγημ. σελ. 361-
- [625](#)) Ήσυχ. Τόμ. Γ', σ;λ. 139.
- [626](#)) Πausαν. Ε, 10
- [627](#)) Όμ. Ίλ. Π, 719. Β, 856—866.—Ήροδ. Ζ, 73.—Στράβ. ΙΒ, 550.
- [628](#)) Plin. Histor. Natur.. V, 32.
- [629](#)) Στράβ. Ζ, 295.
- [630](#)) Ήροδ. Ζ, 75. Α, 58.-Θουκ. Δ, 75.—Στράβ. Ζ, 295, 330. ΙΒ, 541, 575. ΙΓ, 591.—Ξενοφ. Άναβ. ΣΤ, 4.—Όρφ. Άργον. 669, 671.
- [631](#)) Στράβ. ΙΓ, 568, 586, 590. Δ, 649. Α, 61 κτλ.
- [632](#)) Αυτόθι, ΙΓ, 568, 590.

[633](#)) Αυτόθι, 590.

[634](#)) Inscr. Graec. Τόμ. 12ος, αρ. 121.—Βοιωτ. ἐπιγρ. Graec. Τόμ. 7ος 859, και 3519. Τόμ. 9ος 553.—'Αρχαιολ. 'Εφημ. 1914 σελ. 96.—Latychew, Inscr. Ponti Euxini, Τόμ. Β, 29 -Inscr Gr. Τόμ. Ε', Μέρ. Α; 812. -Dittemberger. Syllog Inscr. Τόμ Γ, 35, ως και εις 'Αθηναϊκάς επιγραφάς.-Inscr. Graec.. Τόμ. 9ος, αρ. 553 — Corp. Inscr. Latin. 703 και 707.—Πλουτ. "Αρατ. 34 —Phlegont. Macrob. Η, 3609.—'Αβην. ΣΤ, 49 κτλ.

[635](#)) Π. Καρολίδου, Εισαγωγή 'Ιστορ. Ελλ. ἔθν. Κ. Παπαρρηγοπούλου, σελ. μα' και μβ'. 'Εκδ. νεωτάτη Ελευθερουδάκη. Αθήναι.

[735](#)) Σχεφ. Βυζ. σελ 316.

[736](#)) 'Αππιαν. Μιϋ·ριδ. πολ. σελ. 210.

[737](#)) 1, 72. Β, 78, 130.

[738](#)) 'Ησυχ. Τόμ Α', σελ. 270.

[739](#)) 'Ομ. 'Ιλ. Β, 837. Μ, 96.—Παυσαν. θ, 36.

[740](#)) 'Ησυχ. Τόμ. Β', σελ. 338, 380, 409.

[741](#)) Εϋσταικου, Προλεγόμενα εις 'Ομ. 'Ιλ. και 'Οδϋσσ. 437, 11.

[742](#)) ΒΟΗ, Τόμ. 21ος, ἔτος 1897, σελ. 524,

[743](#)) Πτολεμ. Γεωγρ. Τόμ. Β', σελ. 800—1022.-'Ηροδ. Α, 22, 163 κτλ.— Παυσαν. ΣΤ, 4. θ, 19, 14, 36.

[744](#)) 'Ηροδ. Δ, 76. Ζ, 67.-Στράβ. ΙΑ, 517. ΙΒ, 534, 540.-Φιλοστρ. Α, 511.— Γ, Εἰηἰἰαηοτ κτλ. σελ. 130.

[745](#)) ΒΟΗ, Τόμ. V, σελ. 70.— Κ.Α, 1878, ΙΙ, σελ. 191.—Ββηικίοι-ι, Κβἰδβη ιη Σ, γ-Ιάβη αηά Καπεη Ι, αρ. 10 κτλ., σπλ. 154.—ΑΕΜΟΕ, 1891, σελ. 152.—'Αρριαν. Περι, πλ. 24, 6.—ΟΙΟ, 2054.— ννἰἰηασηβ, 1509. — Τοπἰ3.3θ1ιε1ι, σελ. 384, 113.— ὕιηιοηἰ:— Ηοηοἰἰε, Μεἰ. (ΓΑἰ'ἰέοΙ. κτλ., σελ. 362, 352.-Τσοϋντα, εις 'Αρχαιολ. 'Εφημ. 1883, σελ. 263.

[746](#)) Στεφ. Βυζαντ.-ΒΟΗ, 1882, σελ 515.

[747](#)) 'Ησυχ. Τόμ. Α', σελ. 377.

[748](#)) Πολυαίνου, VII, 22.—Ηβαά—ΒαΓθἰ3.γ, Νομισμ. κτλ.

[749](#)) ΒΟΗ, Τόμ. 21, ἔτος 1897, σελ. 131 κτλ.—θουκ. κτλ.

[750](#)) 'Ηροδ. κτλ.—Τοπιαδοἰἰει, ορ. ο. ΙΙ, σελ. 75.—Ταοἰἰ: . αηη. ΙV, 50.

[751](#)) ΒΟΗ, Τόμ. 22, ἔτος 1898, σελ. 486 υπό ΟεοΓξ6φ

[752](#)) θρακικά, Τριμ. 'Επισττ. Περιοδ. του εν 'Αφήναις θρακικού Κέντρο·», Τόμ. Α', τεύχ. Α', Κ. Μυρτίλου 'Αποσίολιδου, περί αρχαίων θρακῶν, σελ. 77-81.— Βλασίου Ζκορδέλη, θρακικαί μελέται, σελ. 40. "Εκδ. Λειψίας 1877.—Ηοβοΐϊ και Οηβα1ιεπίΈϊηύ3 Υο11ί35ί:&ιημιο κτλ., σελ. 462 και 460.

[753](#)) Π, Καρολίδου, Εισαγωγή κτλ., σελ. μη'.

[754](#)) Π. Καρολίδου εις Παράρτ. 'Ισΐορ. Παπαρρηγ. Τόμ. Α', σελ. 421—423.

[755](#)) Στράβ. θ, 420.

[756](#)) Παιισαν Α, 41.

[757](#)) 'Απολλοδ. Β,βλίο». 3, 14, 8.

[758](#)) 'Απολλοδ. Βιβλίου., 3,3.

[759](#)) ΟεοξΓ. ΟΓαεο. Μίη. Τόμ. Β', σελ. 295.

[760](#)). Χρ. Τσοϋντα, Προ'ϊστορ. 'Ακροπολ. Διμηνίου και Σέσκλου, σελ.398 κτλ.

[761](#)) Καββαδία, Προΐσΐορ. 'Αρχοιολ., σελ. 492.

[762](#)) 'Αριστοτ. Μεχεωρ. α, 14.

[763](#)) 'Απολλοδρ Βιβλίο^, σελ. 14.

[764](#)) Διονυσ. 'Αλικαρν. Α', σελ. 28.

[765](#)) Καρολίδου, Εισαγωγή, σελ. μστ' και μζ'.

[766](#)) θρακικά κτλ. Κ. Μυρτ. 'Αποατολίδου, Περί αρχ. θρακῶν, σελ. 7

[767](#)) ΟβοξΓ. Οι-αεο. Μίη. Τόμ. Β', Ευσταθίου Παρεκβ. σελ. 287.

[768](#)) Χρ. Τσοϋντα, Ιστορία της αρχ. 'Ελλην. Τέχνης, σελ. 1.

[769](#)) Σΐράβ. Ε.

[770](#)) 'Ηροδ. Β, 56.

[771](#)) 'Ομ. 'Ιλ. θ. 681.-2<:ράβ. Ε, 221 κτλ.

[772](#)) Αίσχ. 'Ικέτ. 250, 348, 908.—Δίον. 'Αλικαρν. Α', σελ. 21.

[773](#)) Διονυα. 'Αλικαρν. Α, σελ. 31.

[774](#)) 'Ηροδ. Α, 56.-2τράβ. ΙΔ, 4, 26.

[775](#)) 'Ηροδ. Ζ, 94.

[776](#)) 'Ηροδ. Η, ii.

- [777](#)) Αυτόθι, 1, 9δ. 42.
- [778](#)) Ἡροδ. Ε, 26.
- [779](#)) θουκ. Δ, 109.— Πausαν. Ζ, 11, 2.
- [780](#)) Ἡροδ. Δ, 145.— Πaus. Ζ, 2.— Στράβ. Η, 345.
- [781](#)) Ἡροδ. Δ, 145— 150.— Πλουῖ. Ἡξικ. 305 και 365.— Πaus. Ζ, 2.— Στράβ. Η, 345.
- [782](#)) Ἡροδ. Α, 56.
- [783](#)) Ἀπολλοδρ. Βιβλίου. Β, 1.— Διονυσ. Ἀλικαρν. Α', σελ. 13 και 21.
- [784](#)) Ἡροδ. Α, 146.
- [785](#)) Πausαν. Η, 38.
- [786](#)) Αυτόθι, 2, 10, 37,
- [787](#)) Στράβ. θ, 431.
- [788](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 164,
- [789](#)) Πρβλ. και Μυῦογρ. Ἑλλην. σελ. 143.
- [790](#)) ΜυΦογρ. Ἑλλην. Κόνων, διηγῆμ. σελ. 144.
- [791](#)) Πausαν. Γ, 17.
- [792](#)) Στράβ. θ. 440.
- [793](#)) Στράβ. ΙΒ, 542, 577, 544. Η, 345.
- [794](#)) Στράβ. θ, 402, 431, 441. Ζ, 327.
- [795](#)) Το βαλανίδι ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τροφή των Ἀρκάδων και ἰών Πελασγών. Τ6 τοιοῦτο δεν πρέπει να ΦεωρηΦῆ ως ἀπόδειξις βαρβαρότητας, ἀλλα μάλλον ως ἐνδειξις ἀκρας πενίας και δια το αγωνον της χώρας. Μέχρι της σῆμερον, ὅταν επικράτηση λιμός ἡ διακοποῦν ἀπό χιόνος αἱ συγκοινωνίας οἱ ορεινοί της Ροδόπησ πολλάκις καυ' ἀνάγκην τρέφονται με βαλάνια, προωρισμένα δια τα ζῶα.
- [796](#)) Πaus. Η, 1, Ε, 1.
- [797](#)) Ἡροδ. Η, 73. — θουκυδ. Α, 2.— Πλάττ. Μενέξ, 245.— Ἴσοκρ. Πανηγ. 4. . 48.
- [798](#)) Ὅμ. Ὀδ. Τ, 172.
- [799](#)) Διοδ. Σικελ. βιβλ. Ε, κεφ. 80.
- [800](#)) Τζέτζη, Σχολ. εἰς Λυκοφρ., Τομ. Β', 1209, σελ. 962.

- [801](#)) Ἡροδ. ΣΤ, 137.—Στράβ. Ε, 221. .
- [802](#)) Ἀριστ. ρητορ. Παναῦ. σελ. 180.
- [803](#)) Στράβ. θ, 401, 410.
- [804](#)) Στράβ. ΙΓ, 621. Ε, 221. Ζ, 327, 321, 322, 331. Η, 371, 401.— Ἀπολλοδρ. Βιβλίου. 1, 16 καὶ 2, 7.
- [805](#)) Ἡροδ. Α, 57, 58.
- [806](#)) Ἡροδ. Β. 50, 61, 52. ·]
- [807](#)) Π. Καρολίδου, Εισαγωγή κτλ., σελ. ρλε' και
- [808](#)) Ἡρωδιαν. περί μονήρους λέξεως, σελ. 15, 16. "Εκδ. Ι>ε1ἴΓ3,.
- [809](#)) Ἡροδ. Ε, 61.—Παυσαν. Ι, 22, 2.
- [810](#)) «Ἡ Ἥρα Διώνη παρά τοις Δωδωναίοις», 2χολιασπ. Ὀδυσσ. Γ, 91.— Ἡροδ. Β, 50.—Απόλλων. Ροδ. Ἄργον. Ι, 14.—Διον. Περιηγ. V, 534.
- [811](#)) Παταργ. Ἐλην. Ἴσυορ, Τόμ. Α', σελ. 415.
- [917](#)) Αυτόθι, Τόμ. Γ', Ἀρριαν. Νικομ. 37,
- [918](#)) Ἀριστοφ. Βατρ. 678. "Ορν. 762, 1527.
- [919](#)) Φωτ. Λεξ. συναγ. Τόμ. Β', σελ. 600.
- [920](#)) Σουΐδα, Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 487.
- [921](#)) Παυσαν. Ζ, 5.
- [922](#)) Ἡσύχ. Τόμ. Α', σελ. 135.
- [923](#)) Ἡροδ. Ε, 6.
- [924](#)) θουκ. Α, 5, 6.
- [925](#)) Στράβ. Ζ, 297.
- [926](#)) Ὅμ. Ἴλ. Ν, 4.
- [927](#)) Ἡροδ. Ε, ο.
- [928](#)) Ἡροδ. Ε, 6.
- [929](#)) Ἡροδ. Ε, 8.
- [930](#)) Ὅμ. Ὀδ. Λ. 50.

[931](#)) ΒΟΗ, Τόμ. 25, έτος 1901, σελ. 175 κλπ. Τόμ. 30, έτος 1906, σελ. 359, 365 κτλ. Τόμ. 40, έτος 1916, σελ. 257 κτλ.

[932](#)) Τσοῦντα, Μικ. και Μυκην. πολιτ. σελ. 224.—Ίστορ. αρχαίας Έλληνικης τέχνης, σελ. 70.

[933](#)) Στράβ. θ, 401.

[934](#)) Ξενοφ. Άναβ. Ζ, 2, 3.

[935](#)) Σουΐδα, εκ του Α', 27. "Εκδ. Λειψίας.

[936](#)) Άριστοφ. Άχαρν. 138-153.

[937](#)) Πολυβ. άποσπ. ΙΗ, 37.

[938](#)) Πλάτ. Πολιτ. Δ.

[939](#)) Αριστοτέλους, Πολιτικών Η, σελ. 1327.

[940](#)) Ήσυχ. Τόμ. Β', σελ. 201, εν λέξει έσκορδισμένος.

[941](#)) Ήροδ. Ζ, 76.

[942](#)) Ήροδ. Ζ, 76.

[943](#)) Ήσυχ. Τόμ. Γ', σελ. 286.

[944](#)) Αυτόθι, σελ. 302.

[945](#)) Ήροδ. Η, 116.

[946](#)) Διοδωρ. Σιχελ. Ε, 11.

[947](#)). Άρριαν. Άναβ. 1, 1—11.

[948](#)) Διοδωρ. Σικελ. ΙΖ, 17.

[949](#)) θουκ. Ζ, 30.

[950](#)) Παυσαν. Α, 28.

[951](#)) Άρισιοφ. Άχαρν. 151.

[952](#)) Πλουιάρχ. Παυλ. Αίμ. 18.

[953](#)) Κλήμ. Άλε'ξανδ. Στρωμ. Τόμ. Γ'. βιβλ. 7, κεφ. 1, σελ. 221,

[954](#)) θεοκρ. Ειδ. 14, στίχ. 46.

[955](#)) Ήσυχ. Τόμ. Β', σελ. 406-

[956](#)) Καταπληκτική εἶνε ἡ ὁμοιότης, την οποίαν παρουσιάζουν οἱ Μάρηδες καὶ Γκρσβανίτιδες, περί ὧν εἶπομεν, με τους θρφκας του αγγείου τούτου τόσον εἰς τὸ κάλυμμα (σερβέτα) της κεφαλῆς; ὅσον και εἰς τα υφαντά ἢ κεντητά φορέματα των.

[959](#)) Χρ. Τσουντα, εἰς «θρακικά», θρακ. Κέντρου Αἰτηνῶν κλπ. Τόμ. Α', τευχ. Α',σελ. 26.

[960](#)) Καρολίδου Εἰσαγωγή κτλ., σελ. ρν'.

[961](#)) Ἴσοκρ. Πανηγ. 18.

[962](#)) Αυτόθι. 13.

[963](#)) Ἴσυχ. Τόμ. Α', σελ. 359.

[964](#)) Πλάτ. Πρωταγ. 27 Κρατύλ. 18.

[965](#)) θουκ. Α.

[966](#)) Πλάτων. Νομ. Α'.

[967](#)) Αἴλιαν. Ποικίλ. Ἱστορ. Γ, Η, 15.

[968](#)) Ἴσυχ. Τόμ. Α', σελ. 376.

[969](#)) Σουΐδα, Τόμ. Α', Μέρ. Α', σελ. 987.

[970](#)) Αυτόθι, εκ του Α', 55.

[971](#)) Αυτόθι, Τόμ. Α', θεοπομπ. 149, ως παρ' Α^ην. Χ, σελ. 442.

[972](#)) Αυτόθι, Φυλάρχου 19, ως παρ' Αϋ·ην. XII, 51.

[973](#)) Αυτόθι, Τόμ. Γ', Σαιϋρου, 1.

[974](#)) Πλουτ. Ηθικά, Τόμ. Α', Πώς αν τις διακοίνειε κτλ. 7.

[975](#)) Ἴσυχ. Τόμ. Α', σελ. 404.

[976](#)) Πλουτάρχ. περί ποταμῶν III, "Εβρος 3.

[977](#)) Ἴεροδ. Δ, 96.

[978](#)) Πλάι. Νομ. Ζ.

[979](#)) Στράβ. 2,301. '.

[980](#)) Μιστριώτου, Ἑλλην. Γραμματ., σελ. 19.

SIMIWSEIS

[981](#)) Δίων. Κασσ. 51, 27.- Νικανδρ. θηριακ. 460.—ΒΟΗ Τόμ. 25, σελ. 319.

[982](#)) Ὁ ἀρχαιότερος τύπος ἦτο Ἀπέλιων, οὐ καὶ ὁ Δελφικὸς μὴν Ἀπελλαῖος. Ὁ δὲ θεσσαλικὸς τύπος ἦτο Ἀπλὸν καὶ ὁ Τυρρηνικὸς Ἀρία ἢ Αραῖιι. Ἡ ἐπικρατοῦσα γνώμη περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως εἶνε ἐκ τοῦ ἀπολλύειν καὶ ἀπέλ- λειν=ἀπειργεῖν.

[983](#)) Τζέτζη εἰς Κασσάνδ. Λυκόφρ. 442.

[984](#)) Εὐριπ. Ἴφιγεν. ἐν Ταῦροις 1243. Βάκχαι Β΄.

[985](#)) Ἡροδ. Ζ, 111.

[986](#)) Δίων. Κασσ. 51, 25.

[987](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 1.—ΒΟΗ, ἔτος 1908, σελ. 181.C

[988](#)) Ὀρφ. Ὕμν. Σαβαζ. 48, 2, 5.

[989](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Α', σελ. 350.

[990](#)) Στράβ. Ι, 470.

[991](#)) Σουῖδα, Τόμ. Α', Μερ. Β', σελ. 060.—Φωτίου Λ ες. συνάγω γη, Τόμ. Α', σελ. 37 καὶ 495.

[992](#)) Σουῖδα, Τόμ. Β', Μέρ. Β', σελ. 645.

[993](#)) Φωτίου Λέ'ξ. συναγ. Τόμ. Β', σελ. 495.

[994](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Β', σελ. 217.

[995](#)) Ἀριστοφ. Λυσιστρ. 388. Σφήκ. 9.

[996](#)) Φωῖ. Λέξεων συναγωγῆ, Τόμ. Β', σελ. 542.

[997](#)) Ἡροδ. Ζ, 76.

[998](#)) Ἡροδ. Δ, 33.

[999](#)) Ἡροδ. Ζ, 76.

[1000](#)) Ἡροδ. Δ, 33.

[1001](#)) Αυτόθι, Τόμ. Β', 958, σελ. 892.

[1002](#)) Τζέτζη, εἰς Κασσάνδρ. Λυκόφρ. 936.

[1003](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Α', σελ. 516.

[1004](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Α', σελ. 372 καὶ 391.

[1005](#)) Αυτόθι, σελ. 235. Ἐπίγρ. ἐκ Σλίβεν.

[1006](#)) Αὐτιόβι, σελ. 257. Ἐπίγρ. κειμένη εἰς Μουσεῖο ν Καπιτωλίου Ρώμης,

[1007](#)) Θρακική Έπετηρίς 1897, σελ. 291. Έπιγρ. άνεκδ. εκ Θράκης υπό Κουρουσιώτου εξ αντιγράφου τοῦ εξ Άλμαλή Μαλγάρων Νικολάου Κωνσιαντινίδου.

imiwseis

[1008](#)) Άπολλοδρ. Βιβλίου, σελ. 81-82.

[1009](#)) Σοφοκλ. Άντιγ. 955.

[1010](#)) Όμ. Ίλ. Ζ, 130-136.

[1011](#)) Διοδ. Σικελ. Δ, 15.— Εύριπ. "Άλκ. 483,1021.

[1012](#)) Άπολλοδρ. Βιβλίο, σελ. 114.

[1013](#)) Σχολιαστ. Απόλλων. Ροδ. Άργον. Β, 181.

[1014](#)) Αύτόδι.

[1015](#)) Απόλλων. Ροδ. Β, 458.

[1016](#)) Όρφ. Άργον. 671.

[1017](#)) Πausαν. Ε, 17.

[1018](#)) Όμ. "Υμν. εις Άφροδ. 101.

[1019](#)) Όμ. Ίλ. Β, 223. Ζ, 297.-Εύρ. Έκάβ. 3.

[1020](#)) Όμ. Ίλ. Ρ, 73.

[1021](#)) Όμ. Ίλ. Ζ, 7. Β, 844.

[1022](#)) Όμ. Ίλ. θ, 302.

[1023](#)) Όμ. Μλ. Β, 844. Δ, 518, 532.

[1024](#)) Όμ. Ίλ. Β, 846.

[1025](#)) Αυτόθι, Β, 848.

[1026](#)) Φιλοστρ. Ηρωικός, 681.

[1027](#)) Όμ. Ίλ. Κ, 434—441.

[1028](#)) Εύρ. Ρήσ. 620,

[1029](#)) Εύριπ. Ρήσ. 731, 744, 747.

[1030](#)) Όμ. Ίλ. Κ, 518.

simiwseis

- [1031](#)) Διοδ. Σικελ. Γ, 67.
- [1032](#)) Διόδ. Σικελ. Α, 23.
- [1033](#)) Διοδ. Σικελ. Δ, 43.
- [1034](#)) Παυσαν. ΣΤ, 30.
- [1035](#)) Γρηγορ. Ναζιανζ. προς Ίουλναν. Γ, 104.
- [1036](#)) Λουκιαν Εἰκόν. 2.
- [1037](#)) Διοδ. Σικελ. Δ, 25.
- [1038](#)) Ἀριστοφ. "Ὀρν. 769-798.
- [1039](#)) Ἀριστοφ. Βάτρ. 1032.
- [1040](#)) Εὐριπ. Ρήσ. 943.
- [1041](#)) Διοδ. Σικελ. Ε, 75.
- [1042](#)) Παυσαν. Β, 30. Γ, 13.
- [1043](#)) Διογ. Λαερτ. προοιμ. σελ. 2.
- [1044](#)) Ἀπολλοδρ. Βιβλ. σελ. 6.—Μυδογρ. "Ἕλληνες, Παλαιφάιου, σελ. 298.
- [1045](#)) Λουκ. προς Ἄπαιδ.
- [1046](#)) Παυσαν. θ, 30.
- [1047](#)) Παυσαν. 30.
- [1048](#)) Στράβ. Ι, 470.
- [1049](#)) Παυσαν. θ, 34, 110. Ι, 7. Β, 29. Γ, 13, 14, 20. Ε, 26.
- [1050](#)) Παυσ. Β, 37. Δ, 33.—θεοκρ. Ειδ. 24, 118.—Κύρ. Ρήσ. 913.—Ἀπολλοδρ. Α, 3.
- [1051](#)) Ἡροδ. Δ, 3δ.
- [1052](#)) Παυσαν. Α, 29. Η, 21. Ι, 5. &, 27.
- [1053](#)) Παυσαν. θ, 29, 35.
- [1054](#)) Διοδ. Σικελ. Α, 29.
- [1055](#)) Εὐριπ. Ρήσ. 943.
- [1056](#)) Διοδ. Σικελ. Δ, 2δ,

- [1057](#)) Ἡροδ. Ζ, 6.— Πaus. Α, 14, 28.
- [1058](#)) Πausan. Α', 51.—Ὀμηρ. "Ὑμν. Δημητρ. 154, 470.
- [1059](#)) Πausan. Α, 38. .
- [1060](#)) Πausan. Δ, 33.
- [1061](#)) Ὀμ. Ἴλ. Β, 594.
- [1062](#)) Ἀπολλοδρ. Βιβλίο, σελ. 6.
- [1063](#)) Διοδ. Σικελ. Γ, 67.
- [1064](#)) Διόδ. Σικελ. Γ, 59.
- [1065](#)) Πausan. Δ, 33.

simiwseis

- [1066](#)) Ἡσυχ. Τόμ. Δ', σελ. 15.
- [1067](#)) Σουΐδα, Τόμ. Β', Μέρ. Β', σελ. 664. . .
- [1068](#)) Στεφ. Βυζανττ. σελ. 553.
- [1069](#)) Δίον. Ἀλικορν. Α', σελ. 75.
- [1070](#)) Διοδ. Σιχελ. βιβλ. Γ', κεφ. 53.
- [1071](#)) Στράβ. Ζ, 331. Ι, 467, 471.
- [1072](#)) Αυτόθι, Δημ. Σαμίου, ως Σχολ. Εὐρ. Φοινισ. 7.
- [1073](#)) Ἡροδ. Η, 90.
- [1074](#)) Καββαδία, Ἱστορία της Ἑλλην. Τέχνης, σελ. 487.
- [1075](#)) Χρ. Τσουντα, Ἱστορ. της αρχ. Ἑλλην. Τέχνης, σελ. 469 καὶ 470.
- [1076](#)) Καββαδία, Ἱατοσία της Ἑλλην. Τέχνης, βελ. 712. Δια περισσότερα δρα του Καββαδία, «Ἡ εν Λοῦβρω Σαμοῦρακία Νίκη». "Εκ5. 1897.
- [1077](#)) Χρ. Τσουντα, Ἱστορ. Ἑλλην. Τέχνης, σελ. 490.